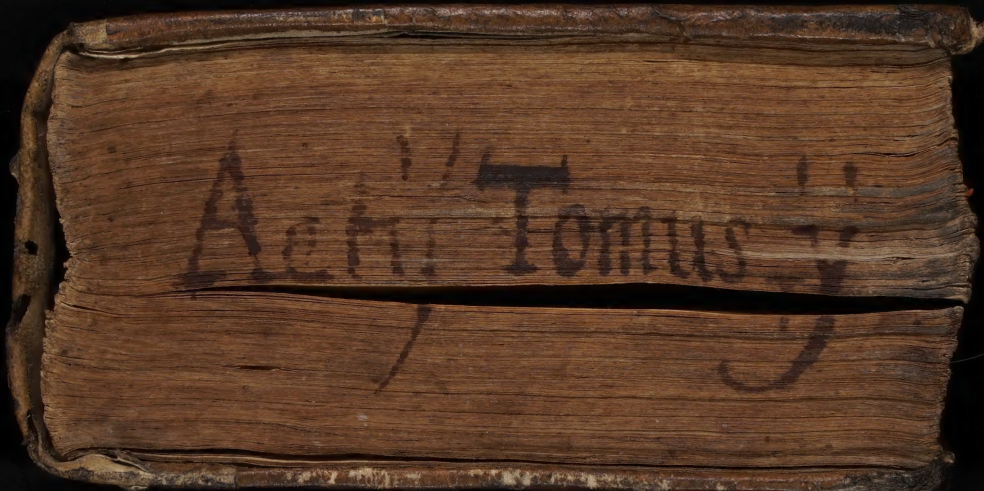

Tomus

A. XIX. 7
51/

~~20.10~~. 10142
2/-15

61/w
51/

AETII MEDICI GRAECI

contractæ ex ueteribus medicinæ ſermones XVI.

Per [redacted] Medicum Phyſicum Latinè conſcripti.

NVTRISCO EXTINGVO.

VENETIIS *ex officina Farrea.*

M D XLIII.

51

Nos autem, quo facilior & expeditior eſſet inuentio rum quæ quis ex hoc libro quæreret, dimiſſis illis tetra blis, in priſtinum numerorum ordinem hos libros di ſſimus.

AETII ME DICI GRÆCI CONTRACTÆ medicinæ, Sermo primus, per [redacted] Medicum Phyſi- cum latinè conſcriptus.

De ſimplicibus pharmacis ex plantis, iu- xta ordinem literarum græcarum. Item de multorum oleo- rum præparatione.

DE SIMPLICIVM MEDICA- MENTORVM VIRIBVS.

DIFFERENTIÆ particularum actionum in ſingulis pharmacis fiunt, ex eo quod ſingula ex ipſis ad tantam caliditatem aut frigiditatem, aut ſiccitatem, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earundem craſsitudinem accedant. At uero ad quantam tandem accedant ſingula, enarrari non poteſt iuxta exactam ſanè ueritatem. Sed nos tamen etiam hoc ipſum manifeſtis, & ad artis uſum ſufficientibus diſtinctionibus compræhendere tentauimus, unum quidem genus eſſe demonſtrando, quod ad ſimile corporibus noſtris temperamentum perueniat, ubi à caliditate quæ ipſis corporibus ineſt, tranſmutationis & alterationis principium quoddam aſſumpſit. Alterum uero calidius fieri quàm pro noſtro temperamento. Atque huius quatuor ordines facere mihi

uiſum eſt. Primum qui adhuc ad ſenſum obſcurus eſt, ut ratione depræhendere oporteat. Alterum ab eo ſecundum, qui iam ad ſenſum manifeſtus eſt. Tertium qui fortiter calfaciat, nondum tamen urat. Poſt hunc quartum & ultimum qui uſtorius ſit. Sic & frigefacientium primum ordinem eorum quæ ratione indigent ad demonſtrandum quod frigefaciant. Secundum eorum quæ ſenſibiliter frigefaciunt. Tertium fortiter frigefacientium, nondum tamen mortificantium. Quartum mortificantium. Iuxta eandem proportionem etiam humectantium & ſiccantium. Fiat autem clarioris doctrinæ gratia harum diſtantiarum à temperamento ordo, ita ut frigidorum primus ſit, in quo quis locauerit roſaceum oleum, aut ipſam roſam. Secundus ab eo ſequens proxime, in quo roſæ ſuccus. Deinde tertius & Quartus, donec ad frigidiſſima perueniamus, cicutam & papaueris ſuccum, & mandragoram, & hyoſcyamum. Rurſus in calidis anethum & fœnum grçcum primo ordine ponamus. In ſecundo quæ ſecũda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad uſtoria deueniamus. Iuxta eundem modum in humectantibus ac ſiccantibus medicamentis, initio rurſus à temperatis ſumpto, ordines conſequẽter uſq; ad ſumma faciemus, huiuſmodi enim cognitio non parũm ad medendi methodum confert. Cõuenit porrò præexercitatum eſſe in ſenſu guſtus, & proprietatem unicuiuſq; qualitatis ſaporum in memoria habere, uelut uerbi cauſa: Quum corpus aliquod linguæ admotum uehementer ſiccat, & cõſtringit, ipſamq; ad multam profunditatem exaſperat, uelut pira ſylueſtria immatura, & corna, ac ſimilia: omne tale Acerbum nominatur, hoc eſt intenſe Auſterũ. Quæcunq; uero in contactu linguæ, ipſam non conſtringunt, neque contrahunt, uelut adſtringentia ſolent, ſed contrarium facere uidentur, extergereq; & eluere, talia omnia Salſa appellamus. Quæ autem

his adhuc amplius extergent ſimulq; moleſte exaſpe-
rant, Amara uocantur. Quæ uero mordent & cum
ualida caliditate erodunt, Acria. Quæ uero abſq; ca-
liditate mordent, Acida dicuntur. Habentq; præterea
uim fermentandi terram, ſi ad ipſam effundantur.
Quæcunq; autem uelut ſublinunt & replent & ſedāt
exaſperatas & quaſi eroſas linguæ partes, ipſas cū ma-
nifeſta iucunditate contingentia, Dulcia nominātur, ſi
uero ſine manifeſta iucūditate id faciant, Pinguia ap-
pellātur. Si quidē igitur Acrimoniā manifeſte pcipere
uelis, in allio & cæpis ac ſimilibus frequenter deguſtā-
tis ac diu commanducatis diſces, ita ut affectus ex his
ſenſum diligenter memoriæ commendes. Si uero ad-
ſtringendi uim palàm percipere uoles, in Galla &
Rhoe ac ſimilibus aſſequere, ſi Amaritudinem, nitri
ac fellis guſtu, ſi Dulcedinem, ſapæ ac mellis. Præ-
terea ſiue qualitatis expers, ſiue qualitate ad guſtum
medium cognoſcere uelis, aquam accipe, eiusq; gu-
ſtum diligenter in memoria retine, & maxime pu-
riſſimæ aquæ, & nullam prædictarum qualitatum
reſipientes, neque dulcedinem, neque acrimoniam,
neque acorem, neque amaritudinem, inſuperq; neq;
multum calidæ, neque nimium frigidæ. Inde enim
progreſſus, promptus ad obſcurorum ſaporum co-
gnitionem peruenies, & eorum quos ego mediocri-
ter dulces, alii aquoſos uocare malunt. qualis eſt ha-
rundinum uiridium & graminis ſuccus, item tritici et
ordei, & aliorum multorum moderate dulcium.
& qualis eſt aqua qualitatis penitus expers, inter
caliditatem ac frigiditatem manifeſtam, mediam
quantum eius fieri poteſt conſtitutionem habens,
aut etiam paulũlum ad frigiditatem declinans.
Quod ſi quid eiuſmodi ſapore præditum, non
liquidam ſed ſiccam compagem habeat, id ipſum
neceſſe eſt terreum eſſe, & citra mordacitatem ſic-
care. Nominantur autem talia Emplaſtica Græcis.

hoc eſt meatus obducentia. uelut eſt amylum,& plurima ex metallicis diligenter lota,pomphilyx,ceruſſa,Cadmia,terra Cimolia,Samius Aſter, & ſimilia. Quædam uero ex ipſis non ſolum terrea, ſed etiam aquoſa natura ſunt.aliqua etiam aerem non modicũ intra ſe habent,uiſcoſa quidem hæc, & ob id meatus oblinentia. Duplex eſt enim medicamentorum meatus obducentium natura. Altera terrea exacte & ſicca, altera uiſcoſa penitus,uerum mixta ex aqua & terra, & plerunque etiam aere,uelut oleum dulce. At uero candidum oui ſimile quidem quodam modo eſt, uerum magis terreum q̃ oleum. Caſeoſum etiam in lacte meatus obducit,& pinguedo ſuis. Tauri equidẽ & hirci pinguedo ſiue adeps,acris & magis terrea q̃ ſuis pinguedo eſt. Anſeris autem & galli calidior quidem & ſiccior q̃ ſuum eſt,ſed tenuium partium,& nequaq̃ terrea. Itaq; pinguedines ſi non acrimoniã aliq̃ habent,meatus obducunt,& magis ſicciores,& amplius terreæ. Talis eſt & Cera probe lota. Et alia quidem ſunt medicamenta Emplaſtica appellata. Quæ uero adſtringunt terrea ſunt,& craſſarũ partium compagis ſuæ mole,frigida autem qualitate. At uero Arida tenuium partium corporibus ſunt,frigida autem ſimiliter ut adſtringentia. Quæcunq; autem in ſapore terreas partes repræſentant, quæ colliquatæ & cõtrahunt & reſiccant humectiores ſenſiles linguæ partes,ſiquidem aſperiora ſunt, Acerba dicuntur: minus uero aſpera, Auſtera. & recte talium ſaporum temperamentum Frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter reſiccant, hoc eſt enim exaſperare, fuerint utiq; omnino etiam terrea. Omne enim aquoſum æqualiter permeat corpora,& diuulſum rurſus facile unitur. Terreum uero diuellitur quidem, non tamen facile rurſum coit. Et ſane ſi ſenſus proprietatem in utraq; affectione in memoriam reuocaueris, iiſdem teſtimonium præbebis. Etenim Acidorum ſa

porum tranſitus, uelox eſt in ſenſilibus partibus: Acerborum autem tardus. Et Acida per profundũ corporum actionem ſuam magis oſtendunt. Acerba uero in ſuperficie. Cæterum ubi experiri uoles ſinceræ accerbitatis actionem, ſi quidem eadem res guſtanti tibi apparuerit acerba ſimulq; mordens, hanc ſpeciẽ me monente relinques, & acerbum abſq; mordacitate requires. & quod neq; acidũ, neq; dulce, neq; amarum eſt, ſed quantum eius maxime fieri poteſt, nullã omnino qualitatem & uim adſtrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & uanum eſt, tale pharmacum experiri. Incertum nanq; eſt an ob adſtrictionem, ſiue aliam quandam ei permixtam qualitatem, ſiue per utraſq;, circa corpus cui admotũ eſt, efficax fuerit. Chalcitis igitur & Miſy, atramentum ſutoriũ, & ſquama æris, ſori, & Armeniacum pictorium, argẽtum uiuum, & innumera alia adſtringentia, ſimulq; mordentia, iuxta utraſq; qualitates in ſingula corpora quibus adhibentur agunt. & tamen impoſſibile ſit docere palàm, num per adſtrictionem, an per acrimoniam, urendi uim habeant. Nam ſi intra corpus ſumãtur talia craſſarũ partium exiſtentia, & uiribus magis calida, & propterea temporis progreſſu in permutatione intra animalis corpus igneſcentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri ſimilitudinem exulcerant & urũt uentris partes, & neq; diſtribui in corpus poſſunt, ob grauitatem. Præſtabilius igitur eſt plura alia conſequenter deguſtare, ac diligenter conſiderare ſinceram adſtrictionem ſeorſim per ſe, quantum eius fieri poteſt, atq; ubi talem repereris, iam tandem ad iudicandum illud medicamentum iuxta prædictam methodum progredere. Velut ſi guſtanti tibi balauſtium, aut gallam, aut cytinum, aut hypocyſthidem, aut acaciam, aut rhoem, aut aliud quid eiuſmodi, appareat exacte acerbum eſſe, ita ut palàm ſit nullã aliam qualitatem habere, in eiuſmodi iam expẽdere ac explo

rare adſtrictionis actionem oportet. Acerbum itaq; corpus terreum eſt & frigidū. Reſoluetur autem neceſſario tripliciter, aut caleſcens, aut humeſcens, aut utrunq; ſimul perpetiens. Si igitur caleſcat ſolum, nō euadet, neq; humidius, neq; mollius, ſed durius exiſtens dulcedinem acquiret: quem ad modum quercinæ glandes, & præſertim quæ caſtaneæ nominantur. Si uero humeſcat ſolum, & humiditas craſſarū partiū ac aquoſa exiſtat, auſterum euadet. Nam acerbum exolutum, auſterum producit ſaporem. Omnis enim ſaporis uim aquoſa humiditas hebetat. Si uero humiditas tenuium partium & aerea accedat, Acidum reddetur. Frigiditas enim tenuium partium exiſtens, acidam qualitatē efficit: At uero ſi humeſcat ſimulq; caleſcat, cum aquoſa quidem humiditate, in dulcedinē tranſibit, cum aerea uero in pinguitudinem. Etenim arborum fructus qui natura iam facti dulces nobis apparent, acerbam primum, & ſiccam compagem habent, ſinguli iuxta arboris ſuæ, naturam, progreſſu uero temporis fiunt quidem humidiores, uerum aliqui aciditatem inſuper ad acerbitatem aſſumunt, quam paulatim deponentes, rurſus dulces euadunt maturitatem adepti. Quidam neq; in arboribus, ſed decerpti poſt tempus aliquod dulcedinem acquirunt. Alii quidam neque media interueniente aciditate, ſed ſtatim ab acer bitate in dulcedinem tranſeunt, quem ad modum oleæ fructus. Cæterum calore maturi fiunt omnes, qui duplex natura exiſtit, Alter proprius & ſingulis à natura inſitus: Alter forinſecus à ſole allatus. At qui ſi ab initio quidem acerbiores ſunt, maturi autem dulces fiunt, ex caliditate utiq; dulcedo, ex frigiditate aciditas & acerbitas ipſis adeſt. Et ſanè manifeſtum iam factum eſt, quod fructus ab initio acerbi exiſtentes, progreſſu temporis partim dulceſcūt, partim aceſcunt, partim auſteri fiunt: Aliqui uero ſemper acerbi pmanent. Quidam etiam redduntur pingues.

Quin & iuxta dictarum qualitatum mixturas, multiplicem habent uarietatem. Acerbi itaq; in finem uſq; permanent, ilicis, arbuti & corni fructus, & conſimiles. quoniam frigidi & ſicci, uelut ab initio erant, permanent, nullam aliam alterationem præterquam ſolius augmenti acquirentia. Acerbus autem ſimulq; dulcis eſt, myrti & piri ſyluestris & glandis fructus. Auſterus tantum, uitis amineæ uua, & uinum, & quæ his ſimilia. Auſterus ſimulq; dulcis, palmæ fructus, & uinum Surentinum, & quæcunque dulcedinem adſtrictione permixtam habent. Dulce autem ſolum eſt Theræum & Scybelites, & Siræum, ſiue hepſema quod nos ſapam appellamus, & quæcunque alia his ſimilia. Pinguis uero exacte tum fructus tum ſuccus oleæ eſt: Immo etiam alii omnes ex quibus oleum paratur. Quem ad modum autem acerbus ſuccus progreſſu temporis dulcior primum deinde etiam acrior & amarior euadit, & poſtremum penitus amareſcit. Eodem modo etiam frigidus ſuccus acidior ſtatim fit, & ſi perfecte perfrigeſcat, citius adhuc aceſcit: fructus quoq; ſtatim inter colligendum multa humiditate repleti, item qui alias aquam aſſumpſerunt, prompte ex leuisſima occaſione acidi fiunt. Si enim uua immatura acida eſt, matura uero dulcis, & maturum fieri fructibus omnibus ex ſolari caliditate contingit. Manifeſtum eſt imperfectiorem ac frigidiorem, acidum eſſe, perfectiorem uero & calidiorem, dulcem. Quum igitur uinum ex perfrigeratione aceſcat, conſpicium eſt quod ad eundem rurſus redit ſaporem, ex quo prodiit, uuæ immaturæ inquam. Diſtat tamen acetum ab uuæ immaturæ ſucco uiribus, in eo quod acetum acrimoniam quandam ex putredinoſa caliditate adeptum eſt. Vuæ autem immaturæ ſuccus non habet acquiſititiam caliditatem. & propterea neque aceti acredinem: Vnde etiam magis te-

nuium partium eſt acetum q̃ uuæ immaturæ ſuccus, uelut ſenſus quoq; teſtatur. At uero acrimonia aceti frigiditatem aciditatis euincere nō poteſt, uerū ad penetrandi celeritatem ipſi inſeruit. Quāto enim citius meatus penetrat calidū q̃ frigidum, tanto promptius acris ſapor q̃ acidus ſenſilium corporū meatus pertrãſit, ut acris uelut præuius iter ſtruat, frigidus uero nō ita longe poſt ſequatur. Et propterea ſanè ſenſus mixtus ac ægre explicabilis non permittit pronunciare, Acetum ſimpliciter frigidum eſſe. percipimus enim in ipſo igneam quandam acrimoniam. Verū frigiditas ex ſequenti aciditate deſtruit & extinguit eueſtigio acrimoniam, quare etiam multo maior ſenſus frigiditatis q̃ caliditatis nobis contingit. Porrò quidam æſtatis tempore poſcam bibentes palàm refrigerantur, & ſine ſiti permanent. Quandoquidem uero ſitis dupliciter fit: Altera ex humiditatis inopia: Altera caliditatis redundantia. Eam quæ ex ſiccitate oboritur non ſanat acetum. Eam uero quæ ex caliditate oborta eſt, ſanat. Humectare enim non poteſt acetū per ſe, ſed non ingeneroſe perfrigerat. Igitur neque ſitim ex ſicca intemperie, neque ex calida & ſicca obortam, acetum potatum unquam ſanare poteſt. Si uero concurrant aliquando ſimul humiditas cum caliditate, eiuſmodi ſanè ſitis optima medela acetum erit. aliter ſitientibus, tum in febribus ardentibus aliisq́; omnibus adurentibus, tum in æſtate ac calore uehementi, compoſita affectio eſt ex caliditate ac ſiccitate, ut merito compoſitam medelam requirant ex aceto & aqua: Acetum quidem ut nō inſtrenue refrigerãs, & partium tenuitate facile penetrans, Aquã uero ut quæ ſupra id quod refrigerat, & humidiſſima omnium exiſtat. Nihil enim humidius aqua. Cæterum in ardore præcordiorum potior aceto eſt uuę immaturæ ſuccus forinſecus impoſitus, tum quod nullam habeat uiolentam & offendentem frigidita-

tem,tum quod neq; permixtam mordacem calidita- tem. Qui enim ita affecti ſunt,lenimento inuiolento opus habent, quod forinſecus nullam mordacem acrimoniam inducat. Vuæ itaq; immaturæ ſuccus, non ſolum acidus eſt,ſed etiam acerbus. Nam ut di- ctũ eſt,omnes ferè arborum fructus circa primã gene rationem guſtu acerbi ſunt. Non autem acidum ſo- lum frigidum eſt,ſed etiam acerbum ac auſterum. Et ſi quis aliquãdo guſtauit mala cydonia,aut myrti bac cas,aut meſpila,is ſanè manifeſte nouit alium eſſe ſen- ſum ab acidis in lingua noſtra productum, alium ab acerbis aut auſteris. Acerba enim intus protrudere particulam uidentur,quam ex omni parte æqualiter contingunt,uelut exprimentia conſtringentiaq; ac cõ trahentia. Auſtera uero in profundum ſubire uiden- tur,& aſperum quendam ac inæqualem ſenſum indu cere,ita ut reſiccando omnem ſenſilium partium hu- miditatem expellant. Quare alia eſt affectionum pro prietas, non ſatis clare explicabilis,& in acerbis,& in auſteris ſaporibus. Sed non puto tamen hominem eſ- ſe qui non ex iam relatis incitatus intelligat quid di- cam. Omne igitur corpus acerbum,& ab aliis qualita tibus purum,omni experimento facto frigidum inue ni. Omne autem dulce calidum eſt,& non immodice ſuperexcellit caliditatẽ quæ in nobis exiſtit. Sed quẽ ad modum calidæ aquæ contactu delectamur,& ma xime ubi fuimus frigefacti, donec corporis partes à frigore congelatę diffundantur. Excalfacit enim nos, & neq; diſſoluens,neq; ſcindens partium continuita- tem,iucundiſsima eſt,& utiliſsima. Sic etiam omne dulce edulium,calidum quidem omnino eſt,non ta- men ad tantam caliditatem peruenit ut offendat, ſed intra terminos diffundendi,& æquandi demulcẽdiq; ac molliendi manet. Omnia enim alimenta his quæ aluntur natura conuenientia & tota ſubſtantia familia ria exiſtunt. Statim autẽ oportet & moderate calida

eſſe hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionē. Et propterea eduliorum ac medicamentorum non una ſpecies omnibus hominibus conuenit. Vnuſquiſq; enim iuxta propriam ſubſtantiam ſimulq; affectionem, ab utriſque tum utilitatem, tum uoluptatem percipit. Verum quum hæc ita habeant, Eduliū ſanè minus dulce, minus calidum eſt, magis dulce, tanto calidius eſt, quāto dulcius. Si uero modum caliditatis excedat, neq; dulce tale eſt, ſed iā amarū apparet. uelut mel inueteratum, & quod diutius eorum eſt, & ſingula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur ſimilia ſunt, citra cocturam & præparationem, iam dulcia apparent. Quæ uero diſſimilia, omnia iniucunda ſunt prius quàm præparentur. Opus eſt autem calida caſtigare frigiditate, frigida uero calfacientium condimentorum mixtura, & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea ſunt & ſicca, magis q̄ conuenit. Siccitate uero quæ plus humida & aquoſa. Dulci igitur ſupra hoc quod calidum magis aut minus exiſtit, neceſſario etiam humidum magis aut minus eſt. Quod uero uelut ſuperaſſatum amarum euadit, ſimile calci & cineri, ſiccum & calidum neceſſario redditur. Et ſanè ob id omnia amara extergere ſolent, ſcindereq; diſſecare uiſcoſos ac craſſos humores, quem ad modū cinis & nitrum. Quod autem amarus ſapor ſicci ac terrei temperamenti eſt, tum ex eo quod ægerrime omnium amara putreſcunt, tum quod nequaquam uermes & alia animalia gignant, qualia uidelicet in radicibus & herbis & fructibus putreſcentibus innaſci ſolēt, colligere datur. Nam in humidis corporibus maxime uermes & putredines gigni uidemus. Porrò exacte Amara, uoco autem ſic quæ nulla alia ſenſibili qualitate participant, omnia fermè animalia, non homines modo, in cibis auerſantur. propterea quod omne animal humidum magis aut minus exiſtat, Amara au-

tem ſicca ſint ad cineris ac calcis ſimilitudinem. Quem ad modum igitur exacte quidem Dulce nutrit, exacte autem Amarũ non alit. ſic quod inter hæc medium eſt nutrit quidem, ſed minus quàm dulce. Propinquus autem amaro eſt ſapor ſalſus. nam & terrei utrique ſunt & calidi, differunt tamen inter ſe non obſcura differentia, quod amarus à caliditate & ſiccitate magis ſit attenuatus & elaboratus ac quaſi ſubactus. Sed & in ſalis generibus ſic habet. Quæ enim dura ſunt & denſiora & magis terrea, qualia fere omnia foſſilia exiſtunt, minus calida ac tenuium partium ſunt. Quæ uero friabilia ac laxa, magis tenuium partium & uiribus calidiora ſunt, & aliqua ex ipſis ſubamara medium quodam modo obtinentia inter ſalem & ſpumam nitri. Et ſanè quicquid ſalſum diutius calfeceris, ſtatim amarũ euadet. Atq; ſic etiam Aſphaltitidis ſtagni aqua, quam mare mortuũ appellant, in cauo & calido loco contenta, & à ſole exaſſata, amara redditur. & ob id etiam æſtate magis quàm hyeme amara exiſtit, & ſi hauſtam eam in uaſe cauo ad ſolem exponas tempore æſtiuo, confeſtim magis amara ſeipſa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq; animal innaſcitur, neque planta. Sed & quum flumina magna multumq; piſcoſa in ipſam influant, & præſertim id quod prope Hierichuntem eſt, quod Iordanem appellant, nullus piſcis oras fluminum ſuperegreditur. & ſi quis captos ſtagno immittat, ſtatim corrumpi ipſos uidebit. & propterea ſtagnum mortuum, ſiue mare mortuum appellant. Adeo exacte Amarum omnibus plantis, & animalibus inimicum eſt, ſquallidumq; ac ſiccum natura, uelut fuligo ex aduſtione factum. De amarorum igitur saporum uiribus ſatis dixiſſe uidemur, diſſectorios & exterſorios ac attenuatorios ipſos eſſe declarantes, atque adeo calidos in tantum, ut nondum urant. Ad Acres iam ſermonem cõnectamus, eosq; primũ ca-

lidos exacte eſſe dicamus, deinde eroſiuos & uſtorios, cruſtamq; inducentes & colliquatorios, forinſecus cuti impoſitos. ſi uero intra corpus aſſumantur, qui tota ſubſtantia quibuſdam animalibus aduerſantur, eos omnes putrefactorios eſſe, & infectorios illorum animalium, uelut cantharis & bupreſtis hominis. Qui uero ſecundum ſolius caliditatis exceſſum, ſiquidem craſsiores ſint & terrei, uelut Auripigmentum & Candaracha, ac ſimilia, eos exulceratorios internarum partium pronunciamus. ſi uero tenuium partium ſint, qualia familiaria nobis ſemina exiſtunt, daucus uidelicet & aniſum, ac ſimilia, urinam cientes & exudatorios, & ſimpliciter ac ſummatim loquendo, ſectorios ac diſcuſſorios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thorace, & menſtruorum fluxionibus. Cæterū acres ſapores, non ſolū forti caliditate ab amaris differre uidentur. ſed etiam in eo quod amari omnes non modo calidi ſunt, ſed etiam ſicci ad cineris ſimilitudinē. At uero in acribus, quiq; non ſunt amari, multa aliquando permixta eſt humiditas, & propterea nō pauca acria nobis in ciborum uſum ueniunt. Quando uero iam & de ſaporibus, quæ dici par erat relata ſunt, reliquum utique fuerit & de uaporibus dicere. Pleriq; certe uapores ſimiliter ut ſapores nos afficiunt. Nam acida omnia ipſumq; etiā acetū, & olfactū & guſtū eodē modo excitant. Acria autem, uelut allium, & cepa, & conſimilia, non minus olfactum quàm guſtum ſtimulant & recitant. Eodem modo, & in ſingulis aliis, ſimilis ferme odoratus ac guſtus ſenſus eſt, adeo ut quorundam corporū quæ nunquam guſtauimns, ueluti ſtercoris, perſuaſum habeamus non ſcire qualitatem. & ob id neq; omnino talium rerum guſtum attentamus, quod olfactui ualde multum fidei habeamus. Quin & odorata edulia quæ computrefacta moleſtum odorem nobis afferunt, ſtatim abiicimus, ne tentato quidem guſtu. Et

fermè in omnibus mutuo conſpirant odoratus & guſtus. Ad duas autem appellationes pleraq; odorabilia reducimus odorata aut fœtida nominantes. Odorata quidem iuxta proportionem dulciũ ad linguã, fœtida uero non dulcium. Videtur porro de corporibus non odoratis aut omnino parum quid uaporis defluere, aut multominus quàm pro molis ſymmetria, uelut in ſalſis, & maxime acerbis. Craſſarum enim partium & frigida eſt ſubſtantia acerborũ, quare uériſimile eſt etiam quod defluit ab ipſis, modicũ eſſe & craſſum, & mole uelut terreum, ut neq; cerebrum ſua reſpiratione petere poſsit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipſorum temperamento, uelut ex guſtu. Nam in odora craſſarum partium ſubſtantiam habent, ſed inde non manifeſtũ eſt, quantum caliditatis aut frigiditatis poſsideant. Odorata autem tenuium partium aliquo modo ſunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis, non etiam ex odore indicatur, ſed ex guſtu. Quod uero nihil certi de temperamento indicent odorata, in cauſa eſt inæqualitas ſubſtantiæ ipſorum. Et propterea in Roſa ex odore coniecturam facere nõ poſſumus de omnibus in ipſa qualitatibus. In guſtu uero omnes guſtabilium corporum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouentq; ſingulæ ſenſum iuxta ſuam ipſarũ naturam. nimirum acerbum in ipſa, quod eſt terreum & craſſarum partium ac frigidum. item amarũ, quod tenuium partium eſt ac frigidum. Et tertium inſuper Aquoſum, neceſſario frigidum. ut non ſit certum uelut dictum eſt, de ſimplicium pharmacorum uiribus omnibus ex odore coniectare. Amplius uero nihilo magis ex coloribus coniicere poſſumus, de iiſdem. In ſingulis enim coloribus inueniuntur & calida, & frigida, & ſicca & humida. Poſsibile tamen eſt in ſingulis generibus aut ſeminum, aut radicum, aut ſuccorum, etiam ex colore indicationem quandam ſu-

rosa.

mere temperamenti. Velut uerbi cauſa, cæpa & ſcilla & uinum, quanto fuerint albiora, tanto minus ſunt calida. ſubflaua uero & fulua, calidiora. Quin & triticum & cicera, & phaſeoli, ac cicer. iridis quoq; radix & aſphodeli, & multorum aliorum, ſimile quiddam perpetiuntur. In ſingulis enim generibus in uniuerſum quæ fulua & ruffa & flaua ſunt, calidiora albis exiſtunt. Quare ſi quid etiam inde de medicamentorum uiribus coniectare licet, etiam hoc auctarium habes. Optimum quidem igitur ut dictum, & ſæpe demonſtratum eſt, ſingulorum uires ab exacto experimento inuenire. neque enim in hoc falli potes. Priuſquam tamen experimento uim cognoſcas, guſtus multum indicat, cui atteſtatur paululum etiam ipſe odor. Horum autem omnium, quem ad modum etiam aliorum quorundam utiliſſimorum, in ſumma compendium contraham, poſtquam ſanè ſpeciatim quantum poſſibile fuit, uniuerſales uires & uniuſcuiuſque actiones explicui. Quandoquidem uero medicamenta partim ex animalibus ſunt, partim plantæ aut fructus, aut horum ſucci ſiue liquores exiſtunt, partim uero ex metallicis ſumuntur. Præſtabilius mihi uiſum eſt de plantis primum diſſerere, non omnibus ſcilicet totius terrarum orbis, ſed de quibus compertum per experientiam habemus, nam & plurimum ipſarum genus prouenit, facultateq; potentiſſimum habetur (atque id iuxta ordinem literarum græcarum.) Deinde conſequenter etiam de metallicis dicere, atq; ſic ad animalium partes peruenire.

Abrotonum.

Abrotonum calida & ſicca ui præditum eſt, in tertio ordine & diſceſſu à moderatis locatũ, guſtu multũ amaro, q ſapor indicatus eſt terreę ſubſtantiæ eſſe, & à largo calore attenuatus eſſe, ut non inſtrenuè calfaciat & ſiccet. Quare coma huius herbæ una cum floribus in oleo coquitur, quo illito ante acceſſionẽ

his qui rigore per circuitum repetéte appræhenduntur, minus rigebunt. Eiuſdem decoctum potum aut per clyſterem infuſum, lumbricos occidit amplius q̃ abſinthium. Modica aũt participat acerbitate abrotonum, & ob id ſtomaco incommodum eſt. Species habet duas marem & fœminam.

Abrotonum uſtum.

Abrotonum uſtum calidum & ſiccum uiribus eſt, magis q̃ cucurbita ſicca uſta, & anethi radix: illa enim ulceribus humidis & ſine inflãmatione perfectis conueniunt, & propterea maxime ulceribus præputii pudendi apta uidentur. Abrotani autem uſti cinis omnibus ulceribus mordax eſt, quare alopeciis confert, oleo cicino, aut raphanino, aut ſicyonio, aut lentiſcino, aut ueteri dilutus.

Agnos, Vitex.

Huius arbuſti folia, flores & ſemen tertio ordine calida & ſicca ſunt, & multum tenuium partium. Fructus in cibo aſſumitur, calfacitq́, manifeſte, ſimulq́, capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, ſed modicum alimentum corpori ſufficit, atq; id ſiccans ac calfaciens, minime uero flatuoſum. Et propterea etiam impetus uenereos inhibet. Vnde non ſolum in cibo ac potu acceptus ad caſtimoniam conferre creditus eſt, ſed etiam ſubſtratus. Et ad hepar ac ſplenem indurata ac obturata, uiticis ſemen magis cõuenit quàm ruta.

Agroſtis, Gramen.

Graminis radix moderate frigida eſt & ſicca, & ob id cruenta uulnera glutinat, ipſa herba impoſita cataplaſmatis uice non fortiter frigefacit, uerum in medio humiditatis ac ſiccitatis conſiſtit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica eſt, ut aliquando calculos conterere cognita ſit, decoctum eius bibentibus. Semen uulgo naſcentis debile eſt. Parnaſiacæ aũt urinã ciet, & fluxiones uentris ac ſtomachi ſiccat,

Eſtq; uis ipſius ſiccatoria, tenuium partium, & ſub-acerba.

Anchuſæ quatuor.

Non eiuſdem facultatis omnes Anchuſæ exiſtunt. Quæ enim Onoclea appellatur adſtringentem ſimulq; ſubamaram abunde radicem habet, ut etiam corpora denſare, & moderate attenuare, extergereq; ac abluere bilioſos ſalſoſq; humores poſsit: atq; ſic & ictericis & ſplenicis ac nephriticis utilis exiſtit. Frigefacit etiam multum, unde cum polenta in cataplaſmate impoſita, eryſipelatis medetur. Exterget autem non ſolum pota, ſed etiam forinſecus impoſita, & ob id uitiligines, & lepras ſanat cum aceto. Folia huius herbæ debiliora radice ſunt, non tamen ſiccandi, & adſtringendi ui carent. unde & uentris profluuium ſanant cum uino pota. At uero Lycopſos appellata ſimiliter eryſipelatis conducit & radicem habet magis adſtringentem quàm onoclea. Onochilos autẽ quæ etiam Alcibiadium appellatur, uim habet magis medicatam, & morſis à uipera multum conducit in cataplaſmatis impoſita appenſaq;, & in cibo ſumpta. Quarta parua eſt & ferè ſine nomine, conſimilis Alcibiadio, uerum plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli menſura cum hyſſopo & naſturtio pota.

Agaricum.

Agaricum uim habet calfactoriam & diſcuſſoriam & diſſectoriam craſſorum humorum, & obturationes in uiſceribus repurgat, & ob id arquatum morbũ ſanat, in his qui ex hepatis obturatione eum morbũ contraxerunt. Prodeſt & comitiali morbo laborantibus, & rigoribus per circuitum repentibus qui ex craſsis & uiſcoſis humoribus ſunt oborti. Prodeſt & commorſis aut punctis à beſtiis quarum frigidum uenenum exiſtit, forinſecus ad locum affectum impoſitum, itemq; potum hexagii pondere, hoc eſt drach-

mæ unius ex uino. Eſt purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis eſt diſcuſſoriæ, & leniter quodam modo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton ſiccat, attenuat, diſcutit. Nam & alopecias denſat, & ſtrumas & abſceſſus diſcutit, & calculos frangit in potu ſumptum, & reiectionibus craſſorum ac uiſcoſorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert, & fluxiones alui ſiſtit. Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem exiſtit.

Aizoon, Semperuiuum.

Semperuiuum utrunq; & paruum & magnũ modice ſiccat, moderate item adſtringit. Verum nõ moderate frigefacit: eſt enim tertii ordinis frigefacientium, & propterea ad eryſipelata ac herpetas, & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops diſcutiendi uim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter ſanat.

Æra, Lolium.

Lolium calfacit & ſiccat efficaciter, ut propè ad acrium uim accedat, & magis quàm iris, non eſt autem uelut illa tenuium partium, ſed ab illa longè præuertitur, & propterea locauerit ipſam quis in principio tertii ordinis calfacientium, & in fine ſecundi ſiccantium.

Ægiros, Populus nigra.

Populi nigræ flores calida ui præditi ſunt, in tertio diſceſſus à temperatis ordine. In differentia autem ſiccandi & humectandi paululum à temperatis ad ſiccitatem populus ſeceſſit, & magis tenuium quàm craſſarum partiũ exiſtit. Folia ferè floribus ſimilem uim habent, ſed ad omnia debiliora & inefficaciora. Reſi-

na etiam ſimilem floribus uim posſidet, & eſt adhuc aliquanto calidior. Semen magis tenuium partium & ſiccatorium eſt, q̃ reſina & flores, calidum autem non adeo ualide.

Acacia.

Acacia tertii ordinis ſiccantium eſt, & ſecundi frigefacientium, ſiquidem lota fuerit: illota enim primi eſt. Nã quum non ſit ſimilarium partium, partes quaſdam diſperſas habet tenues & calidas, quæ ab ipſa ꝑ loturam decedunt.

Acalyphe, ſiue Cnide, Vrtica.

Vrticæ folia & ſemen multum diſcuſſoriæ facultatis habent, citra uehementem calfactionem. Sanant itaq; panos & parotidas, & craſſos ac uiſcoſos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autẽ & flatuoſum quiddam, ut etiam impetum ad Venerem excitent, & præſertim ſemen ſi cum paſſo bibatur. Aluum ſubducit moderate, uelut extergendo ac titillando, non purgando. Gangrænoſa item & cancroſa, & omnino quæ ſiccari opus eſt, abſq; mordacitate conuenienter ſanat.

Acanthus, Melamphyllon, Pæderos.

Acanthus, quem alii Melamphyllum, alii Pæderota appellant, folia habet diſcuſſoria ui moderate prędita. Radicẽ uero ſiccatoriã & tenuium partinm.

Acantha leuce, Spina alba, Leucacantha.

Spina alba, quam aliqui Leucacantham uocant, radicem habet ſiccantem moderate & adſtringentem. Quare & cœliacis & ſtomachicis prodeſt, & ſanguinis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplaſmate impoſita coercet: item dentium doloribus conducit, ſi quis decocto eius colluat. Semen tenuiũ partium & calidum eſt, unde in potu ſumptum conuulſis medetur.

Acantha Ægyptia, Spina Ægyptia.

Spina ægyptia ex qua acacia præparatur, adſtringẽ

di ac ſiccãdi uim habet, quare & fluxui muliebri pro-
deſt, & ulcera ſedis inſufflata ad cicatricem pducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac ſiccan-
tium eſt, & tenuium partium compagem habet. Ciet
itaq; urinas, & ſplenes iuuat induratos. Succus eius
deterget & depurgat craſſitudinem corniformis o-
culorum tunicæ.

Aconitum, Pardalianches.

Aconitum, ſiue pardalianches, ſimile quidẽ eſt ſeri
di ſylueſtri, uerum putrefactoriam & uenenatam uim
habet. Quare uitandum ne in cibo aut potu accipia-
tur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendũ exter-
nas corporis partes, aut circa ſedem utile eſt & ad hãc
rem cõmodior eſt radix eius. Dicitur herbæ ſuccus,
pilorum exortum inhibere.

Acte, Sambucus, Ebulus, Chamæacte.

Sambucus magna & arborea, quę acte appellatur.
itemq; humilis & herbacea, quæ Ebulus & Chamæa
cte, ambæ ſiccantis facultatis ſunt, glutinatoriæq; ac
moderate diſcuſſoriæ. Decoctum radicis in potu hy
dropicis prodeſt.

Halimon ſiue halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & re-
condita aſſeruant. Vim habet lactis & ſeminis genera
tiuã. In ſapore ſalſum qd & adſtringẽs habet, ex quo
manifeſtum fit diſſimilarium partium eſſe: plurima ta
men eius ſubſtantiæ pars temperate calida exiſtit, cũ
humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuoſa.
Radicis drach. i. ex aqua mulſa pota, conuulſa, rupta,
ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloe.

Aloe tertii ordinis eſt medicamentorum ſiccan-
tium, primi autem intenſi, aut ſecundi exoluti calfa-
cientium. In guſtu mediocriter adſtringit, & fortiter
amareſcit. Subducit uentrem ex genere eorũ medica-

mentorum exiſtens, quæ ſtercorum eductiua appellãtur. Eſt autem medicamentum ſtomacho commodũ ſi quod aliud, & ſinus glutinant. Sanat ulcera ægre cicatricem recipientia, maxime circa ſedem & pudẽda propter uim ſiccandi citra mordacitatem: prodeſt etiam inflammationibus earundem partium aqua diluta, & uulnera glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac diſcutere ſolet, ſimulq; exterget paululũ, quãtũ ſanè puris ulceribus citra offenſionẽ cõmodum exiſtit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maxime puerorum præter opinionem medetur. Debet autem craſſiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alyſſon.

Alyſſon aiunt eſſe Sideritim herbam appellatam, quæ iuxta uias naſcitur ubiq;, purpureum florem habens, & folia craſſiora. Nomen inuenit ex eo, quod commorſis à cane rabido mirabiliter ſuccurrit. Vim habet moderate ſiccantem & diſcuſſoriam. Habet etiam quiddam exterſorium, quo uitiligines & maculas faciei à ſole prouocatas depurgat.

Alſine.

Alſine ſiue Auricula muris, herbula ſimilem habet uim helxinæ frigefacientem ac humectantem. Eſt enim ſubſtantia eius aquoſa frigida, quare etiam citra adſtrictionem frigefacit. Ideoq; ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria eryſipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingeneroſe, ſiccat autem non uehementer. Verum in caliditate eſt tertii ordinis, in ſiccando ſecundi.

Ambroſia.

Ambroſia pro cataplaſmate impoſita, uim habet adſtringentem & repulſoriam.

Ammium, Ammi.

Ammii ſemen maxime in uſum uenit, calfactoriæ & ſiccantis facultatis in tertio ordine. Eſt & tenuium partium, & ſapore ſubamarum ac acre, atq; adeo urinam ciet, & diſcuſſorium eſt.

Amarantum.

Amarantum uim habet attenuandi ac diſſecandi. Quare menſes ducit coma eius ex uino pota. Grumos etiam ſanguinis liquare creditur, non in uentre modo, ſed & in ueſica, ſi cum uino mulſo bibatur. Omnes autem in uniuerſum fluxiones reſiccat in potu accepta: uerum ſtomacho incommoda eſt.

Amurca.

Amurca ſecundi ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium intenſi. Atque hinc ſanè corporum temperamento ſiccorum ulcera ſanat, reliquorum omnium ex acerbat.

Ampelopraſon, Porrum ſylueſtre.

Ampelopraſon uim intet allium & porrũ mediam obtinet. Stomacho magis incommodat q̃ ſatiuum. uiſcoſos quoq; humores amplius eo diſſecat, & organa obturata ab oſtructione liberat. Quapropter etiã urinas & menſes ſæpe mouit ubi uiſcoſorum & craſſorum humorum culpa fuerunt ſuppreſſa.

Ampelos leuce.

Ampelos leuce, quæ & bryonia, itemq; pſilothrum appellatur, & Latinis Vitis alba, germina habet quæ recens producta omnibus familiarem cibum exhibent uerno temporc, tanquam edulium ſtomacho commodum propter uim adſtringendi. Habent autem ſubamaram, & acrem leniter adſtrictionem, quare etiam urinam cient. Radix uero exterſoria & ſiccatoria tenuiumq; partium facultate prædita eſt, & moderate calida. unde etiam lienes induratos eliquat, tum in potu accepta; tum forinſecus cum ficubus impoſita. Item ſcabiem & lepras ſanat. Vitis porrò nigra, per omnia ei

conſimilis eſt,ſed debilior.

Amygdala.

Amygdala amara attenuatoriam uim palàm præ ſe ferunt,ut etiam maculas ſolares depurgent, & ad reiectiones ex pectore ac pulmone uiſcorum & craſſorum humorum plurimum conferant. Sed & obſtructione liberant ac depurgant hepar,ſplenem,colum, ac rhenes. Laterum item dolorem ſedāt. Arbor quoque uniuerſa ſimilem uim habet,ut eius etiam radices coctas,maculis ſolaribus in cataplaſmatis modū imponentes,eas depurgent. At uero dulcia amygdala amaris debiliora ſunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intenſæ facultatis eſt, ut etiam articulorum calloſas duritias diſſoluat, & lienes induratos ſanet,& ſtrumas diſcutiat.

Amomum.

Amomum uiribus acoro ſimile eſt, præterquàm quod ſiccius eſt acorum, magis autem concoctoriū eſt amomum.

Anagallis.

Anagallis utraque,& quæ cæruleum, & quæ puniceum florem habet,abſterſoriam uim abunde habet, & præterea ſubcalidi ac attractorii quippiam,quo etiam aculeos è corpore euellit, ſuccus ipſarum caput per nares purgat, ob eandem cauſam, & in ſumma ſiccandi uim habent citra mordacitatem,unde & uulnera glutinant, & putreſcentibus ulceribus auxiliantur.

Andrachne,Portulaca.

Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis eſt,in humectando ſecundi. Modicam autem auſteritatem cōplectitur,quapropter fluxiones repellit,maxime bilioſas & calidas,earum qualitatem tranſmutans,alterás, & multum frigefaciens. Atque ea gratia etiā æſtuoſis febribus,ut ſi qd aliud cōmodat, ſuper os uentris to-

taq; præcordia impoſita. Sed etſi probè teratur, adiecto ouo crudo unà cũ uitello ac cãdido, amixtoq; modico roſaceo, acetiq; momẽto, eueſtigio nõ uulgarẽ lenitudinẽ inducit in ardẽtibus febribus, ſi corpus uniuerſum inde illinatur, imò penitus extinguit, ut neq; amplius ulla exacerbatio cõtingat. Dentiũ quoq; ſtuporis medela eſt. Succus eius ſimilẽ uim habet, quare nõ ſolũ forinſecus impoſitus, ſed ẽt in potu ſumptus ꝑfrigerat. Quod ipſum contingit ẽt, ſi quis totã herbã in cibo ſumat. At uero propter uim ſub aſtringẽdi, ẽt dyſentericis cõmodũ eduliũ eſt, & fluxui muliebri & ſanguinis reiectioni: uerũ ad hæc omnia multo efficacior eſt ipſius herbę ſuccus.

Anemone.

Anemonæ omnes acris & exterſoriæ attractoriæq; ac uenarum oſcula aperientis facultatis ſunt, unde radix quoque commanſa pituitam prouocat, & ſuccus ex naribus purgat, & cicatrices in occulis atte nuat. Quin & ſordida ulcera Anemonæ purgant & lepras remouent, & appoſitæ menſes prolectant, & lac attrahunt & augent.

Anethum.

Anethum calfacit in tantum ut aut ſecundi ordinis inteſi, aut tertii exoluti eſſe depræhẽdatur. Verum ſecundi ordinis principio eſt inter ſiccãtia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, diſcuſſorium eſt, & dolores ſedat, & ſomnũ inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vſtũ tertiũ ordinẽ calfacientiũ ac ſiccantium obtinet, & propterea ulceribus humidis inſperſum prodeſt, & maxime in pudendo. Nã in præputio etiam inueterata ad cicatricem perducit. Porrò uiride humidius eſt ac minus calidum, utpote adhuc ſucculentum, quare magis concoctorium eſt ac ſomnificium quàm ſiccum, minus autem diſcuſſoriũ.

Anthemis, Chamæmelum.

Anthemis, quæ & Chamæmelũ appellatur, calfacit

ac ſiccat in primo ordine. Eſt autem tenuium partium, & propterea diſcuſſoria & rarefactiua ac laxatoria ui prædita: ſiquidem igitur fuerit uiridis, in oleo ipſam incoquere oportet, non præſente uidelicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos inſolatus eſt. Si uero ſicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit his in quibus nondum deſiit materia ad caput afferri. Nam eã quæ iam adeſt, diſcutit, & alteram non attrahit, quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepſon Ægyptius ipſum Chamæmeli florem purum in ſummo uigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè conterere, ac paſtillos mediocres fingere, eosq; in umbra diligentisſime ſiccare ac reponere. Vſus autem tempore unum ex ipſis terere, oleo primario quod ſatis eſt affuſo, indeq; uniuerſum corpus à capite uſq; ad pedes illinere, in omnib. febrientibus, ac ægrum ſtragulis coopertum fouere: ſudor enim inquit mouebitur bonus in his qui euaſuri ſunt, & à febre liberabuntur. Nam in plurimis experimento hoc cognitũ eſt, & in peregrinationibus maxime congruũ exiſtit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiam in potu paſtillos exhibere febricitantibus fabæ quantitate ex aqua calida.

Aniſum.

Aniſi ſemen maxime in uſu eſt, acre & ſubamarum exiſtẽs, ut propè accedat ad caliditatem uſtoriorum. Eſt enim in tertio ordine calfacientium ac ſiccãtium: ob id & urinam ciet, & diſcuſſorium eſt, & inflationes circa uentrem ſedat.

Aparine, Philantropos, Omphacocarpos.

Aparine quam alii philanthropon, alii omphacocarpon uocant, moderate extergit ac ſiccat. Habet ẽt quid tenuium partium.

Apios, Pirus.

Piri folia & ramuli auſteri ſunt, fructus dulcedi-

tiem quãdam aquoſam habet, ex quibus manifeſtum fit temperamentum inæquale iuxta partes exiſtens. Quapropter in cibo quidem ſtomacho commodãt, & ſitim ſedant: uerum in cataplaſmatis impoſita pira, ſiccant & mediocriter frigefaciunt, ut uulnus per ipſa conglutinatum eſſe ſciam.

Achrades, Pira ſyluestria.

Quæ uero ſyluestria pira nominantur magis adſtringũt, & ſiccãt, & ob id uulnera maiora glutinant, & in cataplaſmatis impoſita fluxiones reprimũt, quẽ ad modum in malorũ tractatu abſolutisſime tradetur.

Ariſtolochia.

Ariſtolochiæ radix ad medicinam commodisſima eſt, amara & ſubacris exiſtens. Rotunda ex his maxime omnium tenuium eſt partium, & ad omnia efficacior: iccirco ubi craſſus humor fortiter attenuandus eſt, rotundæ uſus expetitur, atque inde adeo dolores ex obturatione, aut crudorum craſsitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & ſordida ulcera purgat, & dentes ac gingiuas illuſtrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & ſingultientibus comitialibusq; morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptis q; ac conuulſis medicamentũ, ut ſi quod aliud, commodum eſt. Ex reliquis duabus clematitis odoratior eſt, ut etiam unguentarii eam in ungenta aſſumant: uerum ad medendum minus ualet. Longa autem Ariſtolochia minus tenuium partium eſt q̃ rotunda, non tamen inefficax, ſed exterſoriam ac calidam uim habet, & ob id ulcera incarnat, & ad uteri fotus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum ſemen ſimile eſt cicerculis & uſu & uiribus, uerum durius quàm cicerculæ & propterea etiam ægrius concoqui poteſt.

Arceuthos, Iuniperus.

Iuniperus calida eſt & ſicca tertii ordinis in utroq;

genere. Fructus eius calidus quidem ſimiliter eſt, ſed in primo ordine ſiccat.

Arnogloſſum, Plantago.

Arnogloſſum frigefacit ac ſiccat in ſecundo ordine. Habet & auſteri quippiam, quare fluxionibus & putrefactionibus ulceribusq́; malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dyſenterias: nam ſanguinis eruptionem compeſcit, & ſi quid peruſtum eſt frigefacit, & ſinus glutinat. Eſt præterea etiam aliorum ulcerum recentium ac ueterum curatrix. Citra mordacitatem enim ſiccat, & frigiditatem poſſidet nondum ſtupefacientem. Semen eius itemq́; radix ſimilem uim habent: uerum ſicciorem & minus frigidam. Et ſemẽ quidem tenuiſſimarum partium eſt, radices uero craſſiorum. Ipſa autem folia ſiccata, tenuiorum partium uim, ſed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores utimur, tum commãducantes, tum decocto ipſarum colluentes. Cæterum ad hepatis ac rhenum obturamenta & radicibus, & foliis, & multo magis ſemine utimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientium ac ſiccantium eſt. Habet & uim exterſoriam, ſed non adeo fortiter uelut dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorum craſſitiem moderate diſſecant, ut etiam ad reiectiones ſputorum ex pectore commodent. Verum dracontion in hos uſus præſtabilius eſt. Alias præparatur ac editur eo quo dracontion modo feruefacta.

Artemiſia.

Artemiſiæ ambæ calfaciunt in ſecundo ordine, ſiccant autem uel in primo ordine intenſo, uel ſecundi principio. Sunt autem moderate quoq; tenuium partium, quare ad rhenũ lapides moderate conueniunt, & ad uteri fotus.

Aſarum.

Aſari radices in uſu ſunt, acori radicibus uiribus conſimiles,uerum magis intenſæ, quare ex his quæ de acoro diximus,etiam de aſaro notionem ſumere oportet.

Aſpalathus.

Aſpalathus ex diſſimiliaribus uiribus conſtat, acribus & adſtringentibus. Et acribus quidem partibus ſui calfacit,auſteris uero frigefacit,utriſq; ſiccat,& propterea ad putrefactiones & fiuxiones utilis exiſtit. Ad putreſcentes in ore gingiuas in uino cocta utiliter colluitur.

Aſparagus,ſiue Aſpharagus iuxta Athenienſes.

Aſparagus petreus ſiue Myacanthus,exterſoriam uim habet,nec tamen ualide calfacit,nec frigefacit. Ic circo rhenes & iecur obrſtuctione liberat,maxime radices herbæ ac ſemen. Et ſane etiam dentium doloribus medetur ſiccando citra calfactionem.

Aſter Atticus. Bubonium.

Aſter Atticus quem alii Bubonīū appellant,quod nō ſolum in cataplaſmate impoſitus,ſed etiam ad alligatus bubonas ac inguinum tumores ſanare creditur. Habet etiam quid diſcuſſorium, ut mixtarum uirium ſit,uelut roſa,ſed bubonium non ita adſtringit.

Aſtaphis, Vua paſſa, Caricæ.

Vua paſſa ſatiua concoctoriam ſimulq; adſtringentem & moderate diſcuſſoriam uim habet: eadem.n. eſt ratio uuarum paſſarum ad uuas, quæ eſt caricarū ad ficus. Et dulciores quidē calidiores ſunt. Auſteriores uero frigidiores,& adhuc magis acerbæ. Stomachū itaq; roborant auſteræ, & aluū adſtringunt, atq; his amplius etiam acerbæ. Medium uero ſtatum inter has dulces tenent, neq; palam exoluentes ſtomachum,neq; aluū ſubducentes. Vim tamen contemperandi humores ſemper habent dulces, itemq; moderate extergendi, unde paruos circa os uentriculi

morſus obtundunt. Nam maiores morſus generoſio ribus morſibus opus habent. Præſtant uuæ paſſæ pinguisſimæ & tenui cortice præditæ. Cæterum uuæ paſſæ minus q̃ caricæ aluum ſubducunt ac extergẽt: uerum ſtomacho commodiores q̃ caricæ exiſtunt.

Aſtaphis agria.

Staphis agria ualde acrem uim habet, ut fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat. Quare & ad ſcabiem confert. Et uſtoria quadam ui participat.

Aſphodelus.

Aſphodeli radix in uſu eſt, uelut ari, & aſari, ac dracontii. Vim habet exterſoriam ac diſcuſſoriam. Vnde in uino albo uetere cocta, & uino calido meraco cyathi menſura hauſto, menſes ſuppreſſos celerrime ciet. Vſtæ cinis calidior & ſiccantior, magisq́; tenuiũ partium ac diſcuſſorius euadit, & ob id etiam alopecias ſanat.

Atractylis, Cnicus ſyueſtris.

Atractylis, ſiue Cnicus ſylueſtris, uel Androſæn ton, ut alii uocant, ex ſpinoſarum plantarum genere eſt, & ſiccantis ac moderate calidæ facultatis exiſtit.

Atraphaxis, Atriplex.

Atriplex ſecundi ordinis eſt humectantium, primi frigefacientium, adſtrictionis nihil habet, ſed aquoſa eſt uelut malua, & facile uentrem permeat. Hortenſium genus humectius & frigidius ſyueſtri eſt. Quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augeſcentibus hortenſes, uigentibus & declinantibus ſylueſtres commodiores ſunt. Semen exterſoriam uim habet, unde ad morbum regium ex iecoris obſtructione obortum utile exiſtit.

Abſinthium.

Abſinthium calidum eſt primo ordine, ſiccum tertio. Succus eius multo calidior q̃ herba eſt, participat & adſtringendi ui non obſcura, maxime Ponticum, quare exterget, roborat, ſiccat. & propterea bi-

lioſos uentriculi humores ad infernam excretionem deducit,& per urinas euacuat. Magis autē bilioſum intra uenas humorem per urinas expurgat. Iccirco ubi pituita in uentre continetur, nihil conducit. Sic etiam ſi eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. Adſtrictoria enim facultas in ipſo fortior eſt q̃ amara. Quoniam uero acrimoniam quandam poſſidet, calidum amplius q̃ frigidum exiſtit.

Balanos myrepſica, Glans unguentaria, Myrobalanum.

Glans unguentaria quæ myrepſica balanos,& myrobalanon appellatur,exterſoriam & inciſoriam uim habet cum aliqua adſtrictione, & propterea exterſoriam ac adſtringentē contrahentemq́; ac coactoriam habet actionem, quapropter & ad uaros & lentigines,maculasq́; ſolares,pruritum,leprā,ſcabiem,achoras & manātia capitis ulcera,ulceroſasq́; papularum eruptiones,& omnia craſſi ſucci uitia conueniēs eſt, maxime,cum aceto.Cicatrices etiam illuſtrat. Facit quoque ad hepar induratum in cataplaſmate impoſita, & lienem conſumit,præſertim ſi farina aliqua ſiccatoria ipſi commiſceatur,uelut eſt loliacea ac eruina. At uero cortex ualde efficax eſt,ut eius uſus ubi uehementi adſtrictione opus eſt requiratur.Si uero quis carnis eius drachmam unam bibat cum aqua mulſa, facile uomet.Sæpe & per inferna aluum large ſubducit.Vnde ſi hepar aut ſplenem purgare uoluerimus per huius medicamenti uſum, in poſca ipſum exhibemus. Stomacho enim incommodat.Verum aceto gaudet tum forinſecus impoſitum,tum per os acceptum.

Balanos ſiue Glans quercina.

De quercina glande in quercus tractatu commode dicemus.

Balſamum.

Balſamum calfacit & ſiccat ſecundo ordine, eſt & tenuium partium.Liquor eius adhuc magis tenuium

tiũ uim habet,non tamẽ adeo calidus eſt uelut quidã opinantur per partium ſubtilitatem decepti. Fructus eius conſimilem iuxta genus facultatem obtinet, ſed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balauſtium, Cytinus.

Balauſtium ſylueſtris mali punicæ flos eſt, uelut ſatiuæ Cytinus, guſtum autem fortiter adſtringit, & ſanè ſiccantis ac frigefacientis facultatis eſt: quare ſi intertriginibus ac aliis ulceribus ipſum aridum tenuiſsime tritum inſperſeris, citiſsime uidebis ipſa cicatricem recipere citra mordacitatem. Iccirco non eſt medicus quiſpiam qui non hoc pharmaco & in his qui ſanguinem reiectant,ac dyſentericis,uentrisq; ac uteri fluxionibus utatur.

Batos, Rubus.

Rubi folia maxime tenera itemq; germina mediocriter adſtringunt, ut commanſa oris ulcera cum alia. tum quæ aphthæ appellantur, curent. Imò & uulnera glutinet. Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet. Immaturus frigidam terreã ſubſtantiam poſsidet, & propterea acerbus & ualde ſiccatorius eſt. Siccatus autem reponi ſolet, & humido magis ſiccatorius euadit. Flos eandem uim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dyſenterias & uentris fluxiones ac debilitatem, & ſanguinis ſputum commodus eſt. Radix ſupra uim adſtringendi, etiam tenuium partium ſubſtantiam habet, quare rhenum lapides atterit.

Batrachium, Ranunculus.

Batrachium quatuor ſpeciales differentias habet, omnes autem fortiter acrem uim poſsident, ut cum dolore exulcerent. Quare ſi quis moderate utatur, ſcabies ac lepras excoriant,ungues item leproſos remouet, & ſtigmata ſiue notas incuſſas diſcutiunt, & uerrucas ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt.. Quin & alopeciis proſunt modico tẽpore im

poſitæ. Nam ſi diutius ſinantur, non ſolum excoriãt, ſed etiam cruſtam cuti inurunt, atq; hæc quidem folia uiridia una cum cauliculis impoſita faciunt. Radix autem ſiccata ſternutatorium eſt medicamentũ quomodo omnia alia fortiter ſiccantia. Sed & dentium dolores mitigat, ſimulq; ipſos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatum quod & nigrius & reſinoſius eſt, mollientẽ abunde & efficacẽ uim habet. Alterũ Arabicum quod etiam pellucidius eſt, magis ſiccat q̃ mollit. Vtuntur aliqui his, & maxime Arabico, ad ramices gutturis ac hernias aquoſas, bronchocelas & hydrocelas Græci appellant, ieiuni hominis ſaliua ad emplaſtri compagem redigentes. Arabicum etiam calculos rhenũ atterere uidetur, urinasq; ciere in potu acceptum. Sed & crudorum flatuum inſultus, & laterum dolores, ac rupta ſanat.

Blitum.

Blitum olus eſt cibarium, temperamento humidum ac frigidum in ſecundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comeſtus frigidioris & craſſioris uiſcoſiorisq; humoris genitor eſt, nã & ægre concoquitur, & inflat. ac uenerẽ ſtimulat. In cataplaſmate impoſitus glutinat & ſiccat. At uero qui uomitorius Bulbus dicitur, multo calidius tẽperamẽtũ q̃ prædictus habet.

Bugloſſum.

Bugloſſum humidum & calidũ temperamentum habet, uncte uino iniectum læticiam facere potantibus uidetur. Conducit & tusſientibus propter gutturis aſperitatem, in aqua mulſa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatũ uidentur à floribus, qui figuram oculi bouis ſimilitudinem referunt. Nam colore chamæmeli floribus q̃ ſimillimi exiſtunt. Multo aũt maiores ipſis ſunt, & acriores, & propterea magis

diſcuſſorii ſunt, uſque adeo ut etiam duritias ſanent ad ceratum permixti.

Bunion, Arction, Pſeudobunion.

Bunion quod quidam Arction appellant, calfacto rii generis in tantum eſt, ut urinam cieat, & menſes du cat. Sed & Pſeudobunion ſimiliter ipſi calidum eſt.

Brathy, Herba Sabina.

Herba Sabina calefacit & ſiccat tertio ordine: eſt autem tenuium partium, & propterea diſcuſſoria, & menſium ductrix ſi quid aliud, & per urinas ſanguinẽ trahit, & uiuentes fœtus perimit, ac immortuos eii- cit. Conuenit putrefactis maxime malignis & inuete- ratis. Nam quæ diu durauere citra moleſtiam phar- maci uim tolerant. Quin & denigrata ac ualde ſordi da, cum melle expurgat, & carbunculos deſtruit. Quidam etiam duplum ipſius pro cinamomo con- iiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adſtringunt, & uulnera glutinant, ſuntq; ſimilia foliis ſyluestris rumicis, præterq̃ quod nigriora & hirſutiora exiſtunt. Succus foliorum ſimi- liter adſtringit, quare quidam coctum ipſum repo- nunt, ut pharmacum ad putredines oris efficaciſ- ſimum.

Bromus, Auena.

Bromos paulo frigidiore temperamento prædi- tus eſt, & adſtrictionis nonnihil habet, ut etiam uen- tris profluuiis commodet.

Bryon Thalaſſion, Muſcus marinus.

Muſcus marinus adſtringit, & frigefacit, unde in ca taplaſmatis uicem impoſitus, ea quæ calida ſunt ma- nifeſte perfrigerat, ac iuuat.

Bryon, Muſcus arborũ. Splanchnon, Hypnon.

Muſcus arborũ qui Bryon & Splanchnon ac Hyp non Græcis appellatur adſtringit & frigefacit mode- rate, ut prope ad temperata accedat. Quare & diſcu-

tiendi ac emolliendi facultatis particeps eſt, maxime qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum eſt de Bryonia, quum de uite alba nobis ſermo eſſet.

Bubonium, ſiue Aſter Atticus.

De Bubonio dictum eſt in ſecundæ appellationis elemento.

Gentiana.

Gentianæ radix efficax eſt, ubi opus eſt attenuare & depurgare, extergereque ac ab obſtructionibus liberare.

Gigarta, Vinacea.

Vinacea ſicca ſunt in ſecundo ordine, frigida in primo. Acerba autem guſtu ſunt, proptereaq; fluxidis uentris affectionibus plurimum proſunt.

Gingidium.

Gingidium ut guſtu amaritudinis & adſtrictionis particeps eſt, ita temperamento caliditatis & frigiditatis. Iuxta utranque autem qualitatem ſiccatorium eſt, immo etiam ſtomacho ualde commodum, ob adſtrictionis non modicæ participationem. Euadit autem multo magis ſtomacho commodum, ferue factum & ex aceto comeſtum. Caliditatem itaque non ualde manifeſtam obtinet, uerum in ſecundo ordine ſiccat.

Glaucium.

Glaucium adſtringit cum quadam iucunditate, ſed & frigefacit manifeſte adeo ut eryſipelata non adeo fortia ſanet.

Glæchon, Pulegium.

Pulegium calfacit & attenuat uehementer, unde humoribus craſſis ac uiſcoſis ex pectore ac pulmone reiectandis facilem uiam facit. Menſes ciet cum uino albo coctum, ita ut uinum ipſum meracum bibatur. Forinſecus cataplaſmatis modo impoſitum, tum iſchia

dicos, tum perfrigeratos rubificat.

Glœos, Sordes balnearum.

Sordes balnearum moderate emollit.

Glycyrrhizon, Radix dulcis.

Glycyrrhizi fruticis radicum ſuccus maxime in uſum uenit, dulcis exiſtens cum modica quadam adſtrictione, quapropter aſperitates lenit non ſolum arteriæ, ſed etiam ſcabioſæ ueſicæ. Quandoquidem uero omne dulce moderate, etiam humido temperamento præditum eſt, pro eius ſanè ratione, ſitim quoque eximit.

Glycyſide, Pæonia, Pentorobos, Ephialtia.

Glycyſiden etiam pæoniam, & pentorobon, & ephialtian nominant. Radix eius tenuium partium & ſiccatoria ac mediocriter calida eſt: habet enim uim adſtringentem leniter, cum aliqua dulcedine. Quod ſi quis eam diutius mandat, etiam acrimoniam ſubamaram percipiet, iccirco ſanè & menſes mouet, magnitudine amygdali contuſa cum aqua mulſa pota. Expurgat quoq; iecur obturatum, lienemq; ac rhenes. Per adſtrictionem autem fluxiones uentris ſiſtit, in uino quopiam auſterorum generis cocta, & uino poto. In ſumma reſiccandi uim fortiter poſſidet, ut non improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum eſt, eam uidelicet etiam alligatam puerorum morbum comitialem ſanare. Aliquando enim puerulo octimeſtri comitiali appræhenſo, magnam radicis recentis partem de collo ſuſpendimus, iuſſione facta ut perpetuo eam contineret appenſam, & de cætero ex hoc facto puer perfecte ſanus euaſit, neq; amplius appræhēſus aut conuulſus eſt.

Gnaphalum.

Gnaphalium adſtringentis moderate facultatis eſt, & propterea dyſentericis ipſum cum uino aliquo auſtero potandum exhibent.

Gongylis, Rapum.

Rapi ſemen ad rem veneream ſtimulos addit, fla‑
tuoſi ſpiritus generatiuum exiſtens, ſic & radix ægre
concoctilis, & flatuoſa, ac ſeminis gignitiua eſt, ſuccũ
autem in corpus diſtribuit crasſiorem. Quare ſi quis
in nimio eius eſu perduret, & maxime ſi ipſam non ꝓ
be in uentriculo concoquat humorem crudum appel
latum cõgregabit, ſi uero crudior in coctura maneat,
ægre cõcoctilis & flatuoſa & ſtomacho incommoda
exiſtit, quandoque etiam morſus circa uentrem exci‑
tat, melior autem fit ſi bis coquatur. multa enim co‑
ctura opus habet. Porrò ad uentris deiectionem neq;
conducit, neq; officit.

Damaſonium, Aliſma.

Damaſonium etiam Aliſma appellatur. Eius radi‑
cem experti ſumus coctam in aqua, & aqua pota,
calculos in rhenibus conſiſtentes ac coactos con‑
fringere.

Daucus, Paſtinaca, Staphylinus.

Daucus quem & ſtaphylinum ac paſtinacam ap‑
pellant, duorum generum eſt: Alter ſylueſtris minus
comeſtilis quàm ſatiuus, uerum in omnibus uehemen
tior. Satiuus autem in cibi uſum aptus eſt, ſed aliàs im
becillior exiſtit. facultatem habent acrem & calfacto‑
riam, & propterea etiam attenuatoriam. Radix itaq;
posſidet etiam flatulentum quippiam, & ob id Ve‑
neris ſtimulatiuum. Semen ſatiui quidem habet item
aliquid in ſe uenerem ſtimulans, ſed ſylueſtris om‑
nis flatus expers eſt, quare & urinam ciet, & men‑
ſes mouet.

Daphne, Laurus.

Lauri arboris folia & fructus ſiccant & calfaciunt
uehementer, & magis ipſe fructus. Cortex radicis mi
nus quidem acris & calidus eſt, magis uero amarus,
& aliquid adſtrictionis habens. Iccirco & lapides at‑
terit, & hepaticis conducit. Bibitur in uino odorato
pondere obolorum trium.

Dictamnum, Pſeudodictamnum.

Dictamnum magis tenuium partium eſt q̃ pulegiũ, in cæteris ipſi conſimile. Quod uero Pſeudodictamnum dicitur debilius eſt.

Dipſacos, Labrum Veneris.

Dipſaci radix ſecundi ordinis eſt ſiccantium. Habet etiam quid exterſorium.

Dorycnion.

Dorycnium temperamento ſimile eſt papaueri & mandragoræ, & aliis eodem modo frigefacientibus. parum itaq; ex eo ſumptum ſoporẽ inducit, amplius occidit.

Dolichi, Lobi, Smilax hortenſis, Phaſeoli.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes ueteres dolichi & phaſeoli appellabantur, & ab aliquibus ſmilax hortenſis, nutriunt quidem non minus q̃ piſa, conſimiliterq; flatus expertes ſunt, uerum iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellãtur autem Lobi, hoc eſt, ſiliquæ præ aliis præcipue, quoniam ex omni ſiliquarum genere quæ indumento intectæ ſunt, hæ ſolæ unà cum ſiliquis ſiue tegumẽtis ſuis ut plurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acritus eſt q̃ Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autẽ quãdam breuem adſtringendi uim cũ acrimonia & amaritudine permixtam, ut uel inde efficaciſſimum pharmacum exiſtat. Nam radix uiſcera & omnes craſſos ac uiſcoſos humores expurgat, & malignorum ulceram optimum medicamentum eſt. Depurgatq; ac extergit generoſe cum alia exterſione indigentia, tum uitiligines cum aceto. folia autem ulceribus & uulneribus recentibus conueniunt, quantoq; minus fuerint ſicca, tanto magis glutinant. Quæ enim ſicciora ſunt, acriora q̃ uulneribus conueniat exiſtunt. Creditur etiã caſeum à putredine aſſeruare forinſecus ipſi circũpo-

ſitum. Semen autem radice fortius, cancros & polypos conſumere creditur. Succus ſeminis oculorum albugines deterit.

Drys, Quercus.

Vniuerſæ quercus partes adſtringentis qualitatis participes ſunt: Amplius ad omnibus membrenula quæ ſub cortice trunci reperitur, & quæ ſub cortice glandis ſuper fructus carnem inducta eſt. Quare & ad fluxum muliebrem, ſputaq; ſanguinis ac dyſenterias & uentris fluxiones diuturnas, utilis eſſe creditur. Vtuntur autem ipſa decocta. Vehementius adhuc adſtringit phagus & ilex. Cæterum folia ex omni quercus genere pro cataplaſmate impoſita, uulnera recentia glutinant, quem ad modum ego ruri expertus ſum. Glandes qnercinæ comeſtæ alimentum quidem abunde corpori ſuppeditant. Sed tardi tranſitus eſt id ipſum, & craſſum ac ægre concoctile. Ex omni glandium genere optimæ ſunt Caſtaneæ, quæ & Lopina appellantur. Solæ enim ex ſylueſtrium fructuum genere, memorabile alimentum corpori ſufficiunt. Sunt tamen etiam ipſæ capiti graues, utpote dolorem eius inducentes, ſed multo magis his ſupradictæ.

Ebiſcus, Althæa.

Ebiſcus malua ſylueſtris, eſt diſcuſſoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigatoria & concoctoria crudorum panorum ac tuberculorum. Radix eius itemq; ſemen, reliqua ſimiliter faciunt uelut herba. Verum facultatem magis tenuium partium, ampliusq; ſiccatoriam & exterſoriam ex ſe oſtendunt, adeo ut etiam uitiligines deterant, & ſemen calculos rhenum confringat. Decoctum radicis & ad dyſenteriam & alui profluuium, & ſanguinis reiectionem utile eſt, ut quæ uim quandam adſtringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum eſt ex eorum uumero quæ in ſuccum reſoluuntur, uim habet calfactoriam, extерſoriam, ac tenuium partium. Vnde & ea quæ pupillis tenebras offundunt uitia, extergere creditur, & in alias oculares compoſitiones ammiſcetur, quæ uidelicet ad ulcera uetera, & fiuxiones ac puſtulas conueniunt.

Elæa, Olea.

Oleæ germina tantum frigiditatis quantum adſtrictionis habent, fructus exacte maturus moderate calidus eſt, immaturus adſtringentior eſt & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem ſuccum habent, & modicum alimentum corpori præbent. Colymbades uero muriæ innatantes, adſtringentem ſuccum habent, & ſtomachum corroborant, appetentiamq; cibi excitant, & ad hoc commodiſſimæ ſunt quæ cum aceto ſunt aſſeruatæ. Ex his enim quæ ex æquo ſalubria ſunt, id quod iucundius eſt facilius concoquitur.

Elæon, Oleum.

Oleum ex oleæ fructu expreſſum, quod etiam propriiſſime oleum appellatur, humectans & moderate calidum eſt. Tale eſt dulciſſimum ex oliua maxime drupa factum, quale eſt ſabinum. Eſt autem calidum moderate medii temperamenti, & magis diſcuſſorium quàm quod ex crudis oliuis expreſſum eſt, quod omotribes & omphacinum appellatur. Nam hoc tanto frigidius eſt quanto plus adſtrictionis habet. Oleum autem uetus, ſi quidem ex dulci oliua factum uetuſtatem contraxit, calidius eſt & magis diſcuſſorium. Si uero ex cruda, quouſq; ſanè aliquid adſtrictionis ſeruauerit, mixtæ facultatis exiſtit. Vbi uero adſtrictionem penitus abiecerit, alteri aſſimilatur. Lucernarium autem à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum omphacinum ad frigidiorem.

Vtimur omphacino, capite calidiore facto. Dulci, ſic ciore facto & circumtenſo. Lucernario, eodem frige facto. Manifeſtum eſt aũt quod omphacinum aliquã do etiam frigidum adhibere oportet, reliqua ſemper calida. Atq; hic quidem uſus ad caput eſt. Cæterum ſi uniuerſum corpus præter naturam ſiccius reddatur, dulce oleum commodiſsime illinitur. Sed & ſi denſatum ſit, ex adſtrictione, aut frigiditate, aut mordacitate, aut acribus pharmacis, aut humore, aut etiam prurit u, idem oleum omnium aptiſsimum eſt, maxime cũ exercitationibus aut etiam poſt exercitia. At uero ſtomacho & iecori inflammatis maxime cõgruit omphacinum irrigatum, ob adſtringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodeſt.

Oleum Cicinum.

Oleum Cicinon in Ægypto paratur, ex ricini arboris ſemine, quod croton appellatur, ſicut arbor ipſa cici, tuſo & expreſſo, & oleo ex aqua calida electo. Eſt autem tenuium partium ac diſcuſſorium, uelut oleũ uetus. Exterit uitiligines maculas ſolares, lentigines, aſsiduo illitum. Conſimile raphanino eſt, quo etiã uti licet, cicino aut uetere non præſente.

Oleum ſeminis Lini.

Sed & ex lini ſemine oleum præparatur, quomodo prædictum eſt. Et uſus eius iam eſt pro cicino. Nam cicinon non amplius affertur, ſed hoc pro ipſo afferunt.

Oleum raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis ſimile cicino eſt, uerum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æſtate paratur, quum multa circa ſemen eſt reſina. Sumunt itaque eius grana modiceq; confringunt, & ad pondere expenſum inde trientem, olei dulcis ſextarium immittunt, & ad dies quadraginta inſolant, atq; ita excolatum

reponunt. Eſt hoc oleum calfactorium tenuium partium, mollitorium, cum odore iucundo.

Oleum Amygdalinum.

Amygdalinum oleũ ex amygdalis amaris fit, eſtq́; tenuium partium, & calidius dulci uno gradu. Conuenit maxime auribus à craſsis flatibus obturatis, & ad auditus grauitatem, & ſonitui ex frigiditate. Vermes quoque aurium enecat. Experientia enim nos docuit ipſum auribus maxime prodeſſe, reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum ſimiliter ut amygdalinum præparatur, nucibus aut tuſis & expresſis, aut poſt contuſionem in aquam feruentem coniectis. Commodum eſt in eoſdem quoq; uſus: Inſuperq́, hoc priuatim habet, quod inaurantibus aut inurentibus conducit: Siccat enim & ad multum tempus inaurationes ac inuſtiones continet & adſeruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis uim habet depurgandi maculas faciei, lentigines, uaros, & omnem nigredinem: Sed & aluum purgat, prodeſt & aurium dolori, & ad ſonitus, cum adipe anſerino inſtillatum. præparatur ut amygdalinum, glande ungentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit, quo modo iam dictũ eſt. At uero mixtum hoc modo præparatur. Ad ſextarios quinq; oliuarum maturarum, baccarum lauri pinguium & recentium ſextarium unum adiicimus, atq; ita omnia ſimul conteruntur ac exprimuntur, uelut oleum aliàs ex oliuis ſolet. Calidum ualde eſt & mollitorium quod purum ex ſolis lauri baccis factum eſt, quare uehemẽter perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multum quoq; ſiccat, & propterea ſcabroſis, & aſperæ cuti, impetiginibusq́; aſperis, in balneo illitum medetur, fugiendum eſt autem

in impetigine inflammata, aut ſcabie inflammata, & in temperaturis calidis ac bilioſis. Humidis autem & pituitoſis conuenit, & omnibus articulis à frigore infeſtatis. Eſt & iſchiadicis ex coxendicibus laborantibus commodum. Occidit uermes & pediculos tum feros, tum manſuetos, itemq́; lendes ac furfures capitis, & ophiaſes ac alopecias. Vſus eſt in balneo ieiunis, ita ut poſtea cum ouo ac melle & fœnigræci farina detergeatur. Cauẽdũ ne capiti calido adhibeatur.

Oleum Seſaminum.

Seſaminum oleũ ex ſeſamo fit contrito & in aquã iniecto. Viribus non longe ab eſt ab oleo dulci. Caliditatem enim moderatam habet, & ſaporem omnino leuiter adſtringentem: aptum eſt cibis, nã & ſaporis iucundi eſt, & facile concoquitur, & aluum ſubducit. forinſecus illitum uim obſtructoriam meatuum habet, propter craſsitudinem. Cæterum ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius eſt quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quod non facile putreſcat.

Oleum Lentiſcinum.

Et hoc ex lentiſci fructu præparatur eo quo in aliis dictum eſt modo. Paratur etiam uelut in laurino diximus, fructu lentiſci oliuis permixto. Vtile eſt purum & immixtum ori ex fluxionibus infeſtato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneum, repellit enim & roborat citra exaſperationem. Mixtum autem magis mitigat, ſimulq́; robur conſeruat. Quare in iecoris ac ſtomachi fotus ac rigationes commode aſſumitur.

Oleum Oenanthinum.

Oenanthinum eadem efficacia eſt cum melino & roſaceo, præterquam quod aluum non mollit. Componitur hoc modo. Oenanten, hoc eſt uitis ſylueſtris fructum florentem, accipe odoram & marceſcere ſine, ac in nouum uas una cum omphacino oleo mit-

te,& ad dies quadraginta quotidie agita,ac excolato utere.Sit Oenanthes ſextans,olei ſextarius unus.

Oleum Melinum.

Melinum paratur ex malis cydoniis, fit etiam ex aliis malis,corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo.Adimitur pediculus ad exortum, & feſtuca ad fundum,& pars interior una cum ſeminis granis,deinde ſecantur mala una cum adherente cuticula. Nam in ipſa & odoris gratia, & adſtringendi uis continetur.fiunt aũt parua fruſta, quorum quadrans in olei omphacini ſextarium iniicitur, & inſolata ad dies xl.reponuntur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat,non tamen ualde,propter mali uinoſitatem.Adſtringit autem multum,uelut lentiſcinum. Magis uero ſtomacho familiare eſt,propterea q̃d ex duplici materia nutritiua componatur, olei uidelicet ac mali. Quare conſequens eſt ipſum ſtomacho inflammato ac debili competere, irrigatum, & in epithematis impoſitum,ac potum. Commodius eſt roſaceo,propter mali familiaritatem. Nam ſtomacho robur addit,& inſitos in uentriculo acres humores uehementius propellit.Iniicitur etiam per ſedem, quibus colum & craſſa inteſtina ab acri bile uexantur.Cauendus eſt eius uſus in affectionibus frigidis. In his enim magis conuenit,ſi abſinthium habuerit ſimul incoctum.

Olem Roſaceum.

Roſaceum oleum ſic præpatur. Accipitur floris roſarum rubrarum exunguium,& per diem ac noctẽ ſiccatarum quadrans,olei omphacini ſextarius unus. Roſis iniectis,os uaſis occludere oportet,intrinſecus linteolo,forinſecus pellicula,propter imbres repentinos,& inſolare ad dies xl.atq; ita excolatum reponere,uaſis ſuper tabulas locatis in domo tẽperata.Quidam alia quædam roſis adiiciunt. Verum optima eſt præparatio ex ſolis roſis & oleo conſtans. Alii non

inſolant,ſed uas in puteum aquæ frigidæ ad dies xl. ſuſpendunt. Conducit capiti calfacto ex ſole, aut febribus, aut alia quadam eiuſmodi cauſa, humectat enim & mitigat, ac ſomnum inducit. Et in febribus excalfactis uiſceribus, conuenit ceratum ex ipſo paratum, lotum ex frigida aqua, in æſtate ſæpe alterata, ita ut ceratum hoc uiſceribus imponatur. præparatur autem hoc modo. Accipiunt ceræ unciã unã, roſacei quadrans. Cera liquefit cum modico roſaceo in duplici uaſe, & in aquam diffunditur, & manibus emollitur ꝑ aquam eluta, mox rurſus, ac tertio liquatur, diffunditur aquaq; eluitur. Deinde reliquum roſacei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigeſit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit inſtillatur, mox ſublatum medicamentum in frigidam ſubinde permutatam reponitur. Si uero pro aqua acetum inſtillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamentum efficies ad eryſipelata, carbunculos & herpetas. Habetur etiam hoc ceratum Sermone quinto capite nonageſimo primo. Quin & potum optimum roſaceum cum aqua calida aut frigida, magnam utilitatem de ſe præbet his quibus ſtomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut aſcaridibus infeſtatur. Verum ad lumbricos maxime puerorum, melius facit ſapæ permixtum & potum, ita ut ſapa ex uino coctura ad tertias redatcto ſit præparata. Celerrime enim ipſos expellit. Infunditur etiam colo uexato ex prædictis cauſis. Cauendus uſus eius eſt his, qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus ſuperfluis excrementis redundat.

Oleum Chamæmelinum.

Chamæmelinum oleum ſic præparatur. Olei dulcis ſextarius Italicus unus, florum Chamæmeli diem unum præſiccatorum ſextans, in uas mittuntur, cuius oſculum raro linteolo integritur, quo perſpirationẽ habeat oleum, & ſic per dies xl. inſolantur. Etenim ſi non perfletur ac tranſpiret chamæmelinum oleum,

odorem garo ſimilem acquirit. Poſt inſolationẽ ſeruare ipſum oportet excolatum, uaſe locato in tabulis in domo temperata. Vſus eius eſt ad caput mediocriter denſatum ac dolens ex febribus non ualde ardentibus. Rarefacit enim meatus, & uapores diſcutit, ac acrimonias contemperat, & in ſumma magis mitigatorium eſt quàm roſaceum, in febribus non ualde calidis.

Oleum Anethinum.

Anethinum ex anethi coma fit adhuc uirẽte, prius quam ſemen ſolidum reddatur & acre, inutile enim ad uſum hunc fit floribus abiectis. Reſecare autẽ mollia tantum germina, & unciæ unius pondere expenſa, ad ſextarium Italicum unum olei dulcis iniicere oportet, & oſculum uaſis probe obturare, & diebus quadraginta inſolare. Calidius hoc eſt q̃ chamæmelinum. Itaq; fatigatis in hyeme commode adhibetur, mollit enim & humectat. Vtendũ eſt eo & in febrientibus leniter à pituita, & omnino ęgrotantibus ex cauſis frigidis, maxime circa tendines ac muſculos, conuenit.

Oleum Liliorum, Liliaceum, Suſinum, Lirinon.

Liliaceum ſiue Suſinum, aut Lirinon oleum, fit ex albis lilii foliis ex unguibus: & ſolum iniectis, citra ipſorum croceum filamentum, ad ſextarium Italicum olei dulcisſimi, pondere ſextantis. Siccare autẽ etiam hæc oportet in umbra per diem ac noctem. Deinde uaſi iniicere, & diligẽter obturata inſolare per triduũ. Deinde excolare, & alium ſextantem foliorum immittere, prioribus uidelicet uelut inutilibus eiectis. Ternis.n.alterationibus folia iniicere expedit, quare ubi rurſus ꝑ triduũ inſolaueris, rurſusq; excolaueris, tertium ſextantem liliorum immittes, ſimiliterq; per triduum inſolabis, & ſic excolatum in umbra repones. Si quis enim mox à principio ſexuncem foliorũ

immittat,putrefacta oleum fœtidum reddent.Commodum eſt affectionibus muliebribus. Soluit enim duritias, & morſus ex acrimonia obtundit, & robur utero addit.In Suſis teſtimonium præbent ipſi,quod prægnantibus facilem partum faciat. Sed & aliis illitum,laſsitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamentis adiectum mollitorium eſt.Et in ſumma tepefactorium eſt, & mitigatorium ac rarefactorium, odoratumq́;,ac facilem partum procurat.

Oleum Telinum,ſiue ex fœnogræco.

Oleum telinum ex fœnogræco uim habet mollificandi.Commodum eſt ad furfuris, & achoris ulcuſcula capitis manantia, depurgat & maculas ſolares, & faciem dealbat ac extergit & innouat. prodeſt & ad uteri duritias ac abſceſſus,& ægre parientibus opitulatur.facit & ad ſedis inteſtinorumq́; inflammationes,Infuſum ſoluit teneſmos, facit & ad perniones. Pręparatur hoc modo.Fœnigræci libræ quinq;,olei ſextarii octo, cyperi libræ duæ, calami odorati libra una,macerantur hæc in oleo ad dies ſeptem ter quotidie agitata,deinde expreſſa ac excolata reponũtur.

Oleum Narcisſinum.

Ex albis Narcisſi floribus fit oleum Narcisſinum, noctem ac diem præſiccatis, ita ut ſextans ex ipſis in ſextarium unum Italicum olei dulcis coniiciatur, & uas diligenter obturatum ad dies quatuor inſoletur. Oportet autem & horas alterare quem ad modum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratũ, præſertim ſi moderate inſoletur. Nam ſi diutius inſolaueris Narciſsinum,aut etiam liliaceum, uel uiolatum,aut aliud quoddam eorum quæ non fortem & permanentem odorem habent, inodoratum euadet. Vim habet Narcisſinum calidiorem anethino. Quare ad eadem conducit in reliquo corpore, capite excepto. Acris enim eſt Narcisſini fragantia.

Oleum Violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis uiolæ floribus,itemq; ex albis,quadrante ex ipſis in olei ſextarium Italicum dulciſſimi coniecto, ac tertium alterato,ueluti in lilio prædictum eſt. Vis eius paulo calidior eſt quàm roſacei. Quare ſi quis æſtate fatigatus & inſolatus roſaceo careat,uiolaceo uti poteſt,maxime ex purpureis floribus præparato, ita ut in balneo ex eo illinatur. Nam ſupra hoc quod laſſitudini medetur,etiam ſqualloré ac ſitũ animi,odore ſuo in manſuetudinem ac uoluptatem tranſmutat, & ſomnum imperturbatum inducit.

Iaſmoleum.

Oleum apud Perſas Iaſme appellatum præparatur hoc modo. Candidorum nimirum uiolæ florum ſextante in Italicum ſextarium unum olei ſeſamini iniecto,ac alterato,quem ad modum in lilio dictũ eſt. Vſus eius in epulationibus apud Perſas odoris gratia receptus eſt. Conducit uniuerſo corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, ut multi non libenter ipſum tolerent.

Oleum Myrteum.

Fit & hoc foliis myrti uiridibus pondere ſextãtis, in olei omphacini ſextarium Italicum unum iniectis, addita uini odorati adſtringẽtis quarta ſextarii parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam,donec folia areſiant ac confringantur,& uinum conſumatur. Deinde oleum purum excolatur, & uitreo uaſe excipitur, ac reponitur. Adſtringit & frigefacit hoc oleum,amplius quàm lentiſcinum ac melinum,& propterea irrigationibus ſtomachi & hepatis non cõpetit, ſed neq; alia uiſcera benigne tractat. Experientia plurima uſum eius reperit in ceratis ac emplaſtris, per quæ denſare ac repellendo adſtringere oportet. Commodat allabentibus fluxionibus, & humectis ulceribus cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierum, & eſt odoratum.

Oleum Maſtichinum.

Maſtichinũ oleum fit,maſtiches uncia una, in olei ualde acerbi ſextarium unum immiſſa. Coquitur autem in duplici uaſe. Calidum eſt moderate, & denſandi ac obſtruendi meatus ui præditum,ſi quidem partibus moderate firmari adſtringidiq; ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum Styracinum.

Styracinum præparatur ſic. Olei dulcis optimi ſextarius unus, ſtyracis pinguis ſextans, coquuntur in duplici uaſe,donec ſtyrax uim ſuam in oleum deponat. Paulo calidius hoc eſt q̃ anethinum. Verum ualde mollitorium,& propterea corpora indurata præclare attenuat,& emollit.

Oleum Sicyonium.

Sicyonium oleum ſic præparatur. Olei dulcis ſextarii decem, fœnigræci ſextarius unus, libanotidis quadrans,polii quadrans,ſampſuchi quadrans,tædarũ triens,ariſtolochię libra una,meliloti ſemisſis,cucumeris ſylueſtris radicis libræ duæ,aquę quod ſatis eſt. Coquuntur hæc uelut oportet, & excolata in uſum uertuntur.

Oleum Metopium.

In Ægypto præparatur oleum Metopium appellatum,propter galbani lignum, fit ex oleo omphacino & amygdalis amaris,cardamomo,iunco rotundo odorato,melle,uino, calamo odorato, carpobalſamo,galbano,& reſina. Eſt calfactorium. Venarum oſcula aperit,attrahit,& purgat ulcera. facit ad muſculos ac neruos conciſos. facit ad hernias aquoſas,& in ſumma uim mollitoriam habet.

Oleum Mendeſium.

Mendeſium oleum maxime emollit, & corpora laxat,& pus facit. Componitur ex oleo myrobalanino,& myrrha,caſiaq; ac reſina. Quidam ſpiſſandi gratia etiam cinamomum inſpergunt.

Oleum Megaleum.

Quod Megaleum oleum appellatur, quondam præparabatur, nunc autẽ in uſu non eſt, præperatur ſimiliter ut amaracinum, niſi quod reſinam recipit. & ad eadem efficax eſt.

Oleum Amaracinum.

Amaracinũ oleum ſic præparatur, herbæ ſabinæ, ligni balſami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi celticæ, coſti, ſingulorum lib.v. amomi, caſiæ, carpobalſami ſingulorũ lib.iii. mirrhæ lib.i. Vini odorati ſextarios quinq;. Coquito uelut Nardinum. Vis eius calfactoria ſicut Nardini, non autem adeo corroborat, uerum magis tenuium partium eſt magisq; mitigatorium ac lene, propterea quod opobalſamum non recipit. Mulieribus in uteri ſinum iniectum menſes ducit. Eſtq; omnino calidum, emollit, ac aperit ora uenarum. Commodat fiſtulis, & ramici aquoſo poſt chirurgiam. facit ad cruſtas & ulcera afferata. facit ad urinæ difficultatem circumlitum ſedi. facit ad uteri inflammationes ac duritias, & hæmorrhoidum oſcula aperit.

Oleum Cyprinum,

Cyprinum oleum recipit olei ſextar.xxv. cyperi, helenii, iridis, ſingulorum libram unam, ſampſuchi, hyſſopi utriuſq; quadrantem, ſeminis uiticis quadrantem, ſaluiæ quadrantem, floris cypri ſiue liguſtri librã unã. Et hoc duabus cocturis coquitur. Nam reliquæ omnes ſpecies uino odorato rigatæ pridie, poſtea oleo infarctæ coquuntur ad horas ſex, ſequenti die oleũ excolatur, & affuſa aqua pura tertia olei parte, flos cypri iniicitur, una cũ tenerioribus ramulis nõ cõtuſis, ſi uero ſuccus ſit, contuſis, atq; ita coquitur hora una. Calfacit cyprinum non inſtrenue, eſtq; tenuium partiũ, & ad uteros amplius perfrigeratos ualde commodum. Nam craſſos in ipſis humores attenuat. Cæterum ubi copia fuerit herbarum uiridium, cyprinum ſic præparatur. Nimirum ex olei ſextariis xv. caperi,

helenii,

helenii,iridis,ſingulorum ſemiſſe. ſampſuchi, hyſſopi,ſaluiæ,ſingulorum ſextante.uiticis foliorum uiridium ſextante. citri foliorum uiridium quincunce. chamælibani uiridis triente.lauri foliorum uiridium quincunce. cypri florum dextante, opobalſami ſemiſſe.

Oleum Irinum.

Irinum oleum recipit iridis,aſpalathi,cyperi,helenii,ſingulorum lib.quinq; opopanacis ſemiſſem,quidam uero quadrantem,anchuſæ ſextantem.Olei ſextarios xxx.aquæ ſextarios xv. Contunduntur omnia craſſius,& macerantur biduo,deinde coquuntur horis ſex,deinde iniicitur opopanax uino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iunci odorati ſemiſsis,caſiæ quadrans,ligni balſami, nardi celticæ utriuſque ſemiſsis. Vis huius calfactoria eſt, ſed non acris, propterea perfrigeratis partibus commodat roborandiq; ac molliendi uim quandam poſsidet.

Oleum Nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui ualde commodum eſt, & recipit olei acerbi ſextar.xii.italicos,aſpalathi,cyperi,iridis Illyricæ,Seminis,Cardamomi,ariſtolochiæ,caſiæ,ligneæ, ſingulorum ſexuncem,helenii, ligni balſami, floris iunci odorati,caſiæ,coſti,ſingulorum ſemiſſem.amomi, folii malabathri,ſpicæ nardi,ſtyracis,carpobalſami,ſingulorum quadrantem.opobalſami quadrantem.herbæ ſabinæ unciam unã.Pręparatur hoc modo.Aſpalathus,cyperus,helenium,xylobalſamum,iridem,ariſtolochiam,decorticato & craſſius contundito,ac triduo,aqua calida macerato. Deinde affuſo oleo coquito aſsidue agitando,& aquam paulatim inſtillando,prout prior conſumitur,& ubi tres aut plures coxeris horas contecta iam cocta pernoctare finito. Sequẽti die extractis his quæ cocta ſunt,&aqua ab oleo

ſeparata, rurſus coquito alia aqua pura, ac modico ui no affuſo, & ubi ebullierint primum cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati, & caſiam ligneam contuſa, coquitoq́; ad horas duas, ac rurſus pernoctare ſinito. Tertia die ſimiliter extractis his, & alia aqua rurſus addita coquito, & quum efferbuerint, caſiã, coſtũ, & reliqua ſingula ſeorſim cõtuſa ac trita ſeorſim inſpergito, poſtremũ aũt ſpicã nardi, & foliũ malabathri, & ſtyracẽ, in tenuisſimas partes cõminutũ, & ubi eliquatus fuerit, ſtatim ab igne tollito, & opobalſamũ addito, diligẽterq́; agitato, & operculo impoſito ac probe uelatum ad biduũ finito, atq; ita concula excipito. Porro Secundarium ſic præparatur. His quę ex tertia coctura ſuperfuerunt olei ſextar. vi. adiicito & duabus horis ebullire ſinito, deinde caſiæ tenuisſime tritæ ſextantem. nardi celticæ ſextantem. herbę ſabinæ drach. iiii. ſtyracis unciam unam. opobalſami ſextantem addito. Nardinum uim habet calfactoriam, roboratoriam, ac mitigatoriam. Quare ſtomacho perfrigerato, & inualido, item uentriculo atq; iecori eodem modo affectis commodisſimum eſt. Infunditur per ſedem quoq; in inteſtinis perfrigeratis. Item in uteros muliebres. Vſus eſt omnino præſtantis & eximii.

Præcoctura Nardini.

Vini ueteris lib. xv. foliorum dendrolibani lib. i. raſdi lib. iii. calamocrini lib. iii. brullocypi lib. iiii. Hæc omniam in præcocturam mitte, ferueant horis xii. & ubi euacuata fuerint in uas purum, & caccabus per ſpongiam deterſus, rurſus infundis uini lib. xv. & illud oleum deſuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Eccleſia præparatur. Tachis libram, cinamomi libram, caryophyllorum libram, amomi libram, florum iunci odorati libram, calami aromatici librã, ligni aloes librã, nucum myriſticarũ

libram,cachrii librã, xátocaryorũ,hoc eſt,nucũ flaua rũ librã,maceris librã galãgæ librã,balſami librã,car pobalſami librã,xylobalſami librã,myrobalani librã, folii indici librã,caſiæ librã,ligni cariophylli librã,pi peris longi librã,piperis albi librã,piperis cõmunis li brã,laſeris chaldaici libram,nardi celticæ librã, thy miamatis librã,myrrhe troglodyticę librã,coſti librã, muſci librã,ambræ librã,gõphiti librã,ladani librã,te rebinthinæ libram,uini odorati quod ſatis eſt.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura uini ueteris lib.xv.foliorum dẽdro libani librã i.foliorum myrti lib.i.raſdi lib.iii. calamo crini lib.iii.brullo cyperi lib.iiii.Hæc omnia in præco cturam mitte ut ebulliant horis xii.&ubi euacuata fue rint in uas purum,& caccabus per ſpongiam deter ſus,rurſus infundis uini lib.xv.& oleũ illud deſuper Sit autem intrita ſiue in rimentum,cinamomi lib.iii. galangæ ſemisſis,caryophyllorum triens,ſpicæ qua drans,nucum flauarum quadrans, ladani puri qua drans, terebinthinæ unciæ xviii. xyloaloes ſextans, coſti triens, laſeris Bucellarii libræ quatuor, Thy miamatis regii quadrans. Hæc contuſa & cribrata ac cum oleo præcocturæ unita coquito iuxta expe rimentum, ut neque comburantur, neque rurſus de fectuoſa coctura fiat.

Alia Nardini præparatio,Ioæ Vngentarii.

Olei ſextar.xii.aſpalathi lib.iiii..xylobalſami lib.ii. coſti quadrantem.caſiæ ligneæ trientem. carpobalſã mi ſemiſſem,amomi trientem,ſtyracis calamitæ ſex tantem,opobalſami ſextantem.

Alia præparatio Nardini Ioæ Vngentarii.

Coſti ſextantem. foliorum indicorum trientem. caſiæ ſemiſſem.myrrhæ ſemiſſem. ligni caryophylli ſemiſſem.carpobalſami trientẽ.ſpicæ nardi trientem. calami aromatici unciã unam.iridis ſextantẽ.ſtiracis

pinguis dodrantem.croci drach.iiii.olei ſextarios vi.

Oleum Salcas.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria parani:optima eſt,& recipit, Aſpalathi ſemiſſem.xylobalſami dodrantem.cyperi trientem.helenii,iridis utriuſque ſemiſſem.calami aromatici uncias xviii.floris iunci odorati ſextantem & unciæ dimidium.ſtyracis pinguis ſextantem.nuces Indicas duas.folii uncias xviii, ſpicę nardi unciam unam.caryophylli,arnabo,utriuſque ſeſquuntiam e.momi quadrantem.caſiæ ſextantem.coſti unciam unam.myrrhæ unciam unam.hypni,xylocaſiæ utriuſque quadrantem.Olei ſextar.x. Coquitur modo relato in nardino.ita ut in prima coctura iniiciatur xylobalſamum,iris,cyperus, heleniũ, xylocaſia decorticata & craſſius contuſa, & aqua ad biduum aut triduum macerata. In ſecunda autem coctura iniicitur calamus,flos iunci odorati, hypnõ, prærigata uino ueteri odorato.In tertia reliqua:fit & ſecundarium hoc modo.His quæ à tertia coctura ſuperfuerunt adiiciuntur olei ſextarii ſex, & quantum ſatis eſt coquuntur. Deinde iniicitur myrrhæ ſtactæ bonæ albæ quadrans,Siromatis,hoc eſt, aquæ opobalſami ſemiſſis.maſtiches ſemiſſis.ſtyracis boni uncia una. Vtũtur oleo ſalcæ mulieres caput ex eo ungentes. Eſt autem relata præparatio longe optima.

Foliati ſiue malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aſpalathi uncias xviii.ligni balſami lib.ii.cyperi lib.v.helenii lib.v.foliorum malabathri trientem.amomi ſemiſſem.xylocaſiæ trientem.mirrhæ trientem.coſti dodrantem.ſtyracis primarii lib.i.caſſami ſiue carpobalſami ſemiſſem.calami aromatici lib.v.ſpicæ nardi ſextantem.caryophylli trientem.ſiromatis quæ eſt aquoſa fex ac reſidentia opobalſami ſemiſſem.arnabo ſemiſſem.cardamomi ſemiſſem.iridis libram unam.Olei ſextarios xx.Vini odorati quod ſatis eſt,Coquitur uelut Nardiuum.

Vngenta odorata quibus commodent.

Vngenta odorata frigidioribus capitibus magis conueniunt,quàm moderate calidis,atque illis hyeme. Ná calidioribus non ſunt apta. Si uero quis odoris gratia talibus uti uelit,roſacei parem modum ammiſcebit.ſic enim par pari ammixtum non amplius nociuum eſt. Quandoquidem uero multæ mulieres tam calida capita habent,ut nullum calidum oleum perferre queant,his conſultum eſt ſolo omphacino uti,quandoque uero etiam roſaceo. Quædam uero ex ipſis omnino non utuntur oleo, propterea quod capita ipſarum cito hnmectentur, & deſtillationibus obnoxiæ fiant,quas ſanè ad ungentorium illitioné cogere non oportet. Nam hæc ſiccatione capitum opus habent,per commodas puluiſculorum aridorum inſperſiones,non humectatione per illitionem oleorum.

Olei Suffumigabilis præparatio.

Oleum quod ſuffumigabile appellatur ſic præparatur. Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem.thuris maſculi,ſtyracis primarii,bdellii puri,coſti,ſingulorum quincuncem.olei boni dulcis ſextar.v. hypni quod ſatis eſt. Coſtũ in craſſas partes ſeccato, ſimiliterq; ſtyracem ac bdellium,deinde ſimul permixta in uas nouum teſtaceum anſis carens immittito, & oſculum eius hypno integito,ac forinſecus ad hypnum aſpalathi ligna,aut alicuius alterius odoratorũ generis ſurculos addito ac obturato,ut nihil ex uaſe excidere queat. Deinde aliud teſtaceum uas anſis carens,& longi colli oſculum habens accipito,ita ut oſculo eius congruat quod prædictas ſpecies in ſe cõtinet,& in ipſum olei dulcis ſextarios v.mittito,& effoſſa terra uas quod oleum habet uſque ad collum obruito,ut ne igneſcat.mox alterum uas in caput reſupinatum oſculo eius quod oleum cõtinet adaptabis,forinſecusq; totum circum circa luto oblines, ſimiliterq; oſcula utriuſque coaptata,et ſiccari ſines.ſe-

quenti die carbones multos circumpones, integesq́; ex ipſis undequaq; totum uas, ignemq́; accendes ac uentilabis. Ignem autem accenſum marceſcere ac extingui ſinito, ut paulatim candefactæ ꝑ oſculum uaſis ſpecies oleū ſuppoſitū ipſis ſuffumigēt, qua gratia ſuffumigabile appellatur. Deinde poſtera die aperito oleumq́; tollito ac ſeruato in uitreo uaſe, ac utitor. Hoc utuntur mulieres quibus menſes retinentur, illinentes ex eo pectinem & lumbos. Conuenit etiã his quæ non pro ratione in patu purgantur ſimiliter illitū. Vnde etiã perfrigeratum pectus habentibus, & teneſmis infeſtantibus prodeſt, calidum lana conuoluta exceptum, & pectini ac lumbis impoſitum.

De Vngentis reliquis.

Ex his iam facile eſt etiam de aliis oleis iudicare, quæ Vngentorū quoq; cognominationem habent. Etenim iuxta naturam eorum quæ iniiciuntur, oleum alterabitur, quorum ſingulorum uim in hoc ſermone deinceps condiſces. Cæterum de reliquis remittentibus ac laxantibus ungentis, in ſermone de medicamẽtorum compoſitione, poſt auxilia articularia dicetur, uelut eſt gleucinum & conſimilia.

Elaphoboſcon.

Elaphoboſcon calidam & tenuium partium uim habet, ideoq́; ſecundo ordine ſiccat. Connenit ad uenenatarum beſtiarum plagas, & in potu, & in cibo.

Elenium ſiue Helenium.

Helenii radix maxime in uſu eſt. Dici poteſt calida & ſicca, non tamen exacte uelut piper, ſed cum humiditate ſuperflua. & propterea in lictus ac eclegmata, ad craſſos & uiſcoſos humores ex pectore ac pulmone educendos, commode miſcetur.

Eleliſphacos, Saluia.

Saluia calfactoriam uim euidenter habet. & leniter ſubadſtringentem. Quidam narrãt ſuffitam ſuper prunas, menſes immodice fluidos mulieribus ſiſtere,

itemq; muliebrem fluxum. Agrippa autem inquit, ſal
uiam herbam ſacram leænæ prægnantes uorant. Nã
uitalem conceptum continet. Quare ſi ſucci eius he-
minam unam cum modico ſale mulier bibat, quarta
a puerperii purgamentis die, & uiro condormiat, in-
fallibiliter concipiet. Aiunt quum in Copto Aegypti
peſtis graſſaretur, eos qui ſuperfuerunt in ea regione
coegiſſe mulieres & uxores ſuas, ad huius ſucci po-
tentem adeo uſum, & ad plurimam ſobolem perue-
niſſe. Orpheus aũt inquit. Sanguinem ſpueutibus ſuc
ci ſaluiæ cyathos duos cum mellis uncia una dato ie-
iunis in potu. & ſtatim ſiſtetur. Verum phthiſicis ac ta
bidis ait, catapocia præpara hoc modo: Spicæ nar
di drach. ii. ſeminis ſaluiæ, toſti tuſi ac cribrati drach.
xiiii, piperis drach. xii. excipe ſucco ſaluiæ, & redige
in catapotia, ac exhibe drachmam unam mane ieiu
nis, itemq; in ueſperam, & aquam puram inſuper bi-
bendam.

Elleborus Veratrum.

Veratrum album & nigrum exterſoriæ ac calidæ
facultatis ſunt, quapropter & ad uitiligines & impeti
gines pſorasq; ac lepras conueniunt. Et ſanè uirgam
et nigri in fiſtulam immiſſa calloſam, in duobus aut
tribus diebus callum conſumit. Ponantur autem in
tertio ordine calfacieutium ac ſiccantium, purgat ni-
grum humorem atre bilis, magisq; per uentrem in-
ferne. Album uero per eundem ſuperne. craſſos ac ui
ſcoſos humores per uomitum expurgans, mouet au
tem & uentrem inferne.

Elxine, Murhalium, Parthenium, Perdicum.

Hanc aliqui parthenium, alii perdicum, alii murali
um ſiue herbam muralem appellant. uis eius eſt ex-
terſoria, & leniter adſtringens cũ ſubfrigida humidita
te. unde omnes inflammationes ſanat in principio ac
augmento uſque ad uigorem, & maxime calidas.
Sed & furunculis incipientibus imponitur. Et ſuccus

ipſius cum roſaceo ad aurium dolores modicè inflã matos conuenit. Quidam ſuccum gargarizant ad tonſillas inflammatas. Quidam medici etiam in tuſſi inueterata exhibuerunt, propter manifeſtam uim extergẽdi. facit & ad alopecias ac impetigines ipſa herba per ſe aſsiduè affricta. Aperit & hæmorroidas ſedis, & fiſtulas ſanat, & ſinus occludit, cum modico ſale trita & cataplaſmatis modo impoſita.

Elymos, Panicum, Meline.

Panicum græcis elymos & meline uocatur. Eſt autem ſimile milio forma ac facultate, parum nutrit & ſiccat, & ſanè uentris fluxiones ſiſtit, quem ad modum etiam milium, ſi uero forinſecus in cataplaſmate imponatur, ſiccat & perfrigerat.

Empetrũ ſiue Epipetrum, Praſoides.

Empetron ſolis purgationibus cõmodum eſſe uidetur, pituitam ac bilem ducens. Saporem habet ſalſum, ut etiam ad alia eo quis uti poſsit, ad quæ uidelicet ſalſæ ſubſtantiæ uſus eſt. Appellatur etiam praſoides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, ſiccans ac calfaciens in tertio ordine ſine diſtantia a temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, Cicer.

Cicer legumen eſt flatuoſum, probè nutriens, uentri commodum, urinam ciens, lac & ſemen generãs, menſesq; ducens. Decoctum ipſius etiam calculos in renibus atterit, maxime nigri: Alterum ciceris genus orobiæum appellatum, uim habet attractoriam, diſcuſſoriam, ſectoriamq; ac exterſoriam. Quare & lienem & iecur & rhenes expurgat, ſcabiemq; ac impetiginem exterit. Item parotidas ac teſtes induratos diſcutit, maligna quoque ulcera ſanat cum melle.

Erpylos, Serpyllum, Zygis.

Serpyllum calfactoriam uim uſque adeo habet, ut mẽſes & urinas moueat: Eſt autẽ & guſtu ſatis acre.

Duæ eius ſpecies ſunt. Altera hortēſis ſampſuchū odore referens: Altera ſylueſtris q̄ & zygis appellatur, nō ſerpens, ſed ramulos erectos, tenues, ſarmentoſos habens, folia ferme ſimilia rutæ, ſubanguſta & longiora ac duriora, flores guſtu acres, odoris iucundi: Radix autem inutilis eſt. Naſcitur in petris, efficacior & calidior quàm hortenſis, itemq; ad uſum medicum accommodatior. Menſes enim & urinas ciet pota. Prodeſt & ad tormina, conuulſa rupta, hepatis inflammationes, & ad reptilia ac ſerpentes, tum in potu accepta, tum cataplaſmatis modo impoſita. Mitigat & capitis dolorem cum aceto cocta, capite ex ea irrigato, roſaceo ammixto: Maximè autem in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit. Sedat & ſanguinis ſputum, drachmæ unius pondere cum aceto pota.

Eryſimon, Irio.

Eryſimi ſemen uelut ſapore naſturtio ſimile eſt, ſic etiam facultate ipſi adſimilatur, feruens & calfactorium exiſtens. Quādo uero uſus eius in eclegmate expetitur, præſtat ipſum aqua maceratum torrere. Commodat in eclegmatis ad craſſorum ac uiſcoſorū humorū in pectore ac pulmone eductionem ac per ſputum expurgationem. Iuuat parotidas induratas, & duritias ueteres mammarum ac teſtium. Dioſcorides ait in cataplaſmate cum aqua aut melle impoſitum, etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum, Rubia tinctorum.

Erythrodani radix rufa qua tinctores utuntur, acerba eſt & ſubamari ſaporis, unde & iecur & ſplenem purgat, & urinas craſſas ac multas, aliquando etiam cruentas euacuat. itemq; menſes propellit. Moderatè quoque exterget ea quæ exterſione opus habent. Itaq; uitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent ipſam iſchiadicis ac reſolutis ex aqua mulſa.

Euzomon, Eruca.

Eruca olus palàm calfacit,ſed & ſemen generare creditur,& impetus ad uenerem excitare. Capitis autem dolorem inducit,atq; hoc magis ſi quis ipſam ſolam edat: Quapropter cum lactucæ foliis ipſum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium uim habet,exterſoriamq; ac ſectoriam,citra manifeſtam caliditatem. Quare obturationes iecoris expurgat.Eſt etiam modicæ adſtrictionis particeps,per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium uſtoriam & tenuium partium uim habet,ſimiliter ut alii ſucci.

Zea.

Zea media quodammodo eſt inter triticum & hordeum,ut ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

Radix zingiberis fortiter quidem calfacit, ſed non primo ſtatim occurſu uelut piper, propterea quod craſſiorum partium uim,aquoſamq; ac excrementitiam ſubſtantiam poſſidet,ob quam etiam facile a teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior eſt quam hordeũ ex quo fit, & mali ſucci,nimirum ex putrefactione factus.Eſt autem & flatuoſus.

Zyma fermentum.

Fermentum tenuium partium eſt moderate calidum,&propterea citra moleſtiam ac mordacitatem, ex alto extrahit ſimulq; diſcutit. Compoſitum eſt autẽ ex contrariis facultatibus,aciditate frigida,& caliditate putredinoſa,inſuperq; ſalis & farinæ,iuxta utriuſque naturam.

Edyoſmon,Menta,Minthe.

Mentam Græci hedyoſmon,aliqui minthem odoratam appellant,uim habet calidá ut propè attingat tertium ordinem,uerum ex hortenſi cultu humidita-

tis ſupfluæ particeps eſt, quapropter & ad uenerē moderatè ſtimulat, & ob hoc tēperamentū ēt cum polenta in cataplaſmata uenit. Cæterum ob amaritudinē lūbricos necat, & decoctum eius per triduū conſequenter potum, colicis ualde prodeſt. Acerbitas porrò ipſius recens ſanguinis ſputum cohibet, ſi cum poſca bibatur. Tenuium partium ut ſi qua alia herba exiſtit.

Edyſarum, Securidaca, Pelecinus.

Hedyſarum etiam pelecinus dicitur, itemq́; ſecuridaca, & inuenitur fuluum aut pallidum colore ſemen ancipiti acie ad ſimilitudinem ſecuris. Amarum autem & ſubacerbum apparet, unde in potu ſtomacho commodum eſt, Expurgat uiſcerū obturationes, id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Hemerocalles radicem habet ſimilem lilii radici figura ac uiribus quare ſimiliter ut illa ambuſtis prodeſt. Nam diſcuſſoriam leniter uim habet, ſimulq́; repulſorium quiddam poſſidet.

Erigeron, Senecio.

Senecio uim habet mixtam, frigidam, ſimulq́; moderate diſcuſſoriam. Et propterea medicamētis ſedis commode miſcetur, cohibet & ſanguinis ſputum ſuccus potus, & lumbricos occidit, & hæpaticis prodeſt, & inflammatis efficax cataplaſma eſt.

Eryngium.

Eryngium caliditate aut parum quid a temperatis aut omnino nihil abſcedit, ſiccitatis aūt tenuiū partiū non modicæ particeps eſt. Radix eius aqua feruefacta & ipſa aqua in potu ſumpta, colicos ſanat, cū aqua mulſa feruefacta, calculoſos, urinæ ſtillicidium, eiusq́; emittēdę difficultatē, & nephreticos curat. Bibēdū eſt aūt hoc eius decoctū per dies xvi. ieiunis, itemq́; ad noctem dormituris. Si uero laues ſimul cū ipſa incoxeris, & potandum dederis, melius res procedet. Affirmauit mihi quiſpiā ſe ex aſſiduo eius uſu, calculos

per lotium eiicere deſiiſſe, quum antea frequentisſi me eo uitio diuexaretur.

Thapſia.

Thapſia acris & fortier calfactoriæ una cum humiditate facultatis eſt. Itaque ex alto uiolenter attrahit, & attractum diſcutit. Verum longiore tempore opus ſuum perfecit, propterea quod ſuperflua humiditate largiter redūdet, ob q̃ etiam facilè corrūpitur.

Thermus ſatiuus, Lupinus.

Lupinus edulcatus per cocturā, in cibo acceptus ægrè concoquitur, & alimentum corpori præbet craſſi ſucci, & crudos humores generat. Aluum autem neque ducit, neque ſiſtit. At uero ut pharmacum, edulcatus quidem, uim obducendi meatus habet. Qui uero inſitam a natura amaritudinem habet, exterſorius & diſcuſſorius exiſtit. Occidit lumbricos cum melle delinctus, aut cum poſca potus. Sed & decoctum ipſius lumbricos expellere ſolet potum, & per clyſterem infuſum. Farina quoque eius forinſecus cum bubulo felle umbilico impoſita idem præſtat. Et ſanè decocti fomentum foris admotum uitiliginibus prodeſt, & capitis ulcuſculis manantibus, eruptionibus papularū, ſcabiei, gangrænis, ulceribus malignis, partim extergendo. partim diſcutiendo, & citra mordacitatem ſiccando. Expurgat etiam iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis. Extrahit, & mēſes, & fœtus cum myrrha ac melle appoſitus. Farina etiam lupinorum diſcuſſoria eſt. Non enim liuida tātum, ſed & ſtrumas & tubercula dura ſanat, ſed tunc in aceto, aut aceto mulſo, aut poſca eā coquere oportet, iuxta ægrorum uidelicet temperamenta, & affectus differentiam oportuno liquore inuento. Diſcutit & liuida farina ipſa, reliquaq; omnia quæ prius in decocto relata ſunt. Quidam & iſchiadicis in cataplaſmatis imponunt.

Thermus ſylueſtris, Lupinus erraticus.

Silueſtris Lupinus amarior & fortior eſt ad omnia ſatiuo. aliàs in genere eandem uim poſsidens.

Thlaſpi.

Thlaſpios ſemen uim acrem adeo poſsidet, ut etiam internos abſceſſus potum rumpat, & menſes ducat, & fœtus perimat. per ſedem immiſſum coxendicum morbis prodeſt cruenta euacuando, & alias quoque purgatoriam uim habet ſuperne ac inferne humorum billioſorum, acetabuli menſura potum.

Tridax, Lactuca.

Lactuca humidum ac frigidum olus eſt: nõ tamen externe, ſed iuxta fontanarum aquarum frigiditatem. quapropter ad inflammationes conuenit, & ad parua ac leuia eryſipelata. Edulium eſt ſitim ſedans, & ſomnum concilians, maxime feruefacta cum poſca diluta ſola comeſta. Sed neque inconcoctilis eſt uelut alia olera, neque excretionem per aluum inhibet, neq; promouet, & propterea neque maliſucci ſanguinem generat, non tamen perfecte boni ſucci. Semen potũ ſeminis effluxum cohibet, unde & his quibus p ſomnum id effluit datur. Cæterum ſylueſtris lactucæ ſuccus cũ muliebri lactæ illitus, argemata & inuſtiones, quæ oculorum ulcera ſunt, itemq; caliginẽ depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calfacit manifeſte, ut tertii ordinis ſit calfacientium, & propterea urinas ac menſes ducit, ac fœtus detrahit, & uiſcera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. Atq; hæc quidẽ Galenus Verũ experimẽto ſequẽtia conſtant. Arthriticis thymi ſicci minutiſsime triti drach .iiii. cum aceti mulſi hemina dimidia dato ieiunis: purgat .n. bilẽ, & acres ſeroſos humores. & quæ circa ueſicã hęrent. Ventre aũt eleuato, quũ intumeſcere iã incipit, drach. i. cum aquæ mulſæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lũborũ ac coxendicũ dolorem laterisq; ac pectoris, & præcordiorũ eleuationes ac inflationes, drach.

iii.cum aceti mulſi diluti hemina una dato ieiunis. Si‑
militer & melancholicis & mēte perturbatis, & timo
re perculſis drach.iii.dato cum aceti mulſi diluti he‑
mina una. Lippientibus & in uehementi oculorū do
lore ſimiliter dabis ieiunis & ante cœnam. In poda‑
gricis dolorib. ita auctis ut moueri nō poſſint ęgri;
ſimiliter dato cū uino diluto. In teſtibus eleuatis ſimi
liter drach.iii.ieiunis dato cum hemina uini una. Ve‑
rū tamen a nigro thymo elleboro appellato penitus
abſtinendū eſt. Corruptoriam.n.uim habet, & bilem
generat. Vtere autem eo qui florem purpureum ha‑
bet ex natura. & album quid amplius complectitur.

Thymbra, Satureia.

Satureia hortenſis conſimilem thymo uim habet,
ſed ſunt multo debiliora.

Intybi.

Intybi lactucis conſimilem uim habent, ſed tamen
iucunditate multum inferiores exiſtunt: item ad re‑
liqua omnia de lactucis relata minus efficaces ſunt.

Ιξὸς, Viſcum.

Viſcum ex plurima aerea & aquea ſubſtantia cali‑
da, minima autem terrea conſtituitur. Itaq; plus acri
moniæ in ſe habet, q̄ amaritudinis. Quapropter hu‑
mores ex alto fortiter trahit, non tenues ſolum ſed
etiam craſſiores, eosq; diffundit ac diſcutit. Eſt autem
ex medicamentis non ſtatim calfacientibus poſt pri‑
mam impoſitionem, ſed quæ tempore indigēt, uelut
etiam thapſia.

Ἴον, Viola.

Violæ folia aquoſam & ſubfrigidam ſubſtantiam
prædominantem poſſidēt, propterea & per ſe & cū
polenta in cataplaſmate impoſita, inflammationes ca
lidas mitigant. Imponuntur & in ardore oris uentris,
itemq; oculorum.

Ippuris, Equiſetum.

Hippuris adſtringentē cum amaritudine qualitatē

habet,& propterea ſiccatoriam fortier ſimulq́; citra mordacitatem. Vulnera igitur maxima in cataplaſmate impoſita glutinat, ēt ſi nerui diſſecti ſint, itemq́; hernici inteſtinorum. Sed & ſanguinis ſputũ, & fluxũ muliebrẽ, maximè rufum, inſuperq́; ad dyſenterias aliasq́; uentris fluxiones, generoſum pharmacum exiſtit herba ipſa cum aqua, aut uino pota. Quidam de ea produnt, ueſicæ etiam aliquando ac tenuium inteſtinorũ uulnera curaſſe. Succus eius ſanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda uentris uitia, cum uino aliquo auſtero potus, aut in febrientibus cum aqua.

Iſatis, Glaſtum.

Iſatis ſatiua qua tinctores utuntur, fortiter ſiccantis facultatis eſt, nondum mordentis, amaræq́; ſimul ac adſtringendis. Quapropter magna uulnera durorum corporum glutinat, etiamſi in muſculorum capitibus exiſtāt. Sanguinis eruptionibus utilæ cataplaſma prębet, & tumores laxos mirabiliter diſcutit, ſimul ac cõtrahit, & aduerſus omnia maligna ulcera efficaciter reſiſtit, ſiue conputreſcant, ſiue erodantur. Quod ſi pro ægri natura ac uiribus fortior appareat, ad folia ipſius trita aut panem, aut ordeaceam farinam, ſiue triticeam, aut etiam polentam ammiſcere oportet, iuxta prædominantem in unoquoque diſpoſitionem ac affectionem.

Iſatis ſylueſtris.

Sylueſtris Iſatis acre quid habet manifeſtum iam in guſtu & actione,, & propterea magis ſiccatoria q̃ ſatiua exiſtens, aduerſus humidas putreſcentias fortius reluctatur. Verum ad alia predicta deterior eſt: immodicè enim & cum mordacitate hæc ſiccat, irritatq́;, & inflammationes excitat: Cæterum fortitudinis facultatis ſuæ gratia, etiam ſplenicis, utilis exiſtit, quibus ſatiua non profuit.

Itea, Salix,

Salicis foliis uti quis poteſt ad uulnerũ cruentorũ

glutinationem;immo & flore ipſius quo omnes Medici fermè utuntur ad emplaſtri ſiccãtis cõpoſitioné. Eſt ènim uis ipſorum ſiccatoria citra mordacitatem: habent autẽ & adſtrictionis aliquid. Quidam ſuccum ex ipſis exprimunt,eumq; pro pharmaco habẽt mordacitatis expertæ ac ſiccante,ad multa utili. Cortex quoq; arboris conſimilem floribus ac foliis uim habet,præterquàm quod ſicciore temperamento præditus eſt,quem ad modũ oẽs ferè cortices. Quidam hunc exurunt,& cinere utuntur ad ea quæ forti reſiccatione indigẽt. Itaq; clauos ac callos,inſuperq; uerrucas myrmecias appellatas,eo eximunt aceto acri ſubacto. Aliqui tempore floris corticem incidunt,ſuccumq; quendã inde colligunt, quo utuntur ad uitia quæ pupillis tenebras obducunt: eſt enim medicamẽtum exterſorium ac tenuium partium. Quare etiam ad alia multa eius uſus aſſumi queat,quum tali facultate præſtet.

Calaminthe.

Calaminthe tenuium partium ſubſtãtiã habet,eſtq; calida & ſicca tertio ordine: ſicca p ſe ex aqua mulſa pota manifeſte calfacit,& ſudores ciet ac diſcutit,& ſiccat totum corpus quapropter aliqui ipſa uſi ſunt & ad rigores p circuitũ repetẽtes: cocta in oleo,& illito inde toto corpore cum frictione ſtrẽnua,intra corpus uero aſſumunt uelut dictum eſt. Quin & coxẽdicis cataplaſma eſt in iſchiadicis generoſo omnino auxilio: trahit enim ex alto ad ſuperficiem: & totum articulum calefacit,& cutẽ manifeſte adurit. Inſuper et pota appoſita menſes efficaciter prouocat. Bonum eſt & in elephantiaſi medicamentum non ſolum ob id quod tenues humores diſcutiat,ſed & quod craſſos attenuet & fortiter diſſecet, qui ſanè hoc morbi genus generant. Sic & cicatrices nigras illuſtrat,& ſugillata diſcutit. Præſtat autem in talibus coctam in uino cataplaſmatis uice imponere,uiridẽ magis quàm

arefactam:ſiccata enim fortior euadit & promptius in urit. Eſt & cataplaſma in morſibus animalium uirus eiaculantium. At uero ob amaritudinem & aſcaridas & lumbricos ſuccus eius perimit tum potus,tum per ſedem infuſus,immo & uermes qui in auribus itemq; ulceribus naſci ſolent. Prodeſt & anheloſis & icteri-cis extergendo ac expurgando iecoris obturationes. Cæterum ad omnia prædicta efficacior eſt montana. Orpheus ait ſuccum eius cum pari roſaceo & ceruſſa tritum ad ſtrigmentitiam craſſitudinem ac illitum,am buſtis mederi, & quod omnem opinionem ſuperat, neq; cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si uero cum cimolia terra & aloe,paribus portionib. acceptis ſuccus teratur, indeq; frons ac tempora illi-nantur,capitis dolores eueſtigio ſanantur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicam adſtrictionem & q̃ minimam acrimoniam poſſidet,maxima autem pars eius ſubſtantiæ terreæ ac aereæ eſt,moderatæ calidita tis ac frigiditatis. Vnde & urinam moderate ciet, & compoſitionibus ſtomachicis ac hepaticis quæ foris ipſis imponuntur ammiſcetur, & in uteri fotus utili-ter aſſumitur,qui inflammationibus, aut menſium ir-ritationis gratia adhibentur. Ponatur itaq; ſecundo ordine calfacientium ac ſiccantium, magis tamen ſic-cantium quàm calfacientium.

Calamus Phragmites,Arundo Sepiaria.

Calami phragmitæ radix exterſoriam uim nõ mo dicam habet,minime acrem,folia tamen uiridia mo-derate perfrigerant,itemq; non modicam exterſoriã uim poſſidet. Cortex eius uſtus tenuium partium ac diſcuſſoriam uim abunde acquirit,& exterſorium qđ habet,ut calfaciat ac ſiccet tertio ordine, plus tamen ſiccans q̃ calfaciens.

Cannabis.

Cannabis ſemen ægre concoquitur,dolorẽ capitis

inducit,& malum ſuccum gignit. Si uero torreatur ēt ſic caput tentat, multum calfaciendo, & uaporem calidum ac medicatum ad ipſum delegando. Ex eo uero quod ſicco temperamento præditum eſt & flatus expers, genitale ſemen extinguit.

Capnion, Fumus terræ.

Herba fumaria acrem ſimulq; amaram habet qualitatem, neq; omnino expers eſt acerbæ. Quapropter urinam multam bilioſam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates ſanat. Succus eius uiſum exacuit delachrymationem faciens. Ipſa herba arida trita aquæ mulſæ inſperſa ac pota, uentrem mollit. Vino autem diluto ſimiliter inſperſa, ſtomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipſius quomodocunq; febrientibus.

Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantem habet amaram qualitatem, ſecundo loco acrem, & deinceps acerbam, ex quo palàm fit ex diuerſis ac pugnātibus uiribus ipſum compoſitum eſſe. Etenim extergere & expurgare ac incidere poteſt ob amaritudinem: calfacere autem & diſcutere ac attenuare per acrimoniam, contrahere uero ac conſtringere & cogere per acerbitatem, & propterea lienes induratos /ſi quod aliud medicamentum curat, tum forinſecus cataplaſmatis conuenientibus ammixtus, tum intra corpus acceptus, ſiue coquatur in aceto ex aceto mulſo ac ſimilibus, ſiue aridus tritus iiſdem inſperſus: euacuat enim aperte uiſcoſos ac craſſos humores ſic acceptus, non per urinas ſolum, ſed etiam per uentrem. Sæpenumero uero & cruenta egerunt hi in quibus lien opē ſentit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & menſes ciet, & pituitam à capite per os detrahit, & malignis ulceribus inſperſus minutisſime tritus commodum pharmacum eſt, utpote extergere ipſa ualens & fortiter reſiccare. Sed & dentium doloribus pro-

deſt cum uino coctus aut aceto. Strumas quoque & tumores duros diſcutit, ſi aptis ad hæc medicamentis permiſceatur. Folia porrò & caulis itemq; ſemen ſiue fructus, conſimilem cortici uim habent, niſi quod debiliora exiſtunt. Et ſanè ego memini me aliquando foliis ſolis ſtrumoſam duritiem intra paucos dies diſcusſiſſe. Ammiſcetur autem ipſis aliquid quod uehementiam facultatis ipſorum obtundat. Nihil uero miri eſt ſi etiam aurium uermes ſuccus enecat ob amaritudinem. At uero fructus in muria compoſitus, deinde lotus ac maceratus, donec omnem ſalis uim deponat, medicamentum eſt ad excitandum appetentiam proſtratam, extergendumque ac ſubducendum uentris pituitam, & ad expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Vtendum eſt autem eo cum commodo liquore, aceti mulſi, aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum, Naſturtium.

Naſturtii ſemen uſtoriam uim habet uelut ſinapi, & propterea iſchiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipſum calfacit, quem ad modum ſinapi. Ammiſcetur commode & medicamentis ad anheloſos deſtinatis, nimirum ut medicamentum craſſos humores diſſecare potés. Herba ipſa ſimilem ſemini uim posſidet: uerum imbecillior eſt. Quare comeſta ualde calfacit. Capitis autem dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abunde posſidet, ut etiam exulceret in cataplaſmate impoſitum, minus tamen q̃ naſturtium. Habet & amaritudinis quiddam in ſeſe, ob quam etiam lumbricos enecat, & ſcabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi ſemen ſiccat & calfacit tertio ordine: acrem

autem qualitatem moderate poſsidet, & propterea flatus leuat diſcutitq́;, & urinam ciet, non modo ſemẽ ſed tota planta.

Caſia.

Caſia calfacit ac ſiccat tertio ordine, eſtq́; multum tenuium partium: in guſtu autem plurimum acrimoniæ habet, paruamq́; quandam adſtrictionem. Quare propter hæc omnia ſiccat ſimulq́; diſcutit corporis ſuperfluitates, & præterea robur organis addit. Commodat & ad ſuppreſſos menſes, ubi præ copia ſimulq́; craſsitudine ſuperfluitatum, ſufficienter euacuari prohibentur.

Carya, Nux arbor, Nux iuglans ſiue Regia, Nux parua, Punica, Auellana.

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum in foliis aliquid adſtringens, uerum inſigniter & copioſe in ipſo nucis ſuæ cortice, & recenti & arido. Vtuntur itaq; ipſo etiam tinctores. Nos autem eundem exprimentes, ſuccumq́; ſimiliter ut mororum ac rubi, mororum cum melle coquentes, ſtomaticum præparamus oris uitiis commodum medicamentum, quo etiam ad alia omnia utimur, ad quæ prædicti ſucci cõmodi exiſtunt. Cæterum ipſius nucis nucleus qui in cibi uſum uenit, oleoſus eſt & tenuium partium, particeps eſt autem & adſtringentis qualitatis, ſed modicę & quæ temporis progreſſu euaneſcit, tota ipſius ſubſtantia in pinguem ſuccum tranſeunte, qui oleo ueteri ſimilis apparet, & propterea omnino tandem edi non poteſt. At uero uiridis adhuc & recens nucleus, neque adſtringentem qualitatem manifeſte poſsidet, neque oleoſam. Vnde ad alui excretionem commodior eſt quàm ſiccus, & maxime ſi cum garo, quem ad modum aliqui faciunt, accipiatur. Sed & ſiccarum nucum in aqua maceratarum, uelut quidam facere ſolent, conſimilis uis eſt ut uiridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & ſtomacho com

modior eſt,ſi cum caricis edatur. Aiunt ſi quis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat,eum non magnopere à lethalibus medicamentis lædi poſſe. Porrò ex inueterata nuce oleum quoq; exprimi poteſt, quod abunde diſcuſſorium exiſtit,ut quidam eo etiam gangrænas & carbunculos ac ægilopas curent. At uero putamen eius aridum uſtum, tenuium partium ſiccatoriumq; & lene pharmacũ euadit. Cæterumnux parua,quæ & Pontica,& Auellana appellatur,frigidior eſt & auſterior,utpote magis terrea exiſtens. In cæteris regiæ,ſiue iuglandi ſimilis eſt. Capitis autem dolorem in cibo ſumpta inducit.

Caſtania.

De Caſtania eiusq; fructu dictum eſt in querci tractatione.

Cenchros, Milium.

Miliũ frigefacit primo ordine,ſiccat aut tertio exoluto,aut ſecundo intento. Eſt & modice tenuium partium. Vnde comeſtum inſtar edulii, omnium fermè eduliorũ frumentacei generis minimi nutrimenti eſt, ſed & aluum exiccat. Verum forinſecus impoſitum in marſupiis ſiue ſacculis,fomentum eſt aptisſimũ his qui leni reſiccatione opus habent.

Cedrus, Cedria, Septica.

Cedri ſpecies duæ ſunt, utraque tertio calfacit ac ſiccat. Cedria uero quæ ex ipſis fit,etiam quartum iam ordinem attingit. Eſt autem primi ordinis erodentium,ſeptica græci appellant,multum calida ac tenuium partium exiſtens,teneras ſanè carnes prompte ſimulq; citra dolorem corrodit caliditas ipſius, per caliditatem quæ in corporibus eſt aucta,uerum in duris corporibus longiori tempore & uix tandem efficaciam ſuam oſtendit. Vnde mortuorum corpora incorrupta conſeruat,humiditates ipſorum ſuperfluas depaſcens, ſolida autem corpora non attingens,propterea quod non tam fortem uim habet, uelut alia

eroſiua appellata. Nihil uero miri eſt ſi eiuſmodi ui pollet, quod etiam pediculos, & lendes, & aurium uermes, & aſcaridas in recto inteſtino enecare poteſt. Fœtus inſuper appoſita uiuos quidem necat, mortuos autem eiicit, quem ad modum etiam ipſum ſemen genitale, in coitu pudendo oblita, & propterea ſic uſurpata medicamentum conceptum impediens eſt nulli alteri poſthabendum. Sed & dentium foraminibus inſtillata dolores quidem minuit, ipſos autem dentes confringit. Attenuat & oculorum cicatrices, & hebetem uiſum ob craſſitudinem humorum ſanat. Quod uero pinguiſſimum eſt ex ipſa & exacte oleoſum, quod ſuperextentis lanis dum coquitur colligitur, tenuiorum quidē partium eſt quàm tota cedria, uerum minus acre ac mordax, quanquam non minus, ſed magis etiam quàm cedria efficax ſit. Vnde & hoc idiotæ utuntur ad uulnera ouium in tonſura per forcipes illata, item ad ſcabiem, & ad ricinos. Cedri porrò baccæ, & fructus cedrides græcis appellati, moderatiorem uim habent, ut etiam in cibi uſum ueniant. Si quis tamen plures ex ipſis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris uētris morſum percipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis uiribus cōpoſita eſt. Itaq; in guſtu acris ſimulq; adſtringens apparet, cum quadam dulcedine. In actione uero acrimonia caliditatis opera exercet, menſes promouēs, & fœtus mortuos detrahens, & uiuentes corrumpens, ſimulq; eiiciens. Adſtrictio autem frigiditatis craſſioris ac terreæ opera deſignat, tum uulnera glutinando, tum ſanguinem ſpuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drachm. ii. febrientibus cum aqua, febre carentibus cum uino. At uero iuxta omnium qualitatum actionem & ruptis, & conuulſis, & ſpirandi difficultatibus, & inueteratæ tuſſi conue-

nit: non enim euacuare ſolum in his oportet quod præter naturam eſt, ſed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadem ad quæ radix ualet. Quidam etiam eo prolycio utuntur, illo non præſente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax eſt, ramuli uero & magis folia, & ipſorum flores in uſum ueniunt. Dominatut in ipſis qualitas amara, parum quid adſtrictionis poſsidens, & propterea fortiter ſiccatorium eſt pharmacum abſque mordacitate. Magna itaque & recentia uulnera glutinat herba ipſa uiridi in cataplaſmate impoſita. Vetera uero & ægre cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit ſimili modo adhibita. Quin & ſicca glutinatoriis ac ſiccatoriis compoſitionibus miſcetur, quæ ſinus ac fiſtulas curare ſolent. Sed & ueteres duritias mollire creditur, & maligna ulcera ſanare. Miſcetur & eis quæ fluidas affectiones ſanant. Decoctum herbæ quidam iſchiadicis infundunt per ſedem, uelut quod olioſum & craſſum humorem ducat. Nam & purgat, & ſanè ubi uehementer operationem ſuam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodeſt. Succus eius conſimilem uim habet, hoc eſt, ſiccatoriam & extenſoriam, & tum alia prædicta probe efficerem ſolet, tum cum melle oculis ſublinitur, & appoſitus menſes ac fœtus educit. Quidam ipſum bibendum dant in affectis neruis, uelut euacuantem ac citra moleſtiam ſiccantem infarcta. Cæterum & ad hepatis obturationes bonum pharmacum eſt. Bonum & lieni indurato, forinſecus impoſitus, neque minus ſi quis bibere uelit. Herba ipſa exſuccanda eſt circa ſummum uigorem, & flore prægnans. Datur ſucci cochliarium unum cum aqua calida, & ſale modico, ac pauculo aceto, & purgat generoſe humorem atræ bilis. Coma eius contuſa & cum melle cocto,

aut ſapa in collyria formata,fiſtulas circunſcarificat,& callos eximit,collyriis in fiſtulas immiſſis. Corymbi eius tuſi ac cribrati cochlearii menſura iſchiadicis dantur ieiunis cum aqua calida,ad triduum aut plures et dies. Eius certe pharmaci efficacia magno miraculo ſæpe fuit. Et ad polypodas in naribus excreſcentes idem medicamentum ſiccum inſpergitur.

Ceraſus.

Ceraſus fructum fert moderate adſtringentem cũ dulcedine:matura itaq; ceraſa & dulcia magis per inteſtina ſubeunt, minus uero ſtomacho commodant, immatura & auſteriora uice uerſa.Gummi arboris uino potum calculoſis prodeſſe quidam tradiderunt.

Ceratonia,Siliqua.

Siliqua arbor ſiccatoriam & adſtrictoriam uim habet,quem ad modum etiam fructus eius,ceratia Græcis,nobis ſiliquæ appellatæ.particeps eſt autem & alicuius dulcedinis.Siliquæ aliquam cum ceraſis ſimilitudinem habent. Virides enim & humidæ aluũ magis ſubducunt:Siccæ magis ſiſtunt.

Ceſtron,Betonica,Pſycotrophon.

Betonica Ceſtron & Pſycotrophon appellatum, uim habet ſectoriam uelut guſtus indicat:amara enim & acris herba exiſtit,uelut etiam particluaris actio oſtendit.Nam & rhenum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menſes mouet, & comitiali morbo prodeſt, & ruptis ac conuulſis medetur.Acidum item ructum ſedat, & iſchiadicis conducit pota.

Cicis,Gala,Omphacitis.

Galla quæ omphacitis uocatur, abunde acerbum pharmacum eſt, ſubſtantiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps, ob quam & ſiccat, & fluxiones repellit, & cogit ac adſtringit laxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus reſiſtit. Ponatur autem in tertio ordine ſiccantium, in ſecundo ue-

ro frigefacientium. Altera galla flaua laxa ac magna ſiccat quidē,ſed tanto minus,quanto minus acerbæ qualitatis particeps eſt.Cocta itaque per ſe ac trita,& in cataplaſmate adhibita inflammationum ſedis ac prolapſus eiuſdem inſigne auxilium eſt. Coquere autem oportet ſi moderata adſtrinctione opus eſt in aqua,ſi uehementi in uino, maxime auſtero. Gallæ uim ſupprimendi ſanguinis habent, & manifeſtum ſatis eſt quod caliditatem & acrimoniam ex uſtura acquirunt, & magis tenuium partium quàm non uſtæ euadunt,itemq; ſiccatoriæ amplius. Oportet autem candefactas ſuper prunas,aceto aut uino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo eſt calfacientium, frigefacientium,humectantium ac ſiccantium, habet & craſſarum partium quid & meatus obturatorium, quapropter non ſolum ſiccat,ſed & per accidens humectare uidetur perſpirationes prohibendo. Vnde & materia eſt aliorum pharmacorum. Ipſa autem per ſe ex concoctoriorum debilium numero fuerit, quæ forinſecus imponuntur. Habet enim parum ex diſcuſſoria ac calida facultate, cuius quàm plurimæ mel ipſum particeps exiſtit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium appellant.Quare in fabarū tractatione, etiam de hoc conſiderandum eſt.

Cinara.

Cinara mali ſucci edulium eſt,maxime ubi durior euaſerit. Nam & bilioſum humorem in ſeſe tunc uberiorem colligit,& totam ſubſtantiam lignoſiorem habet. Quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur.Ex ſucco uero ipſius tenuis & amarę bilis humor producitur. Præſtat igitur præcoctam ipſam in cibo abſumere.

Cicis arboris fructus,Ricinus,Croton.

Cicis arboris fructus, quem aliqui crotonem ac ricinum appellant, quiq; purgandi uim habet, exterſoria ac diſcuſſoria facultate præditus eſt, folia eius imbecilliora ſunt. Oleum quod ex fructu fit, calidius & magis tenuium partium eſt quàm commune, & propterea etiam diſcuſſorium.

Ciſthos ſiue Ciſtharus.

Ciſthos frutex adeo adſtrictorius eſt, ut & folia ipſius in cataplaſmate impoſita uulnera glutinent. Flores efficaciores ſunt, ut cum uino poti dyſenterias, & uentris imbecillitatem, ac fluxiones, & humiditates ſanent, in cataplaſmate autem impoſiti putrefactis ulceribus conducunt, propter generoſam ſiccandi uim fere in ſecundo ordine. Ipſius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis partices eſt. Cæterum quæ hypocyſthis appellatur, multo magis quàm folia adſtringit, eſtq; efficax pharmacum ad omnes fluidas affectiones, uelut ſanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dyſentericas affectiones. Sed & corroborare partes ſolet, & à plurima humiditate exolutis firmitatem addit, atque ſic ſanè & ſtomachicis & hepaticis cõducit. Firmat enim ac roborat nõ inſtrennue, epithematis aut antidotis aptis ammixta.

Ciſthus ſiue Ladanum.

Ciſthus hic in calidioribus regionibus naſcitur, nõ genere alius ab his qui in aliis locis naſcuntur. ſed à regione præcipuam quandam propriam diſcuſſoriam qualitatem adeptus eſt depoſita frigiditate. In reliquis igitur conſimilis eſt præcedenti. Verum ex ipſo fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, ut etiam ſecundum attingat, particeps eſt autem & adſtrictionis cuiuſdam modicæ, & tenuium partium ſubſtantiam habet, & propterea moderate emollit, & ſimiliter diſcutit itemq; concoquit. Itaque non mirum eſt uteri affectibus hoc præcipue conuenire, propterea quod aliquid

adſtringens habet „per quod etiam defluos capillos retinet. Nam & uitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat ac conſumit, & meatus quibus impacti erant adſtringendi ui cogit & conſtringit.

Ciſſos, Hedera.

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid ſubſtantiæ adſtrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus. Habet & quid acris, quam calidam eſſe guſtus teſtatur, ſed & aquoſæ ſubſtantiæ tepidæ uiridis particeps eſt. Viridia itaque folia cum uino cocta, etiam magna uulnera glutinant, & maligna ulcera ſanant. Vlcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum autē aceto cocta folia ſpleni cis opitulantur. Flores eius fortiores quodammodo ſunt, ut cum cerato triti ambuſta curent. Succus ipſius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones ſanat, & ulcera uetera tum aurium, tum narium ad cicatricem perducit. Si uero acrior appareat, roſaceo aut oleo dulci temperetur. Lachryma hederæ pediculos necat, & pilis nudat, in tantum calida uim habens, ut etiam leniter urat. Prodeſt etiam lachryma calculoſis in potu.

Cnicus.

Cnici ſemine ad purgationes tantum utimur. Eſt autem tertii ordinis calfacientium, ſi quis forinſecus admoto ipſo uti uelit.

Coccus cnidius, Granum cnidium.

Cnidius coccus purgatoriam uim habet, eſtq́; facultatis acris & uſtoriæ.

Coccus tinctorius, Granum tinctorium.

Coccus tinctorius adſtringentem ſimulq́; amaram qualitatem habet, & per utranque leniter ſiccat, & ob id ad magna uulnera conducit, & ad ſauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulſo tritus.

Coccymelea, Prunus.

Pruni fructus recens magis aluum ſubducit, ſiccatus minus. Sunt autem damaſcena pruna magis adſtringentia, Hiſpana dulciora, & propterea magis aluum ducunt. In foliis autem manifeſta quædam adſtrictio apparet, unde decocta utiliter gargariſſantur in inflammationibus gurgulionis ac tonſillarum. Cæterum ſylueſtrium prunorum fructus adſtrictorius eſt & uentrem ſiſtit. Et in Aſia ſanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum uino potum lapides frangere quidam produnt, uerum cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocaſion, ſiue Manzizanion.

Colocaſii radicis ſimilis uis eſt rapis ac cepis, uiſcoſum autem corpus ipſius eſt. Vnde exterſoriæ facultatis particeps eſt, & uentri in cibo ſumpta commodat.

Colocynthe, Cucurbita

Cucurbita humidi & frigidi tēperamēti eſt, uttroq; ſecūdo ordine. Vnde & ramētorū eius ſuccus auribus inflammatis & dolentibus conuenit cū roſaceo. Sic & tota in cataplaſmate impoſita, calidas inflammationes mediocriter refrigerat. In cibo accepta nimia humectatione corpus implet, & ſitim eximit, & alimētum humidum ac frigidum, & propterea etiam modicum corpori præbet. Concoquitur autem non male, ubi non prius fuerit corrupta, id quod accidit ipſi propter malam præparationē, & ubi uitioſus humor in uentre fuerit coaceruatus. Imo ſi etiam diutius in uentre moretur, quem ad modum reliqua quoq; humida edulia. Gaudet origani conditura propter aquoſam in ipſa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis, aut auſteris, aut ſalſis ſaporibus miſcere oportet, ſi modo neq; inſuauiter ſumi debeant, neq; ſumentes nauſeabundos efficere.

Comarus, Arbutus, Memæcylon.

Arbuti fructus memæcylon appellatur, eſtq; ſto-

macho incommodus,& capitis dolorem inducit,ar-bor ipſa ſimul cũ fructu acerbam qualitatẽ posſidet.

Commi,Gummi.

Gummi uim habet ſiccatoriam, meatus obducit, & aſperitates ſanat.

Conia ſtacte,Lixiuium.

Quod uelut ablutio eſt materierum ad cinerem re dactarum,conia ſtacte Græcis, nobis lixiuium uoca-tur. Ex omnibus autem maxime exterſorium eſt & ſiccandi ui præditum, quod ex cinere ficulneo & ti-thymallis fit,ut fere uim eroſiuam ſortiatur. Verum ob ſubſtantiam tenuium partium citra dolorem urit.

Conyza.

Conyza & maior & minor conſimilis temperamẽ ti ac facultatis exiſtunt,guſtui acris & amaræ apparen tes. Calfaciunt & ſiccant euidenter,ut utriuſque qua-litatis tertio ordine locentur. Decoctæ itaq; in oleo, rigoribus per circuitum repetentibus ſalutarem me-delam præbent. Quidam flores ipſarum una cum fo-liis terentes cum uino bibendos exhibent,ad menſes ciendos ac fœtus eiiciendos. Eſt & tertium conyzæ genus,in humectioribus locis proueniens, magis fœ tidum & imbecillius.

Corianum,Coriandrum.

Corianon item corion appellatur, & ex contrariis facultatibus compoſitum eſt,multum habens ſubſtan tiæ amaræ,quæ tenuium partium eſt & terrea,nec pa-rum aqueæ humiditatis tepida ui præditæ. Habet & parum quid adſtrictionis,ex quibus omnibus multifa riam efficax eſt facere ea quæ Dioſcorides prodidit, uerum non ob ſolam frigidatem.

Colla,Glutinum.

Glutinũ quod ex ſimilagine aut polline ad libros conficiunt,facultatem habet meatus obducentem & concoctoriam. At uero de taurino glutine ac ſimiliũ in ſermone de animalibus agetur.

Coronopodium, Pes cornicis.

Coronopodii radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Coſtus.

Coſtus modicæ amaritudinis, plurimæ uero acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps eſt, ut etiam exulceret. Vnde ex ipſo cum oleo perfricant corpus ante acceſsionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem & in reſolutis ac iſchiadicis faciunt, & omnino in his quibus aut partem aliquam calfacere uolumus, aut humorem aliquem ex alto ad cutem attrahere, uſus eius competit. Ob eandem cauſam & urinam ciet, & menſes ducit, & ruptis ac conuulſis, & laterum doloribus confert. Verum ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur, & ad ſolares maculas ipſo utuntur, cum aqua aut melle. Ineſt præterea ipſius temperamento flatuoſa quædam humiditas, ob quam & uenerem ſtimulat cum uino mulſo potus.

Cotyledon, Vmbilicus ueneris.

Cotyledon mixtam uim habet, humidam & frigidam, & quandam obſcure ſub adſtringentem & modice amaram. Vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & diſcutit. Inflammationes itaque eryſipelatas, & eryſipelata inflammata ſanat, & in ſtomachi ardore commodum cataplaſma exiſtit. Creduntur folia cum radice comeſta lapides atterere, & urinam ciere.

Crambe, Braſsica.

Braſsica comeſtilis ſiccatoriam uim habet, & in cibo accepta, & forinſecus impoſita, non tamen manifeſte acrem, ſed ut uulnera glutinet, & maligna ulcera ſanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægre ſolubiles, eiuſdemq; generis eryſipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas ſanat. Habet & quid exterſorium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipſius quid purgatorium habet, corpus autem eius

alui excretionem cohibet, eaq; gratia in quibus hu-mectum uentrem ſiccare uolumus, moderate ipſam coquimus, & priore aqua diffuſa, ſtatim in alteram calidam præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aerem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. Neque enim exacte flaccidum fit, etiamſi diutisſime coquas. Itaque in aliam calidam immiſſam coquimus donec flaccida fiat. Nam ſi uentris ſubducendi gratia ſumitur, non ualde diſcoquitur. Siccat igitur brasſica quem ad modum lenticula, & propterea uiſum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At uero aſparagus brasſicæ minus ſiccat, & magis urinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas ſolares ac lentigines, & quæcunque alia moderata exterſione opus habentia exterit. Cauliculi eius uſti cinerem efficiunt fortiter ſiccantem, ut & uſtoriæ facultatis particeps ſit. Quapropter eo cum ueteri adipe ammixto, quidam ad ueteres laterum dolores, & ſicubi eiuſmodi alius dolor infeſtet, utuntur. Fortiter enim diſcuſſorium medicamentum efficitur. Brasſica porrò ſylueſtris ſiccior & calidior multo eſt quàm ſatiua, quem ad modum omnia alia ferme ſylueſtria ſatiuis fortitudine præſtant. Vnde neque citra offenſionem intra corpus ſumuntur. Diſcutit autem & extergit uehementius quàm ſatiua. Cæterum marina brasſica ultra hoc quod uentrem emollit, ſub ſalſum nimirum ac ſub amarum ſaporem habens, cõmoda quoque fuerit ad externos corporis uſus, ad quos ſanè eiuſmodi qualitates conueniunt.

Chrethmon.

Chrethmon ſalſum quodam modo in guſtu eſt, una cum modica amaritudine, propterea & uis ipſius exterſoria ſimulq; ſiccatoria exiſtit. Vtraq; tamen facultate amaris cedit.

Crithæ, Ordeum.

Ordeum primi ordinis eſt ſiccantium ac frigefaciẽtium, habet & modicum quid exterſorium, & paulo magis ſiccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. In reliquis omnibus forinſeco uſu conſimilia exiſtunt. Verum in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quod in coctura flatuoſitatem deponit, fabæ autem quomodocunque coquatur flatuoſitas permanet. Crasſioris enim ſubſtantiæ faba eſt quàm ordeum, & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum uero ſuccum generat tenuem, & exterſorium quid habentem. Nihil igitur calfacit corpus quomodocunque tandem præparetur. Verũ humectat & ſiccat diuerſimode præparatum. Etenim polenta ex ordeo toſto facta, manifeſte apparet ſiccare. Ptiſana uero humectat. quum uelut conuenit præparatur. Panes autem ordeacei omnes minus nutriũt quàm triticei, & magis uentrem ſubeunt quàm illi. Cæterum polenta ex ordeo toſta facta magis quàm ordeum ſiccat, & modicum alimentum corpori ſufficit quomodocunque coquatur. Eadem ex uino Aminæo auſtero pota aluum ſiccat. At uero maza: uocãt autem ſic polẽtã odeaceam liquore aliquo ſubactã, uelut ſapa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur, quomodocunque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & uentrem magis flatu implet, & ſi diutius ipſo moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura non parum furfuris habeat, torrefactũ ordeum idipſum furfuraceum & ſiccius, & magis difficulter confringi potens habet, immo, & id quod utile ex ipſo in corporis alimentum cedit, ſiccius euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipſo eſt, quem ad modum forinſecus apparet quod aqua non diſſoluatur, eodẽ modo neque in uentre diſſoluitur maceratum, ſed permanet inconfectum uelut eſt acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in uenas diſtribuatur, per

uentrem ſecedit,& præſertim quum extergendi uim ex ordeo habeat:magis autem ſecedit infernè ſæpius ſubacta ac trita. Si uero & mel aſſumpſerit, adhuc citius ſubit. Porrò quod crimnon Græci uocant, craſſiorq́; farina tum tritici,tum zeæ exiſtit magis alit q̃ polenta,ſed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea ſorbitio puls,& quæ ex zea fit uentrem lenius aliquanto ſiſtit,magisq́; ſi torreatur.

Crinon, Lilium.

Lilii flos temperamentum mixtum habet, ex ſubſtantia quadam tenuium partium terrea,ex qua etiam in guſtu amaritudinem offert,& quadam aquoſa temperata,unde,& oleum ex ipſo lenis tum diſcuſſoriæ, tum mollientis facultatis exiſtit, & ad uteri duritias aptum. Radix etiam ac folia per ſe trita,ſiccant,& extergunt ac moderate diſcutiunt. Eſt enim radix primi ordinis exterſiuorum,qua gratia, & ambuſtis conducit. Radicem itaq; aſſatam,deinde roſaceo tritam ambuſtis imponunt uſq; ad cicatricis inductionem. Nam & alias omnia ulcera optime cicatrice includit. Sed & uterum emollit,& menſes promouet. Folia quoq; præcocta uſq; ad cicatricem inductam imponunt,non ambuſtis ſolum,ſed etiam ulceribus. Reponimus aliquando & foliorum ſuccum coctum cũ aceto & melle ad liquidioris mellis compagem , ita ut ſucci partes quinq; ſumantur, mellis autem & aceti utriuſq; pars una,fitq́; commodum pharmacum ad omnia uehementi reſiccatione indigentia citra mordacitatem,uelut ſunt uulnera magna,& maximè quæ circa capitis muſculos fiunt, item ulcera inueterata, fluidaq́; ac ægre recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii ſemen acre eſt,& aromaticum , urinam ciens,& menſes ducens,ut & calidæ facultatis ſit diſcuſſoriæq́; ac ſiccatoriæ. Succus caulis & ſeminis conſimilem uim habet,& nephreticis prodeſt. Radix ex

puitiões è pectore fortiter adiuuat. Eſtq; minus acris quàm ſemen. uerum non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modice adſtrictorium, ꝙ terreũ frigidum eſſe oſtenſum eſt. Dominatur autẽ in ipſo calfactoria uis ac qualitas, ut ex tota ſubſtantia ſua ſecundi ordinis ſit calfacientium, primi ſiccantium, & propterea etiam concoctorium quid habet, quod modica illa adſtrictione adiuuatur.

Crommyon, Cepa.

Cepa quarti ordinis eſt calfacientium, ſubſtantia ipſius magis craſſarum partium exiſtit. Vnde & hæmorrhoidas aperit appoſita, & cum aceto illita in ſole uitiligines exterit, & alopeciis affricta citius q̃ alcyoniũ pilos prouocat, comeſta calfacit corpus acrimonia ſua, & craſſos ac uiſcoſos humores attenuat. Inflat autem uentrem propter craſſarum partium ſubſtantiam.

Cyamus Faba.

Faba frigefaciendo ac calefaciendo medium temperamentum propinquiſſime accedit, caro eius modicæ cuiuſdam exterſoriæ facultatis particeps eſt, quem ad modum cortex adſtrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabam integram cum corio ſuo in poſca decoctam, dyſentericis & cœliacis ac uomentibus exhibent. Eſt autem edulii ratione, ſi quod aliud, ægre concoctile & flatuoſum, etiam ſi quàm diutiſſime coquatur, & quomodocunq; præparetur, ad excreationes tamen pectoris ac pulmonis cõmodum: Et uiridis quidem faba comeſta, magis aluum ſubit, uerum minus quàm arida ingeſta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuoſum deponunt, ſed ægrius concoquuntur, & tardius commeant, & craſſum ſuccum generant. Pharmaci autem loco faba forinſecus impoſita, citra moleſtiam ſiccat. Et ſanè ad podagricos ſæpe

ea uſi ſumus cocta ex aqua, deinde adipe ſuillo ammixto. Ad neruos uero contuſos & ad ulcera, farinã eius impoſuimus aceto mulſo, aut uino mulſo coctã roſaceo etiam addito, ſi inflammatio adeſſet. polenta uero addita, ad inflammatos iam ex plaga. Eſt & teſtium ac mammarum utile cataplaſma: Solet enim has partes inflammatas modice perfrigerare, maxime ubi lacte in ipſis in caſei ſpeciem coagulato ubera fuerint inflammata. Nam lac ab eiuſmodi cataplaſmate extinguitur. Quem ad modũ etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplaſmatis modo intecta, diutisſime impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus uariam uim habet. Nam & extergit, diſſecat, & uenarum oſcula operit, & attrahit, & diſcutit: Succus enim ipſius hæmorrhoïdas aperit, & aluũ irritat uiolẽter, appoſitus. Sic & tubercula, & ſtrumas, & alias duritias diſcutit, cõpoſitionibus diſcuſſoriis ammixtus. conuenit & ſuffuſis oculis cum melle ſublitus, & præterea per nares purgat. Adeo autem forti ui præditus eſt, ut etiam imo uentri illitus, aluum ſubducat & fœtus corrũpat; ſed & in peſſi forma appoſitus ſimiliter fœtum perimit. Tota radix ſucco imbecillior eſt. Eſt tamen etiam ipſa uehemẽs: Nam & pota & appoſita menſes ciet, & ictericis confert, non uiſcus ſolũ ipſum uidelicet iecur expurgans, ſed bilẽ in toto corpore per ſudores euacuãs. Quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet ſudorũ excretionẽ corpore contecto ac uberius calfacto. Copiam eius drachmas tres, aut ſummũ quatuor excedere nõ oportet, ex paſſo aut aqua mulſa. Exterget & cutem quapropter maculas ſolares, & alopecias ac ſimilia ſanat. prodeſt & indurato lieni tum recens, tum ſicca in cataplaſmate impoſita. Quidam aridã radicem etiã anhelatoribus exhibent. Eadem arida tuſa & per tenuisſimum cribrum excreta, unà cũ caryophyllis, ita

ut radicis ſit uncia una caryophyllorũ grana xxi. naribus inſufflata, craſſos, & uiſcoſos humores a capite purgat. unde antiquos capitis dolores ſanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini ſemine præcipue utimur. Eſt autem facultatis calfactoriæ, urinam ciet, & flatus disſipat, tertii ordinis calfacientium exiſtens.

Cypariſſus, Cupreſſus.

Cupresſi folia & germina pilulæq; recentes ac teneræ, magna uulnera in duris corporibus glutinant, ex quo manifeſtum eſt quod ſiccatoriam uim habẽt, abſq; manifeſta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem, & multo ampliorem acerbitatem uniuerſa planta. Tantum uero eſt in ipſa caliditatis, quantum ſatis eſt ad deducendam acerbitatẽ in altum, citra calfactionis aut mordacitatis, inductionem. quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinoſisq; affectionibus conſiſtentes, citra moleſtiam ſimulq; ſecure depaſcitur, altera non amplius attracta. Atque ſic hernioſis confert in cataplaſmate impoſita. Siccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis, mergente ſe nimirũ in altum ui adſtringendi, quum deducatur per ammixtam ipſi moderatam caliditatem. Vtuntur ipſa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta ammixta.

Cyperus, Iuncus quadratus.

Cyperi radices maxime in uſum ueniunt calfacientes ac ſiccantes citra mordacitatem: Vnde & ulcera ob nimiam humiditatem ægre recipiẽtia cicatricem, mirabiliter ſanant. Habent enim quid adſtrictorium, & propterea oris ulcerationibus commodant. Habent & uim quandam ſectoriam, qua & calculoſi proſunt, & urinas ac menſes cient.

Cypros, Liguſtrum.

Liguſtri arboris folia & uirgulta ac flores in uſum

ueniunt,mixtæ facultatis ac temperamenti exiſten-
tia. Habēt enim quid diſcuſſorium ex aquoſa ſubſtan
tia moderate calida: Habent & quid adſtrictorium,
ex terrea frigida . Vnde decoctum fotu ambuſtis
prodeſt. Commodat & ignitis inflammationibus
ac carbunculis , citra moleſtiam ac mordacitatem
ſiccans. Sed & commanducata ulceribus oris ſpon-
te productis,& maxime ignitas aphthas referentibus
conducunt. Folia ſiccata in umbra tuſaq; ac cribrata,
mox in aqua ad calidū cinerem cocta, modico rhoe
culinario inſperſo,& aceti momento, bonum cata-
plaſma præbent in podagricis ac chiragricis, in ipſis
maximis inflammationibus impoſitam. Nam & in-
flammationes ſedat,& fluxiones repellit,& quod iam
in locis continetur diſcutit per meatus oc ultos, quē
ad modum per ſudorem. Lædit tamen hoc cataplaſ
ma colorem,& maxime ungues. Quapropter præli-
nere locos oportet, liquido roſaceo cerato . Ipſum
autem cataplaſma integendum eſt ricini foliis, aut car
paſi, ſi adſint.

Cytiſum.

Citiſi folia diſcuſſoriæ ſunt facultatis ammixta te-
pida aquoſa quem ad modum foliæ maluæ.

Conion, Cicuta.

Quod cicuta extreme frigidam uim habeat, om-
nes norunt,& propterea ex ſumma illa frigefactione
etiam enecat ac occidit.

Coni fructus, Nux pinea, Cocalus Strobilus.

Coni fructus, quem & Cocalum,& Strobilum, ac
pineam nucem appellant, integer quidē uiridis, ama-
ritudinnem quandam & acrimoniam cum humidita
te habet,& propterea pectore ſuppuratis commo-
dus eſt, itemq; aliis quibuſcunque ex pectore ac pul-
mone facilis ſcreatus ac p̄ tuſſim reiectio expetitur.
Nucleus eius qui in cibi uſum uenit, alimentum præ
bet ægre concoctile, ualidum, ac multi ſucci, propter

oleoſitatem. Verum medicamenti loco aſperitates leuigat, maxime ubi aqua maceratus omnem ſuam acrimoniam depoſuerit.

Cancani radix.

Cancani radix uim habet moderate ſiccatoriam citra mordacitatem, ſubſtantiam autem craſſarum partium meatus obducentem. Vnde uino macerata uelut tragacantha, & delincta, arteriæ aſperitates ſanat. Nihilo minus ſi quis ipſam manduces, ſuccus prçter fluẽs arteriç prodeſt, ſimiliter ut glycyrrhizes ſuccus.

Caucalis.

Caucalim aliqui daucum ſylueſtrem uocant. Eſt autem ſimilis ipſi & guſtu, & uiribus, calfacit enim uelut ille, & ſiccat, & urinam ciet, & muria condita reponitur.

Carpeſium.

Carpeſium ſimile eſt ei quod phu appellatur, & guſtu & uiribus, uerum amplius tenuium partium exiſtit. quapropter & magis quàm illud exterget uiſcerum obturationes, & urinas mouet, & rhenes expurgat calculoſos. Non tamen in tantum tenuium partium eſt ut pro cinamomo in uſum aſſumi poſſit, ſi cinamomum haberi nequeat, quem ad modum Quintus fecit. Præſtat quidem igitur Ponticum Laertico, non tamen etiam hoc ipſum uiribus cinamomo par eſt, ſed etiam ab optima caſia non modico interuallo relinquitur. Vtraq; appellatio a quibuſdam Pamphiliæ montibus eſt, in quibus plurimum prouenit.

Lathyri, Cicerculæ.

Cicerculæ conſimilem ochris & phaſelis ſubſtantiam habent, itemq; ſimilem ſuccum, ſed cõpage craſſiorem, & propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymalli ſpeciem eſſe quidam aiunt, Semen eius purgatoriam uim habet.

Lapſana.

Lapſana in cibo accepta mali ſucci, eſt in cataplaſmate impoſita extерſoriū quid ac diſcuſſoriū habet.

Lapatum, Rumex, Oxylapathum.

Lapathum moderate diſcuſſoriam uim habet, & ſanè caliditatis particeps eſt. Rhenum calculos radix eius confringit, & ſcabiem ac corporis aſperitates ſanat ex aceto cocta & affricta. At uero Oxylapathum mixtam uim posſidet: Habet enim repulſoriam unà cum diſcuſſoria facultatem. Semen ipſorum manifeſte adſtringit, unde, & dyſenterias & alui profluuia ſanat, præſertim oxylapathi. Cæterum Hippolapathū in paludibus naſcitur, eadem ui præditum, uerum imbecilliore. Silueſtris porrò lapathi radix, quam mylen appellant, ex aceto cocta ſiue uino dentes corroborat, eorumq; dolores ſedat, ſi eo decocto calido colluantur.

Limonium, ſiue Cynogloſſum.

Limonii ſemen auſterum exiſtens cum uino exhibent cœliacis. & dyſentericis, & hemoptoicis. conducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen ſiue muſcus petrarum.

Lichen petrarum exterſoriæ ſimulq; frigefacientis moderate facultatis eſt, & ſiccantis iuxta utranque facultatem. Sanat impetiginem cognominem ſibi apud Græcos morbum.

Lentopodium ſiue Lentopetalon.

Leontopodii radice maxime utimur, diſcuſſoria & calfactoria ac ſiccatoria, in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis eſt calfacientium.

Leucoion.

Leucoii uniuerſus frutex exterſoriam & tenuium partium uim habet, maxime tamen flores præſertim ſicciores. Quare & cicatrices oculorum craſſas attenuant, & decoctum ipſorum menſes ac ſecundas

promouet,& fœtus immortuos expellit. Nam & uiuum perimit fœtum in potu acceptū. Quod ſi quis uehementiam facultatis ipſius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiuſmodi liquore mitiget, habebit & ad inflammationes commodū medicamentum. Sic & decoctum ipſius ſi non meracum fuerit, fomento uteri inflammationes ſanat, & maxime diuturnitate induratas. Idem cum cerato ulcera ægre cicatricem recipientia curat. Semen iiſdem uiribus prædictum commodisſimum eſt potum duarum drachmarum pondere aut appoſitum cum melle, ad ciendos menſes, & fœtus uiuos quidem corrumpit mortuos autem eiicit. Radices cum aceto in cataplaſmate impoſitæ, lienes induratos ſanant, itemq́; induratas inflammationes.

Leuce, populus alba.

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet, ex ſubſtantia aquoſa tepida, & terrea attenuata. Vnde & exterſoriam uim habet. Guſtu autem ſubamara exiſtit.

Libanotus, Thus.

Thus calfacit ordine ſecundo, ſiccat primo. Habet & quid aſtrictorium, quod in albo uix percipere eſt. Cortex ipſius uim adſtringendi manifeſte habet, ob quam etiam præclare ſiccat, ut ſecundi ordinis ſiccantium completi exiſtat. Eſt & craſſarum partium & minime acrimoniæ particeps. Ob has igitur qualitates ac uires, uſus eius frequens eſt medicis, in hæmoptoicis ac ſtomachicis, profluuiisq́, alui, cœliacisq́; ac dyſentericis, non ſolum his quæ extrinſecus imponuntur, ſed & quæ intra corpus ſumuntur ipſum ammiſcentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo. Granum thuris ſingulatim forcipe appræhenſum & a lucerna accenſum, in uas fictile cauum nouum imponito, deinde æneum operculū concauum probe deterſum ſuperponito, ſuppoſitis tamen ad utrunq; operculi

labrum lapillis quatuor digitorum altitudinis, ut lo-
cus ſit alterum ſupponendi granum, prius quàm pe-
nitus extinguatur, donec ſufficiens fuligo fuerit colle
cta. Cæterum externa operculi ænei pars aſsidue per
ſpongiam ex aqua frigida extergeatur, ita enim om
nis fuligo adhærebit, operculo nimirum non ualde
cõcalfacto. Deraſa itaq; priore fuligine per pinnam.
idem facias, quouſq; collibuerit. Sed & exuſti Thuris
cinerem priuatim colliges. Melior eſt autem fuligo.
Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis
ſedat fluxiones, repurgat ulcera, replet concaua, ſiſtit
carcinomata. Eodem modo parantur fuligines & ex
myrrha, & ex ſtyrace. Conueniunt ad eadem omnes.
Quin & aliarum lachrymarum fuliginem eodem mo
do colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes ſimilem uim habent mollito-
riam ac diſcuſſoriam. Succus autem & radicis &
herbæ melle ammixto, hebetudinibus oculorum me
detur ex humorũ craſsitudine obortis. Sunt.n. libano
tides participes exterſoriæ ac inciſoriæ facultatis.

Lignys, fuligo.

Omnis fuligo ſiccat, quapropter & ſubſtantãi terre
am habet, & reliquias ignis a materia exuſta, ſed has
tamen tempore modico. Tota autem natura ipſius
ſiccatoria eſt, terrea & tenuium partiũ. Partiales eius
differentiæ ſunt iuxta materiam exuſtam, prout ea ip
ſa calidior aut frigidior aut mordacitatis expers exi-
ſtit. Thuris porrò fuligine utuntur ocularibus compo
ſitionibus ammixta maxime his quæ ulceribus confe
runt. Nam & hæc expurgat ipſaq; carne explet. Tere
binthinæ quoq; ac myrrhæ fuligo ſimiliter ut thuris
nihil offendit. Verũ ſtyracis his fortior eſt, atq; adhuc
magis quæ ex pice liquida fit, quam ſuperat adhuc ce
driæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus, & in palpe
bris glabris, & angulis oculorum corroſis, oculiſq;

humectis abſq; inflammationes.

Liguſticum.

Liguſtici radix & ſemen ex calfacientium ordine ſunt in tantũ ut & menſes moueant, & urinas propellant, flatusq; diſcutiant.

Lini ſemen.

Semen lini comeſtum flatuoſum eſt, etiamſi ſit torrefactum, ita recrementoſa humiditate plenum eſt. Eſt autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio conſiſtens. Stomacho incommodat & ægre concoquitur. particeps eſt tamen facultatis ciendi urinã, & torrefactũ uentrẽ aliquatenus ſiſtit.

Lobi.

De lobis ſcriptum a nobis eſt quum de dolichis ageremus.

Linozoſtis, Mercurialis.

Mercuriali utuntur omnes ad uẽtris purgationes, ueruntamen ſi quis eius uſum in cataplaſmatis experiri uelit, reperiet eam multum diſcuſſoriam. Et ſemen huius nondum ſiccatum experientia docet, tubercula & eminentias in corpore uulgo Carphia dicta, disſipare, ſi quis ipſa diligentius ſemine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis triangulare ſemen haſtæ ſimile habentis, radix urinam ciet. Eius uero quæ ſcolopendrio ſimilis eſt, folia uiridia uulneribus glutinandis conducũt, Sicca eadẽ ex aceto pota, lienes induratos ſanãt.

Lycium, Pyxacanthos.

Lycium ſiue pyxacanthos ſpinoſa eſt plãta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad ſugillata utimur, & ad ſedis ac oris inflammationes ac ulcerationes, herpetoſq; ac putrefactiones, & ulcera maligna, & intertrigines ac paronychias qui ſunt unguium abſceſſus. Habet enim uim ſiccandi ex ſecundo ordine aliàs ex diuerſi generis ſubſtantiis compoſitum: Altera te

nuium partium,ac diſcuſſoria & calida. Altera terrea frigida, ex qua & moderatam adſtrictionem habet. Quapropter & ad diuerſos effectus hoc medicamento utuntur,ut exterſorio quidem, adſumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundũt,ut adſtrictorio uero, cœliacis & dyſentericis ac fluxui muliebri exhibẽtes. Cæterum indicum Lycinum ad omnia commodius exiſtit.

Lyſimachium.

Lyſimachium prædominantem habet qualitatem adſtrictoriam,per quam & uulnera glutinat, & eruptiones ſanguinis nariũ conpeſcit inſperſa,ſed & aliàs ſanguinis eruptiones ſupprimit tum ipſa,tum ſuccus ipſius adhuc amplius. Quare & potus & infuſus dyſenterias ac ſanguinis reiectionem,& fluxum muliebrem ſanat.

Lotus,Trifolium.

Lotus ſatiuus,quem aliqui trifolium uocant, moderate extergendi uim habet,itemq; ſiccandi, uerum in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus eſt. At uero ſylueſtris lotus in Aphrica plurimus ꝓuenit. Semen eius ſecundi ordinis eſt calfacientium. Habet & quid exterſorium. Semen autem Ægiptii etiam ad panificium accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adſtrictoriæ qualiatis non multæ particeps eſt. Eſt autem tenuium partium ac ſiccatoria. Ramentum itaq; lignorum eius,& ad fluxum muliebrem,& dyſenterias,ac cœliacas affectiones cõducit. Coquitur aliquando in aqua,aliquando in uino, prout uſus poſtulat. & non ſolum infunditur, ſed etiam bibitur. Atqui & defluos pilos cohibet moderate adſtringendo ac ſiccando.

Macer.

Macer cortex eſt qui ex India affertur,adſtringens cum modica acrimonia,quapropter & ſiccat: Eſt & tenuium partium,propter odorem. & propterea cœ

liacis ac dyſentericis compoſitionibus ammiſcetur, in tertio ordine ſiccantium locatus. Iuxta caloris & frigiditatis differentiam nihil inſigniter præſtans.

Malabathri folium.

Folium Malabathri ſpicæ nardi conſimilem uim habet.

Malache, malua.

Malua ſyluestris leniter diſcuſſoriæ, & paululum mollitoriæ facultatis particeps eſt. Satiua pro eo ꝙ aquoſa humiditate participat, etiam uiribus debilior exiſtit. Subit autem uentrem non ſolum ob humiditatem, ſed & ob uiſcoſitatem, maxime ubi cum oleo & garo accipiatur, uino modico cibi tempore irrorato. Semen ipſorum tanto fortius eſt, quãto ſiccius. Quin & Dendromalache appellata huius generis eſt, ſed magis quam prædictæ diſcuſſoria. Nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam uim habet, ut tertii ſit perfrigerantium ordinis. particeps eſt tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis ſuis. Vnde & ſoporatoriam uim hæc poſſident. Radicis cortex fortiſſimus exiſtens, non ſolum frigefacit, ſed etiam ſiccat. Reliquum internũ debile exiſtit.

Marathrum, fœniculum.

Fœniculum fortiter calfacit, ut ex tertio ordine cẽſeri poſſit. Siccat ordine primo. & propterea etiam lac generat, & ſuffuſis oculis iuxta eandem rationem opitulatur. Ciet & urinas & menſes ducit.

Maſtiche.

Maſtiche alba & chia, ex contrariis quodammodo facultatibus compoſita eſt, adſtringente & molliente. Quapropter & ſtomachi, & uentris, & inteſtinorum ac hepatis inflãmationibus conuenit, ſecundo ordine calfaciens ac ſiccans. Nigra maſtiche quæ Ægyptia appellatur, magis exſiccat quam illa, & minus

adſtringit,unde & commodior eſt quodam modo ad ea quæ fortiore diſcusſione opus habent.

Melanthium, Nigella.

Melanthium calfacit ac ſiccat tertio ordine, appa- ret & in eo partiũ tenuitas. Sic itaq; & deſtillationes, ſanat calidũ linteolo illigatum naribus admotum,ut asſidue odor eius nares percellat. Sed & potum fla- tus uel maxime diſcutit. Occidit & lumbricos,nõ mo do comeſtum,ſed etiam foris uentri impoſitum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac uerrucas myrme cias,hoc eſt,fornicarias dictas abolet,& menſes pro- mouet ob crasſitudinem & uiſcoſitatem humorum ſuppreſſos,prodeſt & alopeciis uſum, & cum oleo tritum,ac illitum. Sic etiam recta ceruice ſpirantibus. Et in ſumma ubi diſſecare & extergere ac ſiccare cal- facereq; opus eſt,cõmodisſimũ medicamẽtũ exiſtit.

Melilotum.

Melilotum mixtas uires habet. Nam & adſtringit, ſed diſcutit & cõcoquit. Amplius enim de calida ſub ſtantia quàm de frigida in ſe complectitur.

Mel.

Mel calfacit ac ſiccat ſecundo ordine. Eſt autem ſimplicis quammaxime tum facultatis, tum tempe- ramenti. exterſoriæ uidelicet appellatæ. Eſtq; maxi- me tenuium partium,præſertim quod prouenit ubi thymus plurimus naſcitur. Quum autẽ tenuium par- tiũ ſit,neceſſario etiam quid acre posſidet,per quod uentrem ad excretionem impellit. Diximus autem quod exterget,hæc itaq; exterſoria uis ſi ipſi adima- tur. magis ad urinam ciẽdam commodum reddetur, itemq; ad alimenti diſtributionem ac nutritionem ac commodatius. Adimi autem optime poteſt, aqua plurima ammixta,& cocto melle,donec ſpumare de- ſierit,ita ut ſpuma asſidue auferatur. Aqua uero mul- ſa non cocta uentrem ſubit antequam concoquatur. Itaque ſenibus & frigidis corporis temperaturis mel

commodum eſt. Verum in ætate uigente conſtitutis ac calidis, in bilem tranſit ante concoctionem. Mel porrò coctum per ſe, minus acre ac mordax euadit, unde, & magis nutrit, & ad ſinus glutinandos cōmodis ſimum exiſtit.

Meliſſophyllum.

Meliſſophyllum marrubio uiribus ſimile eſt, ſed multo tamen ipſo inferius, & ob id neq; uſus eius ualde expetitur: Quum enim ubiq; marrubium abundet, ſuperuacaneum eſt meliſſophyllo uti. Si tamen non adſit marrubium, pro ipſo ſuccedere poteſt in eoſdem uſus, ut tamen efficaciæ eius mācæ memores ſimus.

Mecon, Papauer, Thylacitis, Rhœas.

Papauer omne perfrigerantē uim habet: Sed hortenſis, thylacitidis græcis appellatæ, ſemen moderate ſomniferum eſt. Verum Rhœadis ſemen fortius frigefacit: Quare citra læſionem eo quis non utitur. Syluestris autem ſemen nigrum exiſtens, medicatum iam eſt multum frigefaciens, maxime Thebani. Sed & ſuccus fortiter perfrigerat, uſq; ad ſtuporē & mortificationem. Eſt enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratitis, Papauer cornutum, Paralium.

Papauer cornutum græcis etiam paralium uocatur quoniam ferè circa mare naſcitur. Vim habet ſectoriam & exterſoriā. Quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodeſt, folia, & flores ſordida ualde & maligna ulcera iuuant. Sed ab ipſorum uſu recedendum eſt, ubi ulcera fuerint depurata. Nam uſq; adeo extergere ſolent, ut & depura carne aliquid eliquent ac conſummant, & ob id etiā cruſtas ulcerum tollunt.

Meſpilum.

Meſpili arboris fructus acerbus eſt, & uentrem plurimum ſupprimit.

Melea perſice, Malus perſica.

Malus perſica & foliis & ramis amaram qualitatẽ prædominantem habet, quare & lumbricos occidũt trita umbilico impoſita, & alias diſcuſſorium medica mentum exiſtunt. Fructus eius perſicum appellatum, humidioris, & frigidioris eſt temperamẽti. Caro eius comeſta facile corrumpitur, & omnino uitioſa eſt. Quare non oportet ipſa uelut aliqui faciũt, a reliquo cibo ingerere. Corrumpuntur enim & uentri innatãt. Porrò uniuerſalis huius regulę perpetuo memorem eſſe oportet: Quod quæcunq; mali ſucci ſunt, humida autem & lubrica, & quæ facile aluo ſecedere poſſunt, ea prius quàm alia comedere oportet. Sic enim & ipſa cito ſubeunt, illisq; uiam præſtruũt. Quæ uero poſtrema ſumuntur, etiam alia ſimul corrumpunt.

Melea Armeniace, Malus Armeniaca.

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant. Eſt autem humidus ac frigidus hic fructus ſecundo ordine, ubi ſanè fuerit maturus, a perſico in hoc differt, ipſoq; præſtat, quod non ſimiliter in uentre corrumpitur, neq; aceſcit. Multis uero & iucundior apparet, & propterea ſtomacho accommodatior.

Malus medica, ſiue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in ſemine acidam qualitatem & uim ſiccatoriam prædominantem habet, ut tertii ordinis ſit ſiccantium ac perfrigerantium. At uero in cortice habet quidem ſiccatoriam uim in ſecundo ordine, non tamen frigidam qualitatem, propter aromaticitatem. Caro ipſius craſſi ſucci eſt frigida, ob duritiem: ſemen autem penitus edi non poteſt, neque quod acidum eſſe diximus, neque eius nucleus qui re uera ſemen exiſtit, amaram qualitatem, & diſcuſſoriam ac ſiccatoriam uim in ſecundo ordine habens. Sed & folia ſiccandi ac diſcutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterum in aliis malis magna eſt differentia. Quę cunque enim adſtringunt, frigidnm ac terreum ſuccum habent: Quæ uero acida apparent, frigidum quidem, ſed tenuium partium habent. mediæ aũt tẽperaturæ ſunt dulcia, ad caliditatem repentia. Auſterorũ igitur malorum uſus eſt, quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam, uẽter debilis eſt. Acerborum uero, ubi eadem multum fuerint aucta. nam adſtringentia quantum in ipſis eſt, ſupprimunt infernas excretiones. Acida autem cient. Quum igitur ſuſpicio fuerit craſſum humorem in uentre collectum eſſe, non ualde frigidum, hæc exhibebis. Nã & hunc diſſecant & inferne ſubducunt, & propterea excrementa humectant. Vbi uero purum repererint uẽtriculum, ipſum amplius ſupprimunt.

Meon.

Mei radices in uſu ſunt in tertio ordine calfacientes. Siccant in ſecundo, humiditatem retrimenticiam in ſeſe complexæ. Vrinas itaq; cient, & mẽſes prouocant potu: Amplius acceptæ capitis dolorem inducunt, & propter humiditatem flatus.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, ſicamyna & ſycomora frequẽter a pleriſq; græcis uocãtur. ſi quidẽ igitur matura & ante reliquum cibum in uentriculum purum ingerantur, celerrime per inteſtina ſecedunt. & aliis cibis uiam præſtruunt. Verum poſt cibum acceptæ, aut uitiatum humorem in uentre reperientia celerrime corrumpuntur, & peregrinam quandam, quæ dici cõmode non poſſit corruptionem inducunt, ſimiliter ut cucurbitæ & pepones, ubi non fuerint concocti. Tempus uſus moris eſt itidem ut peponibus & cucumeribus, ubi ſiccum & calidum fuerit uentriculi corpus, & ex neceſſitate etiam hepatis. Tunc enim ſolummodo omnibus huiuſmodi utiliter quis utetur,

& ubi

& ubi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. Tunc enim proſunt ſquallorem corporis rigantia, & moderate perfrigerantia. Mora immatura ſole ſiccata diligenter ac repoſita, commodum adſtrictionem medicamentum exhibent, ut etiam dyſenterias ſanent, & affectiones cœliacas, & alias fluidas. Tunduntur autem & obſoniis miſcentur, quemadmodum Rhois fructus. Bibuntur etiam cum aqua & uino. Cæterum cortex radicis arboris purgatoriam uim habet cum quadam amaritudine. Quare & latum lumbricum occidit feruefactus cum uino, eoq; calido meraco poto cyathi menſura, & diu ſuppreſſos menſes prouocat.

Mycetes, fungi.

Fungi frigidum ac humidum abũde edulium ſunt, unde & prope ad uenenatricem uim accedunt, & ſane quidam ex ipſis occidunt.

Myos otis, Auricula muris.

Muris auricula ſiccat ordine ſecundo, nullam manifeſtam qualitatem habens. Succus eius cyathi menſura cum zytho potus, lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica, Tamarix.

Myrica inciſoriam & exterſoriam uim abunde poſſidet, citra manifeſtam ſiccationem, habet & quid adſtrictorium, & ob has facultates lienibus induratis conducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto aut uino coctis. fructus & cortex non modicæ adſtrictionis participes ſunt, ſimulq; extergent, & tenuium partium exiſtunt. Vſtæ myricæ cinis ſiccandi uim acquirit.

Myrſine, Myrtus.

Ex contrariis hæc planta compoſita eſt ſubſtantiis prædominatur tamen in ipſa terreum frigidũ. Habet & quid tenuium partium calidũ. unde fortiter ſiccat, & omnes partes ipſius reſtringendi uim habent, tum

ſorinſecus corpori impoſitæ, tum intra aſſumptæ.

Moly, Ruta ſylueſtris, Harmala, Beſaſa.

Moly aliqui rutam ſylueſtrem uocant, aliqui harmala. Syri Beſaſa. Vis eius tenuium partium & calida eſt tertio ordine. Vnde & ſecat & diſcutit craſſos & uiſcoſos humores & urinam promouet. Qui ruri habitant utuntur eo in diuturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde rigantes. Similiter & ad reliquas corporis partes perfrigeratas.

Nardoſtachy, Nardi ſpica.

Nardi ſpica primo ordine calfacit, ſiccat ſecundo completo. Compoſita eſt ex ſubſtantia multum adſtringente, & acri calida non multa, & quadã modica ſubamara. Quare & ad iecur & ad ſtomachum merito conducit, pota & forinſecus impoſita. Vrinas uiet quoque, & ſtomachi morſus ſanat, & fluxiones uẽtris ac inteſtinorum reſiccat, item capitis, & pectoris. fortior eſt indica, nigrior quàm ſyriaca exiſtens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus conſimilem in genere uim cum prędictis habet, ſed ad omnia debilior eſt, præterquàm ad urinas ciendas. Eſt enim calidior illis, ſed minus adſtringit.

Narthex, Ferula.

Ferulæ ſemẽ attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adſtringentis cuiuſdam qualitatis particeps eſt, ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodeſt.

Napy, Sinapi.

Sinapi calfacit ac ſiccat quarto ordine. Optimum eſt Ægyptium aut ſyriacum, & quod mole minus eſt, & minus cruente coloratum.

Narciſſus.

Narciſsi radix ſiccatoriam in tantum uim habet, ut uulnera magna glutinet, etiamſi tendines ſint conciſi. Habet & quid exterſorium ac attractorium.

Nerium, Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex eſt omnibus notus, qui ſi forinſecus corpori in cataplaſmate imponatur, diſcuſſoriam uim habet: Si uero intra corpus ſumatur, pernicioſus & uenenatus non ſolum hominibus, ſed & plurimis pecoribus exiſtit.

Nymphæa.

Nymphææ radix & ſemen uim habent ſiccatoriā leuem: Itaq; & uentris fluxiones, & ſeminis per ſomnum effluxum, aut ſi etiam aliàs immodice feratur, ſiſtunt. Proſunt & dyſentericis. Cæterum Nymphęa quæ albam radicem habet, uehementioris facultatis eſt, ut & muliebrem fluxum ſanet. Bibitur & ipſa & quæ nigram radicem habet, in uino nigro auſtero. Poſſident & quid exterſoriæ facultatis, unde & uitiligines ſanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice, præſtat ad hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua quæ albam.

Xanthium, Lappa, Phaſganion, Philantrhopos, Choeradolethron.

Xanthium, quidam phaſganium, quidā philáthropon, alii choeradolethron appellant. Semen eius diſcuſſoriam uim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes conſumit, & dentes motos firmat eiuſdē decoctum ex uino collutum.

Xiphion, Gladiolus.

Gladioli radix præſertim ſuperior, uim attractoriam, diſcuſſoriam, atq; adeo ſiccatoriam habet.

Oenos, Vinum.

Vinum ex ſecundo ordine eſt calfacientium. Antiquum ualde, ex tertio, quemadmodum nouum muſtū, ex primo. Eadē proportio eſt ſiccitatis ad caliditatem. Quandoquidem uero plurimas in uino differentias reperimus, diſtinguendum eſt de ipſis quàm breuiſſimis id fieri poteſt. Rufa itaq; & craſſa ex omnibus ad ſanguinem generandum commodiſſima

ſunt,ut quæ parua egeant in ſanguinem tranſmutatione. Deinceps nigra ſimulq́; dulcia ac craſſa. Deinde colore quidem rufa aut nigra, compage uero craſſa & habentia ſimul adſtringentem qualitatem. His minus ualent alba,ſimulq́; craſſa,ac acerba,ad nutritionem: Minime uero omnium alunt colore alba, compage tenuia,& quodam modo aquæ ſimilia. Concoquuntur autem in uentriculo & magis diſtribuuntur dulcia quàm auſtera,utpote calidiore ui prædita, ſed & uentrem magis ſubducunt. Cæterum ualde craſſa, & tardius concoquuntur, & tardius in corpus diſtribuuntur,ubi autem uentriculum robuſtum nacta fuerint,ut probe concoquantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Manifeſtum eſt autem quod & aluum ſiſtunt,& urinæ ciendæ incommoda exiſtunt, in quibuſdam craſſum ſuccum generantia. Quædam ex ipſis etiam iecur & lienem ac rhenes obturant, atque inde aliqui in aquam inter cutem incidunt,aliqui è calculo laborant ex nimio ipſorum uſu, & præſertim ſenes. Optimum uinum eſt, & ſanis, & ex morbo ſe recolligentibus commodisſimum, quod colore rufum, compage tenue, & leniter ſubadſtringens exiſtit.

Oxos, Acetum.

Acetum mixtas ſubſtantias frigidam & calidam, utranq; tenuium partium habet, prædominatur tamen in ipſo frigida ſubſtantia. quem ad modum in principio huius libri prædiximus. Eſt autem medicamentum abunde ſiccatorium,ut tertii ordinis ſit completi, ubi ſanè forte extiterit.

Opos, Laſer, Succus Cyrenaicus.

Laſer ſiue ſuccus Cyrenaicus, omnibus aliis calidior & magis tenuium partium exiſtit,& ob id etiam magis diſcuſſorius. Verum tamen & alii calidi ſunt ac flatuoſi,hoc eſt Medicus & ſyriacus, quem Laſor appellant.

Origanum.

Origani herbæ tres ſunt ſpecies, omnes inciſoriæ & attenuatoriæ, ſiccantisq́; ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adſtrictorium aſſumpſit.

Oxyſthœnos, Iuncus acutus.

De iunco acuto dicetur in ſchœni, hoc eſt, iunci mentione.

Orobus, Eruum.

Eruum ſiccat ſecundo ordine intenſo, calfacit primo. Quantum aut amaritudinis particeps eſt, tantum ſiccat, & exterget, & obſtructiõe liberat. Amplius ſumptum ſanguinem per urinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac ſicci temperamenti in primo ordine eſt.

Oryza.

Oryza habet quid adſtrictorium, quapropter uentrem ſupprimit. Et eſt edulium ægre concoctile.

Orchis cynos, Teſticulus canis.

Orchis herba, quæ cynos orchis, hoc eſt canis teſticulus dicitur, duplicem radicem bulboſam habet, humidam & calidam, quapropter etiã ſapore dulcis eſt, & maior quidem radix ob multam humiditatem, ad uenerem ſtimulat pota. Minor uero ad ſiccitatem repens, impetus uenereos compeſcit.

Orchis altera.

Orchis altera, quam ſerapiada uocant, ſicciorẽ priore uim habet. quare ad uenerem non ſimiliter cõmoda eſt. Laxos autem tumores in cataplaſmate diſcutit, & ulcera ſordida purgat, & herpetas ſanat. ſicca uero & putrefactis & malignis ulceribus medetur. Nam & ſub adſtringens quid habet, per quod aluum ſupprimit cum uino pota.

Oſyris.

Oſyridis herbæ ex qua ſcopæ fiũt, amara eſt qualitas.

Verum uis obturatione liberans . unde & malignas circa iecur obſtructiones reſoluit.

Pancration.

Pancratii radix & ſapore & uiribus Scillæ ſimilis eſt: Quare aliqui etiam utuntur ipſa,ſcilla non præſente.uerum multo debilior exiſtit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adſtringentem non obſcure uim poſsident,quapropter & fluidum uentrē ſiſtunt. Diſcuſſoriam autem in tantum habent,ut & tubercula curent,quæ ſanè non ualde inflammata ac calida exiſtunt.fructus inciſioriæ facultatis eiusq; eſt particeps,ut ueſicæ calculos & confringat,& expurget,& reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus,Opopanax.

Panaces Herculeum eſt,ex quo Opopanax appellatus ſit.qui ſuccus calidus eſt & diſcuſſorius in tertio ordine,ſiccus in ſecundo.Cortex radicis ſiccat & calfacit,ſed minus quàm ſuccus,exterget tamen , & propterea ad oſſa denudata,& uulcera maligna conducit . Exterget enim & ſiccat , & carne replet citra mordacitatem . Semen calidum exiſtens menſes ducit .

Pentaphyllon, Quinquefolium, Mercurii herba.

Quinquefolium,quæ mercurii herba dicitur, radicem habet ſiccantem in tertio ordine , minime uero acrem.quapropter multi uſus eſt & tenuibus partibus præditum.

Peplion.

Peplii ſemen in uſu eſt: Ducit bilem unà cum pituita.flatus quoq; diſcutit uelut Hippocrates ſcribit.

Pepon.

Pepon maturus ſubſtantiæ tenuioris eſt : Immaturus craſsioris,abſterſoria autem & inciſoria facultate participat. Vnde & urinam cient, & corpus illuſtrius reddunt,præſertim ſi quis ſemen ſiccet , deinde

tuſo & cribrato pro ſmegmate utatur, ad maculas ſolare, & faciei lentigines, ac uitiligines in ſuperficie hærentes. Dominatur in ipſis humida & frigida temperatura, ſuntq; ſecundi ordinis in utraque. ſemen & radix ſicca ſecundi ordinis initio conſiſtunt. Vis exterſoria amplior eſt in radice quàm carne. Caro comeſta unà cum exterſione & urinas ciet, & inferne ſecedit magis quàm cucurbitæ: at uero ſemen magis exterget, ut etiam calculoſis rhenibus conducat. Cæterum uitioſum ſuccum in corpore gignit pepo, magisq; ſi non probe concoquatur. Tunc enim colericos quibus & ſuperne & inferne bilis prorumpit, efficere ſolet. Nam & prius quàm corrumpantur ad uomitum aptus eſt, ſi amplius edatur, & ſi quis non ab eius eſu boni ſucci edulium ingerat, omnino uomet.

Piper.

Piper recens pullulans, longum eſt. quapropter & humidius exiſtit. Quod uero uelut fructus immaturus eſt, album piper eſt, acrius nigro exiſtens. Nigrum enim uelut ſuperaſſatum iam & ſuperreſiccatum eſt, Vtrunque autem fortiter calfacit ac ſiccat.

Periſtereon, Verbenaca, Veneris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam periſtereona, & ueneris herbã, ac ſacram herbam appellant, capitis dolorem egregie tollit, inquit Archigenes. coronę modo impoſita trita quoq; cum aceto & roſaceo illita, & cocta cum oleo, indeq; rigato capite, omnem ueterem capitis dolorem ſanat, & defluos capillos cohibet. Decoctum radicis calidum ore retentum, dentium dolorem ſedat. & motos dentes firmat, & ori ulcera ſanat. Cæterum ad colicos radicẽ craſſius tuſam ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quinq; potui dato. Cõſtat hoc experimẽto. At uero calculoſis & incipiẽti Elephãtiaſi, decoctũ ſimiliter dato ex aqua mulſa. Vtere ſimiliter & ad comitialẽ morbũ, & ad febres

quotidianas ac quartanas. Verum ad podagricos & Iſchiadicos in uino decoctam exhibebis. Radice ex ſuccata fiſtulæ optime colluuntur, maxime mori ſucco & melle ammixto. Eadem radix uſta itemq; ſicca inſperſa, fiſtulas ſanat. Quin & melle cocto excepta, fiſtulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Perſea.

Perſeæ folia adſtringentis facultatis moderate participia ſunt, ut & partibus è quibus ſanguis erumpit, commode imponi poſſint. Eadem arida trita pruritus ſedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata eſt in quinto elemento, ubi Elxinē ipſam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata eſt in tertio elemento, ubi glycyſidē ipſam appellauimus.

Petroſelinum.

Petroſelini ſemen maximè in uſu eſt. Herba ipſa imbecillior exiſtit. Semen calidum eſt & ſiccū tertio ordine, & incidendi ui præditū. Itaq; menſes ciet & urinas ubertim, inſuperq; flatus diſcutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maxime utuntur, liquoreq; ac ſucco eius. Omnia eandem uim habent, fortior eſt autem ſuccus multum calfaciens ac diſcutiens. Vnde & neruorum affectionibus conuenit, & morbis pulmonis ac pectoris, ex craſſitudine aut uiſcoſitate humorum obortis, tum intra corpus ſumptus, tū odoratu. Quo modo & lienes induratos ſanat. Radicis uſus ad eadem competit, ſed & oſſium ſquamas celerrime diſparat. & ſicca malignis ulceribus inſperſa optime medetur, purgat enim & incarnat, & uſq; ad cicatricem perducit, calefaciens quidem ordine ſecundo, ſiccans autem tertii initio.

Peganum, Ruta.

Ruta ſylueſtris quarti ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium, ſatiua tertii. Eſtq; non ſolum acris, ſed & amara, unde & uim ſecundi ac diſcutiendi craſſos & uiſcoſos humores habet, & per urinas euacuat. Et ſanè tenuium quoq; partium eſt, & flatus diſcutit, & ob id inflationibus conducit, & uenereos impetus ſupprimit, ac præclare ſiccat. nam inter medicamenta fortiter ſiccantia cenſetur. Rufus hæc uerba prodit: Sylueſtris rutæ uis ignea eſt, & ulceratoria, maxime ueſicæ. Quapropter etiam qui podagricum pharmacum bibunt, ex ruta ſylueſtri conſtans, male affectam ueſicā acquirunt. quicunq; tamen hoc medicamentum ſuſtinuerint, manifeſtam opem ferūt. Nam ad arthriticos præcipue cōmodum eſt. Quod ſi de ſatiua ruta quid ammiſcueris, ſecurius erit, quanquam & ipſa ſatiua ueſicæ incōmodet, ſed minus quàm ſylueſtris. Vtimur ſylueſtri in quibus perfrigeratū quid refouere uoluimus. prodeſt & hydropi flatuoſo, & ei qui ſubtercus appellatur. prodeſt & morſis à uipera aut mure araneo, & magis ſi prægnans mus araneus momorderit, & præſertim animalia ſubiugalia. Eſt & forte medicamentum ad papaueris ſuccum potum, & ad aconitum cum uino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante acceſſiones mitigat & colicos dolores potum & infuſum, itemq; uteri ſtrangulatus. Viſum acuit in cibo ſumpta, & propterea pictores aſſidue eam deguſtantes, acutius cernunt. Quin & melle mixtus ſuccus ipſius, medicamentum euadit uiſum exacuens. Auxiliatur & urinę difficultati cocta ex oleo, indeq; ueſica fota, neq; eſt aliud medicamētum quod huic hac parte prætuleris. Cæterum in lumborum dolore & ſpirandi difficultate, data ex aqua mulſa cōfeſtim opitulatur. In lethargicis pota & infūſa p clyſterem, ualde commodat. Sed & tritam cum roſaceo & aceto capiti ipſorum illinere oportet. Soluit

& coxendicum dolores pota,& in cataplaſmate impoſita,& infuſa per ſedem. In cataplaſmate impoſita podagricis genua inflata habentibus, cito auxiliatur, & dolores mox lenit. Cruſtas etiam carbunculorum cito diſparat, in cataplaſmate impoſita cum melle aut uuis paſsis.

Pix.

Pix arida ſiccat & calfacit ſecundo ordine, plus autem ſiccat quàm calfacit. Liquida contra plus calfacit quàm ſiccat. Habet & quid tenuium partium, quo & anheloſis, & ſuppuratis pectore opitulatur: Satis eſt delinxiſſe cyathi unius menſuram melle ammixto. Habet utraq; & exterſorium quiddam, & concoctorium, ac diſcuſſorium. Quare & ſcabros ungues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Concoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplaſmatis ammixtæ. Ad omnia hæc præſtat liquida. Sicca ad hæc deterior eſt, ſed ad uulnera glutinanda accommodatior. Fuligo ex liquida pice ſic paratur. In lucernam nouam funicolo inſtructam ellychnio, liquidam picem mittes, incenſamq; ac fictili uaſe opertam, uelut in thure dictum eſt, ſines. & priore conſumpto liquore, alium infundes, donec fuliginem ſufficientem collegeris. Vſus eſt ad palpebras ornandas, & ubi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lachrymoſos & ulceroſos.

Piſtacia.

Piſtacii fructus ſubſtantiam tenuium partiũ habet, quæ & ſubamarum quiddam & aromaticum in ſe cõplectitur. Quapropter obturata expedit & expurgat, præſertim circa iecur, immo & pectus & pulmonem.

Pityides, Nux pinea, Nux picea.

Pityides appellantur fructus pinorum, quidam ét picearum ſic appellant. Sunt aũt mixtæ facultatis, nimirum & adſtringentis, & acrimoniam quandam cũ amaritudine poſsidẽtes. Vnde & reiectionibus ex pe

ſtore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantem uim adſtrictoriã habet, in tantum ut intertrigines inſperſus optime ſanet, & ambuſta ad cicatricẽ perducat, & aluũ fluidam ſupprimat ſi potetur. Sed & piceæ cortex huic ſimilis eſt, uerum uiribus debilior. Vtriuſque arboris folia uim glutinandi uulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia, & humectos ac eroſos oculorum angulos, itemq; lachrymoſos utilis eſt.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore ſubſtantia non multum a moderatis abſcedit. Vnde & folia uiridia trita in cataplaſmate impoſita, inflammationibus quæ adhuc generantur non obſcure opitulantur. Cortex eius & pilulæ ſicciorem uim habent. Quare cortex quidem aceto coctus, ad dentium dolores adhibetur. Pilulæ uero cum adipe, ad ulcera ambuſtorum. Quidam corticem exurunt, & medicamentum exterſorium efficiunt, quod cum aqua quidem ſanat lepras. Ipſo autem cinere per ſe inſperſo, ulcera uetera & ob nimiam humiditatem ſordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adſtrictorium quiddam. Dominatur autem in ipſo aquoſa frigiditas, ut ſecundi ordinis ſit completi, aut tertii incipientis inter frigefacientia. Vnde & ſtomacho exuſto prodeſt, foris in cataplaſmate impoſito, quem ad modum & calidis inflammationibus. Fluxionis enim repellit. Quare & herpeti commodum pharmacum eſt, & ulcerum omnium, maxime inflammatorum & fluidorum, item quæ in auribus ſunt. nam pus reſiccat. Siſtit & fluxum muliebrem, & dyſenterias, ac ſanguinis reiectionem. Ad omnia uero maſculum ualidius eſt & præſtantius.

Polemonium, Philetærion, Chiliodynamon.

Polemonium alii philetærion, alii chiliodynamon uocant, tenuium partium & ſiccatoriam uim habet. Quare quidam radicem ipſius cum uino iſchiadicis, & dyſentericis, & ad induratam lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium amarum eſt & mediocriter acre, itaq; omnia uiſcera obturatione liberat, & menſes ac urinas ciet, & uiride quidem glutinat uulnera, ſiccum autem maligna ulcera ſanat. Præſertim minus polium, quo & ad antidotos utimur. Nam & amarius eſt, & acrius quàm maius, ut tertii ordinis ſit ſiccantium, ſecundi completi calfacientium.

Potamogeton.

Potamogeton adſtringit & frigefacit, ſimiliter ut polypodium. Verum craſſarum partium ſubſtantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodium dulcem ſimulq; auſteram qualitatē prædominantem habet, ut uim habeat multum ſiccantem citra mordacitatem.

Praſion, Marrubium.

Marrubium calfacit ſecundo ordine completo, ſiccat tertio completo. Iecur & lienem obturatione liberat, pectusq; ac pulmonē expurgat, & menſes prouocat, & ictericos per nares purgat. Facit & ad aurium dolores iam inueteratos. In cataplaſmate impoſitum exterget & diſcutit.

Praſum, Porrum.

Porri acrem uim poſſident uelut cepæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & craſſos in ipſo humores attenuant, & uiſcoſos ſecant. Ciēt & urinā, & ſanguinem expurgant. Optiuus uſus eſt ipſorum bis coctorum. Nam ſic comeſta acrimoniam exuunt, & ſucci uitium non amplius habent. Abſtinendum

eſt autem à frequenti uſu omnium acrium, & præſertim ſi is qui accipiat natura bilioſior exiſtat. Solis enim his qui pituitoſum humorem, aut crudum, aut craſſum, aut uiſcoſum coaceruarunt, hæc edulia commoda exiſtunt.

Propolis.

Propolis exterſoriam uim non ualidam habet, attractoriam autem ſatis ualentem. Eſt enim ſubſtantiæ tenuium partium, & calfacit ſecundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea, Vlmus.

Vlmi foliis aliquando uulnus recens glutinauimus: adſtringunt enim & extergent. Cortex eius amarior eſt, & magis adſtringit, quare & lepram ſanat cũ aceto. Radices eandem uim habent. unde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendũ.

Pteris, Filix.

Filicis radix in uſum uenit: occidit enim lũbricos latos quatuor drachmarum pondere in aqua mulſa pota. Fœtus quoque uiuos quidem enecat, mortuos uero expellit, ſed & ulceribus inſperſa, ea citra mordacitatem ſiccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maxime in uſu eſt, uſtoriam uim habens, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit, affricatur, & cum oleo in rigoribus per circuitum repetentibus, ante acceſsionem. Stupefactis etiam ac reſolutis conducit.

Pyri, Triticum, Amylum.

Triticum extra impoſitum primi ordinis eſt calfacientium, & tamen neque ſiccare manifeſte neque humectare poteſt. Quod ex ipſo fit amylum, frigidius & ſiccius ipſo euadit. Amylum ideo dictum quod ſine mola fiat. Panis triticei cataplaſma diſcuſſoriam uim habet. nimirum quum ſal & fermentum panis aſſumpſerit. Habet enim fermentum uim attracto-

riam ex alto,ſimulq́, diſcuſſoriam.

Rhamus.

Rhamus ſecundo ordine ſiccat, frigefacit primo completo,aut ſecundi initio.unde & herpetas ſanat, & eryſipelata non ualde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, ſiccat ſecundo. Diſcuſſoriam uim habet adeo ut ſugillata diuturna, aliaq́; liuefacta ſanet cataplaſmatis modo impoſitus. uerum ut obſonium magis q̃ alimentum ,attenuantis facultatis eſt ſimulq́; calfacit. Quare merito mirari ſubit illos qui à cœna ipſos crudos edunt,bonæ concoctionis ergo.Etenim ipſi magnum eius rei experimentum ſe feciſſeiactant,uerum nemo citra læſionem ipſos imitatus eſt.

Rheon Ponticum,Rha.

Rheon ponticon aliqui rha appellant,mixtam autem facultatem habet,adſtringentem & calfacientem, & tenuium partium.Vnde & rupta,& cõuulſa, & erecta ceruice ſpirationem emendat potum. Hæmoptoicis item ac cœliacis & dyſentericis prodeſt. Impetigines quoq; & liuefacta perſanat, cum aceto illitum.

Reſinæ omnes.

Omnes reſinæ ſiccant & calfaciunt.Differunt inter ſe ſecundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in ſapore,& calidæ facultatis,& ſimili modo iuxta alias qualitates,quod aliarum magis, aliarum minus participes exiſtunt. Omnibus autem præfertur lentiſcina,maſtiche appellata,propterea quod parum adſtrictionis poſsidet,ut & ſtomachi & uentris ac hepatis debilitati conducat.inſuperq́, & citra moleſtiã ſiccet.Eſt autem maxime tenuium partium,minimeq́; acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet,non ſimiliter ut maſtiche adſtringens,ſed diſcutit magis quàm maſtiche,& exterget in tantum,ut & ſca

biem deterat,& ex alto attrahat,magis quàm cæteræ reſinæ,quod etiam magis tenuium partium exiſtat. Habet & quid mollitorium amplius quàm maſtiche. Aliæ porrò omnes reſinæ acriores hac ſunt, pro maioris ac minoris acrimoniæ ratione. Siccisſima omnium reſinarum eſt ſicca pinus reſina,quã priuatim pinus phyſema appellant.

Reſinæ quomodo urantur.

Vritur omnis reſina liquida in quadruplici uaſe,liquoris infundendi reſpectu. Oportet enim reſinæ quidem congium unum,duos uero pluuialis aquæ in cacabum diffundere,& ad prunas leniter coquere, asſidue agitando,donec reſina odorem perdat,friabilisq; fiat,& penitus exareſcat,ut etiam digitis confringi posſit.quod ubi contigit,refrigeratã in fictili uaſe repones. Fit autem hoc modo excellẽter alba. Oportet tamen urendam reſinam prius excolare,& ſordes ab ipſa ſeparare. Vruntur & citra aquam, primum quidem eliquatæ ac colatæ,deinde coctæ ad prunas per totum diem,asſidue agitando,& ubi penitus exſpirarint tolluntur,ac reponuntur uelut dictum eſt. Excipitur ex reſina etiam fuligo, ueluti in thure prædictum eſt,& confert ad calliblephara, quæ ornandis palpebris deſeruiunt, & ad lachrymoſos oculos,& corroſos ipſorum angulos, & glabras oculorum genas. Torrefacta uero reſina utilis eſt ad odorata malagmata itemq; acopa appellata.

Roſæ.

Roſarum facultas ex aquoſa calida, duabus aliis qualitatibus ammixta,adſtringenti uidelicet & amaræ compoſita eſt. Flos ipſarum adhuc magis quàm roſæ adſtrictorius eſt,& propterea etiam ſiccandi ui præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus ;ubi nerion ipſam appellauimus.

Rhoa, malum punicum.

Omne malum punicũ adſtringentis facultatis participeps eſt, non tamen ut ea omnino prædominetur: ſunt enim aliqua ex ipſis acida, quædam dulcia, quædam auſtera. Quare ex his quæ in malorum tractatu diximus, etiam de his coniectare licet. Succum autem uberiorem habent quàm mala aut pira, ſaporemq; insuper iucundiorem quàm illa habent, & aliquãdo ad plures affectiones quàm illa commodant, cum alias, tum ſiquando ſtomachus ob uitiatorum humorum redundantiam morſum percipit. quo ſanè tẽpore ſuccus ipſorum cum polenta exhiberi debet, uelut Hippocrates in fœmina cardialgũſa faciẽdum præcepit, quæ uidelicet oris uentris morſum & dolorem percipiebat. Acini punicorum magis adſtringunt q̃ ſuccus magis quoque ſiccant. his uero amplius adhuc cortices. Quibus conſimilem uim etiam cytini poſſident.

Rhus.

Rhois folium adſtringit & ſiccat, hoc coriarii tinctores utuntur. Medicis fructus & ſuccus magis in uſum ueniunt, multum auſteram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio, perfrigerant ſecundo.

Rhypos, Sordes, Patos.

Sordes à ſtatutis gymnaſiorũ diſcuſſoria eſt & mollitoria crudorũ tuberculorũ. Quę uero in palęſtris colligitur, patosq; Græcis appellatur, optimum medicamẽtũ eſt inflammatarũ mammarũ. Nam & feruorem extinguit, & influentia reprimit, & contentũ diſcutit.

Sagapenum.

Sagapenum ſuccus eſt calidus & tenuium partium, uelut reliqui ſucci. Habet & quid exterſorium, per quod cicatrices in oculis depurgat & attenuat. Quin & ſuffuſionibus & hebetudini uiſus, ex humorum craſſitudinem obortis commodum pharmacum exiſtit.

Sampſuchum.

Sampſuchum tenuium partium ac diſcuſſoriá uim habet: ſiccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon, Caries lignorum.

Caries ac putredo lignorum, maxime eorum quæ adſtrictionis ſimulq; exterſionis participia ſunt, uelut eſt ulmus, humida ulcera optime purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla lachryma eſt arboris perſicæ, mixtis uiribus prædita, ex ſubſtantia quadam meatus obducẽte, & modica quadam amara. Vnde leuiter ſiccat, & ſic uulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion quidam etiam trifolium uocant, humidi eſt & calidi temperamenti, quapropter & guſtantibus dulce apparet. Superfluam tamen & flatuoſam humiditatem poſſidet, & propterea ad uenerem ſtimulat. Quod etiam radix herbæ facere ſolet. Quidam tradunt etiam opiſthotonum, hoc eſt, neruorum retrorſum diſtentionem per ipſam ſanare è uino auſtero potam.

Selinon, Apium.

Apium in tantum calidum eſt, ut & urinas & menſes cieat: Flatus quoq; diſcutit, & magis ipſo ſemine.

Seris, Cichorium, Picris.

Seris ſiue cichorium ſubamarum olus eſt, & magis utiq; ſylueſtre, quod propterea picris Græcis appellatur. Eſt autem ſylueſtris, frigidæ ac ſiccæ temperaturę primo ordine. Satiua magis frigefacit q̃ ſylueſtris, uerum ob multæ humiditatis mixturam, ſiccandi uim perdit. Vtraq; autẽ adſtringentis qualitatis partieeps eſt, quemadmodũ & chondrilla. Nam & hæc ſeridis ſpecies exiſtit.

Seſeli.

Seſelis & radix ſemen in tantum calfaciunt, ut urinæ ciendæ ſufficiant. Eſt autem tenuium partium,

ut & morbo comitiali, & ſpirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Seſamum.

Seſamum non modicam uiſcoſitatem & pinguetudinem in ſe habet, & unde meatus obducit & mollit & moderate calidum eſt. Eandem uim habet & oleum ex ipſo.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid exterſorium, ſed maior pars ipſius humida eſt, & moderate frigida, eſtq; modicæ cuiuſdam adſtrictionis particeps. unde & inflammationes arcet, & glutinandi uim habet.

Sycia, Cucumeres.

Cucumeres ſatiui urinam cient, uelut etiam pepones, ſed minus quàm illi, propterea quod & ſubſtantia ipſorum minus humida quàm illorum exiſtat, & ob id neq; ita facile corrumpuntur in uentre uelut pepones. Quidam ipſos concoquunt familiaritate quadam naturæ ad ipſos, & ubi in hoc confiſi ſecure eos ingeſſerint, ignorant quod temporis progreſſu uitioſum & moderate craſſum ſuccum, ex ipſorum eſu in uenis coaceruarunt, qui ſanè ſuccus ubi putreſcere inceperit, febres malignas inducit. Quapropter ab omnibus mali ſucci eduliis abſtinere cõſultum eſſet, etiá ſi aliqui facile ipſa concoquant.

Sicyos agrios, Cucumeris ſylueſtris, Elaterium.

Cucumeris ſylueſtris ſemiuis ſuccus ſiue liquor, qui elaterium appellatur, immo ét radicis & foliorũ ſuccus utiles ſunt ad medendum. Elaterium itaque menſes ciet, & fœtus appoſitum perdit. Summè enim amarum eſt, & modice calidum, ut ſecundi ordinis ſit calfacientium. & ob id etiam diſcuſſoriá uim habet. Itaq; & angina laborãtes quidã ex ipſo illinũt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores ſanat. Cæterũ ſuccus radicis & foliorum imbecillior eſt quàm ſemi

nis. Sed & ipſa radix conſimilem uim habet. Nam & exterget, & diſcutit, & mollit. Verum cortex ipſius maiori ſiccatoria ui præditus eſt.

Silphium.

Silphii calidiſſimus quidem ſuccus eſt ſed & folia, & caulis, & radix generoſe calfaciunt. Suntq; omnia flatuoſioris & aereæ ſubſtantiæ, & propterea etiam ægre concoquuntur. Forinſecus tamen impoſita efficaciora ſunt, & maxime omnium ſuccus, adtractoriã uim habens, corporis item molem conſumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & ſubamari ſaporis eſt, unde & urinã ciet, & concoctorius exiſtit, & menſes prolicit, & obturationes uiſcerum expedit.

Sion.

Sion in quantum aromaticum ſaporem habet, in tantum calfacientis & ſiccãtis facultatis particeps eſt. Diſcutit autem, & urinam ciet, & calculos rhenum atterit, & menſes ducit.

Siſymbrium.

Siſymbriũ tenuiũ partium & diſcuſſoriam, calfactoriamq; ac ſiccatoriã uim tertio ordine habet. Semen quoq; ipſius tenuium partium & calidum eſt. Quare quidam id cum uino ſingultientibus & torminoſis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix ſylueſtre olus eſt conſimile gingidio, ſubacre, & ſubamarum, ut in ſiccando ac calfaciendo tertii ordinis ſit exſoluti. Vrinam etiam ciet, & uiſcera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla inciſoriam uim abunde poſſidet, non tamen fortiter calidam, ſed in ſecundo ordine calfacientium.

Scolymus, Carduus.

Cardui radix multam urinam fœtidam ducit, ſi uino decoctam quis bibat, & propterea alarum & totius corporis fœtores ſanat, Calida eſt tertii ordinis initio, ſicca ſecundo.

Scordion.

Scordium ex multiformi facultate conſtat. Nam & amarum quid & acerbum & acre habet. Expurgat itaq; ſimulq; calfacit uiſcera, & menſes & urinas mouet, & uulſa & rupta ac laterum dolores ex obturatione factos ſanat potum. Viride cataplaſmatis modo impoſitum, uulnera magna glutinat. Aridum inſperium, ſordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon, Allium.

Alliũ calfacit ac ſiccat quarto ordine. In cibo ſumptum flatus disſipat, & ſitim extinguit, & craſſos uiſcoſosq; humores ſecando obturatione liberat. Habet & quid medicatum & mali ſucci, quod abiicit aqua coctum. Fugiendus eſt eius asſiduus uſus, præſertim in calidioribus habitudinibus.

Smyrna, Myrrha.

Myrrha ſecundi ordinis eſt, calfacientium ac ſiccantium. Inſperſa capitis uulneribus, ea glutinare poteſt. Amaritudinis autem non modicæ particeps eſt, per quam & lũbricos, & fœtus occidit ac eiicit. Habet & quid exterſorium, unde & ocularibus compoſitionibus additur, quæ ad ulcera & cicatrices craſſas compoſitæ ſunt. Miſcetur & in anheloſorum ac tusſientiũ auxilia, item in arteriacas compoſitiones: non enim exaſperat arteriam.

Smyrnium, Hippoſelinon.

Smyrnium, alii hippoſelinon uocant, ex eodem genere eſt cum apio & petroſelino, uerum ſemen nigrũ & multo maius habet, & eſt apio ualentius, petroſelino imbecillius, calfacit ac ſiccat ordine tertio, menſes ducit, & urinas ciet.

Sonchus, Cicerbita.

Sonchus uiridis adhuc & tener, uelut alia ſylueſtria olera, comeditur. Cōponitur ex aquoſa & terrea ſubſtantia, utriſq; frigidis, & adſtrictionis quid habet. Manifeſte itaq; perfrigerat, tum ſtomacho cataplaſmatis uice impoſitus, tum in cibo acceptus.

Spartum, Geniſta.

Sparti quo uites apud nos ligant, & fructus, & uirgarum ſuccus adtractoriam uim non inſtrenuam posſident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, ſi cum aqua modica tundatur, & per organum exprimatur. Eſt autem ualde odorata & precioſa, & per ſe unguentum, quod ſtacte appellatur. Probatur quæ nihil olei admixtum habet, & modica ſui parte multā uim calfactoriā posſidet, ad proportionem myrrhæ & unguentorum calfacientium.

Staphylinus, Paſtinaca, Daucus.

Paſtinaca ſatiua imbecillior eſt, ſylueſtris quam & daucum appellant, ad omnia fortior, urinas mouet, & menſes prouocat. Habet & quid exterſorium in ſeſe.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adſtringentis qualitatis particeps eſt. Eſt & tenuium partium ex odoris argumento. Itaque & obturatione liberare, & attenuare, & roborare, tum uiſcera omnia, tum totum corporis habitum poteſt.

Struthium, Herba lanaria.

Struthii radix in uſu eſt, calida & ſicca quarto ordine exiſtens. Eſt autem exterſoria & irritatoria, propterea q; ſternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, concoquit. Quapropter & tuſſes, & deſtillationes, & grauedines ac raucedines

ſanat,menſesq́; promouet potus &appoſitus. Fuligo ex ipſo fit uelut ex thure, quæ eandem quoque uim habet.

Staphyle, Vua.

Vua magis quàm omnes temporarii & ſubcanicu lares fructus, horæi Græcis appellati, nutrit, & maxime ubi probe fuerit concocta. Minus autem nutriunt uuæ quàm ficus, & quod in ipſis præcipuum eſt citò ſecedunt. Quare ſi quando retineantur, ſatis multum offendunt. Neq; enim probè concoquuntur retentæ, ſed & iuxta diſtributionem in hepar ac uenas, crudũ ſuccum generant, qui non facile in ſanguinem trãſmu tantur, tum propter externam cuticulam, tũ propter uinacea, quorum ſubſtantia ſicca & adrictoria exiſtit. Quapropter recte faciunt qui hæc ipſa uelut inutilia expuunt, & omnem internam carnem unà cum ſucco exſugunt, & ſanè uenter his magis ſubit. Reponuntur autem uuæ in hyemem uariis modis. Alii in olla componunt, olla uidelicet diligenter operta, & operculo pice oblito, ut nullatenus perſpirent aut perflentur. Atque talis uua exſolutum uentrem firmat, & ciborũ appetentiam excitat, non tamen aluo ſecedit, & uberius ingeſta, caput tentat. Sed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in muſto ſeruatur. Penſilis autẽ caput nihil omnino lædit, uentrem uero neq; ſiſtit, neq; promouet, Similiter neq; infirmam appetentiam exci tat, neq; firmam exſoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorem ſuccum habent. Quapropter ſitim inducunt, & uentrem ſubducunt, præſertim ubi humectiores fuerint, nam inter calfacientia ac perfrigerantia medio modo habent. At uero acidæ & auſteræ, & quæ cuticulam craſſiorem habent, non ſolum prædicta uitia habent, ſed & concoctionem in uentre & diſtributionem ac nutritionem impediunt. Cæterum in ſumma de eſcariis fructibus id noſſe oportet: Humidos, humidum & tenue alimentum corpori præbere,

& quod uniuerſum corpus tranſeat ac cito penetret, facileq; & per urinam & per cutem euacuetur. Contra ſolidorum compage fructuum, alimentum quod corpori accedit craſſum eſt, & tranſitus tardiores, pręſertim ubi craſſum aut uiſcoſum aut adſtringentem ſuccum in ſe habuerint.

Syca, Ficus.

Quod non ſolum autumnales, ſed etiam temporarii ac æſtiui & ſubcaniculares fructus, horæi Græcis appellati, commune habent, id & ficubus adeſt. nam neq; ipſæ ſucci malitiam effugere potuerunt. Verum hoc commodi ficubus ineſt, quod facile per uentrem tranſeant, & totum corpus penetrent. Nam & uim exterſoriam memorabilem habent, & nephritici ex ipſarum eſu multa arenoſa excernunt. Alimentum autem prębent corpori non ſolidum, ſed laxum, & ipſum uẽtriculum flatu implent. Verum ob tranſitus celeritatem, flatus illi non durant. & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent. Et ſanè ficus exactè matura ferè nihil noxii habet. Ficus uero ſiccæ calidiorẽ uim poſſident ſecundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium, quod a multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipſarum eſu accedit, quod non ualde bonum ſanguinem caricæ gignant. Vnde & pediculorum copia ad earum eſum conſequitur. Si uero uitioſus ſuccus iam tum in uentre contineatur, caricæ comeſtæ extreme lædunt. augent autem humorum malitiam in uentre corruptæ, & inferne non ſecedentes. Vim habent attenuantem & inciſoriam, ob quam etiam uentrem ad excretionem incitant, & rhenes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ ſunt, quem ad modum etiam uirides ficus, iuxta communem rationem omnium dulcium. Iiſdem uero obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut zingibere, multo ante reliquum

cibum tempore intercedente medici præbent. Qui uero cum aliquo craſſiore edulio ficus edunt, itemq; caricas, non paruam læſionem incurrunt. Ficus ſiccæ duros tumores concoquunt ac diſcutiunt, ob partium tenuitatem, ſi in cataplaſmate imponantur. Decoctum quoque ipſarum conſimilem uim habet. Cæterum ubi cōcoquere uelis, triticeam farinam admiſcebis, ubi diſcutere, ordeaceam. Et pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt, acriori uero ſapore præditi extergent ac diſcutiunt. At uero mellitum ex ipſarum in aqua coctura paratur, uim melli ſimilem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex contrariis facultatibus conſtat: habet enim quid inciſorium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat. Habet & quid adſtrictorium, quod ad ſanguinis reiectiones auxiliatur. Verum ob humiditatem, commanducatum ſitim extinguit, & arteriæ aſperitates lenit. At uero ob omnes prædictas facultates, etiam inteſtinorum herniis imponitur, & ad conuulſa, ac rupta cū aceto mulſo bibitur.

Sycomora.

Sycomororum fructus forma ficubus ſimilis eſt, ſed acrimoniam nullam poſſidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodammodo ui ſua exiſtens, uelut mora. Et ſanè in medio mororū ac ficuum merito locatur, unde etiam nomen habet.

Schinus, Lentiſcus.

Lentiſcus arbuſtum ex ſubſtantia aquea leniter calida, & terrea frigida non multa compoſitum eſt, propter quàm etiā moderate adſtringit. Siccat igitur tertii ordinis initio, iuxta caliditatem uero & frigiditatem temperatum eſt. Similem uim in omnibus ſuis partibus poſſidet. unde & per ſe, & cum aliis medicamentis bibitur, ad cœliacas affectiōes, & dyſenterias,

& ſanguinis ſputa, & ſanguinis ex utero eruptiones, prolapſæ quoque ſedi ac utero præcipitato commodat, propemodum uelut hypocyſthis.

Schœni ſiue iunci rotundi odorati flos.

Iunci odorati flos calfacit moderate, & adſtringit moderatius, particeps eſt & tenuium partium facultatis; unde & menſes ciet, & urinas ducit, in fomentis, & potu, & cataplaſmatis adhibitus. prodeſt & hepatis, & uentris ac ſtomachi inflammationibus.

Schœnos lea, Iuncus leuis, Oxyſchœnus, Holoſchœnus.

Iunci leuis altera ſpecies oxyſthœnos, id eſt, acutus iuncus. altera holoſchœnos, hoc eſt, tota iuncea appellatur. Gracilior quidem & durior eſt iuncus acutus, craſſior autem holoſchœnus, & laxior. Huius fructus ſomnum inducit. Iunci acuti ſpecies duæ ſunt. altera ſterilis, & medicinæ inutilis. Altera fructifera cuius item fructus ſomnum conciliat, ſed minus ſuperiore. hæc & capitis dolorem inducit. Vtraq; ſpecies torrefacta ex uino pota, fluxiones uentris ſiccat, & fluxum muliebrem rufum ſiſtit. Et propterea temperamentum ipſarum terreum leniter frigidum eſſe indicatur, & aqueum leniter calidum, quapropter inferna ſiccat, & leniter ad caput decurrens perfrigerat, atque ſic ſomnolentos eos qui utuntur facit.

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adſtrictorium, ſed & calfaciunt ordine ſecundo. Fructus eſt propinquus tertio ordine ſiccãtium. Quapropter & urinam ciet, & lieni prodeſt.

Teutlon, Beta.

Beta nitroſam quandam uim poſſidet, qua exterget & diſcutit, & per nares expurgat. Cocta nitroſum & acre deponit, & ad diſcuſſoriam leniter facultatem, uis arcendi inflammationes ipſi accedit. Alba extersioni ac diſcuſſioni efficacior. Nã nigra adſtrictionis

participeps eſt,& magis in radice. Quum autem exterſorium ſuccum habeat, etiam uentrem ad excretionẽ excitat, & ſtomachum quandoq; mordet, præſertim illis quibus ſubtiliore ſenſu præditus eſt, & propterea incommodum ſtomacho edulium eſt, ſi uberius ingeratur. Præſtantior autem eſt quá malua ad hepatis obturationes, atq; id magis ubi cum ſinapi, aut aceto edatur. quomodo comeſta etiá ſplenicis cõducit.

Tephra, Cinis omnis.

Lignorum exuſtorum aut aliarum materierum reliquiæ, cinis appellantur. Conſtat ex contrariis ſubſtantiis & qualitatibus. Habet enim in ſe qniddam terreum, & quid fuliginoſum. Fuliginoſæ itaq; partes tenuium partium ſunt, & ubi cinis aqua maceratur & excolatur, ſimul decedunt. Quod autem relinquitur terreum, debile ac lene euadit, ut quod calidam uim in aquam depoſuit. Porrò non omnis cinis eandẽ uim exacte habet, ſed iuxta uſtæ materiæ differentiam uariant. Nam ex lignis acerbis, uelut quercinis & ſimilibus, non parum adſtrictionis habet in terrea ſui parte, unde & ſanguinis eruptiones cohibet. Cæterum ficulneus cinis multum acrimoniæ ac uſtoriæ facultatis in fuliginoſa ſui parte poſſidet: in terreſtri uero parte uim exterſoriam. Conſimilis huic eſt & cinis ex tithymallis. Eſt autem & titanus, hoc eſt, calx, cineris ſpecies, magis tenuiũ partiũ exiſtẽs, quàm is qui ex lignis reliquus eſt. Calix itaque aqua exacte ter aut quater lota, & aqua diffuſa, medicamentum euadit ſiccatorium citra mordacitatem. Quod ſi eadem aqua marina lauetur, diſcuſſoriam uim acquirit.

Telis, Fœnum græcum.

Fœnum græcum calidum eſt ex ſecundo ordine, ſiccum ex primo, participat & exterſoria facultate, & propterea feruentes inflammationes exacerbat. minus calidas & induratas diſcutit. In cibi uſum uariis modis uenit, ſed caput tentat amplius ſumptũ, pręſer

tim abſq; pane ingeſtum. quibuſdam etiam ſtomachum ſubuertit. Succus decocti fœnogræci, cum modico melle acceptus, omnes uitioſos humores inteſtinorum commode ſubducit. Sed parum omnino mellis ammiſceri debet, ue mordax exiſtat. Cæterum inuetuſtis pectoris doloribus citra febrem, palmulas pingues ſimul cum fœno græco decoquere oportet, & expreſſum ſuccum ammixto melle rurſus decoquere ad prunas donec moderate craſſeſcat, atque ita eo uti multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitandus tamen eius uſus eſt in his qui caput læſioni obnoxium habet. Nam & palmulæ ipſæ caput tẽtãt.

Tithymalli, Galactides, Characias.

Tithymalli omnes, qui & galactides appellantur, acrem & calidam uim habent prædominantem: Ineſt ipſis & amaritudo. Fortiſſimus igitur eſt ſuccus deinceps fructus & folia. particeps eſt & radix prædictarum facultatum, ſed non ex æquo, Ipſa quidem igitur cum aceto cocta, dentium dolores & maxime eroſorum ſedat. ſuccus quarti ordinis eſt calfacientium, qui iam uſtoris exiſtit. Quapropter illiti ſucci pilos denudant, ſed uehemens ipſorum uis oleo ammixto mitigatur, & ſi frequenter id fiat, radices pilorum exuſtæ penitus extirpantur, & corpus glabrum redditur. Eodẽ modo & uerrucas, ac thymos ex eadẽ uerrucarũ gente appellatos tollunt. Impetiginem quoq; ac ſcabiẽ exterunt. Cortex radicis eius qui priuatim Characias appellatur, in umbra ſiccatus, tuſus & cribratus, generoſe purgat potus. Oportet autem quatuor ſcrupulorũ pondus a ueſpera in uino dulci macerare, & mane excolatum uinũ per panniculũ tepefactũ potandũ exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus ſuccus eſt plantæ ſpinoſæ, ſimilem gummi uim habens, quæ, & meatus obducit, & acrimoniam obtundit, & ſane ſiccat quoq; ſimiliter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac ſicca ſubſtantia conſtat. Cæterum in terreſtri terrea frigiditas prædominatur, ob quam & magis adſtringit. In aquatili uero aquoſitas. & propterea feruentibus inflammationibus conueniunt. Terreſtris fructus rhenum calculos atterit potus.

Triphyllon, Trifolium.

Trifolium Græci aſphaltion è bituminis odore appellant, eſtq́; calidæ ac ſiccæ facultatis in tertio ordine ueluti bitumen, & propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos ſedat, & urinam ac menſes ciet.

Trychnon, Solanum.

Trychnon aliqui adiecto ad caput uocis litera σ ſtrychnon appellāt, & hortenſe quidē adſtringit & frigefaci tordine ſecūdo. Quod uero halicacabō appellatur in foliorū facultate ſimile eſt hortenſi. uerū fructus eius urinam ciet. At uero cortex ſomniferi appellati de radice detractus, frigefacit ſimiliter ut papaueris ſuccus, ut tertii ſit ordinis perfrigerantium. Fructus etiam huius urinam ciet, ſed ſi plures quàm duodecim corymbi ſumantur, furorem inducit.

Υacinthus, Hyacinthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis eſt ſiccantium, ſecundi perfrigerantium. Creditur pueros diu impuberes adſeruare, ſi cum uino in cataplaſmate imponatur. Semē moderate adſtringit & exterget, unde ictericis datur ex uino. Siccat ordine tertio, uerū caliditatis & frigiditatis in medio conſiſtit.

Υdna, Tubera.

Tubera terream ſubſtantiam prædominantem poſſident, modica tenuium partium ammixta.

Υdropiper, Hydropiper.

Hydropiper herbula eſt in aqua naſcens, & foliis & ramulis mentæ ſimilis, maior tamen, guſtu acris uelut piper. ſemina fert parua iuxta ſingula folia, herba

calida quidem eſt,ſed non quantum piper. Viridis impoſita ſugillata & duritias ſanat. Vtuntur quidam ipſa unà cum ſemine pro condimento piperis loco.

Yoſcyamus, Hyoſcyamus.

Hyoſcyamus commodisſimus eſt ad medicinas, qui florem & ſemen album habet tertii ordinis perfrigerantium exiſtens. Reliqui uenenati ſunt.

Ypericon, Hypericum.

Hypericum calfacit ac ſiccat, ſubſtantiam tenuium partium habens, ut & urinas, & menſes prouocet. Ad hæc uero non modo ſemen, ſed etiam foliũ conducit. Viride in cataplaſmate impoſitum, ulcera ad cicatricem perducere poteſt, præſertim ambuſtorum. Siccum tritum inſperſum, humore flaccida & putredinoſa ulcera ſanat. Quidam etiam iſchiadicis ipſum bibendum præbent.

Yſſopus, Hyſſopus.

Hyſſopus calfacit ac ſiccat ordine tertio. Eſtq; tenuium partium ſubſtantiæ.

Phaci, Lentes.

Lentes non ualide adſtringunt, in caliditatis autem & frigiditatis medio conſiſtunt. Siccant ordine ſecundo. Itaque corpus ipſarum ſiccat ac ſiſtit uentrem. Decoctum autem promouet. Quapropter ubi ſiſtendi uentris gratia ſumuntur, prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris, Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt, ex ſecundo ordine.

Phaſeli.

Phaſeli itemq; ochri, media quodam modo edulia ſunt, inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci, facileq; concoquuntur autem ægre, tardeq; commeant aut cito, flatus expertia aut inflantia, parum nutrientia aut multum.

Phlomos, Verbaſcum.

Verbaſcum tres ſpecies habet, quarum radix acer-

ba eſt, unde & fluidis affectionibus auxiliatur. Quidam decocto eius dentes in dolore colluunt. Folia omnium diſcuſſoria & exterſoriam uim habent. Tertiæ uſus eſt ad lucernarum lumina, quæ proprie thryallis appellatur.

Phœnix, Palma.

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in omnibus ſuis partibus, ramorum ſuccus auſterus eſt. ſimiliter quod cerebrum uocatur, ꝙ in cibi uſum uenit, fructus ipſius maxime dulcis. non modica caliditate participat, eſcarius & multi uſus, tum forinſecus adhibitus, tum intra corpus ſumptus ubi roborare, & ſiccare, & conſtringere ac denſare, & obturare opus eſt, Omnes palmulæ ægre concoquuntur, & capitis dolorem inducunt amplius comeſtæ. Quidam ab earum eſu morſum percipiunt in ore uentris, qui ſanè etiam magis capite dolent. Succus qui ex ipſis in corpus diſtribuitur, craſſus penitus eſt. Habet & uiſcoſum quiddam, ubi pinguis palmula fuerit. Quando autem craſſo & uiſcoſo ſucco dulcedo permixta fuerit iecur celerrime ab ipſis obturatur. Si uero aut inflammatum fuerit iecur, aut induratum, ab ipſarum eſu extreme læditur. Conſequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur, ac læditur. Cæterum multo magis lædunt palmulæ uirides etiam paulo uberius ingeſtæ. nam & flatu uentrem implent, & crudis humoribus, & qui eſitarunt rigoribus ægre caleſcentibus corripiuntur. Porrò germen tenerum quod Elaten, uocant, uim eandem cum cerebro habet. Quod uelut tegmen & uelamen ipſius eſt, adſtrictorium quidem eſt, uerum magis prædictis ſiccat. Eſt autem & radix arboris ſiccatoriæ citra mordacitatem facultatis, & modice adſtrictoriæ.

Phu, Nardum creticum.

Phu radix nardo ſimilem uim habet, debilior tamen ad alia eſt, uerum urinam magis ciet.

Phycos, Alga Fucus.

Fucus ſiue alga, muſcus eſt marinus, qui uiridis exemptus frigefacit & ſiccat ordine ſecundo. habet & quid adſtringens moderate.

Chalbana, Galbanum.

Galbanum ſuccus eſt ferulaceæ plantæ, mollitoriam & diſcuſſoriam uim habens. Calfacit ordine tertio, ſiccat ſecundo.

Chamædrys, Trixago.

Chamædris amaram qualitatem prędominantem habet, eſt & aliquo modo acris, unde & lienem colliquat, & urinas & menſes mouet, & craſſos humores ſecat, & uiſcerum obturationes expurgat. Tertii ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium. Decoctum ipſius diutius coctum, & aſſidue potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominantem habet. Quapropter & ſordida ualde ulcera, & quæ maximas cruſtas habent, cū melle repurgare poteſt. Eſt & pota expurgantium numero,

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam uim habet ordine tertio, ſiccam primo. Vnde ſuffita ſuper carbones manifeſte opitulatur ægre ſpirantibus, ſi per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleonis nigri radix uenenoſum quid habet, unde eius uſus forinſecus receptus eſt ad ſcabiem & impetiginem, ac uitiliginem, & in ſumma ad ea quæ exterſione opus habent. Particeps eſt & mollitorię ac diſcuſſoriæ facultatis. Siccat autem ordine tertio, calfacit ſecundo completo. At uero albi chamæleonis radix pota ex uino auſtero, acetabuli menſura, latū lumbricum expellit. Dant ipſam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertii ordinis eſt ſiccantium, ſecundi calfacientium. Quum aūt plurimū amara ſit, exterget

uiſcera magis q̃ calfacit.unde in regio morbo exhibetur,& omnino quibus iecur facile obturatur,commodum medicamentum exiſtit. Ducit & menſes pota & cum melle appoſita. Ciet quoq; urinam. Quidã iſchiadicis ipſam præbent coctam in aqua mulſa. herba ipſa uiridis magna uulnera glutinare poteſt,& putredinoſa ulcera ſanare,& mammarum duritias diſcutere.

Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum exterſoriam & calidã uim abunde posſidet,ſuccus eius uiſum exacuit, his quibus craſſum quid quod diſcuti oporteat, circa pupillam colligitur. Quidam radice uſi ſunt in morbo regio ex iecinoris obſtructione oberto, ex uino albo dantes cum aniſo.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum maiore acrius eſt, unde in cataplaſmate impoſitum cutem exulcerat, & ungues leproſos exterit. ſuccus eius per nares fortiter purgat: eſt enim quarti ordinis calfacientium ac ſiccantium. Maius tertii in utriſq;.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de ſeride ageremus: eſt enim ſeridis ſpecies.

Pſyllium.

Pſyllii ſemen maxime in uſu eſt. Secundi ordinis eſt frigefacientium. Verum in ſiccando & humectando medium locum occupat.

Ocymum Baſilicon,id eſt,regale.

Ocymum ſecundi ordinis eſt calfacientium. habet & humiditatem ſuperfluam, unde neque utile eſt ipſum intra corpus ſumere. uerum forinſecus in cataplaſmate impoſitum ad diſcutiendum ac concoquendum commodat. Decoctũ ipſius lippientibus ob craſſioris materiæ copiam,calidum pro fomento adhibitum,magnopere prodeſt,præſertim pueris.

Aetii ſermonis primi finis.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNdo ſermone Aetii continentur.

DE terræ differentiis Caput. 1
Quomodo terram lauare oportet. Cap. 2
Quas medelas agrorum terra præſtet. 3
De terra Lemnia. 4
Rubrica. 5
Terra Samia. 6
Terra Selinuſia & Chia. 7
Cimolia terra. 8
Terra Ampelitis. 9
Terra Cretica. 10
De omni terra uſta. 11
De bolo Armeniæ. 12
Lapis hæmatites. 13
Lapis ſchiſtos, galactites, melitites. 14
Cõmunis doctrina de omnibus lapidibus. 15
Leucographis aut moroxus. 16
Galactites. 17
Thyites lapis. 18
Tecolithos. 19
Pyrites. 20
Lapis Phrygius. 21
Lapis Ageratus. 22
Lapis Aſius, & flos ipſius. 23
Gagates. 24
Magnetes lapis. 25
Smiris, pumex, teſtæ clibani. 26
Lapides in ſpongiis. 27
Oſtracites, geodes, Naxię cotis retrimẽtũ. 28
Ophites lapis. 29
Hieracites lapis & Indicus. 30
Vitrum. 31
Lapis aetites. 32
Alabandicus lapis. 33
Electrũ ſiue ſuccinum ſeu lyncurium. 34
Iaſpis uiridis. 35
Iaſpis ſubuiridis. 36
Iaſpachates. 37
Sapphirus lapis. 38
Smaragdus lapis. 39
De metallicis & q̃ ex aqua generãtur. 40
Adarces. 41
Alcyonia. 42
Sal. 43
Sal uſtus. 44
Salis flos. 45
Salis ſpuma. 46
Armeniacũ pictorum. 47
Auripigmentum. 48
Bitumen. 49
Aphronitrum & litri ſpuma. 50
Gypſum. 51
Diphryges. 52
Diaphanes, lapis ſpecularis. 53
Sulphur. 54

Ærugo raſa. 55
Ærugo uermiculata. 56
Cadmia. 57
Cyanus. 58
Squama ęris ac ferri. 59
Argenti ſpuma. 60
Litrum. 61
Melanteria. 62
Atramētū ſcriptoriū. 63
Miſy, Sori, & chalcitis. 64
Molybdæna. 65
Plumbum. 66
Pompholyx. 67
Rhoidarii præparatio. 68
Sandaracha. 69
Sandyx q̄ & Syricum. 70
Scoria. 71
Stibium. 72
Spongia. 73
Alumen. 74
Calx. 75
Eucus. 76
Atramentū ſutoriū. 77
Chalcitis. 78
Æs uſtum. 79
Æris flos. 80
Chryſocolla. 81
Ceruſſa. 82
Pſoricum. 83
De materia medica ex animalibus. 84
De ſanguine. 85
De lacte. 86
De lactis differentia. 87
De lactis differentia ab animalium habitu. 88
De lactis differētia à temporibus anni. 89
De lactis differentia à pabulo. 90
De lactis differētia ab ętate. 91
Quibus lac cōueniat. 92
De modo tēpore, ac menſura utendi lactis. 93
Quibus lac noceat. 94
De lactis coctura. 95
De ſero lactis. 96
De hisq̄ iucūditatis gratia cū lacte coquūtur. 97
De lacte acido. 98
De primario lacte. 99
De lacte concocto. 100
De caſeo. 101
Pharmacū ex caſeo uetere ad calloſas cōcretiones podagricorꝫ. 102
De efficacia recentis caſei foris adhibiti. 103
De butyro 104
De coagulo. 105
De felle. 106
De ſudore. 107
De urinis. 108
De ſaliua. 109
De ſtercore. 110
De ſtercore canino. 111
De ſtercore humano. 112
De ſtercore lupino. 113
De ſtercore caprino. 114
De ſtercore bubulo. 115
De ſtercore ouillo. 116

De ſtercore colũbino. 117
De gallinaceo ſtercore. 118
De ſtercore anſeris, accipitris, ciconiæ & terreſtriũ crocodilorum. 119
Sordes ouium ex qua œſypus. 120
De carnibus. 121
De extremis terreſtrium aialium partibus. 122
De glandulis. 123
De teſtibus. 124
De rhenibus. 125
De cerebro. 126
De terreſtriũ aialiũ uiſceribus. 127
De aluo, inteſtinis ac utero rerreſtriũ aialium. 128
De ſylueſtrium animaliũ carne. 129
De uolucrum animalium carne. 130
De anſeribus & ſtruthocamelis. 131
De gruibus. 132
De partium uolucrũ animalium differẽtia. 133
De ouis. 134
Ouo℞uis medicamẽtaria (135
De alimento ex aïalibus aquaticis. 136
De cephalo. 137
De lupo. 138
De trigla ſeu mulo. 139
De piſcib. petroſis. 140
De gobio. 141
De piſcibus mollis carnis (142
De piſcib. duræ carnis 143
De piſcibus teſta intectis. 144
De cruſtatis. 145
De piſcibus mollib. 146
De piſcib. chartilagineis. 147
De echinis marinis. 148
De ſalſamẽtis oĩm aïaliũ pedeſtrium, uolucrum & aquaticorum. 149
De garo. 150
De muria. 151
De adipe pinguedineq; ac ſeuo. 152
De medulla. 153
De pulmone. 154
De capitibus. 155
De cornibus. 156
De unguibus. 157
De impetigine in pedibus equorum. 158
De lanis ſuccidis & puris & uſtis. 159
De pilis uſtis. 160
De oſſibus uſtis. 161
De pellibus & coriis. 162
De uentriculo mergi. 163
De uulpibus. 164
De aranearum telis. 165
De ranis. 166
De muſtela. 167
De terræ inteſtinis. 168

De dracone marino. 169
De uipera. 170
De herinacio marino. 171
De herinaceo terreſtri 172
De hipocãpis marinis 173
De cantharidib. 174
De cãcris fluuialib. 175
De carabo ſiue locuſta. 176
De teſtib. caſtoris. 177
De canis fluuiatilis teſtib. 178
De canis terreſtris catulo. 179
De cygni pullo. 180
De buccinorꝶ teſtis uſtis 181
De galerita uolucre. 182
De cochlea terreſtri. 183
De menulis. 184
De torpedine. 185
De aſello marino. 186
De oſtriorꝶ teſtis. 187
De purpurarꝶ teſtis. 188
De ſquatina marina. 189
De ſepia. 190
De ſcinco. 191
De tellinis. 192
De cicada. 193
De hyæna. 194
De harũdinibus. 195
De electiõe optimorꝶ medicamentorꝶ. 196
Ex Oribaſio. q̃ ſint media inter calfaciẽtia ac frigefacientia. 197
Quæ moderate calfaciũt. 198
Quæ calfaciũt primo ordine. 199
Quę calfaciũt ſecũdo ordine. 200
Calfactoria tertii ordinis. 201
Calfactoria quarti ordinis. 202
Quæ frigefaciũt. 203
Quę frigefaciũt primo ordine. 204
Quæ frigefaciũt ſecundo ordine. 205
Frigefactoria tertii ordinis. 206
Frigefactoria quarti ordinis. 207
Quæ ſiccãt citra mordacitatem. 208
Quæ ſimpliciter ſiccãt. 209
Quę primo ordine ſiccãt 210
Quæ ſecundo ordine ſiccant. 211
Quæ tertio ordine ſiccãt. 212
Quę quarto ordine ſiccãt 213
Quę media ſũt inter ſiccãtia ac humectãtia. 214
Quę primo ordine humectant. 215
Quæ ſecundo ordine humectant. 216
Quæ aquoſam frigiditaté

habent. 217
Quæ tenuiũ ꝑtiũ ſint. 218
Quæ craſſaꝶ ꝑtiũ ſint. 219
Corroborantia. 220
Concoctoria. 221
Suppuratoriã. 222
Mollientia. 223
Quæ indurant. 224
Exterſoria. 225
Quæ uaſoꝶ oſcula ape-
riant. 226
Rarefacientia cutem. 227
Denſantia cutẽ. 228
Corrodentia. 229 (230
Reprimẽtia eminentias.
Cicatricẽ inducentia. 231
Exulcerãtia in ſuꝑficie 232
Vſtoria. 233
Attractoria. 234
Diſcuſſoria. 235
Adſtringentia. 236
Quæ ſemẽ generãt ac ꝓ-
uocãt in cibis ac medi-
camentoꝶ, & medica-
mẽtis cibariis. 237
Quæ ſemẽ inhibeãt. 238
De alimẽtoꝶ uirib. 239
Attenuatoria alimẽta 240
Craſſi ſucci alimẽta. 241
Media inter attenuatoria
& craſſefacientia. 242
Quæ uiſcoſum ſanguinẽ
generãt. 243
Quæ crudũ humorem ge
nerant. 244
Quæ frigidũ humorẽ ge-
nerant. 245
Quæ atrabiliarium ſuccũ
generant. 246
Quæ bilioſum humorem
generant. 247
Quæ ſuꝑfluitatibus redũ-
dant. 248
Quæ ſuperfluitatibus ca-
reant. 249
Multũ nutrientia. 250
Quæ paꝶ nutriũt. 251
Quæ boni ſucci ſunt. 252
Quæ mali ſucci ſunt. 253
Quæ facilia cõcoctu ſunt.
Quę ęgre cõcoquũ- (254
tur. 255
Quæ ſtomacho cõmodãt
eumq́; corroborãt. 256
Quæ ſtomacho incom-
moda ſunt. 257
Flatus expertia. 258
Flatuoſa. 259
Quæ extergẽt, ſecant, ob-
turatiõe liberant. 260
Quæ obturãt. 261
Quæ tardi trãſitus ſũt. 262
Quę facile corrũpũtur 263
Quę difficulter corrũpun
tur. 264
Quę uẽtrẽ ſubducũt. 265
Quę uẽtrẽ ſupprimũt. 266
Quæ calfaciunt. 267
Quæ frigefaciunt. 268
Quæ ſiccant. 269
Quæ humectant. 270
Quæ caput lędunt. 271

AETII MEDICI GRÆCI CONtractæ medicinæ Sermo ſecundus.

Quæcunq; ſunt plantarum partes,& fructus,& ſucci,& liquores,ſuperiore ſermone relatum eſt. Nunc uero de reliquis medicamentis, terræ uidelicet ſpeciebus,& metallicis iuxta propoſitum agemus. Deinceps etiam de animalibus.

DE TERRÆ DIFFERENTIIS. Cap. I.

TERRAM omnes homines familiari uſurpatione illam ſubſtantiam ſolum nominant,quæ liquore ſubacta, lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liqueſcit, dico autem liquefieri, per totam ſubſtantiam in humorem reſolui. madefieri autem in ſuperficie,rigari tantum humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra uim ſiccandi habet, quoniam corpus ipſius natura durum exiſtit. & ubi penitus nullam igneæ ſubſtantiæ mixturã habuerit, leuiſſime citra omnem mordacitatem ſiccat.Conducit ipſi ad hoc præſtandum lotura.Itaque quædam lotura non habent opus. quædam iterum atque iterum lauari expetunt. Quod ſi circa ſenſum guſtus fueris exercitatus,ipſe iudex eſſe potes, num lauare oporteat,ſiue non, id quod ex acrimonia aut adſtrictione depræhendes.Quandoquidem uero impoſſibile eſt inuenire ſubſtantiam penitus immixtam ac ſimplicem, amplius conſiderare ipſam mixturam oportet,ex his quæ accidunt ipſi,iuxta leuitatis ac grauitatis,itemq; ſaporis differentias.Siquidem enim adſtringens apparuerit,tanto magis particeps eſt frigi-

ditatis, quanto plus habuerit adſtrictionis. Si uero acrimoniam præ ſe tulerit, tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ. Et leuis quidem terra fit, quum per omnem ſuam temperaturam, aereæ ſubſtantiæ multæ particeps eſt. Contra grauis, quanto fuerit grauior, tanto magis ſincera terra exiſtit. Calida quidem igitur terra calfacit, frigida & adſtringens, perfrigerat & repellit. Quæ uero exterſorium quid posſidet citra manifeſtam caliditatem, leniter ſiccat. Quæ autem glutinoſitatem ampliorem habet, non exterget, ſed glutinoſitas ſubſtantiam meatibus obducendis aptiorem efficit, ut extergere non posſit, ubi nulla alia acrimonia uiſcoſitati affuerit, uelut in ouo uidere eſt. Porrò neceſſarium eſt neq; hoc ignorare, ſed eius per omnem materiam quæ in medicū uſum uenit meminiſſe. etenim plurimi opinantur, omnia uſta frigidiora ſeipſis euadere. quidam uice uerſa calorem in uſtis augeri putant. Vtrique autem errant. Acria quidem igitur omnia uſta, multum de calore ſuo perdunt. Quæ uero talia non ſunt, uſta caliditatem acquirunt. Nullum autem uſtum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipſis uelut igniculus quidam tenuium partium, atque hoc eſt quod per loturam uſta deponunt, quo per aquam decedente, quod reliquum eſt uſti, ſubſtantia terrea frigida fit, quæ citra mordacitatem ſiccare poteſt. Aqua uero in qua medicamentum lotum eſt, calidam uim tenuium partium acquiſiuit. His itaque declaratis, tempeſtiuum iam eſt dicere, quo modo omnem terram non uſtam lauare oporteat, ſi quidem lotura indigeat: Nam quædam uelut dictum eſt, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet. Cap. II.

Omnis terra hoc modo lauatur. Aqua primum ſubigitur, quæ nullam medicamentariam qualitatem præ ſe ferat, deinde ubi lutum deſedit, aqua ſuper-

ſtans diffunditur, poſtea reliquum à ſubſidentibus inferne calculoſis ac arenoſis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præſtet. Cap. III.

Agrorum terra quæ colitur, omnis quæ pinguis eſt, utilis eſt ad curationem omnium partium reſiccatione indigentium. Quare & in Alexandria & Ægypto ipſa utuntur. In Alexandria itaq; uidi hydropicos & lienoſos aliquos terræ Ægyptiacæ luto uti. Multi uero etiam ſuras, & fœmora, & cubitos, & brachia, dorſumq; ac latera & pectus, eius terræ luto illinentes, opem ſenſerunt. Quin & ueteres inflammationes & laxos tumores hoc lutum ſanat. Et ſanè noui quoſdam toto corporis habitu aquoſos, ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifeſtum auxilium ſenſiſſe. Quidam etiam diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos, hoc luto perfecte ſanarunt. Atq; hæc quidem Galenus. Verũ Strato de terra ſic ſcribit. Ad uetuſtum capitis dolorem ſordes balnearũ aut aquæ calidæ, cum terra nigra lota miſceto, ac utitor. Aut terram cum decocto capitum roſarum ſubigito ac utitor. Aut teſtam amphoræ acetariæ tritam terræ addito, cum lauri decocto. Aut clibani teſtam cum nigra terra committito, affuſo ſampſuchi decocto. Cæterum ad puſtulas ex corpore erumpentes ſcabioſas ac impetiginoſas, terram nigram cum amigdalarum aut lupinorum amarorũ decocto ſubigito, ac utitor. Aut amphoram aceti cum rutæ decocto eluito, eoq; terram ſubigito, ac utitor ſimiliter. Aut glebulas ſalis quæ in fundo amphorarum gari reperiuntur terito, ac terræ ammiſceto, & utere uelut efficaci. Aut columbinum fimum terræ miſceto, & cum halicacabi decocto ſubigito ac utitor. At uero ad tusſim uetuſtã unà cum uitiato corporis habitu, terram oſſium uitulinorum decocto ſubigito, & pectus illinito. Aut amphorã mellariam eluito, & terram ſubigito ac utitor. Potes

& cumini,& nigellæ,ac ſampſuchi decocto ſimiliter terrã ſubigere ac uti. Porrò ad lienoſos,cinerẽ ſarmẽtitiã,& grumos fecis uini cũ terra ſubigito,ac utitor. Aut foliorum capparis decocto ſubigito. Aut recrementum argenti leuisſime tritum.cum luto permiſce ac utere. Aut decocto herbæ ſerapiadis triteſticularis ſubigito ac utitor. Ad hydropicos autem teſtas amphoræ muriariæ inueteratas tertio, ac terræ ammixtis utitor aut ſuillæ carnis ſiue uitulinæ garum ammiſceto,ac ſimiliter utitor. Aut ſampſuchum aqua marina coquito,eoq; terram ſubigito ac utitor Aut ſalſamentum cum lupinorum amarorum decocto conterito, terræq; ammiſceto ac utitor. Aut alumen uſtum,& pulegii uſti cinerem,cum luto committito,& cum aceto mulſo ſubigito ac utitor. Aut bubulum fimum ſiccum tritum terræ ammiſceto, & aceto mulſo ſubactis utitor. Ad Iſchiadicos, & omnes neruoſarum partium perfrictiones, ſampſuchum uitulinorum osſium decocto coquito, eoq; terram albam ſubigito ac utitor. Aut anguillam cum ſale & nitro coquito,& decocto terram ſubigito ac utitor. Aut ſordes ſtrigmentitias cum calce uiua terræ ammiſceto ac utitor. Aut porri ſiue aliis decocto terram ſubigito ac utitor. Aut coſtum,caſiam, iuncum odoratum,aſpalatum,xylobalſamum,& ſampſuchum contuſa,in aqua & oleo coquito,lutoq; permiſceto ac utitor. Aut caprarum fimum ac bubulum,ſimul cum ſorde cerati raphanini terito,ac ad terram ammixtis utitor. Ad podagram, à capite uſq; ad inguina ex prędictis ęger integatur,ab inguine autem infra uſq; ad digitos pedum & ungues,ex ſubſcriptis. Vituli pedes poſteriores unà cũ ungulis exurito,terito ac terræ miſceto & utitor. Aut lapidẽ ſeu cographidẽ cum aqua in qua ferrum ſæpius extinctũ eſt terito,& aluminis unciam unam addito, ac cum terra ſubigito & utitor. Aut decocto foliorum cypri,

ideſt liguſtri terram ſubige ac utere. Aut gallas donec flacceſcant coquito,& terram eo decocto ſubigito ac utitor. Aliud. Aluminis liquidi unciā unā, aluminis ſcisſi unciam unam,gummi ſexuncem, ceruſſæ dodrantem,melantheriæ quincuncem, miſyos ſexuncem,foliorum ſalicis dodrantem, olei myrtei aut cicini unc.xxiiii.aceti ſexuncē.terito ſimul ac tum terra ſubactis utitor. Aliud. Acaciæ,atramenti ſutorii,utriuſq; drach.ii.aceto trita ſiccato,& ad terram ammixtis utitor. Aliud. Aluminis,ſpumæ argenti,miſyes aſſati,ſingulorum drach.iiii. excipe cerato myrteo liquido,& cum terra ſubige ac utere. Aliud Ceruſæ,ſpumę argenti,utriuſq; drach.xxiiii.olei myrtei drach.xxxiiii.aquæ quod ſatis eſt ſubigito cū terra ac utitor. Aliud. quo curatus eſt præſes Philinus.Succi mororum,aluminis ſcisſi, liguſtri, uiticis, gallarum croci,fructus myricæ,thuris,ſingulorum ſexuncem.Omnia ſimul tenuisſime trita reponito. Vſu expetente neceſſario aqua dilutis ac cum terra ſubactis utitur.Cæterum lauari non oportet,ſed perſicorū immaturorum decocto perfundi ac foueri. Atque hæc quidem de agrorum terra ſufficiunt.

De terra Lemnia,Sigillum Lemnium,Sphragis Lemnia. Cap. IIII.

Lemniam terram,quam &lemniū ſigillum,ſiue ſphragidem uocant,præparatam accipere eſt,ſemel lotam in patrio loco,ut altera lotura non habeat opus.Verum alias alio liquore diſſoluta, diuerſimode operatur.Et ſane in malignis ac putredinoſis ulceribus ſemper feliciter & magno fructu;lemnia terra uſus ſum. Vſus eſt pro magnitudine maliciei ulceris. Quod .n. ualde fœtidum eſt,humectumq; ac ſordidum & inueteratum,lemniam requirrit acerrimo aceto diſſolutā ad lutoſam compagem.Vino autem diluta, recentia uulnera glutinat.pota ad ſanguinis reiectiones conducit,& ad lethalia medicamenta,& ad morſus uenena

torum animalium. Infuſa quoque per clyſterem cum plantaginis ſucco, dyſentericis magnopere auxilia-tur, præablotis uidelicet ulceribus muria infuſa. Da-tur iiſdem & ſanguinem ſpuentibus in potu cum poſca.

Miltos, Rubrica. Cap. V.

Rubrica ſiue miltos uim habet adſtringendi, mea-tus obducendi, reſiccandi, quapropter etiam empla-ſtris ammiſcetur ac paſtillis ſiue trochiſcis ſiccantibus ac adſtringentibus. Siſtit aluum cum ouis in ſartagine frictis accepta, itemq́, infuſa. Lumbricos etiam pota detrahit. primas omnium habet Sinopica appellata, uerum in Cappadocia naſcens, denſa exiſtens & gra-uis, & colore iecinoris, uni color, & quæ diluta in multum ſuccum diffunditur.

Terra ſamia. Cap. VI.

Samia terra non lauatur. Vtimur autem altera eius ſpecie frequentius, quàm ſanè ſamiam Aſterem ſiue ſtellam uocant, quæ ad ſanguinis ſputũ facit pota, & undecunq; feratur idẽ, & pota, & appoſita. Vtimur & ad exulcerationes dyſentericas & nomas ſerpendo depaſcentes, infundẽtes eam cum plantaginis ſucco, maxime in ulceribus quæ inflammatio præoccupa-uit, & acriora pharmaca non ſuſtinent, & in corpori-bus molli carne præditis. Mitigat enim humectiores præſertim & laxiores partes. Vnde in mãmarũ ac te-ſtiũ inflãmationibus adhibetur, trita cũ aqua, roſaceo tanto adiecto, ut pharmacũ exareſcere non ſinat. Bo-num eſt hoc modo præparatum medicamentum et ad alias inflãmationes calidas, & ad inguinum abſceſ-ſus incipientes, ac fluxiones podagricas, & in ſumma ubi moderate frigefacere unaq; mitigare uolumus. ut ex hoc adeo manifeſte appareat. ſamiæ terræ uim moderate frigefactoriá eſſe. Eſt. n. aerea & glutinoſa. præſtat autem ſtella ſamia, terræ ſamiæ, eo ꝙ glutino ſitatem & uim obducẽdi meatus ampliorẽ poſſidet.

Terra Selinuſia & Chia. Cap. VII.

Selinuſia & Chia terra exterſoriam uim ualde moderate habent. Quapropter aliquæ fœminę ad faciem his utuntur. Verum cum leui ſiccatione ac exterſione, neq; caliditatis neq; frigiditatis manifeſte participes ſunt. & propterea ad ulcera in ſuperficie corporum commodæ exiſtunt, qualia ſunt ambuſtorum. Cæterum quæ ſubſtantiam meatuum ualde obductoriam habent, non extergent, prohibet enim hoc ipſum glutinoſitas.

Cimolia terra. Cap. VIII.

Cimolia terra mixtæ facultatis eſt, habet enim uim frigefactoriam, & repulſoriam, habet & modicam diſcuſſoriam. Lota diſcuſſoriam deponit. Verum iuxta naturam eorũ quæ ipſi ammiſcentur, manifeſte utrãq; uim demonſtrat. Nã repulſoriis ac frigefacientib. ꝑmixta, lutũ qđ inde fit ꝑfrigerans ac repulſorium efficit. diſcuſſoriis, diſcuſſorium. atque ita ambuſtis conducit aceto ſubacta & illita. Memineris tamen commune hoc in omni leui terra eſſe. Omnes enim ambuſtis proſunt eueſtigio ex poſca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis, Pharmacitis. Cap. IX

Ampelitis terra etiam pharmacitis appellatur, eo quod efficaciorem aliis uim poſſidet, & quod agricolæ uere appetente ipſam diluant, ex eaq; radices uitium quæ germen emiſerunt illinant, ut animalcula uitibus noxia eas non contingant. Ex eo uero quod cnipas uermiculos perimat, ſatis indicat quantum medicamentariæ facultatis poſſideat. At uero lenitatem & uim mitigatoriam non habet, ſed magis ſiccat. Quapropter & mixtam his medicamentis reperies ipſam, quorum ſcopus eſt ſiccare quippiam ac diſcutere.

Terra Cretica ſiue Creta. Cap. X.

Cretica terra ſimilis quodam modo eſt ſamiæ &

conſimilibus. Sed ualde debilis eſt, multũ aeroſitatis habens, quapropter etiam uim extergendi citra mordacitatem magis habet, per quam etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra uſta. Cap. XI.

Quandoquidem uero quidam medici terrã urunt, neq; id male excogitatum in uſum ulcerum quæ leniter reſiccari oportet. Noſſe expedit quod uſtu terra tenuiorum partium & acrior euadit, ut ad diſcuſſoriam facultatem delabatur. Si uero uſta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit, uerum partium tenuitatem ex uſtura conſeruans magis ſiccatoria fit. Quapropter quum omnis terra non uſta ulceribus commoda ſit, ea quæ poſt uſturam lota eſt, magis ad huc ad ulcera ægre carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ. Cap. XII.

Data nobis eſt in hac magna peſte etiam alia quædam terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maxime ſiccatoriam uim habens, colore pallida. Qui dabat ipſam, lapidem appellabat. Eſt autem friabilis, uelut calx & ſtella ſamia: non tamen ſimiliter ſtellę leuis. Nam & magis dẽſa eſt, minus aerea. quapropter qui negligentius inſpiciunt, imagine lapidis offertur. Valde autem ſiccat, tum in dyſentericis, tum in fluxionibus uentris. Inſuperq; ſanguinis ſputo, & deſtillationi, & putredinoſis oris ulceribus conducit. maxime autem defluxionibus à capite ad pectus prodeſt quare etiam his qui ob eam cauſam ægre ſpirant ualide auxiliatur, nec non his qui tabe laborant. ſic enim reſiccat ulcus, ut ne tusſiant quidem amplius. Cæterum ſi forte quis à malo liberatus, per licentiorem diætam recidiuam ſentiat, is itidẽ ex Armeniæ bolo opem ſentiet, præſertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna ac peſte omnes qui de hoc pharmaco bibe runt, celerrimè ſanati ſunt, quibus uero nihil profuit,

omnes mortui ſunt,neq; ab alio quopiam opem ſenſerunt.ex quo palàm conſtat,quod ſolis his qui incurabiles erant non profuit.Bibitur cum uino ſubſtantia tenui,mediocriter diluto , ſi febre penitus careat homo,aut parum febricitet,ſin ualde,cum aquato penitus.ſed neq; ſunt adeo uehementer feruidæ peſtilẽtes febres. At uero quid attinet dicere quantam uim habeat hæc Armeniaca bolus ſiue gleba in ulceribus ſiccatione indigentibus? Appellatur autem illorum lingua uernacula zarinaca , Syrorum uero zarnacha.mons in quo naſcitur, iuxta urbem eſt appellatam Bagana . Ager in quo mons eſt . nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites. Cap. XIII.

Hæmatites a coloris ſimilitudine nominatus eſt.affrictus enim ad cotem,uel in pila tritus,ſanguinolentum ſuccum remittit.tantæ autẽ frigiditatis particeps eſt,quantæ adſtrictionis.merito itaq; auſi ſunt medici hæmatiten lapidem ocularibus compoſitionibus addere.Ego uero etiam ſolo per ſe uſus ſum ad aſpretudines palpebrarum,ſi unà cum inflammatione eſſent oborta,per oui candidum diluto,aut potius per fœnogræci decoctum.ſi uero citra inflãmationem , per aquam.Initium ſemper faciendum eſt à moderate liquido per ſpecillũ infuſo.deinde ubi æger ferre uim eius poteſt,craſſitudinem augere oportet,& poſtremum ita craſſum facere medicamentũ, ut ſpecilli nucleo ſubdito palpebræ illinere poſſis,aut euerſæ affricare.Idem lapis ad cotem tritus ac potus , ſanguinis ſputo omnibusq; ulceribus conducit . Aridus autem tritus & ad puluillum redactus, reprimit carnem excreſcentem.nemo autem ipſo per ſe utitur.ego uero ad ea quę dixi uſus ſum,uiribus ipſius ex ſaporis qualitate cognitis.Quin & ipſa ulcera oculorum ad cicatricem perducit per ſe ſolus tritus , uelut paulò ante dixi,ſiue infundatur,ſiue ſublinatur.Nam & hoc ip-

ſum experimento cognoui.

Lapis ſchiſtos,galactites melitites. Cap.XIIII.

Conſimilem hæmatitæ,ſed debiliorem uim ſchiſtos,hoc eſt, ſcisſilis appellatus lapis habet. Ad coté tritus colorem pallidum reddit. Ab eo conſequens eſt Galactites,latis colorem dilutus reddens.melitites autem caliditatis cuiuſdam particeps eſt. Nam à ſimilitudine ſaporis mellis nomen inuenit. Singuli itaq; hi paululum ab hęmatitæ uiribus deſciuerunt,&ad oculos ſimiliter in uſum ueniunt,ſed leniores exiſtunt. Leniora autem medicamenta ſemper ſunt inflammatis partibus accommodatiora,uerum debiliora quàm ut repulſa inflammatione ad perfectam ſanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus. Cap. XV.

Quum communis ſit omnibus lapidibus uis ſiccãdi. quicunq; ex ipſis aut in ſuccum reſoluti,aut aliàs triti,nullam manifeſtam guſtui qualitatem exhibent, eos putandum eſt debilisſimos eſſe & leuisſimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui uero manifeſtam qualitatem guſtantibus offerunt,iuxta qualitatis proportionem etiam uim habent.ſi quidem enim adſtrinxerint,ad reprimendum, & conſtringendum ſpiſſandumq; ac cogendum commodi erunt.ſi uero momorderint,ad calfaciendum & diſcutiendum ac colliquandum ualebunt. Inter hos medii ſunt qui ſolummodo extergẽt,citra adſtrictioné ac mordacitatem.

Leucographis aut moroxus. Cap. XVI.

Ex lapidum qui in ſuccum reſoluuntur numero eſt & qui in Ægypto naſcitur,quo utuntur ad lintea illuſtranda,quem alii moroxum, alii Leucographidem uocant. Nam quum ſubuiridis appareat hic, ſi ad cotem affricetur,aut aſperius pallium, locum inalbat. Expers eſt autem omnium qualitatum magis quàm predicti,non adſtrictionem,neque exterſionem, neq;

mordacitatem in guſtu exhibens. Vnde hoc tantum ipſi adeſt, quod citra mordacitatem ſiccat. & propterea cerato ipſum ammiſcent, & ad ulcera cicatrice includenda utuntur in corporibus mollibus. miſcent eundem & ocularibus compoſitionibus. Quanto uero mollior eſt & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior exiſtit.

Galactites. Cap. XVII.

Galactites quoq; conſimilem prædicto colorem ſubuiridem habens, lacteum ſuccum remittit. Eſt autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, ſi à balneo tritum lapidem cum aqua aut uino dulci bibant. Miſcetur & ocularibus cõpoſitionibus. Tradunt eundem dentientiũ puerorũ collo ad alligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis. Cap. XVIII.

Omnibus relatis lapidibus fortiorem uim habet, lapis qui ex Æthiopia apportatur ſubuiridis aliquo modo uelut iaſpis, nominatus thyites. Dilutus hic ſuccum reddit lactei coloris, ſaporis mordacis, & propterea ſolum ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflammationem offundunt, conducit. ex quo numero ſunt & recentes oculorum cicatrices, quas attenuare ſolet. exterget & pterygium, oculorum uitium Vnguem latinis appellatum, ſi non ualde durum exiſtat.

Tecolithos quem Syriacum appellant. Cap. XIX.

Eſt & alius lapis fortis facultatis in Syria Paleſtinæ naſcens, colore albus, figura concinnus, lineas habens uelut à torno exſculptas. appellatur Iudaicus & tecolithos. Confringit calculos in rhenibus natos, dilutus in cote, & ex aqua calida potus. Verum in ueſicæ lapidibus nihil eximii præſtat. Nechepſon tradit hæc uerba: Tecolithum lapidem cum aqua terito ad ſordium ſtrigmentitiorum tenuium craſſitudinem, &

der aſis circa ueſicam ac pubem pilis illinito, & conſtringet ac liquefaciet calculos in ueſica. Vnde & cantilena orta eſt:

Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens
Inſigniter, tecolithum.

Idem oleo myrteo dilutus, podagricis commode illinitur.

Pyrites. Cap. XX.

Eſt & pyrites ex lapidum numero qui fortem uim habent colore argento ſimilis cuius uſus eſt diſcuſſorio emplaſtro ammixti, adiicitur ipſi etiam ſchiſtus. hoc pharmacum ſæpe pus, ſæpe & grumoſas concretiones, in mediis muſculorum regionibus conſiſtentes diſcusſit. Oportet autem lapides qui in uſum uertuntur omnes leuisſimos facere, ac conterere conſimiliter ut eos qui in oculares cõpoſitiones miſcẽtur.

Lapis phrygius. Cap. XXI.

Phrygius lapis fortiter ſiccat, habens quid adſtrictionis ſimulq́; mordacitatis. unde & repellit ac diſcutit. Ego autem uſto ſemper uſus ſum, ad putredinoſa quidem ulcera aut per ſe, aut cum aceto, aut poſca, aut uino mulſo. Ad oculos uero ſiccum ex ipſo facio medicamentum, de quo in opere ubi de compoſitione medicamentorum dicetur, agam.

Lapis Ageratus. Cap. XXII.

Lapis Ageratus quo coriarii utuntur, gurgulionẽ inflammatum euidenter ſanat.

Lapis Asſius, & flos ipſius. Cap. XXIII.

Eſt & lapis Asſius in Aſſo naſcens, unde & nomẽ inuenit, roſacei coloris ac compagis, friabilisq́; ac laxus. Innutritur autem in ipſo quippiã ſimile tenuisſimo pollini, qui parietibus molendinorum inhæret, quod petræ Asſiæ florem appellãt. Eſt autem tenuium partium, ut humore flaccidas carnes eliquet ac reſiccet, citra fortem mordacitatẽ habet & quid ſalſum

in ſapore.ut coniectare liceat generationem ipſius ſalſam eſſe,rore quodam ex mari petræ inſidente, qui poſtea à ſole ſiccetur & obareſcat. Similem flori uim habet & petra in qua naſcitur,ſed efficacia debiliorē.

Gagates. Cap. XXIIII.

Eſtq; alius quidam lapis colore niger,qui igni admotus, bituminis odorem de ſe præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, unde etiam Gagates appellatur. Cæterum ego cruſtaceos & planos lapides nigros,debilem flammam generantes igni admotos,ex Cana Syria attuli prope Hierichuntem,qui nati erant in uertice mortuum mare ambiente,ad partem eius orientalē,ubi & bitumen prouenit,unde & odorem huiuſmodi acquiſierunt. Vſus ſum autem his ad inflationes genuum diuturnas & ægre ſanabiles,compoſitionibus ad hoc accidens experimento cognitis ipſos ammiſcens,& ſanè uiſi ſunt mihi uim illarum longe efficacisſimam reddidiſſe. Ammiſcui eoſdem & emplaſtro Barbaro appellato, & euaſit pharmacum manifeſte amplius ſiccatorium: ut & ſinus committeret ac contraheret, non ſolū cruenta uulnera glutinaret,ad quæ barbarum emplaſtrū maxime commodum eſſe creditur. Aiunt Gagaten aqua coctum,& cum aqua potum,lumbricos expellere,adalligatum autem capitis dolores inueteratos ſedare.Accelerat partum mulieribus ægre parientibus,ſi parturientis manu contineatur. Admiranda uis gagatæ igni admoti & accenſi deinde uino extincti exiſtit. Nam uinum hoc cardiacis in potu datum,ſtatim ipſos leuat,& ſudore compreſſo,& pulſu excitato. Alii in puluillum conterunt gagatem lapidem, & per dies ſeptem cum uino colicis exhibent, & penitus malum tollunt.datur in diem drachma una. Quin & poculum ex ipſo ſuffumigant,ex quo cum uino bibendus datur. Idem præſtat efficaciter bitumen quoque potum.fugat ſerpentes ac reptiles beſtias ſuffitus

gagates, & menſes ac ſecundas detrahit, depræhēdit item ac arguit comitiales morbos. ſtrumas quoq; diſſoluit, tritus, commodis ad ipſas medicamentis ammixtus. ſanat & ſedis affectiones, quàm leuisſime tritus, & uuarum acerbarum ſucco ad tertias decoctus. Quo modo etiam alias omnes corporis fluxiones compeſcere poteſt.

Magnetes lapis. Cap. XXV.

Magnetes lapis qui & Heraclius appellatur conſimilem hæmatitæ uim habet. participat & adtractoria facultate. Tradunt detentum manu chiragricorum ac podagricorum, dolores ipſorum ſedare. æque & conuulſis opitulatur.

Smiris, pumex, teſtæ clibani, & ſimilia. Cap. XXVI.

Smiris exterſoriam uim habet. Dentes itaq; mundos facit ſi ex ea confricentur, uelut experientia cognouimus. Et pumex exterſoriam uim habet uelut ſmiris. Et figulina teſta eadem ui præſtat, maxime clibanorum. Cæterum ſmiris etiam acre quippiam habet, & propterea uſtoriis ac ſiccatoriis compoſitionibus miſcetur. Item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex affrictus dentes illuſtrat, non ſolum extergendo, ſed etiam per aſperitatem. Vſtus autem pumex nihilo inferior eſt ſmiride, ad eoſdem uſus. Lotus idem poſt uſturam, caua ulcera optime carne replet. At uero clibanorum teſta unà cum extergendi facultate & ſiccatoriam posſidet. Quapropter emplaſtra epheſtias & magos, ex hac teſta compoſita, optime cicatricem ulceribus inducunt.

Lapides in ſpongiis. Cap. XXVII.

Lapides qui in ſpongiis reperiuntur uim atterendi habent, non tamen adeo ualidam ut ueſicæ lapides confringere posſint. uerum rhenum calculos comminuunt.

Oſtracites, Geodes, Naxiæ cotis retrimentum. Cap. XXVIII.

Oſtracitem lapidem quoſdam laudare audio, uelut qui multam ſiccatoriam uim habeat ex adſtrictione & acrimonia permixtam. quem ad modum & eũ qui Geodes apellatur. ita ut pupillas depurget, & mãmarum ac teſtium inflãmationes ſanet aqua dilutus. Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam uim habet. ut etiam podagris opituletur, cum cerato roſaceo adhibitum.

Ophites lapis. Cap. XXIX.

Ophites lapis uſtus extergendi ac atterendi & confringendi uim habet. Quare potus ex uino albo ac tenui, lapides ueſicæ confringit. Adalligatus ad uiperæ morſus conducit.

Hieracites lapis & indicus. Cap. XXX.

Hieracites & Indicus lapis hæmorrhoidas reſiccant dextro fœmori adalligati, cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro ſic ait: Lapis hieracites ſubuiridis eſt ad nigredinem uergens, & aliis coloribus reſperſus, ut uarius exiſtat. Vim autem habet hæmorrhoidas reſiccantem dextro ægri fœmori adalligatus. Probatio ueri hæc eſt. Vbi habueris ipſum in manibus, melle manus inunge, & muſcæ non appropinquabunt tibi lapidem ferenti. At uero Indicus colore ſubfuluus eſt, tritus aũt purpureum colore ſuccum remittit, & neq; denſus neq; rarus eſt, & cum uino potus hæmoptoicis prodeſt. Qui uero ex albidi coloris eſt & cineris imaginem repræſentat, etiã alias ſanguinis eruptiones ſiſtit.

Vitrum. Cap. XXXI.

Vitrum tenuisſime tritum, ex uino albo tenui potum, ueſicæ calculos potenter confringit.

Lapis Aetites. Cap. XXXII.

Aetites lapis agitatus ſonitum edit, uelut ex altero lapide prægnans. fœtus uuluarum lubricarum retinet

ſiniſtro brachio adalligatus. Verum tp̄e partus adi-
mendus eſt de brachio & fœmori adalligandus, pari
etq́; prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, ſi
quis ipſum in panem qui comeditur imponat. nam
qui furtum fecit, commanſa deuorare nequibit. Tra-
dunt etiã ſimul cũ eduliis coctũ fures arguere. Neq́;
enim poterit fur deuorare quæ cum ipſo cocta ſunt
Tritus autem & cerato cyprino aut gleucino excep-
tus, aut alio quopiam calfaciēte, magnopere prodeſt
arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus ſiue Alabandinus lapis. Cap. XXXIII.

Alabandicus coloris ſubnigricantis eſt fuluo am-
mixto, pellucet quaſi ſegmentis quibuſdam aut fiſſu-
ris diſcriminatus. Tritus hic ſuperficiem pilorum al-
borum nigram efficit.

Electrũ ſiue ſiccinũ, ſeu lyncuriũ. C. XXXIIII.

Electrum quod & ſuccinum, & lyncurium appel-
lant, potum dyſenterias ſanat, & ſtomachicis opitula
tur. Chryſelectrum quoq́; cum maſtiche potum do-
loribus ſtomachi medetur.

Iaſpis uiridis. Cap. XXXV.

Viridis iaſpis proprietate quadam, uelut alia quæ
dam, auxiliatur ſtomacho & ori uentris pro amule-
to appenſus. Quidam & anulis ipſum includunt, &
draconem radios habentem in ipſo ſculpunt, quem
ad modum Nechipſos rex ſcripſit. Huius itaq́; la-
pidis etiam ego experimentum ingens habeo, & ſa-
nè catenulam ex talibus lapidibus concinnatam de
collo ſuſpendi, ea commenſuratione ac modo ut la-
pides os uentris contingant. Cognoui autem nihil
minus ualere ac prodeſſe eos qui ſculpturam non ha
berent, quam Nechipſon tradidit.

Iaſpis ſubuiridis. Cap. XXXVI.

Iaſpis ſubuiridis adalligatus, ſtomachi dolores ſe
dat, & paralyticas reſolutiones ac dolores mitigat.

Qui uero capnias appellatur, hoc eſt fumoſus, turbulentum ualde habens colorem, magna tutela ægre parientes mulieres aſſeruat. Sed & hydropicis adalligatus commodat, & maxima uulnera ab inflammationibus aſſeruat, eosq́; qui uulnerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaſpachates. Cap. XXXVII.

Iaſpachates ex iaſpide ſmaragdeo, & achate compoſitus eſt. Vim habet leniendæ ſitis, & hydropicis auxiliatur, hæpaticisq́; ac peripneumonicis & pleuriticis potus. corpus quoq; floridũ ac ſpecioſum facit.

Sapphirus lapis. Cap. XXXVIII.

Sapphirus cũ lacte tritus potus, omnes internas ulcerationes ſanat, & ſudores ſedat. Externat ulcerationes omnes idem cum lacte illitus curat. fiſſuras quoque linguæ aridus tritus inſperſus ſanat. In ſumma ſiccatoriam uim habet.

Smaragdus lapis. Cap. XXXIX.

Smaragdus aſſatus & tritus cum melle Attico permixtus, oculorum hebetudines ſanat. Cum melle uero & gũmi illitus, elephantiaſi laborantibus utiliſſiſimus eſt. idem quoq; potus ab eo malo in totum liberat. ſiſtit & ſanguinem undecunq; feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur. Cap. XL.

Metallica appellare mos eſt medicis ea quorum generatio in metallis eſt, ſiue ſponte naturæ, ſiue per fornacem producantur. inſuperq́; tertii generis quæ rurſus ex illis ipſis homines ſuo ingenio faciunt, uelut eſt ceruſſa, ærugo, ſandix, & ſimilia. Itaque conſequenter de omnibus iuxta literarum græcarum ordinem trademus.

Adarces. Cap. XLI.

Adarces acerrimus ac calidiſſimus eſt. Quapropter hebetantibus uim ipſius ammiſcetur. & ſic multi uſus fit, affectionibus calfieri indigentibus forinſecus

admotus.

Alcyonia Cap. XLII.

Alcyonia omnia extergent, ac diſcutiunt, habentq́; acrem qualitatem aliqua magis, aliqua minus. Quod ex hoc genere Aſperum appellatur, externam ſuperficiem leuem habet, & internam ſubſtantiam aſperá. eſtq́; calidisſimum omnium Alcyoniorum, ut etiam pilos exurere posſit. Quapropter ad lepras, uitiligines, ſcabies ac impetigines, aliis mitioribus medicamentis utimur. Nam Aſperum Alcyonium non ſolũ exterget ac depurgat cutem, ſed etiam excoriat ac ulcerat. Quod uero Mileſium uocatur. figura uermi ſimile, purpurei coloris, & compage ſubſtantiæ molli, omnium tenuisſimum eſt, Quare uſtum alopecias ſanat, cum uino fuluo ac tenui illitum.

Ales, Sal. Cap. XLIII.

Sal omnis & fosſilis & marinus, eandem in genere uim habet. Differentia in eo eſt quod ex terra effoſſi ſubſtantia magis ſit coacta, quapropter crasſitudo partium, & uis adſtringendi, in his maior exiſtit. Foſſilis generis optimus eſt Ammoniacus & Cappadocicus. At uero marino ſpecie ſimilis eſt qui in quibuſdam ſtagnis generatur. Omnis tamen ſal in communi calfacit, diſcutit, adſtringit, ſiccat, cogit ac dẽſat ſubſtantiam corporum quibus adhibentur. Nam quicquid eſt in corporibus humiditatis idipſum depaſcitur, & quod reliquum eſt ſolidæ ſubſtantiæ ui adſtrictoria ſpiſſat. Vnde & ſiccant, & incorrupta adſeruãt, quæ ob ſuperfluam humiditatem putreſcere ſolent.

Sal uſtus. Cap. XLIIII.

Sal uſtus diſcuſſoriam uim magis habet quàm nõ uſtus, quanto ſanè tenuius corpus ex uſtura acquirit. Non tamen ſimiliter ut non uſta cogere ac denſare ſolidam ſubſtantiam ualet.

Salis flos. Cap. XLV.

Salis flos compage quidem liquidus eſt, colore

uero croceus,partium tenuitate uſtum ſalē ſuperat, & acrem qualitatem ac uim multum diſcuſſoriam habet.Colligitur ſub æſtum caniculæ. Eſt enim uelut flos quidam talibus aquis ſuperſtans.

Salis ſpuma. Cap. XLVI.

Salis ſpuma ſpumoſos quidam floſculus ſalis eſt, uicinis petris adhærens,multo autem tenuiorum partium naturam habet quam ipſe ſal,quare & attenuare & diſcutere multo magis poteſt,uerum quod reliquum eſt ſubſtantiæ denſare uelut ſal non poteſt.

Armeniacum pictorum. Cap. XLVII.

Armeniacum quo pictores utuntur ex Armenia apportatur,unde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum eſt:affertur. Vim habet Armeniacum exterſoriam cum modica acrimonia & paucisſima adſtrictione.Itaque quum tale ſit ocularibus medicamētis amiſcetur.Quin & ipſum per ſe terunt in tenuisſimum puluillum,utunturq; ſicco ad augmentum pilorum in ſuperciliis,ubi ob quandam humorum acrimoniam aliqui ipſorum excidunt,aliqui uero non augeſcunt,ſed ob alimenti inopiam marceſcunt.Nam acrimonia conſumpta,particulam ad naturalem habitū reducit. Etenim uitioſo humore conſumpto, natura ad proprias actiones redit,quum nihil ſit amplius quod ei impedimento ſit.Nechepſus de eo ſic tradit:Armenium quo pictores utūtur,duodecima drachmæ parte melancholicis & craſſum ſanguinem habentibus dato. Datur & pueris pectoris morbo infeſtatis,reuomunt enim,nam uomitorium exiſtit. Datur & morbo ſacro obnoxiis,ac furioſis hoc modo: Centaurii faſciculos manipulares tres in aquæ marinæ heminis tribus coquito,donec una ſuperſit, & cū excolato decocto Armuthei lapidis quem Græci armenium uocant,tertiam drachmæ partem terito, ac confidenter exhibeto.Nihil enim periculi eſt.Itaque noſſe operæpretium eſt quod Armenium penitus re

uomitur, nihil memorabile ſurſum efferens, ſed & in ferne modicum quid paulatim, & in pluribus ſeceſſibus effert.

Arſenicum, Auripigmentum. Cap. XLVIII.

Arſenicum uſtoriam uim habet tum uſtum, tũ non uſtum. Manifeſtum eſt autem quod uſtum tenuiorũ partium euadit.

Aſphalthus, Bitumen. Cap. XLIX.

Bitumen ex numero eorum eſt quæ in aqua marina aut conſimili generantur. Optimũ eſt q̃d in mortuo mari iuxta Hierichuntem prouenit. Vis eſt omni bitumini ſiccatoria ac calfactoria, ordine ſecundo. Merito itaq; ad cruenta uulnera glutinanda adhibetur, itemq́; ad alia quæ ſiccari expetunt cum moderata calfactione. Quapropter in teneſmi ad egerendum irritamẽtis, in quibus pituita craſſa infarta eſt ut ęgre, auelli queat, ipſius utimur ſuffitu. Similiter & ad dyſentericos ex tali cauſa inteſtinis ulceratis. Potum bitumen nucis ponticæ aut fabæ magnitudine cum uino tritum, cardiacis qui animo linquuntur magnopere eueſtigio prodeſt. Maxime autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. Eodem modo datum & quartana citius liberat. Experimento conſtat uis eius poti ex aqua, in his qui a rabioſo cane morſi ſunt: præſeruat enim eos ne in timorem aquæ delabantur, & eos qui iam inciderũt cõſeruat.

Aphronitrum, & Litri ſpuma. Cap. L.

Aphronitrum, hoc eſt, nitri ſpuma, & litri ſpuma inter ſe differunt, quod litri ſpuma medicamentum eſt magis ſiccatorium, aſpectu farinæ triticeæ ſimile. Nam alba quoq; exiſtit. Aphronitrum autem non farinoſum neque diſſolutum, ſed compactum eſt. Differt autem à ſale aphronitrum, in quantum unum ſolum prædominantem ſaporẽ manifeſte in ipſo uidere eſt, amaram uidelicet, qui diſcuſſoriam uim habet, denſatoriam uero non habet, quem ad modum

ſal poſſidet. Aphronitrum itaq; exterſoriam uim habet ut non ſolum ſordes depurget, ſed pruritũ quoque ſanet. At uero litri ſpuma eandem uim quam litrum habet, ſed tenuiorum partium exiſtit.

Gypſum. Cap. LI.

Gypſum unà cum ſiccatoria facultate, uim quoq; obducendi meatus aſſumpſit, lapideſcit enim aqua maceratum. quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum, & oui candido ſubactum, ac pilis leporinis exceptum, ſanguinis eruptiones præclare ſiſtit.

Diphryges. Cap. LII.

Diphryges mixtam facultatem adſtringentem cũ acrimonia habet. Quapropter & malignorum ulcerũ bonum medicamentum eſt, & ad putredinoſa oris ulcera, tum per ſe, tum cum melle deſpumato. Item ad anginam, maxime ubi iam per adſtringẽtia humorum influxus fuerit repreſſus. Quin & gurgulione reſecto, ipſo ſolo mox uſq; ad cicatricem inductam ſæpe uſus ſum, utpote pharmaco omnia ulcera exacte cicatrice includente.

Diaphanes lapis ſpecularis. Cap. LIII.

Diaphanes ſiue lapis ſpecularis appellatus, uſtus tritus fiſtuloſis ulceribus inſperſus celerrime incarnat.

Theion, Sulphur. Cap. LIIII.

Sulphur omne uim adtractoriam habet, temperamento calidum, ſubſtantia tenuium partium exiſtẽs, ut & ad multa uenenũ eiaculantia aĩalia reſiſtat. Ego aũt & ad paſtinacæ marinæ & draconis morſus ac ictus eo ſæpe uſus ſum, arido uulneri inſperſo, aliquando etiam ſaliua ammixta, aliquando oleo uetere, aut melle, aut terebinthina. Sed & ſcabies ac lepras & impetigines ſæpe cũ eo curaui addita terebinthina. Deterit.n. tales affectus, nec materiam in altum repellit, quem ad modum multa medicamenta faciunt.

Ios xyſtos, Ærugo raſa. Cap. LV.

Ærugo raſa acrem qualitatem habet, diſcutitq; ac conſumit & liquefacit omnem carnem. Quod ſi ad multam ceram ammiſceatur exterſorium & cicatricẽ inducens pharmacum.

Ærugo uermiculata. Cap. LVI.

Æruginem uermiculatum ita facies. In pilam cyprii æris, quæ & piſtillum æreum habeat, aceti albi acris dimidiam heminã infundito, & in ſole terito donec ſtrigmentitiam ſpisſitudinem acquirat. Deinde aluminis rotundi drachm.i. & ſalis fosſilis pellucidi albiq; ac ſolidi drach.i. addito, aut ſi hoc non adſit, nitri tantundem, & poſtea ad ſolem ſub caniculæ æſtũ terito, donec colore æruginoſum cõpage uero ſtrigmentoſum euadat, atq; ſic ad uermicularem figuram effingito, ac reponito. Efficacior fit ærugo, ſi aceti partem unam, urinæ ueteris duas contriueris.

Cadmia. Cap. LVII.

Cadmia optima eſt botryitis. Vim habet omnis cadmia ſiccatoriam, participans & exterſoria. In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata eſt. Vſta uero & lota medicamentum ſiccans & extergens citra mordacitatem euadit, ad ulcera explenda tum oculorum, tum totius corporis commodum.

Cyanus. Cap. LVIII.

Cyanus acrem & diſcuſſoriam ac demolientem conſumentemq; carnem uim habet, participat & adſtrictoria.

Lepis, Squama æris ac ferri. Cap. LIX.

Squama alia æris eſt, quæ ſanè helitis uocatur, alia ferri. Helitis itaq; in ſiccando primas habet, utpote tenuiorum partium, & quę aliquid æruginis aſſumpſit, uerum ferri ſquama maiore adſtringẽdi ui participat, atque ea adhuc amplius ferri ſtomomatis appellati, hoc eſt, chalybis, ſiue in aciem efformati. Quapropter hæ ambæ ad maligna ulcera meliores quàm

ſquama æris exiſtunt. Æris autem ſquama conſumit & eliquat carnes. Omnes uero ſquamæ multum mordaces ſunt.

Lythargyros, Argenti ſpuma. Cap. LX.

Argenti ſpuma moderate ſiccat. quem ad modũ alia omnia conſimilia, calfacit quoqꝫ partimq́; perfrigerat, ac exterget, atqꝫ hæc omnia moderate facit. Quapropter uelut materia ſæpe ipſa utimur, eamq́; aliis ammiſcemus, quem ad modum etiam cera uelut materia quadam utimur.

Litrum. Cap. LXI.

Litrum inter aphronitrum & ſalem mediam uim habet. Vſtum autem ad ſpumæ litri ſubſtantiam prope accedit. Siccat itaqꝫ & diſcutit, & ſi quidem intra corpus ſumatur, ſecat & attenuat craſſos ac uiſcoſos humores, multo magis quàm ſal. Aphronitrum autem niſi magna urgente neceſsitate, nemo deuorarit, ut quod ſtomacho incommodum exiſtat. Et tamen ruralis quidam in ſtrangulatu fungorum ipſo utebatur magno ſubceſſu.

Melanteria. Cap. LXII.

Melanteria medicamentũ adſtringens eſt, ſimulq́; tenuium partium, ferè omnium maxime pharmacorum quæ adſtringunt.

Melan, Atramentum ſcriptorium. Cap. LXIII.

Atramentum ſcriptorium abunde ſiccat aqua dilutum, aut potius poſca, & ambuſtis eueſtigio illitum prodeſt.

Miſy, Sori, & Chalcitis. Cap. LXIIII.

Iuxta cypri metallum in Solorum montibus, magna quædam domus erat in monte effoſſa, iuxta cuius dextram parietem, ad ingredientes uero ſiniſtrũ, introitus erat ad ipſum metallum, in quo quaſdam uidi plurimam extentas uelut zonas alternatim poſitas tres numero, infimam quidem ſoreos, ſupra ipſum chalcitidis, deinde miſyos. Et progreſſu ſanè

temporis chalcitis paulatim tranſmutatur in miſy, & diutiore adhuc tempore poteſt etiam ſori in chalcitidem permutari. Quare nihil miri eſt, tria hæc eiuſdem generis uim habere, & tenuitate ac craſsitudine partium tantum differre. Craſsiſſimarum enim partium inter ipſa eſt ſori. tenuiſſimarum miſy. Mediam uero inter ambo uim chalcitis poſsidet. Vſta hęc tenuiorum partium fiunt, ſed minus adſtringunt.

Molybdæna, Plumbago. Cap. LXV.

Molybdæna ſiue plumbago ſimilem argenti ſpumæ uim habet, ad frigiditatem uergentem, ſed neq; exterſoriæ facultatis particeps eſt.

Molybdos, Plumbum. Cap. LXVI.

Plumbum uim habet frigefactoriam. nam liquidã ſubſtantiam poſſidet à frigiditate coactam. Vnde & mole & pondere augeſcit plumbum, in domibus ſubterraneis turbidum aerem habentibus repoſitum. Itaq; ſi pilam plumbeam unà cum piſtillo plumbeo paraueris, & in ipſam uinum tenue, & oleum roſaceum, aut myrteum, aut melinum infuderis, & ad ſolem ſiue ignem triueris, ut ſuccum quendam plumbum remittat. Optimum pharmacum habebis, ſi eo ſucco ad ſedis inflammationes ulceratas, aut pudẽdorum, aut teſtium, aut mammarum uteris. Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedibus, aut aliis articulis incumbunt. Eſt & mirabile medicamentum ad maligna & cancroſa ulcera. Ad multos uſus idem cõmodum erit, ſi ex adſtringentibus ac perfrigerantibus ſuccum aliquem addideris, uelut eſt ſeridis, cotyledonis, ſemperuiui, portulacæ, pſyllii, uuæ acerbæ. Quæcunq; uero ex his ſuccum non facile remittunt, uelut portulaca, his aliorum ſuccum ammiſcere oportet, uelut uuæ acerbæ. Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis impoſita, ueneris impetus cohibet in his qui exercitare ſe uolunt. At uero uſtum & lotum plumbum, ad maligna ulcera, & chironia, & canceroſa, op-

ſimum pharmacum eſt cicatricem inducens tum per ſe, tum aliis ammixtum.

Pompholyx. Cap. LXVII.

Pompholyx lota fere omnium primas obtinet quæ citra mordacitatem ſiccant. Vnde ad cancroſa ulcera commoda eſt, & alia omnia maligna, & corroſas dentium gingiuas.

Rhoidarii præparatio. Cap. LXVIII.

Rhoidarium uarie præparatur. Optimus modus hic eſt. Rhun olus accipito, & in aqua macerato, & lapidem cupholithon appellatum terito, rhois cremore affuſo, ſiccari ſinito. Deinde anchuſæ radicem cum oleo coquito donec oleum ruffeſcat, & ex oleo parum addito ac terito, & ad dies xv. ſiccari ſinito, & tunc rurſus ex cremore rhois affundito ac ſiccari ſinito. Deinde in uas teſtaceum mittito, obturato ac aſſato, & erit bonum rhoidarium. Cęterum cupholithos à Cæſarea Paleſtinæ affertur. Qui cupholitho carent, calce uiua ad medicamentum præparandum utuntur.

Sandaracha. Cap. LXIX.

Sandaracha uſtoriam uim habet uelut arſenicum, unde in compoſitiones diſcuſſorias & exterſorias ipſam ammiſcent.

Sandyx quæ & Syricum. Cap. LXX.

De Sandyce ſiue Syrico ubi de ceruſſa agemus dicetur.

Scoria. Cap. LXXI.

Scoria omnis multum ſiccat. Si itaque ferri ſcoriam ſiue recrementum quàm leuiſſime contriueris in acerrimo aceto, & poſtea coxeris, pharmacum maxime ſiccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. At uero argenti ſcoria appellatur helcyſma, itidē ſiccandi uim habens.

Stibium. Cap. LXXII.

Stibium ultra ſiccatoriam uim omnibus metallicis

communem, habet & adſtrictoriam facultatem. Qua propter & ocularibus medicamentis ammiſcetur.

Spongia. Cap. LXXIII.

Spongia pice liquida ac bitumine imbuta & uſta, acrem & diſcuſſoriam uim habet, ſanguinemq; ſiſtit, ſpongia noua aqua frigida aut poſca, aut uino madefacta, pro corporum uidelicet differentia, uulnera cruenta glutinat, uelut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria, Alumen. Cap. LXXIIII.

Alumen omne uehementisſimã adſtringendi uim habet. Sciſsile omnium maxime ſubtilium partium eſt. Deinde rotundum. Craſſarum partium eſt liquidum, itemq; cruſtaceũ ac laterarium, placitin & plintitin Græci appellant.

Titanos, Calx. Cap. LXXV.

Calx uiua uehementer urit, ut cruſtam inducat. Extincta eueſtigio quidem & ipſa cruſtam infligit, uerum poſt unam aut alteram diem, & minus urit, & minus cruſtam inducit. & progreſſu temporis penitus cruſtam non infligit. Calfacit tamen adhuc & carnes cõſumit. Si uero lauetur, mordacitatem deponit, & lixiuium facit: ipſa uero citra mordacitatẽ ſiccat. & ſi bis aut ter, aut pluries lauetur penitus lenis euadit, & generoſe citra mordacitatem ſiccat.

Phycos, Fucus. Cap. LXXVI.

De fuco referam ubi de ceruſſa tractabo.

Chalcanthus, Atramentũ ſutoriũ. C. LXXVII.

De hoc pharmaco merito mirari licet, quomodo fortisſimæ adſtrictioni caliditas non ignaua in ipſo mixta ſit. Quare manifeſtum eſt quod omnium maxime humidas carnes ſiccare poteſt, humiditatem calore conſumens, adſtrictione uero denſans ac ſpiſſans ſubſtantiam. Fit & hoc in Cypro prope locum ubi miſy, chalcitis, ac ſori reperiuntur, ut ex his intelligi posſit, aquam pluuialem per collem illum excolatã,

omnem illam terram circumluere ac abluere. Vidi autem hác paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam, & erat ſanè tepida ac uiridis, chalcitidem, & æruginem odore repræſentans. Quidam autem ipſam exhaurientes aquam, in urnas quadrangulares fictiles transfundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac dẽſata chalcanthus fit. Verum temporis progreſſu etiã chalcanthus in chalcitidem tranſit.

Chalcitis. Cap. LXXVIII.

De chalcitide iam diximus ubi de miſy egimus. Nunc ſatis eſt illud tantum dicere, quod adſtrictoriã & acrem uim mixtim habet. Prædominatur autem acris, uehemens adeo exiſtens, ut & carnem inurat, & cruſtam inducat. Vſta chalcitis mordet quidem minus, ſed nõ minus ſiccat. Deponit & adſtrictionis nõ nihil. Quare penitus melior eſt uſta chalcitis q̃ nõ uſta tenuiorum partium uelut alia uſta euadens, acrimoniam autem non adſumens. Nam quæ natura acria ſunt, uſta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota inſuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, Æs uſtum. Cap. LXXIX.

Æs uſtum habet quiddam acre in ſe, ſed & adſtrictionis particeps eſt. Et propterea ſi lauetur optimum pharmacum eſt ad ulcera cicatrice includenda. Verũ ante uſturam, in his qui duras carnes habent uſus eius aſſumitur.

Chalcu anthos, Æris flos. Cap. LXXX.

Æris flos tenuiorꝶ partium uim habet q̃ ęs uſtum, & ſquama æris, participat & exterſoria ui, unde ad magnas aſperitudines palpebrarum conducit, ſycoſes Græci appellant.

Chryſocolla. Cap. LXXXI.

Chryſocolla ex eorum numero eſt quæ carnes eliquant, non tamen fortiter mordet, diſcuſſoria utiq; ſatis eſt & ſiccatoria. quidam eam ſolam ita appellant quæ inter metalla reperitur. Verum præſtat arte

parata,

parata,in pila ænea æris rubri,piſtillo quoque ſimili-ter æreo,urina pueri impubis addita,ita ut diutius in ſole calido teratur. Nam quod inter terendum re-ſoluitur,id ſiccatum commodiſsimum medicamen-tum fit ulceribus malignis,tum per ſe,tum idoneis ad eandem rem pharmacis ammixtum.

Pſymmithium,Ceruſſa. Cap.LXXXII.

Ceruſſa ex plumbo acri aceto diſſoluto paratur, & tamen neque acris neq; mordax eſt,neque diſcuſ-ſoria,ſed & meatus obducit,& perfrigerat.Vſta autẽ pura ceruſſa,in id quod Syricum appellatur tranſit medici ſandycem nominant.Et uſta quidem ceruſſa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. At uero fucus frigiditatem ceruſſæ ſeruans, partium ſubtilitatem inſuper aſſumpſit,ut per ipſam in altum corporum penetrare queat.

Pſoricum. Cap.LXXXIII.

Pſoricum fit dupla chalcitide ad argenti ſpumam ammixta,ita ut hæc primum acerrimo aceto terantur deinde in ollam nouam indantur,quæ media æſtate per dies quadraginta in ſterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis ſiccatoriũ, & minus mordax fit quàm chalcitis,palàm eſt autem quod & tenuiorũ partium euadit.

De materia medica ex animalibus.Cap.LXXXIIII.

Plantarum materia explicata, non omni uidelicet per totum terrarum orbem, ſed quantæ nos experiẽ-tiam habemus. Immo & terrea & lapidea materia medica enumerata, ſupereſt adhuc materiam ex ani-malibus perſequi,ſiue ea in aqua, ſiue in terra uitam degant.Quem ad modum autem in plantarum mate-ria,etiam de ſuccis qui ex ipſis fiunt mentionem feci-mus.ſic etiam nunc non ſolum ſolidarum in animan-tibus partium uim trademus,ſed etiam in ipſis con-tentorum,uelut ſanguinis,bilis,urinæ, ſtercoris, & ſi-milium.relictis tamen abominandis ac deteſtandis,

& quibuſdam lege prohibitis, de quibus cum alii quidam, tum Xenocrates, ſcripſit, uelut eſt homines comedere, urinas bibere, ac menſes muliebres, & ſimilia. Immo relictis quoque medicamentis certa morborum genera inducētibus, itemq́; compoſitionibus uenenoſorum pharmacorum. Qui enim talia ſcribunt non minori ſed maiori odio digni ſunt, quàm qui perpetrantur, quanto maior iniuria eſt cum multis malum aliquod quàm unum ſolum perpetrare: Et cum actore quidem flagitioſarum ſpeculationum experientia commoritur: Scribentium uero malefactum immortale eſt, arma malitiæ improbis ſuppeditans. Dicemus itaque nos de commodis hominibus rebus; quarum experientiam habemus, & ſanè primum humorum in animalibus mentionē faciemus.

De ſanguine. Cap. LXXXV.

Columbinum ſanguinem ſolent hi qui oſſa capitis fracta perforant, craſſæ membranæ infundere, quod ſi columbinus non adſit, palumbi aut turturis ſanguine uti licebit. Quidam & ad ſugillatos oculos eodem utuntur calido inſtillato de recens mactato animali, aut de uenis alarum diſſectis. Ego uero ſexcentos uidi oſſibus capitis perforatos, & nihil læſos ex roſacei uſu, citra ſanguinem columbinum. Sunt autem & ſugillatorum oculorum medicamina multa & collyriorum genere, & maxime Damocratis ex myrrha, item quod ex thure conſtat, & quod ex croco. Sed & fœnigræci ſuccus in hunc uſum potior eſt ſanguine columbino. At uero caprinum ſanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad uentris fluxiones aut dyſenterias eodem aſſato uſi ſunt. Hircinū quoque ſanguinem aliqui ſiccatum, & aliis ad hanc rem commodis ammixtum, calculoſis exhibent. Itaque licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam hunc in uſum uertere, nam experientia periculo ua-

rat. Quin & hœdinus ſanguis in uſum uenit, de quo Xenocrates ſic ſcripſit: Hœdinus ſanguis ſpuentibus ſanguinem ualde commodus eſt. Oportet autem nõdum congelato dimidiæ heminæ menſura, aceti acerrimi tantundem ammiſcere, deinde feruefactũ in tres partes diuidere, & ſingulis diebus partem unam abſorbendam præbere. Veſpertilionum porro & ranarum ac ricinorum ſanguinem pilos extirpare falſum reperi, quum experientia id explorarem. Quem ad modum etiam aliorum animalium ſanguinis uanas promisſiones comperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & parabiliora ad ſingulos affectus. cauebam autem ſimul ne præſtigiatoris opinionem incurrerem.

De Lacte, ex Rufo, & Galeno. Cap. LXXXVI.

Duplex lactis utilitas eſt, altera ut alimenti, altera ut medicamenti, ſaluberrimum lac eſt purum ac ſyncerum neque amaritudinis, neque aciditatis, neq; ſalſedinis, neque acrimoniæ, neque graueolentiæ particeps, ſed ut ita dixerim odoratum, aut odoris expers aut ſi quidem modice odoratum fuerit, palàm eſt ꝙ & guſtantibus dulce erit, utpote modicæ dulcedinis particeps. Primum autem differentias ipſius conſiderare oportet.

De lactis differentia. Cap. LXXXVII.

Quantum natura inter ſe diſtant uacca & equa, ac alia aĩalia, tantum, & lac ipſorũ inter ſe differt. Bubulũ.n. craſsiſſimum eſt ac pinguiſſimum, commodeq; nutrit ac partes ſubit. Liquidiſſimum aũt & tenuiſſimum ac minime pingue camelinum eſt, & uentrem minus ſubit, quanuis multũ ſeri habeat. Sed uice uerſa equinum magis aluo ſecedit, ſimiliter & aſininum ꝙ minimum pinguis ſucci poſſidet. Quapropter etiã raro in uentre in caſeum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo eſt, de cętero ęque cõmodum & multũ nutriẽs.

Ouillum hoc craſsius eſt,uerum uitiligines albas ſub cute inducere ſolet,ſi quis aſsiduè ipſo utatur. Suillū craſsiſsimum eſt,ut neq; coagulo opus ſit ad id coagulandum,& ſerum modicum ſecernat,& in coctura celerrime coeat. Quare nec ad alui excretionem commodum eſt,& uentriculo nauſeam mouet.

De lactis differentia ab animalium habitu. Cap. LXXXVIII.

Manifeſtum eſt autem quod omne ſanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At uero morbos animalium ex tenuitate cutis deprçhēdere licet; & pili raritate,tuberculis,impetigine,ſcabie & inedia Nigriora quoq; in brutis ferè in totum fortiora ſunt Quod & carnes ipſorum teſtantur,utpote iucundiores. Alba contra imbecilliora.

De lactis differentia a temporibus anni. Cap. LXXXIX.

Iuxta anni tempora liquidiſsimum & tenuiſsimū eſt lac uernum,hoc eſt,poſt partum: ſpiſſatur autem tēporis progreſſu, ut media æſtate ſiccius ac craſsius reddatur. Laudatur æſtiuum ut concoctu facilius,& iucundi odoris.

De lactis differentia a pabulo. Cap. XC.

Quin & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam aliàs aliam herbam animalia depaſcuntur. & uiridis quidem herba,& iuxta aqua naſcēs liquidius & modicum lac ſuggerit. Durior uero & montana,apta eſt ad boni ac multi lactis generationem. Omnia pabula adſtringentia,acerbum & aluum ſiſtens lac præbent. Acria uero & præſertim purgantia,uelut eſt ſcammonium,& ueratrum,& tithymalli, uentrem turbans lac exhibent. Cytiſus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate. Cap. XCI.

Animalium in uigore ætatis cōſiſtentium lac optimum eſt. iuniorum liquidius,ſeniorum ſiccius.

Quibus lac conueniat. Cap. XCII.

Ex omnibus ferè eduliis optimum lac optimi ſucci eſt ac alimenti ex contrariis ſubſtantiis ac facultatibus compoſitum, ſubducente ac ſiſtente aluum, obturante ac attenuante. Et ſanè ubi qualitas ipſius nihil contrarium utentis naturæ habuerit, & uiſcerum ipſius exitus ob uaſorum amplitudinem ſpacioſi fuerint, utilitas ex lacte conſequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilitates autem lactis etiam ueteres medici recenſuerunt. Ventris moderatam ſubductionem, ſucci bonitatem, & alimoniam, & quod concoctum probe carnem meliorem reddit, & mordaces ſuccos expurgat. Vnde in urinæ difficultate, & acri egeſtione alui, non ſolum bibere conducit, ſed etiam inferne per clyſterem infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones commodiſſimum eſt, non ſolum abluens ipſas de partibus infeſtatis, atque hoc per exterſoriam humiditatem, quam in feroſa ſui parte complectitur, ſed etiam craſſitie ac pinguedine ſua corporibus oblitū ac inductum, non ſinit influxum acré nudis ipſis allabi. Ad pulmonis itaque ac inteſtinorum ulcera, item rhenum, ueſicæ ac uteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis aſperitudines, conuenientiſſimum eſt in potu. Itē ad eos qui cantharidas hauſerunt, aut bupreſtin, & in ſumma ad medicamēta erodentia ac exulcerantia, & ad hyoſcyamum uelut peculiare remedium eſt. Non ſtatim reſipiſcere affectos facit. Cæterum in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas cauſas, tum ex anginis fiunt, & his qui ephemerum ſumpſerunt, lac gargariſare conducit. Idem potum magnopere prodeſt alimentum nō ſentientibus, & ſiccioribus, ac qui ægre uires recolligunt. Commodum eſt & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos ſugillatos. Quin & forinſecus palpebris impoſitum lippientium, ubi dormire uolent, cum roſaceo & oui candido, inflammationes ipſorū

concoquit. Eodem modo utimur & ubi ſedis ulcera mitigare uolumus, propter acres ſeroſos humores ac inflammationes dolore affecta, ſimiliterq; ad pudendorum ulcera, & in ſumma ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationem, aut mordacitatem, aut ulceris malignitatem. Quapropter & canceroſis adhibetur ulceribus in medicamenta dolorem eximentia ammixtum, qualia maxime ſunt quæ ex pompholyge fiunt. In uniuerſum igitur mitigatoriū eſt lac, leuem naturam habens, atq; multo magis ubi ſeroſi humoris maior pars per coctur am, aut aliam artem fuerit comſumpta.

De modo, tempore, ac menſura utendi lactis. Cap. XCIII.

Oēs qui lac bibere uolet, à reliqs cibis ac potib. abſtineat, donec cōcoctū ſit hac ſeceſſerit: ſi n. ante eius concoctionem, alium cibum quis ſumat, neceſſe eſt & ipſum lac corrumpi, ſimulq; corrūpi & cibum qui ſuperingeſtus eſt. Præſtat autem mane bibere recens mulctum, & tunc plures labores detrahere, quiete ac ſenſim ambulare, & interim ceſſare citra ſomni admisſionem. Qui enim hoc modo ſe geſſerit, potum lac excernet, idq; inutilia ſecū educet. Opus eſt enim ſi quid aliud, primum acceptum ſecedere, quo facto aliud bibere. principio igitur ſecedit aluo commode purgans, non totam corporis molem, ſed quæ in aluo & inteſtinis ſunt partibusq; uicinis. Poſt hæc iam in uenas defertur optimeq; nutrit, & non amplius ſecedit, ſed uentrem ſiſtit. Menſuram ſumendi definire omnibus, impoſſibile eſt, quem ad modum in aliis quoque eduliis, ſatis eſt igitur quantum facile quiſq; ferat. Cæterum ad mordaces humores & maxime infartos, cum modico melle bibere conducit. nam ſic & utilius & magis exterſorium eſt, & citius aluo ſecedit, ammiſcenda eſt & ſapa & uinum dulce. Ita enim commodius ſtomacho euadit. Quod ſi ſa-

lem accipiat,magis etiam aluo ſecedit, ſed iniucun-
dius exiſtit.

Quibus lac noceat. Cap. XCIIII.

Lac quod plurimum ſeri habet,periculo maxime uacat,etiã ſi quis ſemper ipſo utatur quod uero modicum ſeroſi humoris,non parum autẽ caſeoſæ craſſitudinis habet, non ſecuri uſus omnibus eſt, qui frequenter id ſumunt. Rhenes enim lædit qui apti ſunt ad calculorum generationem.obturationes quoq; & affectiones circa hepar efficit, in his qui prompte affici poſſunt.Eiuſmodi ſunt qbus anguſti fines ſunt uaſorũ tranſſumentiũ alimentũ ex ſima hepatis parte in gibboſam. Sed neq; capiti commodum eſt, niſi quis ipſum ualde ualidum habeat.Quem ad modum neq; præcordiis quæ facile inflãtur pleriſq;,omnibus enim in uentre inflatur,ut paucisſimi ſint qui non hoc perpetiantur.Aſſiduus quoq; eius uſus dentes lædit,unã cum circumſita carne gingiuarum.Hanc enim humore flaccidam efficit, dentes uero putredini & eroſioni obnoxios facit,id quod craſſiori lacti maxime ineſt. Nam aſininum lac propterea quod ualde tenue exiſtit,non ſolum non lædit dentes,ſed etiam ipſis commodat,propter uim extergendi.Oportet itaq; ab eſu lactis,uino mulſo aqua diluto dentes colluere:ita .n. omne caſeoſum dentibus ac gingiuis infartum extergetur.Cæterum qui caput non facile læſioni expoſitum habent commodius eſt uino mulſo meraco citra aquæ mixturam os colluere.

De lactis coctura. Cap. XCV.

Si quis præcocto lacte ſerum conſumpſerit, oĩno uentrem nõ ſubducit.dant autem hoc ipſum his quibus uenter ac inteſtina ab acribus ſuperfluitatibus mordentur, & qui ieiunum inteſtinum billioſis fluxionibus infeſtatum habent,& dyſentericis. Modus præparandi duplex: Aut enim diutius cocto lacte ſerum inſumitur,aut ſilicibus iniectis, ſed quod per ſilices

iniectos,fit craſsius præparatur,& propterea uitioſius euadit cum aliàs,tum quod cinis ex ignitis lapidibus lacti commiſcetur. Habet autem tale lac aliquid cõmoditatis in putredinoſis ulceribus,quare his exhibere oportet lac per ſilices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem aſsidue agitando ne dirimatur,& ſi quid ollæ labro adhæſerit, etiã id ſpõgia munda auferre oportet. Nam ſæpe hoc ipſum lacti ammixtum totum corrupit. Porrò per ſilices ſic præparatur. Lac præcoquitur donec plurima humiditas conſumatur,deinde lapides ſilices igniti in lac mittuntur,quot omnino ſuffecerint ad ſerum conſumendum. Nec minus,immo magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immerſæ. Eſt enim ferrum adſtrictoriæ facultatis particeps,& proinde plures cylindros ferreos paraui,qui uerum ad finem additum habent,ut hac quaſi anſa facilè quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum,uelut in cauteriis facere ſolemus. Lac tamen hoc modo præparatum facilè in uentre caſei figuram accipit,quapropter ſecurius eſt aquam affundere,quem ad modum Medici non pauci faciunt,ubi ſerum primum conſumptũ eſt, rurſus aquam puram affundentes:non enim humiditatem ſeri fugiunt, ſed acrimoniam per quam uentrem ſubducit.

De ſero lactis,Ex Galeno. Cap.XCVI.

Serum lactis exterſoriam uelut uim habens,ſubducendi uentris gratia aſſumitur,tum in potu, tum per clyſterem immiſſum. Nam acrimoniam inteſtinorum citra mordacitatem abluit & exterget. Poteſt & pro aqua commodiſsime aſſumi ad ulcera acri ſanie infeſtata eluenda. Quin & medicamenta diſcuſſoria ad ſugillata liuoreſq; ac nigredines, ex corpore melius eluuntur per ſerum quàm per aquam. Sic quoque eodem ad contuſa ſuffuſa ac liuefacta utimur, commodis ad hæc pharmacis ipſum ammiſcentes. Serum

autem ſic præparare oportet. Lac in ollam funditur, ſed non ouillum neque ſuillum, utrunq; enim ineptũ eſt ad ſerum detrahendum, coquiturq; igne concitatiore, & aſſidue ac æqualiter mouetur, & ubi efferbuerit, a motu ceſſatur, & ubi adhuc amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu ſit in profundiore quodam uaſculo ſita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur: ſtatim enim ſedatur. Sedato autem feruore, rurſus coquitur, & ubi efferueſcit, acetum mulſum aut aqua mulſa bis aut ter irroratur, quo facto caſeus ſtatim a ſero diſparatur, ſerum itaq; mox per panniculum excolatur. Vbi igitur craſſas & pituitoſas ſuperfluitates abundare ſuſpicatus fueris, acetum mulſum irrorabis ubi acres & bilioſas, aquam mulſam. Quin & immiſſo in ollam, poſtquam lac bis aut ter efferbuerit, uaſe frigidiſſimam aquam habente, fiſſuram ac ſecretionem facimus. Vtendum eſt ſero ad debiles & cibos auerſantes. Oportet autem ſero quod primum bibitur ſalem ammiſcere, ubi uero purgare cœperit citra ſalem dato, atq; hoc per interualla quædam facito, donec ſatis æger purgatus fuerit. Copiam iuxta uires expendere oportet, neq; tamen magnopere delinqueris etiam ſi quid amplius præbueris. In ſumma autem copia ſit ſeri potus heminarum quinq;. Et modus quidem parandi ſeri talis eſt. Cares autem ſic præparant. Cnici ſemen contundunt, eoq; lac coagulant, & ualidum ſerum efficiunt. Deinde excolant, & ſalem aut aquam marinam addunt, rurſusq; coquunt ac exhibent. Fortiter itaq; hoc purgat, ſed omnium iucundiſſime bibitur. Omnino autem longæ coctura medicatius ſerum efficiunt. Et his quidem qui forti euacuatione indigent, thymi drachmas tres aut quatuor unà cum ſero dabis in prima potione. ſi uero adhuc amplius purgare uelis, epithymi tuſi ac cribrati drachm. tres dabis. Vitare tamen medicamenta oportet in quibus non magnum eſt id quod moleſtat. Cæterum

ſimplicius præparato ſero uti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere ſolum ea quæ in uentre ac inteſtinis hærent uolumus, & in quibus inteſtinum exulceratur à quibuſcunq; uulgaribus purgatoriis medicamentis,& in quibus bilis pura uẽtrem infeſtat in quibus inanes uentrem ad egerendũ ſtimulant cupiditates,& in quibus periculum eſt rhenes aut ueſicam aut uterum exulcerari,& in macilentis ac tenuibus,purgatione tamen egentibus. Maxime omnium autem ſero uti oportet in his qui imbecillum ſtomachum habent, & tamen purgatione indigent. His omnibus exhibendum eſt ſerum,neque ſale,neque alio quopiam medicato ammixto.Sed & puero,& mulieri,& ſeni,hoc ſerum citra omne periculum exhibetur, & in caniculæ æſtibus intrepide datur,quanquam tunc temporis alia medicamẽta ſuſpecta ſint. At uero fortiori ſero uti quis poteſt,& ad corpora & ad uitia uehementioribus medicamentis egẽtia. Præſertim ad inueteratas papulas,& uaros liuidos & uitiatos ſub cute humores,uelut lepras & ſimilia. Item ad ulcera uetera & efferata, & ad ulcera capitis manantia,ac ſimilia. Ad oculos quoque aſſiduа fluxiones uexatos,& ad ſcabiem palpebrarum, & maculas ſolares in facie,poteſt & quis eo in longis febrium circuitibus uti,& in quibus periculum ut ex morbis in aquam inter cutem delabantur. Atq; hæc quidem de ſero ſufficiunt.

De his quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur. Ex Gal. Cap. XCVII.

Lac cũ aliquo craſſi ſucci edulio diutius coctum, flatuoſitatem deponit,& magis nutrit,& alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus deſtillationibus conuenit,ſed & in hoc conſiderãdum eſt ne clàm nobis alia quædam uiſcera lædat. Quorundam enim natura ab hoc abhorret. & aliàs periculo eiuſmodi edulia non uacant. Nam & iecur obturant, & calculos

in rhenibus generant. Quæ autem cum lacte coquun tur hæc ſunt: Amylum, ſimilago, alica, tragus, oryza, lagana, placētęq́;, & panes qdam neq; ꝓbe aſſati, neq; ꝓbe præparati, neque fermenti, neq; ſalis participes.

De lacte acido. Ex Galeno. Cap. XCVIII.

Lac acidum oxygala appellatum, dentes quidem non lædit qui naturali modo habent. Qui uero frigidiores aut debiliores ſunt, uelut ab aliis frigidis, ſic etiam ab hoc læduntur. Aliquando autem & dentiū ſtupor inde oboritur. Et uenter quidem frigidus non probe concoquit lac acidum. qui uero moderate habet, ægre quidem ſed tamen concoquit. Qui uero calidiores æquo ſunt uentres, ſupra hoc quod nihil læduntur, etiam cōmodi nonnihil ex eiuſmodi eduliis percipiunt. Atq; tales uentres etiam per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra moleſtiam ferūt, niſi pectus frigidum fuerit, aut caput aut alia particula. Neque enim calidam & acrem ſeri qualitatē oxygala habet neque pinguem & calidam butyri. Sed ſolum in ipſo reliquum eſt caſeoſum. unde frigidum eſt & craſſi ſucci, & crudos humores generat, & in frigidioribus uentriculis etiam calculos in rhenibus gignit.

De primario lacte. Cap. XCIX.

Primariū lac appellatur quod ſtatim à partu mulctum eſt, id calido cinere modice calfactum, citra coagulum ſtatim coagulatur. Veteres Pyriaton hoc uocabant alii pyriephthon, comeditur hoc ipſum cum melle. Melle enim non addito, ægrius concoquitur & craſſioris ſucci eſt, & tardius tranſit.

De lacte concreto. Ex Galeno. Cap. C.

Quidam lac etiam concretum exhibent, per coagulum uidelicet coactum, & ſero ablato: melleq́; addito. Quidam uero etiam ſeri plurimā partem abſorbent. & contingit ſanè his uentrem magis aut minus ſubduci, pro abſorpti ſeroſi humoris quantitate.

De caſeo. Galeni. Cap. CI.

Caſei omnes mali ſunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit: nullum enim laudare poſſum, omnes ægre concoquuntur, acidum ructum generant, & flatu uentrem implent, improbe aluo ſecedunt, pituitam & æſtum uentri inducentes. Nam in præparatione ab immiſſo coagulo acrimoniã aſſumunt, & omnẽ humorẽ deponunt, præſertim inueterati, qui & acriores fiunt, & ſeipſis calidiores & æſtuoſiores, ſitimq́; amplius inducentes, & ægrius concoctiles, & peioris ſucci euadunt. Quapropter illud cõmodi quod craſſi ſucci edulia attenuantibus medicamentis ammixta attrahunt & acquirunt, neq; caſeus obtinet citra detrimentum. Maius enim ex ſucci malitia & æſtuoſa humiditate damnum accedit, quàm utilitas ex craſsitudine attenuata emergat. Itaq; fugiendus maxime talis caſeus qui penitus nihil boni in ſe habet. At uero recens caſeus appellatus oxygalactinus, omnium optimus cenſendus eſt. Nam & in cibo iucundiſsimus eſt, & ſtomacho innoxius præ omnibus aliis caſeis exiſtit. minus ægre concoquitur, & minus ægre tranſit, neq; uero ualde craſsi ſucci eſt, quo crimine in cõmune omnes caſei ſunt infames. Inter reliquos porrò caſeos recens melior uetere eſt, & mollis duriore, & rarus ac laxus ualde denſo, & coacto, & qui præcellentem dulcedinem habet ſalſo præſtat, & qui moderate ſalſus eſt, potior eſt eo qui plurimum ſalis, aut penitus nullum ſalem accepit, iucudus, iniucundo, aſſatus crudo præfertur. Caſeus coctus multo ſolidior eſt. ſunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caſeo uetere ad calloſas concretiones podagricorum Galeni. Cap. CII.

Quum arthriticus in ſella ad me delatus eſſet, qui calloſas duritias in articulis haberet, ſtatim in mentẽ uenit mihi ut pernam ſuillam ueterem ſalſam coque

rem, eiusq́; decocto caſeum uetuſtiſsimum rigarē ſubigeremq́; ac in pila probè unirem, & duritiebus calloſis imponerem. quo facto ſponte rupta cute citra ſectionem, quotidie callorum particulę emergebant. & quum commoditatem homo ille experiretur, talē de cætero ſibi parans caſeum adſeruabat, & inueterato utebatur, atq; ſic in eius uſu perſeuerabat. Quin & alios ſimiliter affectos ex amicis ſuis medicamenti eius uim edocebat.

De efficacia recentis caſei foris adhibiti Galeni. Cap. CIII.

Recens & humidus caſeus magnopere auxiliari uidetur his qui ſpumam argenti hauſerunt, ſi quis ipſum in cibo accipiat. Poteſt & uulnera cruenta ſimpliciora glutinare in cataplaſmate impoſitus, ſuperimpoſitis foliis uitis, aut lactucæ, aut betæ. Caſeus autem oxygalactinus etiam magna uulnera glutinat. nam & diſcuſſoria ui participat.

De butyro. Galeni. Cap. CIIII.

Butyrum ex pinguiſsima lactis præſertim bubuli parte fit, concoctoriam autē uim habet, modica quoque diſcuſſoria participans. Has uires tamē in mediis inter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. Nā ubi hæc fuerint inflammata concoquit ac facile diſcutit. Quare parotidas aurium, & bubonas inguinū abſceſſus, ipſo ſolo ſæpe perfecte ſanauimus, puerilibus corporibus, ac muliebribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumores præter naturales butyrum diſcutere non ualet. Idem reiectionibus ex pulmone, in pulmonis ac lateris affectionibus magnifice confert cum melle datum, easq́; concoquit. Si itaq; ſolum delingatur per ſe, magis concoquit, minus educit. Si uero unà cum melle & amygdalis, amaris, magis ſurſum educit, minus concoquit.

De coagulo. Galeni. Cap. CV.

Coagulum omne acrem & attenuatoriam uim di-

ſcuſſoriamq; & ſiccatoriam habet. Optimum coagulum eſt leporinum. diſſoluit omne coagulũ cũ aptis ad hanc rem medicamentis potum, ſanguinem in uentre in grumos concretum. Cætera quæ de coagulo à multis prodita ſunt, ſuperuacaneum adſcribere exiſtimo.

De felle. Galeni. Cap. CVI.

Humorem qui in ueſica bilis ſuſceptrice coaceruatur, nunc fel ac bilem nomino, non quam atram, ſed quã flauam appellant. Et eſt ſanè humor hic omnium animantis humorum calidisſimus. Differentiæ ſunt in ipſo plurimæ, tum iuxta naturam animalium tum iuxta uictum. Nam pallidior colore bilis moderate calida eſt, ſubalbida uero in quantum colorem exolutum habet, tanto caliditate inferior eſt. Flaua autem tanto calidior quam pallida eſt. quanto crasſior & flauior exiſtit. Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta. Si uero adhuc amplius ſuperincaleſcat, ad atriorem colorem tranſmutatur. qui aliquando æruginoſus fit, aliquando cæruleus, interdum etiam ad iſatidis colorẽ tranſit. Itaq; & tu colorẽ bilis expendes, ubi pharmacum præparas in quod fel recipitur. Fit & bilis differentia circa corpus utentium ipſa, prout ſubtili aut hebete ſenſu præditum eſt. Et ſuillum quidem fel omnium aquoſisſimum eſt, & propterea debilisſimum, exceptis agreſtibus ſuibus. Vtuntur autem felle ſuis domeſticæ ad ulcera aurium, non contemnendo pharmaco, quo & tu uti poteris, ſi non aliud compoſitum adfuerit. Fel ouillum paulò acrius ſuillo eſt, atq; eo adhuc magis caprinum. Conſimile huic eſt urſinum & bubulũ. Taurorum his fortius eſt ſed inferius hyenarum felle. Callyonimi piſcis & ſcorpii marinis ac teſtudinis fel hoc etiam ſuperant. Eſt & uolucriũ animalium fel omne acrius ac ſiccius quàm in quadrupedibus. Ex uolucribus gallinarum ac perdiciũ fel in uſum medicum præſtat. Accipitrum & aquila-

rum fel multum acre eſt & corroſiuum. Has itaq; ubi noueris fellis differentias, ſciuerisq; quæ affectiones magis, quæ minus ſiccatione opus habent, uix contingere poteſt ut circa curationem aberres.

De Sudore. Cap. CVII.

De ſudoribus aliqui ſuperuacanea conſcripſerunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri poſſunt. Ammiſcetur autē ſudor eorum qui in palæſtris exercentur, ſubſtrato pulueri, atq; hoc paton græci uocāt. Eſtq; pharmacum diſcuſſorium. itaq; inflāmatis mā mis auxilium efficacius eſt ſolus is patos impoſitus. Si uero aridior eſt, cyprino aut eo non præſente, roſaceo emollire ipſum. Hoc pharmacum illitum lac in uberibus redundans extinguit. Et ego ſanè aliquando ipſo in inguinum abſceſſu uſus ſum, & breui tumorem ſedatum uidi.

De Vrinis. Cap. CVIII.

Vrina hominis ferè omnium aliarum debilisſima eſt, excepta ſuilla porcorum domeſticorum caſtratorum. Vim habet extergendi hominis urina, ſi quod aliud urinæ genus quod ſatis indicant fullones. Vnde & medici ad ſcabies ac lepras adhibent, ulceraq; multa humiditate ſordeq; ac ſpurcicia plena, ea perfundunt, idq; multo magis ſi quid putredinoſum habuerint. Manantia item capitis ulcera & porriginem eadem fouentes curāt. Nos autem abominati ſumus talia facere, quū alia pharmaca ſint ad manū. Cæterū ulcera in digitis pedū præſertim ex offenſione, ubi nō fuerint inflammata, etiam ego ſæpe urina curaui, & ſanè iter facientibus ac peregre proficiſcentibus linamētum urina tinctum in ulcus impoſui, deinde forinſecus linamentum circundedi, & quoties meiere uellent, urinam ad digitum demittere pręcepi, & non ſoluere priuſquam exacte curati eſſent. Permiſi & ruri degentibus non præſente medico ulcera urina perfundere, ubi in partibus infernis eſſent à pectore

uſq; ad ſummos pedes. At uero bibere urinam, in diſficili ſpiratione quæ erecta ceruice contingit, quemadmodum aliqui prodiderunt, non eſt neceſſe, quum ſint plurima alia pharmaca, quæ huic malo opitulantur. Et ſanè quidam etiam pota urina ab affectu non conualuit.

De Saliua. Cap. CIX.

Saliuæ uires diuerſas eſſe noſſe oportet, tum iuxta animalium ſpecies, tum prout ſingula ex his ſana ſunt aut morbida, prout comederunt aut ieiunia ſunt, potaruntq; aut non potauerunt, quemadmodum enim urinæ & fel & ſudores, ſic & ſaliuæ, debiles quidem ſunt eorum quæ cibum & potum ſumpſerunt. fortes autem & acres eorum qui ſitim nimiam itemq; famẽ tolerarunt. Medium locum occupant eorũ quæ probè quidem concoxerunt, nondum autem cibum aut potum ingeſſerunt. Hac itaq; ſaliua poſtremum relāta, nutrices infantium impetigines curant, madefacto ex ea paruo digito, deinde loco perfricto, atque hoc asſidue faciunt. Sed & triticum quidam rurales manducant, & furunculis imponunt, qui ſic ex ſaliuæ uiribus diſcutiuntur & cito concoquuntur. At uero iuxta omnẽ ſuam ſubſtantiam ſaliua ſiue ſputum hominis reptilium uenenatorum generi maxime contraria eſt. Ego enim citra omnem incantationem, ex ſolo ieiuni ſputo, ſcorpium pereuntem uidi.

De ſtercore. Cap. CX.

Stercus ſummam diſcutiendi uim habet. Humanũ ob fœtorem abominamur. Verum boum, caprarũ, ac canum, ubi oſſa comederint, neq; fœtidum eſt, & magna experientia commendatũ non nobis ſolum, ſed multis ueteribus medicis exiſtit. Ego itaque mirã dam uim humani itemq; canini ſtercoris experimento cognoui.

De ſtercore canino. Cap. CXI.

Dicendum autem primũ de canino ſtercore, quo

frequenter

frequenter quidam ex præceptoribus noſtris utebatur. dabat autem cani oſſa tantum biduo comedere, tertia die excretum ſtercus accipiebat ſiccabat ac reponebat, & uſus tempore terebat. Vtebatur autem ad anginas aliis huic malo commodis pharmacis id ammiſcendo. Dyſentericis idem aridum tritum in lac per ſilices coctum inſpergebat, & præbebat multos ita fallens. Hos itaq; duos canini ſtercoris uſus multa experientia, uelut mirabilis medicamenti, didicerat. Sed & in malignisſimis ulceribus parum de eo ſtercore addebat in pharmaca aliàs ad eiuſmodi ulcera commoda, & palàm fortius ſeipſo redditum pharmacum uidebatur. Quin & ſi quid diſcuti ac ſiccari opus eſſet, etiam illis medicamentis ammiſcebat.

De ſtercore humano. Cap. CXII.

Stercoris humani eiuſmodi experimentũ habeo. Quidam faucibus asſidue inflammatis uehementer uexabatur, ut periculum ſuffocationis ipſi immineret. & ſanè uenam ſecare propter periculum cogebatur. Huic quidam obuiam factus promiſit ſe pharmacum daturum experimento cõſtans, & uocari ſe iubebat ante uenæ ſectionem, ſi rurſus fauces eſſent inflammatæ. Itaq; accerſitus, & illito pharmaco quodam, celeriter hominem ſanauit. Erat autem pharmacum ſtercus pueri aridum, quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius ſtercus accepturus erat, uelut idem ille medicus docebat, lupinorum eſu, eorum uidelicet qui in frequenti cibi uſu ſunt, cũ optimo pane. Dabat & uinum bibendum uetus. Omnia hæc moderata mole, ut probe concoquere puer poſſet. Tertia die excretum pueri, ſtercus ſumebat, ſiccabat, ac utebatur uelut de canino ſtercore prædictum eſt.

De ſtercore lupino. Cap. CXIII.

Lupinum ſtercus quidam colicis bibẽdum dabat, non ſolum in exacerbationibus, ſed etiam in interual-

lis,ſi quidem citra inflammationem affecti erant. uidiq; quoſdam nō amplius morbo hoc correptos, & correptos etiam non ita fortiter afflictos,neq; frequēter. Sumebat autem & ille albius luporum ſtercus, quod ab osſium eſu excreuerant. Sumebat autem non quod in terram cecidiſſet. nam in fruticibus ac floridis herbis hoc ſtercus ſæpe reperitur. Miratus ſum porrò de ipſo, quod etiam ad alligatum ſepæ prodeſſet. Inuenitur & in ipſo quid ex osſibus deuorati animalis quod manducationem effugit,itemq; concoctionem, quod ipſum etiam tundens ac conterens colicis bibēdum dabat,ſalem & piper aut tale quippiam ammiſcens odoris commendandi gratia. Dabat autem cum uino ſubſtantia tenui, aliquando cum aqua. Quod uero lumbis ægri ex ſtercore adalligaretur,id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo diſcerpti,aut ſi id haberi non poſſet, ex corio ceruino. & ſanè tum lorum quod lumbis circundaretur, tum id in quo ſtercus inuolueretur, ac contineretur ex eo parare iubebat. Nos autē in ollulam argenteam ſtercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus,& quibuſdam experimenti gratia appendimus. & ammirati ſumus quum uideremus manifeſtā opem inde eos conſequi.

De ſtercore caprino. Cap. CXIIII.

Stercoris caprini uſus frequentisſimus eſt, acrem & diſcuſſoriam uim habet,induratis tumoribus conuenit,non lienis tantum,ſed aliarum partium. Itaque ego in genuū tumore inueterato & ęgre ſolubili,ipſo uſus ſum ex poſca, cataplaſmate parato ex ordeacea farina ſtercorem ammixto & qui curabatur homo mirifice ſanatus eſt,erat autem ruralis. Nam mollibus corporibus pharmacum acrius eſt. Equidem uſtum tenuiorum partium redditur,quare ad alopecias competit,& omnia quæ extergentibus indigent medicamentis,uelut lepras,impetigines,& ſimilia.

Quin & cataplaſmatis ad parotidas & inguinum abſceſſus ammixtum, diſcuſſorium exiſtit. medicus certe quidem ruralis ipſo ad uiperarum morſus, multoq; magis aliarum beſtiarum utebatur cum aceto, & ualde multos ſeruabit. Idem ille etiam eiuſdem ſtercoris pilulas ićtericis ex uino bibendas dabat & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De ſtercore bubulo. Cap. CXV.

Boum ſtercora exiguam habẽt interne pro pabuli ratione differentiam. Nam & ipſa ſiccandi uim habent. poſſident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos ſtercore bubulo oblitos ad ſolem exponebat, & multis opitulatus eſt. Accipiebat autem humidum adhuc uere quum boues herbam depaſcunt, & exſiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad ſtrumas, & ad omnes induratos tumores cum cataplaſmatis modo imponebat.

De ſtercore ouillo. Cap. CXVI.

Idem medicus & ouillo ſtercore utebatur ad uerrucas, & ſpecialiter myrmecias appellatas, thymos itẽ uocatos, & clauos, aceto autem id diluebat. Sed & ambuſtorum ulcera ad cicatricem eodem perducebat, roſaceo cerato ammixto.

De ſtercore columbino. Cap. CXVII.

Columbarum foris uictum quærentium ſtercore uelut calfactorio pharmaco, ego ipſe ſæpe ad multa utor cum naſturtii ſemine, quod leuiſſime tritum pro ſinapi admiſceo, in ueteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis eſt, coxendicum morbus, hemicrania, cephalea, uertigo, & inueterati dolores iuxta ſpurias coſtas, aut ſcapulas aut tendines, aut lumbos. Item rhenum, pedum & articulorum, ubi calloſæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo ſtercore. Cap. CXVIII.

Gallinarum ſtercore uſus ſum etiam ipſe, ad eos quibus ſtrangulationis periculum ex eſu fungorum imminebat, inſpergebã autem ipſum tritum cyathis tribus aut quatuor poſcæ aut aceti mulſi, & breui conſpicuam opem ferunt. Paulò poſt enim pituitoſum craſsiſſimum humorem euomebant, à quo perfecte ſuffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipſum ſtercus ex uino mulſo dabat. Quidã et in angina bibendum præbent. eſt autem gallinaceum ſtercus debilius columbino. ſed & hoc ex gallinis in agris uictum quærentibus, & non incluſis, accipere oportet.

De ſtercore anſeris, accipitris, ciconiæ, & terreſtrium crocod. Cap. CXIX.

Stercus anſeris, accipitris, ciconiarum, & reliquorũ de quibus quidam delirantes ſcripſerunt, ipſo experimento cognitum eſt inutile eſſe. terreſtrium uero crocodilorum etiam ægre parabilis eſt.

Sordes ouium ex qua œſipus. Cap. CXX.

Sordes quæ ouium lanis innutritur, ex qua œſypum fit, concoctoriam uim ſimiliter ut butyrum habet, & parum quid de diſcuſſoria. Oeſypus uelut Dioſcorides tradit ſic præparatur: Sumito lanas ſordidas ex alis ouium tortas, criſpas, & molles, & calida aqua eluito, omni ſorde ipſarum expreſſa, deinde ipſam loturam in craterem amplioris mittito, & alia frequẽte aqua affuſa conturbato, ita ut poculo uel alio ſimili uaſe haurias, & ex alto uiolenter illidas donec ſpumeſcat. Deinde aquam marinam, uel frigidam illa nõ præſente, irrorato. & deſidere ſinito, atq; ubi perfrigeratum fuerit id quod ſuperſtat conchula tollito, & in aliud uas mittito. & affuſa modica frigida aqua manibus ſubigito. Deinde diffuſa aqua, aliam calidam affundito, & ſimiliter ut prius cõturbato, & aquam maris uel frigidam irrorato. & deſidere ſinito, atque ubi

perfrigeratum fuerit,rurſus id quod ſuperſtat cōchu-la tollito,& ſimiliter manibus ſubigito . Rurſusq́; ter tio calidam aquam affundito,& idem uelut prædictũ eſt facito,donec candidus & pinguis œſypus reddatur,& nihil impurum habeat.atq; ita fictili inditum ad dies aliquot in ſolem exponito ac aduerſato . Sed & omnia prædicta ad ſolem æſtiuum facito.Sic enim commodior reddetur,& albus, nihilq́; duri ac contorti habens.Quem ad modum qui cerato,aut adipe adulteratur. Facit ad ulcera ſedis & uuluarum cum meliloto ac butyro,item ad plurima alia. Oeſypus uſtus fuligiñe ex ſe reddit commodisſimam ad eroſos ac ſcabros oculorum angulos,&ad palpebras callоſas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autem in teſta noua,donec in cinerem redactus omnem pinguitudinem depoſuerit.Teſta ipſa carbonibus imponitur.deinde exuſtum colligitur,teritur,& ad prædictos uſus adhibetur,

De carnibus.ex Galeno. Cap. CXXI.

Non omnes animalium carnes hominem alunt, ſed aliquæ etiam ſunt lethales.Quędam uero non ſolum ut cibus,ſed etiam ut auxiliare medicamen aſſumuntur. Et ex his quæ alunt nõ omnes eandem uim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro ſuilla maxime alit,boni ſucci eſt, & melius omnibus concoquitur,cum aliàs,tum ob ſimilitudinem ad homines.Carnes bubulæ non modicum & ipſæ alimentum præbent,neque facile tranſpirans,ſanguinem tamen craſsiorem quàm conuenit generant, & ſi quis natura atrabiliarium habuerit temparamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulę carnis eſu.Tales affectus ſunt,cãcer, elephas, impetigo,ſcabies,febris quartana,&quę priuatim uocatur melancholia.Sed & lien quibuſdam ex eius ſucco intumit,unde deprauatus corporis habitus & hydropiſis ſæpe inſequuntur.Siccioris enim & multo

calidioris temperamenti eſt hos quàm porcus. Cæterum uituli carnes concoctu faciliores habent quàm perfecti boues, ſunt enim temperamenti humidioris. Sic etiam hœdi capris præſtant. Et capra quidem minus ſicco temperamento prædita eſt quàm bos, ſed homini ac ſui comparata multum euariat. Humidisſimam autem & pituitoſam carnem agni habent, uerū ouilla caro magis ſuperfluitatibus redundat & prioris ſucci eſt. Mali ſucci eſt caprina, cum acrimonia hircina autem pesſima eſt & ad boni ſucci generationē, & ad concoctionem. Deinceps eſt Arietina, deinde taurina. In omnibus autem his caſtratorum melior eſt. Vetuſtorum pesſima eſt concoctu, ſucco & alimēto. Quare & ſues quanuis humidum temperamentum habeant, ſeneſcentes fibroſam, & duram ac aridā & propterea ægre concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro crasſiorem ſanguinem generat, ſed meliori ſucci quàm bubula aut ouilla, mali ſucci eſt & ceruina, duraq́; ac ægre concoctilis. At uero aſinorum ſylueſtrium caro: Nam & hanc quidam comedunt, uelut domeſticorum aſinorum in Alexandria: crasſisſimi ſucci eſt & ęgerrime cōcoquitur, & ſtomacho incommodat. Inſuperq́; eſu iniucunda eſt. quem ad modum etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, tum animam, tum corpus, aſinini ac camelini homines ueſcuntur. Quidam etiam urſinas carnes edunt, & quæ his adhuc deteriores ſunt, leoninas ac pantherinas. Qui uero attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues, plerīq; homines edūt: Horum omnium animalium carnes ſiccisſimæ natura ſunt, & acre alimentum corpori apponunt. Et pro modo præparationum etiam magis aut minus nutriunt, & magis aut minus cōcoquuntur. Nam quę aſſatæ aut in ſartagine frictæ comeduntur, ſiccis alimentum corpori ſufficiunt. Quæ coctæ, humidius. Quæ uero conditę ſumuntur, medium inter utraq; locum

obtinent. Sed & harum ipſarum non parua differentia eſt iuxta conditurę modum. Quapropter ubi ſiccare corpus uoles, ſicciorum temperatura animaliũ carnem dabis, ubi calfacere, calidiorum, frigidiorum item & humectiorum ſimiliter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terreſtrium animalium partibus. Cap. CXXII.

Hæc itaq; in ſumma de terreſtrium animalium carne dixiſſe ſatis eſt. Verum de aliis partibus conſequẽter quam uim habeant diſce. Extremas partes appellant in familiari uſu homines, roſtra, pedes, & aures. nam hæc minime pinguedinem habent, minime item carnoſam naturam. prædominatur autem in his neruoſa & coriacea ſpecies. Suntq; hæ partes multo motu magis exercitatæ, & propterea etiam uiſcoſiores. Merito itaq; paucius nutrimentum corpori prębent, & ob uiſcoſitatem facilius aluo ſecedunt. Præſtant autem pedes ſuilli roſtro, quem ad modum hoc auribus. Lingua laxioris & exanguioris carnis ſubſtãtiam habet. Venter uero adhuc laxior & exanguior eſt quàm lingua, & propterea etiam friabilior, & con coctu facilior, citra adiacentium inteſtinorum ammixtionem.

De glandulis. Cap. CXXIII.

Omnes glandulæ hoc commune habent, quod iucundæ & teneræ edentibus appareant. Mammarum uero glandulæ quum lac habuerint, etiam illius dulcedinis nobis quid repræſentant, maxime in ſuibus. Alimentum ex ipſis probe concoctis, ad carnium naturam propè accedit. Si uero defectuoſe concoquantur, crudum ſiue pituitoſum humorem generant, & humidæ quidem glandulæ pituitoſum, ſiccæ crudum producent.

De teſtibus. Cap. CXXIIII.

Ex glandulosis corporibus ſunt etiam teſtes. Suilli itaq; & ouilli & hircini comeſti ægre cōcoquuntur & malum ſuccum gignunt, propter uiroſitatem quæ in ipſis exiſtit. Quanto autem ſuilla caro aliis melior eſt, tanto teſtes probè concocti magis alunt. De cætero ſoli gallorum teſtes per omnia optimi & iucundiſſimi ſunt, & bonum alimentum corpori ſufficiunt, præſertim ſaginatorum.

De rhenibus. Cap. CXXV.

Rhenes palàm eſt mali ſucci eſſe, ac ægre concoqui, quando etiam in guſtu urinæ qualitatem nobis repræſentant.

De cerebro. Cap. CXXVI.

Pituitoſius edulium cerebrum eſt, craſſiq; ſucci ac tardi tranſitus, & ægre cōcoquitur. maxime uero ſtomacho incommodum eſt omne cerebrum. Quidam autem mollicie eius decepti infirmis ipſum exhibent quum ſit præter alia etiam nauſeoſum, itaque potius ubi uomere aliquem uolueris ab accepto cibo, cerebrum ipſi pinguius conditum poſtremum exhibebis. Verum uitabis ne cibum aduerſantibus præbeas. At uero cum calefacientibus ac inciſiuis medicamentis præparatum, melius ſeipſo euadit.

De terreſtrium animalium uiſceribus. Cap. CXXVII.

Iecur omnium animalium craſſi ſucci eſt, difficilis concoctionis, ac tardi tranſitus, præſtat ex ipſis non ſolum ad uoluptatem, ſed ad alia quoq; porcinum, eorum uidelicet porcorū q ficubus aridis ſunt ſaginati quod iecur propterea græcis ſycotum, hoc eſt ficatū appellatur. Lien mali ſucci eſſe creditur, ut qui atrabiliarium ſanguinem generet. Pulmo utroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior eſt. Verum multo minus quàm iecur alit. Alimētum igitur quod corpori inde accedit pituitoſius eſt, propter cartilagineū aſperæ arteriæ corpus in ipſo ſitū. At uero cor ægre

concoquitur ac tardi tranſitus eſt.ſi uero concoquatur probe,alimentum non modicum neq; mali ſucci corpori exhibet.

De aluo inteſtinis,ac utero terreſtrium animalium. Cap. CXXVIII.

Aluus & uterus & inteſtina,in terreſtribus animalibus,duriora carnibus ſunt.propterea etiam ſi probe concoquantur,non exquiſitum & inculpatum,ſed frigidiorem ac crudiorem ſanguinem gignunt.

De ſyluestrium animaliũ carne.Cap.CXXIX.

Omnium animalium per montes ac ſyluas uictum querentium caro durior eſt,& paucisſimæ pinguitudinis particeps.quapropter alimentum minns excrementitium ex ipſis quàm ex domeſticis, animalibus corpori accedit.

De uolucrium animalium carne. Cap.CXXX.

Omne uolucriũ animantium genus minus alimenti corpori ſuppeditat,ſi terreſtribus, & maxime ſuibus comparetur.facilior tamen concoctu uolucrium caro eſt,maxime perdicis,& attagenæ,columbæ, gallinæq; ac galli. Verum turdorum,& merularum, & paruorum paſſerculorum,item eorum qui in turribus degunt,durior eſt,atq; his adhuc amplius turturis,& palumbi,& anatis. Gallinarum carni ſimilis eſt phaſianorum,quantum ad concoctionem & alimentum attinet,ſed iucunditate cibi præcellit. His durior eſt & ægre concoctilis magis ac fibroſior pauonis. In commune autem in omnibus uolucribus animantibus,uelut etiam in quadrupedibus, id noſſe oportet: Quod caro creſcentium adhuc multo melior eſt quàm decreſcentium. In uigore conſiſtentium medium locum obtinet. Mala item eſt caro uetuſtorum,& infantium adhuc ſiue paruulorum, nam hæc mucoſa,& humida & excrementis redundans eſt, & facile aluo ſecedit. Vetuſtorum autem dura, & ſicca & neruoſa eſt,& propterea concoctioni reſiſtit. Atq;

huius memineris in uniuerſum de omnibus animalibus. Neq; uero parua differentia eſt eorum quæ in ſtagnis, aut paludibus ſiue paluſtribus locis degunt, ad ea quæ per montes ac ſiccos locos uictum quærunt. Etenim iuxta locorum proportionem, carnes animalium aut ſiccæ, & ſuperfluitatibus carentes, & concoctu faciles, aut contra humidæ & ſuperfluo excremẽto refertæ & ægre concoctiles redduntur.

De anſeribus & ſtruthocamelis. Cap. CXXXI.

Harum caro excrementitia eſt, & difficilius concoquitur quàm prædictarum uolucrium. non tamen alas prædictis priores habent.

De gruibus. Cap. CXXXII.

Gruũ caro tota dura eſt & fibroſa, alæ uero adhuc carne ipſarum duriores exiſtunt.

De partium uolucrium animalium differẽtia. Cap. CXXXIII.

Viſcera in auibus eandem proportionem habent ad carnes, quam in pedeſtribus habere dictum eſt. Inteſtina uero omnium fermè ad eſum inepta ſunt. Vẽtres uero eſiles ſunt & bene nutriunt. Quidam ipſorũ etiam in cibo iucundi ſunt, uelut anſerinus, deinde gallinaceus. Aliqui falſo collaudant ſtruthocameli uẽtriculum, uelut pharmacum concoctorium. Alii multo magis prædicant præferuntq; huic mergi uentrem. Verum neq; ipſi facile concoquuntur, neque aliorum ciborum concoctionem uelut pharmacum addiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus uolucribus optimæ. in macilentis contra ac uetuſtis peſſime exiſtunt. Teſtes optimi gallorum præſertim ſaginatorum atq; adhuc magis eorum qui ex ſeroſo lacte cibos ſumunt. Sunt enim boni ſucci, probeq; nutriunt, ac facile concoquuntur. Cæterum alui excretionem neq; proritant, neq; inhibent. Cerebrum porrò in uolucrium genere longe præſtantius eſt quàm in pedeſtribus, quanto ſanè etiam ſiccius eſt, præſertim auicu

larum montanarum.

De ouis. Cap.CXXXIIII.

Oua gallinarum & phaſianorum meliora ſunt, deteriora anſerum & ſtruthocamelorum. Optima ad corporis alimoniam ſunt tremula appellata. Sorbilia minus nutriunt, ſed facilius aluo ſecedunt. leuigant autem faucium aſpritudines ex clamore, aut humoris acrimonia obortas. nam affectis partibus oblinuntur & adhærent uelut cataplaſma quoddam, & ſubſtantiæ totius lenitate aſperitatem curant. Eadem ratione etiam ſtomachi ac uentris & ueſicæ aſperitates ſanant. Ouum in aceto coctum & comeſtum uentris fluxiones reſiccat. quod ſi ammiſcueris ipſi quid ex medicamentis ad dyſenteriam uel cœliacam affectionem commodis, deinde ad prunas in ſartagine frixeris, & in cibo præbueris, non parum ęgris opitulaberis. Commoda ad hanc rem medicamenta ſunt, uuæ acerbæ ſuccus, & rhus inſperſus, & cinis cochlearum integre uſtarum, uinaceaq́; uuarum, & myrti baccæ, ac ſimilia. Oua cocta ægre concoquuntur, tardi tráſitus ſunt, & alimentum craſſum corpori præbent. His autem adhuc magis tardi tranſitus ſunt, crasſiorisq́; ſucci, in calido cinere aſſata. Fricta pesſimum ad omnia alimentum præbent. nam in concoctione in nidorem tranſeunt, & craſſum humorem gignunt uitioſumq́; ac excrementitium. coctis & aſſatis meliora ſunt quæ denſata. uel ut alii malunt, ſuffocata appellantur, cum oleo & garo, & uino modico ſubacta, & in duplici uaſe ad moderate denſam compagem cocta. Quæ enim amplius ſpiſſantur, coctis & aſſatis ſimilia euadunt. Idem facere oportet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc ſucculenta ſunt patinam ab igne tolles.

Ouorum uis medicamentaria. Cap.CXXXV.

In cœliacis ac dyſentericis affectionibus, ouum

prædicto modo datum, commodum pharmacũ exi-
ſtit. Candidum & tenue in recentibus ouis leuisſi-
mum & omnis mordacitatis expers medicamentum
eſt, non ſolum oculis adhibitum, ſed etiam aliis omni
bus partibus leuibus pharmacis indigentibus, uelut
ſunt ſedis & pudendorum ulcera, omniaq́; maligna,
ſi ad ea quæ citra mordacitatem ſiccare illa ſolent ani
miſceatur, qualis eſt pompholyx, & ſimilia. Vitellus
eandem facultatem habet, & propterea lenibus cera-
tis additur, ouis præcoctis aut aſſatis. Quantum au-
tem ſicciora fiunt, tamen de leniendi ui perdunt.
Teſtæ ouorum uſtæ medicamentum ſanguinem ſi-
ſtens euadunt.

De alimento ex animalibus aquati-
cis. Cap. CXXXVI.

Animalium in aqua degentium & genera multa, et
ſpecies differentiæq́; plurimæ exiſtunt. Hoc loco refe
runtur, uelut in ſuperioribus fecimus, ea ſaltem quæ
ad uſum medicum & ad ſanitatem conſeruandam aſ-
ſumuntur. In uniuerſum igitur illud ſcire oportet, ꝙ
optima caro eſt piſcium in puro mari degentium, ma
gisq́; ubi locus is uentorum procellis agitetur, & ne-
que terrea, neq; leuia littora aquam ambiant, ſed are-
noſa aut aſpera & lapidea. Si uero etiam ad aquilona
res uentos loci conuerſi ſint multo melius eſt. mani-
feſtum eſt autẽ mare mari præſtare, in eo quod aliud
perfecte purum eſt, aliud magnos & multos fluctus
excipit. Nam piſces qui in eiuſmodi mari degunt,
quanto meliores ſunt paluſtribus, tanto deteriores
ſunt his qui purum mare incolunt. nã & ſi qui in pro-
tecto & tranquillo mari degunt, peiorem carnem ha-
bent. At uero in ſtagnanti mari uiuentium piſcium
caro, medium inter fluuiatiles & marinos locum obti
net. Recrementitia uere & multum mucoſa eſt caro
eorum qui in limoſa ac ſordida aqua degunt. hac ad-
huc deterior eſt caro in ſtagnis degentium. Si uero &

parua ſint ſtagna,neq; magnos fluuios ſuſcipiant,neq; fontes habeant neq; effluxum largum,multo ſanè deteriores piſcium carnes ſunt. Si uero in totum nihil aquæ defluat, ſed ſtagnum perpetuo ſtans ſit, omnino deterrimæ.cæterum in paludibus & cœnoſis locis degentium extreme uitioſa caro eſt. Porrò ex fluuiatilibus meliores ſunt,qui eiuſmodi flumina incolunt,quorum uelox eſt & multus fluxus. nam ſtagnantium fluminum piſces carnem habent concoctu difficilem,& bonum alimentum quàm paucisſimum habent.pesſimi autem ſunt qui in oſtiis fluminum degunt,quæ ſterquilinia,aut balineas,aut culinas, & ueſtium ac linteorum ſordes expurgant, & ſi quæ alia ſunt retrimenta urbis quam præterlabuntur,& quæ in ipſa flumina expurgantur,maxime ſi populoſa urbs exiſtat. Cæterum & iuxta nutrimentum piſces meliores & deteriores fiunt. Quidam enim herba & optimis radicibus abundant,&propterea meliores ſunt. Quidam & limoſam herbam & radices mali ſucci edunt,& aliqui in fluminibus magnam urbem præterlabentibus degentes,ſtercora hominum & quoſdam conſimiles cibos uorant,atq; hi omnium pesſimi, uelut dixi,exiſtunt,& ſi paulò ampliori tempore mortui permanſerint,eueſtigio computreſcunt, ac pesſime olent.Suntq; hi omnes eſu iniucundi,& ægre concoquuntur,& bonum alimentum paucisſimum habent,ſed non modicam recrementitiam ſuperfluitatem,& uitioſum ſuccum in corporibus eorum coaceruant qui ipſis quotidie ueſcuntur.

De cephalo ſiue mugilæ. Cap.CXXXVII.

Cephalus maxime omnium piſcium utriſq; aquis utitur,fluuialibus & marinis. Qui igitur in mari uerſatur,paruas & multas ſpinas non habet, iucundiorq; eſt,& pinguitudine carens ipſius caro. Verum in fluminibus degentes cephali,ſpinis referti ſunt, & pinguem ſaporem habent,eſuq; & concoctu deteriores

ſunt,ſtomaacho incommodant, mali ſucci & uiroſi exiſtunt. At uero ſale inueteratus cephalus melior ſeipſo euadit.

De Lupo. Cap. CXXXVIII.

Lupus ex pelagiorum piſcium numero eſt, hoc eſt eorum qui in profundo mari degunt. huius itaque caro, uelut reliquorum pelagiorum piſcium, tenuiorem ſanguinem generat. Si uero ad fiumina aſcendat, cephalo ſimilis euadit.

De trigla ſiue mulo. Cap. CXXXIX.

Ex pelagiis piſcibus eſt & Mulus. Æſtimationem apud homines reperit, tanquam excellēter iucundus in cibo ſit, habet autem duriorē omnibus pelagii generis carnem, non pinguem, & friabilem, & proptere rea magis quàm alii piſces nutrit, ubi probè concoquatur. Quidam iecur eius, & caput, uoluptatis gratia magni faciunt. At uero muli qui carcinadas: animalcula ſunt hæc, ualde minutis cancris ſimilia, colore fulua, uorant, fœtidi ſunt, & iniucundi ægreq; concoctiles ac mali ſucci. Cognoſcuntur hi ex odore & ſapore, ſed & qui uentrem ipſorum diſcerpat, carcinadas in ipſo inueniet. Quod ſi quis in frequenti mulorum marinorum eſu perſeueret, hebetudinem uiſus incurret.

De piſcibus petroſis. Cap. CXL.

Petroſos et ſaxatiles appellant piſces, degentes ubi petræ ſunt & littora ſaxoſa. In hoc genere optimus cenſetur uoluptatis gratia ſcarus, deinde merulæ & turdi, & poſtea iulides, phuceq; ac percę. Alimētū ex his non modo concoctu facile eſt, ſed & ſaluberrimum ſanguinē generans compage mediocrem.

De Gobio. Cap. CXLI.

Gobius littoralis piſcis eſt, ſemper paruus manēs, ſicut etiam alii plures. optimus eſt & ad uoluptatem & concoctionem, diſtributionemq; in corpus ac humoris boni generationem, qui circa arenoſa ac petro

ſa littora capitur. Qui uero in fluuiorum oſtiis, aut ſta gnis degit, neq; ſimiliter iucundus eſt, neq; boni ſucci neq; concoctu facilis. Si uero aqua uitioſa ſit, etiam in ipſa peſsimus gobius euadit. Si iure albo decoctus ſit donec flaccidus fiat, ius ipſius potum aluum ſubdu- cit. Aſſatus citra ſalem comeſtus, promptitudinē ege rendi inanem ſanat.

De piſcibus mollis carnis. Cap. CXLII.

Ex piſcium mollis carnis numero ſunt, aſelli muræ næ, bugloſſæ ac paſſeres, & ex his aliqui in flumini- bus & ſtagnis degunt, aliqui in mari. Et propterea ali quando iucundi & probe nutrientes reperiuntur, ali- quando uitioſi & mali ſucci.

De piſcibus duræ carnis. Cap. CXLIII.

Ex duræ carnis piſcibus ſunt dracones, cuculi, ſcor pii, orphi, glauci, congri, pagri, amiæ, & parui thunni ac pelamides, ægrius cōcoquuntur quàm piſces mol lis carnis, & craſſum humorem generāt, & propterea fortiore uentre indigent ad concoctionem.

De piſcibus teſta intectis. Cap. CXLIIII.

Buccina & purpuræ & reliqua oſtrea, ac chamæ, oſtracoderma, hoc eſt, teſta intecta appellātur his oī- bus cōmune eſt, ſalſum ſaporē & qui uentrē noſtrum molliat, in propria carne habere. Verū in unoquoq; genere magis aut minus talis actio ineſt. Nā oſtrea ſi ue cōchæ inter alia mollisſimā carnē habēt & magis uentrē ſubducunt. & qdā ipſa citra cocturā edunt. At uero paruæ chamę, & purpurę, buccinaq; ac murices & ſimilia, durā & ægrius cōcoctilē carnē habēt, & mi nus q̄ illa uentrē ſubeunt. Quē ad modū aūt ægre cō coctilē carnem habent oſtracoderma durę carnis, hic etiam ægre corruptilem habent. Quapropter exhi- beri ipſa ſolent ſæpe his qui ex humorum prauitate cibum in uentre corrumpunt, coquunt autem ipſa, & aqua iterum atque iterum diffuſa, donec ſal- ſa qualitas deponatur. Sic præparata etiam uentrem

ſiſtunt. Si uero coquas & primam aquam diffundas, deinde ſale aut magis garo condias, & ius bibendum præbeas, aluus bibentis multum ſubducetur.

De cruſtatis ſiue molli teſta intectis. Cap. CXLV.

Gammari, paguri, cancri, locuſtæ, & ſquillæ, & quęcunq; alia cruſta intecta, tenuem quidem habent ambientem teſtam, uerum duram. minus ſuperioribus ſalſum ſaporem habent, habent tamen, eumq; non modicum. Omnia autem carnis duræ ſunt, ægre concoquuntur, & multi alimenti, pręcocta uidelicet. Horum caro uelut etiam oſtreorum uentrem ſiſtit, ubi præcocta ſalſum humorem in aquã depoſuerit. Sed & hæc ægre corruptilem carnem habent, ſimiliter ut duræ carnis oſtracoderma.

De piſcibus mollibus. Cap. CXLVI.

Molles appellantur piſces, neq; ſquamas habentes neq; cutem aſperam aut teſtaceam, ſed mollẽ. Suntq; tales polypi, ſepiæ, loligines, & qui his ſimiles ſunt. Habent autem carnem duram, ægre concoquuntur, & ſalſum humorem modicum in ſe continent. Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent. Plurimum autem crudum humorem hi ipſi gignunt.

De piſcibus chartilagineis. Cap. CXLVII.

Aſperam & nocte ſplendidam cutem hoc genus piſcium habet. quapropter aliqui a gręcis ſelachia appellata uolunt, quod ſelas, hoc eſt ſplendorem emittant. Mollem in ſe carnem habent torpedo, & paſtinaca, aluo moderate ſubeuntem, & non ægre concoquuntur, & moderate quoq; alunt.

De Echinis marinis. Cap. CXLVIII.

Echinos ſiue herinaceos marinos, quidam ex uino mulſo præſumunt, & garo, ſubducendi uentris gratia, ſed & patinas ex ipſis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediã facultatẽ inter ſpiſſantia & attenuãtia humores habẽt.

De Salſamentis omnium animalium, pedeſtrium, uolucrium, & aquaticorum. Cap. CXLIX.

Non modica differentia ſalſarum carnium eſt, pro ut quædam ex ipſis ſaliuntur. Nam adeo immutantur ut ſæpe animalis temperamento humidi caro ſalita longe ſiccior euadat, quàm caro animalis natura ſicci non ſalſa. Apta itaq; ad ſalſuram ſunt animalium corpora, quæ duras ſimulq; ſuperfluitate redundantes carnes habent. Quæ uero aut ualde mollem, aut ualde, durum, aut ſiccum & ſuperfluitatum expertē corporis habitum habent, ad ſalſuram inepta ſunt. Quēadmodū enim ſicca corpora ſalita coriis ſimilia euadunt. ſic ualde humida diffluunt, & ſalis familiaritate colliqueſcunt. Itaq; manifeſtum eſt, quod dura & neruoſa, & uelut pelliculoſa ac coriacea omnia, ſalita ægre concoquuntur. quæ uero ad ſalſurā idonea ſunt, tenuium partium fiunt, & comeſta craſſos ac glutinoſos humores attenuant. Cæterum uetera ſalſamenta omnia uitioſa ſunt.

De garo. Cap. CL.

Garum uim habet multum calidam & ſiccam. Et propterea quidam medici uſi ſunt ipſo ad putredinoſa ulcera. Quin & dyſentericis & iſchiadicis per clyſterem infundunt.

De muria. Cap. CLI.

Muria ſalſorum piſcium, ſimiliter ut garum putredinoſis ulceribus conuenit, & ad iſchiadas ac dyſenterias per clyſterem infuſum. Acrimonia enim ſua humores coxendicem infeſtantes attrahit, & per inteſtina euacuat. In dyſentericis autem putredinoſa ulcera abluit & ſiccat. Maxime uero ſilurorum ſalitorum & mænularum muria ad talia medici uſi ſunt, & nos ad putredinoſa oris ulcera adhibuimus. At uero oliuarum colymbadum muria frequenter in dyſentericis utimur, præmittimusq; eam hora una antea q̄

cruſtifica infuſa immittamus, ad ulcera uidelicet præmundanda.

De adipe pinguedineq; ac ſeuo. Cap. CLII.

Omnis pinguedinis uis eſt humana corpora humectandi ac calfaciendi. Verum ſingulæ inter ſe differunt, prout magis aut minus eas uires habent. Differt pinguedo à ſeuo craſſitudine. Quapropter animalia tota natura magis terrea, ſeuum habent, uelut humectiora pinguedinem. Et propterea adeps ſiue pinguedo facile liqueſcit ab igne, non facile autẽ congelatur. Seuum contra non liqueſcit facile, & liquefactum celerrime congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidiſſima omnium fermè animalium pinguedo eſt ſuilla, magis molliens ac cõcoquens oleo, quare cataplaſmatis inflammationum ammiſcetur. Cæterum his qui in recto inteſtino aut colo morſum percipiunt. item in dyſentericis & egerendi cupiditate inani, caprinum ſeuum magis iniicmus, nõ quod acrimoniam obtundat, ſed quod cõgelatur ob craſſitiẽ. Nam ſuillus adeps defluit uelut oleum. At uero anſerinus adeps ſuillo quidem calidior eſt, & ualde tenuium partium & propterea iufundimus ipſum his qui in alto corporum morſum ſentiunt. Nam partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus ſeroſis humoribus ammiſcetur, & mordacitatem hebetat. Medium inter ſuillum & anſerinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum ſeuum multo calidius & ſiccius eſt pinguedine ſuilla. Vitulinum inferius taurino eſt caliditate & ſiccitate. Similiter hœdinum inferius eſt caprino ac hircino. Rurſus hircinum inferius eſt leonino. Maxime enim diſcuſſorium eſt leoninum, & tenuiſſimarum partium fermè præ omnium quadrupedum ſeuo. unde tumoribus inueteratis induratis, & contractis articulis adhibitum, ualidiſſimam uim diſcutiendi habet. Taurinum medium locum obtinet inter ſuil

ſum ac leoninum. & propterea utriq; medicamento- rum generi miſcetur, tum his quæ induratis medētur, tum quæ inflammata concoquunt, quale eſt tetrapharmacum & Regium appellatum. Quidam uiperarum adipem in principio ſuffuſionum conuenire tradunt. Verum urſinum alopeciis prodeſſe uere ſcripſerunt. Quidam piſcium pinguedinem collaudant ad ſuffuſiones & aurium dolores, aiuntq; omnium piſcium adipem ad hæc pollere. Omnis adeps ueteraſcens calidior ac tenuiorum partium euadit, & ob id etiam magis diſcuſſorius. id quod omnibus ueteraſcentibus contingit, quæ non putredo præoccuparit. Summa autem huius ſermonis in commune hæc eſt, cuius meminiſſe oportet. Nempe iuxta animaliũ temperaturam, ſemper differentias adipis ac ſeui in ipſis fieri. Item iuxta differentiam generis. Nam maſculum ſemper ſiccius & calidius eſt fœminino. mas autem caſtratus ſimilis eſt fœminæ. Ita etiam omne iuuenile animal fœminæ aſſimilatur. Sic autem & ſylueſtræ calidius eſt & ſiccius domeſtico.

De medulla. Cap. CLIII.

Omnis medulla uim dura & indurata corpora emolliendi habet, ſiue muſculi, ſiue tendines, ſiue ligamenta, ſiue uiſcera, hoc modo ſint affecta. Optimam autem ſemper expertus ſum eſſe ceruinam, deinde uitulinam, taurorum & hircorum acrior eſt magisq; ſiccatoria, & propterea duricias in ſcirrhum induratas diſſoluere nequit. Cæterum methodum reliquarum differentiarum, ex his quæ de adipe relata ſunt, coniectare potes.

De pulmone. Cap. CLIIII.

Pulmo agninus & porcinus uſti ac triti impoſiti, attritus calciamentorum ſanant. Vulpis pulmo ſiccatus & tritus paulatim potus, anheloſos ſanare creditur.

De capitibus. Cap. CLV.

Capita mænularum ſalſarum urebat quidam,

utebaturq́; ad rimas ſedis, & putreſcentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipſorum ſiccatoria eſt non ualde acris. alius quidam caput integrũ leporis urebat, & utebatur ad alopecias cum adipe urſino. Viperarum capita uſta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum craſſiſſimo, & temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum ſiſtunt. Cinis ipſorum per ſe leuisſime tritus, & ut aridum collyrium adhibitus, hebetem uiſum magnopere corrigit.

De cornibus. Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ uſtis ſæpe uſi ſumus ad illuſtrandos dentes, gingiuas quoq; flaccidas adſtringũt. Aiunt cerui cornu ſi poſt uſturam lauetur, dyſenteria ac ſanguinis ſputum, & cœliacas affectiones ſanare. Ictericis quoq; utiliter præbetur. Datur omnibus duarum cochleariorum menſura. Vſtum & lotum collyriis ocularibus ad fluxiones oculorum deſtinatis ammiſcetur. Eſt autem horum collyriorum uis ſiccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt, itemq́; ad ſcabiem ulcera affrictum.

De unguibus. Cap. CLVII.

Quidam ungues caprarum urunt, deinde cinerem aceto ſubigunt, & alopeciis illinunt. Sunt autem attenuatoriæ facultatis. Alii ſuum ungues urunt, & cinerem colicis in potu præbent. Aliqui aſinorum ungulas uſtas, comitialem morbum ſanare aiunt, ſi aſſidue bibantur. Eaſdem oleo ſubactas, ſtrumas diſcutere. Cinerem quoq; earundem cum muliebri lacte probe tritum, & in collyria redactum, oculorum cicatrices detergere, ſi cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum. Cap. CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam, comitialem morbum curare aiũt. Aliqui & ad omnis reptilis beſtiæ morſum eadem uti iubent.

De lanis ſuccidis, & puris & uſtis. Cap. CLIX.

Lanæ ſordidæ ac ſuccidæ, appellatæ, utiliter adhi-bentur ad contuſas aut quomodocunque percuſſas partes, fomentis excipiendis aptæ, quanquam non deſit & ipſis ſua utilitas, ob ſordium efficacium. Quo modo autem ex his œſypum parare oporteat, iam dictum eſt in hoc ſermone ſecundo, ubi de ouium ſor de tractauimus. Lanæ lotæ ad ſuſcipiendas fomen torũ humiditates materia apta exiſtunt. Eædem uſtæ uim habent acrem & calidam, cum quadam partium tenuitate, ut etiam humectas in ulceribus carnes celer rime conſument. Coniiciuntur & in pharmaca ſic-catoria. Vruntur in fictile nouum miſſæ, operculo ad dito multa foramina habente.

De pilis uſtis. Cap. CLX.

Pili uſti conſimilem lanis uſtis, calfactoriã ac ſicca-toriam uim habent.

De oſsibus uſtis. Cap. CLXI.

Oſſa uſta omnia diſcuſſoriam & ſiccatoriam uim habent. Quidam tamen de hominum oſsibus id ma-xime prædicant. Talum utiq; ſuillum uſtum, deinde potum, inflationes ac tormina ſanare prodiderunt. Et noui ſanè ego quẽdam noſtrorum hominum, qui oſſa uſta potanda dabat, ignorantibus bibẽtibus quid potarent, ne abominarentur, atq; ſic in multis & mor bum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis. Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæſis circum data, manifeſte auxiliatur prę omnibus aliis auxiliis, ut in una die ac nocte ipſos curet. concoquit enim & di ſcutit ſubcruenta. Hyænę pellem quidam domi repo ſitam adſeruant, & uſu expetente ipſam à rabioſo ca-ne commorſis circundãt. Nam proprietate quadam prohibet ne commorſus in aquæ timorem delabatur ſed & iam illapſis auxiliatur. Coria uetera maxime ſo learum uſta, cinere ipſorum trito inſperſo, attritus cal ceamentorum non inflammatos ſanant. Nam inflam

matos exacerbant.

De uentriculo mergi. Cap.CLXIII.

Mergi uentrem torrefactum & ſali modico ammi-xtum, crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De uulpibus. Cap. CLXIIII.

Quidam uulpes uiuas in oleo coquunt, eoq́; articulares morbos ſanant; Solia enim oleo calido replent, atq; ſic arthriticos totos inſidere faciunt, & diutius immorari iubent. Maxime autem diſcuſſorium fit, hoc oleum, ut ad ſuperficiem trahat in alto corporum contenta, iſthicq; dolores facientia, aut ob ſubſtãtiæ craſſitudinem, aut ob frigiditatem, aut uehementem acrimoniam, aut ob flatuoſum ſpiritũ egreſſum non habentem. Ex hoc enim non ſolum tumores in articulis ipſorum, ſed etiam totum corpus repletione affectum euacuari contingit, & propterea maxima utilitas inde conſequitur. nimirum quum cauſæ in articulis contentæ diſcutiantur, & nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore a ſuperfluitatibus liberato. At uero ſi quis improba diæta utatur; affectio redire ſolet, non tamen ita uehementer uelut antea. Nam & antea quum illæſum ab eo affectu eſſet corpus uitioſa diæta malum id induxit. Idem facit & hyæna tota oleo uelut uulpes cocta.

De aranearum telis. Cap. CLXV.

Aranearum telis quidam ſcripſerunt ulcera in ſuperficie ab inflammatione adſeruare.

De ranis. Cap. CLXVI.

Ranæ paluſtres coctæ, & modico ſale ac oleo modico conditæ, magnam medelam afferunt a reptilibus uenenatis commorſis, ſi ius ipſum in potu ſumatur. Aliud. Rana in oleo cocta, & oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores ſedantur. Idem oleum articularẽ morbũ mitigat, & duritias emollit. Ranæ uſtæ cinis membranæ cerebri ſauciatæ, aut uenæ raptæ inſperſus, ſanguinis eruptionem ſiſtit.

De muſtela. Cap. CLXVII.

Muſtelā arefactā & potā, morbū ſacrūcurare aiūt. Si tota uiua uratur in olla, cinis eius ſtrumas ſanat cū melle, aut terebinthina, aut butyro impoſitus.

De terræ inteſtinis. Cap. CLXVIII.

Terræ inteſtina trita & neruis diſſectis impoſita, eueſtigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; ferri aut lapidis aut alterius rei plagam glutinant, præſertim in neruoſis & ægre glutinum admittentibus partibus, aut naribus, aut auribus, & ſimilibus. Oportet autem leuigare cum terra in qua reperiuntur, ſi non acrem aut ſalſam habeat qualitatem. Terræ inteſtina pota numero qninq; aut ſeptem, cum paſſo urinam cient, & omne genus lumbricorum eiiciūt eodem modo pota, aut quocunque uelis. Verum latum lumbricum expellunt cum aceto mulſo pota. Sed & morbum regium ægre curabilem per urinas expurgant, ſimiliter cum paſſo ſeptem numero pota, aut etiam per ſe, & cum myrrha troglodytide magnitudine ciceris. Vtere confidenter. At uero in roſaceo cocta, aurium dolores ſanant, oleo calido infuſo. Oportet autem terræ inteſtinorum drachmas vi. eſſe, & roſacei libram unam. Dentium quoque dolores idem oleum ſedat, propinquo dolenti denti auri calidum inſtillatum. Eadem ſuper prunas ſuffita dentium dolores ſedant, ægro per infundibulum fumum ſuſcipientem ad dolentem dentem. Molares quoque quos tollere oportet, citra forcipem tollunt uſta trita, circum dolentem dentem inſperſa, prius tamen dentem exacte circumſcarificare conuenit. Cinis eorundem in teſta exuſtorum leuisſime tritus, & ut collyrium aridum admotus, incipientibus ſuffuſionibus magnifice opitulatur. Auxilia ur idem palpebris in pilos eluxuriantibus, præeuulſis antea ſuperfluis pilis. deinde inſperſo cinere in loca ipſorum per ſpecillum. Prohibet enim pilorum præ

ter naturam regenerationem. Septem autem terræ inteſtina trita, ex uino mulſo ad plures dies pota, calculos in ueſica confringunt, & paulatim emingere faciunt. Rumpunt & internos abſceſſus, & ad excretionem deducunt ſeptem aut nouem pota pro uiribus trita in aquæ cyathis tribus. Si uero quis ipſa trita in melle repoſita aſſeruet optimum auxilium ad percuſſos à ſcorpio habebit. Neruorum nodos quos ganglia uocamus, eadem per ſe trita in cataplaſmate impoſita diſſoluunt. Item mammarum abſceſſus per ſe cataplaſmatis uice impoſita: ſuppurant enim attrahuntq;, & rumpunt, & ad cicatricem perducunt. Proſunt & eryſipelatis uſta trita cum aceto illitæ. Podagrarum iflammationes ſoluunt trita cum melle, ad cerati craſſitudinem, locis illita, & tertia die ſoluta, locis roſaceo antea ſublitis. Sed & roſaceo cerato trita excepta, optime pedum dolores mitigant. Cæterum in capite non ſinunt leucas, uitiligines albas altius inſidẽtes naſci, ſi fuerint conſuetis medicamentis præadſtrictæ, & pili poſtea ex ipſis tritis cum urina pueri illinãtur. Oportet autem in teſta prius exurere ipſa, & ſic in urinam uti. Dato & hydropicis ſeptem cũ uino mulſo. uerum exulceratæ ueſicæ aut rhenibus, ſeptem itẽ dato trita cum ſapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt, uiua locis adalligata tot numero in panniculum illigata, quod ſtrume exiſtunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemicraniã trita temporibus illita. Subterranea autem ſunt hæc terreæ inteſtina, prodeuntia igitur & ad ſolem conſpicua, tempeſtates ac pluuias ſignificant.

De dracone marino. Cap. CLXIX.

Draconis marini ſquamas urito, & tenerrime tritũ cinerem ſublinito, & turbatos ac hebetes oſculos ſanabis, item eos quibus animalcula uelut culices præ oculis uolitare uidentur.

De uipera. Cap. CLXX.

Viperę caro comeſta palàm calfacit ac ſiccat.oportet autem capite & cauda amputatis ipſam excoriare & omnia interanea eximere,aquaq; triplici carnē eluere.deinde in aqua uelut anguillam coquere, addito marrubio,& anetho modico,paucoq; oleo.atq; ubi iam cocta fuerit,moderato ſale condire, & edenda, præbere,itemq; ius abſorbendum.Quod autem uiperæ carnes ſic comeſtæ purgent per cutem totum corpus,ex his cognoſcere licet,quæ quum adhuc iuuenis eſſem expertus ſum. Homo quidam elephantiaſi correptus abominabilis erat & graueolens.Itaq; casa prope uicum extructa in ipſa degebat. Metebant autem in uicino meſſores quibus uinum in amphora apportabatur.Vbi ergo tempus bibendi adeſſet,meſſores uinum in craterem effundebant,atq; ſic mortua uipera ſimul excidebat.Itaq; plenū humanitatis opus ſe facturos rati,uinum egrotanti elephantiaco largiuntur:melius enim eſſe iudicabant ipſum mori,quàm talem uiuere uitam. Verum is epoto uino mirabili modo ſanatus eſt.Etenim uniuerſo eius tumeſcēs cuticula,uelut oſtrecrum tectorium decedebat, quantum eius reliqui fieret, ſatis molle apparebat, uelut in locuſtis ac cancris uidere eſt,ubi teſtam exuerunt. Quin & in aliis plurimis conſimiliter accidiſſe, ueteres memoriæ prodiderunt. Et nos multos ex uiperis curatos uidimus, unde etiam theriacæ ipſas miſcemus.

De herinaceo marino. Cap.CLXXI.

Herinaceus marinus comeſtus ſuperiori uentriculo conducit,& cibos auerſantibus,appetentiam excitat.Vrinam laxat idem ueſicam expurgans,unaq; aluum leniter emollit.

De herinaceo terreſtri. Cap.CLXXII.

Herinacei terreſtris caro ſiccata & paulatim pota, elephantiacis auxiliatur, & uitiato corporis habitu præditis,conuulſisq; ac nephreticis, inſuperq; aqua

ſubtercutem laborantibus:habet enim uim diſcuſſoriam ac ſiccatoriam.Sed & iecur ipſius ſole ſiccatum ac potum,elephantiacis opitulatur.Cæterum utriuſque herinacei terreſtris ac marini uſtorum cinis extерſorius eſt ac diſcuſſorius,& carnem conſumit. Quapropter & ulcerum ſuperexcreſcentem carnem demolitur ac compeſcit,& ſordida ulcera expurgat.Verũ herinacei terreſtri uſti cinis pice liquida exceptus alopecias ſanat.Eiuſdem cinis potus cum uino mulſo calculoſos rhenes ſanat.& aquam intercutem. Bibitur cineris cochlearii dimidii menſura.Omnem urinæ difficultatem ex quacunque cauſa obortam, ſoluit herinaceus,ſi inteſtina ac interanea ipſius ſuffiantur, ægro undiquaque cooperto:celerrime enim ſic malũ ſoluitur.Ad hanc rem interanea inueterata eſſe oportet,& ſicca aſſeruata:quibus nõ præſentibus caro aut pellis ſicca ſuffienda eſt. Multam urinam cient interanea ſicca trita pota,quantum tribus digitis appræhendi poteſt,ex uino.Eiuſdem caput uſtum,& cum adipe urſino illitum,non modo alopecias perſanat, ſed ẽt pilos ex cicatricibus producit.Corium autem uſtũ itidem cum adipe,maxime urſino illitũ,ſimiliter alopecias ſanat.Totus porrò terreſtris herinaceus uiuus in oleo ad mollem ac lentum ignem coctus diutiuſcule,oleum ex ipſo coxendicum dolores ueteres,illitu ſanare facit.Fit ex ipſo & pſilothrum pilis denudandis hoc modo.Herinaceum uiuum in ollam denſiſſimum operculum habentem,& duodecim ſextarios capientem mittito,& ad ipſum olei ſextarios ſex tantum affundito,& ollæ oſculum diligenter gypſo oblinito,ut nullatenus tranſpirare poſſit. deinde ad dies xl.ad ſolem ſub caniculæ æſtibus exponito. Poſtea apertam tudicula noua diligenter agitato,& mox excolato per panniculum,utitor. Illinatur ex eo locus in ſole,& diu cõfricetur donec exſudent,poſtea aqua dulci affuſa prolue.Cauendum autem ne alios locos

contingat,quos depilare nolis.

De Hippocampis marinis. Cap.CLXXIII.

Hippocampi marini & aſſati comeſti,& morſui im poſiti,a cane rabidoſo commorſos ſanant. Verum cū aceto mulſo & melle ipſos conterere oportet.

De cantharidibus. Cap.CLXXIIII.

Cantharidum magnificum experimentum habe- mus ad ſcabros ungues. Extrahunt enim ipſos com modis medicamentis ammixtæ. Miſcetur autem aliis erodentibus compoſitionibus,& excoriatoriis lepro ſorum. Quidam ex præceptoribus noſtris in pharma cum urinam ciens parum de cantharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos uſus commodiores ſunt,uelut ego expertus ſum,quæ in tritico reperiun- tur,& uirgulas tranſuerſales melini coloris in alis ha bēt. Magis aūt adhuc idoneæ fiēt,ſi uiuas ipſas in uas fictile mittas. Deinde oſculo uaſis rarum linteolum obducas,deinde acetum in olla feruefacias,& uas cā tharidum inuerſum ſupra ollam detineas,ita ut uapo rem ab aceto elatum,per linteolum cantharides exci piant,donec emoriantur.

De cancris fluuialibus. Cap.CLXXV.

Cancros fluuiales crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe,& omnes reptilis morſum curabis,& præ ſertim ſcorpii plagæ medeberis. & eum qui poto le- pore marino iam perit,ſtatim reſtitues. Manifeſtum autem eſt,quod internam eius carnem cum lacte te- rere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthiſicis contabeſcentibus. Itēq; iure albo cocti & co meſti,abſorpto inſuper iuſculo. Cæterum cinis cre mati cancri ſimiliter ut alia uſta ſiccat. Verum quadā totius ſubſtātiæ ꝓprietate, ad rabioſi canis morſum efficax eſt.tum ſolus,tum multo amplius gentiana & thure additis,ita ut ſit thuris pars una,gentianæ quin- que, cineris cancrorum partes decem. Vſi ſumus au- tem uſtis aliquando quidem alio modo, ferè tamen

quomodo præceptor noſter utebatur. Patinam habebat is ex ære rubro, in quam uiuos cancros miſſos urebat, linis uitis maxime ſubiectis, donec ad cinerem redigerentur, ut commode teri poſſent. Atq; ſic habebat ſemper præparatum domi ſuæ pharmacum. Vrebat autem ipſos cancros menſe Auguſto ſub caniculæ æſtibus luna decima octaua. Ex eo uero quotidie à rabido cane commorſis dabat uſq; ad quadrageſimum diem cochlearium ſatis amplum in aquam inſpergens. Si autem nō à principio, ſed poſt aliquot dies a morſu commorſi curam ſuſcipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, ut quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur uero & ad uulnus ipſum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis libram i. aceti acerrimi ſextarium i. opopanacis quadrantem. Porrò cinere cancri fluuiatilis uſti melle addito, plantas pedum à frigore ruptas, & digitorū rimas ſanabis. Eodem etiam maligna & canceroſa ulcera curabis.

De carabo ſiue locuſta. Cap. CLXXVI.

Locuſtæ teſtam uſtam ac tritam cum meraco bibēdam dato. & alui infernum fluxum compeſces. Expurgat eadem & calculos rhenes, multam arenoſam urinam deducens.

De teſtibus caſtoris. Cap. CLXXVII.

Caſtoris teſtes caſtorium appellant, celebre & multi uſus medicamentum. hic in uniuerſum uim eius referemus, ad quam ſi quis reſpiciat, particulares uſus ſibiipſi exquirere poterit. Calfacit itaq; & ſiccat, eſtq; multum tenuium partium medicamentum, ſiue quis humido corpori adhibeat egente ſiccatione, ſiue frigido indigo caliditatis, ſiue his qui ex repletione conuelluntur, ubi ea quæ præter naturam in neruis continentur euacuare oportet, magnam quidem utilitatē ex ſe oſtendit, & nulli parti ullum aliquod detrimentū affricat, præſertim ſi homo non uehementi aliqua

febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob craſſorum ac uiſcoſorum humorum multitudinem, commodisſimum eſt potum. utile eſt & ſingultui, ex humorum frigidorum ac uiſcoſorum copia oſculo uentris, infarta oborto. Si uero ex ſiccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, ſingultus aut conuulſio oriantur, caſtorii uſum uelut infeſtisſimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeo calida febri, ſed ut ita dixerim tepida, uelut in altiore ſopore, ac lethargo fieri ſolet, ualde multis caſtorium exhibuimus cum pipere, utriuſq; cochleariũ ex aqua mulſa, & nemo ex ipſis ulla parte læſus eſt. At uero in lethargicis ac alti ſoporis febribus, caſtorium roſaceo dilutum capiti impoſuimus ac ceruici. Ad ſuppreſſos aũt menſes ob copiam ac crasſitiẽ ſanguinis, ſanguine à talo moderate detracto, cochleãrium caſtorii cũ pulegio aut calamintha exhibui, cognouiq; medicamentum ipſum purgationem menſtruam ciere. Eiicit & ſecundas detentas, & morantes, ſimiliter cum aqua mulſa potum. Inflatos uentres & torminoſos propter craſſum ac flatuoſum ſpiritum concluſum, ex poſca potum ſanat. Datur & orthopnoicis recta ceruice ſpirantibus, cum aceto mulſo aut poſca. Suffitur. & in carbonibus, hiante ægro & uaporem excipiente.

De canis fluuiatilis teſtibus. Cap. CLXXVIII.

Canis fluuiatilis teſtes ad eadem commodi ad quę caſtoris teſticuli exiſtunt, ſunt tamen debiliores, eiuſdem canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorum morbum egregie mitigat.

De canis terreſtris catulo. Cap. CLXXIX.

Catulus canis terreſtris probe ſaginatus iuxta ægrũ accliuatus, ſiue ſtomacho, ſiue alia interna parte, ęgrotet, morbum eximit ac ſanat, affectu in ipſum tranſeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter ſepeliri oportere.

De cygni pullo. Cap. CLXXX.

Cygni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum teſtis uſtis. Cap. CLXXXI.

Buccinorum teſtæ uſtæ uim multum ſiccatoriam habent, unde commodis medicamentis ammixtæ inflammatione in duritias diſcutiunt. Conſimilem uim habent purpurarum ac oſtreorum teſtæ.

De galerita uolucre. Cap. CLXXXII.

Corydalus Græcis appellatur, & Latinis galerita, uolucre animal paruum, quod ſæpe iuxta uias uidemus. id ſimplici iure coctū ac comeſtum colicis prodeſt. Oportet autem asſidue & frequenter id edere, unà cum iure. Nam utilitatem ex ipſo ſæpe expertus ſum. Habet autem eminentiam quandam in capite uelut criſtam, ex primis ſponte naturę productam.

De cochlea terreſtri. Cap. CLXXXIII.

Cochlea terreſtris duram carnem habet, & propterea comeſta ęgre concoquitur. Verum iuſcultum ipſius coctæ ex aqua & anetho, oleoq; ac garo, aluo ſecedit ſi potetur. Si uero prima & ſecunda aqua in qua coquitur diffuſa, in tertia coxeris donec exacte flacceſcat, & in fluxione uentris exhibebis uentrem ſiſtet. At uero cochlearum humiditas ſola per ſe citra carnem accepta, uocant autem eam ipſam cochleæ mucum, & thuri ammixta, aut aloe, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his, aut omnibus donec cerati crasſitudinē habeat, pharmacum euadit glutinatorium, & ſubmucoſis aurium tumores probe ſiccat. Glutinat item ac ſiccat oculorum fluxiones fronti impoſitum. Quum itaq; multum eius muci colligere uoles, carnem ipſarum ſtilo perforato. non modicam enim humiditatē emittunt, præſertim ſi non ante multos dies captę fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autem aliquando in agro cuidam neruos ſauciato unà cum tendinis contuſione, carnē cochlea

rum impoſui cum farinæ polline qui molendinis adhæret,tritam , & citra inflammationem uulnus glutinatum eſt.Erat autem homo durę carnis.Quod ſi ad manū ſit,præſtat ammiſcere in talibus myrrham aut thus aut reſinam frictam leuisſimè tritam . Cæterum caro ipſa in pila prius contuſa,deinde trita & impoſita,omnes partes ſuperfluam humiditatem habentes ſiccat,ut etiam hydropicis proſit.Sed & unà cum teſtis ſuis tritæ cochleæ uentri uniuerſo hydropicorum imponuntur,& ſuper articulorum tumores in arthriticis,& appoſitio quidem ipſarum difficulter auferri poteſt,uerum multum ſiccat,& ſanè ſinendæ ſunt donec ſua ſponte decidant.Idem facere expedit & in tumoribus ægre ſolubilibus ex plaga,aut contuſione factis in auribus.Nam omnes hos exſiccat, etiamſi uiſcoſum & craſſum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ unà cum teſtis uſtæ, galla omphacitide ac pipere ammixtis,magnopere proſunt dyſenteriis, in quibus ulcera nondum ſunt putredinoſa . Oportet autem eſſe piperis partem unam,gallæ duas,quatuor cineris cochlearū.Quę omnia exactè leuigata ac mixta,repoſita ſeruabis,& uſu expetente cochlearii pleni menſuram obſoniis inſperges,aut cum aqua calida aut uino bibendam dabis.Citra uero ullam admixtionem ipſe cinis cochlearum uſtarum ſiccandi uim habet,cui & quiddam caliditatis propter uſturam ineſt.

De Mænulis. Cap. CLXXXIIII.

Mænulæ ſalſæ caput uſtum,excreſcentes in ulceribus carnes,maxime in dentium gingiuis,reprimit inſperſnm,& callos eximit,quos clauos uocant. & extuberantes ſedis eminentias tabefacit ac conſumit.

De torpedine. Cap.CLXXXV.

Torpedo uiua appoſita,diuturnum capitis dolorē depellit,& prolabentem ſedem intro pellit. Mortua uero aut omnino non,aut modice hæc facit.

De aſello marino. Cap.CLXXXVI.

Aſellus marinus aqua coctus cum anetho, & modico ſale conditus, oleoq; pauco, omnem interaneorum morbum ſanat, maxime alui ab acribus humoribus infeſtatæ.

De oſtreorum teſtis. Cap. CLXXXVII.

Oſtreorum teſtæ omnes leuiſsime tritæ & ad puluillum redactæ, ulceribus malignis conueniunt, & præſertim in ulceribus corrodentibus labiorum optimum pharmacum ſunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim ſunt facultatis adſtrictoriæ, per quam duræ ac terreæ exiſtunt. Eam autem per uſturam ammittunt. Eædem cum aceto aut poſca aut uino mulſo tritæ, putredinoſis commode fiunt, pro habitu uidelicet ægroti, cõueniente humore ammixto. Quod ſi uratur oſtreorũ teſta, tenuiorũ partium euadit quàm buccinorum teſta. nam & minus durum eſt ipſarum corpus. Si uero lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora ulcera explenda & ad cicatricem perducenda. Atq; ego ſanè oſtreorum teſta hoc modo præparata ſemper utor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægre carnem recipientes, etiam ſi fiſtuloſæ eſſent ac profundæ. Circumpono autem eam forinſecus cum adipe ſuillo uetere & in ipſum ſinum quid indo ex his quæ talia carne replere ſolent, quale eſt pellucidus lapis, ſpecularis appellatus. Quin & dentes oſtreorum teſta illuſtrat, uelut etiã buccinorum, & purpurarum, non ſolum ui exteſoria, ſed etiam ſubſtantiæ aſpritudine. Quapropter non eſt neceſſe ad hanc rẽ ipſas ualde leuigare. eædẽ lotæ ac tenuiſsime tritæ humore flaccida ulcera exſiccant.

De purpurarum teſtis. Cap. CLXXXVIII.

Purpurarũ teſtæ cum aceto potæ lienes tumentes ſanant. Suffitę uero uteri ſtrangulatus curant, & ſecundas morantes detrahunt. Vſtarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De ſquatina marina. Cap. CLXXXIX.

Squatinam

Squatinam marinam uſtam craſſioribus corporibus in balneo inſpergito.

De Sepia. Cap. CXC.

Sepia ſuffocata in aceto, ſi cum oleo acetum bibendum dederis, eum qui hippocampi marini uenenum ſumpſit ſeruabis. Teſta ſepiæ exterſoriā & ſiccatoriam uim habet, eſtq; tenuium partium. Quapropter uſta utimur ad uitiligines, maculas ſolares ac lentigines, & ſcabiem. Sed & ſale ammoniaco ammixto, oculorum ungues exterit. Eadem non uſta, dentes illuſtrat, & affricta oculorum cicatrices deterit, & ulcera in ipſis ſiccat. Magnas quoq; palpebrarum aſpretudines, ſycoſes, Grę cis dictas, conſumit.

De Scinco. Cap. CXCI.

Scinci circa rhenes partes, ad tentiginem pudendorum ciendam bibuntur. Neque aliud magis contrarium huic facultati deſtruendæ uidetur, quàm lactucæ ſemen ex aqua potum. Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum, tentiginem ſedare tradunt.

De Tellinis. Cap. CXCII.

Tellinarum ſalſarum uſtarum cinis cum cedria adhibitus, ſuperfluos palpebrarū pilos renaſci ꝓhibet.

De cicada. Cap. CXCIII.

Cicadis ſiccis quidam utuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis, exhibentq; aut tres, aut quinque, aut ſeptem, tum in interuallis, tū in exacerbationibus. Alii toſtas in ueſicæ dolore, ac calculoſis, edendas præbent.

De hyęna. Cap. CXCIIII.

Hyena uiua in oleo cocta, uelut de uulpe dictū eſt, oleum diſcuſſorium efficit, arthriticis utiliſſimū. Vſus fiat uelut de uulpe iudicauimus.

De hirundinibus. Cap. CXCV.

Hirundinum uſtarum cinis cum melle illitus, anginam ſanat, & omnino omnes affectiones quæ in fau

cibus ac gurgulione cum tumoribus fiunt. Quidam & ad acueudum uiſum cinere utuntur, collyrii ſicci modo adhibentes.

De electione optimorum medicamento-rum. Cap. CXCVI.

Agaricum præſtat quod ſtrias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloem elige puram, non lapidoſam, ualde ſplendidam, denſam, ſubflauam, friabilem, hepatis colore, facile liqueſcentem, odoratam, amaritudinis intenſæ. Nigra uero & ualde dura reprobatur.

Amomum elige recens & album aut ſubruffum, non coactum, ſed ſolutum & diffuſum, ſemine, plenū, ſimili racemulis, ualde graue & odoratum, non carioſum, acre & guſtu mordax, colore ſimplex nō uariū. Adulterant quidam id amomide ſimili exiſtente. Semper autem fragmenta reprobanda ſunt, electis ramis perfectis ab una radice.

Ammoniacum thymiama eligendum eſt non lignoſum, granis thus referens, purum, denſum, nihil ſordium habens, caſtorei odorem præ ſe ferens, guſtu amarum.

Aſpalathus bonus eſt grauis, & poſt decorticationem ſubruber aut purpuram referens, denſus, odoratus, ſaporis amari.

Abſinthium melius eſt quod in Ponto & Cappadocia naſcitur.

Bitumen optimum eſt purpurei coloris, ſplendidum, intenti ac grauis odoris. Nigrum autem uitioſum eſt. Nam pice ammixta adulteratur.

Bdellium præſtat guſtu u amarum, colore glutinis pingue in altum & facile molliri potens, non lignoſum, non ſordidum, iucundi odoris in ſuffitu, & ungui ſimile aromatico, onychi appellato.

Elleborum nigrum eligito probe coaltum, tenuem habentem medullam, acrem guſtu ac feruiſ

dum. talis eſt qui in Helicone prouenit ac Parnaſo & Anticyra.

Elleborum album elige moderate extentum, & album fragilemq; ac carnoſum, nõ acuminatum & iunceum, aut pulueruIentam lanuginẽ remittentem dum frangitur, quiq; medullam tenuem habeat, guſtu feruido non ualde neq; aceruatim, ſaliuam attrahentem: qui enim talis non eſt ſuffocatorius exiſtit. Primas obtinet Cyrenaicus.

Euphorbium eligo pellucidum & acre.

Viſcum optimum eſt recens, caloris praſini intrinſecus, foris ſubflauum, nihil aſperum aut furfuraceum habens, colligitur ex quercu, maloq; ac pyro, & aliis arboribus.

Gluten piſcium bonum eſt non glaucum, ſubcraſſum, non ſcabrum, facile liqueſcens.

Calamus aromaticus bonus eſt fuluus, denſis geniculis, & qui in multas ſciſſuras & ſegmenta aſſuloſe frangitur, fiſtula telis aranearum repleta, ſubalbidus, in manducando uiſcoſus, adſtringens, & ſubacris.

Cardamomum optimum eſt quod ex Armenia affertur. Elige quod ægre frangitur, plenum & concluſum.

Caſſiam elige fuluam, boni coloris, corallium referentem, arctam ualde, longam craſſam, fiſtulis plenã, guſtu mordacem, & adſtringentem cum quodam aromatico feruore, uinum redolentem, uerum purpurea & craſſa zigir appellata, roſam odore referens, ad medicum uſum maxime apta eſt.

Cera optima eſt ſubpinguis, odorata, pura, põtica. Glutinum quod aliqui xylocallam uocant, optimum eſt Rhodianum, eſtq; album & pellucidum. Nigrum uero deterius eſt.

Gummi elige uermiculatum, uitriforme, pellucidum, non lignoſum. ab eo proximum eſt album, reſinoſum uero ac ſordidum inutile eſt.

Coſtus optimus eſt Arabicus, albus exiſtens ac leuis, plurimum habens & iucundum odorem. ſecundum locum obtinent. Indicus denſus exiſtens ac leuis & niger uelut ferula. Tertius eſt Syriacus coloris buxei, odore nares percellens. Optimus eſt recens, albus plenus ex toto, denſus, ſiccus, teredinem nõ ſentiens, guſtu mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipſum helenii radicem ammiſcentes, facilis eſt cognitio. Nam helenium linguam non feruefacit, neq; odorem intentum & nares percellentem exhibet.

Crocus optimus corycius eſt, recens ac boni coloris, parum albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probe coaltus, plenus non friabilis, non pinguis, & tamen in attritu digitos facile tingens, non carioſus, impetuoſi odoris, & acris. Qui enim talis non eſt, aut uetuſtus eſt, aut maceratus. Quo uero facile teri poſſit, in ſole ac fictili nouo ſiccare oportet.

Crocomagma ſic præparatur: Croci drach. cētũ; roſarum ſiccarum drach. quinquaginta. amyli drach. l. myrrhæ troglodyticæ, gummi utriuſq; drach. l. uino odorato terito & paſtillos formato, eisq; in umbra ſiccatis, utitor.

Cyperi radix optima eſt quæ grauisſima & denſa ac plena, ægre friabilis, aſpera odorata, cum quadam acrimonia.

Thus primas obtinet maſculum rotundum non ſectum, album, & ubi inciſum eſt intus pingue. Adulteratur reſina pinus aut gummi, facilis eſt cognitio.

Thuris cortex præſtat craſſus ac pinguis, odoratus non ſcaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice ſtrobili aut pini ammixto. depræhenditur id igne: alii enim cortices ſuffiti fumum edunt. Verum hic ardet odore iucundo uelut thus.

Malabathri folium bonũ eſt recens, in nigrore ſub albidum, non friabile, integrum odore nares percellens, & dum diluitur odoratum, nardum ſapore non

ſalſuginem referens,quod uero in tenues partes con-
tuſum carioſum odorem repræſentat,uitioſum eſt.
Medulla optima eſt ceruina,deinde uitulina, poſt
taurina. Bona eſt quæ æſtate accedente ad autumnũ
colligitur: aliis enim temporibus cruenta ueſtigia in
ipſa reperiuntur. curatur ad repoſitionem, recẽs mol-
litus aqua affuſa, deinde per linteum excolatur, rur-
ſusq; lauatur, donec aqua pura fiat, poſtea in duplici
uaſe liquatur, ſordibus innatantibus penna ablatis,
poſtquam autem cõgelata fuerit, in fictili nouo repo-
nitur, deraſa diligenter fece quæ poſt liquefactionem
& excolationem ſubſidet.
Panacis radices meliores ſunt ſiccæ & albæ. extẽ-
tæ, & incorroſæ, guſtu feruidæ, & aromaticæ. Succus
panacis cõmodus eſt guſtu amariſſimus, forinſecus
uiridis, intrinſecus albus, pinguis, cito ſolubilis, gra-
uis odoris, & guſtu calfaciens.
Myrrha primaria eſt Troglodytica, ſubuiridis &
pellucida, odorata, acris. quæ uero colore picea eſt,
inutilis exiſtit.
Stacte myrrha bona eſt odorata, leuis, oleum ad-
mixtum non habens.
Styrax præfertur flauus & pinguis, reſinoſus, gru-
mos habens ſubalbidos, ualde odoratus, & dum mol-
litur humiditatem melleam remittens.
Tragacantha optima eſt pellucida & leuis, tenuiſſi-
ma & pura, ſubalbida.
Hyoſcyamo utendum eſt eo qui albos flores
producit.
Galbanum optimum eſt, thuriforme, grumoſum
purum, non lignoſum, quod & ex ſemine quid ammi-
xtum habet, odore graue, & neq; ſumme liquidum,
neq; ualde ſiccum. Gagates lapis præfer-
tur qui facile accenditur, & odorem bituminoſum re-
præſentat. Melanteria optima eſt ſulphu-
rei coloris, leuis, æqualis, pura, & contactu aquæ ci-

to nigreſcens.

Pompholyx optima eſt Cypria,& quæ aceto ſubacta æris odorem refert, colorem autem picis. Eſt autem & cœnoſi ſaporis,& carbonibus ignitis impoſita ardet,colorem aereum repræſentans.

Ex Oribaſii libris ad Euſtathium & Eunapium,de ſimplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media ſunt inter calfacientia ac frigefacientia. Cap. CXCVII.

Adiantum,aſparagus myacanthinos, muſcus qui & ſplanchnon dicitur,glycyrrhizæ ſuccus, oleũ dulcisſimum,cera,faba,lycium,lotus ſiue trifolium,citrii cortex,filicis radix,nuclei nucis pineæ,lentiſcus,lens, terra chia & ſamia,cadmia,ſpuma argenti.

Quæ moderate calfaciunt. Cap. CXCVIII.

Viticis folia & ſemen,urticæ ſemẽ & folia,amygdala dulcia,anagallides ambæ atractylis,glycyrrhizę radix,oleæ radix,& fructus maturus, fermentũ,eryngium,reſinæ omnes,cicerbita ſicca,iunci odorati flos palmæ fructus.cochlearum cinis,cynocrambe, batrachii herba & radix, pulegium, lauri folia, & magis baccæ,minus autem radicis cortex,dictamnum,pſeudodictamnum,ſaluia,eryſimum,lanæ uſtæ, bryonię radix,ariſtolochię radix,aſphodeli radix,daucus,chamædaphne,dracunculi radix,oleum raphaninum,cicerum ſpecies tres,uiſcum,caucalis, liguſticum,ferulæ ſemen,ſagapenum,ſatyrion,apium,ſion,ſinon,ſtyrax,hydropiper,hypericum,ſal,ſanguis,fel, urina,ſaliua,ſulphur,uiperarum carnes,adeps, ſalſorum piſcium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine. Cap.CXCIX

Aloe,chamæmelon,agaricum, abſinthium, ladanum,lini ſemen,malabathri folium ſpica nardi, nardus celtica,uinum nouum, ſerum lactis,caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calfaciunt ſecundo ordine. Cap. CC.

Amurca,anethum ſiccum,ſed uiride minus,artemiſia balſamum,elaphoboſcum,calamus aromaticus, crocus,thus,maſtiche chia,mel,uinum,pix, meliſſophyllum,marrubium,propolis,cucumeris ſylueſtris ſuccus,ſcādix,ſcilla,cardui radix,myrrha,terebinthi cortex foliaq; ac fructus,fœnum græcum,chamæleontis utriuſq; radix,chamæpitys,ocymum.

Calfactoria tertii ordinis. Cap. CCI.

Abrotonū præſertim uſtum,lolium, populi nigræ flores & reſina,acorus,amomum,amaracum,ammium,anethum uſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix,ſabina herba,ueratrum utrunq;,epithymum,menta,calaminthe, thymbra, harundinis uallatoriæ cortex uſtus,caroum,caſia,cedrus utraque, cnici ſemen,conyzæ,cuminum,thuris fuligo,fœniculum, melanthium,mei radices,moly ſiue ruta ſylueſtris, aut beſaſa, rhododaphne,uinum uetus,origanum omne, opopanax,petroſelinum,ruta,ſmyrnium,hyſſopus,galbanum,chamædrys,rhaphanus,ſampſuchus.

Calfactoria quarti ordinis. Cap. CCII.

Adarce,ampelopraſon,euphorbium,oleum cedrinum, coſtus, cepa, lepidium, ſinapi, allium, ſtruthii,radix, tithymallorum ſucci, & omnia uſtoria ui prædita.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCIII.

Gramen moderate,auricula muris,citra adſtrictionem, pira in cataplaſmate impoſita moderate frigefaciunt, balauſtium, rubi folia & germina & fructus uiridis ac flos ipſe. Auena moderate, muſcus marinus,glaucum moderate,dorycnion ualde frigefacit, harundinis ſepiariæ folia moderate, cicuta ſummè,lichen in petris naſcens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus,& folia,oleum myrteum,ſeſaminum,balaninum,helxine ſiue perdicias moderate, panicum, uiolæ folia & ſuccus,mali perſici & citrii caro, fungi multum frigefaciunt,item omphacii ſuccus,amylum

moderate,roſaceum mediocriter,ſordes ex palęſtra, cicerbita non ſicca,tribulus uterq;, ramorum palmæ ſuccus.Samia terra moderate,cimolia terra,naxiæ cotis detritum ſiue retrimentum, plumbago mediocriter,plumbum,ceruſſa,ſandyx, caſeus mollis recens coactus moderate perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine. Cap.CCIIII.

Acacia illota,atriplex citra adſtrictionem,uinacea, milium,ordeum,platanus,rhamnus,ſeris.

Quæ frigefaciunt ſecundo ordine. Cap.CCV.

Acacia lota,plantago,blitum,galla,omphacitis,cucurbita,cucumis,pepo,ſolanum hortenſe, lens paluſtris,alga uiridis,circa præupta maris littora collecta,pſyllii ſemen.

Frigefactoria tertii ordinis. Cap.CCVI.

Semperuiuum utrunq;,portulaca mandragoras,citrii pars acida,polygonum,potamogeton, hyoſcyamus qui & florem & ſemen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis. Cap.CCVII.

Succus papaueris,cicuta.

Quæ ſiccant citra mordacitatem. Cap.CCVIII.

Vrticæ ſemen & folia,amurca,anagallis utraq;,auena,plantago,oleum dulce inſulſum lotum, fermentũ attrahit ex alto ac diſcutit.Lupinus amarus, hippuris fortiter,iſatis,ſalicis flos & folia cum quadam adſtrictione.Quidam & ſuccum ex ipſis faciunt, & pharmacum habent citra mordacitatem ſiccans ad multa cõmodum.Verum multo amplioris uſus eſt pharmacũ ſiccans & adſtringens,nucis cortex uſtus, ſimulq; tenuium partium exiſtit,milium, cẽtaurium tenue fortiter ſiccat,ceraſi gummi,lilium,faba,forinſecus impoſita,cupreſſi folia ac reliquæ partes,cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati,nymphææ radix,ſiræum ſiue ſapa,quinquefolii radix, polypodium, myrrha, ſarcocolla,ſtœbe,tragacantha,terra omnis, cadmĩa, aſiæ petræ flos humore flaccidas carnes conſumit,

pompholyx ſæpe uſta, calx ſtrennue, oui candidum ac tenue, eadem uis & uitellorum eſt.

Quæ ſimpliciter ſiccant. Cap. CCIX.

Viticis folia & ſemen, graminis radix moderate, adiantum ſemperuiuũ utrunq;, amarantum fluxiones ſiſtit, potum, bryoniæ radix, anagyri folia ſicca, pira in cataplaſmate impoſita moderate, ariſtolochia, aſparagus myacanthinus, aſphodeli radix, & magis cinis, balauſtium ualde, ruborum fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi ſimiliter, bulbus in cataplaſmate, eryngium, iſatis, ſalicis corticis cinis uehementer, cannabis ſemen, pæoniæ radix, lauri folia uehementer, & magis baccæ, oleum cyprinum, laurinum, panicum in cataplaſmate impoſitum, naſturtium caucalis, paſtinaca ſylueſtris ſiue daucus, lixiuium, præſertim ex cinere ficulneo, braſſica, caules autem eiuſdem cinerem fortiter ſiccantem faciunt, crethmum, lilii folia & radix, omphacium, platani cortex & pilulæ moderate, polypodium, amylum, ſal nitrum, gypſum præcipue uſtum, cadmia omnis, omnia metallica & lapidea ac terrea, teſta clibanorum, coagulum omne, ſtercus anſerum tamen & accipitrum inutile eſt propter multam acrimoniam, ſordes, ſiue ſtrigmenta, carnes uiperarũ, capita mænularum ſalſarum, cornu cerui ac capræ, caſtorium, oſſa uſta fortiter, capilli uſti, ſepiæ teſta, lanæ uſtæ, cancrorum cinis, garum abunde, muria.

Quæ primo ordine ſiccant. Cap. CCX.

Chamæmelum, iuniperi baccæ, caroum ordeum, polenta, crocus, thus, fœniculum, rododaphne, uinũ nouum, cucumeris & peponis ſemen, & radix ſicca, fœnum grecum.

Quæ ſecundo ordine ſiccant. Cap. CCXI.

Lolium, amaracus, bitumen, anethum, balſamum, uinacea, gingidium, elaphoboſcum, calamus aromaticus, thuris, cortex & folia arboris, itemq; ſemen, meũ, maſtiche, mel, ſpica nardi, nardus celtica, uinum cruũ,

opopanax,pix,rhamnus,rhaphanus, ſcandix, cardui radix, myrrha, lentiſcus, terebinthi fructus & folia, lentes, alga humida & uiridis, malabathri folium, galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant. Cap. CCXII.

Abrotonum præſertim uſtum,acacia,acorus,aloe ammium,anethum uſtum,aniſi ſemen,iuniperus,aſarum,abſinthium,herba ſabina,ueratrum, epithymū, thymbra, calamintha, harundinis ſepiariæ cortex uſtus,caroum,caſia,cedrus,conyza,thuris fuligo, nigella,citrii ſemen,uinum ſatis uetuſtum,acetum, origanum,quinquefolii radix,petroſelinum, ſmirnium, ruta hortenſis,marrubium, rhus, ſampſuchus, ſeriphium, hyſſopus,chamedrys,chamæleontis utriuſque radix,chamepitys.

Quæ quarto ordine ſiccant. Cap. CCXIII.

Ampelopraſon,oleum cedrinum, ſinapi,ruta ſylueſtris allium.

Quæ media ſunt inter ſiccantia & humectantia. Cap. CCXIIII.

Graminis radices in cataplaſmate impoſitæ, oleum dulcisſimum.

Quæ primo ordine humectant. Cap. CCXV.

Auricula muris,bugloſſum,ſuccus glycyrrhizæ,lactuca moderate,uiolæ folia moderate, mali perſicæ fructus,fungi,roſaceū,ſatyrium, ſtratiotes fluuiatilis.

Quæ ſecundo ordine humectent. Cap.CCXVI.

Portulaca,atriplex, blitum,cucurbita, mali armeniacæ fructus,cucumis,pepo,lens paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatē habent.Cap.CCXVII.

Acacia,auricula muris,portulaca, plantago, atriplex,rubi folia, blitum, muſcus marinus, glaucium, dorycnium, uiſcum,ſalix,cucurbita,cotyledon, cicuta,picea arbor,malua ſatiua,papauer,mala præcocia, fungi,platanus,polygonum,potamogeton, ſideritis cucumis cibarius,holoſchœnus,cicerbita, tribulus,

lenticula paluſtris,pſyllii ſemen,plumbum.

Quæ tenuium partium ſint. Cap.CCXVIII.

Abrotonum uſtum,uitex,ſcādix,populi nigræ flores & folia,urticæ ſemen & folia,amomum, acorus, aſari radix,bryoniæ radix,chamæmelon,aparine,ariſtolochia,plantago ſicca, aſphodeli radix,præſertim uſta,balſamum,herba ſabina,ſinapi,rubi radix,glycyrrhizæ radix,oleum uetus,oleum cicinum,elaphoboſcum,euphorbium, fermentum, ſalicis ſuccus, calamintha,calamus aromaticus,harundinis ſepiariæ cortex uſtus,caſia,carpeſion, milium,oleum cedrinum, pruni gummi, maſtiche, nigella, ſuccus cyrenaicus, opobalſamum,ruta,piſtacii fructus, propolis,terebinthus,roſaceum oleum,ſagapenum,ſampſuchus,ſeſelis,cucumeris ſemen,ficus aridæ moderate,flos iunci odorati,cinis,calx,ſalis flos,hyſſopū, ſal,alcyonium mileſium,nitrum,auripigmentū uſtum,gypſum uſtū, ſulphur,cadmia,pumex uſtus, lixiuium, aſiæ petræ flos,melanteria,miſy,æs uſtum,chryſocolla, ſandix, fucus,adeps leonis ac pardi,itemq; hyænæ ualde,caſtorium,ſepiæ teſta uſta,lanæ uſtæ.

Quæ craſſarum partium ſint. Cap.CCXIX.

Plantaginis radix,balauſtiū, uinacea,zingiber,cucumis,cepe,ſquamæ omnes,ſori,alumen.

Corroborantia. Cap. CCXX.

Caſia,galla omphacitis, ſtœchas,palmæ fructus, abſinthium,maſtiche.

Concoctoria. Cap. CCXXI.

Amomum,uua paſſa,cera, ladanum,glutinum librarium,crocus,thus,pix,maſtiche Ægyptia,roſaceum oleum,myrrha,ſtyrax,galbanum,alica,adeps ſuillus & uitulinus,butyrum,œſypus.

Suppuratoria. Cap. CCXXII.

Aqua temperatæ effuſæ fomentum, aqua & oleū, temperata,farina triticea,panis,altea,adeps porcinus & uitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Mollientia. Cap. CCXXIII.

Quæcunq; calfaciunt non tamen uehementer, ſimulq; non uehementer ſiccant: ſunt autem talia, ſeuū caprinum, adeps gallinaceus, & porcinus, ſeuum taurinum & hircinum, medulla ceruina, uitulina, ammoniacum thymiama, ſtyrax, galbanum, bdellium, oleū ſicyonium, oleum liliorum. oleum dulcisſimum, chamæmelum, althææ radix, cucumeris ſylueſtris radix, maluæ ſylueſtris folia, maſtiche chia. & Ægyptia, terebinthina, reſina colophonia, opopanax, ſordes ſtatuarum in gymnaſiis, ſordes paleſtrarū, butyrū, œſypus.

Quæ indurant. Cap. CCXXIIII.

Semperuiuum, portulaca, pſyllium, lens paluſtris, ſolanum. Indurantur autem corpora & partes aut ob ſiccitatem, aut ob plenitudinem. aut ob congelationē Si quidem igitur ob ſiccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipſam oportet. Si uero ob plenitudinem, euacuare eam ipſam oportet. Si uero ob cōgelationem fuerit indurata, congelationem moderate calfacientibus diſſoluere oportet. Nam congelatio ex frigore eſt, quæ autem uehementer calfaciunt, magis congelant.

Exterſoria. Cap. CCXXV.

Stercus caprinum uſtum & non uſtum, omnes teſtæ, teſta intectorum, ſepiæ teſta, herinacei terreſtris ac marini cinis, ſerum lactis, bryoniæ radix, mel, amygdala dulcia eſui apta, & ipſorum arbor, anagallis utraq;, anemonæ omnes, plantaginis folia, maxime arida, ariſtolochia, aron, aſparagus myacanthinus, ſtaphis agreſtis, aſphodeli radix, atriplicis ſemen, abſinthii ſiccus, bulbus impoſitus, ueratrum utrunq;, helxine, ſiue perdicias, ſalicis ſemen, calami ſepiarii radix trita moderate, fabæ caro, lapſana in cataplaſmate impoſita, lichen petrarum, leucoii partes omnes, platani radicis cortex, marrubium, meum, propolis moderate, ulmi folia, & cortex ac radix, ptiſſana, terebinthina amplius

quàm maſtiche,ſagapenum moderate,cucumeres,pe
ponis partes omnes,cucumeris ſylueſtris radix, beta,
tithymallus,phu,chamæpitis,alcyonia omnia, terra
chia & ſamia moderate,ſmiris abunde, cornu cerui,
& capræ uſtum,& quecunq; inueneris nitroſa & ama
ra,ea omnia meatus expurgare poſſunt. Quæ uero te
nuium partium ſunt dulcia extergent moderate ulce-
rum ſordes,& totius cuticulæ,uelut ſunt fabæ, eruũ,
ordeum,lupinus,& ſimilia.

Quæ uaſorum oſcula aperiant. Cap.CCXXVI.

Quæ oſcula uaſorum aperiunt,calida ſunt nõ ual-
de,& craſſarum partium: que enim uehementer cal-
faciunt,urunt & cruſtam inducunt. anemonæ omnes,
cepa,allium,fel taurinum,irini & aracini olei ſiue un-
guenti fex.

Rarefacientia cutem. Cap.CCXXVII.

Rarefactoria ſunt quæ moderate & citra moleſtiã
calfaciunt,nequaquam uero ſiccant. Chamæmelon,
althæa,cucumeris ſylueſtris radix,coſtus,libanotides,
nitrum,abrotonum,oleum uetus.

Denſantia cutem. Cap. CCXXVIII.

Aqua frigida,ſemperuiuum,portulaca,tribulus ui-
ridis,pſyllium,lenticula paluſtris,mandragore mala,
& ſummatim omnia quæ frigefaciunt non ſiccantia.

Corrodentia. Cap. CCXXIX.

Auripigmentum,ſandaracha,chryſocolla, cantha-
rides,erucæ pinus,cedria,ueratrum nigrum.

Reprimentia eminentias. Cap.CCXXX.

Elaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra man-
dragoras,aſiæ petræ flos,oſtreorum teſtæ, herinace-
us uterq; uſtus unà cum teſtis ſuis,hæmatites lapis,ſic
cus tritus & ad puluillum redactus faba,ſquama æris,
chryſocolla.

Cicatricem inducentia. Cap.CCXXXI.

Quæcunq; adſtringunt & ſiccant , alumen, galla
omphacitis æs,uſtum,præſertim lotum, malicorium

aridum,recrementum,plumbi,ſpuma argenti, helcyſma id eſt,argenti recrementum,plumbum uſtum, teſta intectorum omninm teſtæ,uitrum,pumex preſertim uſtus,& uino extinctus,ſpecularis lapis uſtus,ceruſſa,pompholyx, ſpodiũ lotum,chryſocolla,ſtibiũ uſtũ, diphryges,ſarcocolla,omnia prædicta ſi ulceribus inſperſeris,ipſa cicatrice includes. Verum cum mordacitate cicatricem inducit attramentum ſutoriũ uſtum,cadmia,ſquama æris ac ferri,præſertim ſtomo matis,erugo,calx uſta & lota.

Exulcerantia in ſuperficie. Cap. CCXXXII.

Rubi canini folia,betę radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſtæ,aſphodeli radix, ſemẽ lini,& ſalſa,& acria,& amara.

Vſtoria. Cap. CCXXXIII.

Cantharis,diphryges,fex aceti uſta,anemona puniceum florem habens,allium,cinis,præſertim ficulnus nitrum aſſatum,æs uſtum,alumen,buccinorum teſtæ uſtæ, męnularum capita; auripigmentum, ſtaphis agreſtis,granum cnidium,ſinapi, pyrethrum,calx nõ extincta urit, extincta cruſtam inducit.

Attractoria. Cap. CCXXXIIII.

Anemonæ omnes,anagallis utraque,dictánus, cicer,tapſia,ciclaminos, narcisſi radix, propolis fortiter, fermentum, ſtercus omne, ſagapenum, ſuceus cyrenaicus, & medicus, ſylphii ſuccus & radix, ſparti quo aucupes utuntur, & ſemen, & uirgarum ſuccus generoſe,terebinthina magis quàm aliæ reſinæ, ſulphur, ſtercus bubulum, præſertim ſi eruo boues paſcantur, calaminthe in cataplaſmate impoſita,coſtus contritus cum oleo,fortiter autem attrahit uiſcum.

Diſcuſſoria. Cap. CCXXXV.

Abrotonum,agaricum,adiantum,ægilops,urticæ ſemen & folia,ſambucus,ebulus,chamæmelon, aniſi ſemen,ariſtolochiæ radix,aſphodeli radix præſertim

uſta, atriplex, bulbus, herba ſabina, muſcus qui ſplanchnon & hypnon græcis appellatur, daucus, althæa, oleum dulce, oleum uetus, oleum raphaninum & cicinum, thapſia, calami ſepiarii cortex uſtus abunde diſcutit, braſsicæ folia, lilii folia & radix, ladanum, mercurialis, malua ſylueſtris, mel mali perſicæ folia, & germina, rhododaphnæ, groſſi ficus ſylueſtris, maſtiche chia, opobalſamum, ſuccus cyrenaicus uehementiſsime, paliuri folia & radix, ruta, pix, marrubium, terebinthina, roſaceum oleum moderate, ſordes à ſtatuis, ſordes palæſtrarum, quæ patos græcis dicitur, ſampſuchum, cucumeris ſylueſtris radix, myrrha, caricæ acriores amplius quàm groſſi, beta citra calfactionem, fortior eſt autem alba, galbanum, ſal præſertim uſtus, ſalis flos, nitrum, halcyonia omnia, terra ſamia, hyoſcyamus, caſeus tener ex acido lacte moderate, butyrum, coagulum omne ſtercus omne ualde œſypus moderate, carnes uiperarũ fortiter, adeps præſertim leoninus, oſſa uſta eorundẽ leonum, & omnium aliorum cinis.

Adrinſtentia. Cap. CCXXXVI.

Oleaſter, piraſter, lẽtiſcus, apiũ, ſemperuiuum, papauer, cytiſus, aloe, urtica, uinacea, pira, crocus, althæa, terebinthus glans, hyoſcyamus, hedera, nymphæa, palmæ, oui uitellus aſſatus, paliurus, hippuris, ſanguis concretus, liguſtrum, œnanthe, braſsicã bis cocta, coagulũ leporinũ, ſpongia uſta, rhamnus. ſunt & multa alia adſtringẽtia, q̃ oĩbus nota exiſtunt.

Quæ ſemen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis, & cibis medicamentariis. Cap. CCXXXVII.

Ex eduliis omnia quæ amplius nutriunt & inflant. item medicamẽta omnia flatuoſa & calida. Itaque bulbi & cicer, & nuces pineæ, fabæq; ac ficus, edulia ſunt multum ſemen generantia. Scincus autem, & ſatyrion, ac ſimilia, medicamenta ſunt.

Edulia aut ſimulq; medicamenta ſunt lini ſemen, eruca, & horminum.

Quæ ſemen inhibeant. Cap. CCXXXVIII.

Semen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta, itemq́, quæ craſſefaciunt & cōdenſant. uelut lactucæ, cucurbitæ, blitum atriplex, cucurbita mora, melopepones. Quæ uero ſiccant, ne ab initio quidem generari ſemen permittunt, etiamſi calfactoriam naturam habeant, uelut eſt ruta. Si uero calida non fuerint, multo magis ſiccant, & ſemen generari non ſinunt, uelut nymphææ radix.

De alimentorum uiribus. Cap. CCXXXIX.

Sanitatis ſtudioſum ſi quid aliud, alimentorum uires noſſe oportet. itaq; ea quæ attenuatoriam uim habent, anguſtos tranſitus obturatione liberant, & uiſcoſa infarta expurgant, ac craſſa ſecant. Verum qui in ipſorum eſu perſeuerant, ſeroſas & balioſas ſuperfluitates congregant, & ſi quis adhuc amplius perſeueret, atrabiliarium ſanguinem reddet. Quare ab aſſiduo ipſorum uſu abſtinere oportet, præſertim eorum quæ temperamentum bilioſum habent. Solis enim his qui pituitam & crudum humorē uiſcoſumq́; ac craſſum coaceruarunt, talia conueniunt. At uero craſſefaciēte ui prædita, multum alunt, & ſi in uentre ac iecore probe concoquantur, ſanguinem boni ſucci generāt, lienem autem & iecur obturant. Ex his uero quædam craſſi tātum ſucci ſunt, uelut lenticula: Quædam uero uiſcoſi, ut malua. quædam craſſum ſimulq; uiſcoſum ſuccum poſſident, uelut eſt caro teſta intectorum. Securior itaq; eſt diæta & uictus attenuatorius ad ſanitatis conſeruationem, præ craſſefaciente. uerū quū modice alat, firmitatem non addit corporibus neque robur, & oportet ali quando etiam multum nutrientia moderate aſſumere, ubi firmitatem acquirere uoles. Cæterum citra periculum craſſa diæta uti poſſunt, qui exercitiis dediti ſunt, & qui dormiunt, quantum

tum uolunt. Omnes autem qui ante ciborum accep-tionem exerceri non poſſunt, alimenta craſſi ſucci ui-tent, maximum enim ad ſanitatis conſeruationem ma lum, perpetuum ocium exiſtit, quem ad modum con tra moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima ſunt, quæ inter attenuantia ac craſſefacientia medium locum obtinent, & ſangui nem ſubſtantia ac compage moderatum generant. Itaque tale alimentum corporibus noſtris conueni-ens eſt. nociuum uero craſſi ſucci, & propterea ſem-per fugiẽdum. Quin & alimentorum, uarietatem fu-gere oportet, præſertim ſi ex contrariis uiribus ac facultatibus conſtiterint, itaque enim aſſumpta probe concoquuntur.

Attenuatoria alimenta. Cap. CCXL.

Allium, cepe, naſturtiũ, porrum, ſinapi, piper, ſmyr-nium, pyrethrum, origanum, calamintha, hyſſopus, ſi-ſymbrium, pulegium, thymus, ſatureia uiridis accep-ta, ſicca enim medicamẽtũ eſt. Ab his proxima ſunt eruca, ſiõ, apium, petroſelinum, ocymum, rhaphanus, braſſica, beta, feniculum, coriandrum, ruta, anethum, liguſticũ, cuminum, capparis & terebinthi fructus, car ui ſemen, aniſi, dauci, & omnium odoratorum, & acri um ac palam calidorum ſemina, uerum fortiter atte-nuat rutæ ſemen, ac cannabis, ut medicamenta de cæ tero exiſtant. Ex cerealibus ſeminibus attenuanti dię tæ ſolum ordeum conuenit, deinde panes clibano co cti triticei, à reliquis abſtinendum, præterquam ſi quis ꝑ longius interuallum piſum, aut lentem guſtare ue-lit: plurimum aũt eduliorum uſum pro attenuantis ui ctus ratione ſuppeditant piſces petroſi & mõtanæ uo lucres paruæ, in uniuerſum. n. omnia exercitata melio ra ſunt inexercitatis, & ſicciore uictus utẽtia, & puræ ac tenuem aerẽ inſpirãtia, & ex piſcibus q̃ molle ſimulq́ꝫ friabilẽ carnẽ habẽt reliquis præſtant. Nã q̃ durã aut uiſcoſam habent, ab his penitus abſtinendum eſt.

Habes autem notas carnis omnis animalis, friabilitatem ac molliciem, & quibus ſane utraque affuerit, ad ſatietatem edere licet, quibus altera tãtum, edere quidem expedierit aliquãdo, ſed uitanda ſatietas eſt. Neque gallinas prohibeo ſi quis exercitio utatur, neque columbas, neq; turtures, maxime ſi in agro degant, ac montanis locis. Oportet autem non recens mactatas, ſed unam minimum diem ſeruatas à mactatione edere, nõ ſolũ turtures & gallinas, ſed etiam perdices, & omnia quæ moderate duram carnem habet. Sed & ſalſi piſces abunde attenuant, & craſſos ac uiſcoſos humores ſecant, eligendi ſunt autem & ex his q mollem carnem habent. Nam cetacei generis uitãdi ſunt. Præſtat & plurima edulia aceto & aceto mulſo præparata accipere, & ſale prius condire quantum eius fieri poteſt. Neq; læſionem incurret, qui fructus pomorum aluũ mollientes acceperit. Verũ tarde tranſeuntes deteriores ſunt, & magis ſi duri fuerint. Quare ex his ne guſtare quidem oportet, præter eos qui repoſitioni apti ſunt, uelut pira & mala, & uuarum non pauca genera: molliores autem magis edere expedierit, qui uero ualde auſteri & acerbi ſunt, ad hanc diætam inepti exiſtunt. Omnium maxime autẽ aptæ ſunt caricæ, & nuces, & piſtacia, & amygdalæ ſubamaræ. Cæterum oliuas neque laudo, neque uitupero. Verũ ex dulcibus non ſolum eduliis, ſed etiam potionibus, mel ferè ſolum exacte tenuem ſuccum generat: Vina quoque tenuia & alba craſſos humores ſecant, & per urinas expurgant. Vtiliſſimum uero ad extenuantem uictum eſt acetum mulſum.

Craſſi ſucci alimenta. Cap, CCXLI.

Panes furnacei, & ſiliginei, & non ꝓbe præparati, placentem ex muſto & ſimilagine, itemq; liba, & omnis placenta non fermentata ex tritico, & quæcunq; eius generis inde parantur. Sunt etiam ſimilago, ac alica, ſatis craſſi ſucci, amylum uero moderate. Sunt

& dolichi craſſi ſucci,& lupini,& interna lentis caro, nã cortex exterſorium quid posſidet,itemq; fabæ fri ctæ,& piſces molles appellati,loligines,ſepiæ,poly- podes,& cetacei generis, ex quo ſunt & thunni,mo- deratiores autem ipſis ſunt pelamides. Multũ craſſi ſucci ſunt oſtrea,& buccina,purpuræq; ac chamæ,pa tellæ,pectines,pinnæ,& omnia teſta intecta, anguillæ itẽ ac cochleæ,bubulæ carnes,caprinæ,ceruinæ,lepo rinæ,ſuillũ hepar,rhenes,teſtes moderate,lac coctũ, caſei oẽs,uerũ recẽtes & ex acido lacte minus,oxyga la,ꝓtogala q̃d & pyrieptõ uocatur,oua ad ꝑfectã cõ cretionẽ cocta & magis adhuc aſſata,atque amplius etiãnum fricta in ſartagine,palmæ,caſtaneæ,bulbi,ra- pa,fungi,tubera,nuces pineæ,coni ac ſtrobili appella ti,ficus non probe maturæ,citrii caro,cucumeres pręſertim uberius in geſti,mala nondũ matura,uina dul- cia quoq; ſanguinẽ craſſum generant,& his amplius ſapa,& uinum nouum,uinaq; craſſa ac nigra.

Media inter attenuatoria & craſſefacien- tia. Cap. CCXLII.

Panes optime præparati,carnes gallinarũ, phaſia- norũ,perdiciũ,colũbarũ,attegenarum,& paruarũ aui- cularũ omnium,optima edulia ſunt.Inſuper piſcium petras ac littora & altum pelagus incollentiũ, gobio rum,murenarum bugloſſorũ,& omniũ conſimilium, qui neq; uiſcoſitatem neq; graueolẽtiã in cibo repræ ſentant.Item ficus,pepones,& ex ſylueſtribus oleri- bus ſeris,id quod commune pluribus genus exiſtit, ſingulorum autem ſpeciales appellationes ſunt apud Atticos,uelut lactuca,chõdrile,gingidium,& alia in- finita ſylueſtria olera q̃ ſeridis nomine ueniunt. Eius generis eſt & aſparagus paluſtris,itẽq; myacanthinus & chamædaphnes,ac bryoniæ.Vinum item fuluum ſimulq; dulce ac pellucidum,quale eſt ariuſium, & lesbium,& dulce falernũ,ac tmolites.Hæc.n.bonũ & moderate craſſum ſanguinem generant.

Quæ uiſcoſum ſanguinē generant. Cap.CCXLIII.

Triticum, graue, denſum, & in alto flauum, uiſcoſum ſuccum generat: leue aūt & rarum & intrinſecus albū, minus uiſcoſum humorē, generat. Eſt & ſimilago itē q; halica ſatis uiſcoſa. Itē tendines, præſertim in muſculorꝫ extremitatibus, aponeuroſes grecis appellati, & partes circa labra, & lingua, ſuilla quoq; caro, & agnina, ſeſami item, ſemen & palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorē generant. Cap.CCXLIIII.

Palmulæ uirides ueſcentes crudis humoribus implent, & rapa, & teſta intectorum caro, ſi diutius cocta ſalſum humorem depoſuerit, & piſces molles appellati, uelut ſepiæ, polypi, & alia huius generis: item cetaceum genus in mari, quapropter antea ſalſa hæc in uſum cibi ueniunt. Talia ſunt & inteſtina, & uētres & uuluæ quadrupedum, & acidum lac, lupini, uua in uentre retenta.

Quæ frigidum humorem generant. Cap.CCXLV.

Qui ſe cucumeribus ualde explent, frigidum humorem coaceruant. Inſuper & qui uentres ac inteſtina & uuluas quadrupedum animalium ingerunt, & lac acidum, & mala nondum matura.

Quæ atrabiliariū ſuccum generāt. Cap.CCXLVI.

Carnes bubulę, caprinæ, & magis taurorꝫ ac hircorum, & adhuc amplius ouiū ac leporꝫ, ac ſuum ſylueſtrium, carnes itē ſalſæ quadrupedū animaliū. Ex marinis piſcibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis, cochleæ, braſsicæ, arborꝫ germina, muria, & acida muria condita, uelut lentiſci, & terebinthi. Itē cinaræ caro, & lens eduliū eſt maxime atrā bilē gignens, & poſt hāc furfuracei panes, & q ex tipha ac aliis uitioſis ſeminibus fiūt, & caſei antiq, & uina craſſa ac nigra.

Quæ bilioſum humorē generant. Cap.CCXLVII.

Siliquæ, item cinaræ ſuccus amaram bilem gignit, præſtat itaque ipſam ferueſactam in cibo ſumere. Mel quoque facile in bilem tranſit. Omnes quoq;

dulcis ſaporis ſucci, materiam flauæ bili præbent, itemq; dulcia uina.

Quæ ſuperfluitatibus redundant. Cap. CCXLVIII.

Palumbes, anſeres, piſces, exceptis petroſis, uiſcera omnia, medulla, ſpinæ dorſi, cerebrum, auiculæ paluſtres & ſtagnorum, cicer, fabæ uirides, faba Aegyptia porcelli recens nati, ouilla caro, & omnium iuniorum animalium, & ocioſe uiuentium, piſces fluuiales & paluſtres, & qui in limoſa aqua degunt, item omnia cetacei generis in mari.

Quæ ſuperfluitatibus careant. Cap. CCXLIX.

Colla animalium, caudæ, alæ, ſyluestrum animaliũ caro, & eorum quæ ſiccis locis degunt.

Multum nutrientia. Cap. CCL.

Suum domeſticorum carnes ex omnibus eduliis optime alũt, cerebrum bubulũ, teſtes, cor, medulla ſpinalis, itẽq; reliquæ, anſerum alæ, & magis gallinarum omnium uolucrium uentres, cochleæ præſertim ter coctæ. Ex teſta intectis quæ duras carnes habent uelut purpuræ, buccina, & ſimilia, gammari, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & conſimilia. Itẽ molles appellati piſces, uelut polypi, ſepiæ, loligines, & cõſimiles, ex cartilagineis, torpedo & paſtinaca moderate, ſquatina uero magis, mulli & gobii minus. Lac craſſius quidẽ magis liquidius minus. Ex panibus ſiligineus maxime alit, deinde ſimilagineus, tertio loco eſt cui furfures non deceſſerunt. triticũ coctũ, ſiligo, alica. fabæ carnis habitum nõ adſtrictũ & denſum faciunt, ſed laxiorem. cicer magis nutrit, phaſeli & ochri magis fœnograecũ, dolichi quos lobos uocant græci non piſis minus nutriunt, caſtaneæ, lens, palmulæ dulces, uuæ paſſæ dulces, ac pingues, rapa, bulbi maxime alũt & præſertim bis cocti. Mel deſpumatum & ad diſtributionẽ aptũ eſt, uinum omne nutrit quod craſſum eſt. Rubra itaq;, & craſſa ac adſtringentia, magis alunt. minus uero his alba ſimulq; craſſa & auſtera. Omnium mini-

ne alba & tenuia, omnia item craſſi ſucci ſi probe cõcoquantur, ualde alunt.

Quæ parum nutriunt. Cap. CCLI.

Extremæ animalium partes, uulua, uenter, inteſtina, caudæ, aures, pinguedo, adeps, omne uolucrium genus minus alit, terreſtrium generi comparatum, carno quoque animalium annoſorum minus alit quàm augeſcentium. Piſcium eſus ſanguinem tenuiorẽ generat. Ex teſta intectis quæ mollem carnem habent, uelut oſtrea minus alunt, panes ordeacei, polenta ordeacea, panes furfuracei & ſordidi omnes ac loti, amylum, maza ex polenta ordeacea, auena, milium, eoq́; magis panicum, oryza, fabæ uirides, ſemen papaueris, mora, amygdala, piſtacia, pruna, perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ maxime drupæ. nuces auellanæ, & magis adhuc regiæ, ſerica, corna, pruna ſylueſtria, mora rubi, capparis & magis ſale condita, terebinthi ſummitates, braſsicæ, betæ, rhaphanus, ſinapi, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus, cepa, allium, porrũ crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis uero aut ter coctum paucisſimum, punica mala, pira, cucurbitæ, uuæ paſſæ auſteræ & non pingues. Porrò media quodam modo ſint inter parum nutriẽtia, phaſeli, ochri, cicerculæ. ficus autem non ſimiliter ut reliqui fructus parum nutriunt, uerum laxam carnem faciunt. Vuæ uero minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni ſucci ſunt. Cap. CCLII.

Optimi ſucci eſt optimum lac ferè inter omnia q̃ in cibo accipimus. optimum autem lac eſt animalium bonæ habitudinis, ſtatim ubi mulctum fuerit calidum adhuc potũ. Oua tremẽtia & ſorbilia gallinarũ ac phaſianorũ. uolucres & piſces ferme oẽs boni ſucci ſunt, exceptis his qui in paludibus ac ſtagnis & fluminibus limoſis ac turbidis degũt. Verum odore & guſtu cognobiles fiũt: Nã fœtidi & inſuaues ac mucoſi ſunt,

propterea q̃d in uitioſa aqua degunt. Carnes autem quadrupedũ animaliũ ſi probe cõcoquãtur, optimũ ſanguinẽ generãt, maxime ſi bono ſucco prędita ſint uelut eſt ſuillũ genus. at uero oẽs circa labia partes, aliæq; extremitates, & alæ uolucriũ, inteſtinaq; & uul uæ ac caudæ, minus boni ſucci ſunt q̃ carnes, glãdulę aũt ꝓbe cõcoctæ, ſimiliter ut caro boni ſucci ſunt, cor nõ eſt mali ſucci, pedes ſuilli meliores ſunt q̃ roſtrũ & aures, ſyluestriũ quoq; animaliũ carnes meliorẽ ſuccũ q̃ domeſticorũ habent, panis purus ꝓbe præparatus boni ſucci eſt, alica itẽ, & ptiſana ꝓbe præparata, fabæ, caſtaneæ nõ habẽt malũ ſuccũ, ficus maturæ, & uua matura itẽq; pẽſilis repræhẽdi nõ merẽtur, caricæ ſtatim quidẽ in corpus digeſtæ ac diſtributæ, boni ſucci ſunt, uerũ ſi in uentriculo morẽtur mali ſucci fiunt, & pediculos generant, ſi uero cũ nucibus edantur, bonũ eduliũ exiſtũt. Cæterũ ſi quis ficus & caricas aſſidue in cibo ſumat, nõ parũ lædetur. Lactuca ut olus ſanguinem bonum gignit, & ab ea intubi. Vina odorata boni ſucci ſunt, ſed omnium optimi ſucci eſt falernum dulce & tmolites.

Quæ mali ſucci ſunt. Cap. CCLIII.

Ab omnibus mali ſucci eduliis abſtinẽdũ cenſeo, etiamſi facile cõcoquãtur. Latẽter.n. diutiori tẽpore uitioſus humor in uenis ex ipſis cõgregatur, q leuiſſima putrefactionis occaſiones arrepta, malignas febres gignit. Eſt aũt maxime uitioſi ſucci caro ouilla ac caprina, peſſima uero hircina, deinde arietina, poſtea taurina. In oibus his præſtãt caſtratorũ carnes. Seniorũ aũt animaliũ peſſimæ ſunt. Caro leporina craſſiorẽ quidẽ ſanguinẽ generat, uerũ meliorẽ ad ſucci bonitatẽ q̃ bubula & ouilla. nihilominus tamẽ & ipſa mali ſucci eſt, itẽq; ceruina, rhenes & teſtes ꝑfectorũ aialium mali ſucci ſunt, exceptis gallis. Item cerebrũ & medulla ſpinalis, exceptis gallis, lien, oua in ſartagine fricta, caſei ueteres, boleti, amanitæ, fœnogræ

cum,lens,auena, cicer non eſt boni ſucci, olyra uero tanto deterior eſt tritico,quanto melior eſt q̃ tipha & auena.panicum,milium,& ſimilia non ſunt boni ſucci dracões,calionymi,ſcorpii,tracuri,mulli, orphi, glauci, zygænæ,congri,phagri,& quæcunq; alia cetacei generis in mari animalia omnia mali ſucci ſunt. Item omnes fructus ſubcaniculares mali ſucci ſunt, mala nondum matura,pira prius quàm concoquantur,perſica,mala punica,meſpila,corna,pruna ſylueſtria, ſiliquæ,& terebinthi fructus, cinara præſertim ubi dura fuerit,cucumeres,pepones,cucurbita his quidem melior eſt ſed & ipſa in uentre corrupta ſatis mali ſucci euadit.ficus & caricæ minus quàm alii ſubcaniculares fructus malum ſuccum habent,uerum his qui in ipſarum eſu perſeuerant,non ualde bonum ſanguinẽ gignunt.unde & pediculorum copia ex ipſis conſeq tur.Ex oleribus nullum boni ſucci eſt.in medio boni ac mali ſucci ſunt lactuca,intubi,malua,blitũ,atriplex. Radices plantarum olerum generis mali ſucci ſunt quæcunque acres,uelut ceparum, porrorum,alliorum raphanorum,& dauci.Medio loco ſunt raporum & cari appellati radices.Ocymum peſſimi ſucci eſt.rapũ crudum,braſſica,bulbi non probe cocti.At uero allium & cepæ ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt.Cæterum extreme mali ſucci ſunt olera quæ ſylueſtria appellant. Vina craſſa ſimulq; fœtida & iniucunda ac auſtera mali ſucci ſunt,quale eſt bithynum quod in magnis doliis apportatur. nã quod in paruis affertur,neq; boni ſucci neque mali exiſtit.

Quæ facilia concoctu ſunt. Cap. CCLIIII.

Panes bene præparati piſces petroſi omnes, gobio,torpedo,paſtinaca,ſi uolucrum generi comparẽtur,uolucrum caro terreſtrium generi comparata cõcoctu facilior eſt,præſertim perdicis,attagenę,columbæ & phaſianorum,alæ anſerum, magisq; gallinarum, & in ſumma præſtant alæ ſagittorum & iuniorum,

peſſimæ autem ſunt gracilium & ſeniorum. iecur anſerum ſero lactis ſaginatorum, itemq; teſtes gallorum ſimiliter nutritorum facilime concoquuntur. Carnes ſuillæ concoctu idoneæ ſunt, in uigore ætatis conſiſtentibus & laborantibus porcorum uigoroſorum, reliquis eorum qui adhuc creſcunt. Vituli meliores cõcoctu ſunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ. In uniuerſum autem omnium adhuc augeſcentium caro facilior concoctu eſt quàm decreſcentium, & animalium in ſicci locis degentium facilius cõcoquitur quam aliorum. Nux regia magis concoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius cõcoquuntur, oua trementia & ſorbilia, lactucæ, intubi, mulua, cucurbita cocta, ſi non corrumpatur. uina dulcia facilius quàm auſtera. Facilius autem concoctu eſt quicquid unicuique iucundum eſt.

Quæ ægre concoquuntur. Cap. CCLV.

Caro caprina, bubula, ceruina, peſſime autem concoquitur hircina, deinde arietina, poſtea, taurina, peſſima eſt & ſeniorum animalium caro. ſues quæ ſenes fibroſam, & ſiccam, & propterea ægre concoctilem carnem habent. Ventriculus ægre concoquitur, item inteſtina, uulua, cor, iecur, aures, caudæ, rhenes, cerebrum, medulla ſpinalis, & perfectorum animalium teſtes, anſeres, exceptis alis, palumborum & ſturnorum ac merularum & paruorum uolucrium caro durior eſt, atque his magis turturis antiqui, & anatis, ægrius tamen adhuc concoquitur & fibroſior his eſt pauonis & otidum caro. uentriculi quoque uolucrum omnium ægre concoquuntur, propter ſubſtantiæ duritiam, falſo enim quidam laudant uentrem ſtruthocameli ac mergi. Cochleę item & lac acidum, caſeus uetus, recens autem & maxime ex acido lacte melior eſt, purpurarum caro ac buccinorum, aliorumq́ teſta intectorum durá carnem babentium, gammari, locuſtæ, cancri, paguri, ſquillæ, & omnia huiuſmodi, po-

ſypi,ſæpie,loligines,& omnia molli cute prædita,raia,leuiraia,ſquatina,dracones,cuculi,callionymi,ſcorpii,trachiri,oua cocta,fricta,triticum coctum, polēta, tipha,auena,fabæ,dolichi,phaſeli,cicerula,cicer,oryza,lupini,panicum,milium,& quæcunque huiuſmodi,lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala,pira nondum matura,ficus non maturæ,uuæ acidæ & auſteræ,palmulæ omnes,ſiliquæ,ocymum,rapum crudius, bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus,& omnes olerum radices,ipſaq; olera uniuerſa,excepta lactuca & intubis uina craſſa & noua ægre concoquuntur,uerum multo magis concoctioni reſiſtit aqua.

Quæ ſtomacho commodant eumq; roborant. Cap. CCLVI.

Palmulæ auſteræ,mala cydonia,oliuæ muria conditæ,aptiores tamen ſunt aceto compoſitæ uuæ paſſæ auſteræ,uua in uinaceis repoſita.nux regia hac parte auellanæ præſtat, multoq; magis ſi cum carici ſumatur,gingidium ſcandici ſimile,eſt ualde ſtomacho commodum,tum crudum,tum coctum comeſtum: longiorem autem cocturam non ſuſtinet,cinara,ſinapi,rhaphanus,rapum,naſturtium,aſparagus paluſtris chamædaphnes,oxyacantha & bryoniæ, bulbus appetentiam cibi excitat,itemq; capparis ſale condita, citrii pars externa corroborat ſtomachum medicamenti loco ſumpta.Vinum auſterum os uentris roborat itemq; uentrem ipſum præſertim calida intemperie affectum.

Quæ ſtomacho incommoda ſunt. Cap.CCLVII.

Beta ſtomacho incommoda eſt,adeo ut & morſum inducat ſi uberius comedatur,ocymum, rapum crudius,blitum,atriplex,ſi non cum aceto ac oleo & garo ſumātur,fœnumgræcum ſtomachum ſubuertit itemq. ſeſamum. Lac frigidum habentibus uentrem aceſcit,calidum habentibus in nidorem tranſit. Merito itaq; nociuum eſt febricitātibus,& ſi quis amplius

cum melle ſumat,uomitum ciet, pepon non probe concoctus,cholericos,id eſt bilem ſuperne ac inferne eiicientes facere ſolet. Similiter & melopepon,omne cerebrum ſtomacho incommodum eſt,&nauſeoſum uelut etiam oſſium medulla. Vinum nigrum & auſterum facile aceſcit, & uomitum concitat. Item craſſum & nouum.

Flatus expertia. Cap. CCLVIII.

Cuminū,liguſticū,uiticis ſemē,cānabis ſemē,fabæ frictæ,bulbi diutius atq; iterū cocti &ex oleo cū aceto comeſti.mel qđ in coctura omnē ſpumā depoſuit flatus diſcindūt panes ordeacei. Media porro inter flatus expertia ac flatuoſa,ſunt piſa,phaſeli, ochri cicerculæ.

Flatuoſa. Cap. CCLIX.

Cicer,lupini,panicum,milium,& huiuſmodi,fabę lobi ſiue dolichi,minus tamen fabis, maza ex polēta ſucci omnes,præcipue cyrenaicus,ſilphii ſuccus ac radix,ficuum flatus modico tempore durat propterea quod facile aluo ſubeant.quæ uero exacte maturæ ſunt,propemodum nihil offendunt, ſimiliter ut caricæ.palmulæ uirides flatuoſæ ſunt, rapum crudius, lac facile in uentre inflatur, bulbi crudiores,mel non perfecte coctum. uina dulcia flatum tarde tranſeuntē generant,item dulcia ſimulq; auſtera.muſtum itidem hoc eſt uinum nouum.

Quæ extergent, ſecant, obturatione liberant. Cap. CCLX.

Ptiſana exterget,itemq; fœnogræcum, melopepon,uuæ paſſæ dulces,fabæ,cicer,magisq; nigrum, capparis ſatis tenuiū partium eſt,& exterget,& expurgat ac obturatione liberat,maxime ex aceto mulſo aut ex oleo & aceto, præ reliqs omnibus cibis comeſta,betæ ſuccus exterget, & magis ubi cum ſinapi & aceto comedatur. bulbi attenuatoriā uim habent & obturationes aperientem,cepæ,allia &porri attenuāt & ſecant craſſos ac uiſcoſos humores. ſerum quoq;

lactis humorum craſſitiem attenuat, ficus exter-
gent,quapropter multa arenoſa de rhenibus expur-
gant. Caricæ attenuant ac ſecant & rhenes expurgant
amygdalæ extergent & attenuant,purgantq́; uiſcera,
& humorum per ſputum reiectiones ex pectore ac
pulmone expeditiores faciunt, piſtacia robori ac ſani
tati iecinoris conducunt,& ad purgationem humo-
rum id obturantium iuxta exitus ipſius,raphanus at-
tenuatoriam uim habet. Mel tenuiſſimarum par-
tium eſt,maxime quod ex calidis ac ſiccis plantis na-
tum eſt.quapropter etiam aqua mulſa ad ſputorum
eductionem commodat. Acetum mulſum non pe-
nitus uiſcoſa ac craſſa facile educit,& uiſcera citra
moleſtiam expurgat. Valde autem commodat his
qui craſſum humorē in pectore ac pulmone coacer-
uarunt. Vina tenuia ac uetera cum acrimonia ad idē
conferunt. At uero aquoſum, hoc eſt album & te-
nuiſſimum aptum eſt ad humorum ex pulmone edu
ctionem.roborat enim & humores humectiores red
dit ac moderate ſcindit. Vinum dulce in morbis acu
tis reficiendis uiribus accommodatum eſt, uelut in
peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi
iam facta.

Quæ obturant. Cap. CCLXI.

Lac modicum ſeri habens,&multum de caſeo,nō
ſatis tuti uſus eſt,ſi quis in eius eſu perſeueret. Nam
lædit rhenes,qui aliàs ad calculorum generationem
aptitudinem habent, & iecinoris obturationes facit
his qui eas pati aliàs ſolent. Caricæ hepati ac ſpleni
inflammato nociuæ,uelut etiam ficus, omnia quoq;
dulcia ſplenem ac iecur lædunt. Apta mulſa incom-
moda eſt his quibus uiſcera indurata,aut laxo tumo-
re occupata.aut inflammata in tumorē eleuata ſunt.
Palmulæ pingues obturāt,& præſertim crudæ,om-
nia itē libor: genera,& ex ſimilagine præparata,obtu
rant & ſplenē augent,& calculos in rhenibus gene-

rant. Similiter & triticea farina cum lacte, Alica quoq; inepta his qui iecur obturationi obnoxium habent, & rhenes calculo generando aptos. Vinum dulce obturat, & uiſcera auget ſiue inflat.

Quæ tardi tranſitus ſunt. Cap. CCLXII.

Omnia liborum ac placentarum genera ex ſimilagine facta, tranſitus tardi ſunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla ſpinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua aſſata, fricta, lupini, phaſeli, piſa, ſeſamum, mala, pira nondum matura, ſiliquę uina dulcia, & magis auſterius & nigrum, citra dulcorem. item omne craſſum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius tranſit.

Quæ facile corrumpuntur. Cap. CCLXIII.

Perſica, armeniaca, præcocia, & omnes ſubcaniculares fructus, qui humidum temperamentū habent, in uentriculo corrumpi ſolent, ubi non probe & cito aluum ſubierint. Omnia porrò mali ſucci, humida autem & lubrica, ac facile ſubire potentia, præ aliis edere oportet. Sic enim & ipſa cito ſubeunt, & alia deducunt. Si uero poſtremum accipiantur, etiam alias ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpunt. Cap. CCLXIIII.

Chamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & quæcunq; teſta intecta duram carnem habent, dantur corrumpētibus cibum, præ humorū uitiatione, ita ut bis aut ter aqua optima, coquantur, ſemper in aliam puram feruentem translata, ubi prior ſalſa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cancriq; ac locuſtæ, & ſquillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægre corruptilem, ſimiliter ut teſta intecta duræ carnis.

Quæ uentrem ſubducunt. Cap. CCLXV.

Lenticula, braſſica. ex marinis teſta intecta, & cochleæ compoſitam naturam habent ex contrariis facultatibus. Ipſum enim ſolidum uniuſcuiuſque corpus, tranſitus tardi eſt, & uentrem ſiſtit. uerum humi-

ditas ad excretionem irritat. Si quis igitur lenticulam aut braſsicam, aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipſum oleo & garo ac pipere condiat, & poſtea cui uelit bibendum præbeat, palàm conſpiciet ex ea potione uentrem ſubduci. Sed & herinaceorum marinorum ac conchularum omnium, itemq; gallorum ueterum iuſcula uentrē ſubducunt. At uero ſi braſsicam aluum ſubducere uelimus, cacabo in quo cocta fuerit prope poſito ſtatim extractā, in oleū ac garum mittimus. Neq; enim ualde ipſam coquere oportet. Panes furfuracei uentrem ſubducunt, fœnigręci ſuccus coctus cum melle acceptus, commodus eſt ad ſubducendum omnes uitioſos humores in inteſtinis cōtentos ſed modicū eſſe oportet mel quod ammiſcetur, ne morſum ſtomacho infligat. Oliuæ ſalſæ ſubducunt præ reliquis cibis comeſtæ. Lac quo liquidius eſt, eo magis ſubducit, craſſum, minus. Serū uero lactis ualde emollit uentrem. Iniiciendum eſt ad ipſum mellis optimi tantum quantū ſatis eſt ad cōdiendum ſolum modo, ne ſtomachus ſubuertatur. iuxta eandem rationem & ſalem indere oportet, ne guſtus offendatur. Animalium ualde iuuenum carnes facilius aluo ſecedunt, ſimiliter & cartilagine piſcium generis torpedo & paſtinaca moderate ſecedunt. beta quoq; moderate ſubit, & recens caſeus cum melle atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, uuæ paſſæ dulces, præſertim humidæ, mora, ante reliquum cibū ſumpta, nux adhuc uiridis, ad excretionē commoda eſt, immo etiam ſicca, aqua præmacerata, & pruna ſicca, ſimiliter aqua, aut aqua mulſa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia uentrem multum molliunt, etiamſi quis ſola ipſa comedat, ſed multo amplius ſi aquam mulſam inſuper ſorbeat, uentris ſubductioni conferent, cæterum à ſumptione talium, uinum dulce bibere oportet, & pauco tēpore interiecto pendere. Porrò mora, ceraſa, præ

cocia,perſica & omnia humecta,& aquoſa,& in totũ quæcunque nullam fortem qualitatem guſtui aut olfactui offerunt, ea mediæ quodam modo facultatis inter ſubducentia ac ſupprimẽtia aluum exiſtunt. Mel ſolum non coctum ſi quis delingat,probe aluum ducit. aqua mulſa item parum aut omnino nihil cocta aluum ſubit. uinum dulce confert ad uentris excretionem. Muſtum aluum emollit ac ſubducit.

Quæ uentrem ſupprimunt. Cap. CCLXVI.

Palmulæ auſteræ,uuæ paſſæ auſteræ, mora rubi, pruna ſylueſtria,poma adſtringendi ui prædita, pira, mala punica. ſimiliter gammari,paguri,cancri, locuſtæ,ſquillæ,& quæcunq; alia eiuſcemodi molli teſta intectorum,minus quidem q̃ teſta intecta uentrẽ ſupprimunt,uerũ habent etiam hæc ipſa ſalſum in ſe humorem,quem ubi in aquam depoſuerint,uentrem ſiſtunt uelut oſtreorum & teſta intectorum caro. Lenticula item & braſſica bis coctæ uentrem ſiſtunt. & ubi humectam aluum ſiccare uelimus, quum iam moderate cocta eſſe uidetur braſſica, prima aqua diffuſa, aliã calidam ſtatim affundimus, deinde rurſus in illa ipſa coquimus,donec flaccida fiat. Oportet aũt neq; aerem,neq; aquam frigidam attingere quod bis coquitur. non enim amplius exacte flacceſcit, etiamſi diutiſſime poſtea coquatur. Cæterum lenticula decorticata fortem adſtrictoriam uim perdit, & non ſimiliter ſiccat uentris humiditates. Si tamen ipſam bis coquas,prioremq; aquam diffundas,deinde parum ſalis aut gari addas, & aliquid ex ſiſtentibus uentrem immittas,ita ut guſtus non lædatur, iucundiſſimum ſimulq; utiliſſimum pharmacum ſimulq; edulium efficies. Polenta ex uino auſtero pota uentrem ſiccat,oryza ſiſtit,panicum item & milium,carnes leporinæ,uinum auſterum,& nigrum citra dulcedinem,& album ac auſterum,& fuluum ac auſterum.

Quæ calfaciunt. Cap. CCLXVII.

Triticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnograecum, palmulæ dulces, mala dulcia moderate, ſeſamum, uuæ dulces, quapropter & ſitim inducunt, uuæ paſſę dulces magis mediocriter, apium, ſmyrniũ eruca, rhaphanus, rapum, ſinapi, naſturtium, pyrethrũ paſtinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caſeus uetus, uinum dulce, moderate calidum eſt, & propterea ſitim inducit. Fuluum uero calidius eſt nigro. flauum calidiſsimum eſt extreme, deinde fuluum, deinde ruſum, poſtea dulce, poſtremo album omnium minime calfacit. Vinum uetuſtiſsimũ multũ calidũ exiſtit.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCLXVIII.

Ordeum iuxta omnes utendi modos, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, uuæ auſteræ & acidæ, uuæ paſſæ auſteræ, mala adſtringentia, & acida ac teneriora, & pira eiuſmodi, & mala punica adſtringẽtia palmulæ frigidum ſuccum habent, lactuca, intuba mediocrius, portulaca papaueris ſemẽ, aqua, uinũ aquoſum non manifeſte calfacit. ideo etiam febrientibus citra periculũ datur. uinũ album & auſterũ minime ut uinum calfacit, uinum uero album ſimulq; auſterum, & craſſum ac nouum ſenſibiliter frigefacit. frigefacit autem & acetum. nam tenuium partium exiſtit. quapropter neruos amplius quàm alia frigefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia ſunt, panes loti, amylum, uuæ uinoſæ.

Quæ ſiccant. Cap. CCLXIX.

Lenticula, braſsica, polenta, uiticis ſemen, eruum bis coctum & aqua ſæpius edulcatum, præſtat autem album, ſed & aſſatum aut frictum ſiccius alimentum corpori præbet, item quod ſimpliciter garum & uinum habet, ſicsius eſt non habente, maxima autem eſt differentia & ſeminum, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus ſiccantium, iuxta eorum quę ipſis adiiciuntur uires.

Quæ humectant. Cap. CCLXX.

Ptiſſana,cucurbita cocta,pepones, melopepones,cucurbitæ,nuces uirides,pruna,mora, ſycomora,lactucæ, intuba . malua nero & blitum ac atriplex aquoſiſsima olera ſunt.fabæ uirides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit, frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt. Cap. CCLXXI.

Palmulæ omnes,eruca,fœnum græcum,mora rubi.uinum quoque fuluum capitis dolorem inducit,et mentem tentat magis quàm nigrum . Auſterum etiam & odoratum caput tentat.aquoſum uero neq; capitis dolorem inducit,neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in uentrē ortum ſedat.lac non eſt commodum capiti,niſi quis ualde forte ipſum habeat,cremor uuarum quem fecem dicunt, dolorem capitis inducit.item uua ipſa in uinaceis repoſita.

INDEX EORVM QVÆ IN TERtio Aetii Sermone continentur.

DE frictione præparatiua. Cap. 1
De exercitationibus. 2
De exercitationum ſpeciebus. 3
De frictionum ſpecieb. 4
De uociferatione. 5
De geſtatione. 6
De equitatione. 7
De re Venera. 8
De inſolatione. 9
De uenæ ſectionæ. 10
De euacuationis méſura. 11
Quales uenæ ſecandæ. 12
Quomodo uena ſecanda eſt. 13
De magnitudine ſectionis. 14
De figura ſectionis. 15
Quod ſit oportunum tépus. 16
De repetita detractione. 17
De arteriarum ſectione. 18
Medicamentum ſiſtés ſanguinem arteriarũ. 19
De cucurbitarum uſu. 20
De ſcarificatione. 21
De ſanguiſugis. 22
De purgatione. 23
Bilem flauam purgantia. 24
Scammonia. 25
Peplium. 26
Veratrum nigrum. 27
Bilẽ atram purgãtia. 28
Epithymum. 29
Polypodium. 30
Pulegium, tragoriganum leucãthemõ, alyſſon. 31
Armenium. 32
Centaureum minus. 33
Pituitam ducentia. 34
Colocynthis. 35
Tithymalus. 36
Iſium. 37
Elaterium. 38
Granum cnidium. 39
Agaricum. 40
Cnici ſemen. 41
Lathyris. 42
Ariſtolochiæ clematidis ſemen. 43
Mercurialis. 44
Cucumis ſylueſtris. 45
Styrax. 46
Thymus. 47
Cyclaminus. 48
Scordium. 49
Chamæpitys. 50
Bdelium. 51
Aquam ducentia. 52
Squama æris. 53

Euphorbium. 54
Chamelæa. 55
Sãguinem purgantia. 56
Methodos cõponẽdi pur gantia pharmaca. 57
Vini purgantis bilem præ paratio. 58
Vinũ pituitã ducens. 59
Vinum melancholicis cõ modum. 60
Vinum polypodites. 61
Vinum mulſum ſtercus exigens. 62
Vinum mulſum flauã bi- lem ducens. 63
Vinum mulſum pituitam ducens. 64
Vinum mulſum atram bi lem euacuans. 65
Cõditũ ad flauã bilem. 66
Conditũ pituitoſis. 67
Cõditũ melancholicis. 68
Abſinthati præparatio fla tus &ſtercora eucuãs. 69
Abſinthium flauam bilẽ ducens. 70
Abſinthatũ ad pituitoſos. 71
Roſatum flauam bilem ducens. 72
Roſatũ pituitã, &ſeroſum ac atræ bilis humorem euacuans. 73
Mellis roſacei purgatorii præparatio. 74
Aceti purgatorii præpara tio. 75
Aceti mulſi purgatorii præparatio. 76
Acetum mulſum purgãs oẽs uitiatos humores. 77
Acetũ mulſum quod coli cis ac nephriticis per ſe dem infunditur. 78
Acetũ mulſum amarũ. 79
Poſca uẽtrẽ molliẽs. 80
Alia poſca ualde clara. 81
Gari purgatorii præpara- tio. 82
Mellis emollientis præpa ratio. 83
Garum aquoſum. 84
Garum uinoſum purgato rium. 85
Garum acetoſum purga- torium. 86
Iuſcula emollientia. 87
Lac purgatorium. 88
Oliuæ purgatoriæ. 89
Oxyporia purgatoria. 90
Oxyporiũ ex palmulis. 91
Purgatorium ex cotone- is malis. 92
Purgatorium ex citrio. 93
Purgatoriũ ex fœniculo 94
Aliud ualde ſtomacho gratum. 95
Purgatoriũ ex fœniculo qđ parari ſolet ad atram bilem. 96
Purgatoriũ atræ bilis. 97

Aliud purgans atram ac flauam bilem 98
Paſtillus flauam bilē purgans. 99
Buccella purgatoria. 100
Aloedaria citra moleſtiā purgantia. 101
Pharmacum pituitam ducens. 102
Purgatorium atræ bilis. 103
Bilis & pituitæ, & atræ bilis ac reliquorum humorum cõmune purgatorium. 104
Aloedaria emollientia ex roſaceo melle. 105
Aloedariū ex Philagrio. 106
Aloedarium Oribaſii. 107
Sal purgatorius. 108
Purgatoriū pituitam ducens. 109
Purgatorium aquam ducens. 110
De hieris. 111
Purgatorium citra moleſtiam purgans. 112
Hiera Galeni. 113
Hiera Archigenis. 114
Hiera Rufi. 115
Hiera Iuſti. 116
Qūo auxiliari oportet his q pharmacum biberūt & non purgantur. 117
Cura exceſſus purgationis. 118
De uomitu. 119
Præparatio raphanorum cum ueratro albo. 120
Quibus dandum ſit ueratrum. 121
Quid ueratrum facere poſſit. 122
Quod multi accepto ueratro nihil quidem uomuerunt, nihil tamen minus quā purgati utilitatem perceperunt. 123
Qui ſint apti ad ueratrum. 124
Tempora uniuerſalia ac particularia ad ſumendū ueratrum apta. 125
Veratri probati notę. 126
Victus ratio ueratro purgandorum. 127
Differentiæ exhibitionis ueratri. 128
De cremore ueratri. 129
De ueratri decocto. 130
De ramentis ueratri, item de contuſo ac cribrato. 131
Quæ præparare oportet exhibitionis tempore. 132
Quomodo poſt potū curandi ſint. 133
De purgationis exceſſu. 134
Epithemata purgatoria. 110

135
Compoſitio olei ſiue unguenti purgatorii. 136
De localibus euacuationibus. 137
Quæ oculos purgant & lachrymas prouocant. 138
Quæ aures purgant. 139
Quę p̄ nares purgant. 140
Quæ humiditatem ex ore trahunt. 141
Quæ lac generant ac mouent. 142
Pulmonem ac pectus purgantia. 143
De ſuffitionibus. 144
Quæ tenuia inteſtina euacuant. 145
Quæ ſima hepatis purgāt 146
Quæ gibba hepatis purgant. 147
Splenem euacuantia. 148
Rhenes purgantia. 149
Veſicam purgantia. 150
Quæ glandi induntur ad urinas prolectandas. 151
Lapides in rhenibus ac ueſica euacuantia. 152
Vterum euacuantia. 153
Quæ in potu ſumpta menſes ducunt. 154
Quæ ſtercora euacuant. 155
Lumbricos educētia. 156
Sudores excludentia. 157
Quæ euacuant ac corrumpunt pediculos omnis generis circa ſuperficiem corporis. 158
De infuſionibus ſedis. 159
De glandibus. 160
De tomentis ſiue floccis. 161
De aere. 162
De uentis. 163
De acceſsione ac ſignificatione ſtellarum. 164
De aquis. 165
De balneis. 166
De balneis naturalibus. 167
De frigidæ lotione. 168
De inſeſſu ſolii ex oleo. 169
De ſpongiæ uſu. 170
De aſperſionibus. 171
De irrigationibus. 172
De inſeſsionibus. 173
De humectationibus. 174
De fomentis, perfuſione cataplaſmatis, ac cucurbitis. 175
De cataplaſmate ex fermēto. 176
De cataplaſmate ex pane. 177
De cataplaſmate ex furfuribus. 178
De cataplaſmate ex ficu-

bus. 179
De dropace ac picatione. 180
De ſinapiſmo. 181
Quod caprarum fimi piſlulæ cum aceto impoſitæ, priuatim coxendicū morbo conueniunt. 182
Quæ ſint alia rubificantia. 183
De iberide, ſiue cardamine, quæ etiã lepidium uocatur. 184
De euocantibus ex alto auxiliis. 185

AETII SERMO TERTIVS.

De his quæ per clyſterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aere, uentis, locis, aquis, rubificationibus, ſinapiſmis, ac ſimilibus.

DE FRICTIONE PRÆPARATIVA. Cap. I.

ANTE exercitationem corpus calfacere oportet, frictionis tum per lintea, tum per oleum, uſu, fricandumq; eſt corpus nudis manibus donec probe caleſcat, & molliatur ruborq; floridus efflo reſcat, & cōfricta particula in molem eleuetur.

De exercitationibus. Cap. II.

Exercitatio eſt motus uehemens. Vehementiæ autem terminus eſt reſpirationis alteratio ad celeritatem ac denſitatem. Exercitatio ipſa partes inſtrumentales præparat, ut non facile affectionibus impetantur, & ad actiones obeundas robuſtiores reddit, & alimenti attractionem fortiorem, & nutritionem meliorem, propter excitatum calorem facit. Sed & ſenſibiles itemq; obſcuros meatus ꝑꝑ fortē ſpiritus motum expurgat. Quandoquidē igitur diſtributioni ali

menti opitulatur, oportet ſanè neq; humorũ crudorũ neq; ciborũ inconcoctorum copiam, neq; in uentre, neque in inteſtinis contineri, periculũ eſt enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probe concoquantur. Manifeſtum igitur eſt etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Oportunitatis nota ex bonitate coloris urinarum ſumitur. A quoſa enim urina, humorem ex uentre in corpus digeſtum ac diſtributum, incoctum eſſe ſignificat. Fulua uero & biliosa iamdudum perfectam concoctionem notat. At uero moderate pallida, ſignum eſt concoctionis nuper factæ. Tunc itaque ad exercitia prodeundum eſt, uentris ac ueſicæ excremento prius depoſito.

De exercitatiouum ſpeciebus. Cap. III.

Commune eſt omnibus exercitationibus, caloris innati corporibus augmentum. Cæterum ſingulatim robuſta exercitatio, hoc eſt, uiolenta, muſculos ac neruos ualidiores reddit. Tales ſunt, fodere, onus maximum leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi & uelut deambulare. Huius generis eſt & per funem manibus appræhenſum repere ac aſcendere, & plurima alia eiuſcemodi. At uero ueloces exercitationes, citra contentionem & uiolentiam, curſus ſunt, & ſummarum manuum luctæ ac exercitia, & parua pila. Cæterum robuſtis exercitationibus uelut uehementibus uti quis poteſt, ſi celeres motus addat. Inſuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua ſpinam, aut pectus, aut pulmonẽ ſolum. Exercendũ eſt autẽ donec corpus in molem eleuetur, & floridũ euadat, motusq; expediti ac æquales & ualidi exiſtant. In hoc autẽ corpore etiã ſudorẽ conſpicies calidũ uapore ꝑmixtũ. Ceſſandũ uero tunc primũ ubi qd ex prædictis fuerit alteratum, uelut, ſi corporis moles contrahi, uideatur

ſtatim quieſcendum eſt. Similiter etiam ſi coloris flo-
ridas contabeſcant. Quin & ſi motuum uigor remitti
uideatur, ſtatim ceſſandum eſt, & ſi circa ſudorem mu
tatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem ſiue qua-
litatem. Si enim paucior aut frigidior prodeat, e ueſti-
gia deſinendum eſt, oleumq; affundendũ indeq; cor-
pus recurandum, moxq; frictione recuratorio, quæ
poſt exercitationem adhiberi ſolet, utendum quem
ad modum pædotribæ in uſu habent.

De frictionum ſpeciebus. Cap. IIII.

Frictio dura corpora conſtringit, mollis ſoluit.
Quare quæ ſupra modum exoluta ſunt corpora, fri-
ctione dura, quæ contra adſtricta, molli fricanda ſunt
Si uero æqualiter habeant, palam eſt quod neq; mol
liter neque dure, ſed quantum eius fieri poteſt, utroq;
exceſſu uitato. Frictio multã gracilitatem inducit, pau
ca uice uerſa, media mediocritatem.

De uociferatione. Cap. V.

Vociferatio exercitatio eſt pectoris & uocalium
inſtrumentorum, inſuperq; caloris naturalis purgans
attenuans ac roborans, & corporis partes ſolidas &
robuſtas reddens, ut non facile affectionibus impetã
tur. Vtendum eſt uociferatione in anheloſis, & recta
ceruice ſpirantibus, tabidisq; ac doloribus diuturnis
pectoris ac dorſi, & in pectoris abſcesſibus poſt rup-
turam, & ad raucam uocem ex plurima humiditate
factam, & in febribus quartanis, Nam concretum hu
morem conuenientisſime excutit, & ſtomachi humi-
ditatem, quam priuatim quartana febris inducere
ſolet, expellit. Conuenit etiam ſtomachicis præ-
ſertim asſidue uomentibus, & acidum ructanti-
bus. At uero capitis affectionibus incommodiſ-
ſima uociferatio exiſtit. Cæterum qui uociferatio-
ne uſurus eſt, aluo prius exonerata, & infernis parti-
bus ſenſim confrictis, lotaq; facie placide perfuſa, &
ubi mox à ſomno ſe moderate loquendo & deam-

bulando præparauerit,ita tandem ad uociferationē progredi.In ipſa autem uociferatione concinnitas, & uocis bonitas,ac iucunditas,nihil contulerint ad ſanitatem. Verum grauiorum uocum ſonus utilis exiſtit,quare in hoc ſe exercere oportet.Sic enim plurimus aer in reſpiratione attractus,pectus diſtendit, & aluum ac totius corporis meatus dilatat ac diſparat. unde in uociferationibus,& concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt,& his quidem qui concitatius legunt,magis & per ſudores,qui uero mitius uocem intendunt,per occultam ttanſpirationem.Nam tota corporis moles in lectionibus ac uociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationem ex motu factam, multa ſputa reſoluta,mucūq; ac pituitam excerni.Porrò his qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quodnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per reſpirationem: Oportet itaque ſæpe legere,& uniuerſum corpus relaxare, fuſaq; carne,ad corporis rarefactionem,aſperam arteriam,&alios ſpiritus exitus commode diſtendere,& grauiſſimas uoces concinne ſonare. Vtendum autem uocis actionibus neque temere,neq; inconſiderate,ſed neq; prauis ac corruptis humoribus corpore repleto, neque in magnis ac manifeſtis cruditatibus ad uocis exercitium progrediēdum,ne amplior diſtributio corruptorum humorum aut uaporum in corpus fiat.

De geſtatione. Cap. VI.

Reliquæ quidem exercitationes in motu corporis ſitæ ſunt,geſtatio uero mixta eſt ex motu & diſpoſitione quieti ſimili,quum plurimæ corporis partes quieſcere uideantur,uniuerſum uero geſtationis tractu moueatur. Atq; hinc adeo utiliſſima ſimulq; leniſſima exercitatio eſt geſtatio,ut quæ neq; laſſitudinē corporibus inducat,ipſaq; conſimiliter uelut magna exercitia moueat.Omnis autem geſtatio inſitum ca-

lorem uentilare & excitare, poteſt, & materiæ multitudinem diſpergere, habitumq́; corroborare, & actiones ſtupidas ſuccitare. Differentiæ geſtationis multæ ſunt. uerum peculiares hæ ſunt. Prima quidē in lecto, eoq́; aut penſili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente. Altera in lectica, quæ & ipſa duplex eſt, ita ut qui geſtantur uel deſideant uel decūbant. Tertia in curru. Quarta in nauigio. Ponenda etiam equitatio eſt inter geſtationis partes. Itaq; geſtatione in lecto utendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora conſumpta ſe erigere non ita ualent. Item in his qui uires recolligere à febrili afflictione iam incipiunt, & in his q̧ ueratrū ſumpſerunt. Vtendum & phreniticis. Nam ſpiritus perturbationem placide lenit, & ad ſomnum illicit. Vtendū & in lethargicis, & appetentia ciborum deiecta. At uero in lectica ſiue ferculo decumbentes geſtamus, febri lethargica aut ſemitertiana, aut quotidiana correptos. Item hydropicos, ſtupore attonito percuſſos, reſolutos, nephriticos, podagricos. Deſidentes autem in lectica geſtamus, eos in quibus febris exacte remiſit. Cæterum geſtatio in curru concuſſorium quiddā habet, & diuturnos morbos commouet. Eſt autem & in hac alia uehementior, alia mitior. Mitiore itaq; utendum in capitis affectionibus, & his quibus inteſtina fluxione laborant, Vehementiore, in affectionibus pectoris ac ſtomachi, & in tumoribus laxis, hydropicisq́; ac ſtupore attonito perculſis. Verum uertiginoſos & dimidia capitis parte affectos, auerſos ab itinere retrorſum deſidere in curru oportet, eosq́; leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indiguerunt. Sed tamen ſedem aliquanto ſupiniorem ipſis eſſe oportet. Porro geſtatio in nauigio ſi iuxta terrā fiat, & in mari trāquillo, hydropicis conuenit, & elephantiaſi laborantibus ſyderatis, tumidis. Et ſtomachum quidē ab initio ſub

uertit, paulo autem poſtea in adſuetudinem uenit. Verum geſtatio per pelagus uehementiſsima eſt, & mutationes plurimas ac maximas facit. Nimirũ quũ anima mixtos affectus habeat ex triſtitia, & ſpe, timoreq; ac periculo, modo gaudentibus & lætis, modo in agone exiſtẽtibus nauigantibus. Omnia aũt hęc cõpoſita ſufficientem uim habent omnem ueterem morbum exigendi & è corpore excludendi. Quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, ſi quid aliud, probe corpus nutrit.

De equitatione. Cap. VII.

Equitationis uſus modicus eſt in ægrotis: neque enim multam utilitatem opus ipſum præbet. Nam ſi leniter impellatur equus, nihil aliud quàm laſsitudinem facit, maxime inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam. Si uero agitetur equus, uniuerſum corpus doloroſe concutitur. Et tamen etiam hic modus aliquid utilitatis habet in ualentibus. Supra enim alia exercitia, & ſpiritum & corpus, & maxime ſtomachum firmat, ſenſusq; purgat & acutiores reddit. Verum pectori peſsimum eſt hoc exercitium. Cæterum in omni geſtatione omniq; exercitatione, curandum eſt maxime, ut in ſalubri loco fiant, & in aere puro, nec ſolum de aliis exercitiis hoc accipiendum eſt, ſed etiam de nauigatione.

De re uenerea. Ex Rufo.
Cap. VIII.

Naturale opus coitus eſt. nullum autem ex naturalibus operibus nociuum eſt. Verum iuxta immodicum & aſsiduum uſum, itemq; iuxta tempus non conueniens aſſumptus, noxius euadit. Multo autem magis nociuus fit aſsiduus uſus, his qui neruos, aut pectus, aut rhenes, aut lumbos, coxendicesq; ac pedes, imbecilles habent. Cuius rei coniecturam hinc facere licet, quod omne hominis

Coitus immodici incōmoda.

robur in coitus uſu debilius redditur. Robur autem, eſt inſitus in nobis calor. Vnde ſanè concoctiones coeuntibus non integrę contingunt, & pallidi fiunt, & neq; exacte uidēt, neq; ut oportet audiunt, neq; alios ſenſus integros poſſident. Quin & obliuioſi tales & tremuli exiſtunt, & articulis maxime coxendicum dolent, & alii ex ipſis rhenum, alii ueſicæ morbos incurrunt. Quibuſdam etiam oris graueolentia, & dentium dolores, & gurgulionum inflammationes oboriuntur. Et enim ſunt iam uiri multi qui ex multa uenere ſanguinem expuerunt, partim ob uiolentam ſpiritus cōpreſſionem ac intenſionem, partim ob uenarum ac arteriarum quæ ex pulmone ad teſticulos deferuntur communionem. Cæterum fœmina ex coitu ſanguinem non ſpuit, cum propter reliquam corporis humiditatem, tum quod in mixtione minus laboris perfert. immo etiam propter conſuetas infernas purgationes. quare ſi contingat etiam fœminam ſpuere ſanguinem, magnam expurgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas cauſas medici boni iubent uenere abſtinere, ſiue adſit quis ex prædictis morbis, ſiue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem. atq; hactenus quidem offenſiones & cōſenſus coitus, quantum uires noſtræ tulerunt, paucis retulimus. Reſtat ut etiam utilitates recēſeamus, neq; enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res uenereæ exiſtunt, ſi & uſus, tempus, & modum, & ſanam utentis conſtitutionem inſpicere uelis. Vtilitates ex coitu hę ſunt: Repletionem euacuare, & leuius reddere uniuerſum corpus, idemq; ad augmentum promouere, & uiribus efficere. Duris habitudinibns ex longioribus interuallis uſus eius commodat, mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitam expurgat, & impeditam rationis uim explicat, & maximas iras remittit. Quapropter & atra bile percitis, ſubtriſtibusq; & hominum conſortia fugientibus, uelut magna quæ-

Visi

In fæmina quos effectus pariat.

Coitus moderati vtilitates.

Melācolicis vtilis est.

dam medela, commodisſimus exiſtit, ſed & iuxta aliũ modum furioſos, ad ſaniorem mentem reducit, & quoſdam comitiali morbo præhenſos ſanat, & capitis grauitatem, ac dolorem ad uigorem ac integritatem permutat. Hippocrates ſummatim morbis à pituita rem ueneream optimam eſſe pronunciauit. Multi quoque ex morbis alimentum non ſentientes, ex uſu ipſarum refecti ſunt, alii bene ſpirantes ex ægre ſpirantibus euaſerunt, alii cibos auerſantes, appetentiam edendi aſſequuti ſunt, quidam à frequentibus ſeminis per ſomnum effuſionibus liberati ſunt. Naturæ ad uenerem appoſitæ ſunt calidiores & humidiores nam eius uſum plus quàm aliæ ferre poſſunt, minime autem ſiccæ & frigidæ. Eſt & uigentium natura ad eã accommoda, ſenum uero nequaquam. Ex temporibus uer aptum eſt, inneptus autumnus & æſtas, ſed neque hyems commoda eſt propter frigiditatem. Et ſanè diæta quoq; calidior & humidior ad coitũ idonea eſt, contra ſiccans & frigefaciens inutilis. Humidæ enim diætę etiam impotenti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidum & calidum eſſe uictum, cui accedere debet labor moderatus, & cibus boni ſucci. Vinum itaque ſit colore fuluum, ſubſtantia tenue, panes puri furnacei recentes, carnes hædorum, agnorum, & porcorum. Ex uolucribus gallinæ, attaginæ, perdices, anſeres, anates. Ex piſcibus polypi, & molli carne præditi. Olerum horminum, irio, eruca, rapum bis coctum & flacidum factum, hæc enim medicamenti loco exhibentur. Leguminum fabæ, cicer, ochri, phaſeli, piſa, dolichi. nam & flatu corpus implent, & luculenter alunt. Magnopere etiam optimam uuam laudo, quod ad hanc uictus rationẽ attinet, humectat enim & ſanguine ac ſpiritu corpus replet. Cæterum qui uenere uti uolet, recentes repletiones uitabit, cruditates item ac ebrietates ſimiliterq; famem. Malum eſt enim repleto corpore coire, item

Morbos à pituita Venus moderata sanat.

Anni Tempus ad Venerẽ & quæ victus ratio

Tempus diei.

à gymnaſiis & à balneis. Vitandæ laſsitudines, & prę greſsi uomitus, & alui profluuia recentia. nam inueterata aliquando per uenerem reſiccantur. Commodiſſimum coeundi tempus eſt à cibo non nimium ingeſto. nam & ad robur conducit, & frigiditates euenire ſolitæ minus fiũt. Et ſi quidẽ à prandio quis ad uenerem incitetur, quieſcere oportet donec cibus deſideat. Si uero à cœna, neceſſe eſt paululum ante dormire. Porro uehementes impetus ad cupiditates ad uenerẽ nõ ꝓbo, ſed eis reſiſtere ſuadeo, præſertim ſi cui morbus ſit qui ex uenere facile offenſionẽ perceptet.

Cõmodiſſimũ coeũdi tempus.

De inſolatione, & arenæ aggeſtione, ac aliis uaporatoriis fomentis. Ex Antylo. Cap. IX.

Quidam ſe ad ſolem exponunt, partim non uncti, alii etiam uncti, & alii deſidentes aut decumbentes, alii ſtantes & deambulãtes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in ſtrato, aliqui ſuper corio, alii in arena, aut ſale decumbunt. Solaris itaque inuſtio citra unctionem, moderate adhibita, perſpirationẽ occultam auget, & ſudores elicit, aluum autem ſiſtit, & carnem conſeruat, pinguitudinem uero abolet, & tumores laxos cum alios, tum maxime hydropicorũ deprimit. Spiritum aũt denſiorem reddit, & propterea anhelos & recta ceruice ſpirantes exacerbat. uerum capiti diuturna frigiditate laboranti commodat. nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxiũ efficit. Oportet tamen in his aluum prӕeuacuare. Inimica eſt enim inſolatio capiti, euacuatione inferne non præmiſſa. At uero inſolatio cum unctione, eadem ſimiliter poteſt. Verum corpus magis ſiccat, uelut unguine aſſatum, quapropter & ſuperficiem magis denigrat. Cæterum per occultam tranſpirationem hæc minus diſcutit, nimirum ad cauterii ſimilitudinem denſans carnem. Qui uero deſidentes aut ſtantes inſolantur, uehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in ſtrato, non

magnopere iuuantur, ſed capite magis replentur. Qui ſuper corio ſe ſoli exponũt, magnam utilitatem conſequuntur, præſertim hydropici & iſchiadici, nephritici, reſoluti, elephantiaſi laborantes, intumeſcentes circa refectionem, cœliaci, & qui circa ueſicam ueterem morbum habent: itē q; ſyderati, fœminæ quoque quæ ab utero ſtrangulantur, & adhuc amplius q̃ alba uteri fluxione infeſtantur. Oportet autē magnũ eſſe corium, & oleo perunctũ, & ſuper tenuem arenā cribratam extentum, & ubi præcalfactũ eſt coriũ, tum demum ægrum ſuper id decumbere, capite cum crudo linteo uelato. Permanendum eſt aũt diutius in eadē decubitus figura, & poſtquā corpus multũ fuerit feruefactũ, uertere iubendum ac deuoluendum, & poſtea rurſus in alterũ latus reuoluendũ, ac quieſcendũ, atq; hoc ipſum ſæpius facere oportet. Idē modus ēt in arena adhibetur, loco aſsidue permutato. oportet autem miniſtrum adeſſe, qui calentisſimā arenā colligat, & corpori defosſi ac obruti ſuperingerat. Si quidē igitur mare affuerit, utendũ eſt eius arena. Nam & leuior & magis reſiccans huius arenæ fomētatio ac feruor eſt, q̃ eius quæ per corium contingit. Si uero fluuialis arena fuerit, pręſtat corio uti. Nā & arena fluuiatilis, & aer humectior eſt ex euaporatiōibus. Q̄d ſi ſalis copia adſit, multo præſtabilius eſt tenui ſale ſubſtrato hominem decumbere. Oportet autem altitudinem eſſe non minorem tribus palmis paruis: ſi enim non fuerit altus ſal, caliditas ipſius facile difflatur, utpote quę ex alto emerſum ac progreſſum nō habeat.

De uenæ ſectione. Ex Galeno. Cap. X.

A ſimilaribus corporis partibus primas actiones perfici, alibi demonſtratũ eſt, itemq; per inſtrumentales, ſecundas. Itaq; humores in corpore cōtenti cōſiderādi ſunt, quam tandem utilitatē aut cladem partibus afferāt, per quas corpus actiones ſuas facit. At uero plenitudo colligi dupliciter dicitur. Aut. n. uirium

reſpectu plenitudinem dicimus,aut reſpectu capacitatis uaſorum humores continentium. Quem ad modum enim is qui onus geſtat, non ſtatim ut grauatur & laborat,iam etiam concidit & uincitur ab ipſo onere. Iuxta eundem modũ ubi uires à plenitudine grauantur,poſsibile eſt ipſas diu reſiſtere,& nondum hominem ægrotare.ubi uero quis diutius negligatur,uires concidunt.His itaque magnopere prodeſt uenæ ſectio priuſquam uires uincantur.Sed & plenitudine ac copia ſanguinis in corpore non exiſtente, uenæ ſectio utilis fit,inflãmatione incipiente ob prægreſſam plagam,aut ob particulæ debilitatem,humoribus ex corpore aceruatim in ipſam congregatis . Aliquãdo enim ſanguis aceruatim ad particulam quandam irruens,aut ſtupefacit eam,ut actio ipſius corrumpatur, aut memorabilem cladem inducit,uelut in ſyderationibus contingere uidemus, quandoque uero etiam ipſum uas perrumpit,uelut in ſanguinis ſputo contingit.Conandum itaque eſt ut redundantem ſanguinẽ euacuemus quàm citisſime,priuſquam magnum aliquod malum circa aliquam corporis partem operetur.Quin & magni alicuius morbi timore uenã ſecamus.Atq; ego ſanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infeſtatos ex interuallis,aut purgato redundante humore in principio ueris,aut ſanguine detracto curaui.nam & podagricis & arthriticis,comitialibusq; ac atrabiliariis morbis,item ſanguinem ſpuẽtibus,uertiginoſis,& his q frequenter angina arripiũtur,peripneumoniis,pleuriticis,lippitudinibus, uehemẽtibus & in ſumma his q magnos morbos frequẽter incidũt, uenæ ſectionem oĩbus auxiliis potiorem ꝓnuncio.Conſideranda porrò ueniunt in omni uenæ ſectione,plenitudinis quantitas ac qualitas,morbi magnitudo ſiue præſens ſit,ſiue timeatur,ætas uigoroſa,& præ his omnibus uirium robur aut debilitas. deinde naturalis habitus totius corporis, hora ac tẽpus anni,

pus anni, regio, præſens ambientis conſtitutio, prægreſſus uictus & diæta, copia ciborum & potus, & maxime an multum nutrientes cibos homo ingeſſerit, & an conſueta exercitia reliquerit, & an conſuetæ excretiones ſuppreſſæ ſint. At uero aggrauante & infeſtante plenitudine, non omnino ſanguis detrahendus eſt: Aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus eſt, quapropter diligēti animaduerſione opus eſt, quantopere uires ualidæ ſint, & quátopere humor ipſe perfrigeratus eſt, quod ipſum ex urinis & aliis ſignis cognoſces. Nam in eiuſmodi affectionibus præexoluta uires, in uenæ ſectione extreme concidere ſolent, ut refocillari amplius non posſint, quod ubi contingit, periculum non paruum conſequitur, præſertim incidente febre, in conſtitutione æſtiua, ſtomacho male affecto, aut corpore uniuerſo molli & temperamenti humidi ex natura exiſtente. Exoluuntur enim tales & celerrime in animi deliquium collabũtur, etiamſi non magna febris in ipſos irruat. Sed & ſi hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minime uenæ inciſionem admittemus: tales enim hoc modo diſpoſitos moderatis frictionibus, & unctionibus moderate calfacientibus, & potionibus inciſoria ui præditis ſanamus.

De euacuationis menſura. Cap. XI.

Magnitudo morbi & uiriũ robur principales ſcopi ſunt incidendæ uenæ, qui ubi aucti fuerint. maiorem euacuationem fieri oportere indicant, ſicut contra ubi non fuerint aucti, euacuationibus quantitatem imminuere oportet, in quantum uires imminutæ ſunt itemq; morbi magnitudo. Conſequenter autem ſimul conſideranda eſt hominis natura. Nam eos qui moderate graciles ſunt & magnas uenas habent, multumq; ſanguinis, largius euacuabis. qui uero uenas anguſtiores habent, & corpore albi & carne teneri ſunt, parce. Sanguinem enim modicum hi habent, &

facile humores ipſis tranſpirant. Iuxta eandem ratio-nē, neque pueris uenam ſecabis, uſque ad quatuor & decem annorū ætatem, immo neq; ſenibus, præſertim uiribus debilibus exiſtentibus. Quod ſi uires fuerint fortes, & neceſsitas urgeat, etiam ſeptuagenariis ue-nam ſecabis.

Quales uenæ ſecandæ. Cap. XII.

Reuulſionis gratia ſemper uenas in directū ſecabis in his à quibus ſanguis erūpit. Nimirū ut ſanguine è dextra nare fluente, uenam dextræ manus ſeces: è ſini ſtræ. Quod ſi ſplen patiatur, uenam inter anularem & paruum digitum manus ſeca, aut in cubito internam. Sed & in pleuriticis uenam è directo affecti lateris ſe-ca. Grauisſimos item oculorum dolores mirabiliter mitigat, uena è directo affecti oculi ſecta in cubito, q̃ humeralis appellatur. Nā interiores uenæ ſectæ, utili taté præbent in partibus infra collū affectis. Externæ uero faciei & capiti: Mediæ utriſque. Si autem in ue-næ ſectione error contingat, in media quidem uena neruus ſubiacens diducitur. In interna uero, arteria ſubſtrata. Et uitandum eſt ne hanc ſecemus citra ma-gnam neceſsitatem. Nam minoris periculi eſt hume ralé ſecare. Et ſæpe facta in hac fiſſura magna, neq; in-flāmationes ſequutæ ſunt, neque dolores. Quare hāc confidenter ſecare licet. Internam uero cū multo me tu. Vitandū itē ut ne tentemus mediam. Quē ad mo-dum autem prædictæ partes ex uenarum cubiti ſectio ne opē ſentiunt, ita inferiores his, hoc eſt, coxa, & ute rus ac ueſica, ex uenarum poplitis ac talorum ſectio-né. Rhenes autem utrinq; opē ferunt, & ex cubiti & ex infernarum uenarū ſectione. Scio aūt coxendicum affectionem in una die ſanatam, per euacuationem à cruribus, quæ ſanè non propter frigiditatem, ſed ua-ſis coxæ ſanguine impletis facta erat. Oportet aūt in omnibus inflammationibus incipientibus, reuulſorie facere uenæ ſectioné, uelut pede inflāmato ex manu.

Verum in affectibus diuturnis, maxime quidē ex ipſis affectis partibus, ſin minus, ex propinquis.

Quomodo uena ſecanda eſt. Ex Antylo. Cap. XIII.

Punctim quidem uenæ inciſionē facimus, ubi uaſa fuerint obſcura: Cæſim uero ubi fuerint manifeſta. ita ut firmemus manum in obſcurioribus, & his qui ad ictum flectere ſolent cubitum. Oportet aūt non totū uas diducere. Nam dum labia ipſius euertuntur, fluxus nō fit cū eiaculatione. Neque uero infernā uaſis partē ad radiū diuidere oportet, ſed ſupernā ad brachii exortū tendente. Superna enim ſecta, ſpecioſa ſanguinis eiaculatio contingit. Et ad hæc cōmoda eſt ſupernę partis nenæ ſectio, quoniam ē uaſe quis aberrare non poteſt.

De magnitudine ſectionis. Ex Antylo. Cap. XIIII.

In his qui aceruata euacuatione opus habent, magna fiſſura facienda eſt. itemq; in quibus craſſitiem ſanguinis contineri coniectabimus. In quibus uero reuellere & auertere uolumus lationem ſanguinis, uelut in reiectantibus ſanguinem, aut quibus de naribus aut alia quadam parte ſanguis erumpit, parua uulnuſcula incutimus. Non .n. indigent euacuatione (quū euacuentur ab affectione) ſed retractione ac reuulſione. Oportet igitur in his permittere ut ſanguis fluat multo tempore per uenam. Paruis item fiſſuris utendum eſt in phreniticis aut mente motis, aut alias delirantibus, quo cita conglutinatio uulnuſculi fiat: contingit enim ut deliri ſæpe latenter uinculum manus ſoluant. & ſi qdem contingit magnā eſſe fiſſuram, ſeqtur periculū ex ſanguinis eruptione. In parua uero, ēt grumus uulneris oſculo inſidens, ſanguinis eruptionem prohibere poterit. Inſuper & paruis fiſſuris utendum eſt in paruis uaſis, magnis uero in maioribus. Nam ſi in magnis uaſis paruum uulnuſculum fiat, neceſſario grumi collecti fluxum ſanguinis impedient.

De figura ſectionis. Antyli. Cap. XV.

Sectionis figuræ tres ſunt: tranſuerſa, recta, non pũgens ſed findens uenam in directum, & inter has media, quæ appellatur obliqua. Tranſuerſa igitur utendum eſt in quibus detractionem omnino non repetere uolumus: Curuato enim cubito oſcula fiſſuræ cõponuntur. Et commoda eſt hæc figura, ubi magnam fiſſuram facere uoluerimus. Obliqua uero figura utilis eſt in quibus detractio repetenda eſt. Et eo quod à uaſe non aberramus dum ſic ſecamus. Sed & ſanguinis eiaculatio ex obliqua fiſſura pulchrior aſpectu eſt uidẽtibus, dum uelut obtorquetur & obuoluitur ſanguis in ſaltu. Oblonga uero in directum figura commoda eſt in his quibus non ſolum eadem die ſectionem reiteramus, ſed etiam poſt unam aut duos dies. Incuruato enim cubito diſparãtur oſcula fiſſuræ. Cõmoda eſt item in directum fiſſura his in quibus præuaricatio labiorum fiſſuræ fieri ſolet. At in hac figura minus ſpecioſa ſanguinis eiaculatio contingit.

Quod ſit oportunum uenæ ſecandæ tempus. Galeni. Cap. XVI.

In omni diei ac noctis hora, neceſsitate urgente, uenam ſecabis: ita ut ſcopum habeas in his qui febriunt, exacerbationis declinationem: In his uero qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiuſmodi abſque febre, uenæ ſectione indigent, magnitudinem doloris aut inflammationis. Qua enim hora uideris dolorem mitigari uenam ſecabis, At uero ſi nihil tale urgeat, melius eſt mane uenam ſecare, non ſtatim ubi à ſomno ſurrexeris, ſed ubi uigilaueris ad horam unam. Sed & quoſdam prælauare præſtat & prædeambulare. In quibus uero præſeruationis gratia uenam ſecamus, licet etiam ab actu conſuetarum operationum uenam incidere.

De repetita detractione. Galeni. Cap. XVII.

In quibus ſimpliciter euacuare uolumus, eadem die iterata detractio fiat, In quibus autem reuellere,

præſtat ut poſt duos dies fiat. Et in qbus quidē opus eſt multa euacuatione, uires autem non ſunt fortes, in his euacuationem reſeruare oportet, & prima detra- ctione defectuoſiore facta, rurſus iterato detrahere, auſi uoles tertium. Quum uero feruentis ſanguinis multitudo febrem acutisſimam incenderit, uelut in ſynochis, ſiue continentibus ibi aceruata euacuatio- ne opus eſt. Et oportet tentare ut euacuemus uſque ad animi deliquium, uirium robore ex pulſibus con- ſiderato. In aliquibus enim noui ſex libras ſtatim eſſe detractas. Fluente itaque ſanguine attendere oportet ſemper pulſuum tractui, ut ne citra animaduerſionē. pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum ſectione. Galeni. Cap. XVIII.

Arterias ſecant medici in temporibus quidem, ob oculorum fluxiones, quum calidæ & flatuoſæ fuerint eas uero quæ ſunt retro aures, in uertiginoſis, & his maxime qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac fla tuoſis laborant. Iam uero & ob alias plurimas affe- ctiones circa caput conſiſtentes diuturnas, quidam ſe cant arterias retro aures. Verum aliqui arteriarum ſe ctiones uerentur, propter ſanguinis retinendi difficul tatem, & quod dum fiſſura in cicatricem abit, dilata- tio uaſis ipſius arteriæ fit, quæ aneuryſma Græcis di- citur, & inter tumorum genera recenſetur.

Medicamentum ſiſtens ſanguinem arteria- rum. Cap. XIX.

Quum igitur ſanguinis eruptio ex inciſa arteria cō ſequatur, oportet hanc hamulis attractam totam trāſ uerſim diſſecare. Deinde aloem & mannam thuris te rere, & ouorum albumine ſubigere, & tenellis pilis le porinis medicamentum excipere, & fiſſuræ impone- re. Dicitur autem de hoc amplius, in loco de ſangui- nis eruptione, inter uulneraria medicamenta.

De cucurbitularum uſu. Ex Antylo. Cap. XX.

Neque in morborum principiis, neq; in corpori-

bus repletis,cucurbitis utemur,ſed quum euacuatum fuerit totum,& non amplius influxerit parti cui cucurbitæ ſunt adhidendæ & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictam in parte inutilem fluxioné. Cauendum eſt autem ne cucurbitam prope mãmas affigamus. Nam illabentes in cucurbitas mammæ & tumeſcentes,non facile ſinunt illas tolli. Tunc uero ſpongiis ex calida expreſſis cucurbitas circundare oportet:ſic enim remittere ſolent. Si uero non ſic remiſerint,cucurbitæ perforandæ ſunt. Illud porrò noſſe expedit,quod non ſolum localis uenæ ſectio detrimento eſt, antequam uniuerſum corpus euacuatur, per affectas partes ſanguinem detrahens,ſed etiam cucurbita. Et uenæ quidem ſectio minus eſt periculoſa: pro ratio enim allationis materiæ,etiam ſanguinis excretionem facit. Cucurbita uero tum impetu affixionibus uiolenter materiam attrahens,tum multum locum occupans,& tamen neque uaſis ſenſibilem fiſſuram faciens,attrahit quidem memorabilem materiã, non euacuat autem pro ratione attractæ. Et præcordiis quidem intempeſtiue affixa, præſertim in continentibus febribus aut ſemitertianis,& maxime ſi etiã mens ægri fuerit turbata,& ſenſus ſit obtuſus,ſtrangulatus & mortem eadem die inducit. Capiti uero intẽpeſtiue admota,lethargos,& corporis ac mentis ſtuporem,& oculos prociduos facit. Quibus autem cõtigerit ut hæc effugiant,hi omnino in diuturnum capitis affectum huic incidunt.

De ſcarificatione. Ex Galeno. Cap. XXI.

Venã ſecare ſæpe in anno nõ arbitror cõmodũ eſſe:ſimul.n. cũ ſanguine multus uitalis ſpiritus excernitur. Quũ aũt hic frequentius cõſumatur,& tota corporis moles perfrigeratur,& omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur ut ab ignobilioribus partibus,uelut ſunt crura,p̧ ſcarificationẽ detractio fiat. Optimũ aũt eſt hoc auxiliũ ad conſeruationẽ ſanita-

tis, & ad eandē recuperandum, ſi fuerit præuaricata. Prodeſt autē ſcarificatio ét oculis diuturna fluxione affectis, & aliis capitis affectionibus, itēq; thoracis, & anginis. Oportet autem in unoquoque membro factas ſanguinis inſpiſſationes, poſt uniuerſalem corporis euacuationē, ſoluere per localem ſcarificationem.

De ſanguiſugis Galeni. Cap. XXII.

Sanguiſugas captas una die ſeruare oportet, eaſq; pauco ſanguine alere, uſus autem tempore pars cui admouendæ ſunt nitro præparetur, & aqua dulciſſima exacte abluatur. Poſtea è fomēto ſanguis illinatur Atq; ſic accipiūtur ſanguiſugæ ac mittātur in aquam paruā, & fuliginē ipſaꝝ ꝑ ſpongiā deterſa ſic admouebis, inhærētes.n. non ceſſant trahere, donec ſalē aut nitrū aut cinerē ori ipſaꝝ inſpergamus. Poſtquā uero exciderint, fouēdi ſunt loci per ſpōgiam. Et ſi ſanguis erūpat, gallam uſtam, aut linteum uſtum, aut ſpongiā liquida pice imbutam ac uſtam, inſperge, & ſuperne chartam aceto madidam impone.

De purgatione. Ex Antylo. Cap. XXIII.

Eos qui ſana habent corpora purgare difficile eſt. Nam & uertiginoſi ac uoluuloſi fiunt ac torquentur, purgatioq; difficulter ipſis procedit. Et ad hæc cito exoluūtur tales dū purgantur. Quum igitur purgare uolueris, præattenuare oportet ac ſecare craſſos ac uiſcoſos humores & meatus aperire, ꝑ quos humores transferūtur ac trahūtur à purgatoriis medicamētis. Et ſeroſos qdē ac tenues humores in principiū morboꝝ euacuare oportet: In craſſis uero ac uiſcoſis cōcoctio expectāda eſt, qualis ē pituita, & bilis atra. Sed & in oībus diuturnis morbis ſemꝑ cōcoctionē expectare cōuenit. In acutis uero quū cōmotæ fuerint materię, ét i principio pharmacū exhibe, & tamē cū multa cautiōe. Nā quū humores ſunt in motu lationeq; ac fluxu, timor eſt ne qđ ex uiſcerib. natura debile exiſtēs materiā commotā excipiat, & præſertim thorax.

At in una aliqua parte firmatos humores, uelut in uiſcerum inflammatione contingit, medicamentis aggredi non oportet, priuſquam concoquantur, quicũque enim inflammata in principiis per medicamenta ſoluere conantur, inquit Hippocrates, à diſtento quidem & inflammato non auferunt quicquã, nihil enim remittit cruda affectio. uerum ſana & morbo reſiſtentia conſumunt: dum enim debile fit corpus, morbus dominatur, quum autem morbus dominatur, pernicies adeſt. proinde materiæ remouendæ gratia utimur purgatoriis medicamentis in cephalæa, uertigine, hemicrania, comitiali, anhelatione, erectæ ceruicis ſpiratione, coxendice, arthritide, podagra, nephritide & in affectionibus ueſicæ ac uteri diuturnis. Similiter autem etiam ubi fluxus aſſidue infeſtauerit aures, aut nares, aut oculos, aut os, aut ſtomachum, aut totam ſuperficiẽ: et neq; reſiccetur ab aliis auxiliis, neque aliter ſiſti poterit: ſolet enim purgatio per aluum fluxiones cohibere. Et in hoc ordine locari poteſt etiam humoris atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidarũ ſuppreſſarum gratia aſſumitur poſt uenæ ſectionem. At antiquæ affectionis emouendæ ac expurgandæ gratia, utimur purgatoriis reſolutione, ſideratione, alimẽtum non ſentientibus, torpore, ſopore, grauitate perſeuerante in quacunque corporis parte. Cæterum ob corporis temperamentum tranſmutandum, utimur purgatoriis in diuturnis febribus, nimirum quotidianis ac quartanis, inſania, atra bile, mentis exceſſu, malo habitu corporis, his qui alimentum non ſentiunt propter uitioſum humorem. Inſuperq; in elephantiaſi, ſcabie, lepra, puſtulis, morbo pediculari, & in ulceribus ſpontaneis ac grauibus, & affectionibus fluidis. At uero quo circunſitus & infeſtans humor educatur utimur purgatoriis, in aqua inter cutẽ, & regio morbo. Et hoc loco ſunt etiam uentris fluxiones, in quibus purgatoria aſſumimus: aliquando enim acris &

inutilis humor uentris tunicis inſidens aut inteſtino-
rum,ſimiliter uelut acres glãdulæ aut infuſiones per
anum,irritat inteſtina,& ſimul ipſa ſtimulat,& prom-
ptitudinem efficit ad excretionem,ſimulq; per acredi
nem ſuam ex circunferentia corporis ac totius molis
humorem attrahit.In his igitur cõſentaneum eſt pur
gatoriis uti,quo talis humor ex corpore expellatur,
& uenter ac inteſtina pura fiant.In ſumma utendum
eſt purgatoriis,medicamentis,in his quibus uires ua
lidæ ſunt,& uoluntas prompta eſt,&qui ſtomachum
robuſtum habent,& multam inutilem materiã in cor
pore colligunt.At pingues & prægraciles ad purga-
tionẽ inepti ſunt.Inſuper & qui multo ſanguine abun
dant,& qui asſidue anima linquuntur,& ægre reuo-
cantur,& qui cito uomunt ex omni occaſione. Pueri
item ac ſenes,& mulieres quibus menſes ualide pur-
gant.Et qui ualde purum habent corpus. Et qui
certam habent uictus rationem. Et quibus aluus
eſt natura adſtricta. Et qui dyſenteria & cœliaca
affectione facile corripiuntur. Omnes hi ad purga-
tionem inepti ſunt. Incipiendum eſt autem à bilem
purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe. Cap.XXIII.

Aloe totum quidem corpus non purgat,uerum ſi
tam in ſtomacho & uentre ac inteſtinis bilem, citra
moleſtiam educit,ac placide una cum ſubiectis excre
mentis. Datur itaq; his quibus caput affligitur,prop-
ter asſiduas fientes ad ipſum de ſtomacho euapora-
tiones.Excindit enim inutilium uaporum allationem
Danda eſt & lippientibus,propter eãdem cauſam, &
his qui ob bilis augmentum ſitiunt,quibus lingua &
os facile reſiccatur:& qui circa ſtomachum ardorem
aut nauſeam,aut moleſtiam aliquam euerſoriam per
cipiunt.Præbetur & his qui præter rationem palli-
diores facti ſunt,& in quibus ſuperfluitates eductio-
ne indigent,& clyſter adhiberi non poteſt ob aliquã

cauſam. Dantur autem aloes drachmæ ii. cum aqua mulſa. Commoda eſt etiam ſi quis ipſam quotidie ſumat, aut à cœna, aut mane ante cibum potus. Tritam itaque aloen corticis citrii ſucco excipe, aut ſi is deſit, ſucco braſsicæ utere. Habeant autem hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. Et dato tria aut quinqꝫ quotidie ei qui opus habet. Potes & cum terebinthina ipſam efformare, & cum melle cocto. Oportet autem in deglutiēdo, aut poſtea abſorbere aquam mulſam. Purgatoria equidem medicamenta omnem cauſam ex corpore extrahunt, inſtar cucurbitæ, principalibus partibus inhærentia, ipſaq́; per uentrē euacuātia.

Scammonia. Cap. XXV.

Scammonia flauam bilem maxime educit. Inducit autem ſtomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda eſt, & ualde ſiticuloſa. Quum enim omnia purgatoria ſtomachum infeſtent, aloe excepta, ſcammonia plus omnibus illi moleſta eſt. Vitanda igitur eſt his qui debilem ſtomachum habent, & febricitantibus: quum enim leuisſima ſit, facile abripitur in corpus, & omnem in ipſo immunditiam commouet, ꝓhibetur aūt à febrili calore, ut ne ſuperfluitates ad excretionē ducat. Danda igitur eſt his qui bonum ſtomachum habent, & non febriunt, atqꝫ non facile uomunt, & nō facile animo linquuntur. Dantur ex ea ſcrupuli duo plus minus, pro uirium ratione. Ammiſcetur ipſi ſal, & thymi coma, aut pulegium. In his uero qui ferre poſſunt, præſtat aloen miſcere. Datur & per ſe cū melle, aut ptiſanæ ſucco, ſi clāculum exhibere uolumus.

Peplium. Cap. XXVI.

Peplii ſemen, aliquando uero & ramulos ſimul, in umbra ſiccata, tuſa ac cribrata dato, ſcrupulorum quatuor pondere, in aqua mulſa, adſtillato modico aceto. Nam poſt flauam bilem, etiam nigram & pituitam ducit. Et flatus diſsipat, quem ad modum etiam Hippocrates alicubi dicit. Maxime igitur conuenit

flatuoſis affectionibus, quæ ſanè atrā bilē laceſſunt & auſpicātur. Cōuenit etiā ſplenis inflāmationibus diuturnis, uteri itē ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum nigrum. Cap. XXVII.

Veratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto corpore trahens, inferne expurgat, non tamen cū ulla difficultate. Quapropter etiam febrientibus per circuitum & diu, ipſum exhibemus. Datur & furioſis, & hemicranicis, ac diuturno capitis dolore afflictis. Maxime uero idoneum eſt uiſceribus, & utero & ueſicæ, ſi purgatorio medicamento opus habent. Maxima uero ipſius uis eſt, priuatim educere ſi quid corruptorium ſanguini fuerit ammixtū. Vnde etiam in diuturno regio morbo commodum eſt, & ad aſperitates cutis, uelut ſunt lepræ, impetigines, & ſimilia. Eſt & elephantiaſi utile. Dantur ex eo ſcrupuli tres plus minus, ita ut tenuia circa radices lignula paululum in aqua madefiāt, deinde auferatur cortex, & ſiccetur in umbra tundaturq; ac cribretur. Datur cum paſſo aut aceto mulſo. Condimenti porrò gratia addere oportet ipſi, petroſelini & dauci parum. Si uero efficacius purgare uolueris, miſce & de ſcammonia parum.

Bilem atram purgantia. Cap. XXVIII.

Atram bilem ducentibus utendum eſt pręcipue in melancholicis atra bile uexatis, ſtomachicis, his quæ facile irritantur, iracundis, homines auerſantibus, ſeceſſum quærentibus, & his qui in refectione uirium, purgatione opus habens, & in habitibus obaridis & parum muſculoſis. & præſertim in autumno feruēte.

Epithymum. Cap. XXIX.

Epithymum atram bilem inferne purgat. Dantur ex ipſo contuſo ac cribrato perfectis ſcrupuli .xii. cum paſſo & aceto mulſo ac modico ſale. Confert affectionibus flatuoſis & hypochondricis præcordiorū, & quibus iecur grauatur, & difficulter ſpirātibus. Similiter autem uelut epithymum purgat flos in ſtœbe

enaſcens, & flos qui in thymbra naſcitur, atque epi-thymbrō appellatur. uerū uterq; uiribus debilior eſt.

Polypodium. Cap. XXX.

Polypodium bilem maxime nigram ducit & pituitam. Dantur radicis purgatæ ſcrup. vi. affuſa aqua mulſa diluta. Poteſt & ſuper ſalſamentum deradi, ac comedi ante prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra moleſtiam, radix cocta in iure gallinaceo, & in ptiſana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alyſſon. Cap. XXXI.

Pulegium ducit atram bilem acetabuli mēſura potum in aqua mulſa. Similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum uocatur. Dātur ſingulorum ſcrupuli ſex. Sed & alyſſon ſimiliter purgatiuū eſt. Danturq; etiam ipſius ſcrupuli ſex. Præſtat autem hæc dare cum aceto, & modico ſale, ex aqua, ita ut arida trita potui inſpergantur.

Armenium. Cap. XXXII.

Armenium quo pictores utuntur purgat atram bilem, & quicquid craſſi ac uiſcoſi ſanguini ammixtum eſt. Datur melancholicis, & elephantiaſi laborātibus ac conſimilibus, & in rhenum affectionibus, & anhe-loſis. Dantur ex eo ſcrupuli plus minus quatuor.

Centaurium minus. Cap. XXXIII.

Centaurium minus craſſiſſimam bilem purgat & mucum. Quare conuenienter datur ſplenicis & coxēdicum morbo affectis. Bibitur eius decoctum ubi coctum fuerit in aqua. Sint autem centaurii ſcrup. vi. aquæ menſura hæminæ. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia. Cap. XXXIIII.

Pituitam ducentiū uſus eſt in habitibus frigidioribus, ętatibus item ac morbis frigidioribus. uelut ſunt reſoluti, ſiderati, & qui laxis tumoribus tument. Et in his qui multa & craſſa emūgunt, & qui ex coxendicū morbo à pituita infeſtantur, & in aqua inter cutem.

Colocynthis. Cap. XXXV.

Colocynthis purgat pituitam & bilem & muſcoſa. Vnde neruorum neruoſorumq; corporum purgatiua eſt. Datur igitur conuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice ſpirantibus ac ſimilibus. Et in coxendicum morbo, & arthriticis. Et ad diuturnas renum ac ueſicæ affectiones. Eſt & aliis morbis commoda, qui ægre excuti poſſunt, & induratam affectionem habent. Dantur ex medulla eius ſcrup. ii. in aquæ mulſæ cyathis duobus. In debilioribus ſcrupulus. i. Eligenda eſt alba & tenera medulla. Nam aridior & nigra mala eſt. Tundatur autem & teratur diligenter, & cribretur ſæpe. Et uſus tempore leuigetur ualde bene in mortario cũ aqua mulſa. Solet enim tale quiddam pati. Nam tuſa priuſquam madeſit, tenuisſima apparet. ubi uero in aquam mulſam iniecta fuerit ac macerata, intumeſcit adeo ut uix cribratam eſſe credas. Itaq; tumidæ ipſius partes aliquãdo inhærent uentri aut ſtomacho, & præſertim inuolucris inteſtinorum, propter molliciem, & quum acres ſint natura ac mordaces, adhærentes ulcerant inteſtina, & affectiones neruorum per conſenſum inferunt, torminaq; ac contractiones. Quare multa animaduerſione opus eſt, ut leuisſimã ipſam faciamus cum aqua mulſa. Quod ſi mitius purgare uolueris, ſumito colocynthidem iuſtæ magnitudinis, eamq; aperito ſuperne, & ſemen totum eximito. Deinde quicquid tomenti ſpeciem præ ſe fert in ipſa, rurſus citra ſemen in ipſam indito, & repletam ipſam ſapa aut uino dulci ueteri, per diem ac noctem macerari ſinito. Deinde excolatum per pannum uinum calefactum bibendũ dato. Purgat optime & morbum regium, & eos qui puſtulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus. Cap. XXXVI.

Tithymalus pituitam & bilem ducit. Dantur ipſius ramuli uirides accepti, & in teſtaceo quopiã uaſe pa-

fricti, deinde triti. Miſcentur autem ex ipſis ſcrupuli quatuor aut tres cum polenta in aqua, & bibuntur. Nam aridiores ramuli impotentiores ſunt. At uero tithymali characitæ radicem accipe & ſiccato in umbra. Deinde uſus tempore corticem detrahito, tũdito ac cribrato, & quatuor ſcrupulorum põdus in uinum dulce uetus mittito, & per diem ac noctem macerari ſinito, & excalefactum per pannum uinum calefactum bibẽdum dato. purgat maxime, ut aliqui in omnibus ipſo utantur uelut quopiam arcano. Bene & citra moleſtiam purgat etiam ſuccus tithymali circa aquas in humidis locis ac ſyluis naſcentis, exceptus ſale, aut pane arido trito, ita ut ex hoc nucis auellanæ magnitudo detur cum frigida aqua. At ſuccus tithymali à quibuſdam datur, aut cum caricis, aut cum polenta, guttæ quatuoŕ aut quinque. Verum ualde exulcerat linguam, & partes circum circa ſitas, & potus multum calorem in uentre facit.

Iſium. Cap. XXXVII.

Iſii corticem ſiccato, tundito, ac cribrato: & ex eo ſcrupulos. v. aut. vi. dato, macerans uelut dictum eſt in paſſo & excolans, ac paſſum ipſum exhibens. Purgat autem magis pituitam. Quàm diu uero uolueris ferri uentrem, ne ablues annum aqua, ſed linteo deterge. Quum autem ſatis purgatum te putaueris, laua anum aqua frigida, & manum ac pedum extremitates aquę impone, & ſiſtetur fluxus.

Elaterium. Cap. XXXVIII.

Elaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recens mulcto heminę unius menſura. At obolus habet ſiliquas tres.

Granum cnidium. Cap. XXXIX.

Granum cnidium purgat magis aquoſa ac ſeroſa. Purgat etiam pituitam & bilem moderate. Eſt autem feruens & acutiſſimum. Dantur ex eo grana triginta. Si uero mitius purgare uoles, dato grana uiginti,

aut quindecim. Dato autem internam granorum partē tritam cum polenta,& uino immiſſam bibere iubeto, à potu uero parum olei roſacei aut melini abſorbere oportet,ne fauces exurantur. Præſtat autem terere & efformare catapotia cum coꝺo melle.

Agaricum. Cap. XL.

Agaricum purgat pituitam & bilem,ſed non acute. Dantur drachmæ duæ cum aqua mulſa aut aceto mulſo. Eſt autem ſtomacho incommodum,eo quod leue ſit,& in ipſo ſupernatet.

Cnici ſemen. Cap. XLI.

Cnici ſemen purgat pituitam,non tamen fortiter. Huius ſeminis drach.v.tritas mitte in ius gallinæ aut ptiſanæ,& excolatum bibendum præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniſo, & cum melle coꝺo catapotia formant ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem,ſed leuius eſt hoc.

Lathyris. Cap. XLII.

Lathyris pituitam magis ducit. Danda ſunt eius grana.xv.maiora,aut uiginti de minoribus.Et qui quidem efficacius purgari debent,his præcipiendum eſt ut manducent. Qui uero non ualida neq; multa euacuatione opus habent,integra deuorent,maxime ſi uitioſum ſtomachum habet is qui accipit.

Ariſtolochiæ clematidis ſemen. Cap.XLIII.

Ariſtolochiæ clematidis ſemen ſiccum tritum duarum drachmarum pondere bibitur,& purgat pituitam ac bilem.Eſt autem ſtomacho gratum.

Mercurialis. Cap. XLIIII.

Si mercurialis tenera folia coꝺa comederis,abunde ſtercus expellunt.Si uero decoꝺum uino mixtum biberis,moderate ſtercus educit.

Cucumis ſylueſtris. Cap. XLV.

Cucumeris ſylueſtris radicis cortex, duorum obolorum,hoc eſt,ſiliquarum ſex pōdere, potus cum aqua

mulſa, ducit pituitam multam citra moleſtiam, ita ut neque ſtomachum lædat.

Styrax. Cap. XLVI.

Styrax pinguis flauus datur drachmarum duarum pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra moleſtiam.

Thymus. Cap. XLVII.

Thymi cacumina tuſa trita dato cum poſca, & modico ſale, ad drachmarum quatuor aut triũ pondus. purgat enim citra moleſtiã & abunde pituitã ac bilẽ.

Cyclaminos. Cap. XLVIII.

Cyclamini radicis leuiſſimæ tritæ drachmæ tres aut quatuor pro uiribus cum aqua mulſa potæ, purgant pituitam & bilem. Maxime uero per ſudorem purgant. Quare qui bibit reclinari debet, & corpus in tegumentis ponere & ſudorum excluſionem iuuare.

Scordium. Cap. XLIX.

Scordium tenuiſſime tritum, duarum drachmarũ pondere ex aqua mulſa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys. Cap. L.

Chamæpityos drachmæ duæ tritæ, & cum ficubus aut cocto, melle in catapotia coactæ & exhibitæ multam pituitam ducunt.

Bdellium. Cap. LI.

Bdellium arabicum pellucidum & flauum, drachmarum duarum pondere tritum potum cum aqua mulſa, purgat pituitam.

Aquam ducentia. Cap. LII.

Aquam ducentibus utendum, & in hydropicis qui ex aſcite intercute aqua laborant, & in fœminis qui diuturno albo fluxu uexantur, & ad fluida ulcera.

Squama æris. Cap. LIII.

Squama æris aquam purgãt. Datur drachma una & dimidia cum aqua mulſa. Non ſolum autem aquã ducit, ſed etiam pituitam. Ducunt porrò aquam etiã aliqua ex relatis, uelut granum cnidium, & cnicus. At

cucumeris ſylueſtris radix conuenientisſima eſt hy-dropicis,minimeq; moleſtiam affert.

Euphorbium. Cap. LIIII.

Euphorbium ducit quidem pituitam,magis uero aquam. Eſt autem acutisſimum inter ea quæ ego noui & feruentisſimum. Vnde & colicis datur,& his qui frigidiores uentres habent. Reliquos fortiter turbat, & ualidam ſitim inducit. Miſcebis cum ipſo aliqua odorata ſemina,dans ex eo obolos tres cum aqua mulſa. Præſtat autem cũ melle cocto in catapotia ipſum efformare.

Chamelæa. Cap. LV.

Chamelæo cocta in aqua mulſa & pota , aquoſa magis ducit. Purgat autem etiam pituitam & bilem. Immittantur ex ea drachmæ quinque in duas heminas,aquæ,& fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ mellis moderata portio addatur,& modica facta coctura,coletur ac bibendum præbeatur. Aliqui contuſæ tritæ chamelææ drachmas duas cum duplo comæ abſinthii committunt,& cum melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia. Cap. LVI.

Sanguinẽ purgat,porri capitati ſuccus,mercurialis uiola alba, malua ſylueſtris,ſaluia.

Methodus componendi purgantia pharmaca. Cap. LVII.

Quæ quidẽ per ſe purgare poſſunt ſimplicia pharmaca,talia ſunt uelut iam expresſimus ac præſcripſimus. Non fuerit autem difficile etiam mixturas ipſorum facere,his qui ex iam prædictis ſingulorum uires didicerunt. Si quis enim ex relatis duo miſcere uelit,dimidium pondus de doſi ſingulorum accipere oportet: Si uero tria, tertiam iuſti ponderis partem: Si uero plura,iuxta eandem proportionem. Facimus aut ipſorum mixturas,ubi non fuerit unus humor qui infeſtat,uelut pituita,aut bilis,aut aqua,ſed omnia ſi-

mul. Et ſi quidem putauerimus æqualiter redundare, humores, æqualiter ipſa miſcemus in compoſitione. Vbi uero unus plus aliis redũdarit, amplius ammiſcemus de his quæ talẽ humorẽ euacuare poſſunt. Primũ igitur uolo ea mollientia pharmaca aluum ſubducentia ſubiungere, quæ in cibo ſumũtur. In cibo enim medicamentum optimum eſt, inquit Hippocrates: quo etiam ſanis naturaliter adſtrictam aluum habentibus, hæc ſpeculatio utilis fiat. Fortasſis autem & his qui ſe ex morbo recolligunt. Inſuperq; his qui ex diuturno morbo ægrotãt, hæc pharmaca auxiliaria fiet ſi unum aut alterum ſimplex pharmacum iucundis eduliis fuerit ammixtum. aut ad uentrem molliendũ, aut ſi etiam redundantem humorem paulatim & latenter euacuare uolumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio. Ex Theone. Cap. LVIII.

Caſiæ unc. i. ſcammoniæ unc. i. Vini ſextar. v. Hæc tenuisſime trita linteolo illigentur, & hoc exacte conſtrictum in uinum ſuſpendatur, ac ſinatur ad dies quinque. Deinde ex hoc uino dato ante cibum potionem perfectam, cum aqua calida. Creditur bilẽ purgare.

Vinum pituitam ducens. Cap. LIX.

Lathyridum purgatorum unc. i. ſpicæ nardi drach. iii. Vini ſextar. v. præpara uelut prædictum eſt, & utere. Creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum. Cap. LX.

Polypodii unc. i. tuſam, cribratam, & linteo illigatam in uini ſextarios. v. ſuſpendito, & ad dies ſeptem ſinito macerari. Et dato potionem uelut dictum eſt.

Aliud uinum polypodites. Cap. LXI.

Vini dulcisſimi ſextar. vi. maſtiches ſextantem, epithymi drach. iiii. radicum polypodii non ueterum de raſarum lib. ii. radices polypodii purgatas tunde in crasſiores partes, & coque cum paſſo, immiſſo etiam

epithymo ac maſtiche. Quum autem ad tertias reda-
ctum fuerit, aufer ab igne & frigefieri ſine, & ad exco-
latum ſpicæ nardi contuſæ ac cribratæ ſcrupulos. iii.
inſperge. præſtat autem hanc in mortario counire,
deinde fictilibus paruis picatis excipere, & oſculo ua
ſorum oblito adſeruare. Dabis autem in prandio po
tionem magnam inter medios cibos, aqua calida tē-
peratam. Eſt hoc iucundiſsimum & efficax. Præpa-
ratur hoc in Babilone phœnices, laudaturq; ac quo
quo uerſus nauibus aduehitur.

Vinum mulſum ſtercus exigens. Cap. LXII.

Vini ſextarios. v. mellis ſextar. i. maſtiches quadrā-
tem. Maſtichen tritam & linteo illigatam in uino mul
ſo ſuſpende, & ad dies ſeptem macerari ſine. Et dato
ante cibum potionem unam calida aqua temperatā.
Optime hoc ſtercus educit, & ſtomacho commodū
eſt. Euacuat etiam pituitam.

Vinum mulſum flauam bilem ducens. Cap. LXIII.

Scammoniæ drac. i. ſpicæ nardi drach. i. tuſa cribra
ta & linteo illigata, in uini ſextariis. v. macerato, & mel
lis ſexta. i. & utitor.

Vinum mulſum pituitam ducens. Cap. LXIIII.

Cnici ſeminis purgati drach. iiii. & uini ſextar. v. &
mellis ſextar. i. accipito. Et cnicum in craſſas partes
contuſum ac linteo illigatum macerato, utitorq; ue-
lut dictum eſt.

Vinum mulſum atram bilem euacuans. Cap. LXV.

Polypodii drach. iii. Vini ſextar. v. mellis ſextar. i.
tunde, cribra, macera, & utere.

Conditum ad flauam bilem. Cap. LXVI.

Piperis drach. iii. ſcammoniæ unc. i. ſeminis apii
drach. i. uini ſextar. v. mellis ſextar. i. terito ſpecies per
ſe primum, deinde etiam cum melle. Et poſtea uinum
adde, & ſine ad dies quinque, & utere.

Conditum pituitoſis. Cap. LXVII.

Lathyridum unc. i. piperis unc. i. ſeminis aniſi, apii,

ſingulorum unc.i.Vini ſextar.v.mellis ſextar.i.præpa ra uelut dictum eſt,& utere.

Conditum melancholicis. Cap.LXVIII.

Polipodii unc.i.piperis unc.i.ſeminis apii drach. i.Vini ſextar.v.mellis ſextar.i. præpara uelut dictum eſt & utere.

Abſinthati præparatio flatus & ſtercora euacuans. Cap. LXIX.

Liguſtici drachma.i.s.cumini drach.i.ſpicæ nardi ſcrup.ii.floris iūci odorati ſcrup.vi.maſtiches ſcru.vi. Vini ſextar.v.mellis ſextar.i.tuſa ac cribrata terito cū melle, & uinū ammiſce, excipe & utere poſt dies quinque ante prandium.

Abſinthatum flauam bilem ducens.Cap.LXX.

Coſti drach.i.maſtiches drach.iiii.roſarum ſiccarum drach.ii.ſpicæ nardi drach.ii.floris iunci odorati drach.i.aloes unc.i.ſcāmoniæ unc.i. mellis ſextar. i.uini ſextar.v.præpara & utere uelut dictum eſt.

Abſinthatum ad pituitoſos. Cap.LXXI.

Maſtiches drac.iiii.coſti drac.iiii.folii indici drac.i. ſpicæ nardi drach.i.floris iunci odorati drach.i.caſię drach.i. polypodii unc.i.mellis ſextar.i.lathyridum purgatorum unc.i.Vini ſextar.v.præpara & utere uelut dictum eſt.

Roſatum flauam bilem ducens. Cap. LXXII.

Roſarum exunguium recentium lib.i.uini ueteris ſexta.vi.mellis ſextar.i.Roſæ ad diem unam præſiccatæ mittuntur in uinum,& macerantur per dies nouem.Deinde uinum excolatur & adiicitur melli prius trito cum ſcammoniæ unc.i.oportet autem tundere ac cribrare ſcammoniam, atque ſic leuigare cum melle.Poſtea uero condatur in uaſa. quæ exacte cooperta ſuſpendes in puteum aquæ frigidæ, & ſines per dies ſeptem aut nouem.Deinde extrahe & alios triginta dies ſine,& ſic propomate utere.

Roſatum pituitam & ſeroſum ac atræ bi-

lis humorem euacuans. Cap. LXXIII.

Si pręcedens deſcriptio acceperit grani cnidii unc. i. abſque ſcammonia, euacuat ſeroſum humorem & pituitam. Si lathyrida ſolum, pituitam euacuat. Si epithymum ſolum, atræ bilis humorem expurgat.

Mellis roſacei purgatorii præparatio. Cap. LXXIIII.

Mellis lib. i. ſucci roſarum lib. i. maſtiches drach. iiii. piperis drach. ii. zingiberis drach. ii. ſcammoniæ ſcrup. viii. coquito mel cum roſarum ſucco ad compagem mellis liquidioris. Deinde inſperge ſcammoniam & maſtichen leuisſime trita, & parum coque, & ablata ab igne cum reliquis in mortario unito & ſepo nito, & dato cochlearium. Euacuat flauam bilē. Quidam uero ſimpliciorem præparationem facere uolētes, præmacerant modica aqua ſcammoniam, deinde ferueſaciunt, & detracto ſuperſtante ipſius concremento excolant, & leuigatam ad mel roſaceum adiiciunt, & ſimul coquunt, uelut dictum eſt. Si uero lathyridum unc. i. acceperit prædicta præparatio mellis roſacei, abſque ſcammonia, purgat pituitam. Si uero polypodii acceperit unc. i. atræ bilis humorem euacuat. Verum efficacior ẽt, ſi pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio. Cap. LXXV.

Scammoniæ unc. i. aceti ſextar. v. terito ſimul, & ſinito ad dies quinque, & dato ad intinctus cum cibo cochlearium. i. aut. ii. purgat flauam bilem. Si uero pro ſcammonia, inieceris lathyridum unc. i. purgat pituitam. Si uero epithymi unc. i. inieceris, euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulſi purgatorii præparatio. Cap. LXXVI.

Mellis deſpumati ſextar. i. aceti acerrimi ſextar. i. coquito ſimul uſq; ad mellis compagem, deinde adiice epipetri triti ac cribrati unc. i. utere ad intinctus: aut cum aqua dato bibere cochlearia. ii. circa horam ter-

tiam ieiunis. Euacuat bilem. ſi uero non affuerit epipetrum, ſcammoniæ iniice unc.i. Aliud acetum mulſum. Mellis deſpumati ſextar.i. aceti ſextar.i. coquito ſimul ad cõpagem. Deinde iniice cnici internã partẽ purgatã & tritam põdere unc.i. & ſine ad dies quinq; & utere ut uoles. purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti ſingulorum ſextar.i. coquito, & thymi leuiſſime triti unc.i. addito, & ſinito per diem, ac utitor: euacuat atræ bilis humorem. Omnia uero quæ prædictis aceti mulſi præparationibus iniiciuntur, linteolo illigata macerentur.

Acetum mulſum purgans omnes uitiatos humores. Cap. LXXVII.

Comæ hyſſopi ſeſquiunciam, origani unc.i. pulegii ſeſquiũciam, marrubii unc.i. epithymi, ſeminis cnici, cacuminum thymi, agarici, ſingulorum unc.i. polypodii ſextantem, ſcammoniæ unc.i. ſcrup. vi. aceti ſeſquiſextarium, aquæ ſextar.i. mellis lib.ii. ſapæ ſexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito, ac rurſus coquito ad bonam compagem. Et ſcammoniam, epithymum, agaricum, trita ac tenuiſſimo cribro excreta, in mortario ammiſceto. Et ubi moderate purgare uolueris ſcrupulos.xv. exhibeto. medio uere modo ſcrup.xx. At uero fortibus perfectam doſim exhibere potes, unciam.i. Quidam etiam alypiadis unciam i. addunt. Aliud flatus euacuans. Aceti ſextar.i. mellis ſextar.i. baccarum iuniperi drach.iiii. piperis unc.i. zingiberis unc.i. petroſelini drach. iiii. ſeminis apii, ammii, liguſtici, aniſi, epithymi, ſingulorum drac. iiii. cumini drach.ii. ſeminis anethi drac.ii. polypodii unciam.i. præpara & utere uelut prædictum eſt. Conuenit colicis.

Aceti mulſum quod colicis ac nephriticis per ſedem infunditur. Cap. LXXVIII.

Centaurii unc.i. alypiadis recentis ſextantem, rutæ

uiridis ſextantem,marrubii,agarici,caſiæ,iridis, hyſſo
pi,pulegii, ſingulorum drach. iiii.ſcillæ unc.i.aceti
ſextar.iii.mellis ſextar.i.omnia aceto macerata ad ter
tias coquito & colato,& adiecto melle ad mellis li-
quidioris compagem coquito. Deinde ſcammoniæ
tenuisſime tritæ unc. i.ſpicæ nardi unc.i.purgatorii
medicamenti ex fœniculo unc.i. inſpergito,& unitis
utitor hoc modo. ubi præeuacuaris colicum per
clyſterem ſtercora educentem,accipe aceti mulſi co-
chlearium,& diſſolue cum ſucco ptiſanæ,& infunde.
Vtere ſimiliter & in nephriticis pituitoſioribus. Eua-
cuat pituitam citra moleſtiam & ſanat.

Acetum mulſum amarum. Cap. LXXIX.

Fœniculi uiridis unà cum radicibus faſciculum.i.
apii cum radicibus,rutæ uiridis ſingulorum faſciculũ
unum.aceti ſextar.ii.& dimidium, hoc eſt libras.v.
mellis ſeſquilibram. Coquito herbas cum aceto ad
tertias & excolato,& mel ad acetum indito, & coqui
to donec mellis liquidioris compagem habuerit. De
inde aloes primariæ unc.i.in mortario terito ac cri-
brato,& ad ipſam paulatim acetum mulſum addito,
unito,excipito ac utitor: exhibetur ex eo cochleariũ
unum,ita ut ab ipſo abſorbeatur aqua calida. Caput
egregie purgat. Eſt autem & ſtomacho gratum. Ace
tum mulſum uentrem emolliens, Proſomilitæ. Pule
gii,origani,thymbræ ſylueſtris,polypodii, ſingulorũ
unc.i.radicum apii drach.iiii.radicum anethi ſcrup.
vi.agarici,epithymi, ſcammoniæ,ſingul.unc.i.mellis
ſextar.i.aceti ſextar.i.macerato ſpecies & coquito ue
lut acetũ mulſum. Vbi uero deuenerit ad bonã cõpa
gẽ,tollito ab igne,& adiice ſcammoniam,epithymũ,
& agaricum. Et dato quadrantem cum aqua calida.

Poſca aluum emolliens. Cap. LXXX.

Cymini quadrantem, hyſſopi ſeſquiunciam, am-
mii ſeſquiunciam, pulegii ſeſquiunciam, petroſelini
drachm.iiii.cacuminum thymi, drach.iiii.zingiberis

unc.i.ſeminis cnici unc.i.piperis drach.iiii. epithymi drach.iiii.ſalis capadocici dodrãtem. Tundito & cribrato,& aridum ſeruato. Vſus tempore dato cochleariũ.i.ex poſca.

Alia poſca ualde clara. Cap. LXXXI.

Cumini quadrantem,pulegii ſeſquiunciam, fœniculi ſextantem,ſeminis apii ſextantem, aniſi ſextantẽ ſcrup.viii.ſcammoniæ trientem,epithymi quadrantẽ ſalis communis beſſem aut libram.i.Tundito,cribrato,& dato cochlea.i.ex poſca,purgat imperuerſe.

Gari purgatorii præparatio. Cap.LXXXII.

Scammoniæ drach.iiii.piperis grana.L.gari nigri quadrantem,miſce,utere ad intinctus,aut quomodo uolueris,purgat bilem. Aliud.Cnici grana.xx.piperis grana.L.gari quadrantem.Internam cnici partem tritam unito ac utitor.purgat pituitam. Si uero pro cnico adieceris lathyridas,efficacius facies.Si uero polypodii drach.iiii.inieceris,atræ bilis humorem euacuat. Efficacius autem euadit,ſi pro polypodio, epithymi drach.iiii.aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio.Cap. LXXXIII.

Fœniculi uiridis manipulum.i.aquæ ſextar.iii.coquito ad tertias,colato,& adiicito mellis lib.i.& coquito ad compagem mellis,& dato ex eo cochlearia iii.purgat bilem flauam.Si uero pro fœniculo,ſeminis cnici interiorem partem adieceris unciæ.i.pondere,purgat pituitam.Si uero polypodium aut epithymum eodem pondere ſimul coques,purgat atræ bilis humorem.

Garum aquoſum. Cap. LXXXIIII.

Gari unc.i.piperis grana.L.ſeminis apii obolum.i. hoc eſt ſiliquas.iii.mellis cochlea.i.aquæ quadrantẽ, ſcãmoniæ ſcrup.i.s.aut.ii.Reliquis coctis & ab igne ablatis ammiſceto ſcammoniam,& dato ante cibum Si uero pro ſcammonia,ſeminis cnici granorum uiginti internam partem adieceris,purgat pituitam. Si

uero polypodii drach.iiii.adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum uinoſum purgatorium. Cap.LXXXV.

Gari conchulas.ii.uini conchulam.i.piperis grana xx. liguſtici ſcrup.i.ſcammoniæ ſcrup.i.mellis parū, utere. Purgat bilem. Si uero cnici granorum.xx.internam partem inieceris pro ſcammonia, purgat pituitā. Si polypodii drach.iiii.atram bilem.

Garum acetoſum purgatorium. Cap. LXXXVI.

Seminis apii drac.i.piperis grana.L.cumini obol. i.ſucci cyrenaici ſiue laſeris tantundem, ſcammoniæ ſcrup.i.gari unc.i.aceti quadrantem, utere purgat bilem. Si uero pro ſcammonia, cnici granorum uiginti internam partem adieceris, purgat pituitam. Si uero polypodii drach.iiii.atrę bilis humorem euacuat.

Iuſcula emollientia. Cap. LXXXVII.

Aquæ ſextar.i.olei conchulam.i.gari parum, ſalis pauxillum, anethi modicum, omnia donec ſucculenta fiant coquito. Deinde granorum cnici.xx.internā partem indito: & dato. Euacuat pituitam. Si uero polypodii drach. iiii. contuſas ac cribratas inſperſeris iuſculo perdicis aut phaſiani, purgat atræ bilis humorem. At uero ſcammoniam non probo in iuſcula coniectā, eo qđ experimento cōpererim inidoneā eſſe.

Lac purgatorium. Cap. LXXXVIII.

Lactis aſinini aut caprini heminam. i. ſcammoniæ ſcrup.ii.miſceto ac exhibeto. purgat bilem. Si uero cnici granorum.xx.internam partem inieceris, euacuat pituitam. At uero polypodium aut epithymū non probo ut lacti miſceantur, eo quod tingant lac, & nō poteſt hoc latere accipientem. Plerique enim ob timiditatem purgari non uolunt.

Oliuæ purgatoriæ. Cap. LXXXIX.

Piperis drach.i.epithymi drach.ii.ſilphii drach.i. mentæ uiridis drach.i.comæ pulegii drach.i.cymini drach.i.rutæ drach.i.ſcammoniæ unc.i.palmularum

pinguium ſextantem, mellis ſextar.i.aceti ſextarii dimidium, oliuas muria conditas.cxx.numero. omnia prædicta per ſe tenuisſime terito, & deinde cum aceto mulſo. Poſtea oliuas ſingulas ter lancinatas iniicito, & ſinito ad paucos dies ac utitor. dato in cibo oliuas tres, & iuſculi cochlearium.i.aut.ii.pro uiribus.

Oxyporiæ purgatoria. Cap. XC.

Si ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari ſolet, cochlearii unius menſura acceptum, ammiſcueris ſcammoniæ ſcrup.ii.flauam bilem citra moleſtiam euacuabis. Si uero lathyridum grana.xx.addideris, purgat pituitā. Si polypodii aut epithymi drach.i ii.addideris, purgat atram bilem. Similiter autem ſi quoq; dioſpolitico cõcoctorio pharmaco uteris, idem efficies, & maxime in quibus pituita in thorace reſidet. Si uero ad concoctorium ex calamintha pharmacum ammiſcueris medicamēta purgantia, euacuabis omnē circa cutem corporis uitioſum humorem, lepras, impetigines, & ſimilia.

Oxyporium ex palmulis. Cap. XCI.

Zingiberis, piperis, cumini, petroſelini, ſingulorū unc.i.ſcammoniæ in fermento aſſatę ac tenuisſime tritæ unc.ii.s.palmularum pinguium carnis trientem, foliorum rutæ unc.i.mellis lib.i.aceti ſextar.i. Coquito mel & acetum & palmulas, donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutam cum palmulis terito, & arida leuisſime trita inſpergito ac unito, & paulatim acetum mulſum coctum addito, unito ac utitor, uelut admirando & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta doſis ſunt cochlea.ii.ad adſtrictā aluū, dū adhuc in uigore eſt medicamentū. Si uero nõ ualde fuerit aluus adſtricta, ꝓ mēſura illius adſtrictionis exhibēdū eſt pharmacū, aliquando cochleariū.i.s.aliquādo.i.ſolū. Subducit egregie flauā bilē. Quapropter & in morbo regio utiliter exhibetur, & tertianariis, ubi concoctio bona in urinis apparuerit, purgat ēt pi-

tuitā moderate. Vtere cōfidenter in omni tēpore uelut imperuerſo ac minime curioſo. Ego uero ēt his q abſq; rigore febricitant dedi, poſtq̄ apparuit cōcoctio in urinis, & cōfeſtim ſanati ſunt. In qbus aūt atrā bilē purgare uolueris, ad prędictam doſim, epithymi ſcrupu.i. aut pro uiribus. Si uero pituita multā inſidet, adiice agarici aut iſii ſcru.i. purgat.n. moderate pituitā.

Purgatorium ex cotoneis malis. Cap. XCII.

Malorum cotoneorum maturorum, magnorum, odoratorum, fermento oblitorum & aſſatorum, carnis purgatæ trientem, mellis deſpumati quincuncem, piperis drach.ii. ſcammoniæ drach. vi. ſingula per ſe terito & unito, ac exhibeto cochlear.i.

Purgatorium ex citrio. Oribaſii. Cap. XCIII.

Purgat hoc caput, facit ad ſtomachicos, cœliacos & qui non poſſunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem. Vnde etiam pueris citra noxam datur. Eſt enim ſtomacho commodum. Citrii corticis ac carnis lib.i. aquæ ſextar.i.s. mellis ſextarii dimidiū piperis unc.i. ſcammoniæ unc.i. Citrium in tenues partes ſecato, & cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito ac coquito ad bonam compagem, & reliquias coctorum citriorum terito, ipſiſq; arida tenuiſſime trita inſpergito, & ubi ſimul triueris, coctam aquam illam mulſam adiicito, & unitis utitor, cochlear.i. exhibens.

Purgatoriū ex fœniculo ualde bonū. Cap. XCIIII.

Epithymi, zingiberis, piperis, ſcammoniæ, ſingulorum unc.i. fœniculi uiridis, rutæ uiridis, apii radicum uiridium, ſingulorum quadrantem, aquæ ſextar.iii. mellis libras. iii. decocto ad tertias redacto adiice mel, & coque ad bonam compagem. Deinde inſperge arida, & exhibe cochlear.i. magnum.

Aliud ualde ſtomacho gratum. Cap. XCV.

Fœniculi, cumini, pulegii, apii, ſingulorum manipulum, aquæ ſextar.iii. coquito ad tertia, & colato,

& tantundem mellis addito, & coquito ad mellis cõpagem, & inſpergito in mortario ſcammoniæ leuisſime tritæ unc.i. piperis unc.i. micaſthes tritę drach.iiii. unito datoq́; cochleare.i. Conuenit flatuoſis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari ſolet ad atram bilem. Cap. XCVI

Scammoniæ ſextantem, zingiberis, piperis ſingulorum unc.i. petroſelini ſcru.xii. corticis ueratri nigri ſcrup.v. epithymi unc.i. mellis libras.iii. ſucci fœniculi lib.iii. Coquito ſuccum cum melle ad mellis compagem, & affundito paulatim & arida tuſa ac cribrata in mortario, & unitis utitor. Datur ex eo cochlea.i.

Purgatorium atræ bilis. Oribaſii. Cap. XCVII.

Aquæ ſextar.iii. mellis dodrantem epithymi unc. i. Epithymum tuſum ac cribratum inſpergito, ubi illa ſimul ad tertias decoxeris. Dato bibendum pro uiribus. Mihi uero uidetur quarta pars exhibenda eſſe. his autem qui bono habitu præditi ſunt, dimidium.

Aliud purgans atrã ac flauã bilẽ. Cap. XCVIII.

Scammoniæ, epithymi, ſingulorum ſeſquiunciam, petroſelini, zingiberis, mentæ, ſingulorum drach.ii. excipe melle, & exhibe nucis ponticæ magnitudine.

Paſtillus flauam bilem purgans. Cap. XCIX.

Piperis, maſtiches, nucum pinearum, paſſularum enucleatarũ, ſingulorum grana.x. cumini grana.xv. ſcammoniæ ſcrup.ii. plus minus, mellis parum, trita ſimul dato: uelut paſtillum. Huius doſis una eſt, purgat citra moleſtiam.

Buccella purgatoria. Cap. C.

Fermenti ex ſimilagine libras.ii. ſcammoniæ unc. i. ſeminis fœniculi, cumini, folii malabatri, ſingulorũ ſiliquas.iii. piperis grana. xxxiii. ſalis communis parum, olei & gari cochlea.ii. arida contundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliareſii habẽtes. Torreto in clibano, & exhibeo perfectam doſim ſextantem ex

hoc pane edendam, quocunq; quis uoluerit modo, ſaltem ut ieiunus utatur. Eſt enim maxime alienũ ab omni moleſtia. purgat bilem.

Aloedaria citra moleſtiam purgantia. Cap. CI.

Aloes quadrantem, agarici unc. ii. s. ſcammoniæ unc. i. bdellii drach. iiii. gummi uermiculati ſextantem excipe ſucco braſſicæ, in his uero qui humore flaccidum ſtomachum habent, ſucco carnis citrii, & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis ſeptem ieiunis. Si uero uoles, etiam ante cœnam, & poſt cœnam. Si autem mollire uolueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud ſine moleſtia purgans. Scammoniæ ſextantem, bdelii unc. i. aloes drach. iiii. gummi drach. iiii. & cum ſucco braſſicæ fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe poſt cœnam. ſi mollire uolueris, tria: Si uero purgare, ſeptem ut plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens. Oribaſii. Cap. CII.

Baccarum lauri recentium ſextantem, euphorbii unc. i. mellis quod ſatis eſt, ut eclegmatis formam habeat. Datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. Vtere uelut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis aniſi, piperis caſiæ, medullæ colocinthidis ſingulorum drach. iiii. grani cnidii, ſeminis cnici, ſingulorum drach. iiii. mellis quod ſatis eſt, ut eclegma fiat. dato perfectis cochlea. i. s. Aliud. Aniſi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, ſeminis cnici, lathyridum, ſingulorum drach. iiii. caſſiæ drach. ii. mellis deſpumati quod ſatis eſt. Perfecta doſis ſunt cochlea. ii.

Purgatorium atræ bilis. Philagrii. Cap. CIII.

Zingiberis drach. i. ſeminis apii drach. ii. ſucci cyrenaici, piperis, liguſtici, ſingulorum drach. i. epithymi drach. iiii. excipe melle ut eclegma fiat, & exhibe cochlea. ii. Aliud. Epithymi, agarici, aloes, ſingulorum drach. iiii. corticis ueratri nigri drach. i. hyſſo-

pi,iridis,abſinthii ſucci,ſingulorum drach.iiii.bdellii gummi,utriuſque drach.i.Si uero non affuerit abſinthii ſuccus,adiice comæ tantundem,& excipe melle, & dato pro uiribus. Euacuat atræ bilis humorem, itemq; pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis,ac reliquorum hum.cõmune purgatorium. Cap. CIIII.

Lathyridũ,medullæ colocynthidis,folioꝶ chamelææ ſiccoꝶ,ſcãmoniæ,epithymi,polypodii,aniſi,ſingoloꝶ drach.x.cacuminũ thymi,piperis, maſtiches, carpobalſami,caſiæ,ſeminis apii,chamæpityos ſiccę, ſinguloꝶ drac.v.abſinthii ſucci aut comæ drac.v.mellis q̃d ſatis eſt ad eclegma. Dato cochle.i.aut plus ꝑ uiribus. Vtere aũt hoc nõ in oĩbus,ſed in q̃bus cõiectaueris oẽs humores ęqualiter in corpore redũdare

Aloedaria emollientia ex roſaceo melle. Philagrii. Cap. CV.

Aloes ſexuncem,coſti,ſpicæ nardi, carpobalſami, floris iũci odorati, ſingulorum unc.i.caſię unc.i.agarici drach. iiii.croci drach.iiii.s.comæ centaurii ſcrupul.iiii.mellis ſextantem,ſucci roſarum trientem, epithymi unciam.i.rhei ſcrupul.viii.aſari ſcrupul. iiii.ligni balſami ſcrup.vi.maſtiches ſcrup.viii.excipe melle roſaceo,& da pro uiribus. Aliud ex roſaceo melle molliens uentrem ſine omni moleſtia. Vtere uero ipſo ad articuloꝶ,& maxime coxendicũ dolores,itẽq; lumboꝶ.Aperit ẽt iecoris obſtructiones. Aſii ſcrup. viii.agarici drach.iiii.Aloes ſextantẽ,ſpicæ nardi ſcru. viii.floris iunci odorati ſcrup.viii.croci ſcrup.iiii.caſiæ ſcrup.xvi.coſti ſcrup.viii.carpobalſami ſcrup.viii. mellis roſacei quadrantem & ſcrup.viii.terito & formato catapotia cum melle roſaceo,& quinque,exhibeto,poſt cœnam quotidie ſi uoles,aut alternis diebus,aut prout uiſum fuerit.Exterget,enim ſtomachũ & articulos,præcipue uero purgat pituitam.Eſt autẽ conſueto more prandendum ac cœnandum. Aliud

bilem & pituitam ducens. Abſinthii comæ tuſæ ac cri bratæ, aloes tenuisſime tritæ, utriuſq; unc.i. excipe ſucco tithymalli, maxime myrſinitæ, & efformato catapotia phaſeli magnitudine. & data .iii. tantum.

Aloedarium, ex Philagrio. Cap. CVI.

Purgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medullæ, aloes, ſcammoniæ, ſingulorum drach.v. ſucci aut comæ abſinthii drach.v. excipe ſucco brasſicæ, & fac catapotia. Ciceris magnitudine, & exhibe perfectis xxi. Aliud. & ipſum multo experimento cognitũ Euacuat autem tres humores. Aloes, epithymi, ſcammoniæ, ſingul. drach.ii. colocynthidis, agarici utriuſque drach.i. excipe ſucco brasſicæ. Et dato catapotia xv. Aliud quod in Tyro præparatur. Scammoniæ ſextantem, aloes drach.i. maſtiches, bdellii, piperis, abſinthii, ſingulorum drach.i. excipe ſucco medii citrii ac corticis, & fac catapotia. Et dato ſeptem aut nouem. Si uero uoles probe purgare, habeant catapotia exhibenda pondere ſcrup.iiii.s. & amplius.

Aloedarium Oribaſii. Cap. CVII.

Conuenit hoc maxime lippientibus. Euacuat autẽ magis bilem flauam & atram. Scammoniæ unc.i. corticis ueratri nigri unc.i. ſalis ammoniaci drach.i. radicis panacis drach.iii. piperis, pulegii, utriuſque drach. i. efformato cum aqua pilulas fabis græcis ſimiles. Et dato ex eis ſeptem mediam doſim, ita ut habeant. ſeptem, drachmam unam & obolos duos. Aliud. Oribaſii. Aloes ſextantẽ, ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſing. drach.vi. caſiæ drach.xii. epithymi drach.xii. formato catapotia erui magnitudine, cum decocto pulegii. Et dato. xxi. Hoc quartanarios ſanat. Poſſunt etiam cũ melle cocto efformari.

Sal purgatorius. Cap. CVIII.

Salis ammoniaci ſexuncem, ſilphii drach. ii. ſeminis apii drach.ii. zingiberis drach.i. piperis drach.iii. folii indici, ſpicæ nardi, pulegii, ſingul. drac.i. ſcãmo-

niæ unc.i. Datur cochlearium unum. Euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci ſexuncem, ſeminis apii drac. i. zingiberis drach. ii. piperis drach. iii. ſpicæ nardi drach. i. pulegii ſcrup. iii. s. folii ſcrup. i. lathyridum unc. i. dato cochlearium. Euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci ſexuncē, zingiberis drac. iiii. piperis drac. ii. aniſi, ſeminis apii, utriuſq; drac. ii. folii ſcru. i. epithymi unc. i. dato cochlearium. Euacuat atræ bilis humorem. Sal ſubducens & euacuans circunſitam in uentre ac inteſtinis pituitam, & reliquos humores. Purgat moderate etiam bilem. Conuenientiſſ. eſt arthriticis, uertiginoſis. hoc uſus eſt quidam ſtomachicus, & frequenter ex comitiali morbo cadere ſolitus & ingentes gratias egit. A morbis uero præſeruat familiariter ipſo utētes. Petroſelini drach. iii. maſtiches ſcrup. iii. zingiberis drach. iii. piperis, euphorbii, utriuſque ſcrup. vi. ſalis ammoniaci drach. xv. ſcammoniæ drac. vi. Datur cochlearii dimidium in prandio, cum carnibus uolucris aut gallinæ, aut piſcis, ad intinctus. Sit autem pondus ſcrup. iiii. s. Si uero efficacius purgare uoles, dato ieiuno mane cum ſucco ptiſanæ aut cum aqua mulſa, ſcrup. vi. fortioribus etiam. vii. dare potes. Debilioribus uero ſcrup. iii. aut. iiii. s. Aliud purgatorium purgans citra periculum nō euertens ſtomachum. Datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit ſtercus & omnem materiam corruptam à capite uſque ad ungues. Remouet furfures & reliquas circa caput naſcentes puſtulas. Facit ad uertiginem, lippientes. Medetur omnibus circa cutem puſtulis. Sanat tertianam, quartanam quotidianam, in interuallis exacerbationem datum, ubi concoctio bona in urinis apparuerit. Bilem autē præcipue euacuat. Habet hoc modo. Zingiberis, petroſelini, epithymi, ſilphii, ammii, ſeminis apii, cumini, liguſtici, piperis, ſingulorum drach. iiii. ſcammoniæ quadrantem, & unciæ dimidiū. ſalis ammoniaci toſti ſeptuncem.

ſeptuncem. Torreto ſalem ac tundito cum reliquis. Scammoniæ uero tritam cribratam unito in mortario, & dato ſcrup.ix. cũ ſucco ptiſanæ aut aqua mulſa meraciore. Aliud conſimile, acutius experimento conſtans, imperuerſum, euacuat magis bilem. Ammii ſcrup.vi. ſeminis apii ſcrup.iii. piperis, petroſelini, epithymi, cumini, ſingulorum ſcrup.iiii.s. ſcámoniæ unc. i. ſalis communis quincuncẽm, ſalis ammoniaci trientem, datur cochlearium cum ptiſana. Aliud experimento conſtans ualde bonum. Epithymi ſcrup.xviii. cacuminum thymi ſerup.viii. ſalis ammoniaci ſcrup. viii. piperis ſcrup.ii. cumini Æthiopici, aniſi, utriuſq; ſcrup.ii. maſtiches ſcrup.xii. contuſa trita adſeruato. Vſus autem tempore ſcammoniæ ſcrup.ii. ſumito ac terito cum modico melle, & adiicito aridi triti adſeruati medicamenti ſcrup. ii. tantum, & unito ac dato cum ptiſanæ ſucco aut aqua mulſa.

Purgatorium pituitam ducens. Diogenis. Cap. CIX.

Euphorbii, piperis, ſalis ammoniaci, ſingulorum unc.i. terito & redigito in puluillum, & dato in ouo ſorbili cochlearii dimidium. hoc purgat pituitam ſolum. Doſis perfecta ſunt ſcrup.iiii.s. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ unc.i. coſti, ſpicæ nardi, utriuſque ſcrup.iiii.s. radicis rubiæ leuisſime tritæ ſcrup.ii. perfecta doſis ſunt ſcrup.iii. Media.ii. minima.i. Aliud atram bilem euacuans. Scammoniæ in malo aſſatæ drach.v. coſti, ſpicæ nardi, utriuſque ſcrup.iiii.s. caryophylli ſcrup.i.s. radicis rubiæ ſcrup. ii. epithymi ſcrup.ii. perfecta doſis ſcrup. vi. media. iiii.s. minima.iii.

Purgatorium aquam ducens. Oribaſii. Cap. CX.

Ducit hoc item pituitam, piperis, ſeminis rutæ, ſcobis ſiue ramentorum eboris, euphorbii, æquales partes. Dantur ſcrup.iii. cum aqua mulſa aut condito, facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquã ducens.

Petroſelini,aniſi,cacuminũ thymi,ſingulorum drach.
iii.foliorum chamelææ ſiccorũ drach.x.mellis quod
ſatis eſt ut eclegma fiat. Dato perfectam doſim co-
chlear.iiii.s.Si uero efficacius facere uoles, ammiſce
prædictis ſquamæ æris drach.vi. Et dato perfectam
doſim cochlear.iii.

De Hieris. Cap. CXI.

Hiera Logadii.Medullæ colocynthidis ſextantem
& unciæ dimidium,ſcillæ aſſatæ,agarici, ammoniaci
thymiamatis,thymi,ſcammoniæ,ſing.drach.xx.corti
cis ueratri nigri,hyperici,utriuſque drach.x.epithymi
bdellii,polypodii ſicci,aloes,chamædryos, marrubii
caſiæ,ſingulorum unc.i.myrrhæ troglodyticæ,pipe-
ris albi,longi,nigri,cinnamomi,croci,opopanacis,ſa
gapeni,caſtorii,petroſelini,ariſtolochiæ longæ, ſing.
drach.iiii.excipe melle. Doſis perfecta ſunt drach.iiii.
media.iii.minima.ii.adiice ad doſim dum exhibitu-
rus es ſalis tenuiſſime triti cochlearii dimidium.

Purgatorium citra moleſtiam purgans.Cap. CXII.

Facit ad iſchiadicos,& qui per circuitum diuturne
uexantur.Medullæ colocynthidis unc.i.nitri ſextan-
tem.terito probe,& dato robuſtis drach.i.cum aquæ
mulſæ potione magna ieiunis. Debilibus uero ſili-
quas nouem. Vtere confidenter. Aliud eximium. Ad
principia inſaniæ,melancholicis,paralyticis, iſchiadi-
cis,uertiginoſis,comitiali morbo laborantibus,alope
ciis,capitis doloribus. Veratri nigri,ſcammoniæ, utri
uſque drach.viii.ſalis ammoniaci drach.iiii. gummi
drach.i.efformato catapotia ciceris magnitudine cũ
ſucco braſſicæ,& dato ꝑfectis.ſcrup.v. Media doſis
ſunt ſcrup.iiii. Minima.iii.his qui ualde debiles ſunt.
Eſt hæc deſcriptio Oribaſii,caput.lxxvii. deſunt autẽ
huic ſpecies tres. Purgatorium medicamentũ, Proſo
militæ,epithymi,quadrantẽ,iſii unc.i.agarici drac.iiii.
euphorbii drach.vi.ſpicæ nardi,folii,coſti,piperis,ſin
gulorũ drac.xxx.caryophylli ſcrup.vi. Dantur ex hoc

ſcrup.vi.cum aqua mulſa. Si uero bilem flauã reperreris cum aliis duobus humoribus redundantem, adde ad hanc doſim uſus tempore ét ſcãmoniã, quantũ ſatis eſſe iudicaueris pro uiribus. Habet autẽ hæc doſis, iſii ſiliquas quinq;, epithymi ſcrup.i.s. agarici ſiliquas.ii.s.euphorbii ſiliqua.iii.

Hiera Galeni. Cap. CXIII.

Medullæ colocynthidis ſextantem & unciæ dimidium, chamædryos, agarici, ſcillæ aſſatæ, ammoniaci thymiamatis, ſcãmoniæ, corticis ueratri nigri, ſtœchadis, hyperici, ſingulorũ ſextantẽ, epithymi, euphorbii, utriuſq; drac.viii.polypodii ſicci, bdellii, aloes, marrubii, caſiæ, ſingulorum ſextantem.myrrhæ troglodyticæ, ſagapeni, croci, ariſtolochiæ longæ, piperis albi, longi, communis, cinamomi, opopanacis, caſtorii, petroſelini, ſingulorum drach.iiii. Mellis quod ſatis eſt. Dato perfectam doſim drach.iiii. Mediam.iii. Minimam.ii.cum aqua mulſa & ſalis tenuiſſime triti cochlea. dimidio. Maxima porrò eſt huius utilitas, purgat enim ex profundo uarios excellenter, ita ut neq; exolutionem, neque tribulationẽ, neq; debilitatem, neq; inappetẽtiam, neq; aliam anguſtiã ægro accipiẽti exhibeat. Sed potius facile ſperantes & hilares & robuſtos efficit, ut mirabilis ſit ipſius excellẽtia. Sanat itaque hemicranicas affectiones, uertigines, comitialem morbũ, inſaniã, melancholiã, lethargũ & ſimilia, hebetudinẽ uiſus, grauitatẽ auditus, uocẽ interceptã, anheloſos, ſtomachicos, affectiones antiquas, ſplenicos, nephriticos, colicos, iſchiadicos, arthriticos, podagricos. Ducit mẽſes. Cõuenit tremulis, & reſolutis, impetiginẽ ferã, & oẽs circa cutẽ corporis naſcẽtes puſtulas. & elephãtiaſim, & febres diuturnas per circuitum repetentes ſanat, & omnia maligna ulcera.

Hiera archigenis, exempla ad Marſum de atra bile. Cap. CXIIII.

Medullę colocynthidis ſextantem & unc.dimidiũ,

chamædryos,agarici,marrubii,ſtœchadis,ſing.drac.x.opopanacis unc.i.ſagapeni.unc.i.petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi,ſing.drach.v.cinamomi ſpicæ nardi,myrrhæ troglodyticæ, polii,croci, ſing. drach.iiii.excipe melle deſpumato,ut habeat ſtrigmẽtitiam craſsitudinem,& repone in uitreo uaſe. perfecta doſis ſunt drach.iiii.(In alio exemplari adduntur ſcrup.iii.) cum aqua mulſa adiecto ſalis cochleario paruo. Quum enim ſordibus inquinatus & male affectus fuerit æger,ſtrenuam conſtitutionem inducit,nõ ſolum ob multitudinem eorum quæ per aluum ſubducuntur,ſed etiam quod priuatim bilem atram imminuit. Pleuritidi itaque primum præparata eſt,& flatuoſis affectionibus conuenientisſima eſt, & facilem ſpirationem facit,& impedimentis nutrimenti aduerſatur,& colorem cutis depurgat,ſanguinem quidem defecans,male uero ardentem ſpiritum lucidius accẽdens. Sed non eſt propoſitum nobis encomium dicere eius,quæ non fruſtra hiera,id eſt,ſacra appellata:lõgum enim ſermonem,res ea requirat. Ad melancholicas autem affectiones non eſt aliud pharmacum quod huic cõparari mereatur. Et noui multos per aſsiduũ eius uſum nullo alio opus habuiſſe. etiamſi nullam omnino bilem excreuiſſent:non enim qui nigram excernunt bilem ſoli melancholici uocantur, ſed qui etiam habent in ſolidis membris talis cõſtitutionis ſtructuram. Sed & panniculorum ſiue membranarum cerebri malos habitus ualde bene exterit:unde morbũ comitialem &inſanias inde orientes mirabiliter remouere uidetur. Ego reperi hanc deſcriptionẽ in medicamentario libro de Rhoma mihi allato ualde laudatã ad inſanos, melãcholicos iſciadicos paralyticos, uertiginoſos,comitialẽ morbũ,alopecias. Nõ habebat autem opopanaca, neq; piper,neq; pulegium.

Hiera anthiochi. Camædryos,agarici,medullæ colocynthidis,ſtœchadis,ſingulorum drach.x.opo-

panacis ſagapeni, petroſelini,ariſtolochiæ, piperis al bi,ſingulorum drach.v.cinamomi,ſpicæ nardi, myrrhæ troglitidis,croci,folii, ſingulorum drachm.iiii. Mellis quod ſatis eſt.Facit ad melancholias,inſanias, morbum comitialem, & omnes feculentum ſanguinem habentes.

Hiera Rufi,ad melancholias. Cap.CXV.

Medullæ colocynthidis ſextantem & unciæ dimidium,chamæpityos drach.x.chamædryos drach.x. caſiæ drach.v.agarici,marrubii,utriuſque drachm.x. opopanacis unc.i.ſagapeni,petroſelini, ariſtolochiæ rotūdæ,piperis albi,ſing.drac.v.cinamomi,ſpicæ nardi,croci,myrrhæ troglitidis,polii,ſing.drach.iiii.Excipe melle,&exhibe drach.iiii.perfectam doſim cum aqua mulſa,& ſale. Habet aliquid ad intelligentiam utile,eo quod à capite plurima ducit. Vnde uertiginoſis,& capitis grauitati,& glaucomatis fieri minantibus,comitiali morbo,paralyticis affectionibus, hoc pharmacum priuatim adhibere ſoleo, & ſi opus fuerit memoriam reuocare. At melancholico non parua nec uulgaris utilitas ex ipſo contingit. Quare ſæpe per ipſum purgandus eſt. Etenim alia medicamenta alibi aliter præparantur, & ad alios quoſdam morbos magis apta ſunt.Si uero quis ad atram bilem uti uoluerit,hoc utile exiſtit. Vtatur autem ſingulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine,non purgationis gratia: magnopere enim confert ad concoctiones,& flatus diſcutit.Videtur porrò mihi conducibile eſſe,ut ob ſtrenuas purgationes maluæ ſeminis drach.ii.bibantur.

Hiera Iuſti, faciens ad eadem uelut relatæ. Cap. CXVI.

Epithymi trientem & unciæ dimidium, marrubii, ſtœchadis,chamædryos,corticis ueratri nigri ſcammoniæ,agarici,piperis albi, communis, longi,ſcillæ aſſatæ,ſingulorum ſextantē,medullæ colocynthidis,

euphorbii,aloes,croci,gentianæ,ſeminis petroſelini, ammoniaci thymiamatis,ſagapeni,ſingulorum unc.i. opopanacis,polii,cinamomi,caſię,myrrhę troglodyticę,ſpicæ nardi,floris iunci odorati,pulegii,ſingulorum drach.iiii.ariſtolochiæ longæ,& rotundæ,utriuſque drach.ii.mellis deſpumati quod ſatis eſt.Perfecta doſis drach.iiii.s.cum aqua mulſa & ſalis tenuisſime triti cochleario uno.

Quomodo auxiliari oportet his qui pharmacum biberunt,& non purgantur. Cap.CXVII.

Si uero quis poto pharmaco non purgetur, aquã mulſam meraciorem asſidue abſorbendã dato,& nitri par. in aqua liquefacti,Optimũ aũt cognoui multo experimento maſtichen,ut dentur eius ſcrup.xii.leuisſime tritæ cum aqua tepidiore.Optimũ eſt & glandem ano indere,ex ſale,nitro,ac melle.Et malum aliquando manducatum effecit quod debuit: corroboratũ enim os uentri, ſuperfluitates inferne protrudit. Ob quot cauſas non exercuit uenter purgatorio dato? Ob quinque cauſas.Aut propter naturæ ægri proprietatem,aut ob dati pharmaci paucitatẽ,aut propter ſtercus durum impactum in quibuſdam inteſtinis aut quod natura impetum per urinas fecit,aut propter errorem, pars quidem purgantis, ad hoc ut nihil lædat corpus, alimentum fit animalis : pars uero in pharmacũ uenenoſum euertitur. At uero Hippocrates de purgationis exceſſu ſic dicit: Quum purgationis exceſſus hominem arripuerit:ſtatim in balneum ipſum inducito,uinumq; bibendum & ante balneum & poſt dato,fuluum colore,& album ſubſtantia. Et mea experientia comperit hoc præſtantisſimum omnium,quare ne contempſeris.

Cura exceſſus purgationis.Oribaſii. Cap.CXVIII.

In his qui nimiũ purgãtur, potũ cõtrahere oportet,& ſomnũ procurare,dandũ eſt aũt uinũ auſterum paulatim,cũ aqua fontana.Bonum eſt &craſsiorẽ po

lentã torrere ac potui inſpergere. Aut par℞ de calice papaueris,& gallæ par℞. Facit ét probe lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta, rhoe adiecto aut parum de calice papaueris. Conducunt & pira ſicca expreſſa, & mala cotonea. Si uero adhuc perſeuerat lationis impetus, utendũ eſt efficacioribus ad cœliacos deſcriptis. In his uero qui facile uomũt, aq̃ tepidã multã bibendã dato, & uomere iubeto, digito aut penna immiſſa. Atq; hoc facies bis & ter cõſequẽter. Deinde oleum melinum & uinum calefacito, & in hoc linteum tinctum uentri admoueto. & poſt modicum interſtitium antidoti theriaces fabæ magnitudinem cum uino bibendum dato.

De uomitu. Rufi. Cap. CXIX.

Quandoquidẽ in uiolentis uomitibus ſæpe abſurda quædã ſequi ſolẽt, operæpretiũ fuerit prius modos referre, quomodo quis facile uomat. Nã pituitã mouet uomitus, & caput leuat: & eum qui auidius cibũ ingesſit, aut plus uini hauſit, lędi prohibet. Auxiliatur aũt purgatio per uomitus nimio corporis moli. Opitulatur itẽ excellenter gracilibus. Omnes autem fluidas affectiones uomitus ſanare ſolet, uelut ulcerationẽ rhenum, ueſicæ, & ani, & aliarum partium, elephantiaſim, cancros, malos corporis habitus, articulo℞ affectiones. Cõuenit & hydropicis, maxime aqua inter cutẽ laborãtibus, regio item morbo, & comitiali in his quibus à ſtomacho initiũ affectionis accepit. Nã his qui in capite affecti ſunt comitiali morbo, incongruus eſt uomitus. Cõducit itẽ tremulis, reſolutis ſiderationib. ſpirationibus erecta cereuice, melãcholiis, impetiginoſis. Cõtrarii uero ſunt uomitus ſanguinis reiectioni, ſtrãgulãtibus uteri, naturis nauſeabũdis animi deliquiis, his q̃ à ſuffocatione asſidue uexãtur, & qui ex qualibet occaſione caput dolẽt, & q̃ ſuffuſionẽ ſuſpectã habent, & in ſumma omnibus oculo℞ affectionibus. Sint autẽ uomitoria nõ acerba, & arida ſed

partim dulciora, partim acriora. Videtur autem inter hæc raphanus probari, & eruca, & ſalſamētum uetus. origanū uiride, cepe & porrum. Coadiuuat uomitus etiam ptiſana adiecto modico melle, & pingues carnes. Attamen non oportet prædicta aut huiuſmodi decoquere, & ſuccos ipſorum ſolos accipere. Verū totam molem deuorare. Neque uero circa manducationem diu immorari oportet, ſi quis uomere uelit. ſint tamen omnia ex coctura emollita. Manifeſtum eſt autem ex uinis quoque dulciora eſſe eligenda: hæc enim magis in uentre ſupernatant. Et calidæ potu utendum eſt. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placentas guſtare, & cucumeris ſemen maceratum cū melle offerre. Sed & cucumeris ſatiui ac peponis radix trita cum melle uomitum mouet, & Celticæ radix trita ſeptem drachmarum pondere in aqua mulſa ac pota fortiter ſurſum purgat, ut aliquando etiam exceſſus purgationis conſequatur. Qui uero fortioribus uti uolunt, narcisſi bulbum in aqua coquunt, & cum decocto quidem temperant uinum. Ipſum autem bulbum edunt coctum, cum oleo & modico ſale. Mouet etiam uomitum unguētum irinum, & plus adhuc cyprinum, ſi quis illitis ex his digitis irritet. Citra moleſtiam mouet uomitum etiam hyſſopi decoctum, & thymi, & cnici ſemē tritum cum ſeſamo, ac cum aqua mulſa plurima potum. Et naſturtii ſemen. Similiter oleum ſeſaminum, raphaninum, narcisſinum. Daphnoidis folia uiridia tria comeſta. Optimum eſt & hoc, raphani decoctum & caricarum cremorem ſimul miſceto, tepefacito, & bibendum dato. Pleraque igitur & curioſiora uomitoria reprobanda ſunt. Dandi uero ſunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt, & à cœna prius uomuerunt. Sint autem raphani ualde acres, & ſecentur in tenues laminas, macerentur autem hæc fruſtula à ueſpera in aceto & melle. Edat autem uomiturus ex his magnam copiam, &

aſſidue ſuperingerat acetum mulſum. Deinde ad horas duas léte obambulet, & plurima aqua tepida hauſta uomat, per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum ueratro albo. Cap CXX.

Præparantur etiam alio modo raphani ad diuturnas affectiones, & fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi feſtucarum drach. vi. in raphanos figuntur, ita ut raphani prius harundine compungantur, & deinde feſtucæ ueratri in foramina immittantur. Hæ fæſtucæ ubi totam noctem in raphanis manſerint, ſequenti die eximuntur, ui ipſarum in raphanis relicta. Poſtea uero raphanos conſcindere oportet & in aceto mulſo macerare, & ſimiliter edẽdos exhibere. Diligenter autẽ conſiderandum eſt, ne quid ex cortice ueratri in raphanis permaneat.

Quibus dandum ſit ueratrum, & quibus non. Ex Antylo ac Poſidonio. Cap. CXXI.

Ipſum ueratrum dandum eſt his qui diuturno ac forti morbo laborant, & qui in aliis auxiliis ſpem nõ habent. Dandum eſt hydropicis, elephantioſis, malo habitu præditis, reſolutis multo tempore, comitialibus & melancholicis, arthriticisq́, ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur ueratrũ non facile eſt propter multitudinem. Præſtat itaq; dicere qui morbi à ueratro lædantur. Incommodum eſt itaque ueratrum, ſanguinis reiectioni, ſpirationi erecta ceruice ſtrangulationem minanti, & in ſuffuſione imminente, capitisq́, affectibus qui ex interuallis uiolentos dolores inducunt, cum rubore faciei & uaſorum diſtentione: & in uteri ſtrangulationibus, & his q aſſidue animo linquantur.

Quid ueratrum facere poſſit. Cap. CXXII.

Veratrum poteſt corpora tranſmutare ac permutare, temperaturam ipſorum recentiorem ac robuſtiorem efficiens.

Quod multi accepto ueratro nihil quidem uomuerunt, nihil tamen minus quàm purgati utilitatē perceperunt. Cap. CXXIII.

Multi accepto ueratro ipſoq́; concocto, omnino quidem non ſunt purgati, utilitatem uero non minorem perceperunt quàm hi qui purgati fuerant.

Qui ſint magis apti ad ueratrum. Cap. CXXIIII.

Viri aptiores ſunt ad ueratrum mulieribus, & ex ipſis uiris hi qui fortiorem habitum posſident. At mulieroſi, & habitu ualde pingues, aut graciles, aut thoracem nō carnoſum habētes & longā ac anguſtā ceruicē habētes inepti ſunt. Pueri quoq; ac ſenes inepti ſunt: & q ualde frigidā temperaturā habent, & qui ſana corpora habent, & multoſanguine abundant, inepti ſunt. Item difficulter uomētes & puſillanimes.

Tempora uniuerſalia ac particularia ad ueratrū ſumendum apta. Cap CXXV.

Tempus uernum aptisſimum eſt ad ſumendum ueratrum. Deinde autumnus. Æſtas incongrua eſt, & nimirum hyems quoque, niſi ualde magna urgeat neceſsitas. Et tunc hyeme quidem qui ualde calidum tēperamentum habent aptiores ſunt: Æſtate uero ſenes. Conſtitutio idonea eſt ſerena & calida & inſolata. At in morbis in quibus interualla ſunt, dandum eſt in interuallis. In aliis, quandocunque contigerit. In quartanis uero & inteſtinis fluxione uexatis, in ipſis acceſsionibus.

Veratri probati notæ. Cap. CXXVI.

Optimum eſt ueratrum quod ab una radice plures feſtucas ſiue ſurculos, habet, eosq́; paruos & extentos, & non rugoſos, & nō in acutum deſinentes, neq; caudam muris referentes. Intus uero ualde albos, foris autem pallidiores, profundam medullam habentes, friabiles, qui non flectentur ob mollitiem, ſed frāguntur tranſuerſum inſtar caulis, & qui in fractura fumoſum quid continent ac remittunt, atque hoc pur-

Nam ſi puluerulentum id fuerit, uetuſtatem ueratri indicat. Bonum porrò ueratrum manſum primum dulcedinis indicationẽ de ſe præbet, deinde modicæ acrimoniæ. poſtea feruorẽ fortẽ inducit in ore, & ſaliuã multã ducit, & ſtomachũ euertit. Oportet autẽ uere colligere ueratrum radice adhuc prægnante.

Victus ratio ueratro purgandorum. Cap. CXXVII.

Victus ratio accuratisſima conſtituẽda eſt his qui ueratro purgandi ſunt. Attenuatis enim corporibus non citra periculum exhibetur. Diebus tribus antea abſtineant à carnibus aut reliquis craſſi ſucci eduliis ac potibus. Aſſuefaciãt autem ſeipſos ad uomitũ, & ter aut quater prius uomant à cœna, & aluus ſubducatur. Oportet autẽ declarata antea domeſticis anxietate certaminis futura, ſic ad hoc auxilliũ procedere.

Differentiæ exhibitionis ueratri. Cap. CXXVIII.

Datur diuerſimode ueratrum: Alii enim decoctũ ueratri dant, alii cremorem, alii ipſam eius ſubſtantiã. Et alii forpice in ramenta conſectum exhibent. Alii tuſum & cribratum. In ramenta igitur conſectum cito incipit purgare, poſt horas in totum duas, bilem & pituitam educens citra multam lancinationẽ. Et ipſum ſimul uomitu reiectum, in quatuor aut quinq; horis purgationem ſedat. At in puluillum redactum ualde tarde operatur, ut poſt quatuor aut quinque horas ſępe incipiat. Verũ omnes ſpecies bilis & pituitę educit, & ad periculum contractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad longũ etiam tempus producit purgationem, ſed utilitatem multiplicem exhibet.

De cremore ueratri. Cap. CXXIX.

Cremor in quo maceratum eſt ueratrum datur ſenibus & pueris, & his quibus habitus defluxit, & qui morbum facile ſolubilem habent. Datur & his qui elephantiaſim futuram timent. Oportet autem drac. v. ramentorum, in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad triduum, deinde colare & calfacere,

atque exhibere totum cremorem.

De ueratri decocto. Cap. CXXX.

Decoctum ueratri dandum eſt tum prædictis, & qui illis adhuc ſunt robuſtiores, in ſanientibusq; ac atra bile percitis. Præparatur hoc modo. Veratri libram .i. conciſam in aquæ pluuialis ſextar .ii. macerato ad triduum. Deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias. Poſtea colato & adiicito ad decoctum, mellis deſpumati primarii lib .ii. & coquito uſque ad mellis compagem. & cochlearium magnum delingendum dato. Licet etiam aqua calida miſcere, & dare cum ſorbitione quadam. hoc neque conuulſiones, neque contractiones, neque nimiam purgationē facit. Exercitium autem eſt uolenti ad ipſum ueratrum trāſire, ut etiā confidenter ramenta eius cōfecta accipiat.

De ramentis ueratri, item de contuſo ac cribrato. Cap. CXXXI.

Cæterum his qui maiori molimine ac exagitatione opus habent, fortioribusq; ac confidentioribus, & facile uomentibus ramenta conciſa danda ſunt. At uero his qui adhuc audentiores ſunt, aut etiam conſuetudinem habent, contuſum & tenuisſimo cribro excretum dabis. Ramenta uero ſic exhibe. Accipe feſtucas, conſcinde forpice ad polentæ aut furfurum magnitudinem. deinde puluillum linteo exterge, & detractis omnibus tenuibus particulis, ut ne ſtranguIet, dato timidioribus quidem cum ptiſanæ aut alicæ ſucco, ubi parum decoxeris. fortioribus uero cum aqua calida, aut aqua mulſa, ita ut cogas ipſos inſuper ſorbere aquam mulſam puram, aut aquam, ut ne relinquatur quid in faucibus aut ſtomacho. Doſis perfectiſſima fortibus de ramentis conciſis, ſunt drach .ii. s. de puluere crasſiore, drachma una & oboli .ii. de puluillo drach .i. & oboli .ii. Contundimus autem crasſiorem eius farinam in mortario, & per anguſtisſimum cribrum excernimus, & tenuisſimum auferentes, id

quod craſſius eſt exhibemus cum ſucco alicæ aut mazæ ex polenta factæ. Tenuem uero puluillum tundimus, & exacte cribramus. Et poſtea cum cocto melle ſolidisſimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore. Cap. CXXXII.

Præparantur porrò ipſis ad opem ferendam lancinationibus, animi deliquiis, & conuulſionibus hæc. Aqua calida & frigida, decoctum hyſſopi, mel, ruta, pulegium, acetum, mala, panis calidus, uinum, pullus gallinaceus coctus, oleum commune & ſicyoniũ, ſal, galbanum, caſtorium, cremor ueratri, oleum cyprinũ, aut irinum, aut narcisſinum, pennæ, ſternutatorium, cucurbitulæ diuerſæ, lectica ſiue ferculum, lectus ſtratum molle habens, clyſter.

Quomodo poſt potum curandi ſint. Cap. CXXXIII.

Si quidem facile purgentur poſtquam biberunt medicamentum, dabimus ipſis aquam frigidam abſorbendam aut colluendam. Deinde odoramentum quoddam corroborans. Et iubebimus ipſos ſedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, ut ne citius quàm oportet pharmacum reuomatur. Poſtea iubebimus ipſos moueri. Prima pceptio caloris circa ſtomachum & fauces contingit: Deinde ſaliua multa in os colligitur: Poſtea partem alimenti & pharmaci cum pituita uomunt, deinde pituitam & bilem cum pharmaco: Mox puram bilem. Sæpe uero etiam uenter inferne ſubducitur, quando ſanè etiam tolerabilior purgatio contingit. Singultiunt leuiter, & facies rubicunda eſt. Si uero facile procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & ſingultus ceſſabit. His uero qui circa mediam purgationem ſingultiunt, aquam mulſam dabimus, aut decoctum rutæ, & aquam tepidam in potu. Deinde purgatos

lauabimus,& alimentum ſtomacho gratum exhibebimus. Perſeuerante uero purgatione, oportet dare aquam mulſam calidam abſorbendam in qua decocta eſt ruta,aut aquam cum oleo. Penna quoque cyprino aut irino oleo, aut aliquo ſimili tincta irritentur. & lecto penſili reclinati commoueantur. Si uero ualde uexentur à ſtrangulatione,cremoris ueratri cyathos tres offeremus. Nam ex qualitate adiuuat purgationem. Quod ſi neque ſic ſtrangulationis periculum leniatur, acerrima infuſione per clyſterem euacuabimus. Dabimus ipſis etiam galbani obolos .iii. deuorandos,non ut uomitum concitemus,ſed ut ſtrãgulationem ſedemus. Aut ſternutatorium forte admouebimus,aſſidue per lectum penſilem agitantes, & pennarum immiſſione irritantes. Vbi uero incipiũt purgari mitigandus eſt ſingultus, uelut antea dictum eſt. Si uero uiolentus fuerit ſingultus,ſternutario utemur,& cucurbitis per totam ſpinam, & maxime circa magna ſcapularum uerticula,detrahentes ipſas ad ſpinam,perſeuerantes enim cucurbitæ ſæpe corrigũt ſtomachum contractum & uelut contortum à ſingultu. Ligabimus etiam extremas partes, & fouebimus immiſſas in aquam calidam. At uero ſuccedentes in quibuſdam contractiones,crurum maxime & manuum: (ſolent enim pleriſq; hæc accidere) leniemus fortiter illinendoq; ac calfaciendo,& fricando extrema & muſculos in ſuris. Sit autem oleum ſicyonium, aut quoddam ex mollientibus & laſſitudinem ac dolorem eximentibus,acopis appellatis. Sed & caſtorium ungento ammiſcebimus, & in potu exhibebimus. Maxime uero prodeſt contractis balneum ſi affuerit. Sin minus,in ſcapham aut in ſolium immittemus, ita ut oleo multo dulci totum corpus,maxime uero cõtractas partes illinamus. Sit autem aqua probe temperata,ut in ipſa diutius manere poſſit. Porrò ubi ceſſauit conuulſio ac purgatio, ſtatim nutrire oportet,

pané exhibendo uino diluto madefactum, aut in omphacomeliti, his qui ualde ſunt euacuati. Si uero caloris ſenſus circa ſtomachum poſt cibum contigerit, ipſum omphacomeli aqua calida temperatum bibendum dabimus. Aliquando uero etiam cum frigida mixtum ſecunda die dabis Cibi uero poſtea boni ſucci omnes ſint, & uinum tenue ac ualde uetus.

De purgationis exceſſu. Cap. CXXXIIII.

Nimias purgatiões ſiſtemus aquæ calidæ potu, & extremarum partium ligatura, & frictione uehementi & cucurbitis ad præcordia & dorſum affixis. At abſinthii potus egregie ſupprimit uomitum. Si uero adhuc perſeuerarit, utemur ſomniferis dolorem ſedantibus. Nam talia reſiccandi vi prædita purgationes ſiſtunt. Et ſomnus excretiones ſiſtendi uim habet. Succedit tamen ſomnus ſua ſponte probe purgatis per ueratrum, multus & profundus, ſi non periculum imminet. Quibus ſanè in tantum concedere oportet, quantum ſomno tenentur. Si uero ſudores immodici conſequantur, ſedabimus ipſos corporis uentilatione, & ſpongiæ ex frigida aqua aut poſca expreſſæ deterſione. Vtemur etiam puluillorum adſtringentium & meatus obducentium inſperſione, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria. Cap. CXXXV.

Medullæ colocynthidis, ſeminis erucæ, rutæ ſylueſtris, elaterii, grani cnidii, lathyridum purgatarum, galbani, cerę, nitri rubri, ſingulorum drach. quatuor, opopanacis drachm. ii. terebinthinæ drachm. vi. tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino, quantum ſatis eſt. Et ſi quidem ſuper umbilicum poſitum fuerit uſque ad pubem, inferiorem aluum mouet. Si uero ſuper uentrem, ſuperiorem purgat per uomitum. Aliud. Nitri rubri, ſeminis ſecuridacæ, medullæ colocynthidis, fellis taurini, ſtaphidis ſylueſtris, ſtercoris columbini, radicis cucumeris ſylueſtris,

ſcillæ,mercurialis,ſingulorum æquales portiones, tũdito,cribrato,& felle excipito ac melle ſufficienti, & ubi ad malagmatis formam redegeris utitor. Aliud quod pollicetur ſanguinis per nares eductionem, ſi fronti imponatur. Vbi uero ſiſtere uolueris, inquit, ſanguinem,ablato ipſo locum diligenter deterges ꝑ ſpongiam ex poſca aut frigida aqua expreſſam. Si uero immo uentri impoſitum fuerit quadrangulari nouem digitorum figura,ciet menſes & fœtus corrumpit. Imponitur & rhenibus in exacerbationibus. Cõpoſitio hæc eſt. Ceræ,galbani,euphorbii, radicis lanariæ herbæ,ſing.unc.i.talorum ceruinorum uſtorũ drach.iiii.ſucci abſinthii drach.iiii.terebinthinæ liquidæ,drach.iiii. Sicca trita cribrata,rurſus terito cum felle uitulino, ad ſtrigmentitiam craſſitiem, & liquida ac eliquata affundito,& unito ac utitor, inquit, uelut admirando. Aliud emplaſtrũ purgatorium quo utor, Ghezananze appellatũ. Hoc impoſitũ umbilico,mouet inferiorẽ uentrem. thoraci uero &ſtomacho impoſitum uomitum ciet, donec ſplenium cui illitũ eſt tollatur. Menſes autem fœminarum ducit, & fœtus corrumpit imo uentri & lumbis impoſitum. Compoſitio hæc eſt. Grani cnidii drach.iii.lapidis aſſii drach. x.ueratri albi drac.iiii.adipis caprini drachmas.v.elaterii drac.iiii.ſucci tithymali drac.iiii.amurcæ drach. xii.fellis taurini drach.ii.ſpumæ nitri drach.v.farinæ lupinorum amarorum ſextantem, comæ abſinthii drach.ii. Reliqua tundito ac cribrato, deinde fel tritũ adiicito,mox amurcam,& poſtea adipem liquefactũ affundito,& unitis utitor. Aliud umbilicarium. Et hoc uomitum ciet uentri impoſitum. Et menſes ducit non ob uaſorum concluſionem ſuppreſſos, fœtusq́; corrumpit,imo uentri ac lumbis impoſitum. Abſinthii,ſucci radicis cyclamini,artemiſiæ,elaterii,ſingulorum drach.vi.medullæ colocynthidis drach.x.radicis cucumeris ſylueſtris,farinæ lupinorũ, chelidonii,

ſeminis

ſeminis uiolæ albæ,ſingulorum drac.vi. opopanacis drach.ii.ceræ drach.c.terebinthinæ drach.L.cyprini drach.L.aut quantum ſatis eſt.Impoſitum autem ubi aluum commouit,mox ipſum tollere oportet.Aliud facit & ad colicos.Nitri ſcrup.ix.terebinthinæ ſcrup. vi.elaterii ſcrup.iii.ſtaphidis ſylueſtris ſcrup.i.s. caſtorii,ſeminis roſmarini,ſampſuchi,baccarum lauri,grani cnidii,lupinorum ſiccorum,medullæ colocynthidis,ſingulorum ſeſquiunciam , ſcammoniæ unc.i.fellis taurini unc.i.ceræ ſextantem , adipis anſerini quadrantem. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum,& cyclamini ſuccum , paribus portionibus cum melle miſceto,& hæc exacte unito in ſole aut calido cinere, & utitor illinens ab umbilico uſque ad pubē. Aliud. Elaterii drach.iii.colocynthidis drach.i.ſcammoniæ, ſquamæ æris,radicis cucumeris ſylueſtris,ſing.drach. i.lathyridum drach.i.aut pro ipſis ſucci tithymali tantundem.Tundito,cribrato ac terito cum oleo plurimum ſalis habentes,& hapſum lanæ magnum facito ipſumq; pharmaco imbutum imponito ubi uolueris umbilico in quam,aut uentri,aut imo uentri & lumbis. Aliud. Meſpilorum exemptis nucleis ſcrup. xviii. ſcāmoniæ ſcrup.xii.atramenti ſutorii ſcrup.xvi. ſagapeni ſcrup. xxxii.lathyridum ſcrup. xii.colocynthidis ſeminis ſcrup.xii.Trita excipe oleo & utere.

Compoſitio olei ſiue ungenti purgatorii. Cap. CXXXVI.

Fellis taurini ſextantem, elaterii unc.i. grani cnidii uiridis trientem,lupinorum uiridium ſucci ſextātem, euphorbii unc.i.medullæ colocynthidis unc.i.adipis uulpini recentis ſextātem,adipis uiperæ ſeſquianciā, ſtercoris muris drach.iiii.ſucci pæoniæ drach.iiii.caſtorii drac.iiii.olei cyprini ſexuncem, olei ueteris lib. i.arida tundito ac cribrato per tenuisſimum cribellū. Adipes autem præmollito in mortario , præſertim uulpinum,fibris enim refertum eſt , deinde ad lentas

prunas liquefacito cum oleo, & ipſis reliqua omnia inſpergito, & parum ad prunas coquito ac ſeponito in ſtanneo uaſe, diligenter operto ut ne tranſpiret, & deponito in domo ſuperiore non humecta ad dies xxx. Et poſtea utere in omnibus & ad omnem affectionem: Citra moleſtiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam mentis percuſſionem. Menſura quæ in uſum aſſumitur ut plurimum eſt cochleariorum duorum, in quibuſdam etiam unum ſolum. Iuncto enim umbilico perfectam feci euacuationem. Si uero immodice feratur uenter, & uoles ſupprimere, ſpongiam uino tepido imbutam ac expreſſam adhibe & ſiſtetur. Aliud epithema. Hoc umbilico imponitur, & ſplenem purgat. Veratri nigri quadrãtem, ueratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis, nitri, utriuſque trientem, ſcammoniæ ſextantẽ, piperis grana. xxx. contuſa cribrata excipe terebinthina ut malagmatis formam induant. Et ubi præfricueris locum ac fomento præparaueris, formato quadrangulari quinque digitorum figura ſplenium, & imponito. At pectini impoſitum, fœtus corrumpit. Epithema ſanguinem ducens, ut hæmorrhoidas irritet, & menſes muliebres. Elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceę ſing. drach. quatuor, foliorum rutæ uiridis drach. ii. fellis taurini quod ſatis eſt. Singula ſeorſim tenuiſſime terito, deinde unito, & fellis quod ſatis eſt affundito. Vſus uero tempore locum ſub umbilico, & partes circum circa ſitas illinito. Aliquando etiam lumbos. Ducit menſes & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus. Cap. CXXXVII.

ET de his quidẽ q̃ ſuperfluitates q̃ in toto corpore ſunt, purgare poſſunt, ſufficiũt relata. Tẽpus eſt aũt trãſeũdi ad locales euacuationes. Verũ illud meminiſſe te uolo per totã tractationẽ, ut primũ totũ corpus purges, & à ſuperfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamẽta. Et poſtea per localia euacues. Si .n. ante

totius corporis euacuationē aut purgationē, ꝑ locaꝛ lia auxilia uolueris partium affectiones curare, in maꝛ gna mala immiſeris ægrotum. Ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes,

Quæ oculos purgant & lachrymas proꝛ uocant. Cap. CXXXVIII.

Lachrymas prouocantibus utemur ad oculos diu reſiccatos, & palpebras ſcabras ac pruriginoſas. Extergentibus uero & repurgantibus ad hebetem uiſum & ſuffuſionis principiū. Prouocant autem lachrymas & extergent omnia hæc: mel, oleū uetus, ricininum, amygdalinū, ex nucibus regiis, è fœno græco, lentiꝛ ſcinū, laurinum, anethinum, ſuſinum, nardinum, opoꝛ balſamum. Ex ſuccis autem oculos purgant, ſuccus uuæ acerbæ, lactucæ ſylueſtris, lycium, radicis acori ſuccus. Item chamædryos, centaurii. chelidonii, ocyꝛ mi, ceparum, rutæ hortenſis ac ſylueſtris, quæ etiam beſaſa appellatur, item mali punici ſuccus, fœniculi, utriuſque anagallidis, marrubii, trifolii, ueratri albi, & anemones. Ex liquoribus uero ſpiſſis, myrrha, ſagaꝛ penum, opopanax, cyrenaicus, & Medicus, ammonia cum thymiama, galbanum, thus: ex animantibus, teſtudinis terreſtris ſanguis, hepatis caprini cruor, itemq́; ſiluri. Sed & ſiluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdiꝛ cis, uulturis, urſi, ſcari, callyonymi, & coracini. Ex adiꝛ pibus, uiperæ adeps, gallinarum, piſcium fluuiatiliū, caſtoris teſtes. Ex cineribus, hirundinū pulli exuſti, laꝛ certæ uſtæ, cornu cerui uſtū. Ex metallicis, lapis hæꝛ matites, & ſciſſilis, æs uſtū, atramentū ſutoriū, chalcitis miſy, alumē omne, ſquama æris, rubrica, lapis phrygius, iaſpis, magnes, moroxus qui & leucographis apꝛ pellatur, lapis galactites. Ex plantis, cortex thuris, ericæ fructus, & quæ eiuſdem generis ſunt.

Quæ aures purgant. Cap. CXXXIX.

Mel, uinum mulſum, uinū dulce, oleū nucū regiarū amygdalinum per ſe, & cum anſerino adipe, irinum

cum aceto. myrrha cum alumine, acetoq́; ac aqua: ſpuma nitri cum melle & aceto, alumen cum aceto, ſenecta ſerpentis cum aceto, fel bubulum, ſuillum, & omne fel piſcium, betæ ſuccus, foliorum capparis ſuccus, corticis raphani ſuccus, mercurialis ſuccus, bdellium, galbanum, caſtorium, caſia, ueratrum album & nigrum, herba lanaria, capparis folia cum oleo cocta acetum mulſum, nitrum cum aqua calida infuſum. Cæterum ex prædictis quædā ad pruritus, quædam ad ulcera, quædam ad ea quæ in meatum inciderunt, aliqua ad ſordis duritiem, item ad ſonitus, & grauem auditum ac ſurditates commoda ſunt. Capitis item doloribus, antiquis, & morbo comitiali hæc proſunt.

Quæ per nares purgant. Cap. CXL.

Per nares purgat caput, radicis betæ ſuccus, elaterium, anagallidis cæruleum florem habentis ſuccus, oleum irinum, amygdalinum, cyclamini radicis ſuccus, & ipſa arida trita inſufflata, piper, nitrum, atramētum ſutorium, mel, thlaſpi, ueratrum album euphorbium, herba lanaria, caſtorium, calamintha, melāthiū, iris, marrubium, anemone. Hæc uero manibus admouentur, ꝓpter diuturnas capitis affectiones, & ad morbum comitialem, & oculos arquato morbo infeſtatos. Item ad obtuſum auditum ac uiſum, & ad nariū obſtructiones antiquas, & in læſo olfactu, & ad eos qui caninam conuulſionem paſſi ſunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt. Cap. CXLI.

Lentiſcus & ipſius folia, & quod ab ipſa reſinaceū defluit, maſtiche appellatum, cum ſtaphide ſylueſtri piper, granum cnidium, ſinapi cum aceto mulſo, ac nitro gargariſatum multam pituitam euacuat: rumicis radix cum aceto cocta, pyrethrum, capparis cortex, tæda, mel, oryganum, thymus, pulegium, hyſſopum, rhus cum melle, alumen, chalcitis, miſy, myricæ fructus, terebinthina cum melle, omphacii ſuccus cum ſilphio, cyrenaicus ſuccus, caſia, & omnia quæ ori illi-

ni ſolent. Cæterum quæ ualde efficacia ſunt, in diuturnis affectionibus aſſumenda ſunt, ore prius ex oleo colluto, ut ne acrimonia impediat uſum. Adhibenda uero ſunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini uiſus; & graui auditui citra dolorem. Ad linguæ item ac guſtus reſolutiones, ad parotidas, anguinas, puſtulas capitis aut faciei, ad caninam conuulſionem. At uero recurationis gratia, adhibēda eſt poſtea aqua calida, ſapa, aqua mulſa, lac micarum, panis eremor, aut ptiſanæ ſuccus.

Quæ lac generant ac mouent. Cap. CXLII.

Generant ac mouent lac in potu accepta, ptiſana cum fœniculo cocta præſertim uiridi. ſin minus, cum ſemine. Sed & ipſum fœniculum per ſe comeſtum, & anethum, ſeſamum, aniſum, ſemen lini, cuminum, milii, farina cocta, tritici decoctum, eruca uiridis, cucumeris ſemen: foris autem illita uberibus prouocāt & mouent lac, inteſtina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati ſuccus, portulacæ ſuccus, adeps anſerinus, cera, ſulphur, recrementum ferri. Hæc adhibentur in his quibus lac deficit.

Pulmonem ac pectus purgantia. Cap. CXLIII.

Semen urticæ, dauci, apii, thymus, ſemen raphani, in potu ac cibo accepta, item ſinapi, ſeſamum, naſturtium, eryſimum, cardamomum, cucumeris ſemen, nigella, piper, ruta, polium, marrubium, baccæ lauri, caſia, aron, dracūculus, bulbus, cepe, allium, coſtus, amomum, ſpica nardi, ſulphur, ſtyrax, galbanum, terebinthina, myrrha, opopanax, ſcilla, origanum, pulegium, hyſſopum, abrotonum, bryoniæ, radix, amygdalæ amaræ, caricæ, uuæ paſſæ, nuces pineæ, maxime recētes, mel, ſapa, uinum dulce, caſtorium, farina erui, picearum nuclei, ammoniacum, bdellium, thus, ſilphiū, & ſuccus æris, ariſtolochia, baccæ iuniperi, ſtœchas, porrum capitatum, cum ptiſana coctum in cibo acceptum, ouum recens abſorptum, butyrum per ſe, & cū

melle, glycyrrhizæ ſuccus & ipſa radix. His utendū eſt ad anheloſos & erecta ceruice ſpirantes, & ad ueterem tusſim. Pleraq; uero ex ipſis etiam pthiſicis & ſuppuratum pectus habentibus conueniunt, propter eductionem eorum quæ in thorace collecta ſunt, & ad ulcerum repurgationem.

De ſuffitionibus. Cap. CXLIIII.

Suffitus non commodi ſunt omnibus affectionibus circa thoracem conſiſtentibus: neque enim in ſanguinis ſputo idonei ſunt, quam per acrimoniam eorum quæ ſuffiuntur uaſa rurſus aperiantur: neque his qui ſiccum morbum circa thoracem habent, uerum ſolis anheloſis & erecta ceruice ſpirantibus, & quibus thorax ob copiam frigidorum humorum infeſtatur. Vtendum autem eſt ſuffitionibus toto corpore euacuato. Collocandus eſt homo, & ubi ueſtibus contectus fuerit, iubendus eſt crura diſparare, & deorſum nuere, ut facies prope genua exiſtat, atq; ita os aperire, quo ſuffimento inter crura poſito, fumū ore ſuſcipiat. Præſtat tamen per infundibulum fumū ſuſcipere. Sunt autem ſuffimenta hæc. Caſtorium ſuffitum humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri ſanat. Similiter ariſtolochia, bitumen, ſandaracha, ladanum, lolium, paleæ antiquæ, funiculus uetus marina aqua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, ſtyrax, maſtiche, thus, eryſimum, leporis ſtercus ac pili, dorcadis ſtercus, cucumeris ſylueſtris radix, centauriū, fœniculi ſemen. At nos habemus ſuffumigium per experientiam cognitum, quatuor ſpecierum, nimirum ſtyracis, terebinthinæ, ſandarachæ, maſtiches, æqualibus portionibus cōmixtis Hoc fidē reperit quod anheloſas, & ſuppuratas, & pleuriticas affectiones ſanet, itemq; tusſim, quem ad modum & quæ prædicta ſunt.

Quæ tenuia inteſtina euacuant. Cap. CXLV.

Tenuia inteſtina purgat fructus tithymalli, & ſemē

ipſius quantum guttæ quinque caricis aut palmulis exceptæ, atriplicis ſemen, braſsicæ ſuccus, cicerum decoctum, thymbræ & polypodii decoctum, pulegii decoctum, uiticis folia, thymi decoctum, chamæpitys, butyrum recens aſsidue delinctum, chanæ ualde coctæ ac comeſtæ, iuſculo inſuper abſorpto, oleum omphacinum potatum, roſaceum item ac ricininum. Agaricum cum aqua mulſa, ſed hoc cum moleſtia purgat: eſt enim ſtomacho incommodum, eo quod leue ſit, & ſtomacho innatet, aloe cum aqua frigida, aut aqua mulſa, aut lactoſa ſiue lactei teporis pota itéq; cocto melle excepta ac deuorata, citra moleſtiam purgat, ſtyrax terebinthina exceptus ac deuoratus, abſinthium & abrotonū ſimiliter. At uero tenuiū inteſtinorum purgatio recentes obturationes, & crudorum humorum generationes, & lumbricos rotūdos curat. His uero purgatis, etiam ueſicæ bilem ſuſcipientis meatus, qui ieiuno inteſtino inſeritur, propriam actionē minime impediente perficit. Quin & inflationes & tormina uertiginoſa ac uoluula horum purgatio perſanat.

Quæ ſima hepatis purgant. Cap. CXLVI.

Polypodiū, mercurialis cocta comeſta, lathyrides cū aceto mulſo, chamelæa cū abſinthio & aqua mulſa pota, braſsicæ ſuccus, cyclamini radix, lactis ſer. heliotropii, ſcorpiuri appellati ſuccus, galli ueteris iuſculū. Hæc auxiliātur diuturnis inflāmationibus circa ſima hepatis. Nam incipientibus proſunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant. Cap. CXLVII.

Amomi decoctum, flos iunci odorati, acori radix, gentiana cum aqua, agaricum cum uino mulſo. Eſt autē ſtomacho incommodum, radicis lauri cortex cum uino, rheon Ponticum, glycyrrhizæ ſuccus amygdalæ amaræ præſertim, abſinthii coma, aniſum, fœniculi ſemen, ſpica nardi, radicis quinquefolii ſuccus, uiticis ſemen, dauci ſemen, petroſelinum,

centaurii,decoctum,pæoniæ fructus,ſeſamum torre-factum,lauri, palmularum oſſa uſta,ſymphyton,poly gonum,erigeron,ſmyrnium,hippoſelinum,anagallis ceruleum habens florē,fumaria ſiue chelidonia quæ in ſepibus naſcitur, ſecuridacæ ſemen, cornu cerui uſtum,mentæ ſuccus & decoctum,calamintha,coſtus fœnum græcum modice frictum,baccanum,opobal ſamum,radicis myrti ſylueſtris cortex,ordei cremor, lupini,phu,aſarum,meon,pix. Hæc ſanant diuturnos circa gibba hepatis morbos,ſiue cum tumore aliquo ſint, ſiue ſola intemperatura adſit cum dolore, ſiue obturatio.

Splenem euacuantia. Cap. CXLVIII.

Veratrum nigrum,epithymum,polypodium,ſco-lopendrium,pæoniæ radix, chamædryos decoctum item chamæpityos,centaurii præſertim minoris,pule gii decoctum,capparis cortex,colocynthidis cremor potus,mercurialis comeſta,& decoctum ipſius potū, lathyrides cum aceto mulſo potæ, chamelæa, aqua marina calida pota,ericæ fructus cum petroſelino,ui ticis ſemen. Hæc omnia ſplenem purgantia, etiam he par ab obturatione liberant,& malos habitus,& he-paticas ac ſpleniticas,morbiq; regii & aquæ inter cu tē affectiones generari prohibent.

Rhenes purgantia. Cap. CXLIX.

Omnia inciſoria ui prædita,plantaginis radix & fo lia & ſemen,arida trita pota,aſparagus myacanthinus pæoniæ radix,cicerum nigrorum decoctum, amyg-dalæ præſertim amaræ,eryngii radicis decoctum,da maſonium,adiantum,apii ſemen,fœniculi,dauci, pe-troſelini,ammii,aniſi,liguſtici,aſari decoctum, meon, phu,flos iunci odorati,ſeſeli,acori radix, gramen,ui-tis lachryma & cortex,ſanguis hirci aridus. Auxilian tur autem hæc pota poſt remiſſum inflammationum uigorem: diſſoluunt enim duros tumores qui fieri parant,& lapides generari prohibent.

Veſicam purgantia. Cap. CL.

Vrinas à ueſica ducit, acori decoctum potũ, itẽq; aſari, oleum amaracinum, amygdalæ amaræ cum paſſo potæ, radicis althææ decoctum, adianti decoctum hæmatites lapis tritus cum uino potus, gallinarum ſtercus ſiccum, anchuſæ decoctum, abrotoni, aniſi ſemen, ſanguis hirci aridus, atriplicis ſemen, artemiſiæ decoctum, ariſtolochiæ decoctum, ſabinæ leuiſſime tritæ drachma una cum aqua mulſa, in non febrientibus cum uino, balſami ſemen, glandis decoctũ, bdellium, apii ſemen, bryoniæ radix, glycyrrhizæ ſuccus, pulegium, pæoniæ fructus, dictamnum, dracunculus, abietis decoctum, rubiæ decoctum, ſerpillum, eryngii radix, heliotropium, ſenecio, menta, ſaluia, foliorũ oleæ decoctum. Hæc non ſinunt lapidum generationem in ueſica fieri. Et craſſicies ac ferculentas ſubſidẽtias. Inſuperq; ſcabioſas & ulceroſas affectiones ſanare ſolent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas urinas. Cap. CLI.

Poſtquam uero repleta fuerit ueſica urina, & contrahi non poterit, neque urinam exprimere, in glandem hæc indere ſolemus, nitrum aqua dilutum, muriam, fel, cyclaminum.

Lapides in rhenibus ac ueſica euacuantia. Cap. CLII.

Hæc lapides frangunt, cardamomum cum cortice radicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri ſemẽ, bdellium, fœniculi radix, libanotis, myrti ſylueſtris folia, ceraſorum fructus, prunorum ſuccus, amygdalæ amaræ, rumicis radicis decoctum, ſeminis althææ decoctũ, adianti decoctum, uitis lachryma, apri ueſica ſicca, lithoſpermon, tecolitho, betonica, ſaxifraga, lapides in ſpongiis, electrum.

Vterum euacuantia. Cap CLIII.

Sanguinem ab utero ducunt iniecta & appoſita

hæc. Caſia cum myrrha, calami aromatici decoctum, oleum amaracinum, uiola alba, thymi ac thymbræ decoctum, centaurii radix, & ipſum centaurium, opopanax, uiticis ſemen, amygdalæ amaræ, nucum regiarum nuclei uſti cum uino appoſiti, decoctum abſinthii, itemq; ſuccus, ſampſuchus, ſeſeli, galbanum, lilii radix, chamepitys, artemiſiæ decoctum, dictamnum, conyzæ fœmina, rubiæ radix, urticæ ſemen cum myrrha, elaterium, ueratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anſeris, reſina terebinthina, fel taurinum cum maſtiche, muſcus qui & ſplanchnum & hypnon dicitur, cyperus, unguentum irinum, ſuccus cyclaminii, anchuſa, quinquefolium, cuminum, ſiſymbrium, helenium, ſaluia, heliotropium, mercurialis, granum cnidium, uua exemptis granis, fœnum græcum, ſeſamum, nucleus baccarum lauri, amygdali amaræ radix, cochleæ paruæ, lanæ ſuccidæ, œſypum, lactucæ ſyluestris ſuccus, porrum, ceparum ſuccus, calaminthæ folia. Tot quidem ſunt quæ in peſſos, hoc eſt, talorum formas excipiuntur, iniiciunturq; ac apponuntur. Vitandus tamen eſt aſſiduus uſus eorum quæ inter ipſa ſunt acriora. Solent enim ulcerationes inducere.

Quæ in potu ſumpta menſes ducunt. Cap. CLIIII.

At uero in potu accepta ſanguinem ab utero ducunt pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoq; urinam cientia. Sed & eryſimum & aſarum cum aqua mulſa, calamus aromaticus, alumen, caſtorium, cicerum decoctum cum pipere & ruta. radicis aſphodeli decoctum in uino elixatæ, item pulegii in uino cocti, radicis eryngii decoctum, abrotoni ſemen, origani, thymi, thymbræ, rutæ decoctũ, fœniculi decoctum, crethmon, cuminum, ſinapi, marrubii ſemen, & ſuccus & decoctum, ſmyrnium, ſion, oreoſelinon, dauci ſemen, thlaſpi, nigella, uiolæ albæ ſemen, carpobal-

ſamum,pæoniæ ſemen,baccę lauri,myrrha,cardamomum,cyclaminus,ſagapenum,galbanum, ſemen fœniculi,ſpica nardi,mercurialis,coſtus,ſtyrax,centaurii magni radix,ſabina,iris, ariſtolochia , bryoniarũ flos & ſuccus,radicis rumicis decoctũ,artemiſia,dictãnũ. Singula ex his cocta cum uino, aut trita & pota,ſanguinem ducere creduntur . Conueniunt autem hæc his in quibus purgationes impediuntur,uel guttatim purgantur,aut occluſio uteri adeſt. Auxiliantur autem & declinationibus,& recurſibus ſurſum uerſus & ſtrangulationibus uteri.

Quæ ſtercora euacuant. Cap. CLV.

Stercora euacuant ſtyrax deuoratus,maſtiche cum aqua frigida trita pota,ſcrupulorum.xii.pondere, aloes drach.i.terebinthinæ cochlearium,ſinapi,allium cum oleo & garo feruefactũ,ficus cum nitro,cnici ſeminis medulla.Omnia uero prædicta ad tenuia inteſtina cõmoda,etiam magna inteſtina purgant.

Lumbricos educentia. Cap. CLVI.

Lumbricos rotundos & latos & aſcaridas expurgant ea q̃ de tenuibus relata ſunt,in potu accepta ꝓprie uero expellit ipſos,auriculæ muris ſucus cũ melle potus,aut cũ zytho,utriuſq; cyathi mẽſura.Senecio in cibo acceptus, ſantonicum cum fico comeſtum, abrotoni decoctum , inteſtina terræ trita cocta cum paſſo pota.

Sudores excludentia. Cap. CLVII.

In potu accepta ſudores excludunt,cuminum,baccæ lauri,aniſum,uitex,ſerpillum, calamintha,polium, raphani cortex comeſtus,coſtus,ſiſymbrium,dictamnum,artemiſiæ,cardamomũ,libanotis,mel,lac bubulum,caſia,iunci odorati decoctum,ſuccus cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in infrigidioribus morbis,chamædrys,caſtorium cum aqua mulſa,centaurii magni radix,radicis capparis cortex, liguſticũ, petroſelinum , nigella. Hæc aliquando cum uino,

aliquando cum uino mulſo bibuntur,& ſudores mouere creduntur. Sed & piſtacia comeſta ſudores citra moleſtiam cient. At uero forinſecus illita ſudores mouent, nitrum cum oleo, unguentum, irinum, anethinum, chamæmelinum, laurinum, raphaninum, ſycionium, myrobalaninum, althæa, coſtus, balſamum, ariſtolochia, caſia, calamus aromaticus, libanotis, ſingula cum oleo cocta. Suffita uero ſudores mouent, caſtoriũ cum pulegio, ſemen balſami, bdellium, uiticis ſemen. utendum eſt his ad morbũ regium, & ad eos qui ob frigiditatem, aut cutis adſtrictionem, non ſudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis ſuperficiẽ. Cap. CLVIII.

Sandaracha, ariſtolochia, ſtaphis ſylueſtris, ſulphur uiuum, cinamomum, calamus aromaticus, caſia, pyrethrum, cinis quercinus cucumeris ſylueſtris radix.

De infuſionibus ſedis. Cap. CLIX.

Plurima mala quæ in perniciem animalis generantur, propinat uentris ſuppreſſio. Sequitur enim ad ipſam uentris adſtrictionem, capitis grauitas & uertigo, euerſio ſtomachi, lacinatio uomitoria, nauſeæq́; ac proſtratus appetitus, oris ſiccitas & amaritudo, ructus iniucundi, ac uiroſi ſpiritus graueolens, ſomni ſuſpenſi, ac iniucundi, inflationes, tormina, uoluuli. Generat item plenitudinis, & articulares, podagricosq́; ac coxẽdicũ morbos, omniaq́; auget, et maligniora ac diuturniora mala efficit. Aliquando uero etiam pernicioſa ac lethalia. Contingit autem infuſionum per ſedẽ uſus ẽt in aliis affectionibus, quarũ ex parte mentionẽ faciam. Ex infuſionibus igitur q̃ iniiciũtur aliæ ſimplices ſunt & teneræ, aliæ acres, aliæ uero alium uſum ac uim habent. Ex ſimplicibus igitur, aqua calida ipſa per ſeipſam facit, eliciendorum ſtercorum gratia, in continuis febribus, malignisq́; ac ęſtuoſis, & in his qui ex longa imbecillitate uires recolligũt, in quibus

difficiles ſeceſſus ſunt. Calidiorem autem immitti-
mus, inflat enim tepida. Verum aqua & oleo utimur
in detentione duriorum ſtercorum, & in his qui ulce
roſum ac mordacem ſenſum circa inteſtina habent.
Vitare tamen aquam & oleum oportet, ubi capitis
grauitas fuerit, aut ſtomachus ſubuertitur, aut proſtra
tus appetitus obtinuerit. Roſaceum autē pro oleo
cum aqua iniectum, aptum eſt in æſtuoſis febribus
excellentibus circa media, & maxime circa colum.
Caput autem complet, & minus lubricum eſt quàm
aqua & oleum. Immittendum eſt autem roſaceum
quarta aquæ parte. At uero cum ouo & ptiſanæ ſucco
iniicimus roſaceum in æſtuoſisſimis febribus, aut ubi
mordacitas circa inteſtina adeſt. Chamæmelinum ue
ro oleum, & oui luteum ac candidum, cum ptiſanæ
ſucco infundimus ad noctem, in ardentibus febribus
iubentes ipſum continere per totam noctem. Nam &
ſomnum iucundum inducit, & cauſas febris ſequenti
die ſecum educit. Butyrum uero cum aqua iniectum
morſus & tormina mitigat. Modicum autem eſſe
oportet in his butyrum. Facit & ad eos in quibus
propter inflammationem inteſtini recti detinentur
ſtercora, & in ſordidis ulcerationibus circa inteſtinū.
At fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem
infundatur in febribus ex pituita accenſis, & in molli-
bus ac mulieroſis corporibus, & in inteſtinorum mor
ſu. Caput autem abunde complet. Quapropter non
utendum eſt eo, niſi caput à læſione fuerit alienum.
Maluæ autem decoctum cōuenit torminibus ac mor
ſibus, & præſertim ſi durum ſubeſt ſtercus. Seminis li-
ni uero decoctum in corporibus ac morbis ſiccis cō-
uenit. Vtile eſt & morſibus & nauſeabundis, & ualde
ſitientibus. Caput autem complet quidem, non ſimi-
liter autem uelut fœnumgræcum. Ptiſanæ uero
ſuccus ſtercora dura diſſoluere poteſt, & inteſtina ex-
tergere, & morſus mitigare. Alicæ ſuccus morſus

quidem mitigat, maxime uero conuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. Nã ad hoc quod nutrit, etiam uires reficit infuſus. Inſuperq́, lubricitatem ſubiectis ſtercoribus exhibet. Furfurum ſuccus febribus ſiccis, & doloribus colicis, & inteſtinorum ulcerationibus commodus eſt. Exterget enim abſq; morſu. Portulacæ ſuccus febribus accommodatiſſimus eſt, in morſibus ac feruoribus, tum aliis, tum in quibus propter durorum ac acrium ſtercorum excretionem, anus aut inteſtinum rectum læſum, ignis ſacri affectionem incurrit. Verum in his miſcere ad ſuccum oportet & ouum, & roſaceum. Sed & per ſe ſuccus portulacæ commodus eſt, ubi ſacri ignis ardor in profundo circa inteſtina conſiſtit. Lac iniicitur, ulceratione & inflammatione circa inteſtina conſiſtente, itemq; in rhenibus & ueſica atque utero. Serum lactis infuſum, egregie ſtercus educit, & omnes ſuperfluitates in inteſtinis repertas expellit. Exterget etiam ſordidiora inteſtinorum ulcera: Verum citra coagulum paretur. Oleum per ſe immiſſum calidum, commodum eſt inflammatis inteſtinis. Idoneum eſt etiam in extreme ſenibus, in quibus ſtercus induratur. Aqua mulſa conuenit infuſa in mitioribus febribus, & in mulieroſis corporibus, & in decrepitis, quibus inteſtinum rectum aut colum perfrigefactum eſt. Rutæ decoctum, item anethi, & cumini cum oleo, diſſoluit flatus. quapropter colicis immittitur. Oportet autem in his eſſe duas partes decocti, & unam olei. Fœni græci ſuccus butyro & terebinthina ammixtis, ita ut ſit de utriſque quarta pars ſucci, maxime mitigat tormina, ſiue concuſſiones circa inteſtina. Nam & diu intus manet citra mordacitatem, & ſuperfluitates educit citra turbationem. Vtiliſſimus eſt etiam ad uteri morſus. At ptiſanæ ſucco miſcetur butyrum & mellis ualde parum, & fit commodus in detentis ſtercoribus propter inteſtinorum ulcerationem, & in ſor-

didis inteſtinorum ulceribus. Rutaceum oleum cum butyro & terebinthina, utiliter infunditur in colicis doloribus. Aliquando uero picis liquidæ drachm. iii. aut bituminis drach. iiii. cum rutaceo oleo terentes infundimus, & ſedat dolores, & pituitá euacuat citra moleſtiam. Aliquando uero lanas ſordidas in uino dulci coquimus, & excolamus, atque hoc ipſum oleo rutaceo ammixtum infundimus & coli dolores ſedat, ita ut ſint uini menſuræ tres, olei uero duæ. Si uero neruorum ex quibus teſtes pendent, aut ueſicæ dolor affuerit, etiãpetroſelinum leuisſime tritum rutaceo oleo inſpergatur. In doloribus uero abſceſſuum, aut doloribus ulceroſis in inteſtinis, butyrum cum manna thuris immittimus. aut medullam cerui aut uituli cum oleo. Vbi uero frigidi fuerint morbi, & dolores lenti, galbanum cum butyro iniicimus, ut ſit galbani drach. una, butyri ſexunx. Aut ſtyracis obolis tres cum butyro. Cæterum acribus infuſis utimur in iſchiadicis, lethargicis, erecta ceruice ſpirantibus, & frigidis morbis, & ad eos qui lethale pharmacum acceperunt, & in his quæ propter frigiditatem, aut concretionem in grumos, occidunt. Proinde in frigefactis toto corpore, ſyderatis, iſchiadicisq; ac nephriticis, caſtorii obol. quatuor, tritos cum oleo immittimus addito modico ſale. Verum pro ſale nitrum addimus, quum bis aut ter promptitudinem ad excernendum facere uolumus. Sal etenim aceruatim quidem mordet, non perſeuerat autem diu ipſe morſus. At nitrum caput male afficit ac replet, & ſtomachum euertit, quale, nihil ſali adeſt. Efficacia autem ſunt ad paulo ante relatos, garum à ſiluro, marina aqua, muria, decoctum centaureæ, colocynthidis, ariſtolochiæ, cucumeris ſylueſtris radicis, agarici, thymi, chamæpityos, ſeminis roſmarini. Hæc enim & ſanguinem ducunt, & hoc ipſo affectiones leuant.

De glandibus. Cap. CLX.

Glandibus ſubdititiis utimur, aliquando ob ægrorum imbecillitatem, qui infuſis uti non poſſunt. Aliquando propterea quod ſtercora ſint apud inteſtinũ rectum, & infuſo non habeant opus, præſertim in febribus uehementibus ac ardentibus, & materiam ſurſum repentem habentibus, in quibus nociuus eſt infuſionum uſus. Nam in his abſque omni moleſtia educuntur ſuperfluitates inſitæ, per glandes ſubditas. Commodæ ſunt etiam omnibus frigidis capitis affectionibus, altior ſomno preſſis ac deliris. Contingit etiam ipſorum uſus ſæpe in his quibus non excernitur id quod per clyſterem immiſſum eſt. Præparantur autem diuerſimode glandulæ ipſæ. Nam & ex melle cocto, & ſale toſto, & nitro præparantur. Et ex cumino & ruta nitroq; ac melle cocto, in quibus inflatio magis infeſtat. Sed & thymus tritus cocto melle excipitur. Et cyclaminus trita cum melle. Et abſinthium, aut abrotonum, aut lupinorum farina cũ melle. Hęc autem glandula ad lumbricos commoda eſt: Aut hyſſopum & tragoriganum & epithymum cum melle. Hæc in ſtomachi ſubuerſione utilis eſt. Aut granum cnidium cum reſina ſicca ſine melle cocto. Aut pyrethrum cum reſina ſicca. Aut ſinapi cum ſicca reſina. Aut centaurium cum pice & cera. Hæ commodæ ſunt in partium reſolutione. Aut bitumen, radicis panicis parum, hyſſopum, galbanum, & reſina ſicca. Vtilis eſt hæc glans ad reſolutos toto corpore, propterea facultatem excernendi debilem habentes. Facit & in reſolutione inteſtini recti. Facit ad aſcaridas. Poteſt autem pro melle reſina ſicca in uſum aſſumi, aut pix, aut ficus pinguiſſima trita, aut uua paſſa exemptis granis aut ſapo. Optima uero glandula fit ex foliis mercurialis uiridibus tritis ac efformatis, & ſiccatis. In infantibus autem etiam grumus ſalis inditur, cepaq; ac porrum capitatum.

De tomentis

De tomentis ſiue floccis. Cap. CLXI.

Sæpe etiam opus eſt aliquid ſubdere, in his qui ſciſ ſuras aut condylomata in ano habēt. dilaniantur aūt hæc à glandium duricie. Vnde cogimur tomentis ꝓ illis uti. Materia uero horum ſunt omnia ante relata; quæ trita cum melle, & tomento ſiue flocco excepta ano induntur.

De Aere. Galeni. Cap. CLXII.

Bonus eſt aer in omni tempore qui exacte purus eſt. Talis autem fuerit is qui non ex ſtagnorum aut pa luſtrium locorum euaporatione turbatur, neque ex barathro quopiam uenoſam auram concipit. Velut uerbi gratia, Si ex quibuſdam cloacis magnam ciuita tem expurgantibus conturbatur, malus eſt. At uero & qui nebuloſus eſt, non eſt bonus. Quem ad modū etiam qui in regione caua undiq; altis montibus inclu ditur, malus eſt & æſtuoſus ac ſtrangulatorius. Qui uero in montibus altisq́; regionibus eſt, & nullam au ram ſuſcipit, ſalubrior eſt, commodus erecta ceruice ſpirantibus & tabidis, & omnibus thoracis ac capitis affectionibus. At qui in humilibus regionibus purus eſt, commodus eſt animo deliquentibus ac ſenibus, Marinus uero hydropicis & fluidis affectionibus, & præſertim frigidioribus utilis eſt, & neruis per cōſen ſum affectis, & proſtratæ appetentiæ. Qui uero in pe troſis locis eſt, hyeme quidē grauis eſt, frigidus enim eſt. æſtate uero æſtuoſus eſt. Malus eſt etiam qui ex metallis exhalat. Qui uero ex argiloſis, ſtomachum exoluit. At ex locis terræ fuluæ, magis priore ſiccat. Optimus autem eſt ex terra nigra. Sed & circa anni tē pora, mutationes aeris fiunt. Et uerno quidem tem pore humidus & calidus eſt aer: Æſtate uero ſiccus & calidus. Autunno frigidus & ſiccus, hyeme frigi dus & humidus. Rurſus autem in ſingulis tempori bus tres differentiæ fiunt prima, media, & ultima. Media itaque ſinceriſſimum temporis temperamen

tum habent. Prima uero & ultima à uicino tempore imminuuntur. Sed & luna ſecundũ menſem quatuor differentias in aere operatur. Primus igitur ſeptenarius à nouilunio uſque ad ſeptimam diem, ſimilis eſt ueri, humidus & calidus exiſtens. Secundus uero ſeptenarius uſque ad plenilunium, æſtati ſimilis eſt. Tertius ſextanarius decreſcente luna, autumno. Quartus & ultimus, hyemi. Sed & ſingulis diebus differentiæ aeris fiunt. Matutinum enim tempus humidum eſt & calidum, uelut uer: Quapropter etiam corpora tum ſanorum, tum ægrotorum remitũtur, ut etiam febriẽtibus hoc tempus facilime toleretur. At medium diei æſtati asſimilatur. Crepuſculum autumno, ueſpera hyemi. Quin & noctis prima pars ueri asſimilatur, media æſtati, & reliqua conſequenter.

De Ventis, Adamantii Sophiſtæ. Cap. CLXIII.

Quandoquidem uero ex terræ exhalationibus uẽti generantur, etiam de his paucis tractandum eſt. Vẽtos quidem parturit terra. parit autem fuliginoſas exhalationes. Nam caliditas humiditati inuoluta, ſicciores exhalationes, & uelut fuliginoſas faciens, uentos generat. Siccam autem exhalationem nũc accipe ad comparationem aliorum, uelut ſi uinum ſiccius dicamus. Vniuerſales uenti duodecim ſunt numero, Oriẽtales tres, eurus, ſubſolanus, cæcias. Occidẽtales tres, aphricus, fauonius, thraſcias. Vnus autem meridionalis appellatus auſter, & unus ſeptẽtrionalis boreas: ut ſint relati octo. alii uero quatuor inter relatos medii ſunt & ab angulis mũdi excitãtur. Inter orientẽ & meridiem. Euroauſter. Inter meridiem, & occidentem, Aphricoauſter. Inter orientem & ſeptentrionem, Aquilo. Inter ſeptentrionem, & occidentem, Argeſtes ſiue circius: ut ſint omnes uniuerſales .xii. Alii uero qui uernaculi ſunt ſingulis regionibus, ſpurii exiſtunt. At uero aliæ exhalationes ex terra fientes, humidiores his ſunt quæ uentos generant. Si quidem igitur

modica & tenuis fuerit exhalatio, uapor nubiloſus generatur. Si uero amplior & craſſior, caliginoſus. Si uero adhuc craſſior, tenebricoſus. Plurima uero ac craſſiſſima humiditate exhalāte, uapor diffūditur in ambientē roſcidus. Ex his quatuor exhalationib. cō cretis rores & imbres fiunt ac deferuntur: congelatis uero pruinæ, & niues, & grandines, pro frigoris qualitate ac quantitate. Nulla uero harum uentum generare ſolet, quum ſegnes ſint & impetu careant. Et humida quidem exhalatio quæ uapor appellatur, rores & imbres facit. Siccior autem facit uentos, & eſt ſicca humidæ contraria. Quomodo uero ſæpe ſimul imber & uētus fit: dicimus, q̄a ex alio atq; alio loco afferūtur. Quū.n. ex diuerſis latitudine locis cōtrariæ exhalationes fiunt, tūc & pluit & flatus fit. Cur autē aliquādo poſt pluuiā uēti fiūt, aliquādo poſt uētos pluuia ſeq̄tur: dicimus: Quoniā caliditas in terra nō habet in illo tēpore humorem quē accendat, & proptērea manet ocioſa. ubi uero arripit pluuialē humiditatē, eſt loreſcit: & per materiæ incenſionem fuliginem excitant uentos efficit, qui iā ſane conſumpta pluuia nube, manent in ſerenitate ſpirantes, aut impellunt id quod ipſos genuit. Pluuia itaque hoc modo uentos generat. Ventus autem pluuias hoc modo generat. Oſtendimus quod communis eſt caliditas utriſque exhalationibus. Verum himiditas quantitate diuerſa eſt. Quum igitur multa fuerit caliditas, larga uero humiditas, tunc appropinquantem humiditatem in ſuperficie exurit, & fuliginem ſimul ac uapores facit. Tranſpirans autem caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatem exurit, ſed diffundit, & uapores pro fuligine facit. Atque ſic ſuccedit imber poſt. Et ſæpe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto, & non amplius materiā exurere potente. Cur aūt multi & aſſidui boriales ac anniuerſarii uenti in æſtate fiunt: Quoniā

ſol ſub boreali polo plurimam reperiens humidita-tem, partim in niue, partim in aquis congelatis, & hãc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorum ac ſtagnorum generationem, effundit autem & fontes in terra. Et propterea multas exhalationes efficit, quas in flammam exurens, unà cum caliditatibus multo tempore in terra occultatis, fuliginoſas ipſas reddit, & quod exuritur ad uenti diuturni fluxum paula-tim redigit. In communi igitur omnis uentus longiorem aeris fruitionem exhibet corporibus, uiolento motu aerem inducens. Porro locales uenti ſimiles ſunt locis ex quibus ſpirant, à ſalubri-bus locis, ſalubres, à morboſis, morboſi. Quare ex relatis de aere, etiam de his conie&tare oportet. Quo uero in ſumma dicamus, omnes locales uenti uniuerſalibus morboſiores ſunt. Nã corpora inæqualiter afficiunt, neque totum aerem commouentes, neque per totum diem ſpirantes. Maxime enim locales uenti circa matutinum ſolum tempus ſpirant, quos nautæ Apogeos, uelut è terra eleuatos appellant. At ex uniuerſalibus uentis hi qui à meridie ſpirant Au-ſtri appellati, calidum temperamentum habentes ſemper, fermè etiam humidi ſunt. Tranſmutantur autem ad tempora anni, & fiunt calidi ac ſicci. Et propterea uarios morbos generant. Boreales uero frigido ſunt temperamento, & ideo omnium uentorum ſaluberrimi, & præſertim in calidioribus ac carnoſis corporibus. At uenti orientales uehementisſimi ſunt, & morbos à ſiccitate contingentes efficiunt. Occidentales autem humidi ſunt ac lenes, & corporibus noſtris magis familiares.

De acceſsione ac ſignificatione ſtellarum. Cap. CLXIIII.

Quandoquidem etiam ſtellæ in cœlo orientes iuxta tempora à Deo ipſis ordinata, & ſimiliter occidentes, aera mutant, ut contingat ex hoc etiam uentos

aliàs aliter ſpirare. Neceſſarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum quæ palam aerem alterant, ortus & occaſus fiunt. Nam ſanorum corpora, & multo magis ægrotorum iuxta aeris ſtatum alterantur.
Menſe Martio qui Dyſtros græcis eſt, equus mane oritur decima nona die. Menſe martio die. xxiii. æquinoctium uernum eſt, & maxima aeris turbatio. Menſe aprili hoc eſt Xanthico, prima die intempeſta nocte pleiades apparent. Menſis april. xix. pleiades ueſperi occultantur. Menſis april. xxi. pleiades cum ſolis ortu oriuntur, & eſt maxima circa aerem turbatio. Menſis aprilis. xxvii. orion ueſperi occultatur. Menſe Artemiſio, hoc eſt Maio, prima die hyades ſimul cũ ſolis ortu oriuntur. Menſis Maii quarta, lyra ueſperi oritur, & aer multum alteratur. Menſis maii ſexta, Capra mane oritur, & ualde alteratur aer. Menſis maii ſeptima, pleiades mane apparent, & aer ſedari incipit. Menſis maii. xix. hyades mane apparent, & aer ualde alteratur, pridie aut nudiuſtertius eius diei. Menſis maii. xxiiii. capra ueſperi occultatur, & nudiuſtertius eius diei aer mouetur. Menſis Iunii ſecunda, aquila ueſperi oritur. Eiuſdem ſexta arcturus occidit. Nona delphin ueſperi oritur. Vigeſimaquinta orion mane oriri incipit. Sunt autem ſolſtitia æſtiua, & aer tribus diebus antea ualde alteratur. Menſis Iulii tertia oriõ totus oritur. Decimaquarta procyon, ſiue canicula mane oritur. Decimanona canis oritur, & contingit maxima aeris turbatio, aliquãdo etiam nudiuſtertius eius diei. Vigeſimaquinta aquila mane occidit. Menſis Auguſti decimaquinta lyra mane occidit decima nona delphin mane occidit. Et eſt mutatio æſtatis ad frigiditatem. Vigeſimaoctaua uindemiator mane oritur. & malus nauis occidit. Et eſt finis dierum poſt exortum canis. Menſis ſeptembris ſeptima capra ueſperi oritur. Decimaſeptima arcturus oritur, & alterat ſequenti die aerem. Decimanona ſpica mane oritur.

Alteratur aer duobus diebus antea. Vigeſimaquinta æquinoctium fit autumnale,& eſt maxima aeris turbatio tribus antea diebus. Quare cauendum eſt ne uenã ſecemus, neque purgemus, neque aliàs corpus uehementi motu moueamus, à decimaquinta ſeptembris uſque ad uigeſimamquartam eiuſdem menſis. Menſis octobris ſexta corona mane oritur, & eſt uehemẽs aeris mutatio. Septima hœdi ueſperi oriuntur. Decimaſeptima hyades ueſpere oriuntur, & magna fit aeris turbatio. Vigeſimatertia unà cum ſolis ortu pleiades occidunt. Et contingit pridie maxima aeris turbatio. Menſis nouembris ſexta pleiades mane occidunt & incipit aer ſedari. Vndecima lyra mane oritur. Vigeſimaprima hyades mane occidunt, & ſequenti die turbatio fit circa aerem. Vigeſimaſeptima orion oritur, & corona occidit. Menſis decembris prima, canis mane occidit. Obſeruatum eſt autem à multis, quod ſi tempeſtuoſa fuerit hæc dies, perſeuerat plerunque turbatio aeris ad dies xxxvii. Si uero ſerena fuerit per tot dies ſerenitatem fore ſignificat. Decima hœdi mane occidunt. Vndecima capra mane occidit, & perturbatio aeris fit poſtridie. Vigeſimatertia ſolſtitium eſt hybernum. Menſis ianuarii quarta delphin oritur. Quinta Aquila ueſpere occidit. & fit turbatio uehemens poſt duos dies. Vigeſimaquinta illuſtris ſtella in leone occidit. Menſis februarii ſexta fauonius ſpirat. Vigeſimaſecunda malus nauis ueſperi occidit, & eſt turbatio aeris magna. Vigeſimaquinta Arcturus ueſperi oritur. Vigeſimaſexta hirundines uolant & apparet.

De Aquis ex Rufo. Cap. CLXV.

Aquarum potabilium quinque ſunt uniuerſales differẽtiæ, pluuia, fontana, puteana, fluuialis, ſtagnina. Ex his apparet aqua pluuia leuisſima & facilime mutabilis, & in aliis affectionib. potu optima, ſi ſtatim excipiatur ac coletur. Verum febribus & his qui bilem

ſuperne ac inferne redunt,& regio morbo incommo da eſt. Mutatur enim facile & in bilem tranſit. Idonea uero eſt ocularíis medicamentis, ad fluxus aut ulcera deſtinatis. At his quæ uiſum acutiorem reddunt inepta eſt. Itemq; ad metallicorum pharmacorum lotu-ram. Adſtringit enim amplius quàm fontana. Quare neque exterget, neque concoquit, neque madefacit, & excretiones impedit. Diuturnior autem acerbior fit, & difficilius trāſit, & ægrius ſecernitur, tardius item concoquitur ac digeritur. Generat autem deſtillatio-nes præſertim ſi frigida bibatur. Fontanæ uero aquæ quarū fontes ad ſeptentrionē erūpunt ex petris ſtillantes ſolē auerſum habent, incoctiles ac tardi tranſitus ſunt, & tarde calefiunt, ac frigefaciūt. Quarū uero fontes ad orientes erumpunt, & per meatum quendam aut terram puram excolatur, calefiuntq; ac frigefiūt citiſſime, hæ optimæ ſunt, niſi ex cloacis quibuſdam uitium ipſis accedat. At puteana frigida eſt, terrea, difficulter excernitur, ægre digeritur, & propterea æſtuoſo ſtomacho aut uentri commodior eſt quàm fonta-na. Pluuiales autem aquæ & ſtagninæ omnes malæ ſunt. Nili aqua excepta, hæc enim omnibus uirtuti-bus exornata eſt. Nam & in potu iucunda eſt, & mo-derato tempore in aluo moratur, ſitimq; extinguit, & ſi quis frigidam bibat, minime moleſtat, & ad con-coctionem ac digeſtionem utilis eſt. Vnde concinnū, & robuſtum, & bene coloratum corpus facit. At aliorum fluuiorū aqua ægre cōcoquitur, ſiccat, & ſiticuloſa eſt, & præſertim ſi uitioſas aliquas regiones ꝑtrāſit. Meliores autem ſunt fluuii, qui per fontes perpetuos fluunt, & aliis fluuiis non miſcentur. Stagnina uero aqua, propter cœnoſam circumferentiam, limoſa & grauis eſt: & propter ſtationē ac immobilitatē, uelut mortuo & putrefacta. Quare nūq̄ alia præſente aqua, exhibēda eſt hæc debilibus. Porrò iuxta terram quoque ac regiones, plurimæ aquarum differentiæ fiunt.

Verum ut in ſumma dicam, quæ guſtui congrua eſt, cui inhabitatorum experientia teſtimonium præbet, optima cenſenda eſt. Nam quæ cito caleſcit ac frigeſcit, & facile carnes ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in uentre concoquit. Quæcunque uero aquæ adſtrictionem, aut ſalſedinē, aut nitroſitatē, aut craſsitiem, aut aliud quid in guſtu detegunt, malæ ſunt. Itē quæ graueolent, & quæ concretionem ſuperſtantem habent, & ſubſidentiam fœtidam ac ſolidam, & quæ inſtar lapillorum æreis uaſis adhærent, & quæ hirudines nutriunt, aut talia quædam praua animalia: & ſtātes, & paluſtres, & quæ ſunt in metallis auri, & argenti aut aluminis, aut ſulphuris, aut ſimilibus. Et qbus radices inſitæ ſunt, incommodæ ſunt. Et quibus uicinæ ſunt calidæ aquæ ſiue ſpontaneæ erumpentes, omnes tales malæ ſunt. Optimum igitur fuerit talem aquam præcoquere in fictilibus uaſis, & frigefacere, & rurſus calfactam bibere. Cæterum in peregrinationibus aut exercitu, foſſæ conſequenter faciendæ ſunt, ab altisſimis locis ad decliues, & per has ducenda eſt aqua, ita ut in totas foſſas terra dulcis ac pinguis mittatur, ex qua fictilia fiunt. Semper enim in foſsis relinquitur aquæ malitia. In ſumma omnis aqua tarde tranſit, ægre concoquitur, & flatuoſa eſt, & præſertim frigida deſtillationem facit. Si uero ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat, maius eſt periculum, ne homo tenuia capitis ulcuſcula, & ſcabiem, & lepras, puſtulas, impetigines, furfures, putrida ulcera, herpetas, ſatyriaſes, aut ex his aliqua incurrat, & ad hoc urinas mordaces talesq; etiam egeſtiones habeat, & præſertim ſi nitroſa fuerit aqua. Incommoda eſt etiam thoraci, arteriæ ulceratæ, nitroſa aqua, rhenibus item ac ueſicæ & omnibus ulceribus. Emendant autem nitroſam aquam, cibi hebetantes ac uinum. Craſſam uero, ſecantes & attenuantes, uelut ſunt allia, & ſimilia. Aluminoſam, uinum tenuisſimum, omnia urinā cien-

tia,& omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua conuenire capitis doloribus, hebeti uiſui, comitiali morbo, articulari morbo, tremulis, reſolutis, per ſe, & cum melle pota. Commodior eſt autem his quæ ab utero ſtrangulantur, & qui bilem generant nigram ſiue flauam, à quibus os uentris roditur & robuſto uentri, ac inteſtino ieiuno, & iuuenibus exudantibus carnoſis, & omnibus pinguibus, & nimium purgatis, & ex uulnere ſanguinem fundentibus, aut ex naribus, aut alio loco. Commodat & æſtuoſæ febri tempeſtiue data. Conuenit etiam his qui aſsidue in ſomnis ſemen effundunt, & qui aliàs ſeminis profluuio laborant, in potu accepta: quanquam proſit etiam in ipſa natare, ex eaq; perfuudi conuenit mulieribus è fluxu, aut pica laborantibus. Conuenit ſingultientibus, & oris graueolentiam habentibus frigida pota. Tepida uero conuenit morbo comitiali, capitis doloribus lippientibus, gingiuis dentiũ corroſis, dentibus perforatis, gingiuarum abſceſſui, & gingiuis cruentis, faucibus ulceratis, tonſillarum morbis, fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili ſuperne ac inferne erumpenti in principio, & uomentibus in febri billioſa. Conuenit etiam tepida aqua quum frigidæ impedimentum fuerit, & his qui ulcera habent circa ſeptum tranſuerſum & ſanguinem ſpuentibus, & rupturis in ſuccingente coſtas membrana. At uero calida aqua conuenit, ubi oportet excretionem præparare, & ubi quid attenuare, & ubi diffundere, aut liquefacere, aut mollire, aut eluere, aut concoquere, aut diſcutere uolumus, In uniuerſum igitur calida pota hæc poteſt. Particulatim uero, mucum ducit, & ſcreatum adiuuat, & dolorem omnem mitigat, & præſertim in præcordiis ac inteſtinis, ructum mouet, & flatum prouocat, urinam ac ſeceſſum ducit. Bona eſt etiam ad concoctionem, ac digeſtionem, & nutritionem, atque augmentum. Menſes ducit, neruis & conuulſionibus idonea eſt. Pleuri-

tidi item ac peripneumoniæ & anginæ. An uero nu-triat, aut non nutriat, & an ſit alimenti uehiculum, non eſt propoſitum hic quærere. Quod uero dicere neceſſarium eſt, hoc eſt, quod ſine aqua alimentum cõcoqui non poteſt: Sicut neque citra aquam quicquã commode coqui poteſt. Cæterum aqua lixiuii pota ſplenicis prodeſt. Et ſi quis panem cum tali aqua præparatum ipſis præbeat, multum prodeſt.

De Balneis. Ex Galeno. Cap. CLXVI.

Balnea quædam ſunt dulcia, quædam qualitatis exortia, quædam qualitatem aliquam habent. Et quæ aliam quandam qualitatem habent, partim ex noſtro ſtudio uim habent, partim naturalem uim per ſe poſſident. Primum igitur de dulcibus dicendum eſt, quãdoquidem horum uſus frequentior exiſtit. Dulcium itaque aquarum uis humida & calida eſt, ſiquidẽ fuerint temperatæ. Si uero tepidæ fuerint, humida & frigida. Si uero calidiores æquo factæ fuerint, calida quidem ipſarum uis eſt, non autem ſimiliter humida. Inhorreſcere enim cogunt corpora, & meatus ipſorum denſari, ut neque extrinſeca humiditate fruantur, neq; ex internis ſuperfluitatibus quid euacuetur. At enim à temperatis incipiendum eſt. Temperatæ itaque ſemper humectant per ſeipſas ac calefaciunt. Contingit autem ipſas aliquando aut diſcutere humiditates ex corporis quibuſdam partibus, aut mollire, aut concoquere, aut corroborare uirtutẽ, aut diſſoluere. Ad hæc tamen etiam quantitas ipſarum non parum confert. Commoda uero ſunt talia balnea, dulcia inquam & temperata, in febribus ſiccis & humoris exortibus & præſertim in immodice ſitientibus, & in forti inſolatione, & in puſtulis ſcabioſis. Oportet autem & aerem balnei humidum efficere pauimento & parietibus atque conſperſis. At uero calida ex noſtra induſtria parantur balnea, quum frigiditatem infeſtantem ſedere uolumus, aut laſſitudinis affectum, aut cõuul-

ſionem,aut dolorem mitigare. Fiunt autem calida, calfactoriis quibuſdam aquæ immixtis,uelut pulegio origano,hyſſopo,thymo,thymbra,ſaluia,foliis lauri, pyrethro,chamæpity,panacis radice,roſmarini ſemine,& ſimilibus. Balneis autem diſcuſſoriis utimur, aut habitum corporis graciliorem reddere uolentes, uelut in pinguibus,& ex affectione tumefactis,aut toto corpore,aut aliqua parte,uelut abdomine,teſtibus, pedibus,uelut in hydropicis contingit. Vtimur etiam in fluidis ulceribus,propter ſubiectam in toto corpore multitudinem,aut uaricibus ulceri ſubiectis. Fiunt autem diſcuſſoria balnea,iniectis aquæ talibus quibuſdam,qualia ſunt,ſal,nitrum,aqua marina calefacta,& mel aquæ ammixtum, aut ſtaphis ſylueſtris cocta cum aqua ex cinere ficulneo aut uitis percolata. Item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctæ,& ſulphur eadem aqua elutum,adarce & alumen cum eadem coctum. At uero mollibus,& lenibus balneis utimur, in inflammatione ac duritiæ quadam partium. Talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortenſi,tum ſylueſtri,& ſemine lini, & fœnigræci,& meliloti. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur, aut malicorium,aut rubi folia. In conuulſionibus autem inflammationem minantibus, utimur his quæ iam relata ſunt in inflammationibus abſque fluxionibus. Maxime uero prodeſt his aqua & oleum,in quibus malua fœnumgræcum ac ſemen lini ſunt incocta. Si uero duritia eſt citra inflammationem, prædictis diſcuſſoriis utemur.

De balneis naturalibus. Archigenis. Cap. CLXVII.

Ex balneis naturalibus quædam ſunt nitroſa,quædam ſalſa,quædam aluminoſa,aliqua bituminoſa. aliqua ſulphurulenta, aliqua ferri, aliqua æris qualitatem habent. Quædam uero ex his compoſita ſunt. Horum autem omnium uis eſt, ſiccare. Aliqua

uero unà cum hoc quod ſiccant, etiam ſtrenue calfa-ciunt. Quædam unà cum ſiccando etiam adſtringunt, uelut aluminoſa, ex parte uero etiá ſalſa, & quæ æris qualitatem habent. Omnia autem ſunt commoda humidis & frigidis præter naturam corporibus, & ta libus morbis diuturnis. Quapropter cōueniunt mor bo articulari, podagræ, reſolutionibus, nephritidi, anheloſis, fracturis calli inductione egentibus, ulceri-bus fluidis, inflammationibus diuturnis & iam induratis. Et nitroſa quidem ac ſalſa capiti conueniunt, & thoraci fluxionibus uexato, & ſtomacho humido, & hydropicis, & tumoribus omnibus. Aluminoſa ue-ro, ſanguinis reiectioni, ſtomacho uomenti, & his qui immodice ab hæmorrhoidibus euacuantur, & fœmi nis quæ inordinate purgantur, aut nimium purgātur, & quæ citra manifeſtam cauſam frequenter abortiūt. Proſunt & his qui immodice exudant, & tarde conco quunt, & tumoribus ſurarum. Commodant etiam ua ricibus. At ſulphurulenta & neruos molliunt, & teneſ mi dolores mitigant. Verum ſtomachum exoluunt ac ſubuertunt. Purgāt autem cutem & propterea con ferunt uitiligini albæ ac nigræ, lepræ, ſcabiei, impetigi ni, & ulceribus antiquis, articulorum fluxionibus, ſple ni indurato, hepatiq; ac utero, reſolutis, coxendicū morbo, & pruritui. Bituminoſa uero caput replent, & ſenſuū inſtrumenta lædūt. Perſeueranter autem calfa ciunt, & cum tempore molliunt, & præſertim partes circa uterum & ueſicam accolum. Quæ uero æris qua litatē habent, ori & tōſillis, & uuæ atq; oculis excellen ter commodant. Ferri uero qualitate prædita ſtoma-cho & ſpleni conuenientisſima ſunt. Porrò quæ mix-tam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur. Oportet autem ingreſſus ad naturalia cali da balnea citra turbationem facere, quo uis ipſorum remiſſo corpori allabens immergatur. Nam qui per-turbati ingrediuntur, eorum corpus horreſcens den-

ſatur, & non ſuſcipit ab aqua qualitatem. Cæterum bituminoſis & ſulphurulentis aquis ſalientibus, caput ſupponere non oportet. facile enim inde læditur.

De frigidæ lotione. Ex Galeno. Cap. CLXVIII.

Frigida balnea conueniunt inculpate ſanis. Corroborant enim totum corpus, & cutem duram ac denſam efficiunt. Optimum eſt autem hoc præſidium cõtra læſionem ab externis. Nõ autem dico conferre frigidæ lotionem his qui uulgari uictu temere utuntur, ſed ſolum his qui exacte uiuunt, & laboribus ac cibis conuenientibus utuntur. Sint autem neq; ex uenere, neque aliàs laſſati, neque crudi, neque prius uomuiſſe debent, neque uentre male affecti eſſe, neque uigilaſſe. Alioqui periculoſus fuerit eius uſus. Oportet autem inſuetos ad frigidæ lotionem paulatim adſueſacere: Et primum quidem in æſtate ipſius uſum auſpicari, & primum non in ſinceram frigidam ingredi, ſed quæ ſuperficiẽ habet exolutum. Deinde ubi paulatim per totam hyemem adſueuit quis, ita ad frigidã accedere. Sit autem dies in qua auſpicatur, à uentis tranquilla, & quàm maxime pro illo tempore calida & in meridie initium faciat. Qui uero frigida uſurus eſt ſit ætate circa quintum & uiceſimum annũ, ſit animi alacris & ualde uirilis. Et primum fricet corpus linteis diutius frictione duriore: Deinde per oleum fricetur conſuetum, poſtea exerceatur, atque ita in frigidã deſcendat, non lente, ſed confertim inſiliens quo in uno tempore omnibus corporis partibus aqua circũfundatur. Nam quæ paulatim appropinquat, horrorem inducit. Sit autem aqua uelut dictum eſt, neque tepida, neque pure frigida. Poſtquam autem egreſſus fuerit ex aqua, à pluribus per oleum fricetur, donec cutis incaleſcat. Et poſtea cibos plures quàm ſolet ingerat: Nã plures appetunt, à frigidæ lotione & melius concoquunt, & minus ſitiunt: Quare etiam paucior potus ipſis dandus eſt.

De inſeſſu in ſolium ex oleo. Galeni. Cap. CLXIX.

Inſeſſus in ſolium ex oleo, conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & laſſatis, & dolentibus neruos ossibus incumbentes, & conuulſis, & urinæ ſuppreſſæ. Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere: Reliquum uero in ſolium imitterre. Satis autem calidum fit, quod in parua ſolia balneorum immittur. Quinta uero pars ad reliquum calfacta adiiciatur, atque ſic æger inducatur.

De ſpongiæ uſu. Archigenis. Cap. CLXX.

Spongiæ uſum aſſumimus in aliis quidem partibus, aut ad ſordes incumbentes detergendas, aut ad ſaniem, aut ſanguinem, aut pus, aut ipſa medicamenta aut ut corpora à mordacitate aut pruritu uexata mitigemus. Verum in facie, ut ſpiritum renouemus ac reſuſcitemus, uelut in his qui animo linquuntur aquã adhibemus æſtate quidem frigidam, hyeme uero lactoſam ſiue lactei teporis. In ægrotis autẽ caute hoc faciendum eſt, non in principio, neque in augmento exacerbationis, ſed in uigore ac declinatione. In principiis enim impetum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis exceſſu iuxta ipſum uigorem, ut non ſolum facie ſpongiam adhibeamus, ſed etiam pectori.

De aſperſionibus. Cap. CLXXI.

Sed & aſperſiones faciei aſſumimus in ægrotis, ob prædictas cauſas. Et æſtate quidem in ardentiſſimis febribus frigidam adhibemus, hyeme uero calidiorem. Verum in ſimplicioribus febribus, & in ſtomachi ſubuerſione, etiam poſcam aſpergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur, & præſertim in his qui caput quod facile læditur habent. Nam delationis in ſoporem grauiorem ac periculoſæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiam aſperſionibus in oculis fluxione infeſtatis, ocymi decoctum uelut efficaciſſimum adhibentes, & ramulorum pinaſtrorum

contuſorum decoctum. Subiiciatur autem mento ſpongia ſicca,ut ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus. Cap. CLXXII.

Irrigationibus utimur ubi ob aliquam circunſtantiam balneum adhibere prohibemur. Et in uigiliis in febribus,& ad delirantes ipſis utimur,uelut eſt decoctum chamæmeli,aliquando etiam calicum papaueris. Quin & decoctis in oleo calicibus papaueris, caput irrigamus,& ſtatim iucundus ſomnus ſequitur. Archigenes autem præceptorem ſuum Agathinum ex uigiliis delirantem,confeſtim à delyrio ac uigiliis liberauit,capite eius multo calido oleo irrigato. At in conuulſionibus caninis oleo ſicyonio calido, aut aliquo conſimili caput perfundendum eſt. Item in his quibus nerui fortiter ſunt afflicti. Si uero frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum conſequatur etiam caſtorium ad ſicyonium ammiſcendum eſt. Podagricos uero marrubio in aqua aut uino cocto irrigamus.

De inſeſſionibus. Cap. CLXXIII.

Inſeſſiones aſſumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriam, aut propter uirium debilitatem,aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur rhenibus,utimur decocto fœnigræci, maluæ hortenſis ac ſylueſtris, ſeminis lini. In calculoſis uero, iiſdem propter inflammationem, & artemiſiæ decocto, ac roſmarini, & petroſelini, ac ſpicæ nardi. Iiſdem etiam utendum eſt in ueſica, adiecta etiam ruta. Ad uterum uero,artemiſiæ decocto, ſaluiæq; ac lauri, & ſimilium. Ad colum autem, ſinonis & panacis decocto, & lauri ac ſimilium. Ad ſedem, meliloti, calicum papaueris & roſarum decocto. Ad fluxiones autem uteri & hæmorrhoidas ani, plantaginis decoctum conuenit, & polygonii, malicorii, roſarum, ruborum, ac ſimilium. Ad uulnera uero conuulſionem

denuntiantia, aqua & oleum. Omnes igitur illinendi ſunt, & inducendi uſque ad imum umbilicum. Oportet autem & partes quæ non madeſiunt, prius inũgere, & præſertim caput, & tegere ut ne repleatur.

De humectationibus. Cap. CLXXIIII.

Humectatio differt ab irrigatione, eo quod perſeuerantem ex adhibito auxilio habet utilitatem: Nam aut lanam aut linteum humectantes inponimus partibus affectis poſt perfuſionem ſiue humectationem. Habent igitur minorem uim quàm cataplaſmata. Vtimur autem ipſis ad caput, quod non probe ad cataplaſmata diſpoſitum eſt, & ad eos qui ob debilitatem ferre non poſſunt cataplaſmatum grauitatem, & ad præcordia inflammata, circa morborum principia quum intempeſtiuus ſit tunc cataplaſmatũ uſus. Vtimur etiam ad fracturas ac contuſiones neceſſitate expetente, quando emplaſtica pharmaca aſſumere non poſſumus.

De fomentis, perfuſione, cataplaſmatis ac cucurbitis. Ex Galeno. Cap. CLXXV.

Fomenta cutem rarefacere ſolent, & facile tranſpirabilem efficere, & ſanguinem in inflammationibus attenuare ac diſcutere, toto nimirum corpore tunc ſuperfluitatibus carente. Nam ſuperfluitas quæ redundat in quibuſdam per omnem cutem, plus ad calefientem partem trahetur quàm diſcutietur. Quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet. Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à bilioſioribus humoribus factis. Sicca uero his quæ à tenui & aquoſo ſanguine productæ ſunt. Et leuia quidem fomenta mordacibus humoribus conueniunt: Mordacia uero & attenuantia, craſſis ac uiſcoſis. At uero calfacere præcordia cataplaſmatis aut irrigationibus, non ſemper tutum eſt. Sed in illis ſolum ægrotis, in quibus nulla ſuperfluitas in toto corpore oberrat. Aliis omnibus extremum malum eſt. Contingit

tingit autem in plenitudinis morbis,ut diuites magis quam pauperes male curentur.Pleriq; enim ipſorum præ deliciis non ſuſtinent uenæ ſectionem,& quidem quũ magis q̃ pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur,ut qui etiam magis impleantur & ocioſius uiuant.At qui curant ipſos medici,eo quod relictum eſt maximum auxilium,arbitrantur ſe aliorum uſu expleturos eſſe quantum deeſt. Et ſanè ipſi etiam ægri putantes quietum uictum,negligentiam eſſe,& quodcunque tandem facere,curationem eſſe,cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere,conſentiẽtibus ſanè etiam medicis in hoc ipſum,ut ſemper aliquid facere uideantur.Hinc enim ſperant ſe plus lucri facturos eſſe.Atque ſic ipſi efficiunt inflammationes per ea quæ faciunt,ſemper aliquid præcordiis adhibentes.Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus,in quo iam in pauperibus morbus eſt prope ſolutionem. Vena enim ſecta in principio præſertim continentis febris, & pauperes, & ſerui diuitum plerique in quinta die iudicati ſunt, aliqui uero in ſeptima.At uero diuites,plenitudinem & ſuperfluitates plures quàm ſerui & pauperes habẽtes,& uenæ ſectione auxilium tranſgreſſi, & poſtea quotidie per calidum oleum foti, & laxatoriis cataplaſmatis intecti,inflammationem quandam conflatã habent,aut circa hepar, aut uentrem,aut alia uiſcera, aliqn quarta die, aliqui in quinta,aut omnino in ſexta. Vidiſti autem etiam tu qui eodem tempore dũ fomentum adhiberetur difficulter ſpirauit, omni ſuperfluitate ad præcordia attracta à caliditate. Hic itaq; mortuus eſt,& alii innumeri quotidie moriũtur,quũ cataplaſmata inſtar cucurbitæ attrahant. ad uiſcera ſuperfluitates ex toto corpore. Quidam uero etiam ipſa cucurbita uſi ſunt in præcordiis, hoc unum etiã illi cogitantes,ut uiderentur aliquid ſemper facere circa ægrotum.In principiis igitur dum adhuc ferũtur

ﬂuxiones ad affectum locum,melius eſt repellere ac reprimere,non attrahere ad ipſum.Commoda autẽ ſunt in principiis adſtringentia cum oleo adhibita: quæ ſimul & firmitatem addunt partibus affectis:ut ne facile affluentes ſuperfluitates ſuſcipiant, & ſimul iam ipſis contentarum tenuitatem intus reprimunt. Poſtquam uero latio quieuerit repulſoria auxilia, & denſitas ex adſtrictione inducta paribus affectis, cõtinet ſuperfluitates, tunc iam tempus eſt laxare, quo contentæ ſuperfluitates euacuentur:præſertim uero ubi ad hepar aut uentrem impetum fecerint ſuperfluitates moderate adſtringentibus uti conuenit in principio. Valde enim principales ſunt hæ partes. Immo ubi etiam tempus iam fuerit diſcutiendi firmatas, tũc quoque partes hæ adſtrictione opus habent. Quare decocto in oleo abſinthio irrigabimus. In quibus autem fortiore adſtrictione opus eſt, omphacinum ſit oleum,in quo decoquitur abſinthium. In penuria uero abſinthii,melinum aut maſtichinum aut lentiſcinũ ad hoc ſufficiet. Si uero minor fuerit febris,etiam nardinum unguentum addatur. Si uero declinatio febris non ualde mitis fuerit,à nardo cauere oportet,uti uero melino. Quo non præſente,roſaceum ad nardinũ miſcendum eſt. Similiter etiam cataplaſmata compoſitam uim habent,ex laxatoria ac tenui,& ex amara ac adſtringente. Quod ſi colum fuerit affectum,aut alia inteſtina tenui,aut muſculi præcordiorum, aut pellicula aluum & inteſtina amplectens, nequaquam miſcenda ſunt adſtringentia. quem ad modum neque ſi ueſica aut uterus,quum uelut dictum eſt, neque influxerit quid amplius,neque ſuperfluitas fuerit in toto corpore. At uero rhenes & thorax in medio relatorum ſunt: Neque enim multa adſtrictione in his opus eſt,neque tamen exoluere conducit. Splene uero inflammato,in principiis adſtringentia miſcenda ſunt. Euacuato uero corpore,etiam diſcutientia. Quin &

ſi cucurbitis opus fuerit,præeuacuato toto corpore utemur ipſis,non in principio affectionum.

De cataplaſmate ex fermento. Ex Lyco. Cap. CLXXVI.

Hoc cataplaſma diffundere ac eliquare compacta ualde poteſt,& aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire. Oportet autem fermentum diſſoluere in oleo ſufficienti, atque ſic imponere. Quod ſi uehementius efficere uolueris,nitrum modicum admiſce: Si uero etiam aceto diſſolueris fermentum,& rurſus coctum per cocturam ſpiſſaueris, conueniétisſimũ erit ad induratos tumores in ſplene ac hepate. Si uero thymum & pulegium,aut abſinthium aut abrotonum fermento miſcueris, optimum efficies pharmacum.

De cataplaſmate ex pane. Cap. CLXXVII.

Cataplaſma ex pane efficacisſimum eſt ad omnes inflammationes. Multis autem modis paratur. Nam & frigida aqua madefactis,& tritis, & adiecto modico roſaceo, & coriandri ſucco, commodum fit cataplaſma inflammationibus ignis, ſacri. Aut pro aqua, ex aceto paratur, atque ſic magis conducit igni ſacro. Verum ſi pro oleo, butyrum addatur, commodum fit cataplaſma ad inflammationes ægre concoctiles. Paratur etiam ſic. Panis multa aqua diſſoluitur, ut ſucci ſpisſitudinem habeat, & huic miſcetur oleum aut butyrum. Deinde coquitur ad compagem. Hoc præſtantisſimum omnium eſt ad uulnerum inflammationes, & ut citius ſuppurentur. Hoc utimur ubi neruus aut neruoſum quid intus contuſum fuerit. Ego uero etiam picis liquidæ parum ammiſceo, & utile cataplaſma expertus ſum. Hoc & podagricis inflammationibus idoneum eſt.

Alia præparatio panis cum melle. Pridiani panis medullam manibus conterimus, & ubi uelut

ſimilago diſperſa fuerit, mel in olla calefacimus, & ſic tritum panem inſpergimus, ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adiicimus, & unita imponimus. Hoc cataplaſma commodum eſt inflammationibus præcordiorum. Præſtat autem parum aquæ melli ammiſcere. Sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoque triticeæ cataplaſma eadē ferme facere poteſt, & eodē modo præparatur.

De cataplaſmate ex furfuribus. Cap. CLXXVIII.

Furfures in mortario tundimus ac cribramus ut tenuisſimi fiant, & utimur ipſis ad tumorem induratum in omni corporis loco conſiſtentem, & præſertim in hepate aut ſplene. Oportet autem ipſos præparare cum aceto mulſo. Aut ammoniacum thymiama cum aceto mulſo terimus, & furfures ammiſcemus & cataplaſma imponimus, atque adhibemus lenticulata uaſa uaporatoria aqua calida plena, ut ne frigeſiat cataplaſma. Aliquando uero ad teſtes inflammatos utilisſimum eſt hoc cataplaſma. Verum ad hos ſine aceto paretur, cum aqua mulſa uidelicet. Commodum eſt hoc cataplaſma etiam furunculis, & aliis duris tumoribus ac tuberculis. Verum ad uenenum iaculantes beſtias, furfures aceto imbuti commodius cataplaſma efficiunt.

De cataplaſmate ex ficubus. Cap. CLXXIX.

Ficus pingues exactisſime cōtūduntur, ut nihil inalteratum in ipſis appareat. Deinde unguenti irini parū additur, & cataplaſma imponitur. Facit autem ad duritias neruorū, & ad articulos contractos, aut plus iuſto laxatos: & ad duros tumores, præſertim hepatis ac ſplenis. Vbi uero ad relatum cataplaſma nitri parum additum fuerit, rumpit abſceſſus & aculeos extrahit: Si uero ad ficus ita paratas ammiſcueris pulegiū aut origanum, aut thymum, aut abſinthii comam tenuisſime cribratam, hydropicis confert. Sed & ſic coquantur ficus probe, & deinde cum decocto terantur

& ordeacea aut triticea farina ammiſceatur,& rurſus coctura fiat ad compagem, commodum fit cataplaſma abſcesſibus qui non facile maturi fiunt. Si uero uoles pinguitudinem adiicere,aut butyrum ammiſcere,aut rutæ folia trita,dolores inteſtinorum à flatu factos ſedabis. Miſceatur autem ſimiliter & cuminum & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis. Cap. CLXXX.

Dropax à quibuſdã etiam Picatio appellatur,diuturnis autem maxime morbis conuenit.Omnino autem & ante ſinapiſmum aſſumitur,ut corpus ad ſinapi præparetur,& poſt ſinapiſmum, ut reliquiæ affectionis exſcindantur. Simplicisſimus itaque dropax eſt qui picatio uocatur.Pix arida cum ualde modico oleo liquatur. deinde calida adhuc cuti illinitur, & præraſis locis agglutinatur, & priuſq̃ perfecte frigeſcat auellitur.Et rurſus calefacto,emplaſmate ad ignẽ agglutinatur,& ſimiliter priuſquam frigeſiat auellitur atque hoc ſæpe repetitur. Vtilisſimus eſt asſidue uomentibus & crudis ac non concoquentibus, & cœliacis affectionibus, & reliquis partibus alimentum non ſentientibus, At uero ad hunc communem dropacem,calfaciendi gratia adiicitur piper,pyrethrũ ſemen roſmarini,bitumem.Si uero ſiccare opus fuerit,ſulphur uiuum,ſal,cinis ſarmẽtorum.Sin lancinare,limneſtis,quæ & adarce uocatur,adiicitur, aut euphorbium.Singula autem hæc trita liquefactis inſperguntur.Eſt autem dropax qui à multis in uſum aſſumitur & Gallus appellatur,hic.Colophoniæ thus redolẽtis,& reſinæ ſordidæ lignoſæ quæ in doliis affertur,reſinæ à nauibus deraſæ,quàm græci aliqui apochyma uocant,picis ſiccæ,ſingulorum lib.i.s.picis liquidæ brutiæ lib.ii.ceræ lib.iiii.nitri lib.i.bituminis, galbani,adarces,pirethri,ueratri albi,piperis,ſingulorum trientem, ſulphuris uiui quadrantem, caſtorii, ammoniaci thymiamatis,ſtaphidis ſylueſtris ſingulo-

rum ſextantem.olei ſicyonii lib.i. opobalſami ſexun‑
cem. Alius dropax optimus & probatus.Picis, ce
ræ,colophoniæ,ſingulorum lib.i.nitri ſexuncem,bitu
minis quadrantem,ſulphuris uiui,ſeſquiunciam,pipe
ris,euphorbii,adarces,ſingulorum unciam.i.Cantha
ridum drach.iiii.olei cyprini trientem.Vtere. Opor‑
tet autem uelut prædictum eſt,dropacem calidum il‑
linere,craſſitudinem habentem pro ratione uirium
ægri,præraſis pilis in locis qbus adhibetur.Eos uere
qui robuſti dropace utuntur,etiam lauare conuenit in
cumbente dropace,& ſi fieri poteſt,etiam exerceri.
At dropax confertim auulſus,remiſſum ſpiritum fir‑
mare poteſt,& ad ſuperficiem reuocare,& proprios
operum commonefacere.

De ſinapiſmo. Archigenis
Cap. CLXXXI.

Cataplaſma ex ſinapi,ſinapiſmum uocare omnes
ſolent.Eſt autem efficacisſimum auxilium. Verum in
acutis morbis non ualde probatur, paucis exceptis.
Nam in ſolis ſegnioribus ac pigrioribus, & in acutis
affectionibus immerſis,ſinapi utimur.At in diuturnis
ferme omnibus,poſtquam reliqua auxilia nihil pro‑
fuerunt,ſinapiſmus efficacisſimus reperitur. Quando
quidem igitur in omnibus ferè diuturnis conuenit,
præſtat ut dicamus in quibus non utendum eſt ipſo.
Itaque in ulceratione pulmonis ſinapiſmus non aſſu‑
mitur,neque in alia in profundo exulceratione.Effe‑
rantur enim ulcera & exacerbantur,ob acrimoniam.
Sed neque in exulcerata cutis ſuperficie, neque in car
tilaginoſis partibus, uelut ſunt aures,aut naſus ſum‑
mus.Exuruntur enim ab ipſo, & nigreſcunt partes
quæ ualde ſunt excarnes.At reliquæ partes corporis
itemq; affectiones,hoc auxilio gaudent,præcipue ue
ro caput, in diuturnis capitis totius itemq; alterius
partis doloribus,& in uertiginibus, comitialiq; mor‑
bo ac inſania. Sed & thoraci commodus eſt in ere‑

ctæ ceruicis ſpiratione, anhelationibus, tuſſi diuturna. In deſtillatione uero caput unà cum thorace ſinapiſmo integendum eſt. Stomachus autem & inteſtina in omnibus diuturnis affectionibus, & maxime proſtrato appetitu, & in rhenum affectionibus ac lumborum, & in ſpinæ colisq; ac ueſicæ reſolutionibus. Quin & omnes reſolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio gaudent. Commodum eſt & arthriticis & iſchiadicis ac podagricis. Inditur & in inteſtinum rectum glans ex ſinapi, ubi illud fuerit reſolutum, & poſt morſum ablata glãde infunditur aqua mulſa. Modus autem præparandi hic eſt.

Sinapiſmi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare oportet, ſequenti autem die fortiter expreſſas probe conterere, deinde acre ſinapi acceptum per ſe terere, & inter terendum paulatim de caricarum cremore affundere, quo facilius teri posſit, non tamen aquoſum fiat. Deinde utrunque per ſe in maſſas redige, & inter ſe miſce prout uſus poſtulat. Si quidem fortiter ſinapiſſare uoles, duas ſinapi partes ad unam caricarum. Si uero mediocriter utriuſque parem portionem. Sin mitius, tertiam partem ſinapis, & duas caricarum. Cæterum in corporibus molli ſenſu præditis, & in quibus circa ſuperficiem eſt affectio, panem pro caricis ad ſinapi ammiſcere oportet. Sed & hoc noſcendum eſt: Si in aceto maceretur ſinapi inefficatius redditur: Acetum enim ſinapis uim diſcutit. At ubi tenue factum eſt cataplaſma, in omnibus prædictis infarciatur in linteum, & locis adhibeatur. Temporis porrò longitudinem in omnibus decernere imposſibile eſt. Quare frequenter leuandum eſt cataplaſma, & caro conſideranda an exacte rubefacta eſt. Et hoc maxime facere oportet in partibus hebetiore ſenſu præditis. In quibus uero celeriter operari ipſum uolumus

locus ſpongiis excalida cxpresſis fouendus eſt incumbente adhuc cataplaſmate, hoc eſt, ſuper linteum ſpongiæ adhibendæ ſunt. Poſt ſufficientem uſum, in balneum ducendus eſt æger, & in calidum ſolium ponendus, & pars iterum perfundenda citra inunctionē. Poſt balneum uero roſaceo illinimus locū. At in uehementi dolore aut etiam ulceratione, hapſo lanæ aqua & roſaceo imbuto integendus eſt, & imponenda eſt malua cocta trita cum pane. Poſt ſedatum dolorem utendum eſt cerato roſaceo cū ceruſa: In quibus uero balneum adhiberi non poteſt, in his per reliquum corpus ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum fomento utendum eſt. Verum in capitis & præſertim frigidis affectionibus, olei calidi perfuſione locus mitigandus eſt.

Quod caprarum fimi pilulæ cum aceto impoſitæ priuatim coxendicum morbo conueniunt. Cap. CLXXXII.

Caprarū fimi pilulæ in aceto tritæ, ſinapiſmi uſum exhibent. Priuatim uero iſchiadicis, hoc eſt coxendicum affectione laborantibus conuenit hoc cataplaſma, ut quod longe efficacius ſinapiſmo in ipſis compertum eſt.

Quæ ſint alia rubificantia. Cap. CLXXXIII.

Rubificat naſturtii ſemen, & calefacit uelut ſinapi. Similiter helenii radix, & ſylueſtrium columbarum fimus, quo ualde frequenter utor. Sed & cum naſturtii ſemine contuſo ac cribrato, pro ſinapi illo utor, in iſchiade, hemicrania, uertigine, capitis dolore antiquo, in doloribus diuturnis laterum, humerorum, tēdinum, lumborum. Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus, & arthriticis ac podagricis, quum nondum pori ac durities calloſæ fuerint coactæ. Quin & ſcilla contuſa in mortario, conſimilem ſinapi uim habet in cataplaſmate impoſita. Verum ad modicum tempus imponatur, nam diutius immorans locum

exulcerat. Vtendum eſt ipſa priuatim ad erecta ceruice ſpirantes thoraci impoſita. Item in reſolutione, quando non ſolum motus, ſed & ſenſus tactus defecit. Poſt hæc autem mitigandæ ſunt partes, uelut in ſinapiſmo prædictum eſt. Priuatim uero ſcillæ morſus mitigat perfuſio olei, præſertim roſacei.

De Iberide ſiue Cardamine, quæ & Lepidium uocatur. Cap. CLXXXIIII.

Ex his uero quæ ualde utiliter rubificant, eſt & iberis, quæ etiam cardamine uocatur. de qua Galenus in tractatione de iſchiade plurima ſcripſit. Sed & Archigenes ipſa uſus eſt in ſplenicis ac coxendicibus. Vere in epiſtola ad Ariſtonem Archigenes ſic ſcribit de ipſa: Vellem autem te uti etiam radice eius herbæ quæ nunc hic Iberis appellatur. Habet autem folia uelut naſturtium, uere floridiora, caulem longitudine cubitali ampliorem aut minorem. Et naſcitur quidem in incultis locis: Æſtate uero lacteum florem producit tuncq; efficaciſsima eſt. Radices naſturtium odore referunt. Radices igitur accipe prædicto tempore, ipſasq; diligenter tunde, ægre enim conteri poſſunt: & adipis ſuilli inueterati tantum adiice quo emplaſtri formæ cataplaſma fiat, quod non minus horis quatuor impoſitum habe: Deinde in calidum balneum citra inunctionem ingreſſus, poſt modicam corporis exudationem, in ſolio mordaciore morare. Egreſſus autem uino & oleo multo perfuſus ac deterſus, coxendicem lanis puris intege. Atq; hic quidem eſt ſinapiſmi modus. Verum utilitates ſpe maiores habet, eo quod medicatiorem uim poſſidet, & cum minore mordacitate curet.

De euocantibus ex alto auxiliis. Galeni. Cap. CLXXXV.

In omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint ulla auxilia, euocantē ex alto curationē, metaſyncriticam à Methodicis appellatam, hoc eſt,

quæ meatuũ miſcellæ corporis ſtatum præter naturã habentem trãſmutat, facere pleriq; ſolent. Ego uero ubi intẽperies quędã humida & frigida in affectis partibus eſt aut obtuſus aut ſtupidus ſenſus, adhibeo ipſis pharmaca ex ſinapi, aut thapſia, & ſimilibus cõfecta. At ſiccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

AETII TERTII SERMONIS, FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARto Aetii Sermone continentur.

De ſanitate tuenda. Cap. 1
Quomodo infans recens natus ſanus cognoſcitur. 2
De infantis educatione. 3
De nutricis electione. 4
Probatio lactis. 5
Victus nutricis. 6
Ad ſtertentes infantes. 7
Ad uocem infantium interceptam. 8
De dentitione. 9
Ad inflammationes oculorum. 10
Ad albugines puerorum. 11
Ad inflammationes ac humiditates aurium. 12.
De inflammatione Siriaſi græcis appellata. 13
Vt exudet puer in febre. 14
De aphtha ulcere oris ardente. 15
Ad deuoratas ſpinas aut feſtucas eximendas. 16
Ad aſſiduas ſternutationes infantium, & ad grauedines. 17
Ad tuſſes puerorum. 18
Ad alui infantium profluuium. 19
Ad aluum ſupreſſam. 20
De puſtulis puerorum. 21
Ad capitis ulcera, & achores tenuia capitis ulcuſcula. 22
Ad ulcus Melicerida à mellei humoris ſimilitudine dictum, quod & dulce appellatur, & Syriace Sanalia. 23
Ad ſedem infantium pro

cidentem. 24
Ad fœmorum intertrigi-nes. 25
Ad procidentes puerorũ umbilicos. 26
Ad hiſpidos pueros. 27
Quando ablactandi ſunt infantes. 28
Victus ratio poſt ablacta-tionem puerorum, & aliarum ætatum. 29
Victus ſenum ratio. 30
Victus ratio eorum qui in ocio degunt. 31
De carnium ſubuerſione. 32
Quomodo graciles renu trire oportet. 33
Quomodo quis partes atenua.ſanarit. 34
De laſſitudinibus à gym-naſiis, aut ex itinere obortis. 35
De laſſitudine ulceroſa. 36
De laſſitudine tẽſiua. 37
De laſſitudine inflamma-tiua, & ad oſſa pertingẽ te. 38
De laſſitudine ob ſiccita-tem ac gracilitatẽ. 39
De laſſatis ex uenere. 40
De laſſitudinibus ſponta-neis. 41
De laſſitudine ulceroſa ſpontanea. 42
De laſſitudine tenſiua ſpõ tanea. 43
De laſſitudine inflamma tiua ſpontanea. 44
Quali curatione ad frigi-ditates utendum eſt. 45
Cutis denſatæ curatio. 46
Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor. 47
De matutina frictione. 48
De ueſptina frictione. 49
De cruditate. 50
De crapula. 51
De æqualibus intempera turis. 52
Optimi temperamenti di notio. 53
Tẽpera.calidi notæ. 54
Temperamenti frigidi no tæ. 55
Siccioris temperamenti notæ. 56
Humidioris temperamẽ-ti ſigna. 57
Calidi & humidi tempera menti notæ. 58
Calidi & ſicci temperamẽ ti notæ. 59
Frigidi & humidi tempe ramenti notæ. 60
Frigidi ac ſicci tempera-menti notæ. 61
De capitis dinotione. 62
Cerebri tẽperati notę. 63
Cerebri calidioris notę 64
Frigidioris cerebri notæ. 65

Siccioris cerebri ſigna. 66
Humidioris cerebri notæ 67
Calidioris & humidioris cerebri ſigna. 68
Calidi ac ſicci cerebri notæ. 69
Frigidi ac ſicci cerebri ſigna. 70
Frigidi ac humidi cerebri notæ. 71
Ventris ſiccioris ſigna. 72
Ventris calidioris notæ. 73
Humidioris uentris notę. 74
Frigidioris uentris notæ. 75
Pulmonis notæ. 76
Cordis calidioris notę. 77
Frigidioris cordis notæ. 78
Siccioris cordis notæ. 79
Humidioris cordis ſigna. 80
Calidi ac ſicci cordis ſigna. 81
Calidi & humidi cordis notæ. 82
Frigidi & humidi cordis notæ. 83
Frigidi ac ſicci cordis notæ. 84
Hepatis calidioris notæ, 85
Frigidioris hepatis notæ, 86
Siccioris hepatis ſigna. 87
Humidioris hepatis ſigna. 88
Calidi ac ſicci hepatis ſigna. 89
Calidi ac humidi hepatis notæ. 90
Frigidi & humidi hepatis notæ. 91
Frigidi ac ſicci hepatis notæ. 92
Teſtium temperamenti ſigna. 93
Calidorum temperamen. correctio. 94
Frigidi intemperamenti medela. 95
Humidi intemperamenti correctio. 96
Sicci intemperamenti medela. 97
Calidi ac ſicci intempera. curatio. 98
Humidi ac calidi intempe. medela. 99
Humidi ac frigidi intempera. ſanatio. 100
Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante. 101

DE SANITATE TVENDA. GALENI PRÆFATIO. Cap. I.

QVum una ſit ars quæ circa humanum corpus uerſatur, duæ ſunt ipſius primæ ac maximæ partes, prior quæ ſanitatem tuetur, altera quæ morbos curat. Quandoquidem uero & dignitate & tempore prior eſt ſanitas morbo, oportet ſane etiam nos prius cõſiderare quomodo quis hanc cuſtodiat. Deinceps uero etiã quomodo quis q̃ optime morbos curet. Dicitur autem ſanitas dupliciter: Altera exacta, & optima, & p̄fecta, & ſumma: Altera deficiens quidẽ ab hac non tamẽ in tantum ut animal ęgrotet. Et huius graduum non parua eſt in corporibus differentia circa magis ac minus. Prius autem recenſere conuenit, quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ ſanitatem conſeruet, & adhuc ante hoc mentionem facere, quænam ſit optima corporis ſtructura. Eſt autem ſi quis iuxta ipſam eſſentiam rei exponet, temperatisſima, & quæ formationẽ partium, ac actionibus ipſarum exacte conuenientem habet. Et ad hæc numerum omnẽ, & magnitudines, & compoſitionem omnium ipſarum inter ſe, actionibus commodam exhibet. Si uero quis iuxta notas deſignare uolet, corpus exacte bene carnoſum tale eſt, quod medium eſt inter gracile & multa carne obeſum: & neque hirſutũ eſt, neque pilis nudum, neq; moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrũ, aut uenis occultis aut amplis, aut animoſum aut deiecti animi, aut ſomnolentum aut uigilans, aut hebeti mente præditum aut uafrum, aut ueneri deditũ aut uice uerſa. Si uero etiam omnibus partibus fuerit

exacte inter omnes,exceſſus medium, erit profecto etiam pulcherrimum aſpectu tale corpus,ut quod ſit moderatum,& ad omnes labores idoneum. Habebit autem & alia omnia ſigna temperamenti boni per ſingulas partes. De quibus pro uiribus pauca indicabimus circa finem huius ſermonis. Multa enim corpora temperata quidem ſunt,ſi ita contingat,capitibus,uerum intemperata pectoribus,aut uentre, aut genitalibus. In quorundam uero artubus eſt intemperies,& pleriſque in uno uiſcere, aut alia quadam parte. Sed & de his in prauis corporum ſtructuris poſtea dicetur in hoc ſermone. Cæterum de optima ſtructura iam dicamus, cuius ſingulæ partes uniuerſam habent inculpabilem eſſentiam. Dicetur autem primũ quomodo quis ab initio ſuſceptũ eiuſmodi hominẽ, per omnem uitam ſanum conſeruarit,niſi ſi quid extrinſecus uiolentum ipſi accidat.

Quomodo infans recens natus ſanus cognoſcitur. Cap. II.

Indicabitur autem ſanus infans ſtatim ex natiuitate primum quidem ex eo quod genitrix per totum geſtationis in utero tempus ſana uixit. Deinde ex eo q͛d ubi natus eſt & in terram poſitus infans,ipſe eiulatum edit cum conueniente firmitate. Et ex eo quod omnibus partibus ac ſenſibus integer eſt, & naturales meatus omnes expeditos habet,uelut ſunt aures,nares,fauces,urinæ meatus,podex. Et q͛d uniuſcuiuſq; membri naturales motus non ſegnes,neq; exolutos habet,& iuncturarum flexuras ac extenſiones,magnitudinesq́, ac figuras,& ſenſum exactum.

De infantis educatione. Cap. III.

Proinde recens natus infans,hic nimirum per omnem ſtructuram inculpabilis,primum ita tractetur,ut ipſi umbilicus quatuor à uentre digitis acuto ſcalpro reſecetur: Reprobamus enim aliam materiam harundinum ac uitrorum,ut ne quid atteratur. Deinde con-

tentus in ipſo ſanguis grumoſus exprimatur,& ſpon gia detergeatur,ac lana carpta obturetur. Poſtea moderato ſale per ſe tenuisſimo conſpergimus. Aliquando uero etiam in delicatioribus totum corpus ſucco ptiſanæ aut fœni græci depugnare oportet:& aqua tepida uiſcoſitatem corpori obſitam abluere,& ſordes naribus inſitas digitis exprimere, & os atque aurium meatus purgare,palpebras diducere, & oculos detergere,ac oleum ipſis inſtillare.Digitis item diſparare ipſum anum.Confeſtim itaque excernit per ſedē id quod græcis meconium uocari ſolet. Porrò ſupra umbilicum hapſus lanæ madefactus imponatur,ad umbilici figuram formatus. At cuminum ipſi inſpergere reprobamus,propter acrimoniam, etiam ſi quidam id uſurpare ſoleant.Deinde duplicatus umbilicus,& lanæ inuolutus,leniter in medio componatur.Et poſtea infans pro amore faſciis inuoluatur.Exhibendum eſt autem ipſi mel præ omni alimento, quod optime eſt deſpumatum ut delingat, reprobato butyro uelut ſtomacho incommodo. Deinde inſtillanda eſt aqua mulſa tepida. Poſtea uero mater, ubi prius craſſum ex uberibus emulxit; & ipſa aqua calida fouit,lac præbeat infanti.Præſtat enim non accipere matris lac uſque ad quartam diem. Lauare uero oportet puerum bis in die,horarum aliquot interſtitio poſt cibum. Poſtquam uero exciderit umbilicus poſt tertiam aut quartam diem,cochleæ teſtam uſtā tritam loco inſperge,aut talum ſuillũ uſtum aut plumbum uſtum cum uino illine,& obliga.

De nutricis electione. Cap. IIII.

Præ omnibus his eligenda eſt nutrix, neque iunior uiginti annis,neque ſenior quadraginta, quæ bis aut ter peperit,non morbida,boni habitus,iuſtæ magnitudinis,ampli pectoris,ubera habēs moderata,nō rugoſa,papillas neq; magnas,neq; paruas,neq; anguſtiores,neq; ualde latas,aut cauernoſas.Magna enim

ubera plus quàm opus eſt lactis præparant, & hoc manens in ipſis corrumpitur, & infantē lędit, ſiumulq; etiam matrem grauat. Parua uero parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas & impediunt linguam ne iuuet deglutionem. Paruæ uero ægre appræhendi poſſunt, & propterea affligūt maxllas. Sed & eiaculatum lac per anguſtos meatus ſublinentem os pelliculam ferit, & aphtham græce appellatum ulcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernoſæ papillæ aceruatim remitentes lac, ſuffocationis cauſa fiunt. Præterea conuenit eſſe nutricem caſtam, ſobriam, manſuetam, mundam, hilarem, & non triſtem. Ego inquit Galenus quum puer aliquando ploraret per totam diem & indignaretur, ubi uidiſſem ſtratum ipſius & ueſtimenta ſordida, & ipſum puerum ſordidum, iuſſi & ipſum, & ſtratum ipſius lauari, & ueſtimenta mutare, quo facto ab eiulato & indignatione ceſſauit & obdormiuit.

Probatio lactis. Cap. V.

Probandum eſt lac guſtu, uiſu, & olfactu. Nam & guſtantibus & olfacientibus iucundum, & uidentibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac ſpiſſitudinem medium habens, ipſum eſſe oportet. At uitioſum lac, aut craſſum eſt & caſeoſum, aut liquidum & ſeroſum, aut liuidum, aut ſtrias floridas habens, aut ſpumoſum, aut graueolens, aut fœtidum, aut cito aceſcens, aut guſtanti amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiuſdam peregrinæ qualitatis ſignificationem exhibens. Hæ igitur ſint notæ uitioſi itemq; boni lactis, ex quibus coniecturam facies mulierem morboſam eſſe, & ad aliam tranſibis. Cæterum opulentis plures nutrices eſſe oportet.

Victus nutricis. Cap. VI.

Exercere oportet nutricem moderatis exercitiis, & maxime ſupernis partibus. Cibos autem exhibere boni ſucci & qui facile digeruntur, & tēpore conuenienti, &

nienti,& menſura congrua. Atq; ita etiam potus. Ab ſtineat à porro, cepis, allio, ſalſamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus. Et à pleriſque bellariis, præſertim nucleis pineis. Sunt enim oleoſi, & propterea bilem faciunt, & uentriculo innatat. itemq; uenerem ſtimulant. Itaque penitus ab his nutricem abſtinere oportet. Irritãtur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & uitioſum ac pauciſſimum fit. Quædam uero etiam concipiunt, quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipſa alitur poſſit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur, aut etiã omnino extinguitnr, aut ſpiſſatur, aut attenuatur, præſtat quidem alterius nutricis lac præbere. Sin id non permittat res aliqua inſtans, uictu nutrix curanda eſt, ut ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte, conſiderandum eſt an totum corpus, aut una pars ægrotet, & lędentem affectionem corrigere oportet. Si uero ob penuriam extinctum eſt lac, alimentum augere, & melioris ſucci cibos dare, & plures auferre, aluumq; ſi plus iuſto fertur adſtringere, & exercitiis ſupernarum partium uti, & uberum frictione, & fomẽtis per ſpongias, ceratis item liquidioribus ad ubere ex oleo irino aut gleucino. Lini uero ſemen delingere cum melle aut paſſo. Aut ſeſamum crudum cum palmula paſſa, quam pateton græci uocant, æquis portionibus edendam præbe, & bibat zythum, & eadẽ die ubera lacte replebuntur. Putabit autem mulier ſimul ut acceperit potum, omnia ſua membra reſoluta eſſe, donec lac in uberibus factum fuerit. Aut lũbricos piſcatorum, qui in limo fluminis reperiuntur, & inteſtina trræ appellantur, quinque aut ſeptem terito, & palmulas paſſas addito, & ſimul terito, ac dato in zytho bibendos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem: & de multitudine ac bonitate lactis mirabe ris. Præſtat autem etiam præcedens pharmacum ſimiliter cum zytho conterere &, bibendum præbere.

Vinum uero exhibendum eſt dulcius. Et fœniculum aut anethum uiride cum ptiſana coctum, ſorbendum dato. Si uero tenue fuerit lac, balnea reprobāda ſunt uelut quæ humores aquoſos reddant. In cibo utendum eſt alica, ouis ſorbilibus, pane ſimilagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis, uolucribus tenerioribus, carnibus hœdinis, & uino dulci. Sin craſsius fuerit lac mulieris, attenuante alimento utendum eſt, ac minus nutriente, & balneis frequentibus. Craſsius enim lac abſceſſus & furunculos circa infantis corpus generat, & uenter ipſius cohibetur. Sed neq; urinæ pro ratione prodeunt, & uomitus pituitoſi infeſtant. & ægre mobilis ac difficulter ſpirans puer euadit, & appetitum perdit, ac decolor fit, & ſordes oculorum habebit craſſas, & mucos ſimiliter, & flatus multi ab eo prodeunt. Si uero acrius fiat lac, excretiones per uentrem plures fiunt cum mordacitate, & appetitus deficit, & puſtulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præſertim circa ſupernas partes, immo etiam infernas, & infans paulatim gracileſcit. Quare omni modo temperandum eſt corpus nutricis, balneis dulcibus, & boni ſucci alimento Si uero lac quod multum fertur imminuere uoles, cibos minus alentes & paucisſimos dato. ubera uero lenticula cocta integito, aut cuminum cum aceto illinito. Aut lapidem album ſinplicem, quo ad ædificia utimur, ſimiliter cum aceto. Aut hyoſcyamum cum aceto. Aut linteum aceto imbutum imponito, & asſidue humectato, perfundito autem aqua marina, aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad ſtertentes infantes. Cap. VII.

Quandoquidem pleræq; nutrices ineptis uelut dictum eſt, utentes cibis, uitioſum lac ſuum efficiunt, & ex hoc diuerſis morbis infantes, qui etiam optimam ſtructuram adepti ſunt, obiiciunt. Aliquando uero ēt ex forinſecus corpori accidentibus morbi accedunt:

neceſſarium eſt etiam de diuerſis affectionibus pue- ros infeſtantibus, pro uiribus breui tractare. Si quidẽ igitur infans crasſiore alimento nutritus, pituitam in uentre colliget, & propterea ſtertat, lini ſemen cum melle delingendum dandum eſt, aut cumini parum cum melle. Et aqua mulſa inſtillanda eſt ori asſidue ca lida. Si uero hæc præſſura perſeueret, oleo medium digitum tingito, & tonſillas illinito, & depreſſa linguę radice ad uomitũ irritato. ubi enim uomuerit, ab om nibus uexationibus confeſtim liberatur.

Ad uocem infantium interceptam. Cap. VIII.

Ad interceptam in infantibus uocẽ, ob quancun- que cauſam præcedentem: Contingit autem hoc ma xime ſuppreſſa aluo: brasſicæ ſuccum cum modico ſale bibendum dato aut inſtillato. Statim enim ſol- uit aluũ, & uocẽ reſtituit. Sed & glans ano indenda eſt.

De dentitione. Cap. IX.

Circa ſeptimum menſem incipiunt infantes profer re dentes, & dum punguntur ac ſtimulantur uelut ab aculeo, dente gingiuas diſparante, inflammationes ſuccedunt ipſarum gingiuarum ac maxillarum & ten dinum: ad quas etiam febres omnino conſequuntur. Accedit & pruritus auditoriorũ meatuũ. Et aures hu mectantur. Aliqui uero etiam lippitudinibus ca- piuntur, & ſanguis ex oculorum angulis fluit. Ple- riſque uero etiam exturbatur uenter, propter ſtoma- chi inflammationem, & uentris exolutionem. Itaque lenire ac pinguefacere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mũdaꝵ circumiectu, circa collũ & ipſius neruum, per oleum dulce ac calidum. Inſtilla re quoque auditoriis meatibus oleum calidum. Per- ſeuerante uero inflammatione, etiam ceratũ roſaceũ liquidum locis imponere. In cibo offerẽdum eſt pue ro cerebellum, maxime quidem leporis, coctum aut aſſatũ: Sin minus ouiculæ: Naturaliter. n. opitulatur. Sed & melle moderate cocto illinẽdæ ſunt gingiuæ.

Efficit enim minime moleſtum dentium exortum. Nihil uero duri dandum eſt ipſis ad mandendum, ut ne gingiuæ calloſiores redditæ impedimento ſint dentium exortui. Balneo auetm utendum eſt febribus remittentibus. Neque ſtudio habendum eſt ut uenter adſtringatur, ut ne materia ſurſum repens, ſupernas partes, præſertim oculos lædat, & febres uehementiores efficiat. Sed & nutrix cogenda eſt ut aquam bibat, & cibos leuisſimos ac ſorbiles accipiat. Aiunt autem naturaliter auxiliari dentientibus pueris, colocynthidis ſylueſtris radicem, in aureo aut argenteo canali geſtatam. Itemq; rubi radicem. Sed & uiperæ, præſertim maſculæ, dentem, in argento pro amuleto appende. At circa ſtomachum geſtent ſemper uiridem Iaſpidem de collo ſuſpenſum, ita ut ſtomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum. Cap. X.

Lycium Indicum præſertim, ſin minus, Pataricum cum lacte diluito, & ſupernas palpebras cum ſuperciliis illinito. Aliquando etiam ipſis oculis inſtillato, multo lacte dilutum. Mirabiliter etiam facit Nili ex roſis collyrium illitum. Ipſos uero oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum. Cap. XI.

Ad albugines puerorum ab eiulatu factas, ſolani nigri ſuccum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium. Cap. XII.

Ad inflammationes, & dolores aurium, oui candidum cum lacte muliebri inſtilla. Aut inteſtina terræ cum roſaceo cocta. Ad humiditates uero aurium, alumen uino dilue, & lanam puram ac mollem in ipſo imbue, & in ſole aſſicca. Et rurſus imbue ac ſicca. & ubi ter hoc feceris, lanam ſiccam aſſerua. Vſu uero expetente, de ipſa accipe & in aurem inde. Ad ulcera uero in auribus, paſtillo Muſæ utere, diluto cum ſapa

ac modico aceto. Si uero caro ſuperexcreuerit, primum reprime per paſtillum Bithynum dilutum cum uino. Deinde utere Muſcæ paſtillo, uelut dictum eſt.

De inflammatione, Siriaſi græcis appellata. Cap. XIII.

Ex affectionibus quæ cum febre accidunt, eſt & ſiriaſis in infantibus appellata, quæ eſt inflãmatio partium cerebri & membranarum, adeo ut ſincipitis & oculorum cauitas conſequatur, cum febre ardente, & pallore, & corporis ſiccitate, ac proſtrato appetitu. Siriaſis autem appellata eſt à ſincipitis cauitate. Siros enim apud græcos dicitur foſſa ac corpus cauum, in quo ſemina ſeruantur. Quare omnia uelut ad inflammationes facere oportet, ita ut leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri ſucco cum roſaceo humectantes. Sed & totum corpus ex hoc illinatur. Aut cucurbitæ ramenta ſincipiti impone. Aut uitis folia, aut portulacam cum roſaceo tuſam, ſincipiti illine. Aut heliotropii ſcorpiuri ſucco ſinciput illine. Aut oui luteũ cum roſaceo concutito, & ſincipiti illinito, & aſſidue permutato.

Vt exudet puer in febre. Cap. XIIII.

Arundinis uiridis medullam terito, & ex ea ſinciput ac pedes illinito, ipſumq; puerum ueſtimentis contegito.

De aphtha ulcere oris ardente. Cap. XV.

De aphthis ulceribus, & inflammationibus tonſillarum, dicetur abſolutiſſime in ſermone de affectionibus quæ perfectis accidunt circa has partes, in octauo nimirum.

Ad deuoratas ſpinas aut feſtucas eximendas. Cap. XVI.

Alumen quo ad coria utuntur cum oleo terito, & gulæ illinito, radicem linguæ digito ualde comprimens, & facile ipſas ſurſum effert.

Aa aſſiduas ſternutationes infantium &
grauedines. Cap. XVII.

Ocymum ſiccum tuſum ac cribratum naribus admoue,ut per reſpirationem attrahatur,aut inſuffla. Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tuſſes puerorum. Cap. XVIII.

Nucleorum nucum pinearum modice toſtorum drach.iiii.ſeminis cucumeris parum toſti drach.i.tragacanthi drach.iii.mellis deſpumati dodrantem.Præpara & præbe delingendum. Tragacanthum autem in uino ueteri dulciſſimo macerato. Aliud. Hippocraticum. Vitellum oui aſſatum,& ſeſami duplũ & ſalis granum unum moderatum terito ſufficienter & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos toſtos .xxx.amygdalas decorticatas.xxx.ſeminis lini toſti,ſucci glycyrrhizæ,utriuſque ſextantẽ. Mellis quod ſatis eſt,dato delingendum. Probe etiã facit cuminum cum melle.Item ammium.

Ad alui infantium profluuium.Cap.XIX.

Si aluus infantis fluxione laboret,balneum & geſtationem reprobamus . Vtimur autem humectatione ſtomachi ex uino & oleo melino. Si uero fluxio extendatur , œnanthen leuiſſime tritam , & acaciam,ac maſtichen,æquis portionibus ſingulis tritis,oui luteo quantum ſatis eſt excipe,& ex emollito ſtomachum illine.& dorſum,& hapſum lanæ purpureæ impone ac deliga. Facit enim citra moleſtiam. Præ omnibus uero nutricem alimentis boni ſucci uti oportet & potibus adſtringentibus. Si uero aluus infantis farinę ſimilia excernat,mentam tritã cum uino nigro, aluo impone ac obliga.

Ad aluum ſuppreſſam. Cap. XX.

Si uero ſupprimatur aluus , glande irritanda eſt, aut ex ſola aqua mulſa infuſum immittendum eſt . Et mel alimentis ammiſcendum. Cæterum florem artemiſiæ cum oleo tere,& circa umbilicum affrica, &

fluet aluus. At de lumbricis dicetur in uniuerſali-bus auxiliis in nono ſermone.

De puſtulis puerorum. Cap. XXI.

Iam antea dictum eſt quod infantes uitioſo alimento utentes, uarios incidunt morbos, ut cum aliis & puſtulæ, & papulæ inſtar bullarum efferuentes, & humida ulcera in cute fiant, q̃ bubaſtica uocant, & alia conſimilia. Itaque muriam & urinam, & alia quæ aliqui adhibent, reprobamus, ob acrimoniam. Lauamus autem ipſos roſarum decocto aut lentis. Et ſi ampliori adſtrictione opus habemus, myrti aut malicorii. Magis uero ulceratis cataplaſma ex plantagine imponimus, aut ex ſeride ſiue intubo cum pane: Aut ex flore polentæ cum portulaca, aut ſemperuiuo aut ueneris umbilico, aut hyoſcyamo. Aut roſas uirides aut ſiccas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus. Aut ſpumam argenti, melilotum, alumen, cum aceto terito, & myrteum oleum ſiue roſaceũ adiicito, atq; illito. Aliud ad bubaſtica ulcera. Recrementum plumbi & amylum, æquis portionibus cum ſolani ſucco terito, & adiecto roſaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito, aut cimoliam cum uino. Aliud. Spumæ argenti, ceruſæ, utriuſque trientem, malicorii ſicci leuisſime triti ſextantem, ſucci ſtratiotæ fluuialis quod ſatis eſt, utere. Quod ſi non adſit ſtratiotes, lentis paluſtris ſuccum accipe, & utere, aut herbæ uiridis quæ in aquis inuenitur, & ſtratiotæ ſimilis eſt, ſuccum ammiſce, probe etiam facit ſerapiadis triteſticularis ſuccus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum uino ac illinito. Valde enim bonum eſt hoc. Probe facit & emplaſtrum ex ladano, & emplaſtrum ex hordeo, oui candido, & roſaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud, ad infantiũ puſtulas ac papulas feruidas poſt rupturã. Cadmiæ drac. lxxx. æris uſti drac. lxxx. acaciæ, croci, utriuſque unciam unam, tragacan-

thi ſextantem. Tragacanthum aqua maceraro ac terito, & cum ipſo reliqua excipito, ac paſtillos formato. Et uſus tempore cum ſucco ſenecionis, aut intubi, aut ſolani, diluito, & addito roſaceo, illinito. Ego inquit, ſucco ſenecionis aut intubi excipio tragacanthũ ac reliqua, & paſtillos effingo.

Ad capitis ulcera, & achores tenuia capitis ulcuſcula. Cap. XXII.

Pharmacum ex cuius uſus ego nomen aſſequutus ſum. Spumæ argenti, ceruſæ, utriuſque beſſem, ſeminis ericæ, thuris, utriuſque drach. iiii. uino & oleo raphanino terito ac utitor. Aliud. Acaciæ fuluæ unciam. i. ladani trientem, myrrhæ ſextantem, opii unciam. i. Aqua paluſtri excipe & forma paſtillos, & utere aſſidue. Aliud. Cochleas albas unà cum teſta exuſtas inſperge. Aliud. Aloem leuisſime tritam, cum plantagine arida trita inſperge. Aliud. Balauſtium aridum tritum inſperge. Aut cum aqua tritum impone & illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria Liparonem uocant, aliqui uero cneſtrum appellant, urito, & cinerem cum uino tritum illinito. Vtere etiam reliquis cum diſcriminationibus referendis in ſexto ſermone, de uniuerſalibus auxiliis ad acoras.

Ad ulcus Melicerida à mellei humoris ſimilitudine dictum, quod & Dulce appellatur, & Syriace Sanalia. Cap. XXIII.

Spumæ argenti, baccarum lauri, æquales portiones terito cum aceto & oleo, & illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad ſedem infantium procidentem. Cap. XXIIII.

Spongitide herba podicem aſſidue deterge. Acatiam cum ſapa & uino nigro tritam podici illine Cochleam uſtam tritam quum egreditur prælotæ ſedi inſperge, & ſanabis, oſtreorum teſtas crudas tuſas ac tenuisſimo cribro excretas inſperge. Myrrhi baccas uirides cũ uino tritas impone. Vtere autem per

fuſione aqua fabrorum, in qua ferrũ tingunt. Ego uero ſemper utor muria tepida, & ualde probe facit. Similiter autem & aqua marina. Vtere etiam dicendis in uniuerſalibus auxiliis, quæ ſuo loco referentur.

Ad fœmorum intertrigines. Cap. XXV.

Myrtum ſiccam tritam inſperge, aut cyperum cum roſis.

Ad procidentes puerorum umbilicos. Cap. XXVI.

Procidunt pueris umbilici, dum aut in eiulatu diu & multum diſtenduntur, aut ex plaga, aut ex caſu. Talibus igitur ammium cum muria tritum umbilico illine, & raſuram lintei impone, ac ad triduum obliga. Et rurſus eo ſoluto, idem facito. Aut lupinos amaros & ungulam aſini uſtam, & laterem uſtum, ſimul terito ac imponito, & obligato. Si uero efficacioribus opus fuerit, his quæ ad herniam inguinum referuntur utere. Critonis ad pueros exumbilicares, ob quancũque cauſam, Reſinæ pinus unc. xvi. aluminis ſciſſi dextantem, mellis dextantes duos: Alumen tritum cum melle ad prunas coquito, & ubi bonam compagem habuerit reſinam addito, aſſidueq; moueto, & ubi diſſoluta fuerit, laminam de hoc pharmaco accipito, & umbilico imponito, ac quotidie alterato. Verum ſupra laminam plantaginis folia aut hederæ imponito. Aliud. Aluminis ſciſſi uncias xv. fecis uini auſteri dextantem, gallarum drach. ii. uino dilue ut ſpiſſitudinem habeant, & umbilicum illine, & forinſecus ſpongiam impone, poſca imbutam ac expreſſam.

Ad hiſpidos pueros. Cap. XXVII

Craſſioribus & pluribus fuliginoſis ſuperfluitatibus ſub cute collectis, ex quibus pili generantur, hiſpidiores infantes fiunt. Itaque caricas urito ac terito, & cũ hoc cinere pilis obſitos locos confricato. Ex alio exemplari. Reſinam coquito in aqua, & puerum lauato, ac leuiter detergito, ac cum caricarum uſtarũ cinere & fabarũ cremore confricato. Aliud ſmegma

corroboratis ipſos. Farinæ fabarum, cimoliæ, ſpumæ nitri, candidi ouorum, & teſtarum, æquales portiones pro ſmegmate adhibe.

Quando ablactandi ſunt infantes. Cap. XXVIII.

Donec firmetur infans lacte nutriatur. Poſtquam uero ſolidius factus fuerit, micis panis ex uino mulſo aut uino dulci, aut lacte. Deinde etiam oua ſorbilia ſumat. Nam quæ mandere oportet, ſaliua in ipſis replentur. Potus dandus eſt uinum dilutum. Vbi uero iam intrepide frumentaceum alimentum infans ſumit, quod plerunque circa uigeſimum menſem contingit: Tunc latenter & paulatim ab ubere deſueſcat. Si uero ablactatus morbum inciderit, rurſus ad lac transferatur. Et ubi ceſſauit morbus, refocilletur corpuſculum, atque ſic ablactetur.

Victus ratio poſt ablactationem puerorum, & aliarum ætatum. Cap. XXIX.

Ablactati infantes in remisſione ac hilaritate exercitiorum uerſentur, dentur'q; ipſis cibi leues ac boni ſucci. Verum à multo uino abſtinere oportet eum qui bonũ corporis temperamentũ habet. Nã in humidis ac calidis corporibus, uinũ replet caput uaporibus. Neq; uero à frigidæ aquæ potu penitus arcere iubeo tales pueros. Sed inter cibos plerunque, & in calidioribus horis, optima aqua uti permitto. A ſeptimo anno ad literas ueniant, & mitibus ac humanis magiſtris tradantur. At à decimoquarto anno uſque ad uigeſimũprimũ cõuenit exercitatio in diſciplinis philoſophicæ doctrinæ. Prohibẽdi ſunt à ueneris uſu. Cõtrahendũ eſt & uberius uinũ, & plura exercitia iã ſunt aſſumenda. His uero qui iã in uigore ætatis degunt, uictus ratio remiſſa cõuenit, tũ animi, tũ corporis. Et corporis exercitia qualiacunq; fuerint, ꝓ ratione his detrahenda ſunt, & alimenta ſenſim cõtrahenda, quũ habitus ipſorum frigiditatis principium ſumat. Maximã aũt optime cõſtructi corporis notã eſſe ſtatuo ipſius naturæ

promptitudinē, quicquid tandē fuerit agendum, ipſa ſuiipſius menſurā excogitante in optimis conſtitutionibus. Nā & dū exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primū pigreſcunt, quum ſufficienter fuerint exercitati. Et ſane etiā à cibis ac potibus tunc abſtinent, quū ſufficienter fuerint impleti, neque plus iuſto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor eſt de optimæ conſtitutionis homine, ne uel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipſum enim ſanum corpus omnia ſibiipſi excogitat, naturæ motibus impulſum, præſertim ſi animus ipſius à puero probe fuerit inſtitutus. Pleriq; enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore uictu utuntur, bonas naturas corrumpunt. Quem ad modum aliqui uice uerſa uitioſo corpore à natura producti, moderato uictu & tempeſtiuis exercitiis, multa naturæ uitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum menſura, & utendi modo, dictum eſt in præcedenti ſermone.

Victus ſenum ratio. Cap. XXX.

Naturalis ſenecta eſt ſicca & frigida corporum tēperatura, ex longæuitate proueniens: quum enim corporum eſſentia unà cum inſita caliditate paulatim defluat, & inſtrumenta iam ulterius quàm conueniēs erat ſicca fiant, tum actiones deteriores redduntur, tū animal ipſum excarne & ſeipſo gracilius euadit. Poſtquam uero adhuc amplius fuerint reſiccata, non ſolū excarne, ſed etiam rugoſum efficitur, & membrorum impotens, & in motibus ambiguū. Qui itaq; affectionē ex ſcientia nouit, quod uidelicet ſiccitas eſt cum frigiditate, is bonus fuerit ſenū Medicus. Cognoſcet enim qđ hoꝝ correctio per humectantia ac calfaciētia contingit. talia aūt ſunt, aquarū dulcium balnea calida, & uini boni potus, & cibi qui humectant ſimulq; calfaciunt. Et frictiones per oleum mane moderate fientes. Deinde deambulationes, & geſtationes citra

delaſſationem, uirium ſenis coniectatione facta: non enim parua eſt etiam in ipſis ſenibus differentia. Dandus autem eſt cibus modicus quidem, uerum ſæpe. Nam ſi paululum iuſtam menſuram ſenes exceſſerint non parum læduntur. Securius itaque eſt debilibus ſenibus parum cibi offerre, uerum ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probe paratum recentẽ cum optimo melle deſpumato. Circa ſeptimam uero præfrictis, & conuenientibus ſenibus exercitiis exercitatis, ac lotis, prandium exhibẽdũ eſt, & primum quidem danda quæ uentrem molliunt, uelut ſunt olera ex beta ac malua. Deinde piſces petroſos ac pelagios præbere conuenit. poſtea uero paululũ in lecto quieſcere, deinde moderato motu uti. Ad ueſperam autẽ cœnantes, à piſcium eſu abſtineant. Accipiant autem cibos boni ſucci & ægre corruptiles, uelut eſt gallina aut uolucris aliqua ex ſimplici iure. Vinum uero ſenibus utiliſſimum eſt. Sit autem ex calidioribus natura. Quale eſt quod ſubſtantia quidem tenue eſt, colore autem fuluum aut flauum. Atque unum quidem hoc maximum bonum ſenibus ex uino accedit, quod calfiunt omnes ipſorum partes. Deinde quod ſerum ſanguinis p̃ urinas purgatur. Quæcunque uero uina pallida ſunt aut flaua, & ſimul craſſa, ea ſanguinem generant, & corpus nutriunt. Quapropter etiam ipſa aliquando commoda fuerint ſenibus, quo uidelicet tempore neque ſeroſum humorem in uenis habent, & ampliore nutrimento indigent. Vt plurimum enim in uino urinam ciente ſenes opus habent, & quod aquoſa ſuperfluitas in ipſis redundat. At uero à nigris & acerbis ac craſſis & ſimilibus uinis abſtinere ipſos oportet. Diutius enim in uentre manent, & propterea incommoda ſunt. Dulci uero ſi ſenex uti uelit, poſt balneum ſumat dulce ſimulq; pallidum colore Non prohibeo etiam uinorum ex melle paratorum uſum, & præſertim his ſenibus qui ſuſpecti ſunt de calculi

in renibus generatione, aut quos podagra aut articu-
laris morbus infeſtat. Et tunc in uinum iniiciendum
eſt petroſelinum ſolum. Sufficit enim hoc arthriticis.
Ad calculoſos uero betonica ammiſcetur, quæ & ce
ſtrũ appellatur & ſaxifraga. Abſtinere autẽ oportet
ſenes ab eduliis & potibus, uiſcoſum & craſſum humo
rẽ gignentibus. Qualia ſunt alica, caſeus, oua cocta, co
chleæ, bulbi, fungi, lenticula, & oſtreorum caro, & re
liqua ſupra relata in alimentorum craſsi ſucci mentio
ne ſermone ſecundo. Si uero ex neceſsitate aliquan-
do contigerit aliquo ex talibus uti ſtatim exhibendũ
eſt pharmacum ex calamintha, aut ex tribus piperis
generibus. Si uero non ſit ad manum quid ex his, pi-
per tundendum eſt & exacte cribrãdum, & tum cum
obſoniis edendum, tum potui inſpergendum. Et aliũ
tunc guſtare conducit. Poſtquam autem ſoluta eſt ob
turatio, & aluus ſubducta, etiam theriacam antidotũ
& mithridaticam, aut aliam quandam ex his quæ ex
aromatibus conſtant exhibere conuenit. A talium ue
ro uſu, tranſire ſtatim ad humectantem ac calfacientẽ
uictus rationem ſupra relatam. Dandæ ſunt ipſis etiã
maturæ & dulciſsimæ uirides ficus, ante alium cibũ.
Sed & in hyeme caricæ, niſi accidens aliquod circa
dextram præſertim præcordiorum partem adſit. Quã
doquidem uero ſeroſæ ac pituitoſæ ſuperfluitates in
ſenum corporibus, uelut dictum eſt, colliguntur, uri-
nam quotidie propellere, oportet, non per medica-
tas res, ſed apii decocto cum melle, & uinis urinam
cientibus uti. Venter quoque per oleum bonum ſub
ducendus eſt, præſertim abſorptum ante cibos. Mani
feſtum eſt autem quod & oleracea omnia præ aliis ci
bis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem
uentrem & pruna ſicca; præſertim quæ ab Hiſpania
afferuntur. Damaſcena uero in aqua mulſa meraciore
præmacerentur, aut in ipſa decoquantur. Sed & oli-
uæ muria conditæ, ſi fieri, poteſt albæ, præſumendæ

ſunt. Ventre uero amplius ſuppreſſo, etiam mercuria lis cocta detur & cnicus cum ptiſana. ſed & reſina terebinthina. De hac uero accipiendum eſt aliquando ad nucis regiæ magnitudinem, aliquando ad duarū aut trium. Non enim ſolum citra moleſtiam mollire ſolet, ſed etiam uiſcera extergere, & pulmonem & renes. At perfecta doſis eius eſt uncia una. Idoneum eſt ipſis & hoc. Coricas pingues accipe, & corium forinſecus ipſis obſitum detrahe, deinde in mortario tunde, & cnici medullam ipſis adiice, decima plus minus caricarū parte. Deinde ambo tuſa miſce, ex hoc duarum aut trium caricarum magnitudinem præbe. At uero ex relatis pharmacis nullum unquam largius accipiendum eſt. Quidā enim gaudent quod confeſtim uehementer ſunt purgati. Verum quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius uenter ſiſtitur per ſequentes dies. Supreſſa autem aluo ipſorū, infundere oportet oleum ſolum calidum. Nam & dura ſtercora hinc educūtur, & lubricitas quædā fit in trāſitu, & ipſum ſenū corpus molleſcit, inſtar aridarū pelliū induratum.

Victus ratio eorum qui in ocio degūt. Cap. XXXI.

Qui uitam in ocio degit conſiderare debet, an in priore uita exerceri conſueuit, aut citra exercitationē lauari. Nam quidam hunc morē moderate ferunt, ut aliqui ex ipſis non aſſidue ægrotent, ubi corpore facile tranſpirante præditi fuerint. Atque talem ſanè corporis naturā, ad aliam conſuetudinē transferre minime oportet quem ad modū neq; illam aliā, eorū qui per multum tēporis interuallū ægrotant. Si uero aſſidue quis ægrotet, cōſiderāda eſt in ipſo cauſa, an ob plenitudinē, aut propter humorū uitiationē ægrotet. Et ſi quidē è morbis ex plenitudine ægrotare uideatur, ſcopus tibi erit propoſitus, ut omnino ſalubrē ipſius diætā conſerues, quo ſemper moderatos habeat humores. Si uero propter uitiatos humores ægrotare ſolet, optimos facere humores. Quidā igitur ple-

nitudinem coaceruant, quũ ea quæ p corpus tranſpi-rant pauciora fuerint his quæ accipiuntur. In his itaq; ſeruanda eſt ſymmetria ac proportio eduliorum ac potuum ad ea quæ euacuantur. Symmetria autem eſt ut in utriſque conſideremus nos quantitatem, tum eorum quæ ingeruntur, tum eorum quæ euacuantur. Nam qui in priore uita ſtatim priuſquam exercerentur, in balneum ingreſſi ſunt, in his nunc frictione moderata utendum eſt, & breui motu. Qui uero exercitabantur ante balneum, his conſulo ut nunc paululum augeant conſuetudinem. Detrahere uero oportet etiam aliquid de cibis, & quantitate ac qualitate moderatos exhibere. Qualitatem autem dico, uelut in carnibus porcinis, celerrime enim plenitudinem & copiam boni humoris congregant. Itaque ad olera ducendi ſunt, & ad piſces ſimiliter ac uolucres, qui non multum nutriunt. At uero in his qui uitioſos humores colligunt, non unus eſt ſcopus, quoniam neque una eſt uitioſi humoris ſpecies. Quidam enim frigidiorem ac pituitoſirem uitioſum humorem congregant. Aliqui uero calidiorem & bilioſiorem. Sicut alii atrabiliarium. Fugiendi itaque ſunt ſinguli cibi ac potus, qui prompte generare ſolent humorem qui in ipſis congregatur. Dictum eſt autem de ipſis abunde, in boni ſucci & mali ſucci eduliorum mentione, in ſecundo ſermone huius operis. In quo ſane de attenuantibus eduliis dictum eſt, quæ commoda ſunt, his qui crudum appellatum humorem coaceruant, qui ſemper quidem craſſus eſt, non tamen ſemper uiſcoſus. Porro in omnibus his commune auxilium eſt, moderata uentris ſubductio, & maxime quibus uenter eſt natura durior. Commune auxilium eſt etiam ueneris uſus moderatus.

De carnium ſubuerſione. Cap. XXXII.

Quum ad immodicam carnium multitudinem deuenerit corpus, liquare ipſum ac ſubuertere oportet,

Oſtenſum eſt autem quo calidius & ſiccius tempera-mentum, gracile corpus efficit. Huiuſmodi igitur fa-ciendum eſt carnoſorum hominum temperamentũ, ſi moderatum fieri debet. Didiciſti autem iam quod uelocia exercitia atque acuta, & diæta attenuãs, itẽq; eiuſmodi medicamenta. ſed & animæ curæ totum tẽ-peramentum calidius ac ſiccius reddunt, & ipſum cor-pus tenuius. Attenuans itaque diæta manifeſta eſt, pharmaca uero uehementiora ſunt, rutæ ſemẽ, & prę-ſertim ſylueſtris cum cacuminibus, ariſtolochia rotũ-da, centaurea tenuis, gentiana, & polium, & quæcunq; fortiter urinam cient, uelut petroſelinũ. Singula enim hæc & per ſe, & inter ſe uniuerſa mixta, attenuare & euacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex uiperis uſtis multum attenuat. Quin & ipſa theriaca antidotus at-tenuat & diſcutit. Illinatur autem oleo, in quo cocta eſt cucumeris ſylueſtris radix, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & ariſtolochia rotunda, poliumq; ac centaurea. Cibi uero non ſtatim à balneis dandi ſunt, ſed permittendum eſt ut prius quieſcant aut quid conſuetarum actionum obeant, & rurſus ad ſe-cundum balneum ducantur. Præſtat autem, & balnei aquam diſcuſſoriam eſſe, ſi naturalẽ habere poſſent. Sin minus, flos ſalis marinæ aquæ ammiſceatur. Dein de uero edulia magna quidem mole, pauci uero nu-trimenti danda ſunt, ut impleatur quidem, modicum uero alimentum ex ipſis in corpus diſtribuatur. Talia uero ſunt olera, & panes ſordidiores, & ſimilia quæ iam in ſecundo ſermone relata ſunt. Vino autem utendum eſt albo colore, & tenui ſubſtantia. Neque uero ante cibos potus permitendus eſt, neque copio ſus potus indulgendus, Sed & ſemel in die cibum ca pere melius eſt, & pro exercitiorum ratione paucio-res cibos exhibere. Quin & frictio ſicca ex mappis craſsioribus, ſufficiens eſt ad attenuandum. Sed & ni-tro ac aſperiore ſale frictionem facere conuenit. Mul-

tum

tum itaque nitrum in balneis attenuat. Modicum ue-
ro, irritamentum eſt ad carnoſitatem uberiorem, & ad
meliorem nutritionem. Prodeſt etiam inſolatio car-
noſis. Probe attenuat etiam potum hoc pharmacum
petroſelini trientem, piperis ſextantem, aniſi, aſari, utri
uſque unciam unam. Hoc & lotium ciet, & aluum
promouet.

Quomodo graciles renutrire oportet Cap. XXXIII.

Gracilitas corporibus accedit, quibuſdam ex to-
tius corporis intemperatura frigidiore ſicciore, qbuſ
dam uero digerendi facultate, aut nutriendi, aut utriſ-
que, imbecillioribus natura exiſtentibus. Omnes autē
ſic habentes iuuant edulia boni ſucci, & exercitia tar-
da ac moderata, & frictio conſimilis. Et in ſumma,
omnia cōtraria relatis ad carnoſos. Commodum eſt
etiam ipſis picari per dies tres aut quatuor. Nam &
digeſtioni confert, & nutritioni. Et multos uidere eſt
craſſefactos ex hoc picationis auxilio, & præſertim
eos quibus facultas digerendi debilis eſt. Nutriendi
uero facultas non debilis quidem eſt, ſed ob idoneæ
materiæ penuriam nutrire non poteſt. Si uero ieiuni
lauentur, ante balneum corpus linteis cōfricare opor
tet, donec rubefiat. Deinde frictione non ualde dura
uti, ut ne conſtringentes, cutem denſam ac duram effi
ciamus. Oportet autem decoloribus & alimentum
non ſentientibus iracundiam inducere, & commotio
nes animales.

Quomodo quis partes attenuatas ſanare poſſit. Cap. XXXIIII.

Ex his qui in quibuſdam partibus graciles fiunt,
pleriq; aut ob diuturnam ipſarum quietem, aut ob de
ligationis fracturæ modum, ad hanc affectionem de-
ueniunt. Oportet igitur uires quidem in mēbro cor-
roborare, largum uero ſanguinem attrahere, tum per
moderatarum frictionum uſum poſt cibum, tum per

commodos parti motus,& per moderatas aquæ ca-lidæ affuſiones. Hæc autem poſt cibum facere opor-tet, donec pars rubicunda facta eleuetur, & tunc ſta tim à perfuſione ceſſandum eſt. Oportet etiam pica-torum medicamento uti, de quo dictum eſt in præce-denti ſermone. ubi uero frigiditatis ſenſus circa atte-nuatam partem fuerit, linteis ipſa perfricanda eſt, & quodam pharmaco calefaciente. Sed & thapſia illi-nenda eſt, aliquãdo cum melle, aliquando cũ cerato.

De laſsitudinibus à gymnaſiis, aut ex itine re obortis. Cap. XXXV.

Laſsitudinum primæ ac ſimplices tres ſunt diffe-rentiæ. Quæ ulceroſa appellatur, & quæ tenſiua, & quæ inflammatiua. Et ad has inſuper ea quæ ob multam muſculorum ſiccitatem generatur, quam laſ-ſitudinem uocant abuſiue, quum non ſit laſsitudo, ſed ſiccitas.

De laſsitudine ulceroſa. Cap. XXXVI.

Vlceroſa itaq; laſsitudo in ſuperfluitatibus tenui-bus ſimulq; acribus ac mordacibus generatur. Non enim in his plenitudinis copia eſt quæ affligit, ſed hu morum acrimonia, qui exercitiorũ tempore, aut alio rum uehementiũ motuũ, ex duplici cauſa generantur. Aut craſsioribus ſuperfluitatibus diffuſis quidem ac attenuatis, non aũt omnibus excretis. Aut colliquata aliqua pinguedine, uel carne tenera, in uehenmẽtibus motibus, neceſſe eſt enim à talibus tenuibus humo-ribus & acribus pungi ac uelut ſauciari cutem & car-nes, ut & horror aliquando fiat, & rigor, quum forti-ter fuerint acres & multi. Tumor autẽ non eſt oculis expoſitus in partibus, dolentibus. Accidit hæc laſsitu do præcipue corporibus uitioſis humoribus ac ſup-fluitatibus refertis. Cõſeqtur & ad recẽtes cruditates quum aut immodeſtius ſe exercuerint aliqui, aut in ſole diutius uerſati fuerint. Sed & citra cruditatẽ boni ſucci corpore conflatur, propter immodici exercitii

exceſſum. Denſa autem & horrida apparet his cutis, & dolent uelut qui ulcus habent, alii cute tantum alii etiam carnibus ſub ipſa. Sanatio porrò cōtingit ex eo quod contrariū eſt affectioni. Oportet enim ſuperflui tates diſcutere, & ſedabitur affectio. Diſcutientur autē frictione multa & molli cum oleo dulcisſimo nulla adſtrictione prædito. Quale eſt dulcisſimum ſabinū. Maxime enim aduerſatur his omphacinum. In prima igitur die largo oleo cum multa frictione utendum eſt, quo omnino nullus percipiatur futuræ lasſitudinis ſenſus. In ſecunda uero, quo ea quæ facta iam eſt ſoluatur. Soluit autem ipſam, exercitium moderatum, & frictio multa, pluribus miniſtris, ſimul cōtrectantibus, quo pars ipſa nō frigeſiat, & ſuperfluitates celerrime diſcutiantur. Hæc autem lasſitudo plerunq; extendi ſolet uſque ad quartam diem. Itaque quarta die lauentur & conſueto cibo nutriantur. prius tamē diebus pauciores ſint ac humidiores cibi, & nihil uiſcoſi habētes. Sit aūt & balneū nō moderato calidius. Laxare.n. & diſcutere uolumus ipſum corpus.

De lasſitudine tenſiua. Cap. XXXVII.

Lasſitudo tenſiua nullam memorabilem ſuperflui tatem in corporibus ſitam habet. Verum in muſculis ac neruis affectio eſt ob uehementes diſtentiones factas, quas per exercitia fecerunt. Contingit enim in his rectas in muſculis fibras laborare ac tendi, ut proximæ ſint diuulſioni. Fit autem hæc lasſitudo uiris maxime boni ſucci, qui non acuta & uelocia exercitia faciunt, ſed magis robuſta. Et efficit ſanè laſſatos ualde pigros & ad motum ægros. Non tamen horridi fiunt uelut qui ulceroſam lasſitudinem incide runt. At uero corpus in his nihil minus quàm in ulceroſa lasſitudine, & in muſculorum ſquallore, contractum uidetur. Et calidiores quàm pro natura contingentibus eſſe uidentur. Sanatio autem in his eſt tenſarum partium laxatio. Frictio igitur his conue

niens eſt modica ſimulq́; mollis, per oleum dulciſſimum tepidum fiens: & ocium ac quies, & balnea maxime temperata moderato non calidiora & mora in calida aqua diutius facta. Quare etiam ſi bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam poſt balneum unctione opus habent antequàm induantur. Et ſi quidem poſtea ſudauerint, deterſos rurſus inungere conuenit. Quin & ſequenti die ubi ſurrexerunt de ſtrato, poſt defrictas ſuperfluitates, & ſubductam aluum, unctione opus habẽt, ita ut neque extreme frigido oleo neque dura frictione confricentur. Cibus dandus eſt his modicus quantitate, uerum boni ſucci, & nihil uiſcoſum habens.

De laſſitudine inflammatiua, & ad oſſa pertingente. Cap. XXXVIII.

Tertia laſſitudo eſt, in qua uelut contuſas ac inflammatas ſentiunt partes, hæc tunc accidere ſolet quum ob uehementiſſimos motus calfacti muſculi, attraxerint quid de, circunfuſis ipſis ſuperfluitatibus. Et ſola hęc eleuat muſculos præter naturã ut, inflammationi ſimilis ſit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent. Dolent autem magis quum moueri uolunt. Si uero circa tendines aut neruos in profundo eadem affectionem fieri contingit, oſſium laſſitudinem affectionem eam appellant, ob ſenſus profunditatem. Hæc laſſitudo accidit ut plurimum hominibus ad exercitia non adſuetis. Sanatio ſcopos tres habet, quem ad modum omnia inflammata: ſuperflui euacuationem, diſtentæ partis remiſſionem, & inflammatæ refrigerationem. oleum itaque multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in tẽperatiſſimis aquis mora diutiſſima, tales laſſitudines ſanant. Si uero etiam paulo tepidior fuerit aqua, magis his prodeſt. Ita uero & quies multa & aſſiduæ inunctiones. Cibi dandi ſunt his boni ſucci, uerum pauciores, & nihil omnino uiſcoſi habentes.

De laſſitudine ob ſiccitatem, & gracilitatem. Cap. XXXIX.

Alia præterea eſt quarta affectio, ſimilis quidē laſſitudini, ſed non eſt laſſitudo, eo quod neque ulceroſam, neque tenſiuam, neque inflammatiuam affectionem habet, immo neque horrorem aliquem, neque dolorem, neque ad motus pigritiam ſimilem laſſitudinibus infert: uerum ſolam gracilitatem cum ſiccitate. Contingit igitur in boni ſucci & exercitatione utētibus corporibus, quum immodeſtius exercitata nō probe recurata fuerint. Diſcutiuntur enim ſic ſuperfluitates, & laxantur diſtenta corpora. Et nihil reliquū fit in corpore præter ſiccitatem, quam ex immodica euacuatione habet. Quare etiam correctio huius affectionis in appoſitione ac repletione euacuati cōſiſtit. Non poteſt autem hæc fieri, dum cutis rarefacta eſt. Proinde cutem contrahere oportet, ac denſare, & adſtringere. Contrahit autem & adſtringit, tum frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum eſt ne homo lædatur, qui iam rarus ſimul ac uacuus ob exercitiorum copiam factus eſt. A feruenti uero nulla læſio ſed ſecura denſitas cuti accedit, ita ut etiam relictus in ipſa calor reuocetur ex feruentis aquæ ſolio. Vnde feruentius calidæ ſolium parandum eſt. Exiliant autē ex ipſo ſtatim in frigidum, quo in ipſis maneat firmitas in cute unà cum caliditate. Nam & in ſequenti tēpore minus diſcutiuntur, & alimentum facile in carnes & in cutem ſuſcipiunt: quo bono nullum maius ipſis excogitare poſſis. Vitanda eſt autem longior in frigidæ ſolio mora. Exoluit enim frigidæ lotio, calidæ lotionis utilitatem. Prima itaque die lotus uelut dictum eſt, cibum accipiat boni ſucci & humidiorem. Secunda uero recuretur, modicæ ſimul ac mollis & lentæ frictionis uſu, & ſolio calido. Atque hoc faciat conſequēter per multos dies.

De laſſatis ex uenere. Cap. XL.

Debilitas uirium ſequitur ad immodicum ueneris uſum, præſertim in corporibus natura debilibus. Rareſit autem ipſis & cutis, ex uehementi motu. Et plurima fit per tranſpirationem diſcusſio ac exhalatio, & propterea ſiccitas. Aliquando uero etiam frigiditas conſequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris tranſpirationem ac ſudores. Correctio igitur horum eſt per conſtringentia ſpiſſantiaq; ac corroborantia cutem. De quorum numero eſt & moderatū exercitium, & feruentius calidæ aquæ ſolium. quies item ac ſomnus multus. Edulia uero ſint multitudine quidem pauciora, qualitate uero humidiora, & moderate calidiora: quo & concoctio bona fiat, & ſiccitas ex laſsitudine corrigatur.

De laſsitudinibus ſpontaneis. Cap. XLI.

Quum de laſsitudinibus ex gymnaſiis, aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de his quæ ſine uehementi motu ſponte fiunt docebimus: tales enim morboſæ ſunt uelut etiam Hippocrati uidetur: Laſsitudines enim inquit, ſpontaneæ denunciant morbos. Sunt autem & harum tres differentiæ, ulceroſa, tenſiua, inflãmatiua.

De laſsitudine ulceroſa ſpontanea. Cap. XLII.

Spõtanea igitur ulceroſa laſsitudo, ob uitioſos humores clandeſtine coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi ſunt, ut corrodant & ſtimulent ac pũgãt corpuſcula ſenſu prædita. Et quandiu quidem ipſi in uenis ammixti ſunt ſanguini, latet ipſorũ uis à ſanguinis bonitate ſuperata. Vbi uero in carnes & cutem tranſſumpti fuerint, & per mãſionem confirmati, tunc ulceroſam affectionem ac ſenſum inducunt. Et tunc maxime in talibus augentur, quum uomeri uolunt. Conſiderandum eſt autem in his, utrum in cute & carne ſola uitioſi humores contineantur, aut etiam cum ſanguine intra uenarum uaſa. Horum autem ſigna habes ex urinis, & morſu circa cutem, & ſudoribus. Quando

enim unà cum hoc quod etiam in urinis apparent ui-
tioſi humores,ſenſus quoq; ipſorum mordax circa
cutem contingit,& ſudores alieni,tum colore,tum ſa
pore apparent,manifeſtum eſt quod & in uenis cum
ſanguine uitioſi humores continentur,& quæ in cute
ſunt ac carne.Siquidem igitur modicus ſenſus uitio-
ſorum humorum cõtingat,ieiunum hominem per to
tum diem ſeruabimus,quieſcere ac dormire iuſſum.
Deinde ueſperi multum & pinguius illito,atque tem-
peratisſima calida loto,paucisſimum boni ſucci ac
ſorbilem cibum dabimus.Neque uero uinum prohi
bebimus,concoquit enim uinum ſemicrudos humo-
res,ſi quicquam aliud hoc facit,& ſudores ac urinas
prolicit,& ad ſomnum conducit.Siquidem igitur à
prædictis quieuerit hoc ſymptoma, paulatim ad con
ſueta reducere hominem oportet.Si uero ſequenti
nocte ac poſtera die adhuc permanſerit,aut auctum
fuerit,uidendum eſt de auxilio fortiore.Nam tales
ubi uires robuſtæ ſunt,alterũ ex duobus facere opor
tet,ut aut uenã ſecent,aut purgatione utantur,ita ta-
men ut decernas utro auxilio magis opus habent,ue
lut conſequenter dicam.Sin uero debiles fuerint ui-
res,minime ſecanda eſt uena.Purgandum uero mo-
derate aut omnino non.Si quidem enim cum multi-
tudine ſanguinis robuſtæ fuerint uires, uena ſecanda
eſt,aut conſuetæ excretiones ſuppreſſæ mouendæ:
uelut ſunt hæmorrhoides in ſede,& in mulieribus lu-
nares purgationes.At ubi ſoli uitioſi cõgregati ſunt
humores,citra ſanguinis multitudinẽ,ad conuenientẽ
redundanti humori purgationem ueniendũ eſt.Affli-
git aũt quandoq; bilis amaræ humor,aut atræ,quãdo
que pituita ſalſa aut acida aut ſeroſi hnmores.Siqui-
dem igitur ocioſiorem uitam habuerit homo,& ci-
bis craſſi ſucci uſus fuerit,& præſertim in hyeme,pi-
tuitoſus humor colligitur.Verũ in plurib.laboribus et
cibis acrioribus,& in ęſtate amara bilis coaceruatur.

In autumno uero, & eduliis eiuſmodi, ac laboribus diuturnis, atra bilis. Horum uero notas ſumere oportet, & ex colore, & ex hominis motibus, & ex urinis ac ſudoribus, & ex ſiti ac ciborum appetentia. Proinde de ſanguine prædominante reliquis humoribus, unà cum uiribus robuſtis, uenam ſecabis. Si uero uitioſi humores prædominantur, & uires robuſtæ ſunt, purgatione conuenienti utemur. At poſt uenæ ſectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem eduliis boni ſucci quæ exterſorium quid habent, uelut eſt ptiſana, & quæ nulla uiſcoſitate prædita ſunt, neque craſſi ſucci ſunt, neque multum nutriunt. Vtendum eſt, & balneis temperatisſimis, & unctione ac frictione moderata. Sed & reliqua diæta ac cura ſic facienda eſt uelut relatum eſt in laſsitudine ex gymnaſiis generata.

Si uero bonus ſanguis paucus fuerit, crudi uero humores omnino multi, uires autem debiles: Neque uena ſecanda eſt, neque purgatione, neque exercitio utẽdum: Immò neque omnino motu utendum eſt, neq; lauandum: Nam uenæ ſectio bonum ſanguinẽ euacuat, uitioſum autem, qui ſanè in magnis uenis circa hepar & meſaræum congregatur, ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morſus efficit & animi deliquia intenta, ad hoc quod nihil memorabile euacuat. Crudi enim humores omnes pigri ſunt ac ægre mobiles, ob crasſitudinem ac frigiditatem. Itaque obturant omnes arctas uias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad uentrem accedere ac inferri. Et ob hanc cauſam neque ipſi euacuantur, & alios impediunt. Ob eandem uero cauſam neque exerceri, neque omnino moueri, neque lauari hos conuenit. Omnes enim tales motus humores in totum corpus ducunt, & anguſtos tranſitus obturant. Seruandi igitur ſunt in omni quiete, & dãda edulia potusq; ac pharmaca attenuantia ac ſecantia, & crasſitudinem humorum conficientia, citra mani-

feſtam calfactionem. Nam humores quomodocun-que fortiter calfacti, undiqꝫ per corpus meant. Vtan-tur igitur in uictu aceto mulſo præſertim, aliquando & ptiſana: Aliquando uero danda eſt & aqua mulſa. Poſſunt enim ferre tenuem diætam, ſi qui alii idem poſſunt, propter ſubiectam crudorum humorū mul-titudinem. Quandoquidem uero præcordia omni bus talibus eleuata ſunt ac inflata & facile ſanè inflan-tur quicquid tandem ingeſſerint: Præſtiterit ipſis dare cum cibo modicum piperis, præſertim longi. Melius fuerit & diſpolitico uti medicamento. Commodiſ ſimum eſt autem ipſis acetum mulſum, ex ſolo opti-mo melle & aceto præparatum: ut ſint mellis quidē deſpumati partes duæ, aceti uero pars una, plus mi-nus. Præſtat enim ex accipientium ſenſu modum iu-dicare, non noſtris commoditatibus. Nam quod ma turæ iucundum eſt, hoc commodum eſt. Quod uero iniucundisſimum eſt, id maxime aduerſarium eſt. Pro deſt talibus etiam apomeli, & præſertim aridum fa-ctum. At ubi iam attenuati aliquantulum fuerint hu-mores, etiam uinum dandum eſt moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulſo coquen dum eſt aliquando hyſſopum & pulegium. Eduliis uero utendum attenuantibus, citra uehementem cal-factionem: qualis eſt capparis ex aceto mulſo, aut ex aceto & oleo. Poſtquam uero omnia perfecte bo na tibi apparuerint, tunc ad familiarem uictum paula tim reducere conare, ita ut moderatis exercitiis utan-tur, & balneis, & unctionibus. Idoneum eſt autem ipſis unguentum lasſitudinem eximens ex abiete pa-ratum, itemq; quod ex populo nigra fit, quorū præ-parandi modum inter Acopa uocata referemus. Con gruum eſt ipſis & oleum chamæmelinū, & anethinū: Item ſampſuchinum tempore hyberno. Sampſuchi-num uero oleū ſic præparatur. Coquitur ſamſuchus in dupliciuaſe cū oleo. Similiter coquitur & roſmari-

nus herba. Si uero hæc non habeas, radicem cucu-
meris ſylueſtris, aut althæa, aut bryoniæ, aut betæ al-
bæ accipe, & cũ oleo coque. multum enim diſcutiũt.

De laſsitudine tenſiua ſpontanea.
Cap. XLIII.

Tenſiua ſpontanea laſsitudo, ſi ſine exercitiis, aut alio quodam motu excitata fuerit, multitudinem nimirũ humorum indicat, qui nimia copia ſolidas animantis partes diſtendunt, & præſertim muſculorũ fibras. Vlceroſus ſenſus non eſt in hac laſsitudine. Sed neq; tumor alicuius partis ſub tactum aut uiſum cadens. Verum ſolum grauitatem & diſtentionẽ percipiunt. Manifeſtum eſt autem quod ſanguine redundante, optimum auxilium eſt uenæ ſectio incubito. Poſſunt & uenæ in talis ſecari. At uero poſt totius corporis euacuationem, ad diſtentarum partium laxationem procedendum eſt, per unctiones ac frictiones molles, ociumq; ac quietem. Et utendum eſt balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem exterſorium quiddam habentibus, qualis eſt ptiſana, & apomeli, & conſimilia. Et ut in ſumma dicam, poſt uenæ ſectionem eadem cura uti oportet, quæ relata eſt antea ad tenſiuam laſsitudinem ex gymnaſiorum exercitiis obortam.

De laſsitudine inflammatiua ſpontanea.
Cap. XLIIII.

Inflammatiua laſsitudo quum ſponte citra aliquem motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quod cum manifeſta inflammatarum partium caliditate conſiſtit, coeleuans muſculos in tumorem, neque paucarum horarum, ne dum dierum duorum aut trium moram ac dilationem tolerat: Sed ſtatim febrem uehementisſimam inducit, niſi quis ſanguinem detrahendo præueniat. Calidisſimus eſt enim talium ſanguis, & plurima opus habet ipſius euacuatione, omnes ferme ab hoc malo

appræhenſi,& plerique ipſorum etiam poſt uenæ ſe-ctionem febriunt. Quare neque cunctari, neque parum detrahere conuenit: Sed & cito euacuare, & uſque ad animi deliquium ducere,ſi nihil aliud amplius impedierit. Præſtat autem & detractionem repetere in eodem die,ita ut in priore euacuatione homo non animo linquatur. In poſteriore neque ferendum eſt animi deliquium. At quibus hoc modo affectis uena ſecta non fuerit,aut ſponte aliunde ſanguis eruperit,hi bona fortuna opus habent ut ſeruentur,& neque ſeruantur. Siquidem igitur in capite & collo dolores magis hæſerint,humeralem appellatam uenam ſecare oportet. Si uero thoracem & dorſum & lũbos doleant, internã uenã ſecabis. Sin æqualiter totum corpus,mediam. Siquidem igitur à uenæ ſectione febris permanſerit, curationem facere oportet, quàm in febrium tractatione referemus. Si uero ſine febre maneant, in prima quidem die à uenæ ſectione,ptiſanæ ſuccus aut alicæ ſolum dandus eſt. Similiter autem & ſecunda. Si autem & in tertia die ſine febre manet, etiam lauato & largo oleo iungito. Etiamſi autem laueris,moderatum tamen uictum exhibebis, ex lactuca, aut ſi ea non adſit,cucurbita:& alicam uelut ptiſanam coctam Sed & beta & malua,& atriplice utẽdũ eſt,ſi non adſit lactuca. Ex piſcibus dandi ſunt petroſi, & aſellus ex albo iure probe coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico,non frigidæ aquæ potionem, ſed calidæ. Poſt tertiam ſi tolerabilis manet æger, inſpergere oportet in potum,uini parum albi ac tenuis,& de cætero pro ratione reficere,per boni ſucci & neutiquam calfacientis diætæ uſum.

Quali curatione ad frigiditates utendum eſt. Ex Herodoto. Cap. XLV.

Duplex eſt frigiditatis curandæ modus. Nam & futuram frigiditatem præcauere oportet,&

corrigere iam factam. Quo igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aere uerſaturus eſt: neque famem tuliſſe, neque præuomuiſſe oportet neque cruditatem pertuliſſe, aut fatigatum eſſe, aut crapula impletum eſſe. Frigiditas enim conſequens ad ciborum cruditatem, morborum cauſa eſt. His uero qui famem perrulerunt, frigiditas ad ipſos neruos penetrat, qui nudi quodam modo ſunt, & propria materia priuati. Quapropter qui in frigido aere uerſabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere debet. Plantas autem pedum, cerato ex laurino parato illinere. Aut ipſas lauri baccas cerato excipe, ac utere. Verum ex ueteribus quidam ſuccum cyrenaicum milii magnitudine, in talibus neceſsitatibus deuorandũ dederunt, cera oblitum. At uero à conuerſatione in frigido aere, deſidere non oportet, ſed ambulare prius in tepidiore loco. Et poſtea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari. Non præſente uero balneo, ad ignem corpus illinendum eſt, ac confricãdum diligentius tum per ſeipſum, tum per alios. Deinde accipiendus eſt cibus calidus potentia & actu. Vinum uero neq; ualde acerbum, neque nimis uetus dandum eſt. Tale enim neruoſas partes offendit, iam à frigore uexatas, & præſertim ueſicam ac rhenes. Si uero ſequenti die frigiditas perſeueret, curatio per balneum aut inunctionem conuenit. Et diæta conſimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaricino ac ſimilibus præparata.

Cutis denſatæ curatio. Galeni. Cap. XLVI.

Denſatur aliquando cutis, tum per uehemens frigus, tum per balnea aluminoſarum aquarum, aut aliquid huiuſcemodi. Fieri poteſt autem ut & poſt balneum, & poſt ſudores, aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis denſetur. Cognoſcitur affectio calore albidior quàm pro natura, & cutis ariditate ac dẽſitate, & quod ſic affecti in exercitiis ęgre

calefiant. Neque enim ſudant, neque bonū colorem habent. Si uero etiam à plurimis exercitiis coacti ſudauerint modicum ac frigidum ſudorem excludunt. Sanatio horum eſt calfactio & cutis rarefactio. Vtendum igitur eſt exercitiis, & balneis calidioribus, præſtat autem in prima balnei domo ſuper leui lapide ſedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio, uelut eſt quod dulcisſimum eſt, uerū duorum aut trium annorum: Vtantur & lauacro natationi apto, calido temperato diutius. In frigido uero ne immorentur. Neque uero aqua ſit ualde frigida. Vbi uero induere ſe uolunt, inungantur aliquo moderate calfaciente, quale eſt anethinum aut cicinum. Ex ungentis uero gleucinum, aut ſuſinum, aut irinū, aut amaracinum. Cibis porrò utantur moderatis, nihil uiſcoſi habentibus.

Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor. Herodoti. Cap. XLVII.

Quem ad modum frigiditas famelicos magis lædit, ſic ardor repletos. Quare qui in æſtiuo ſole uerſari uolet, repletionem & acrium eſum uitet, uinoſitatē item ac cruditatem. præhumectet autem corpus balneis potabilium aquarum, & cibis humectantibus. proſpiciendum eſt & in mora ipſa ſub ſole, ut caput tegatur, leuiore aliquo ueſtimento, aut foliis uitis, aut myrti, aut polygoni. Si uero ſitis uehemens oriatur, non aceruatim ingerendus eſt frigidæ potus. Plurimis enim hinc præterfuſio aquæ intercutem contingit. Aliis uero ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapſa, tuſſes & grauedines excitat, aliquibus etiā tabem. Præſtat igitur prius faciem frigida proluere manusq́; ac pedes, deinde colluto ore paulatim ex interuallis abſorbere. Poſtquam autem diſceſſit à ſole, temperata calida ſe lauet, & in frigida natet. Si uero non adſit balneum, aqua & oleo, aut aqua & roſaceo totū corpus humectetur, & mollibus manibus præ

fricetur,& tunc in frigidam inſiliat,præſertim ſi aſſue tus fuerit. Si uero nihil tale adeſt,aqua perfundatur. Poſtea potus quidem ſit aqua. Edulia uero, lactuca, intyba,cucumis,cucurbita. Vinum quoque dilutius ſolito ſit. Obſonium piſces delicati,domeſtica gallina ex iure albo. A coitu uero abſtineat. At ubi caput uehementer calfactum eſt,aut ſtomachus adhuc exardet,ut alba & glutinoſa ſit ſaliua,ut uix ſputo reiici poſſit,& reliquum corpus pigrum apparuerit,ac ueſut exolutum: caput roſaceo irrigandum eſt,aut roſarum ſucco cum oleo omphacino,aut polygoni ſucco,aut pampinorum uitis,aut intubi,aut alicuius ſimilis ſucco. Totum uero corpus humectandum eſt aqua & oleo,aut aqua & roſaceo. Super ſtomachum autem molle linteolum imponendum uino & oleo imbutum. Aut ceratum roſaceum,aut melinũ quod abſinthium habet aut portulacam. Optimum eſt autẽ & abſinthii cremorem bibere,ad detergendas bilioſas & acres in uentre congregatas ſuperfluitates. Cõducit & roſaceum abſorbendum dare ad cyathi unius menſuram.

De matutina frictione. Galeni. Cap. XLVIII.

Matutinam frictionem aſſumimus poſt ſuperfluitatũ excretionem,excellenter quidem mollem in plus iuſto reſiccatis,& in his qui in uehementi frigore uerſariuolent,& quibus propoſitum eſt frigida lauari, & qui laſſitudinis ſenſum habent,& in quibus cutis denſitatem corrigere uolumus cum largo oleo. At uero denſitatem ex frigore obortam ſanamus,primum quidem ſiccarum & aſperarum frictionum uſu, deinde frictionibus ex oleo calido. Ad raritatem uero cutis obortam ex balneis,aut frictionibus,aut ob ueneris uſum: paucis quidem ſiccis frictionibus utimur, paucis uero etiam poſt ipſas, ex oleo frictionibus,& eo quopiam ex adſtringentibus. Cæterum humiditates ex multo potu obortas ſolæ ſiccæ frictiones cu-

rant, per lintea factæ, citra pinguitudinem, aut cum aqua ex diſcuſſoria ui præditis.

De ueſpertina frictione. Cap. XLIX.

Veſpertina frictio laſſatis, aut reſiccatis, aut alimentum non ſentientibus commoda eſt. Prandium in his partius fiat, & amplius tempus intercedat uſque ad cœnam, & plerunque in quiete. Deinde etiam paululum deambulent. Melius enim eſt ſi ſubductis cibis etiam uentrem exonerauerint. His ita factis, citra periculum frictio aſſumitur. Frictio fiat cum oleo dulci, uentre penitus non contacto. Periculum eſt enim, & ipſos cibos prius concoqui, & ſemicoctum aliquem humorem digeri, & caput perturbari, & ſtomachum ſubuerti. Quare nardino ungento uenter perfundendus eſt abſque defrictione.

De cruditate. Cap. L.

Quot modis cruditas fiat, & quomodo uarie reſiſtere oportet oborientibus ex hac corpori detrimentis, in loco de alui affectionibus poſtea declarabitur. Nunc uero neceſſarium eſt dicere quomodo ad urgentia accidentia inſtare oportet. Ructu itaque accedente ac irritante, & grauitate circa præcordia exiſtente, & ex hac moleſtia quadam in totum corpus ſe diffundente, non cunctandum eſt ad uomitum deuenire ſed aqua plurima tepida hauſta cogendus eſt, ut cibi penitus excernantur. Vbi enim permanſerint, & torminum, & dolorum, & grauitatis, capitis, & deſtillationis, aliquando uero etiam febris, cauſa fiunt. Si uero quis natura difficulter uomat, aut ob aliam quandã cauſam uomere impediatur, elaborandum eſt omni modo ut cibus ſubducatur, & ex præcordiis ſecedat Ad hæc erectior decubitus paretur. Adiuuat enim, ſi quicquam aliud, concoctionem. Et ſi uigilans quis fuerit, propter nimiam expletionem ſomnum aſſequi non potens, is immotus permaneat, & eadem decubitus figuram conſeruet. Nam aſsiduæ con-

uerſiones flatus pariunt. Flatus autem materiam ſurſum uergere faciunt. Si uero perſeuerarit hoc accidēs etiam pharmaci concoctorii ex malis cydoniis, præparati, cochlearii menſura danda eſt. Si uero quis adſuetus ſit ad frigidæ potum, & multam ſitim percipit non incongruum fuerit ſinceræ frigidæ heminam exhaurire. Celerrime enim corroboratum os uentris quæ in aluo ſunt expellit. At uentrem nardino ungento illinere oportet, & partes circa præcordia fouere, & extremarum partium frictione uti, Exonerata aluo ad deambulationem procedendum eſt, tarde progrediendo, ne uapores ex cruditate ad caput allati concutiantur. Poſtea uero ad conſueta uitæ munia ꝑgendum eſt. Deinde ſuccedat balneū &, inunctio ex oleo dulci. Vtilis eſt & abſinthii potus. Cibo uero utendum eſt facile concoctili ac moderato, & cui addita ſunt quæ aluo commodant, uelut ſunt erinacei & cancri. Deinde olera, beta, malua. Modice utendū eſt uino, uerum calidiore. A reliquis uero abſtineat, uelut ſunt acrium eſus, & bellaria, ac placentæ ex melle, & fructus dulces. Talia enim omnia ægre concoqui ac digeri poſſunt. Hinc autem ſomnus imperturbatus ſuccedat.

De crapula. Philumeni. Cap. LI.

Sed & cruditates ex uino obortas, quas crapulas uocant, ferè eodem tractare oportet, ita ut cogamus ipſos uomere, à tepida aqua, aut ſola immiſſione digitorum aut pennarum, & in lecto quieſcere iubeamus & turbationem ſomno ſedemus. Et ſi quis ſanè ad frigidæ potum adſuetus ſit, & ſtomachi ac uentris uexationem ſiue morſum perceptet, dandi ſunt ipſi cyathi duo aut tres ſynceræ puræ frigidæ, aquæ ex interuallis. Sedata uero turbatione, cibos exhibebimus boni ſucci, & magis frigefaciētes. Potus aūt ſit modicus uinū albū & tenue, dilutius tēperatū. Optimus uero in his eſt uini abſinrhitæ potus à balneo.

De æqua-

De æqualibus intemperaturis. Galeni. Cap. LII.

Quum tractauerimus quomodo quis à prima ætate uſque ad ſenectutem conſeruet hominem optime constructum: Tranſibimus nunc ad eos qui ſtatim ab initio morboſam corporum constructionem adepti ſunt. Duplices autem ſunt ſecundum genus uitioſæ corporum structuræ: Quædam enim æqualiter habēt temperatas uniuerſas corporis primas partes, quæ ſimilares appellantur. Quædam uero inæqualiter. Dico autem æqualiter, quum ad aliquam intemperaturam immutatæ fuerint omnes ſimul corporis partes frigidiores quàm conuenit, aut calidiores, aut ſicciores, aut humidiores factæ. Et per coniugationē, quædam calidiores & ſicciores. quædam humidiores & frigidiores, quædā calidiores & humidiores, q̄dā frigidiores & ſicciores. Et ſanè iuxta instrumētaliū partiū compoſitionem, aliquæ æqualiter, aliquæ inæqualiter cōpoſitæ ſunt. Vidi.n.iam quoſdā habere uentrē quidem frigidum, caput autem calidum: alios uero caput frigidum, uentrem uero calidum. Vidi autem & uentrem per accidens aſſidue bile uexatum, qui nō eſſet natura calidius: Quem ad modum etiam alium frigeſientem, qui non eſſet frigidius. Sic & caput, & hepar & ſplen, & omnes aliæ partes, fruuntur aliquādo alterius intemperatura, quum ipſæ ex natura nihil læſæ ſint in proprium temperamentum, neque cōtrario modo diſpoſitæ. Proinde de primis optimum tēperamentum adeptis à me dicetur, quo hoc exemplum habeas quod temperatum eſt. Deinde de his qui æqualem intemperaturam habent. Demonſtratum eſt à me ſæpe, impoſſibile eſſe unam aliquam intemperaturam diutius perſeuerare: Ipſa enim ſibiipſi neceſſario aliam quandam aſciſcit. Illud porrò noſſe expedit, quod quæcunque corpora morboſam structuram in prima natiuitate habuerūt, eo omnino non perueniunt ad ſenectutem. Si uero etiam perue-

nerint,unum quendam morbum diuturnum habent. Propoſuimus autem in hac tractatione de uitioſam ſtructuram habentibus agere,conſiderantes quomodo quis ipſa conſeruet ut plurimum ſana.Prius uero referendæ ſunt temperamentorum notæ.poſtea conſequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dinotio.
Cap. LIII.

Optime temperatus eſt homo quum corpore apparet exacte medius inter omnia extreme diſpoſita corpora,in gracilitate ac craſſitudine,mollicie ac duricie,caliditate ac humiditate, ſiccitate ac frigiditate. Et, ut in ſummma dicam, ſi animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit. Medio item modo ſe habuerit inter hirſuta corpora ac glabra, & inter nigra colore ac alba. Habuerit autem capillos, dum quidem puer eſt fuluiores,in uigore uero ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ.
Cap. LIIII.

Calidius quàm conuenit temperamentum totius corporis,nunc dico illud quod proportionem ſecundum humiditatem ac ſiccitatem inculpabilẽ habet. Qui igitur ab initio talem corporis naturam adepti ſunt,ſaniores aliis apparent,& articulata uoce loquũtur,& canunt,& citius gradiuntur.Augebitur autem ipſis caliditas pro annorum proportione. Iuxta uigorem autem ætatis palam calidiores apparent.Quare morbis & accidentibus à flaua bile facile capiuntur: Nã multa caliditas paulatim conſumens humiditatem,ſiccius temperamentum efficit.Hi colore rubicundi ſunt,& nigros capillos habent,progreſſu uero temporis etiam moderate denſos. Habentq; uenas amplas,ſunt enim & graciles. Nam pingues & uenas amplas habentes,non natura pingues ſunt, ſed acquiſitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ.
Cap. LV.

Frigidum ad contactum eſt his corpus, depile, & pingue. Color aũt unà cũ capillis, fuluior his eſt. Si uero multa eſt ftigiditas, liuidi ſunt & plũbei coloris, & anguſtas uenas habent. Si uero quis anguſtas habet uenas, & gracilis eſt, is neceſſario acquiſitũ temperamentum habet, & non ex natura gracilis eſt.

Sicciotis temperamenti notæ.
Cap. LVI.

Ægre mobile, & ſiccũ, & ſqualidum in his fit corpus faciſſime ab omnibus ſiccantibus. Nam & natura excarnes ſunt ac graciles. At cum hoc quod hi graciles ſunt & excarnes, amplius etiam durum & aſperum apparet tangentibus horum corpus. Gracilitas autem non ſolum ad naturales conſequitur temperaturas, ſed etiam ad acquiſitas ex longa conſuetudine ſuccedit.

Humidioris temperamenti ſigna.
Cap. LVII.

Humidius temperamentum in reliquis conſimile eſt temperato. Verum mollius & carnoſius. Nam mollicies ab humida temperatura ſeparari non poteſt. Quem ad modum ſanè & craſſicies non ſolum ad naturalem, ſequitur temperaturam, ſed etiam ad eam quæ ex longa conſuetudine facta eſt, ſuccedit. Proprium autem eſt humiditatis etiam grauari corpus ab omnibus humectantibus.

Calidi & humidi temperamenti notæ.
Cap. LVIII.

Mollius & carnoſius eſt hoc, optimo temperamẽto. Vbi uero plurimum fuerit auctum, putredinoſis facile capitur morbis. Si uero paulo humidius: Multo uero, calidius fuerit, tales molliores ſunt moderatis, & carnoſiores, & non paulo calidiores. Nigri autem ſunt ipſis capilli, & caro non pinguis. Si uero

paulo calidius,multo autem humidius fuerit, mollis his & multa eſt caro,& color mixtus ex rubro ac albo,& ad contactum paulo ſunt calidiores. Quo uero in ſumma dicam,in coniugatis temperaturis ſemper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & ſicci temperamenti notæ.
Cap. LIX.

Calidum & ſiccum temperamentum hiſpidius ac calidius eſt,& gracile.Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute. Temporis uero progreſſu etiam caluicies ſequitur. At uenæ ipſius amplæ ſunt,& arteriæ magnæ ac uehementiſſime pulſantes.Et ſanè & firmum,& articulatum,& muſculoſum,& minime pingue totum corpus.Et cutem ipſam duriorem ac nigriorem.

Frigidi & humidi temperamenti notæ.
Cap. LX.

Thorax his anguſtus eſt,& pilis nudus,quẽ ad modũ etiã totum corpus.Cutis autem tenera & alba.Capillis ſubfului,præſertim in iuuentute, & ſeneſcentes, non calueſcunt.Sunt item timidi,& minime audaces, ac pigri,& obſcuras habent uenas. Et craſſi ſunt ac pingues,& fœmoribus ac muſculis infirmi & inarticulati,& fiunt blæſi. Quod ſi frigiditas ac humiditas amplius augeſcant,color unà cum capillis fuluus euadit:Si uero plurimum augeſcant,liuidus. At ſi inæquale fuerit qualitatum augmentum,eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabuntur.

Frigidi ac ſicci temperamenti notæ. Cap.LXI.

Si uero frigiditas ac ſiccitas ex æquo fuerint auctæ naturam durum & gracile habẽt tales corpus,albũq; ac non muſculoſum,& inarticulatum,ac debile,& ad tactum frigidum,pinguitudo tamen ipſis etiamſi graciles ſint,per carnem diſſeminata eſt.Pili & color corporis pro menſuræ frigiditatis portione ſe habent. Porrò quum calida & ſicca temperatura,in tempore

inclinatæ ætatis,ſæpe tranſeat in ſiccam ac frigidam, habitus talium gracilis ac durus ſimiliter fit, uerum melancholicus eſt.Et propterea colore nigriores ac hiſpidiores fiunt. Prædominabuntur autem ſemper prædominantis temperamenti notæ,obſcuræ uero alterius notæ erunt.

De capitis dinotione. Cap. LXII.

Caput paruum quidem uitioſæ cerebri ſtructuræ proprium ſignum eſt.Magnum uero non neceſſario bonæ.Siquidem enim propter robur inſitæ uirtutis materiam multam ac bonam creantis factum eſt,bonum eſt.Si uero propter ſolius materiæ multitudinẽ, non bonum.Diſtinguendum uero de ipſo tum ex figura,tum ex his quæ ab ipſo ortum habẽt. Ex figura quidem,ſi fuerit concinna.Semper enim hoc ſignum bonum eſt.Ex his uero quæ ab ipſo ortum habent,ſi ualidam ceruicem habet,& aliis oſſibus optime diſpoſitum eſt.Et ſi uniuerſum ipſorum neruoſum genus bene nutritur,ac robuſtum eſt.Et ſi oculi acri uiſu fuerint præditi. At uero acuminata capita defectuoſam circa occiput aut frontem eminentiam habent,aut ultra iuſtum modum auctam. Proinde ut plurimum ſicut magna,ita etiam hæc capita uitioſa comperimus.Raro autem & ex his aliqua ſunt bona efformatrice ipſorum uirtute forti exiſtente,& multitudinem materiæ bonam adepta.Nam qui acuminata capita habent,& ceruice ualida præditi ſunt,hi tum aliis partibus omnibus tum oſſibus robuſti ſunt, ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ. Cap. LXIII.

Temperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet,itemq; ſuperfluitates quæ per palatum, aut aures,aut nares purgantur, minimeq; lædetur ab omnibus extrinſecis quæ calfaciunt, & frigefaciunt, & ſiccant,& humectant.Talibus pili capitis dum infantes ſunt,ſubfului ſunt:pueris uero ſubflaui: perfe-

ctis autem flaui ſiunt, medium quodam modo tenentes inter exacte criſpos ac ſimplices. Nec uero facile caluefcunt.

Cerebri calidioris notæ. Cap. LXIIII.

Si uero moderato calidius fuerit, uniuerſa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum uenæ conſpicuæ. Pili his genitis cito in capite oriuntur, ubi multo ſunt calidiores temperatis, nigri & multi, & criſpi ac robuſti: Vbi uero non multo ſubflaui primum deinde nigreſcunt, & progreſſu ætatis calueſcunt. Superfluitates in palato, & naribus oculisq; ac auribus, pauca his ſunt ac matura, quum inculpate ſani fuerint. Replentur autem capite maxime, quum incauta diæta utuntur, & grauantur à calfacientibus eduliis, potibus, & odoribus, atque omnibus forinſecus accidentibus. Et hoc magis adhuc, ſi non ſolum calida ex natura fuerint talia, ſed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ. Cap. LXV.

Superfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli uero ipſis recti ſunt & fului ac ſtabiles, & multo tempore à natiuitate orientes, tenues ac macri primum. Et cito à frigidis cauſis læduntur, & iuxta ipſum læſionis tempus deſtillationibus ac grauedine corripiuntur. Neque uero capitis partes ad tactum calidæ ſunt, neque rubicundæ apparent. Et oculorũ uenæ inconſpicuæ ſunt. Et ipſi quodam modo ſomnolentiore.

Siccioris cerebri ſigna. Cap. LXVI.

Meatuum à ſuperfluitatibus puritas, & ſenſuum ſinceritas, ſignum ſunt talis temperamenti. Vigilantiſſimi uero ſunt, & pilos robuſtos celerrime ubi nati ſunt producunt, criſpos magis quàm rectos. Cito uero caneſcunt.

Humidioris celebri notæ.
Cap. LXVII.

Pili ſimplices, & omnino non calueſcunt, & ſenſus

caliginoſi ſunt & ſuperfluitatem copia adeſt, & ſomni multi, ac profundi.

Calidioris & humidioris cerebri ſigna. Cap. LXVIII.

Si uero caliditate affuerit humiditas, utriſque parum excedentibus modum, bonus color adeſt & calor, & uenæ oculorum magnæ ſunt, & ſuperfluitates plures moderate maturæ. Et capilli recti ac ſubflaui. Et non facile caluefcunt. Replentur autem & grauantur capite à calfacientibus ac humectantibus. Quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem ueniunt, morboſum fit his caput & ſuperfluitatibus redundans, & quod facile ab humectantibus ac calfacientibus læditur. Auſter his ualde aduerſatur, optime autem in aquilonariis locis degunt. Neque uero uigilare poſſunt diutius, & ubi ad ſomnum ſe ipſos conuerterint, ſimul ſopore præmuntur altiore, & uigiliis, & in ſomniis uarias imaginationes obuerſantes habent. Viſum item habent caliginoſum, & ſenſus non exactos. Si uero una temperatura fuerit intenta, notæ ipſius magis prædominabuntur.

Calidi ac ſicci cerebri notæ. Cap. LXIX.

A ſuperfluitatibus puri ſunt hi, & ſenſibus ſinceri, ac uigilantiſſimi. Et cito caluefcunt: prima capillorū generatio ipſis celerrima eſt, & probe nutritur. Sūt autē nigro ac criſpo capillo præditi, & calidi ad capitis contactū. rubicundiq; uſque ad uigoris tempus.

Frigidi ac ſicci cerebri ſigna. Cap. LXX.

Frigidum ac decolor caput efficit hoc temperamētum, quantū in ſe eſt. Alterantur enim aliquando partes ipſius, ex humorum in toto corpore temperamēto. Tales temperaturæ uenas oculorum latentes habent, & à frigidis cauſis prompte læduntur. Quare ēt inæqualiter ſani ſunt iſti, aliquando quidem capite leuiſſimi, & meatibus, à ſuperfluitatibus, puri: Aliqdo

uero deſtillationibus ac grauedine ob paruas cauſas corripiuntur. Senſus ipſis ſunt in iuuentute quidem ſinceri, & per omnia inculpabiles. Verum progreſſo temporis cito contabeſcunt: Et ut in ſumma dicam: Omnibus capitis partibus cito ſeneſcunt, quare etiam cito calueſcunt. Capilli ipſis geniti prodeunt quidem uix, uerum macri ac fului. Progreſſu temporis frigidi tate prædominante ſiccitati, non calueſcunt. Si uero ſiccitas obtinuerit dominium, parum hi calueſcunt.

Frigidi ac humidi cerebri notæ. Cap. LXXI.

Humidæ ac frigidæ cerebri temperaturæ ſoporoſos faciunt & ſomnolentos, & ſenſibus uitioſos, ac ſuperfluitatibus redundantes, & quibus caput facile frigefiat ac repleatur, & qui deſtillationibus ac grauedine facile corripiantur. Tales tamen non calueſcunt.

Ventris ſiccioris ſigna. Cap. LXXII.

Si cito ſiticuloſi fiunt, & modicus ipſis ſuffecerit potus, & uberiore grauentur, & fluctuationes habuerint ſuperfluitate ipſis innatante, & eduliis ſiccioribus gaudeant.

Ventris calidioris notæ. Cap. LXXIII.

Calidior uenter concoquit melius quàm appetit: & multo magis quæ dura ſunt & difficulter alterētur Quæ enim facile alterantur, in ipſo corrumpuntur. Gaudet autem eduliis ac potibus calidis, & neque à frigidis læditur, ſi moderatus contingerit ipſorum uſus. At uero calidorum forinſecus allabentium diuturnam conuerſationem ferre non poteſt.

Humidioris uentris notæ. Cap. LXXIIII.

Hi neque ſiticuloſi fiunt, & ampliorem humorem citra moleſtiam ferunt, eduliisq; humidioribus gaudent.

Frigidioris uentris notæ. Cap. LXXV.

Frigidior natura uenter, bene quidem appetit, non autem bene concoquit, & præſertim edulia quę ægre alterantur & frigida ſunt. Facile itaq; in ipſo aceſcunt,

& propterea ructum acidum habet. Et gaudet quidē frigidis, læditur autem facile immodico eorum uſu. Atque ita etiam extrinſecus allabentium ipſi frigidorū diuturnam conuerſationem ferre nequit. Cæterum ex morbo conflatæ in uentre intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quod contraria concupiſcūt, nō ſimilia, uelut naturales. Siquidem igitur concoquit ꝓbe, temperatus eſt uenter: Si uero non concoquit, nō omnino intemperatus eſt. Sed ſiquidem nidoroſos ac fumoſos efficit ructus, immodicus eſt ipſi ac feruens calor. Si uero acidos, uiceuerſa. Sic etiam uentres qui ægre concoctilia probe concoquunt, immodicum calorem habent. Si uero ipſa non concoxerint debilis eſt ipſorum calor. Conſiderandum eſt autem an ob aliquem humorem aliunde in uentrem confluentem, hoc ipſis contingat. Nam ad pituitoſos humores, acidi ructus conſequuntur: Ad bilioſos uero, nidoroſi aut uiroſi, aut aliæ quædam peregrinæ qualitates. Communia autem accidentia omnium redundantium in uentre humorum ſunt nauſeæ. Verum ſi quidem in uentris amplitudine humores innatarint, ſupernatabunt in his quæ per uomitum reiicientur. Si uero in ipſis uentris tunicis impacti fuerunt, fruſtra lancinabunt per inanes nauſeas, ita ut nihil uomitu reiiciatur.

Pulmonis notæ. Cap. LXXVI.

Non ſolum uenter ſiticuloſos & non ſiticuloſos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes: Sed etiam thorax, cor, & pulmo. Verum qui propter horum caliditatem ſitiunt, plus inſpirant, & amplius ac diutius efflant. Percipiunt autem æſtum in thorace, non circa præcordia ſiue hypochondria græcis appellata quem ad modum qui propter uentrem ſiti uexantur. Et ſanè ubi bibunt, non ſtatim quieſcunt: & frigidus potus magis ipſorum ſitim ſedat, quàm multus calidus. Refrigerat autē ipſos & frigidus aer inſpiratus,

qui ne alleuiat quidem propter uentrem ſiticuloſos. Sic uero etiam frigefactum thoracem habentes, à frigida inſpiratione ſenſibiliter læduntur. Et maxima eſt hæc frigidi pulmonis nota. Quem ad modum autem frigidum aerem inſpirantes, palam ſentiunt moleſtiã ac frigiditatem: Sic calidus ipſis eſt gratus. Sed & pituitoſas ſuperfluitates hi cum tuſſi reiiciunt. At pulmonis ſiccitate ſuperfluitatibus carent, & uocem puram habent. Quem ad modum humiditas, obſcuram & raucam uocem efficiunt, & ubi amplius aut acutius loqui uolunt, ſuperfluitates ipſis incurrunt.

Cordis calidioris notæ. Cap. LXXVII.

Magnitudo reſpirationis, & pulſus uelocitas ac denſitas, calidioris cordis notæ ſunt. audaciaq;, ac uelocitas ad actiones obeundas impigra. Si uero amplior fuerit caliditas, excandeſcentia & furioſa temeritas. Eſt & thorax ipſis hirſutus, & maxime pectus præcordiorum partes thoraci uiciniores. Vt plurimum uero & totum corpus calidius fit ex calido corde, niſi hepar magnopere reluctetur. Sed & thoracis amplitudo, caliditatis ſignum eſt, niſi etiam hic magnopere cerebrum reſiſtat.

Frigidioris cordis notæ. Cap. LXXVIII.

Pulſus ſunt moderatis minores, non tamen tardiores neceſſario, aut rariores. timidi uero ex natura ſunt tales, & ſocordes, ac minime audaces, & pectus pilis nudum habent.

Siccioris cordis notæ. Cap. LXXIX.

Pulſus ſunt duri, & animi concitationem non facilem, ſed feram & ægre ſedabilem tales habent. Et ferme totum corpus his ſiccius eſt, niſi hepar reluctetur.

Humidioris cordis ſigna. Cap. LXXX.

Pulſus molles: & mores ad iram procliues, ac facile ſedabiles. Et totum corpus humidius, niſi hepar reſiſterit.

Calidi ac ſicci cordis ſigna. Cap. LXXXI.

Pulſus duri & magni, & ueloces ac denſi, & reſpirationes magnæ ac ueloces & denſæ. Et pane multo magis uelocitas ac denſitas ipſarum augeſcit, ſi thorax ad proportionem cordis reſponderit. Hi omnium maxime pectore hirſuti ſunt, & circa pręcordia. Ad actiones uero expediti, & animoſi, & tyrannicis moribus præditi, & celeres ad iram, ac pertinaces in ipſa.

Calidi & humidi cordis notæ. Cap. LXXXII.

Si uero humiditas unà cum caliditate dominetur, minus quidem prædictis hi hirſuti ſunt, nihil uero minus ad actiones expediti. Verum non adeo ferus eſt ipſis animus, ſed ad iram ſolum ſunt procliues. Pulſus uero molles ſunt & magni, & ueloces ac denſi.

Frigidi & humidi cordis notæ. Cap. LXXXIII.

Pulſus molles ſunt. Mores minime audaces, ac timidi, & pigri. Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minime furioſi fiunt. Nam neque ad iram procliues ſunt. De thorace ac toto corpore ſimiliter uelut in ſuperioribus diſtinguendum eſt.

Frigidi ac ſicci cordis notæ. Cap. LXXXIIII.

Pulſus duri & puri: Hi omnium maxime ab ira alieni ſunt. Coacti tamen ad iraſcendum, in ira perſeuerant. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ. Cap. LXXXV.

Venæ amplæ, flaua bilis copioſior. Tempore uigoris etiam nigra. Calidior eſt ipſis ſanguis. Et propterea etiam totum corpus, niſi cor reſiſtat. Præcordia & uenter hirſuta ſunt.

Frigidioris hepatis notę. Cap. LXXXVI.

Anguſtia uenarum, pituita copioſior, & ſanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior, niſi à corde calefiat. Præcordia & uenter his pilis nuda ſunt.

Siccioris hepatis ſigna. Cap. LXXXVII.

Sanguis craſſus & paucus, uenæ duræ, & uniuerſus corporis habitus ſiccior.

Humidioris hepatis ſigna. Cap. LXXXVIII.

Sanguis copioſior & humidior. Venæ molliores. Sic & totum corpus, niſi cor reluctetur.

Calidi ac ſicci hepatis ſigna. Cap. LXXXIX.

Præcordia hirſutisſima. Sanguis crasſior ac paucior. Amara bilis plurima. Iuxta uigorem etiam atra. Venarum amplitudo ac duricies. Sic & totum corpus calidum ac ſiccum. Nam caliditas ex corde proficiſcens, frigiditatem ex hepate proficiſcētē ſuperare poteſt. Quem ad modum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis ſuperare poteſt. At ſiccitatem hepatis, cor humidius ad contrarium tranſmutare non poteſt. Quare manifeſtum eſt quod ubi amborum temperatura in idem concurrerint, totum corpus exacte iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ. Cap. XC.

Minus quidem quàm calidum ac ſiccum præcordia hirſuta facit. Verum plurimum ſanguinem & uenas magnas habent tales. Et habitum humidum ac calidum, niſi cor reſiſtat. Si uero amplius utriſque qualitatibus naturalem modum exceſſerit, facile capitur morbis, putredinoſis ac mali ſucci, atque hoc adhuc magis, ſi amplius aucta fuerit humiditas, paululum uero caliditas. Si uero uice uerſa, modice aucta fuerit humiditas, plurimum uero caliditas, uitioſi humores minime gignuntur.

Frigidi ac humidi hepatis notæ. Cap. XCI.

Depile habet præcordium, ſanguinem uero operatur pituitoſiorem, unà cum uenarum anguſtia. Et corpus totum frigidius ac humidius, ſi non à corde ad contrarium transferatur.

Frigidi ac ſicci hepatis notæ. Cap. XCII.

Frigidum ac ſimul ſiccum hepar, corpus modici ſanguinis, & anguſtarum uenarū facit, atq; frigidius.

Præcordia uero pilis nuda, talibus ſunt, niſi & hic cor ſuperarit.

Teſtium tempetamenti ſigna. Cap. XCIII.

Calidum teſtium temperamentum uenereum eſt, fœcundumq; ac maſculorum generatiuum. Et cito hirſutus facit genitales partes, & circumſitas moderate. Frigidum uero uice uerſa. Humidum autem multo & liquido ſemine abundat. Siccum uero pauco & moderate craſſo. At calidum & ſiccum, craſsiſsimi ſeminis eſt ac fœcundisſimum. Et celerrime ad coitum ſtimulat animal ſtatim ab initio. Tales etiam celerrime hirſuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca ſitas, ſurſum uſque ad umbilicum, deorſum uſque ad media fœmora. Concitatum quidem igitur eſt tale temperamentum ad uenerem, uerum citisſime ſatiatur, & ſi cogatur læditur. Si uero humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirſuti ſunt hi, ſed plus ſeminis habent. Non tamen magis aliis appetunt, ſed multæ ueneri minore detrimento ſufficiunt. Si uero & humiditas & caliditas multum fuerint ſimul auctæ, ex ueneris abſtinentia magis læduntur: At ſi teſtes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis, nudæ ſunt. Et tarde rem ueneream agere incipiunt, & neq; ad actionem procliues ſunt. Aquoſum autem & tenue eſt ipſis ſemen & infœcundum ac fœminarum generatiuũ. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis ſimile eſt. Craſsius eſt autem ipſis ſemen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum ſcrotum cum teſticulis laxatum habent, & uelut exolutũ, hi uiribus ut plurimum ſunt debiliores. Qui uero contractum habent ſcrotum unà cum teſtibus, & uelut adſtrictum robuſtioribus uiribus ferme præditi ſunt. Et huius rei ſigna ſumi poſſunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum temperamentorum correctio. Cap. XCIIII.

Quandoquidem in calidis intemperaturis bilioſa ſperfluitas redundat: Conſiderare in his oportet, utrũ ſubit ipſis bilis cum ſeceſſibus ac excrementis alui, aut ad ſupernum uentrem procedit. Si enim ſubit, nihil moliri oportet: Si uero ad ſupernum uentrem fertur, per uomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At ſi ægre uomant, uinum dulce tepidæ aquæ permixtum bibendum dato, atque ſic uoment. Exercendi autem ſunt exercitio non ueloci ac concitato, ſed tardiore ac molliore. Quidẽ uero ex uehementer calidis omnino non opus habent exercitiis. Sed ſufficit ipſis deambulatio, & balneum, inunctis oleo cũ mollibus manibus. Hi etiam poſt cibum balneis gaudent & aliqui ipſorum craſſefacti ſunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquoſum tenue & album. Nam fulua calida ſunt, item ualde uetuſta: Quare his ualde aduerſantur. Attendendum eſt autem in omnibus qui poſt cibum lauantur, ne hepar affectum ſit: Extreme enim læduntur tales ſi poſt cibum lauentur. Qui uero cum ſiccitate calidi ſunt, circa ætatis uigorem maxime opus habent humida diæta ex eduliis ac balneis & concitatorum ac multorum exercitiorum abſtinentia. Quare æſtatis tempore citius lauentur, & poſt cibum rurſus, niſi aliquod ex uiſceribus affectum fuerit. Proderit his & frigidæ potus, ſi nihil impedierit. At ſiccioribus temperamentis ualde aduerſatur uenus. Abſtineant item ab ardore, laſſitudinibus, uigiliis, curis, & omnibus motibus acutis. Bilioſi uero ira perciti exardeſcunt, & in acutas febres incidunt. Verum exceſſus quantitatem conſiderare oportet, & proportione aucti caloris, augere etiam frigefacientem ac humectantem uictus rationem.

Frigidi intemperamenti medela. Cap. XCV.

Quicunque frigidiores natura ſunt, circa ſiccum uero temperamentum ac humidum moderate ſe habēt minus uitioſi ſunt ad corporis robur ac ſanitatem. Excitare igitur oportet ac corroborare ipſorum caliditatem. In humiditate uero ac ſiccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio. Cap. XCVI.

Humidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & inſuper putredinoſis. Opus igitur habent pluribus exercitiis, & exacta in uētre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinoſorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti, & naturalibus calidis aquis utentes, magnam opem ſentiunt. Scopus enim in ipſis eſt ipſas corpis partes humidas ſeruare. Atque hoc commune eſt omni temperamento. Nam contrarium, ipſa inquam ſiccitas, omnium animalium corpora citius ad ſenectam perducit. Quare ſiquidem poſsibile eſſet ſemper conſeruare humidū temperamentum corporis, uerus profecto eſſet ſophiſtæ Philippi ſermo, qui obediētem ipſi immortalem fore promiſit. proinde diutisſime uixerit, qui minime reſiccatur. Quum autem humida diæta ſuperfluitates & humorum multitudinem generet, difficile eſt congruam tenere proportionem, ut neq; morbis corripiātur, neq; cito ſeneſcant. Quantū igitur ad temperamentum attinet, qui humidisſimi ſunt diutisſime uiuunt. Et ſanè ēt plus aliis ſani ſunt, ubi corpus fuerit corroboratū: quem ad modum etiam robuſtiſſimi ſunt omnium eandem ætatem habentium, uſq; ad extremā ſenectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentū ab omnibus ferè Medicis ac philoſophis, qui corporis, elementa exacte cognouerunt. Et quidam ſolum hoc naturale eſſe putauerunt. Melius enim aliis progreſſu temporis euadit, quū ab initio ſit deterius. Quare q tali corpori corrigendo præfectus

eſt, ea quæ deſunt ipſi prouidere debet, per exercitia ante cibum fientia, & balnea ac cibos idoneos. Et per plures excretiones tum per urinas, tum per uentrem contingentes. Nihil autem uetat & apophlegmatiſmis pituitam à capite trahentib. uti, & purgationibus tempeſtiuis. Et præ omnibus, eduliis boni ſucci, & uini urinam proritantis potu.

Sicci intemperamenti medela. Cap. XCVII.

Balneum ſiccis corporibus temperaturis omnibus commodisſimum eſt. Temperata autem ſit & dulcisſima aqua. Et ſi bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & uniuerſa diæta humectans ſit. A laſsitudine uero & curis ac uigiliis abſtinendũ eſt.

Calidi ac ſicci intẽperamenti curatio. Ca. XCVIII.

Calidum ac ſiccum temperamentum uariis curationibus ſubiacet. Non tamen iniucundus eſt ſimiliter frigefaciunt uſus. Nam iuxta ſiccas diſpoſitiones neceſſarium eſt, non ſolum uicinas uentri partes, ſed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela. Cap. XCIX.

Quod ſi humida intemperatura eſt cum caliditate, adſtringentium eduliorum uſus utilis eſt. Sunt autem hæc auſtera citra caliditatem. Et ſanè etiam frigidus potus ipſis commodus eſt.

Humidi ac frigidi intemperamenti ſanatio. Cap. C.

Humidi uero cum frigiditate temperamenti, optimæ medelæ ſunt omnia acria ac calida. Miſceantur autem ipſis etiam acerba, citra manifeſtam frigiditatem. Optima item medela eſt his modicus potus. Sit autem uinum calidum fortiter & adſtringens, ac ualde uetuſtum. His uero etiam ea quæ forinſecus adhibentur proportione reſpondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante. Cap. CI.

At ſi

At ſi frigiditas humiditatem ſuperauerit, uitioſæ fiũt tales temperaturæ, & hæ maxime fluidis morbis corripiuntur. Prodeſt autem ipſis illuuies, & exercitia pura, & ratio uictus attenuans, & ungenta moderate calefacientia.

AETII SERMONIS QVARTI FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN QVINto Aetii Sermone habentur.

QVod oportet medicũ naturæ operum gnarũ eſſe. Caput. 1
Quod citra prænotioné morbi, fieri ne quit ut probe cures. 2
Quæ ſint bona ſigna. 3
Quæ ſint mala ſigna. 4
Quæ prima dies totius morbi dicenda ſit. 5
Principium morborum trifariam dici. 6
Quid eſt febris. 7
Quid eſt exacerbatio. 8
Quid eſt remisſio. 9
Remisſionem dupliciter dici. 10
Quod eſt principium febrilis accesſionis. 11
Augmẽti particularis exacerbationis ſigna. 12
Vigoris particularis exacerbationis ſigna. 13
Declinationis particularis exacerbatiõis ſigna. 14
Quod eſt principium totius morbi. 15
Quod ſit augmentum totius morbi. 16
Vigoris totius morbi cognitio. 17
Declinationis totius morbi cognitio. 18
Quod declinatio totius morbi in iudicationibus cõfertim fientibus, ſenſum noſtrum aufugit. 19
Quod ſeruandus æger quatuor tempora totius morbi pertranſit. 20
Vtrum tardius aut citius morbus iudicetur. 21
Quomodo prænoſcere oportet, an iudicabitur

morbus, aut nõ, & quã do. 22
Futuræ iam iudicationis ſigna. 23
Quomodo prænoſcere oportet, bonave an mala iudicatio futura ſit. 24
Qui ſint boni iudicatorii dies & qui mali. 25
In quibus ambigua eſt dies principii morbi, & nulla præiudicatiua facta, derepente contigit iudicatio, quomodo ambigua inuenire oportet. 26
De notis ex pulſibus. 27
De urinarum notis, & primum quæ ſit naturalis. 28
Qualis urina optima in ægrotis. 29
Quod nõ omnis alba ſubſidentia bonum ſignificat. 30
Quid indicet tenuis & pallida urina. 31
Quid indicet tenuis & fulua. 32
Quid indicet rufa urina. 33
Vrina tenuis micta, & poſtea turbata. 34
Vrina craſſa micta, & craſſa manens. 35
Vrina craſſa micta, & poſtea deſidens. 36
Vrina tenuis micta, & talis manens. 37
Differentiæ urinarũ oleoſarum, & quid ſignificent. 38
Quid ſignificent eruinæ ſubſidentiæ. 39
Quid indicent furfuraceæ 40
Quid indicẽt lamineæ ſubſidentiæ. 41
Quid indicet polentaceũ in urinis. 42
Quid indicet graueolens urina. 43
Vrina nigra quid ſignificet. 44
De egeſtionum notis. 45
De egeſtionibus iudicatoriis. 46
De uomitus prænotione ac ſignificatione. 47
De eruptionis ſanguinis ex naribus prænotione ac ſignificatione. 48
Qđ & p̃ hæmorrhoidas, & muliebres purgationes ſæpe ſoluitur morbus. 49
De ſignificatione ex ſudoribus. 50
Abſceſſuum ſigna iudicatoria. 51
De ſputorum ſignificatio

ne. 52
Signa perfecte ac fideliter ſoluti morbi. 53
Signa morbi non perfecte ſoluti. 54
Prænotio diei qua moriturus eſt æger. 55
Quod etiam horam mortis ægri prænoſcere poſsit doctus Medicus. 56
In acutis morbis mortem non eſſe prædicendum 57
Febrium diuiſio, & de diariis febribus. 58
De diariis ex laſsitudine febribus. 59
De febrietibus ex uigiliis, & cura, aut triſtitia, aut ira. 60
De febrientibus ex ardore. 61
De febrientibus ex frigore. 62
De febrientibus ex grauedine & deſtillatione. 63
De febribus ex cutis denſitate. 64
De febribus ex fame. 65
Diæta communis omnium diariarum febriũ. 66
De febrientibus ex inguinis inflammatione. 67
De diariis febribns ex cruditate obortis. 68
Curatio diariarum febrium multarum dierum, quarum aliquæ ex mutatione diariarum generantur, ob cutis obturationem. 69
De febribus cõtinentibus ſiue ſynochis. 70
De uenæ ſectione. 71
De frigidæ aquæ exhibitione. 72
Diæta in febribus continentibus. 73
Vniuerſalis doctrina de febribus putredinoſis. 74
De febribus putridis. 75
Communis diæta omnium febrium putridarum. 76
De febribus continuis. 77
Cura febris ardentis. Philum. 78
Tertianæ exquiſitæ dinotio. 79
Tertianæ exquiſitæ curatio. 80
Tertianæ ſpuriæ curatio. 81
De hemitritæo, hoc eſt, ſemitertiana. 82
Quartanæ exquiſitæ dinotio. 83

Quartanæ curatio. 84
Quotidianæ febris dinotio. 85
Quotidianæ febris curatio. 86
De Epialis febribus. 87
Communia auxilia febriũ per circuitum repetentium. 88
De ignis ſacri circa uiſcera affectionibus. 89
De colliquatione. 90
De febribus quę in calidis ac ſiccis temperaturis fiunt, citra inflammationem ac putrefactionem. 91
De febribus hecticis ac tabidis. 92
Hecticarum febrium curatio. 93
De popularibus pasſim uagantibus, & peſtilentibus morbis. 94
De peſte Rufi. 95
De his qui crudorum humorum multitudtnem animo linquuntur. 96
De his qui animo concidunt, ob flauam bilem os uentris lædentẽ. 97
De his qui ob tenues humores animo cõcidũt. 98
De aliis animi deliquii cauſis. 99
De dolore animi deliquium inducente. 100
De animi deliquio, proprie dicto. 101
De his qui ob uentris profluuium, aut ſanguinis eruptionem, aut immodici ſudoris euacuationẽ animo linquuntur. 102
De his qui ob humorum copiam, animo linquũtur. 103
De his qui ob quandam uteri affectionem, animo linquuntur. 104
Ad eos qui ob ſtomachi debilitatem, animo linquuntur. 105
Dę his qui ob uitioſos humores, os uentris rodẽtes aĩo linquuntur. 106
De his qui ob pituitam in ſtomacho collectã animo linquuntur. 107
De animi deliquio ob fortem frigiditatem. 108
De animi deliq̃o ob multam caliditatem. 109
De animi deliquio, ob inflammationem, aut malignam febrem. 110
De animi deliq̃o ob ſiccitatem. 111
De animi deliquio ob principalis mẽbri ob-

turationem. 112
De animi deliquio ob repentinam euacuationem. 113
De animi deliquio propter affectus. 114
De capitis dolore in febribus. 115
De uigiliis in febrib. 116
De graui ſopore. 117
Quomodo linguæ aſperitas in febribus curanda ſit. 118
Quomodo ſitis curanda ſit. 119
De aurium dolore in febribus. 120
Auris ſuppuratæ curatio. 121
De lippitudine in febribus. 122.
De oculorum obſcuratione. 123
Fluxus ſanguinis narium in febribus curatio. 124
Veſicæ & urinæ difficultatis in febribus curatio. 125
Lumborum doloris cura tio. 126
Vlcerationis circa os ſacrum in febribus curatio. 127
Vlcerationis circa ſcrotũ & anum, in febribus curatio. 128
Puſtularum in febribus curatio. 129
De tremoribus in febribus. 130
De conuulſionibus in febribus. 131
De iucundis ac commodis potionibus in febribus. 132
De potione pharmaci ex capitib. papaueris. 133
Omphacomelitis præparatio. 134
Mellis roſacei præparatio. 135
Hydroroſati præparatio. 136
Apomelitis præparatio. 137
Hydromeli, & Cruſtuminati præparatio. 138
Cydonati pręparatio. 139
Aceti mulſi præparatio. 140

AETII SERMO QVINTVS.

DE FEBRIVM COGNITIONE AC CVRATIONE.

Salubris diætæ præcepta ad conſeruandam ſanitatem commoda ac ueceſſaria, iam antea præſcripta ſunt. didiciſti itaque ex ipſis, qualis & cuius modi diætæ uſu, tũ ipſe quantum eius fieri poſſet, maxime ſanus eſſes, tum tuæ curæ commiſsis ſingulis conueniẽtem ſanitatem conſeruares. Quandoquidem uero clàm nobis ipſis ſæpe contingit, ut negligentiore dięta utamur, aut ut propter aliquas actionum circunſtantias, aut ob ambientis nos aeris uiolentiam, læſi aliquando morboſis ſtructuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiantur. Præſtat etiam de ipſis morbis tractare, & ab uniuerſalibus febrilium morborum notis auſpicari, tum quod hi magis abundãt omnibus ætatibus communes, tum quod non periculo uacant, turbantq́; ac tumultum repentinum inducunt, ob ſymptomatum accidentium copiam.

Quod oportet Medicum naturæ operum gnarum eſſe. Cap. I.

Quare circa prognoſticum Hippocratis & alios eiuſdem libros, Medicum exercitatum eſſe oportet, & naturæ opera noſſe. Naturæ enim ſunt morborũ medici. Adiuuare igitur naturam oportet ad ſalutem decertanti aduerſus morbum. Sic enim natura, ubi Medicum ea quæ oportet facientem auxiliarium accepit, & ipſum ægrotum obedientem, & nihil in diæta delinquentem, morbum facile ſuperarit. Oportet autem cooperari etiam miniſtros, & extrinſeca, quo nihil his quę recte fiunt reſiſtat.

Quod citra prænotionem morbi fieri nequit ut probe cures. Cap.II.

Propoſitum eſt autem nobis partem eam quæ de ſignis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nā citra hoc ut, prænoſcas in q̄d deſinet morbus fieri nō poteſt ut modus diætæ tibi ꝓbe ſuppetat: & præſertim in acutis, & citū periculū inducētibus morbis.

Quæ ſint bona ſigna. Cap. III.

Facies bonis ſignis prædita, poteris enim uel ex ſola faciei conſtantem ac firmam prænotionem ſumere priuſquam ægrum contingas: dico autem ex ſenſibus in ipſa, uiſu, auditu, olfactu. Et ad hæc ex reſpiratione ſine qua uiuere non datur, & quæ indicat nobis diſpoſitionem cordis. Adeſt autem & loquendi inſtrumentum in facie, ipſa lingua, quæ oſtēdit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatem. Bonum ſignum eſt & decubitus decorus, prout maxime conſueuit etiam in ſanitate ſe facile conuertere. Bonum ſignum eſt & totum corpus ad portandū facile eſſe, & æqualiter ac leniter calidū, & ſitis quantum eius fieri poteſt exors. Item ſanam eſſe mentem, & bene ſe habere ad ea quæ offeruntur. Bonum ſignum eſt & facilis ſpiratio, & ordinatus pulſuum motus. Ex his enim & quę adhuc referentur, cognoſcemus tū robur, tum debilitatem, trium animæ actionū. Nā ſanā eſſe mentem, & nō defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrū ꝑ omnia ſanū eſſe indicat. Faciei uero floriditas, & facilis ſpiratio, pulſus ordinatus, cor ſanum eſſe arguunt. Quandoque enim florida fit facies cū difficili ſpiratione, uelut in peripneumonicis fieri ſolet. Ac ſitis exortem eſſe, & bene ſe habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore ſanā eſſe indicat. Bonum ſignum ſunt & ſomni boni, & ſudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & oportuno tempore apparentes. Bonum item ſignum eſt præcordia doloris expertia ac mollia eſſe.

Et ad hæc ſeceſſus alui & urinarum ac ſputorum expeditos eſſe,& bona concoctionis ſigna.

Quæ ſint mala ſigna. Cap. IIII.

Totius faciei ac temporum collapſio,oculi fixi ac caui,lachrymæ inuoluntariæ,& alba oculorũ in ſomnis apparentia,ſi non adſuetus fuit ſic dormire,& defluere corpus ad pedes,& præter morem pronum iacere,dentibus frendere,totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri,& ad portandum difficile eſſe . Item ſitis intolerabilis,& ardor internarum partium externis frigidis exiſtentibus,exceſſus mentis & uelut delyrium quoddã aut ſtupiditas,ſopor profundior,auerſio totius appetitus.Frigiditas oboriens ex inflammatione thoracis ac coſtarum,difficulter ſpirare,& frigidum reſpirare,& foras multum exſpirare,intra uero parum inſpirare:hoc enim iam futuram cordis mortificationem indicat,quem ad modum etiam pulſum interceptum eſſe,aut male ferire.Facilem enim ſpirationem inquit Hippocrates,putare oportet ualde magnam uim habere ad ſalutẽ,in omnibus acutis morbis,qui cum febre fiunt , & in quatuordecim diebus iudicantur.Malum ſignum ſunt & uigiliæ concomitantes,aut etiam ſomni fientes quidem,uerum turbati.Sudores frigidi & inæquales,& non per totum corpus,& aliquando milii figuram præ ſe ferentes ac uiſcoſi.Frigiditatem enim fortem hæc indicant.Et non in debito tempore apparere ſudores malum eſt,& ſudores ſtatim febrim ſequi.Item ſuppresſio retrimentorum alui,& maxime ueſicæ,& aliarum excretionũ. Immo etiam ſi hæc procedant,& alicuius pernicioſi notas ferant.& præſertim urinæ graueolentes ac craſſæ & nigræ: Tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculum ſignificant.Præcordiorum diſtẽtio , & principalium partium inflammationes maximæ,cerebri inquam ac cordis & pulmonis,& membranæ coſtas ſuccingentis , hepatiſq; ac uentris:ubi

enim aliquis ex talibus morbis adeſt, ualde mala ſi-gna apparentia periculoſa ſunt. Oportet autem uniuſ cuiuſq; ſigni uim perdiſcere. Vnum enim aliquando ſignum forte ac fidum, plura ſigna infida ac debilia uincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda eſt. Cap. V.

Principium totius morbi dicere oportet, illud tem pus quando homo febrire incipit adeo manifeſte, ut continuitatem corporis ſibi ſolutam eſſe putet, & non amplius in publicum prodire ualet, & conſueta uitæ munia obire, & propterea decubitu opus habuit. Nõ enim idem eſt diſplicentiam habere & febrire. Qui enim caput dolent, aut diſplicentiam habet, & corpo-re grauatus eſt, poteſt ferè in principiis conſueta face-re, donec præualens ipſi morbus uires eius deiiciat.

Principium morborum trifariam dici. Cap. VI.

Principium proprie dicitur impartibilis illa ac in-diuiſibilis primi morbi impetus inuaſio, in qua uictus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominãt, quod uſque ad tertium diem extenditur. Principium quoque dicitur proprium ac neceſſarium, quod uelut partem totius morbi, princi pium nominamus: quod ſanè non dierum numero cognoſcitur, ſed exacerbationum qualitate, & conco mitantium accidentium lenitate. Nam in augmento & morborum & ſymptomatum accidentium incre-mentum fit. Exacerbationes enim anticipant, & longi us extenduntur in augmento, & ſymptomata grauio-ra fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, do-nec apparuerint manifeſta & bona concoctionis ſi-gna. Si quidem igitur principium breuis temporis fue rit, morbum uelociter ſoluendum oſtendit, uelut etiá Hippocrati uidetur. In pleuriticis inquit, ſi ſputum ſta tim appareat, in principio quidem breuis fit: Si uero poſterius appareat: prolongatur: morbus ipſe uide-

licet. Qua igitur die apparuerint in ſuperfluitatibus quæ excernuntur manifeſtæ concoctionis ſigna, in ea dicimus principium totius morbi ceſſaſſe, & incipere ipſum augmentum. Concoctionis enim ſigna nunquam male apparent.

Quid eſt febris. Cap. VII.

Febris eſt calor præter naturam, cordis & arteriarũ, uitalẽ, firmitatem lædens, ex profundo emergens & acris ac mordax ad tactũ allabens, præſertim circa thoracem, & ubi arteriæ magnæ ſitæ ſunt. Verũ ad talem calorẽ inæqualitas quædam & inordinatus motus pulſibus accedit iuxta ipſam febris ſpeciem.

Quid eſt exacerbatio. Cap. VIII.

Exacerbatio, quam paroxyſmum Græci uocant, eſt motus morbi particularis, à remisſione ad deterius. Particularis autem motus dictus, eſt ad diſcretionem uniuerſalis morborum augmenti.

Quid eſt remisſio. Cap. IX.

Remisſio eſt particularis exacerbationis temporaria quies ſymptomatum corpori coincidentium.

Remisſionem dupliciter dici, compræhenditur enim & interuallum. Cap. X.

Ex remisſionibus ea quæ ſincera eſt, cognoſcitur ex quiete concomitantium ad exacerbationem ſymptomatũ circũſcripta. Et propterea dicitur Interuallũ, quem ad modum in his qui per circuitum quendam exacerbant, uelut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, padagra, & conſimiles. Quæ uero inſincera eſt & non pura, deprehenditur ex ſymptomatum diminutione, quem ad modum in continuis maxime febribus contingit. Nam in his ante abſolutam morbi ſolutionem, non contingit pura remisſio. Declinationem enim prioris poſterior exacerbatio excipit.

Quod eſt principium febrilis accesſionis. Cap. XI.

Principiũ febrilis exacerbationis, ferme eſt cõtra-

ctio extremarum partium omniũ,& maxime naſi. Et quandoq; etiã frigiditas totius corporis. Et aliquando tuſſicula parum irritans, unà cũ frigiditate irruẽs. Itẽ oſcitatio & partiũ corporis extenſio, aut nauſea, aut uomitus, aut animi deliquiũ. Et capitis dolor, aut alterius cuiuſdã partis, & in profundũ ſomnũ delatio. Pulſus inſuper paruus & contractus, tarde feriens ac reſidens. Et ſymptomatum ad præſentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis ſigna. Cap. XII.

Iuxta augmentum exacerbationis, aliorum quidẽ accidentium incrementum & unio accedit, contractio uero & frigiditas ceſſant. Et pulſus inæqualis emicat. Et corpus calefit quidem, uerum non exacte.

Vigoris particularis exacerbationibus ſigna. Cap. XIII.

Iuxta uigorẽ exacerbationis, calor qualiter diffunditur, & particulatim diſtribuitur, per totum corpus. Et pulſus totam augmenti magnitudinem accipiẽtes, ad ſubiectæ materiæ proportionẽ extenduntur, itẽq; reliqua exacerbationis accidentia. Tunc uero iam tempus eſt ægroto potum dare.

Decliaationis particularis exacerbationis ſigna. Cap. XIIII.

Declinatio eſt ubi incipiunt aliqua, aut omnia prædicta accidentia minui. Et pulſus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt. Aliquando uero & humores exudant. Et calor nimirum contabeſcit. Quandoq; etiam ſomni boni concurrunt, ſi longum tempus inter acceſſiones futurum eſt, uelut in puris remiſſionibus fieri ſolet. Contingit enim in quibuſdã morbis, ut exacerbatio poſterior prioris declinationem excipiat, uelut in febribus continuis apparet.

Quod eſt principium totius morbi. Cap. XV.

Iam antea dictũ eſt, quod principiũ totius morbi

illud tempus dicimus,quando per morbi uiolentiam uires hominis uictæ,principiũ decubitus factæ ſunt.

Quod ſit augmentum totius morbi.
Cap. XVI.

Augmentum totius morbi eſt,quum exacerbationes conſuetam horam anteuerterint,& longiores ac maligniores,& cum pluribus ac grauioribus acciden tibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio. Cap. XVII.

Quum exacerbationes ſtatum acceperint, & ſimili ter per omnia conſequenter contigerint, & concomitantia ſymptomata neque detraxerint,neque addi derint,tũc iam in uigore eſſe morbus dicatur. Vigor enim uehementior morbi totius pars eſt,quando etiã bonæ iudicationes uel maxime fieri ſolent.

Declinationis totius morbi dinotio. Cap.XVIII.

In declinatione totius morbi,contraria augmento fiunt. Remoratur enim exacerbatio conſuetæ horæ impetum,&modico tempore occupat.Et ſymptomata leniora ac ſimpliciora fiunt, & bona tolerantia ac remisſio adeſt per omnia.

Quod declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus,ſenſum noſtrũ effugit.Cap.XIX

Quicunque morbi in uigore confertim iudicantur & perfectam ſolutionem recipiunt,eorum declinatio difficulter compræhendi poteſt,ut neque ſenſui manifeſta fiat.Immo neque commodum eſt de ipſa inquirere. Satis enim eſt cognoſcere quod morbus fideliter,ſecure,ac perfecte ſolutus eſt.

Quod ſeruandus æger quatuor totius morbi tẽpora pertranſit. Cap. XX.

Si quidem igitur ſine periculo fuerit morbus, acuteq; moueatur, & ad hæc bona & commoda ſigna affuerint ægroto,quatuor morbi tempora cito pertranſit,& manifeſtũ eſt qđ etiã ſeruabitur. Si uero his cõtraria affuerint,ante uigorẽ plerũq; morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur. Cap. XXI.

Tardius ne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine, & motus uehementia; manifeſtum fit. Nam magni morbi cito mouentur. Quod uero cito mouetur, etiam cito iudicatur.

Quomodo præноſcere oportet, an iudicabitur morbus, aut non, & quando. Cap. XXII.

Magni morbi qui & cito & uehementer mouentur, omnino iudicantur. Parui uero & obſcuriores, & qui debiliter mouentur, ſi diuturni ſunt, ſoluuntur tantum paulatim citra iudicationem. Raro uero & ad abſceſſum tales procedunt. Tertiana enim etiamſi intermittat, tamen quia cito & uehementer mouetur, iudicatur. Quartana uero, quia diuturna eſt, paulatim ferè ſoluitur. Item omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inſpicere oportet, an bilioſus ſit, aut pituitoſus, aut atrabiliarius. Deinde anni tempus, & ægroti ætatem, & temperamentum, ac ſtudiũ. & prægreſſam uictus rationem. Immo & regionem & ſtatum ambientis nos aeris. Poſtea uero conſiderare exacerbationum circuitus, uelut antea dictum eſt & an intermittant, ſiue non, uelut in continuis ac continentibus febribus uidere datur. Si enim feſtinauerint, & ſemper anticipauerint conuenientem horam, & uehementiores facti fuerint, & per tertiam occurrerint, breui iudicationem futuram indicant. Si uero pigre moueantur, & eadem hora irruerint, & quotidie contigerint, tardam fore iudicationem ſignificant. Conſiderandæ inſuper ſunt & ſuperfluitatum concoctiones, an bonæ ſint, & an in diebus indicatiuis fiant, uiribus robuſtis. Si enim morbus ſtatim ab initio oſtenderit omnia ſigna extra periculũ, in primo quaternario iudicationem promittit. Si uero in quarta præſignificarit, ſeptimam non tranſgreditur. Leuiſſimæ enim febres & in ſignis ſecuriſſimis fientes, quar-

ta die quieſcunt,aut citius,inquit Hippocrates.Mali-
gniores uero & in ſignis grauisſimis fientes, quarta
die occidunt,aut etiam citius.

Futuræ iam iudicationis ſigna.Cap.XXIII.

Vbi iam affutura eſt iudicatio,non parua turbatio in ægri corpore præcedit,& præſertim in nocte iudicatoriam exacerbationem præcedente.Quibus enim iudicatio futura eſt,his nox grauis eſt ante exacerbationem,inquit Hippocrates. Grauitates enim & uigiliæ,& delyria,& graues ſopores,& ſpirandi difficultates,& uertigines,& ſenſus obtuſi,& dolores capitis, colli,ſtomachi,ac multarum aliarum partium adſunt. In quibuſdam uero aurium ſonitus. Et ſplendores oculis obuerſantur. Et lachrymæ inuitæ fluunt. Et urina ſupprimitur,& labium concutitur,&alia quæcunque pars tremula efficitur. Et contingit obliuio ac ignorantia præſentium. Et uehemens rigor aliquando incidit,aut ardor antea non factus, & in ſumma exacerbatio ante ſolitam horam irrumpit.Et multus ſopor ac ſiti intolerabilis ſequitur, & uociferātur ac exilium uelut conſternati.Et decubitus figuram ſeruare non poſſunt.Et timor impendet uidentibus. At imperitus medicus uidens ſymptomatum accidentium tempeſtatem perturbatur, & cum familiaribus ægri calamitatem deplorat,& per condolentiam occultat imperitiam.Verum generoſi medici eſt nō turbari,neque ignorare quod euenturum eſt.Sed ex præſentibus prænoſcere,non ſolum quod iudicatio futura eſt,ſed etiam qualis futura eſt.

Quomodo prænoſcere oportet bona ne an mala iudicatio futura ſit. Cap. XXIIII.

Optimam iudicationem,quam etiam ſolam ſimpliciter iudicationem nominamus,non per coniecturam,uelut alias,ſed conſtanter quis prænoſcere poterit.Omnia enim ſigna in talibus morbis ſtatim à principio citra periculum apparent. Quem ad modum

rurſus in morituris,ut plurimum ab initio omnia mala apparent. Primum omniũ igitur conſiderare oportet ægri uires. Deinde concoctiones ex urinis ac ſeceſsibus & ſputis. Nullum enim unquã perire uidimus, ex his qui ob præoſtenſam bonam concoctionẽ iudicati ſunt. Tertio quod in uigore & totius morbi, & particularis exacerbationis, & in die teſtabili iudicatio contingit. Conſequenter autem & ſpeciem morbi, & mores. Speciem dico, tertianam, aut quartanam aut quotidianam, aut aliquam aliam. Mores autem, an ſint moderati & leues, aut mali ac maligni. Et mores præcipue indicabunt tibi, an ſeruabitur, aut morietur. Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attendere oportet ſputis, neque uero urinarum inſpectio negligenda eſt. Conſiderandæ uero ſunt etiam egeſtiones. At in febrientibus abſque inflammatione alicuius uiſceris, urinis maxime mentẽ attendere oportet. Cæterum in pernicioſis morbis primum ac maximum ſignum eſt futuræ mortis citra iudicationem extrema uirium debilitas: Non enim excitantur ad pugnam. Secundum ſi nullum omnino fuerit ac ne minimum quidem concoctionis, ſignum. Immo etiamſi præmanifeſta fuerit iudicatiua dies, futuram iudicationem ſimul præmanifeſtat, & malam fore iudicat. Ad hæc uidendum eſt an magnus ſit ac malignus morbus, non tamen cito moueatur. Magnum autem dico peripneumoniam pulmonis abſceſſum, ſemitertianam, febrem ardentem, & conſimiles. Velut uerbi cauſa, contingat ut uideatur in quarta die primum in urinis nubecula nigra aut ſimile quiddam in medio ipſarum pendens, aut ſubſidentia nigra. Sint autem & omnia accidentia pernicioſa, morietur quidem talis homo. Verum ſiquidem celeriter moueatur morbus, in ſexta: ſi uero tarde, in ſeptima.

Qui ſint boni iudicatorii dies, & qui mali. Cap. XXV.

Septima ab initio morbi dies omnium maxime ſemper perfecte ſoluit ac fideliter,& bene ac citra periculum,& manifeſte ac ſignanter. Septimæ uero fidē decimaquarta maxime imitatur. Propinqua autem ipſis eſt nona & undecima. Et huic propinqua eſt decimaſeptima,& quinta. Poſt has quarta. Et poſt hanc tertia,& uiceſsima. Sexta uero ſæpe quidem iudicat, uerum plures iudicationes malas,aut etiam lethales inducit,aut certe non perfectas neque fideles. Reuertuntur enim morbi qui in ſexta die iudicantur,etiamſi ſoluti eſſe putentur. Si uero etiá perfecte iudicatio,id quod rarum eſt in ſexta contingat,tamen cum periculoſis ac grauibus accidentibus contingit. Proinde ſextæ naturam nulla alia dies imitata eſt. Si uero aliquando in octauam diem aut decimam ſolutio morbi aceruata exciderit,aſsimilatur quodam modo ei quæ fit in ſexta: Raro enim in his morbus ſoluitur, & neq; fideliter neq; bene,neq; ꝑfecte: Sed & obſcure ac minime ſignanter. At medio quodā modo inter primas bonas relatas, & inter poſtea malas. Tertiadecima locata eſt, neq; ſimiliter reprobanda uelut malæ,neq; tamen ſimilis bonis exiſtens. Quod ſi bona iudicatio futura eſt,oportet omnia prius iudicata eſſe,in urinis præſertim,immo etiam in aliis ſignis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies ſtatim ab initio præiudicantur. Quarta uero ſeptimam præiudicat. & ſeptima undecimam. Vndecima uero decimāquartam. Decimaquarta decimamſeptimam,decimaſeptima uigeſimā. Terminus porrò acutorum morborum eſt decimaquarta. Quare ſi hanc tranſgreſſus fuerit morbus,ab acutis excidit.

In quibus ambigua eſt dies principii morbi, & nulla præiudicatiua facta derepente contingit iudicatio,quomodo ambigua inuenire oportet. Cap. XXVI.

In quibus nulla præiudicatiua die facta,derepēte

contigit

contigit iudicatio, & in quibus non exacte cognoſcimus principium morbi, in his reſpicienda ſunt ſigna, & ambiguum reperietur, ſi ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam, mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus, aut ſeipſa uehementior facta fuerit in continuis febribus, æſtima præſentem iudicationem imparis diei propriam eſſe. Si uero in paribus exacerbetur, illarum proprie iudicatio erit. Nam ad uehementiores exacerbationes omnino ſequuntur iudicationes. Cæterum ad ipſam dierum naturam ſic animum aduertere oportet: ſi ambiguum ſit utrum nonæ aut decimæ diei iudicatio ſit. Si enim accidentia omnia mitiora fuerint, & citra periculum ac bona facta fuerit iudicatio, & conſequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius eſſe iudicatoriam diem dicere oportet. Si uero periculoſa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia poſt iudicationem ſequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuiſſe dicendum eſt.

De notis ex pulſibus. Cap. XXVII.

Quum iam expectatur iudicatio, ante omnia pulſus tangere oportet. Nam altus pulſus, quem ad modum etiam uehemens, omnis bonæ iudicationis nota eſt, & conſtans ſignum iam adeſſe morbi iudicationem. Si uero uehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiam magnus fuerit, & ad diſtentionem magis quàm ad contractionem feſtinarit, motus externi potius ſignnm eſt. Externum autem motum dico, ſanguinis eruptionem ac ſudores. Internum uero, uentris exturbationem ac uomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulſus, & undoſus, & ſimul molleſcat, una cum hoc quod etiam ipſum arteriæ corpus humectum eſt, & ad diſtentionem magis feſtinat: per ſudorem futuram iudicationem ſperare oportet.

Si uero magnus ſimpliciter fuerit ac uehemẽs,& magis ad diſtentionem quam ad contractionem feſtinarit,ſanguinis eruptionẽ per nares fore ſignificat,ubi uidelicet ſimul teſtimonium præbuerint ſigna in ſanguinis eruptione referenda. Si uero uehemens quidẽ fuerit,non autem magnus, & durior ſeipſo factus fuerit ac inæqualis,& ad contractionem magis feſtinarit,inclinatione iam ad inteſtina facta,per uentrem iudicationem facturam expectare oportet.

De Vrinarum notis, & primo quæ ſit naturalis. Cap. XXIII.

In febrilibus maxime morbis,notæ ex urinis commodisſimæ ſunt. Quandoquidem uero quicquid ex præter naturam ex naturalibus inuenitur: à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima eſt in ſanis ac optimo habitu præditis hominibus, ſubfulua, aut ſubflaua,& moderate craſſa,& talis manens colore,qualis micta fuit,& leuem ac albam & æqualem ſubſidentiam habens omni tempore, copiam uero pro potus ratione. At in fœminis naturalem urinam colore albiorem uirili eſſe conuenit,& ſubſidentiam habere ampliorem. In puerili uero ætate, multum craſſam ſubſidentiam habere oportet,propter puerorum uoracitatem,& inordinatos ac intempeſtiuos motus. Leuem autem ſubſidentiam Hippocrates uocat,cohærentem ac indiuulſam indicare uolens. Æqualem uero dicit,ut per totum ſemper ſimilis mingatur,& non hodie quidem concocta, cras uero cruda:& ut neque ſubſidentiam,aut totam diffuſionem inæqualem habeat. Proinde in naturali urina quærimus colorem,& diffuſionis compagem,& quę in ipſa diffuſione,obiter feruntur,uelut eſt nubecula, aut ſimile quiddam in medio pendens,& ſubſidentia ſiue reſidentia quæ fundum occupat. Manifeſtum igitur eſt quod urina in aliquo ex iſtis mutata, cruditatem in uenis indicat.

Qualis urina optima eſt in ægrotis.
Cap. XXIX.

Optima igitur eſt urina in ægrotis quæ ſimilima eſt ſanis,ſubpallida aut ſubflaua . albam ac leuem & æqualem ſubſidentiam habens. Defectuoſior eſt, quæ id quod in medio pendet album ac leue & æquale habet. Crudior autem adhuc hac eſt, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus eſt in profundo craſſus ac crudus,ſiquidem paucus fuerit,permittit materiam ad fundum uaſis deferri,diuidens autem ipſam,uniri non permittit. Si uero redundauerit crudus in profundo flatus,eleuat ſubſidentiam ad medium diffuſionis urinæ,& facit id quod in medio pendet. Si uero adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus , eleuat ſubſidentiam , & ad ſupernam ſuperficiem diffuſi urinæ liquoris attollit. In quantum igitur flatus diuidere ac elauere ualet ipſam ſubſidentiam,in tantum crudiorem urinam putes. Si uero neque ſubſidentiam,neque quid in medio pendens,neque nubeculam habuerit urina , noſſe oportet quod natura nondum humorem concoxit. Si uero aliquando habet ſubſidentiam,aut illud in medio pendens,aut nubem, aliquando uero non: Pugnam indicat naturæ aduerſus morbum . atque hinc modo cruda eſt,modo non. At uero in tertianis exquiſitis & in diariis febribus , nubecula ſola , aut illud in medio pendens,ad morbi ſolutionem ſuffecit. Aliquando uero etiam urinam ſolum boni coloris factam eſſe.

Quod non omnis alba ſubſidentia bonum
ſignificat. Cap. XXX

Sæpe uero albus color eius q̄d in urinæ fuſura ſiue diffuſione fertur,idiotas decipit,ut ſubſidentiam bonam putent quæ bona non eſt. Contingit enim crudum ac album humorem unà cum urina excretum ſubſidere,& bonæ ſubſidentiæ imaginationem exhi-

bere. Quandoque uero hepate aut rhenibus affectis,pus excernitur cum urina,& ſubſidens decipit artificem. Verum primum diſtinguendum eſt an homo antea affectos habuerit rhenes,aut hepar,aut aliã quandam partem per urinam expurgari ſolitam. Deinde etiam graueolens reperitur urina pus habens. Crudus uero humor à bona ſubſidentia diſtinguitur per inæqualem ſubſidentis ſubſtantiam ſiue compagem. Non enim cohærens ſibiipſi manet,ſed in paruas uelut arenulas diuiditur. Et omnino non leuis eſt,quem ad modum uera ſubſidentia. In bonis igitur urinis primũ ſuperne apparet nubes. Deinde ſubdeſcendens facit id quod in medio pendet. In fine uero ſubſidens in fundo uaſis,nimirum ubi perfecte fuerit concocta. In crudis uero humoribus,ſtatim ab initio ad fundum uaſis multa copia ſecedit,unà cũ hoc quod mali coloris eſt tota fuſura. Poſtea uero etiam paulatim concoctus ac attenuatus,circa medium fuſuræ urinæ conſpicitur, & facit id quod in medio pendet. Quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in ſuperficie diffuſionis urinæ conſiſtit,& nubeculam facit, decipitq; idiotas ut putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallidà urina.
Cap. XXXI.

Tenuis & pallida urina,cruda quidem eſt ſubſtantiæ compage,cõcocta autem mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quod colore quidem concoxit, uelut quæ res facilis ſit: non autem etiam compage,propter difficultatem. Si uero per multum tempus hæc fertur,periculum eſt ne ſufficere poſſit homo,donec concoquatur morbus. Nam quæ ualde tenuis eſt,mala eſt. Indicat enim cruditatem,in quantum calorem id quod tenuius eſt depaſcere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua. Cap. XXXII.

At tenuis in ſubſtantiæ compage urina,& fulua colore,melior eſt quàm pallida. Et tamen repræhenſione non caret propter ſubſtantiam.

Quid indicet rufa urina. Cap.XXXIII.

Rufa urina cruditatem indicat,non mortem. Verum tempore opus habet ad concoctionem. Et enim ex ſanguine ſeroſo, nondum ualde concoctionem adepto,neque proprium colorem.Et propterea diuturniorem morbum ſignificat. At in febribus continentibus,ob ſanguinis multitudinem conſiſtentibus, excernitur urina rufa,& craſſa,& ſubſidentia rufa,& colore,& fuſuræ cõpage,& ſubſidentia, cruda.

Vrina tenuis micta, & poſtea turbata. Cap. XXXIIII.

Vrina quæ tenuis mingitur,& poſtea foris turbatur,cruda eſt proprer flatus craſſi redundantiam. Indicat autem naturã incipere concoquere.

Vrina craſſa micta,& craſſa manens. Ca.XXXV.

Vrina quæ craſſa mingitur,& craſſa manet,& non deſidet,qualis eſt iumentorum,ſignificat uigere craſſorum flatuum ac humorum uelut fermentationem. In his capitis dolores aut adſunt, aut aderunt, propter humorũ turbationem ac euaporationes.

Vrina craſſa micta, & poſtea deſidens. Cap. XXXVI.

Quæ craſſa mingitur urina,& poſtea deſidet,indicat humorum fermentationem quieſcere,et quodam modo attenuari. Et ſeparationem ac ſecretionem incipere.

Vrina tenuis micta,& talis manens. Cap. XXXVII.

Extremam cruditatem tenuis & alba urina ſignificat. Non enim aggreſſa eſt in his natura concoctionem.Contingit autem hoc aut ob uirium debilitatẽ, aut propter obturationem,aut ob morbi longitudinem. Nã in quartanis diuturniſsimis,in principio ob

craſſitudinē & intra ſtabilitatem materiæ,urina exco lata tenuis uocatur. Mingitur autem tenuis,etiam ob hepatis obturationem aut rhenū. Verum cognoſcitur ex locali dolore. Mingitur etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinem indicat, atque hæc urina phrenitidem imminere ſignificat. Non tingitur autem urina,quia non manet in uaſis ipſa bilis,ſed leuitate ſua ad cerebrum decurrit. Siquidem igitur non adeſt in his phrenitis,ſcito ipſam iam affore. Si uero adeſt, & urina tenuis ac alba mingitur in ardentiſſima febre, ut plurimum mortem prænunciat. Non enim tolerare poſſunt uires cerebri iam proſtratæ ab ardente febre,acrimoniam ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ urinarum oleoſarum,& quid ſignificent, Cap. XXXVIII.

Solet febris primum pinguedinem eliquare, poſtea carnem,poſtremum etiam ipſa ſolida corpora inuadit. Pinguedine igitur liquefacta oleoſæ urinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo,unde & principium habet,& augmentum, & uigorem. In principio igitur colliquationis, ita oleoſi coloris facit urinas,ut ambiguū ſit aquoſæ ne ſint an oleoſæ. In augmēto uero oleoſæ fiūt,ita ut notabiliorē oleo ſi mixturā habeant. In uigore autē colliquationis totæ urinæ per totum,tum in colore,tum in ſubſtantiæ compage,uelut oleum ſunt. At hæc pinguedo eliquata,aut rhenum ſolum eſt,aut totius corporis. Si igitur rhenum ſolum fuerit,confertim excernitur talis copia,immo & caloris ſenſus amplior circa rhenes contingit. Si uero totius corporis fuerit, paulatim additamentum facit.

Quid ſignificent eruinæ ſubſidentiæ. Cap. XXXIX.

Quando conſumpta eſt pinguedo, deinceps caro liqueſcit,& eruinæ ſubſidentiæ in urinis fiunt. Sed &

hæ aut rhenum ſolum ſunt,aut totius corporis.Siqui-dem igitur in febribus apparuerit talis urina:totius corporis affectionem eſſe indicat. Si uero non, in rhenibus ſolum. Et rurſus,ſi crudæ ſunt urinæ,totius corporis eſt malum. Si uero concocta eſt urina,erui-næ autem ſunt ſubſidentiæ,rhenũ affectionẽ indicãt.

Quid indicent furfuraceæ ſubſidentiæ. Cap.XL.

Quum febris pinguedinem conſumpſerit, & maiorem carnis partem,& in profunditatem uaſorum irruerit,furfuraceæ ſubſidentiæ fiunt, anguſtiores quidem lamineis,uerum craſſiores ipſis. Et hæ ſimiliter, aut ax toto corpore,aut ex ueſica excernuntur. At ſiquidem febris affuerit,ex toto corpore. Si non ex ueſica. Et ſi quidem cruda fuerit urina,corporis eſt affectio. Si uero concocta, ſolius ueſicæ. Sed & localis adeſt dolor.

Quid indicent lamineæ ſubſidentiæ.Cap.XLI.

Quum ipſæ ſolidæ partes affectæ fuerint, primum in ſuperficie,deraduntur,& quæ in urinis ſubſident laminea fiunt.Sed & ex ueſica ſola talia excernuntur. Si quidem igitur fuerit febris,totum corpus afflictum eſt.Si non,ueſicæ affectio eſt.

Quid indicet polentaceum in urinis.Cap.XLII.

Quum febris poſt occupatam profunditatem, & maiorem & longiorem profunditatem inuaſerit,fiũt talia furfuribus craſſiora,& uocantur polentacea. At duo ſignificant hæc polentacea. Aut enim ſanguinis aſſationem indicant,aut fortem ſolidorum colliquationem.Si quidem igitur alba fuerint polentacea illa,ſolidorum corporũ affectio eſt: Si rufa,ſanguinis.

Quid indicat graueolens urina.Cap.XLIII.

Graueolens urina putrefactionem indicat, & futuram naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid ſignificet.Cap.XLIIII.

Omnes nigræ urinæ ſtatim etiam craſſæ, omnino pernicioſæ ſunt. Raro enim aut nunquam inuenitur

tenuis & nigra. Nam niger color accedit urinis, dum expurgatur atræ bilis humor, aut ipſa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem, tum quæ propter nimiam aſſationem facta eſt. Et uiris quidem ac fœminis nigræ urinæ peſſimæ ſunt. Pueris uero aquoſæ. Minus autem pernicioſæ ſiunt nigræ urinæ, his qui debilem habent ſplenem, quibus non ex aduſtione, neque ex perfrigeratione, nigreſcit ac liueſcit ſanguis, quem ad modum in aliis quibuſdam contingit: ſed ex melancholici humoris diffuſione. At hæ tres differentiæ craſſitudinem ſubſtantiæ habent. Neceſſario igitur etiã craſſæ reperiuntur nigræ urinæ. Proinde in acutis morbis pernicioſiſſima eſt omnis urina denigrata, & præſertim quum & graueolens fuerit & craſſa, & nigram ſubſidentiam habuerit. Fieri enim non poteſt ut ſeruetur æger ex acuto morbo, qui talem urinam minxit: Et ſi quidem ſubſidentia fuerit nigra, pernicioſiſſimum eſt. Si uero id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum, aut non ſimiliter malũ. Si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius & non ſimiliter malum. Nigra porro urina, aliquando indicat frigiditatẽ, aliquando caliditatem, ſiue ſuperaſſationem. Si quidem, igitur prius micta fuerit liuida urina, deinde ſic nigra fiat: frigiditatẽ cauſam habet. Si uero flaua præceſſerit, & poſtea nigra inuenta fuerit, ab ampliore nimirum caliditate ſuperaſſata nigra facta eſt. Scire tamen operæprecium eſt quod & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delyrii ſolutione, urinæ apparẽt nigræ ac craſſæ. Splenicis autem ut plurimum talis urina mingitur, quando debilis fuerit ſplen. Nullam enim concoctionem ac diſtributionem melancholicæ ſuperfluitatis facit.

De egeſtionum notis. Cap. XLV.

Quod de urinis antea dictum eſt, hoc etiam in egeſtionibus cognoſcere oportet. Dico autem, qualis ſit naturalis egeſtio. Nam ab hac euariatio in aliqua

parte, cruditatem indicat. Optima igitur eſt egeſtio mollis & compacta, & leuis, & iuxta conſuetam horam quàm maxime prodiens, & ad proportionem comeſtorum, colorata quidem moderate bilioſo humore; hoc eſt, ſubfulua, & non ualde graueolẽs. Quæ enim talis eſt, naturalis eſt. Et manifeſtum eſt quod ſignificat ſana eſſe omnia circa uentrem ac inteſtina. Si uero aliqua parte à relatis euariauerit, præter naturam iam dicitur. uelut eſt, ualde graueolens, aut craſſa aut ſicca, aut dura, aut diſtorta, & non humori ammixta, & quæ cum ſtridore & uelut ſtrepitu quodam præter rationem excernitur. Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant. His adhuc deterior eſt exacte fulua. Eſt enim bilis intemperatæ ac puræ ſignum. Nigra uero egeſtio, atræ bilis ſignum eſt, aut ſanguinis aduſti. Liuida uero inteſtinorum frigiditatis ac mortificationis. Pinguis autem & oleoſa, pinguedinis colliquationem ſignificat. Viſcoſa uero ipſorum ſolidorum corporum colliquationem indicat. Quæ autem uaria eſt colore, & ualde graueolens, uariorum humorum excellentem putrefactionẽ ſignificat. Cæterum in omnibus his conſiderare conuenit, an edulia talia fuerint, aut inteſtinum ex more fluxione laboret, quum debile ſit.

De egeſtionibus iudicatoriis. Cap. XLVI.

Si porrò iudicatio alicuius morbi per uentrem futura eſt, nihil quidem præiudicans, uelut in aliis, neq; quicquam proprium ac firmum præſignificãs habet. Verum ex eo quod adſunt quidem iudicationis ſigna, non autem adſunt ſigna uomitus, aut eruptionis ſanguinis narium, aut ſudoris, colligere datur. Conſiderare tamen oportet ex aluo egeſta, an plura prodierint quàm prius ante iudicationem. Indicant enim inclinationem hac magis fore, & pręſertim ubi imminutæ fuerint urinæ. Inſuper autem & grauitas notabilis, & dolor, & tenſio circa præcordia & lumbos,

uentris excretiones præcedunt. Quandoquidem uero & per hæmorrhoidas, & per locos muliebres, iudicationem fieri poſſibile eſt, communia etiam amborum ſunt ſigna quæ nunc ſunt relata. Verum conſiderandum eſt an horum quid ex more expectetur. Si quidem igitur in principio morbi aut augmento, uenter perſeueranter liquidiora, egerit, aut uelut biliosa quædam pura, & febris perſeuerat, & bilis magis augeſcit: tunc & ardentior & periculoſior ut plurimum eſt morbus. Si uero in uigore multum exturbetur aluus ſua ſponte, ferè morbi ſolutionem efficit. At circa uigorem aliquando in morbis diuturnioribus uenter exturbatus, omnem materiam morbum facientem deterit. Verum in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiã inducentia, præſertim in principio peſſima ſunt. Quibuſcunq; enim morbis inchoantibus bilis atra ſurſum aut deorſum prodierit, mortale eſt. Eſt rurſus, Quibuſcũq; ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex uulneribus attenuatis bilis atra ſubierit, poſtridie eius diei moriũtur. Nõ aũt ſimpliciter ſi qd nigrũ excernitur, iam etiã hoc atra bilis eſt. Poſtea enim & ſanguis è propriis locis excidens, & tempore aliquo manens frigefactus in grumos congelari. Atrã itaque bilem cognoſcemus ex eo quod ad terram fuſa, ipſam radat ac fermentet, uelut acerrimum acetum.

De Vomitus prænotione ac ſignificatione. Cap. XLVII.

Inſtante iam iudicatione, uomitũ fore expectare oportet, ſi pulſus fuerit uehemens, & ad contractionẽ magis feſtinarit, & durisſimus exiſtens ac inæqualis. Cordis itẽ punctura & uehemẽs oris uentris morſus adeſt unà cũ capitis dolore, & uertigines oculorũ, tenebris ſimul obuerſantibus. Et labiũ cõcutitur, & ſaliua multa ac tenuis defluit, & nauſeæ infeſtant, & infernæ præcordiorũ partes frigidæ tangentibus apparẽt. Omnia.n.hæc coincidunt, bilioſo ac mordaci humo

re in uentre ac ſtomacho coaceruato, mordenteq́; ac ſimul contrahente totum ſtomachũ inferne. Vnde & labiũ concutitur, & ſaliua defluit. Si uero cũ his etiam rigor acceſſerit, citisſime uomunt. Quod ſi etiã cibos recens ingeſſerint, & maxime potũ, cito uomunt. Vtiliſſimus eſt uomitus pituitæ ac bilis q̃ maxime mixtorum. Vomatur aũt non craſſus. Nam ſinceriores, hoc eſt, non mixti, reprobandi ſunt. Tales enim, & cũ uiolentia & lancinationibus ac moleſtia uomũtur, unà cũ hoc quod ſignum ſunt, ſolam bilem prædominari. Quin & uarii reprææhendi merentur, uelut ſunt liuidi & nigri ac porracei: Mali enim ſunt hi inquit Hippocrates. Si uero omnes hos colores idem homo uomuerit, pernicioſum eſt. Deteriores tamen ſunt liuidi ac nigri, in acutis & ardentibus morbis fientes & præſertim ſi fuerint graueolentes. Attendere uero oportet & in his, num ſanguis confluxerit in uentrẽ, & tempore quodam in ipſo moram traxerit, & grumoſus excernatur. In plurimis enim tale quiddam contingit ex circuitibus quibuſdam. Et non ſolum nihil moleſti infert, ſed etiam tolerantiores ſeipſis fiunt, ubi hic per uomitum fuerit reiectus.

De eruptionis ſanguinis ex naribus prænotione ac ſignificatione. Cap. XLVIII.

Si ſanguinis ex naribus eruptio futura eſt, propria ſigna præcedunt hæc. Splendores oculis obuerſantur, eo quod flauus eſt humor. Obtuſus autem eſt uiſus, propter multitudinis ſurſum uerſus lationem. Quapropter etiam lachrymantur oculi. Facies rubicunda eſt, & præſertim malæ. Præcordia diſtenduntur citra dolorem. difficultas ſpirandi adeſt, propter tranſitum ſanguinis per thoracem. Capitis item dolor, & temporũ pulſus irruens ſimul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi exiſtens. Collũ dolet, & delyria ſæpe ac exultationes fiunt. Pulſus autẽ alti ſunt & magni, & ad diſtẽtionẽ magis

feſtinant. Si uero cum his omnibus etiam nares ſcalpat, iam adeſt tempus ut ſanguis erumpat, & præſertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incumbit. Quod ſi etiam ſano ſangnis erumpere conſueuit, augebit ſanè etiam hoc ualde ſpem tuam. Atque hæc ſunt ſigna iam futuræ ſanguinis eruptionis. In principio uero apparentia crudo exiſtente morbo periculum ſignificant, & tales plerunque moriuntnr. Si uero facta iam concoctione, præſertim in urinis, hæc ſigna appareant, circa uigorem morbi commode conſpiciuntur. Soluunt autē tales ſanguinis eruptiones etiam uiſcerum inflammationes in febribus, quando maxime ex directo fiunt; uelut inflammato hepate, ex dextro nare: inflãmato ſplene, ex ſiniſtro. Vnde facilimum iam fuerit etiam medicum prædicere, utra naris ſanguinem emiſſura ſit, occaſione ex dolente parte accepta. Soluũt etiam ſæpe ſanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quod & per hæmorrhoidas, & muliebres purgationes, ſæpe ſoluitur morbus. Cap. XLIX.

Vidimus in multis etiam per hæmorrhoidas prius exiſtentes in ſede apertas, morbum ſolutum. Similiter & in fœminis menſtrua purgatione facta. Oportet autem & in his prægreſſa concoctione, in morbi uigore excretionem fieri, quo bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lũborum, immo etiam imi uentris dolor ac diſtẽtio.

De ſignificatione ex ſudoribus. Cap. L.

Febrem per ſudores ſoluendam cognoſcemus ex eo quod ardentiſſima eſt, qualis eſt quam inde Cauſum græci uocant. Bilioſus eſt enim hic morbus, & ubi fortiter motus fuerit, rigorē efficit. Si quidē igitur pro ratione ſuppreſſa fuerit aluus, aut urina, iudicatione propinqua exiſtente, rigorē expectare oportet. Si uero amborum ſuppreſſio facta eſt, & non adſunt ſigna

uomitus aut eruptionis ſanguinis, ſudor neceſſario erit multus, & hoc magis fiet ubi augeſcente exacerbatione ægri mente moti fuerint, & forinſecus calidiores facti, & uapor quidã calidus ex corpore aſcenderit, qualis antea non contigit, uelut uidere eſt in recens lotis. Pulſus item his ſunt magni & alti & ueloces, & ad diſtentionem magis feſtinantes ac uelut undoſi. Et arteriæ tunica mollis ac humecta apparet. Superficies autẽ totius corporis pruriginoſa & mollis, & quibuſdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægreſſa, & iudicatoria die bona exiſtente, ſalutares & ſolutorios ſudores ſignificant. Manifeſtum eſt autem quod moderate calidum eſſe oportet ſolutorium ſudorem, & per totum corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerantiorem facere ægrotum. At frigidi ſudores cum acuta quidem febrem mortales ſunt. cum mitiore uero, longitudinem morbi ſignificant.

Abſceſſuum ſigna iudicatoria. Cap. LI.

Si ad abſceſſum conuertatur morbus, ſalutariter ſe habente ægro, ad hoc maxime animum aduertere oportet. Durante quidem febre & continua exiſtente & urinis tenuibus ac crudis ſemper exiſtentibus, & ſubſidentiam non habentibus, ſi poſtea apparuerit in aliqua inferiori parte, uelut cruribus aut circa iuncturam aliquam, aut grauitas, aut tenſio, aut ardor, aut dolor, abſque manifeſta cauſa, in ea parte abſceſſum fore expecta. Si uero æger derepente difficulter ſpirans, cito quidem à difficili ſpiratione liberatus fuerit ſucceſſerit autem dolor & grauitas capitis, & altus ſopor ac ſurditas, huic in glãdulis circa aures abſceſſum fieri neceſſe eſt. Fiunt aũt abſceſſus magis in hyeme, & ſenioribus qui trigeſimum annum exceſſerunt.

De ſputorum ſignificatione. Cap. LII.

In peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus, ſputa proprie appellata, ſubſidentiis in urinis ſimiles

ſunt. At nihil omnino expuere,ſed ſolum ſicce tusſire,eſt ueluti in urinis quum extreme crudæ ſunt. Si uero incipiat æger humida & perfecte cruda educere, obſcura eſt & incerta talis tranſmutatio,& definit primum morbi tempus,hoc eſt principium. Vbi uero inceperit ſpuere pauca & ſemper plura ac facilius educit,tunc augmentum eſſe dicimus. Quum autem exacte fuerint concocta ac mollia,& non ægre educũtur,tunc inſtat uigoris tempus. Vbi uero concocta fuerint,ac citra moleſtiã educuntur, & imminuta eſt copia,& dolor non amplius fuerit,& homo facile ſpirat,ac bene tolerat,uigorem ceſſaſſe, putandum eſt, & morbum iam declinare. Cæterum ante alia animum aduertere oportet,utrum citius aut tardius ſputa extusſire incipiat,quem ad modum etiam Hippocrati uidetur. In pleuriticis inquit,ſi ſputum ſtatim appareat,in principio quidem breuis ſit.ſi uero poſterius appareat,prolongatur morbus ipſe uidelicet. Quæcunque igitur ſputa ſubflaua ſunt & ſubfulua & ſubſpumoſa ac tenuia,ſolius cruditatis notæ ſunt, & nihil notabilis mali indicant. Quæ uero pure flaua & fulua & uirida ac ſpumoſa ſunt ac uiſcoſa, inſuperq́; nigra,mala ſunt. Nam excepto ſanguine quicunq; alius humor purus fuerit,malam affectionem indicat ex calore generatam. Sanguinea igitur & pituitoſa ſputa,moderata ſunt. Flaua uero ac nigra,mala. Conſiderare uero oportet & eductionis ipſorum modum Si enim facile expuuntur,iudicium eſt quod talia bona ſunt. Si uero ægre educuntur,mala, & præſertim ſi nigra,aut liuida,aut æruginoſa fuerint,aut ualde graueolentia,ut prunis iniecta graueoleant.

Signa perfecte ac fideliter ſoluti morbi. Cap. LIII.

Perfecte ac fideliter ſolutum eſſe morbum putare oportet,quum in idem ſimul conueniunt omnia ſolutoria ſigna. Siue igitur in uigore ſtatim & confertim

ac conſtanter iudicatus eſt morbus: Siue paulatim de clinando fideliter ſolutus eſt, ex his ſane cognoſcere poteris. Primum enim & maximum ſignum bonę ac fidelis iudicationis, ſunt concoctiones ſuperfluitatum apparentes in diebus indicatiuis, cum uirium fortitudine. Deinde ſi in impari die iudicatio facta eſt, & ad hæc inſuper, ſi febris ſoluatur ægro iudicato, & ipſe æger ob omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie, tum reliquo corpore, pro euacuationis ratione: & ſubtiliore pulſu præditus, ac fortior dum aſſurgit, & bene tolerans per omnia, & maxime circa concoctiones ciborum ac digeſtiones: & ſi omnes naturales actiones inculpate facit, & corpus pro refectionis ratione roboratur: & color ex non naturali in naturalem tranſmutatur. Hæc eſt optima iudicatio, & oportet ipſos confidenter renutrire conuenienti uictu ac balneis uidelicet. Si uero defectuoſa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare ſolet.

Signa morbi non perfecte ſoluti. Cap. LIIII.

Suſpectos de recidiua cognoſcemus, ex eo quod putatur quidem ſolutus eſſe morbus, perſeuerant autem conſimiles prioribus urinæ ac pulſus. Et quod adhuc palidus eſt æger, & difficulter tolerat, & reliqua contraria omnibus prædictis bonis fiunt. Et in ſumma, quoties præter rationem ſolutus eſt morbus, bis ipſum reuerti timor eſt.

Prænotio diei qua moriturus eſt æger. Cap. LV.

In pernicioſis morbis conſiderare oportet exacerbationes per ſingulos inſultus, an quotidie, aut alterius, aut alio modo fiant. Si uero febris eſt non intermittentium generis, uide an in imparibus diebus, aut paribus, æger magis intolerans ſeipſo fit. Noſſe enim clare oportet quod in illa die aut nocte, in qua magis intolerans ſeipſo fit æger morietur, Et ſi morbus multo plus uires excedit, cito morietur: Si uero uires parum reſiſtunt, differri poterit ad unam atque alterã

diem. Fieri autem non poteſt ut moriturus ad decli-
nationis morbi tempus deueniat. Raro uero in de-
clinatione morbi aliquem mori contigit, niſi alius
morbus priori ſuccedat. Neque uero neceſſario
ad uigoris tempus peruenit moriturus. Sed ut pluri-
mum in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quod etiam horam mortis ægri prænoſcere poſſit doctus medicus. Cap. LVI.

Quum quatuor ſint particularis exacerbationis tẽpora, obſeruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere ſolet. Inſuperq́; in qua parte exacerbationis æger ſeipſo grauior factus eſt, nimirũ an circa acceſsionem, aut augmentum, aut uigorem ipſius exacerbationis. In illa enim hora, in qua languidior, aut præter ſolitum magis pulſu deſtitutus factus fuerit, morietur. Et in acceſsione quidem exacerbationum moriuntur, ob inflammationes magnas in partibus principalibus, aut propter multitudinẽ craſſorum ac uiſcoſorum humorum aceruatim intro lapſorum, ut tranſitus ſpiritus perfecte obturent: ita ut ſuffocetur ac uelut extinguatur natura, quem ad modum ſi quis uiridium lignorum copiam accumulet in flammam. In uigore uero exacerbationum moriuntur, emota natura per uiolentiam ac uehementiam morbi. Eodem modo contingit ipſos etiam in exacerbationis augmentum mori. In declinationibus autem exacerbationum moriuntur, exoluta ipſis per uiolentiam uitali firmitate. Obſcurior enim & collabens ſemper fit pulſus in perniciofis exacerbationis declinationibus. Diffluit enim tunc unà cum aliis in corpore, etiam febrilis calor. Atque hinc idiotæ melius rẽ habere imaginantur. Ægri uero aut ad exonerandum aluum ſurgentes, aut alio motu facto, animo linquuntur. aliqui uero pauco ac uiſcoſo ſudore excluſo moriuntur.

In acutis morbis mortẽ nõ eſſe prædicẽdã. C. LVII.

In acutis morbis coniectatione uti non oportet, in quibus maxime repentina mors, aut periculum ingruit. In his enim facile transfluit & ardentior eſt humor, & uehementiſsima febris uiolentia. Et de his morbis Hippocrates pronunciauit: Acutorum morborum non omnino tutæ ſunt prædictiones, neque ſanitatis, neque mortis.

Febrium diuiſio, & de diariis febribus. Cap. LVIII.

Ex morbis ob intemperiem orientibus unus eſt & febris ipſa, calore præternaturali ad tantam immodeſtiam euecta, ut angat hominem, & actionem lædet. Differentiæ huius caloris maioris ac minoris ratione diſtinguuntur, & iuxta ſubiectum ſiue materiam: aut ipſum cordis corpus calore occupāte, aut humores, aut aeream eſſentiam. Incipit igitur hæc prę ternaturalis caliditas, aliàs ex alio de prædictis, & niſi ſoluta fuerit, progreſſu temporis ſimiliter reliqua duo genera afficit. Et ſi quidem in ſpiritibus permanſerit hic calor, diariam febrem efficit. Si uero humores occuparit, febrem putridam incendit. Si uero ipſum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam ac habitualem febrem facit. Nam aliqui febricitantes facile ſolubilem affectionem habent, uelut calefactum in ſole lignum. Aliqui uero ægre ſolubilem, uelut accenſum ab igne lignum ut etiam fumum edat. Quidam uero plane exuruntur, uelut lignum ad carbonis naturam adactum. Tria igitur ſunt genera, diariæ putridæ & hecticæ. Primum itaque de diariis tractabimus. Fiunt hæ febres, uelut dictum eſt, citra humorum putrefactionē, ſolo ſpiritu feruefacto, & propterea diariæ appellantur: Nam ubi loti ſunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibum boni ſucci ac humectum acceperint, non amplius ſecundario febricitant. Proprium autem & inſeparabile ſignum habitualium febrium eſt urinarum concoctio in prima die & caloris iucunditas. Verum poſt exacerbationem

ſedatam, certiorem habebis cognitionem. Nam arteriarum motus, per omnia aſſimilatur motui ſanorum quod nulli alii febri adeſt. Et ipſa bona ægri tolerantia maximum liberationis ſignum eſt. Et urinæ multo meliores poſt exacerbationem quam in febris principio tibi apparebunt. Et ſi ipſis dum lauantur, neque horror aliquis inſuetus acciderit, neque alia aliqua iniucunditas, & poſt balneum conſequenter bona tolerantia manſerit, confidenter nutrire potes ipſum, & uinum exhibere intrepide bibendum, quantum in præſens moderatum eſt. Facile uero à talibus febribus capiuntur hi in quibus defluxiones corporis non uaporoſum, ſed acre quid ac fumoſum habent. Quare ſi quando ſupreſſus fuerit coaceruatus in ipſis calor, febrilis efficitur. Auſpicãtes uero ac externe laceſſentes harum febrium cauſæ ſunt, laſſitudines, frigiditates, uigiliæ, curæ, triſtitiæ, iracundiæ, rigor, ardor ac exuſtio cutis, ut difficulter trãſpirationem admittat.

De diariis ex laſſitudine febribus. Cap. LIX.

Qui ex laſſitudine febricitant, cutem ſicciorem q̃ qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent. Et hoc maxime contingit his qui ſimul frigefacti ſunt ex multa laſſitudine, ut etiam poſt febris uigorem permaneat ipſis ſiccitas. Et pulſus his parui fiunt. Qui uero non nimium fatigati ſunt, his humiditates quædã, aut uapor calidus ex profundo effertur. Magni autẽ ſunt & his pulſus. Oportet autem ipſos ſtatim poſt exacerbationis declinationem, in balneum ducere. Et accurate ſimul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium lauacris lauare. Sed neque ſi in aere balnei ipſos morari iuſſeris, quicquam læſeris, ꝓpter frigiditatẽ. Poſtea quietis ſtudiũ ꝓdeſt.

De febrientibus ex uigiliis, & cura & triſtitia, aut ira. Cap. LX.

Eos qui ex uigiliis febricitant, diſtinguit etiam coloris ſpecies. Eſt enim ſubtumida. Sed & oculorum

motus manifeſti ſunt: uix enim attolunt ſupercilia. Et caui fiunt ipſis oculi, immo ēt ſicci. Pulſus autē denſiores fiunt omnibus ob uigilias, curam, ac triſtitiam febrientibus. Qui uero ex ira febriunt, his neque cauitas oculorum adeſt, neque color ille. Et calor his eſt amplior, & uelut ex profundo emergens. Et magni ſunt his pulſus. Omnes igitur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent. Sed multi olei perfuſione omnino non adſtringentes. Atque ubi parum defricti ſunt, pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore. Cap. LXI.

Febrientes ex ardore ſtatim ab initio perfrigerantibus, ſanare oportet, & balneis pluribus dulcisſimarū ac temperatisſimarum aquarum. Oleum autem modicum adhibendum eſt, & omnino non affricandum. Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia, omphacinum & roſaceum ex ipſo præparatum ſine ſale. Facere autem hæc poſſumus frigida, uas in quo continentur ſuſpendētes in puteum ut aquam contingat. Sed adhuc magis ſaliens aquæ frigidæ, oleum frigefacit, & magis adhuc nix forinſecus uaſi circumpoſita. Perfundēdum eſt autem ſinciput ex oleo ſic frigefacto, lana moderate excepto, ita ut manum in ſublime leuemus, & hoc indeſinenter faciamus, uſque ad febris declinationem: atque ita in balneum dulcium ac temperatarum aquarum ducamus, acceſſu ſolo aeris balnei per tranſitum conceſſo.

De febrientibus ex frigore. Cap. LXII.

Si quis frigefactus febricitarit, ſuppresſis uidelicet fumoſis tranſpirationibus, quæ per cutem fiunt, & hic balneum ducendus eſt in febris declinatione. Caput autem calfaciendū eſt & ante balneū, & poſt balneū, in declinatione, ex ungēto amaricino aut nardino.

De febrientibus ex grauedine ac deſtillatione. Cap. LXIII.

Qui ob grauedinē febriūt lauare nō oportet: priusq̄

ea concoquatur,ſi ex frigiditate aut cruditate deſtilla tio facta eſt. Caput autem humectandum eſt irino un gēto aut amaricino aut nardino. Si uero ex ardore fa cta eſt deſtillatio capite calfacto,& inſtar cucurbitæ at trahente materiam ex locis ſubiectis: hunc ſtatim in balneum dulcium ac temperatarum aquarum duce- re oportet,& in frigidam immergere,& ſub ſalientem locare. In balneis autem frigefacientibus caput hume ctare. Sunt autem ea moderata,propter balneum.

De febribus ex cutis denſitate. Cap. LXIIII.

Denſatur cutis aut ex frigore,aut acerba qualitate ipſi præter adſuetudinem allapſa. Quale quid accidit etiam his qui in aluminoſa aqua lauantur. Arctisſima eſt his cutis,ut etiam tacto cognoſcatur. Immo & ca- loris motus,leuis quidem iuxta primam manus ad- motionem apparens, acris efficitur, ſi diutius tactus perſeueret: Vrinæ autem non uelut aliis fuluæ ſunt. Quare non accuſamus in his quod alimentum non ſentiant,unde corporis moles contrahitur. Neque ue ro oculi caui ac ſicci fiunt. Verum ſunt quibus humi- diores & prominentiores eſſe uidentur naturalibus eo quod non contigit tranſpiratio in ipſis,ſed mate- riæ magis intus concluduntur. Vnde neque pulſus parui ſunt uelut in triſtitia,aut cura,aut uigiliis,& ual- de immoderatis exercitiis. Curare porrò eos opor- tet aquarum dulcisſimarum ac temperatisſimarum balneis,poſt exacerbationis declinationem, & præ- cipere ipſis ut aliquandiu in balnei aere morentur,af- fundendumq́; eſt ipſis oleum dulce tepidum,& frica tio mollis ac moderata adhibēda. Tenuis autē uictus præſcribendus eſt,& uinum dandum tenue & albū.

De febribus ex fame. Cap. LXV.

Si ob famem fiat febris, exacerbatione declinante in balneum ducantur,& plurimo oleo tepido dulcisſi mo perfuſi leuisſime fricentur, & plurimo tempore in calido ſolio morentur. Egresſi deinde ac uiribus

refecti rurſus in balneum ducantur,& in calidum ſo-
lium locentur. Poſtea egreſsis poſt balnei turbationẽ
ſedatam, danda eſt aqua calida potanda, deinde ptiſa
næ ſuccus, aliq̃do ẽt piſces petroſi in iure albo parati.

Diæta communis omnium diariarum fe-
brium. Cap. LXVI.

Diæta in febribus diariis omnibus cõmunem ſco-
pum habet, ut ſit ex eduliis boni ſucci & quæ omni-
no concoquuntur, & nuſquam circa meatus detinen
tur, his quidem qui ex ardore aut ira febriunt, quæ ſi
mul frigefaciunt ac humectant. frigefactis uero, mi-
nus alentia & moderate calfacientia. His autem qui
uigilarunt, aut triſtes fuerunt, aut curis uexati, humi-
dus & ſomnificus cibus congruus eſt. Fatigatis autem
plurimus & maxime nutriens. At in quibus intempe-
ratura corporis calidior ac ſiccior facta eſt, eos opor
tet aliquando circa primum exacerbationis impetum
nutrire. Vinum autem dandum eſt omnibus qui ex
diaria febre laborant, aquoſum, tenue ac albũ, quod
& concoctionem adiuuat, & urinas ac ſudores pro-
pellit. His uero qui uigilarunt, aut triſtes fuerunt, aut
curis uexati, magis intrepide uinum datur. Sed & fati
gatis nimium, dãdum eſt quantum ſuperare poſſunt.
Iratis autem priuſquam ab affectu omnino liberati
fuerint, minime tutum eſt uinum dare.

De febrientibus ex inguinum inflamma-
tione. Cap. LXVII.

Siquidem citra laceſſentem externam cauſam, in-
guinis glandularum inflammatio fiat, multitudinem
ſanguinis plerunque in uniuerſo corpore indicat. Nã
& calor in his amplior eſt quàm in prædictis, & facies
rubicunda ac tumida apparet. Oportet igitur celerri-
me uenam ſecare priuſquam materia inflammato pu
treſcat, ac febrem putridam accendat, poſt uenæ ſe-
ctionem utendum eſt tenui diæta, uſque ad perfectã
liberationem. At inflammato inguini, ante uenæ ſe-

ctionem adſtringentia ac reppellētia imponenda ſunt poſt uenam ſectam, laxantia ac moderate diſcutiētia. Cæterum quibus propter offenſionem digitorum pedis, aut aliud quid tale, inguinis inflammatio facta eſt, & ea de cauſa febris diaria cõſequuta, tales ne interrogant quidem Medicum quid facere oporteat, ſed ulceri ex quo inguinis inflammatio facta eſt proſpicientes, lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohibendum autem eſt uinum omnibus ex inguinis inflammatione febrientibus, donec inflammatio fuerit ſoluta. Et uictus ratio tenuior ipſis conſtituenda eſt.

De diariis febribus ex cruditate obortis. C. LXVIII.

In corporibus ex malis humoribus uitiatis cruditates orientes citiſſime febrem accēdunt. Minus autem fit malum, ſi ob cruditatem aluus infra erumpat. Non paruum autem malum eſt, ſi fuerit ſuppreſſa. Febriunt autem aliqui etiam in quibus profluuium uentris ob cruditatem fit. Si quidem igitur ſola corrupta euacuata eſſe apparuerint: lauandi ſunt ac nutriendi in febris declinatione. Si uero plus iuſto euacuatio fiat, melius eſt nutrire citra balneum, proſpiciendo uentri ipſi. Cura uero uentris dupliciter fiat. Si enim non amplius feratur ipſa aluus, abſinthium modicum aqua macerās coquito cum oleo in duplici uaſculo, & ex hoc locos circa uentrem humectato. Deinde hapſum lanæ purpureæ oleo imbutum uentri imponito. Si uero debilius eſt os uentris, maſtichen cum ungento nardino ad ſtrigmentitiam craſſitudinem redige, & purpuram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ imponũtur ad tactum calida: tepida enim robur uentris exoluũt. At ſi adhuc feratur aluus, melius eſt optimo melino uti pro nardino, cum modico uino. Commodum eſt ad hæc & maſtichinum. Si uero etiam uenter exuratur poſt euacuationem, melino ſimiliter utaris, aut cerato ex ipſo parato. Nutriendi porro ſunt adhuc fluente aluo, ex polenta & panibus paucisſimũ acetũ

habentibus,quos hinc oxylipes Græci uocant. Inſper-
genda eſt autem polenta ſucco malorum punicorum
aut pirorum malorum, præſertim cotoneorum. Vel
in ipſorum decoctum,aut myrtorum. Si uero fluxus
ceſſarit,alica detur,& gallorum teſtes, & piſces petro
ſi in iure albo parati,& fructus adſtringentes. Si uero
inappetentes fuerint, ut auerſentur cibos, ex conco-
ctorio medicamento ex malorum cotoneorum ſuc-
co ac melle compoſito,cochlearium unum aut duo
danda ſunt. Si autem non affuerit id quod ex ſucco
compoſitum eſt,detur id quod ex carnibus cotoneo
rum paratur, cui nihil omnino piperis additum eſt,
aut ualde exiguum quiddam. Si uero ſupprimatur
aluus in his qui ob cruditatem ex diaria febri febrici-
tant,ſiquidem cibi adhuc in uentre continentur, pluri
ma tepida pota,digitis aut pennis immisſis,per uomi
tum iubebimus id quod moleſtum eſt reiicere. dein-
de præcordia fouere, & quietem agere. Si uero cibi
iam deſcenderunt ad inteſtina, reclinatis ipſis ita ut
partes circa caput & ſtomachum ſurſum uergentes
habeant,foueatur uenter,& ſomnus concilietur. Poſt
ſomnum autem glandula ſubdetur, ad ſuperfluita-
tes quæ deſcenderunt educendas, aut per mitiorem
clyſterem, quale eſt furfurum decoctum, euacua-
tio fiat. Diæta ſit tenuisſima, quæ plurimam exter-
ſoriam uim in ſe habet. Quod ſi inflatio acceſſerit,
incoquere oportet in oleo cuminum, aut rutam,
& infundere per ſedem. Euacuata uero aluo, ſta-
tim nutriantur. Si uero etiam citra moleſtiam dor-
mierint, poſtridie lauentur, adhibentes uentri un-
gentum nardinum cum modico uino. Et poſt bal-
neum ſimiliter tenui uictu utantur. Si uero etiam
tertia dies febrem aliquam induxerit, neque ſic ti-
mendum eſt, ſed ſimiliter lauandum, ac moderate
nutriendum. Dare autem oportet talibus ante cibum
aliquod concoctoriū,oxyporium à cita penetratione

appellatum medicamentum, & præſertim quod ex cotoneis malis fit cochlearii menſura.

Curatio diariarum febrium multarum dierum, quarum aliquæ ex mutatione diariarum generantur, ob cutis obturationem. Cap. LXIX.

Quædam febres propter obturationem uaſorum circa cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quum non probe curatæ fuerint ſtatim ab initio. Contingit hoc maxime in corporibus uitioſis humoribus præditis quum multum fuerint uoraces. Nam in talibuscirca primam ac ſecundam diem aliquantiſper, non eſt in pulſu putredinis ſignum. ſicut neque in urinis, cruditatis: dum enim prolongatur quidem declinatio, & non amplius iuxta proportionem remittit, ſuſpecta eſt affectio: ſi enim non tranſpirauerint perfecte, neceſſe eſt putrefactos eſſe uitioſos humores. Siquidem igitur puer aut ſenex fuerit ægrotus, uenam ſecare non expedit. In mediis autem ætatibus, robore præſente ægroto, uena ſecetur, ſi ſane etiam plenitudinis ſigna affuerint in corpore. Detrahendũ eſt aũt pro uiribus, & obturationis magnitudine: maior. n. febris ob uehementiores obturationes incidit. Minor autẽ ob minores. Euacuata uero multitudine, & rarefactis meatibus, fumoſæ ac fuliginoſæ ſuperfluitates tranſpirante pauciores fieri poterint. Periculoſum enim eſt aperire potentibus obſtructiones uti ante euacuationem. Quæ enim uim exterſoriam habent, exhibita dum exhalant ſimul attrahunt quid ex craſſis ac uiſcoſis humoribus in uaſis, & duplicant in anguſtis meatibus obturationes. Si uero etiam extrinſecus cuti admoueantur exterſoria, periculum eſt ne attrahant etiam aliud quid ad meatus obſtructos. Quo igitur ſecure & intrinſecis exalatio, & extrinſecis attractio contingat, utiliſſimũ eſt euacuare pro uiribus corpus. poſt euacuationem uero non longa facta dilatione, aliqua exterſoria edulia aut pharmaca dare. Eduliorum

quidem loco ptiſanam & aquam mulſam, pro phar-
macis autem, acetum mulſum ex ſolo aceto ac melle
paratum. Quæ enim in aceto mulſo coquuntur aliàs,
uelut calamintha, & ſimilia calida, febres accendunt.
uelut etiam uinum. At poſt tertiam diem, neque putre
dinis humorum ſigno in pulſibus præſente, neque in
urinis cruditate, & ubi hora ſuſpecta in qua febris ac-
ceſſit in prima die tranſiit, confidenter iam omnem la
uare oportet. Si uero etiam circa decimam horam ſu
ſpectus tibi fuerit paroxyſmus ſiue exacerbatio, laua-
re oportet ante horam ſextam. In balneo uero corpo
re præcalefacto illinere oportet oleo dulci tepido, &
moderatius confricare, poſtea depurgare & abluere
forinſecus corpus. Eligenda ad hoc quædam mode-
rate extergentia, qualis eſt hordeacea farina & faba-
cea. Deinde immittere in ſolium calidæ temperatæ,
deinde etiam in frigidam. Si uero circa decimam ho
ram, ut ita demus, turbatio quædam ſuſpecta ſit, nihil
exhibendum eſt præter aquam cui incocta eſt hyſſo-
pus & parum apii. Deinde ſi nihil mali intulerit hora,
nutriantur: Si uero etiam quid attulerit, omnino mo-
deratum apparebit. Quare & lauare poteris poſtridie
ac nutrire. At ubi magna facta eſt obturatio, neceſſa-
rio putrefactio contingit. Vnde curatio in putredino
ſa febre referenda. etiam his congrua eſt.

De febribus continentibus ſiue ſynochis. Cap. LXX.

Continens febris nominatur, cuius ab initio uſque
ad finem una eſt exacerbatio, nullam alterius exacer-
bationis principii ſignificationem faciens. Corpori-
bus bono habitu præditis, & multo ſanguine refertis,
& ætate calidæ peculiaris eſt continens febris. Confla
tur enim ob calidi ſanguinis copiam nondũ putrefa-
cti, & eo quod non tranſpirat, feruore ſolum calidita
tem excitantis. quem ad modum nouum uinum ſolet
in doliis: tempus autem talium febrium maxime uer
num eſt. Sunt autem differentiæ febris continentis

tres.nam aut æqualis permanet magnitudo ab initio uſque ad ſolutionem,aut additamentum facit,aut detractionem:hoc autem contingit prout maiores aut minores fiunt tranſpirationes,ex eo quod dēſior aut rarior eſt habitus corporis affecti.Eſt autem multa copia quæ in talibus affligit,& feruorem ſanguinis ebullientem conſequenter febris accendit. Aliquando uero etiam craſsitudo.Scopus igitur curationis in ipſis eſt euacuare copiam,& extinguere calorem præternaturalem,& craſsitudinem ſecare,ſiquidem affuerit. Deinde ueterem bonam temperaturam debilitatis partibus reparare.

De uenæ ſectione. Cap.LXXI.

Si ualidæ ſunt uires,& ætas permittit,& nihil aliud fortiter reſiſtit, ſanguinis tantũ auferre oportet,quãtũ uires tolerãt.Præſtat aũt ſi uires adſunt,uſq; ad animi deliquiũ ducere. Quibus uero nõ ſic uena ſectaeſt, hi ad extremũ periculũ deueniunt,ut aut ſuffocentur, aut animo linquãtur,niſi uiriũ robur,aut larga ſanguinis eruptio,aut multus ſudor,ex manifeſta pernicie ipſos eripiat. Nã multitudo in his non amplius à uenis cõtineri potens, obturat ac diſtendit corporis molẽ, & propterea ipſum aliquando dirumpit,& uaſa maxime in naribus aperit.Ea gratia feſtinare oportet ad ſanguinis detractionem,quantum uires ferunt : quo uaſorum natura ex tranſpiratione ac uentilatione,naturale temperamentum conſeruans,iuxta morem ab initio humoribus dominetur. Verum animaduertendum eſt & ad ipſius uenæ ſectionis ſcopos.Præcedẽte enim ciborum cruditate,eouſque uenæ ſectionem differre conuenit.donec tibi ſatis eſſe uidebitur concoctio ipſorum in uentre peracta,itemq; ſeceſſus ſuperfluitatum in inteſtinis. Si uero ſuſpectam habes poſt uenæ ſectionem,aliam fore ſanguinis euacuationem,uelut muliebrem purgationem,aut hæmorrhoidum in ſede fluxum , relinquere oportet in uenæ ſe-

ctione tantum ſanguinis quantum per alios locos eua-
cuandum putas. Quare ſiue menſes fuerint moti,ſi-
ue hæmorrhois aperta,totum negotium naturæ per-
mittito.Si uero non tantum quantum oportebat eua-
cuatum fuerit,tunc uenam ſecato, quo ex utriſque
compoſitis pficiatur quod conuenit. Aptus eſt ad ue-
næ ſectionem habitus corporis durus, multi ſangui-
nis,denſus,& ægre tranſpirãs. Status aeris humidior.
Reſiſtit uenæ ſectioni puerilis ac ſenilis ætas,tempera-
mentum calidum,ac ſiccum ualde, & tempus ac re-
gio conſimilis,& qui natura humidiore ſunt,& præ-
ſertim cum caliditate,& qui raro habitu præditi ſunt
Inſuper quibus os uentris aut amara bile ualde ue-
xatur,aut debile eſt,aut ultra iuſtum ſubtili ſenſu præ-
ditum:hi enim omnes facile tranſpirant, & in uenæ
ſectione animi deliquiis corripiuntur,ex quibus ægre
reuocari poſſunt. Similiter autem etiamſi triginta
annorum fuerit is cui uena ſecanda eſt uerum humi-
dus & mollis, & pinguis ac albus corpore, & par-
uas uenas habuerit: huic aut omnino non uenam
ſecabis, aut parum detrahes: omnino quidem non
æſtatis tempore & in reliquis eiuſdem ordinis: pa-
rum uero, aliis temporibus ac reliquis conſtitutio-
nibus. Proinde aliqui in animi deliquium collapſi in
ipſis medicorum manibus, non ſunt reuocati. quare
ſi quis euacuaſſet citra uirium diſſolutionem,non pe-
riiſſent. Aliqui uero per omnem deinceps uitam,to-
tum corporis temperamentum frigidius habuerunt,
propter immodicam euacuationem, ut quidam in
malo corpore ac habitu uitam degerint:quidam ue-
ro ex hoc ipſo pernicioſis morbis correpti ſint,ab
aqua inter cutem, & erectæ ceruicis ſpiratione,hepa-
tiſq; ac uentris debilitate,& ſemi ſideratione: opti-
mum igitur eſt quem ad modum nos ſemper facere
uidiſti,non dierum numero animum aduertere, neq;
ſoli multitudini,ſed uirium robori,in omnibus quidē

uerum maxime in continentibus febribus, ſi enim ui-
res conſeruentur, nõ ſolum ſexta ac ſeptima, ſed etiã ſequentibus diebus uenam ſecabis.

De frigidæ aquæ exhibitione. Cap. LXXII.

Si aliquando coactus fueris curare ægrotum, qui non ſolum antea uenæ ſecandæ auxilium omiſit, ſed etiam nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum ſanguinem detrahere prohibearis: ad frigidæ exhibitionem deueniendum eſt exacta præſcriptione facta, quantum ex ipſa fieri posſit detrimẽtum. Nam ſi hoc paruum uel omnino nullum futurum eſt danda eſt in potu frigida ſincera quantum æger eius uoluerit. Tunc autem danda eſt frigida, quum in urinis uideris concoctionis ſigna. Neque autem in principio, neque in augmento danda eſt frigida, ſed in ipſo uigore totius morbi, ac particularis exacerbationis. Oportuno enim tempore data frigida, corroborata ſolidarum partiũ naturã. Corroborata uero natura præattenuatos humores aggreditur, ut bonos quidẽ detineat, inutiles uero eiiciat, aut ꝑ uentrẽ, aut per uomitus, aut ſudores. Si uero frigidæ potor fuerit æger tempore ſanitatis ualde confidenter frigidam dato, ipſa experientia doctus, omnia uiſcera frigidæ familiaritatem ſuſtinere. Si enim omnino aliqua pars adeo frigida eſſet, ut ab ipſa læderetur, ſanitatis itaque tempore euidens detrimentum oſtendiſſet. Quũ autẽ nulla pars in ſanitate læſa ſit, ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis caloris multitudinem. Quapropter his qui modicum ſanguinem, & minimum carnis habent, frigidæ potus periculoſior eſt. Cito enim ad ſolidas animalis partes carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres, neque ſincera, neque multa frigida opus habent. Tenuia .n. ſunt in ipſis ac modici ſanguinis corpora. Vnde quum magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidę exhibitione ab

ſtinere oportet,& uti aliis auxiliis,quæ obturationes reſerant, & multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant. At uero detrimenta ex intempeſtiuo frigidæ potu orientia hæc ſunt: Viſcoſos ac craſſos humores attenuari ac tranſpirare frigida impedit. Quare ſiue inflammatio fuerit in aliquo uiſcere, ſiue ignis ſacer,ſiue indurata,ſiue mollis ac laxa affectio,frigidę potus ad huius ſanationem nihil confert: ſed e ueſtigio quidem non modicam affert lenitatem,eo quod febrem iam factam extinguit. Manente autem intus cauſa,quum ex frigida denſatum fuerit corpus,aliam febrem accedit priore grauiorem. Atque hæc quidē detrimenti ſpecies contemni poterat. Verum plerique debilia habentes uiſcera,citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur. Quibuſdam enim ſtomachus ſingula adeo fortiter affectus eſt,ut perdiderit actionem & uix potuerit deglutire: Alii uenter læſus eſt,ut uix concoquere potuerit: Aliis hepar,ut ex hoc in aquā inter cutem inciderint. Aliis colū,aut pulmo,aut rhenes & ueſica,aut aliud quid à frigida læſum,debile ad propriam actionem factum eſt. Quidam ipſorum ſtatim erectæ ceruicis ſpiratione,aut alto ſopore, aut lethargo,aut aurium abſceſſu,aut cōuulſionibus,aut tremoribus,aut ſiderationibus corripiuntur. Et ut in ſumma dicam: Omne neruorum genus & caput ipſis affligitur. Noui quod formidinē tibi induxerim p ea q̄ retuli,ad frigidæ exhibitionē. Verū uidiſti me ſępe ipſa oportune uſum eſſe,& in qbus dare oportet. Et ſemper utilitatem aſſequutum eſſe,citra ægri læſionem.

Diæta in febribus continentibus. Cap. LXXIII.

Quibus uena ſecta eſt,his ego poſt duas uenæ ſectæ horas,ſemper do modicum ptiſanæ ſuccum, & iubeo quieſcere. Et poſtquam ex ſomnis ſurrexerint, rurſus ſimiliter ptiſanæ ſuccum exhibeo,& in hoc perſeuero uſque ad tertiam diem. Quarta ferè ſemper in balneum duco. Tales enim oportune uena ſecta uiri-

bus robuſtis,& ad animi deliquium euacuati, neceſſario ſequitur non longe poſtea uentris ſeceſſus,attenuatis uidelicet humoribus,& leuatis ac corroboratis uiribus. Aliquando uero etiam bilis uomitus. Ad quæ ſtatim etiam humiditates per totum corpus aut ſudores ſuccedunt. Quare confidenter hos lauato quarta die. At uero tempus exhibẽdi cibi in febribus continentibus,tum his quæ iam relatæ ſunt tum his quæ poſtea referentur,quæ ſanè unam ſolum ab initio uſque ad finem exacerbationem habent eſt bona ægri tolerantia & conſuetudo. Tunc enim ipſis cibi dandi ſunt,quando tolerantisſimi ſibiipſis eſſe uidentur. Et illo præſertim tempore diei,in quo etiã prius morem accipiendi cibi habuerunt:maxime enim toleranter pertulerint cibos iſto tempore acceptos. Robuſtis igitur uiribus,& dum uigor morbi breui expectatur,tenuisſimo uictu uti licet. Vbi uero uires ægre ſunt,non licet tenui uictu uti,citra magnum detrimentum. Quare alimentis tantum apponendum eſt, quantum roboris uiribus detractum eſt.

Vniuerſalis doctrina de febribus putredinoſis. Cap. LXXIIII.

Tranſpirationis anguſtia ac impedimentum meatuũ obſcurorꝫ totius corporis obturationem facit, ꝑ quos fumoſæ & fuliginoſæ ſuperfluitates quotidie tranſpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit,& probe tractata,diariam febrẽ efficit. Quũ aũt ſiue propter magnitudinem,ſiue imperitiam Medicorum conſuetũ diariarum tempus exceſſerit,aut aliam quandam ob humorum putrefactionem accendit febrem. At uero tranſpiratio multiformiter impeditur, & dum denſantur meatus propter ſiccitatẽ,aut adſtrictionem cutis,& dum obturantur propter multitudinem & crasſitudinem ac uiſcoſitatẽ humorum. Dum itaqꝫ quotidie fumoſarum ac fuliginoſarum ſuperfluitatum tranſpiratio impeditur,naturalis in nobis calor

affligitur. Alius uero præter naturam corporibus accedens, primum humores propter humiditatem putrefacit ac corrumpit. Progreſſu uero temporis etiã pinguedinem ac carnem, & ipſa ſolida corpora inuadit. Eſt autem putrefactio eſſentiæ putreſcentis corporis ad corruptionem tranſmutatio, à calore præter naturam fiens. Putreſcentes igitur humores, aut intra uaſa arctati, continuas, & nunqnam intermittentes uſque ad perfectam morbi ſolutionem febres efficiunt, aut per totum corpus delati, & extra uaſa elapſi, quãdam febrem per circuitum accedentem, & interualla habentem accendunt, uelut tertianam, quartanã, quotidianam, aut aliam conſimilem. Cauſa uero cur non excidant extra uaſa humores in febribus continuis, eſt aut multitudo, aut craſſitudo, aut uiſcoſitas ipſorum. Quem ad modum igitur dum inanimata corpora putreſcunt, primum abiicimus ex ipſis quæ iam putruerunt, deinde reliquũ in aere frigido ſuſpendimus, & perſpirationes perfrigerantes molimur. Eodem modo ſanabimus in humanis corporibus putrefactionem, quod quidem iam corruptum eſt omni modo euacuantes. Reliquum uero geſtationibus moderatis & tranſpirationibus perfrigerantibus, ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde ubi prius de non intermittentibus febribus tractauerimus, mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis. Cap. LXXV.

Quum in omnibus uaſis, & præſertim maximis, circa alas ac inguina, ac conſimilibus, ſanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridam continentẽ efficit. Pleruncq; uero in corporibus multi ſanguinis ac carnoſis, & dẽſo habitu præditis, & ſupfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iã febrientibus pulſus maximus & æqualis ac uehemẽs eſt, & qui cõpagẽ arteriæ necq; duriorẽ, necq; molliorẽ habet. Ad tantam uero uelocitatem ac denſitatem ue-

nit,ad quantam magnitudinem ipſa febris uenit. Atqꝫ quidem ambabus communia ſunt, huic uidelicet,& prædictæ continenti citra putrefactionem febri. Verũ huic præcipua putrefactionis ſigna in urinis, & pulſibus,& caloris ſpecie adſunt. Curatio uero harum febrium,in utroque genere communicat, tum in eo qđ cum putrefactione,tum eo quod ſine hac eſt. At eſſentia quidem & uniuerſa ipſarum natura,ex genere putridarum eſt. Verum quatenus una eſt, tota ipſarum exacerbatio,ab initio uſque ad totius morbi ſolutionem,eatenus communicat cum continenti abſque putrefactione. Oportet itaque etiam curationem ipſis in hoc ſolum cum illis continentibus communem eſſe. Per alia uero omnia bifariam ſecari,ita ut quoſdam medendi ſcopos ex genere putridarum accipiamus, quoſdam uero ex propria ipſarum eſſentia. Sanguis enim eſt qui hac febre putrefactionem ſuſcepit. Sic uero etiam alias differentias putrefactorum humorum ſanare conuenit,iudicationem partim à putrefactione ſumendo,partim à propria uniuſcuiuſque differẽtia,uelut pituita, aut utraqꝫ bile. Quandoquidem igitur putridarum febrium ſeptem ſubiecta ſunt præter naturam,à quibus iudicationes ſumuntur, nempe copia humorum,& craſſitudo, & uiſcoſitas,& obturatio,& tranſpirãtium ſuppreſſio,& putrefactio,& febris non habens interuallũ, unamquãque ſanè ex relatis affectionem ſanare oportet per contraria. Copiá per euacuationem. Craſſitudinem per ſecantia. Viſcoſitatem per extergentia. Obturationem,aperientibus. Tranſpirantiũ ſuppreſſionem,ſiquidem propter conſtrictionem cutis facta eſt, per diffundentia. Si uero propter denſitatem, per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus, ac tranſmutantibus. Febrem autem,per frigefacientia.
Quum igitur uires fuerint fortes,uena & his ſecanda eſt,niſi cruditas uentris, aut alterius cuiuſdam partis

prohibeat

prohibeat,uelut antea dictum eſt. Nam ex his quæ de illis diximus,conſiderare oportet conuenientia ēt de his,quandoquidem uero neque obturatio neque putrefactio curari poteſt per ſolam uenæ ſectionem, quum aliis auxiliis opus habeant, reſeruare aliquid ſanguinis oportet ad curationis tempus,ut ne neceſſitas aliqua ingruat,ob inopiam,intempeſtiue nutriendi. Quantum enim ad talem febrem attinet, omnino non nutrire oportet: Quantum uero ad ſanguinis euacuationem, nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum neceſſarium erit,ut aut nutrientes febrem augeamus:aut non nutrientes,uires diſſoluamus. Melius igitur uelut dictum eſt,relinquere ſanguinis proprium alimentum animalis partibus.Et ipſum contentum eſſe modicis ſorbitionum exhibitionibus, uelut ſunt ptiſana & aqua mulſa, quibus ut medicamentis magis quàm alimentis opus habemus.Si uero ob aliquā cauſam relictum fuerit uenæ ſectionis auxilium: homini per tenuem uictum connutrito,quum iam cōcocti fuerint humores, & craſſitudo ipſarum fuerit præ attenuata,febre in uigore exiſtente, dabimus frigidam aquam,uelut in ſuperioribus continentibus,febribus,niſi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionē. Quod ſi uero etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum,aliis auxiliis utendum eſt,quæ obturationes aperiunt,& multitudinem euacuant,& feruorem mitigant,uelut antea dictum eſt,& deinceps conſequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum. Cap. LXXVI.

In omnibus putridis febribus in communi putrefactos humores expurgare oportet,per urinam,& uētrem ac ſudores,Hoc enim commune eſt omni putredini.Si uero aliquando ſua ſponte ad os uentris impetum fecerint,per uomitus euacuentur. Alioqui nō oportet ægre uomentes præter naturam irritare,ut

ne uires oris uentris exoluantur, quibus maxime in morbis opus habemus. Eligenda uero ſunt quæ citra calfactionem ac reſiccationem prædictas euacuationes perficere poſſunt: Velut eſt ptiſanæ ſuccus, & aqua mulſa, acetum mulſum ſimplicisſimum, & fauorum mellis elatorum cremor, apomeli Græci uocant & radicis apii decoctum. Aqua itaque mulſa ad ſecandos craſſos humores, & detergendos uiſcoſos, & promouendas excretiones, optima fuerit, in febribus ex coarctatiõe ac putrefactiõe obortis, & præſertim cõtinentbius putridis. attamen febrilem calorem auget. Quare ſi immodica fuerit caliditas ab aqua mulſa abſtinendum eſt, & utendum ptiſanæ ſucco. Si uero obturationes ęgre ſolubiles eſſe iudicauerimus, acetum mulſum dandum eſt: quanquam & hoc ſi quis immodice utatur, inteuina radit, & tusſim mouet, & neruoſas partes lædit, ut difficile ſit reperire tale auxilium, quod nihil lædens multum proſit. atque hoc contingit propter complexum affectionum præter naturam in corpore. Quapropter his qui facile à quacunque re exhibita læduntur, melius eſt ut ptiſanæ ſucco utantur, donec ualidius alimentum accipere posſint. At ſi aluus non egerat, aqua mulſa cum ſolo oleo infuſa eluatur. Totum uero corpus forinſecus ante euacuationem diſcuſſoriis difflare non oportet, poſt euacuationem uero diſcuſoriis uti licet. Pharmacis autem utendum eſt tepidam caliditatem habentibus, uelut eſt oleum chamæmelinum. & in hoc tempore, inter diſcutiendum inquam, etiam uinum aquoſum, potũ omnes excretiones mouet. Concoctione uero manifeſta in urinis apparente, etiam lauare licet, dulcis & potabilis aquæ balneo.

De frbribus continuis. Cap. LXXVII.

Febres continuæ eiuſdem generis ſunt cum intermittentibus ſiue interpolatis. Eiuſdem autem generis dico cum tertiana exquiſita, febrem ardentem (cau-

ſum Græcis dictam) exquiſitam, & cum quotidiana, eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. Nam & febris ardens omnes alias exquiſitę tertianæ notas ſeruat, & in hoc ſolum ab illa differt, quod cum rigore non irruit, neque intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, ſimiliter omnes notas habet cum quotidiana. In eo uero quod non intermittit, eiuſdē cum illa generis eſt. Eodem modo etiam quæ per quartam exacerbatur, non autem intermittit, eiuſdem generis eſt cum quartanis. Et manifeſtum eſt quod neque rigor exacerbationes præcedit, neque ſudor conſequitur in hac febre, quem ad modum neque in febre ardente. In febre ardente rigor ſuperueniens ſoluit ægritudinem. Differt autem febris ardens à continente putrida, eo quod hæc ex ſanguine putrefacto conflatur, & à principio uſque in finem unam babet exacerbationem. Febris autem ardens ex flaua bile putreſcente incenditur, & alterius diebus exacerbatur, & quandā habet febris imminutionem ac uelut remiſſionem. Continens uero putrida ſimilis manet uſque ad ſolutionem.

Cura febris ardentis. Philumeni.
Cap. LXXVIII.

Eſt igitur febris ex flaua bile putrefacta incenſa, cōtinua ardentisſima, & neque medicis, neque ægris bonum ordinem exhibet. Lingua enim in his arida eſt & nigra ac aſpera. Morſus item uentris, ac ſitis intolerabilis, & uigiliæ. Aliquando etiam delyrium. Primū itaque leniter ac blande hanc febrem aggredi oportet, Vbi uero concoctionis ſigna apparuerint in urinis & morbus iam uiguerit, acrius inſtare, & ad frigidæ potum accedere. Niſi & hic aliquid prohibeat, ex his q̄ de cōtinentibus febribus relata ſunt. Prima uero auxilia in febre ardēti ſunt: Decubitus in locis frigidis, q ad purum aerem patent ac perflantur. Stratum molle & ſæpius renouatum, amicula asſidue permutata,

& ſatis gracilia & non ſordida. Lectus ſit abunde am‑plus, quo posſint mēbra calefacta ſubinde ad alias atque alias eius partes transferri. Et per flabellum aer ignauior concitetur. Epithemata conueniunt pectori ac ſtomacho impoſita, palmulæ cum uino & roſaceo aut melino tritæ. Sunt & frigefacientia commoda, uelut ſunt pampini uitis triti, ſeris, polygonum, plantago, ramenta cucurbitæ, lactuca, rumex acutus. Singulis autem ammiſceantur micæ panis præ madefactæ, aut polentæ. Oportet tamen asſiduos horum uſus deuitare. At uero panniculi linei complicati moderate graciles aqua & oleo calido imbutæ, & pectori ac ſtomacho impoſitæ, ardentem febrem mirifice mitigant. Sed & aqua & oleum calidum, aut aqua & oleum roſaceum, ex alto impectus delata per lanæ manipulum, uehementiam ardoris facile obtundunt. Oportet autem abunde calida eſſe aquam & oleum, aut aquam & roſaceum. Tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si uero parum nitri his ammixtum fuerit, ſudores excludere poterint. In ardentisſimis autem febribus etiam aceti parum ammiſcendum eſt. nam & hoc quod debet facit. Cibi porrò offerendi ſunt humidisſimi, & nihil acre habentes, uelut ſunt lactucæ, caules cū poſca aquoſa ferueſacti, & cucurbitæ ſimiliter cū poſca. Sed & ptiſanæ ſuccus tenuior dandus eſt abſque ſale, aut alio additamento. Et aliquando poſt cibum aquam frigidam cochlearii unius aut duorum menſura abſorbeant. Aut ſit potius ipſorum potus in totum lactei teporis. Sed & aqua frigida fracta colluenda ac gargariſſanda præbeatur. Et roſarū ſucci cochlearium abſorptum ſtomachum refrigerat. Quin & alia animi oblectamenta procurentur. Folia uitis uiridia, item myrti ac roſarum per pauimentum ſpargantur, & aqua frigida frequenter irroretur: Et aquæ ſalientes in uicinia ſonum edant. Tempus autē frigefacientium epithematum ac ſimilium, eſt uigor

exacerbationis. Nam in principiis ac augmentis exa-
cerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum eſt, &
caliditas circa uiſcera reſidet, ſi hæc adhibeantur, dif-
fundunt quidem ſenſum, uerum repellentia calidita-
tem in profundum, maius detrimentum inducunt, in-
cluſo intus feruido calore, & rurſus febrem ardentio-
rem efficientem. At in uigore exacerbationum, ex paſ
ſa caliditate per totum corpus, facile extingui pote-
rit ea quæ adhuc reliqua eſt circa uiſcera. Nam & me
lius ſpirantes, & minus ſiticuloſi fiunt, his in tempore
adhibitis. Et ipſorũ roſcido uapore excluſo, ad ſom-
num conuertuntur. Cæterum inſtante iam uigore
totius morbi, & nullo prohibente ex his quæ in con-
tinenti febre relata ſunt, tempus iam eſt frigidæ exhi-
bendæ. In quibus igitur confidimus, nullum ex uiſce
ribus, neque caput, uelut dictum eſt, læſionem incur-
ſurum, ſinceram ſanè frigidam exhibemus. In qui-
bus uero metus eſt, atque is uel minimus impedimẽ-
to eſt, pro prima uice fractum exhibebimus potum ſi
ue frigidam. Frangitur autem ſi qui temperatæ aquæ
calidæ cyathum unum, ad quinque frigidæ puræ ſin-
cere ammiſcuerit. Atque talis potio ſuſpectis corpori
bus exhibetur. Quidam uero olei roſacei cyathum
frigidæ exhibendæ affundunt, & ſic exhibent. Ipſum
enim raſaceum non ualde frigefacit, & oleoſitas eius
corporibus intus oblita, non permittit ipſa à frigida
aqua lædi. Et ſimul firmitatem quandam exhibet uen
tri roſaceum, & lumbricitatem, propter oleoſitatem.
Quidam pro roſaceo, melinum exhibent. Porrò
balneum illis ſolum conuenit in ardenti febri, qui ci-
tra tumorem aliquem inflammatum, aut eryſipelatũ
ægrotant, ubi concoctionis ſigna apparuerint in uri-
nis. Quod ſi quis iuuenis ſit carnoſus, tempore æſtatis
& conſtitutione calida ac ſicca, febre in uigore exiſtẽ-
te, & concoctione in urinis apparente, citra uiſceris ali
cuius inflammationem, & in lauacrum frigidæ notã

torium ſeipſum iniiciat, atque natet, ſudores utique commouerit. Si uero etiam ad frigidæ balneum adſuetus fuerit, ualde confidenter hoc auxilio utatur. Quibuſdam enim ſtatim uenter biliofa egesſit. At ſi moderata eſt febris, & uires robuſtæ, unà cum concoctionis ſignis, proſunt ipſis balnea dulcium ac temperatarum, aquarum, & ex ungentis chamæmelinum, præſertim ſi aer ambiens, frigidus fuerit. Nam ſi aliquando contigerit, ut frigido exiſtẽte ambiente æger fortiter à febre exuratur, modicã ſalutis ſpem de ipſo habere oportet. Si uero neq; concoctionis ſigna affuerint, in tali aeris ſtatu, neq; uires fortes habere apparuerit, talẽ ſeruari impoſſibile eſt. Quare neq; lauabis ipſum, neq; inũges rarefaciẽtibus medicamẽtis, neq; uinum dabis neq; frigidam. In quibus enim deſperata eſt ſalus, uanum eſt auxilia multos ſeruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego ſanè Medicos quoſdam noui methodi ignaros, qui imitati ſunt ea quæ à nobis fieri ſolent, & uſi ſunt his auxiliis, in his qui penitus mortui fuerunt, & neque quicquam profeciſſe, & oportunum ipſorum uſum ſuſpectum ac horrendum feciſſe. At nos & temporum occaſiones, & auxilia deſcribimus, in his qui ſeruari poſſunt. Nam qui incurabiles ſunt ægri, his neque occaſio, neque auxilia commodant.

Tertianæ exquiſitæ dinotio.

Cap. LXXIX.

Febris tertiana exquiſita in corporibus natura biliofioribus omnino conſiſtit, & in ætate uigoris, & maxime tempore æſtiuo, & in locis calidis ac ſiccis temperamento, & in tali ambientis nos aeris ſtatu. Sed & uitæ in laboribus, & curis, ac uigiliis, ardoribusq; & pauco alimento, eoq; calido & ſicco. Et immodicus calefacientium ac ſiccantium potionum ac medicamentorum uſus, apta ſnnt ad febrem tertianam. Quum igitur gignatur tertiana, ex flaua bile

putrefacta,ac mota,& extra uaſa lata,ſtatim à princi-pio rigorem inſignem inducit,qui à quartanæ febris rigore in hoc differt,quod in tertianis pungi ac uulnerari corpus uideatur. Nam in quartanis inuaſio uehementem perfrigerationem habet,& magis in profundo. Quotidianam uero neque rigor omnino præcedit,ſed magis circumfrigeſiunt. Eſt etiam in tertianis febribus ordo pulſuum exquiſitus & æqualitas. Excitatur autem in progresſibus exacerbationum pulſus ipſe ad uehementiam ac magnitudinem & dēſitatem. Sitim etiam inducit tertiana,maxime in uigore,& hominem exurit,ut ſe denudet & abiiciat ueſtitum,& magnum ac denſum ſpiritum ducat, & uelut flammam quandam efflet,& frigidam bibere expetat Et paulo poſt calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quod ſi etiam manum inieceris corpori,iuxta primum contractum calor multus & acris occurit qui uelut cum uapore quodam affertur. Vincitur autem paulo poſt à manu,& ſanè iam etiam bibere tempus eſt ægro,atque ubi bibit,ſtatim multitudinem calidi uaporis per cutem remittit,prænuntiam ſudoris, & uomitus bilis apparet,& aliquando etiam uenter egerit. Vrinæ uero his ſunt bilioſæ & ſubfuluæ ac ſubflauæ,& moderate craſſæ, & paulo poſt aut nubeculam albam,aut quiddam in medio dependens bonum efficiunt. At ſi fuluiores fuerint urinæ, & neque quid in medio pendens, neque nubecula, in primo circuitu apparuerit, ad ſeptem circuitus extendetur morbus. Verum exquiſita tertiana, quæ in prima die oſtendit in urinis ſubſidentiam albam ac leuem, & æqualem, tertium circuitum non tranſgreditur. Hæc febris in integram febris quietem deſinit poſt exacerbationem, uniuerſum exacerbationis tempus duodecim horarum ad ſummum faciens, & non plurium. Atque hanc exquiſitam tertianam nominamus. Quæ uero diuturniorem habuerit exa-

cerbationem,eam appellamus extentam. Si uero quotidie exacerbauerit,cum rigore irruens uehementi,habuerit autem omnes prædictas notas in pulſibus & urinis,& reliquo corpore,hanc duplam tertianam nominamus.Et hoc contingit propter multitudinē & craſsitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquiſitæ curatio. Cap. LXXX.

Tertianam igitur exquiſitam uelut à flaua bile commota fientem,humectare ac frigefacere quãtum eius fieri poteſt,conuenit.Et quæ quidem in ſupernum uẽtrem confluunt,euacuare ꝑ uomitus.Quæ uero infernum ſubeunt,ſimiliter per infernam excretionē. Sed & urinis ac ſudoribus uia aperienda eſt.& uenter quidem mollibus infuſis euacuandus eſt.Vrinæ autem propellendæ ſunt,apio & anetho in potionibus maceratis.Et ſi concoctionis ſigna apparuerint,confidenter iam etiam abſinthii comam aqua mulſa maceratã excolatam dabis.Balnea uero ipſis conueniunt, ex aqua calida potabili temperata,& neque nitrum,neq; aliud quiddam tale in balneis adhibere,ſed aquam & oleum præcalefacto corpori circunfundere,& in calidæ ſoliũ locare,ac hortari ut in ipſo moretur quantũ eius fieri poteſt.Eos uero qui balneum amant etiam ſi bis laueris,non peccaueris.A uino uero abſtinendũ eſt penitus priuſquam concoquatur morbus. Vbi uero concoqui incipit,tenue & aquoſum ac modicũ, primum dandum eſt,prope ſolutionē uero, uberius. Cibi qui humectant ac frigefaciunt, omnes commodant tertianis exquiſitis.Quantitas uero in ipſis tanta ſit,quantum probe concoquere poſſunt.Et ex oleribus quidem cõueniunt atriplex, blitum,malua,lactuca,& cucurbita.Ex reliquis autem ptiſanæ ſuccus,& ſorbitiones ex alica,& piſces petroſi,& ex uolucribus quæ mollem carnem habent.Ex aliis alas,& gallorum teſtes,& ſuillos pedes,ac cerebella,& paruorum

porcellorum extremas partes dare conuenit. Sorbendi, ſunt etiam ouorum uitelli, & fructus guſtandi non ægre concoctiles. Abſtinendũ uero ab omnibus dulcibus & acribus, & ſalſis, nidoroſisq; ac uiroſis eduliis ac potibus. Et à ueteribus ac natura calidis uinis.

Tertianæ ſpuriæ curatio. Cap. LXXXI.

In non exquiſitis tertianis, neque lauare ſtatim ab initio bonum eſt, ſed quando iam apparuerint ſigna concoctionis: neque quotidie nutrire, ſed ſatis eſt alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipſis conducit & ſorbitiones concoctu faciliores. Infuſa itẽ inferni uentris non ualde mollia. Et ſi ſanguinis detractione opus habuerint, neque hæc relinquatur, ſed ſtatim ab initio diſtinctione facta, uelut in Sermone de uenæ ſectione dictum eſt, moderatus ſanguis auferatur, quãtum in præſens ſatis eſt. Totus uero diætæ ſtatus non frigefaciens & humectans ſit in totum, uelut in tertianis exquiſitis, ſed etiam quid de inciſorio ac calfactorio modo aſſumat. nimirum uelut craſſiore bile ſubiecta, & non ualde calidiore. Maxime uero cõtulerit ipſis ptiſanæ ſuccus, iniecto pipere & hyſſopo aut origano. Sed & nardi ſpicam cum aqua, mulſa coctam bibendam dato. Et alia quoque quæ urinam cient, præterquam extreme calfacientia ac ſiccantia. Maxime quoq; abſinthii cremor aſſidue dandus eſt poſt ſeptimam diem. Sed & acetum mulſum multis profuit potum. Et aliquod lene purgatorium, bona concoctione in urinis apparente. At uero uomitus ab accepto cibo, uſque adeo commodus eſt his qui in hac febre perſeuerant: ut multos nouerim ſtatim perfecte liberatos ex huius uſu.

De hemitritæo, hoc eſt, ſemitertiana. Cap. LXXXII.

Febris ſemitertiana appellata, fit pituita putrefacta ad putrefactum amaræ bilis humorem ammixta, & eſt ex duabus febribus compoſita, quotidiana enim

cum circumfrigefactione irruente, tertiana uero cum rigore, febris ex ambabus mixta, horrorem inducit, & de rigore quidem minus, plus autem de frigefactione, id quod extremitatibus permixtis contingit. Itaq; neque abſonum nomen huic febri impoſuerunt qui hæmittritæum dixerunt. Duplex eſt autem modus generationis eius. Aut duabus exacerbationibus uno tẽpore coincidentibus: Aut ſtatim ab initio utriſque inter ſe permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur horridior febris fit, & iuxta accesſionem etiã aliquid rigoris aſſumit. Statim uero talis etiam calidior eſt & æſtuoſior, & quendã bilis uomitũ, aut egeſtionẽ, aut ſudorẽ inducit. Vbi uero altera pituitoſior febris præualet, prædominatur quidẽ frigiditas extremitatũ, uerũ modici ſunt horrores: & nõ ſunt ſiticuloſi, neq; æſtuoſi. At ubi æquales magnitudine fuerint, & tertiana interpellata, & quotidiana cõtinua, inuaſio quidẽ exacerbationis cum horrore contingit. Et quum pituitoſa febris dominatur, contractiones fiunt ac horrores. Quum autem bilioſa febris præualuerit, acervatim, incaleſcunt. Atque hæc quidem eſt ſemitertiana exquiſita, ex tertiana intermittente & quotidiana continua cõpoſita, ambarum febrium temperatura æquali exiſtente. Cæterum ſemitertiana non exquiſita, aut bilioſum humorem habet, aut pituitoſum. Quum igitur ex utriſque relatis humoribus ſemitertiana febris conflectur, etiam curationem mixtam eſſe conuenit. Quare ex his quæ de tertiana relata ſunt, & ex his quæ de quotidiana dicentur, curationem cõponere oportet.

Quartanæ exquiſitæ dinotio. Cap. LXXXIII.

Quartana exquiſita omnem ætatẽ inuadit, præcipue tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro de ſeptenario, uigoris ætatem dixit. Idem aſſerere uidetur, eundem hominem non bis quartanam febrem incidere. Verba eius ſunt. Primum quidem quartana febre idem homo bis neque capitur, neque unquam

captus eſt, neq; de cætero corripietur, ſi ſemel ſanus fiat, & hoc propterea: Iuxta propriam uniuſcuiuſque hominis naturam, & ætatem uigoris cõtingit. Neceſſe enim eſt uigentem hominis naturam in hoc tempore quartana febre corripi. Præterito autem uigore exolutam eſſe & à quartana, & ab inuaſione. At uero naturæ corporum magis atrabiliariæ hanc febrem perferunt, & ex temporibus Autumnus, & præſertim ubi ipſe ſeipſo fuerit frigidior ac ſiccior, & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus uitæ uictus ſiccus & frigidus tempore exiſtens, quartanarũ febrium ſignũ eſt: Et lienes aucti. Hæc autem febris non ſtatim à prima die omnino irruit cum rigore. Sed aliquando ex aliis in hanc fit tranſmutatio, ex his quæ erroneæ ac inordinatæ uocantur. Verum in progreſſu rigor accedit, & cum augeſcente etiam rigor augetur. Senſus autem ægrotis contingit, non uelut pungatur & ſtimuletur cutis, uelut in tertianis contingit, ſed & perfrigerantur uehementer, & uelut franguntur uſque ad oſſa. Proinde audire eſt ægros dicentes, quod oſſium laſſitudine tenentur, & carnem confringi imaginantur, Pulſus porrò ſunt parui, obſcuri, ac tardi & rari in principiis acceſſionum, uelut in nulla alia affectione. Etenim iuxta inuaſiones quartanarum arteria tibi ligata eſſe uidebitur, & introrſum retrahi, ac prohiberi à regreſſu. Quare etiamſi iuuenis fuerit æger, tamen ſenilis extremæ ætatis motum arteria imitatur. Si enim ægrotantis naturalem pulſum noueris, aut in principio exacerbationis alterius morbi affueris, nihil aliud expectaueris quo minus pronuncies, irruente à principio febrem quartanã eſſe adeo immenſa quædam mutatio pulſus ad raritatem ac tarditatem fit. Vrinæ uero his in principio quidem albæ ac tenues & aquoſæ, nimirũ propter materiæ craſſitudinẽ percolatæ. Progrediente uero morbo, pro ratione coloratiores fiunt, & ſubſidentiã habent craſſam.

Sequitur aut ſudorum copia circa exacerbationis de clinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à ſplene initium ſumẽtes, diuturniores ſunt. Fiunt autem manifeſtæ ex colore, & cruditatibus, & quod uenter non facile egerit, & ex ſplenis tumore, & quod ad ſiniſtrã magis ſe reclinent. Eſt autem periculum ne progreſſu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At uero propter hepar inflammatum quartanarii, coloris ſunt albicantis, & toto corpore tumidi, & urinæ his ſunt ualde rubræ, ſandaracham referentes. Et ad contactum tumor dextri præcordii occurrit. Et hi ẽt magis difficulter ſpirant quàm ſplenici, & ſubtusſiunt, & poſtremum in hydropem ineuitabilem delabũtur.

Quartanæ curatio. Cap. LXXXIIII.

In principio igitur moderate ac leniter tractandi qui ex quartana febri laborant, ita ut neque medicamentum aliquod forte adhibeamus, neque euacuationem, niſi ſanè ſanguis ualde abundare uideatur. Tunc enim moderate ſanguinem auferre oportet. Et ſi diducta uena ſanguis fluens niger ac craſſus fuerit, confidenter euacua: Talis autem in ſplenicis maxime reperitur. Vbi uero flauus ac tenuis apparuerit, ſtatim cohibe. Secanda eſt autem uena, aut interna, aut media, in ſiniſtro cubito, ſi ſplenicus fuerit homo: Aut in dextro, ſi circa hepar fuerit affectio. Diæta uero ſit flatus expers, & bona. Venter autem molliatur quantũ eius fieri poteſt, per conſuetos cibos. Si uero hi nihil profecerint, infuſis per clyſterem utendum eſt, primũ quidem mollibus, poſtea acribus. Prohibendæ ſunt carnes porcinæ, & omnes uiſcoſæ ac tardi tranſitus. Itẽ frigida ac humida edulia omnia. Vino utendum eſt pauco, albo, & tenui, ac moderate calido, uolucribus autem montanis. Et piſcibus mollis carnis, ac facilis concoctionis, & nihil uiſcoſum habentibus. Vtendũ eſt etiam ſalſamentis ac ſinapi. Et per dies aliquot accipiendũ eſt pharmacum ex tribus piperis generibus,

& dioſpoliticum appellatum. Et ſi piper ſolum tritum quotidie acceperint, recte utique fecerint. A frictionibus autem & deambulationibus & aliis conſuetis, non penitus arceantur. A balneis uero abſtineant, frictionibus contenti, quæ ualde proſunt. Et ſi breuis fuerit ac non ualde uiolenta quartana: non malũ fuerit in intermediis diebus conſueta exercitia contingere. Atque hæc quidem in principio ac augmento facienda ſunt. In uigore uero morbi tenuiore uictu, utendum eſt, & iubendi ſunt ægri diu quieſcere, & uiſceribus proſpiciendum eſt, adhibitis fomentis ac cataplaſmatis mollire ac laxare potentibus, & flatus diſſoluere. Talia uero ſunt, farina ordeacea, & ſemen lini iris, cuminum, chamæpitys, & ruta, in aqua mulſa cocta. Oleum quoque à fomento cataplaſmati miſcendum eſt. Oportet autem primum olei fotu per paucos dies irrigare, atque ita cataplaſmatis uti, in die uidelicet adhibitis, ſi æger ferat. Epithematis autem utẽdum eſt polyarchio, & eo quod ex ſtyrace paratur, & ſimilibus. Conſequenter autem etiam urinam cientibus utendum eſt. Et aqua mulſa in potu exhibenda in qua cocta eſt ruta & anethum. Quod ſi concoctionis morbi ſigna euidenter apparuerint, confidendum eſt ſtatim pharmacis humores nigros euacuantibus, & non ſemel, ſed ſæpius, ſi opus fuerit. Conuenit aũt Epithymum quartanis potum, & Veratrum nigrum maxime prodeſt, eo quod citra moleſtiã euacuat ea quæ moleſtant. Et uinum dulce in uacuam colocynthidis calicem infuſum. Omnibus tamen miſcendum eſt apium, aut aniſum, aut dauci ſemen, iucunditatis gratia. Aſſidue etiam betæ ac oſtreorum decoctum bibant. Conueniunt his quoque aloedaria Oribaſii, quæ ſic habent: Aloes drach. c. ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſingulorum drach. vi. caſſiæ drach. xii. epithymi drach. xvi. ueratri nigri exempta medulla drach. viii. forma pilulas magnitudine

erui cum pulegii decocto, & exhibe pro uiribus. Poſſunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego uero etiam ueratrum internum adieci. Vtendum eſt & uomitibus à cibo, & à raphanis, ſi nihil impedierit. Plerique enim ipſis aſsidue uſi, partim perfecte à morbo liberati ſunt, partim facile pertulerunt. Nam unà cum hoc quod euacuant ea quæ ſtomachum infeſtant, etiã facilius concoquunt tales. ubi uero nihil iam prohibet, etiam album ueratrum dandum eſt, primum quidem raphanis infixum uelut in Sermone de purgatoriis dictum eſt, poſtea uero etiam ipſum per ſe. Qui uero uomere non poſſunt, his uehementius inferne purgatis dandum eſt medicamentum ex uiperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ eſt & familiare illud nobis omnium probatiſsimum, quod recipit ſucci cyrenaici, & piperis, & myrrhę troglodyticę, & foliorũ rutę uiridiũ, ſingulorũ æquales partes. Singula ſeorſim leuiſsime terũtur, & ruta cũ melle trita excipiũtur, fiuntq́ pilulæ, de qbus aliqb' obolus unus, aliis duo exhibẽtur. Aliud Aſclepiadæ, hoc etiam ſomnũ facit, quo etiam ipſe utor piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, ſucci papaueris, caſtorii, ſingulorum pares portiones efforma & utere, obolum unum aut dimidium exhibens cum aceto mulſo, duabus horis ante acceſsionem. Aliud ad quartanam, facit & ad arthriticos: hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante acceſsionem, drachmæ unius pondere cum acceto mulſo. Arthriticis uero cum aqua mulſa. Bituminis unc. una myrrhæ troglodyticæ drachm. duæ foliis mentæ uiridibus leuiſsime tritis excipe, ac utere uelut prædictum eſt.
Cæterum qui in prinipiis talium pharmacorum aliquod exhibuerunt, aut omnino ante uigorem, hi ſæpe ſimplicem quartanam duplicem fecerunt, aut omnino maiorem ac difficiliorem effecerant. Aut duplicem antea triplicem reddiderunt, aut omnino duas

difficiliores ac maiores effecerunt. Noui ego quendam medicum qui auſus fuit è tribus quartanis correpto dare theriacam ante morbi uigorem. Deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua ſuccesſiſſet, hominem peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolii bitumen olentis ſeminis drachm. una in tribus aquæ mulſæ cyathis, exhibere ſoleo. Mirifice etiam ipſis prodeſt bitumen ipſum iudaicum tritum potum cum uino diluto drachmæ pondere. Verum pharmacum minime moleſtum, & ſæpe ſucceſſum ſortitum expertus ſum ego hoc, maxime in quibus ſplenes tument, & hydrops initium capit. Hederæ corymbiferæ folia quinque cum myrrhæ troglodyticæ magnitudine fabæ trita, in aquæ mulſæ dulicioris hemina exhibentur. Sed & caſtorium potum rigores mitigat, & morboſam carnem conſumit, & concoctionibus in uenis opitulatur, & ſegniciē a motū eximit. Rufi. Abſinthii cremor humores uentrem infeſtantes deterget, & concoctioni auxiliatur. Vnde neque ſaliuam colligunt qui abſinthium bibunt. Mitigat etiā inflāmationes hepatis ac ſplenis, & urinas impellit, & mēſes muliebres. At ſi ęger adſuetus fuerit, & habitus uētris euacuatione gaudeat, & mordaces humores ſecedant, lac recens mulctum aſininum aut equinum, quibuſdam dedi, quos magis purgare uolui. Aliis uero caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progreſſus ſum uſque ad ſex. Deinde intermisſio uno circuitu, ſimiliter à tribus heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad ſex progreſſus ſum, & poſtea detracta quotidie hemina una rurſus per duos circuitus quieui. Et ſimul morbus diſſoluebatur, & corpus nutriebatur. Oportet autem animal boni ſucci eſſe, cuius lac exhibemus. Si uero alicui non aceſcit, neque nidoroſum fit, neque per uentrem

erumpit,etiam in ſuſpecta die,ſorbitionis loco moderate dandum eſt,multo tempore ante acceſsionem, & buccellæ panis modicæ ſuperingerendæ. At uero morbo in uigore conſtituto, apparente manifeſtisſima concoctione,nullo uiſcere læſo,adſuetis tempore ſanitatis,etiam aquam frigidam exhibui duarum heminarum menſura,inſtante iam prope inuaſione, & reuera à multis rigorem prohibui,non parum ſæpe etiam febribus exemptis. Melius eſt autem etiam forinſecus calefacere corpus cyprino aut ſicyonio, ante exacerbationes quidem, ut ne rigeant, ſedatis autem exacerbationibus,ut ne ab extra allabentibus perfrigerentur. Dioſcorides porrò dicit prodeſſe his qui quartana tenentur febre,hæc in potu accepta etiā ante acceſsionem. Plantaginis radices.iiii.ſiccæ tritæ in uino bibuntur. Verbenacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cum uino potatur. In tertiana uero tertius. Radicis item libanotidis drach.i.in uino exhibetur. Quod ſi oleo illeueris totum corpus, extremitates autem ex ungento aliquo ad rigores deſtinato inunxeris,& ægrum contectum quieſcere ſiueris,non experientur rigorem.

Quotidianæ febris dinotio. Cap. LXXXV.

Quotidiana febris in pituitoſioribus naturis conſiſtit,& tempore hyemis,& in humidioribus ac frigidioribus conſtitutionibus. Et ſenes quoque magis infeſtat & pueros,propter edacitatē, & præſertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degunt,& uitā ocioſam agunt cum repletione,atque hoc magis ubi poſt cibos aſsidue balneis utantur & adhuc multo magis ubi ipſi cibi natura ſunt pituitoſiores,& inordinatus eſt ipſorum uſus. Hæc igitur febris neque cum rigore irruit ſtatim in prima die,ſed temporis progreſſu non rigor,ſed circumfrigefactio ægre concaleſcens ipſis accedit. In pulſibus aūt manifeſta ordinis cōfuſio,& inęqualitas adeſt,tēpore irruptionis exacerba-

tiones

tionis præſertim,& uelocitas ac uehementia motus ipſis non adeſt. Non autem exurit febris hæc ægrotos,neque denſam reſpirationem facit,neque crebras efflationes,neque frigidæ expetentiam excitat. Sed hæ febres minime ſiticuloſæ ſunt. Vomunt autem pituitoſa. Et quæ per uentrem inferne ipſis euacuantur, frigidiora,pallidiora,crudiora,& aquoſiora omnino ſunt. Exudant autem nequaquam in primis diebus,neque ad perfectam febris quietem deueniunt. Albus eſt ipſorum color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus minguntur: poſtea uero craſſæ ac conturbatæ. Hic humor quotidie exacerbatur,deſinit autē in quietem febris non integram,uniuerſum tempus faciens horarum plerunque octo & decem. Quapropter etiā amphemerina febris græcis uocatur, de ambabus enim participat,die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio. Cap. LXXXVI.

In quotidianæ febris curatione aceto mulſo utimur in primis diebus,& his quæ urinas probe impellere poſſunt. Et tota diætæ forma ſecādi uim habeat. Circa uigorem uero uentri proſpicere oportet,& præſertim ori ipſius. Et poſtea uomere à cibis & raphanis & purgatoriis pituitam euacuantibus uti. Reliquam diætam ad communes ſcopos reſpectu facto comperies,ut ſcilicet attenuante diæta, & pharmacis inciſoriis ac attenuantibus utaris.

De Epialis febribus. Cap. LXXXVII.

Prædicti generis,pituitoſi inquam,eſt & febris quę priuatim à leni afflictione Epiala appellatur,quum ſimul & febricitant & rigent,& utrunque percipiūt eodem tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida,& uitrea appellata,citra febrem quidem,rigorē inducit. Si uero putredo aliqua moderata ipſis accedat,febrem epialam efficit. Si uero amplius putreſcat,præcedit quidem rigor, ſequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris, ut omni-

no non appareat iuxta augmenta & uigores exacer-
bationum. Fortaſsis aut & pituita uitrea acidam qua
litatem habet. Curatio porrò conſimilis eſt his qui
quotidiana febre laborant, inciſorio curationis modo
amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repeten-
tium. Dioſcoridis. Cap. LXXXVIII.

In communi ad omnem circuitum ac rigores utili
ter exhibentur ea quæ ſudores mouere poſſunt, &
ſunt hæc: Seminis ſmyrnii drach. i. datur potanda ex
uino duabus horis ante accesſionem. Item ariſtolo-
chiæ drac. i. & iridis drach. ii. & calaminthes decoctũ
cũ caſtorii drac. i. in quartanis & quotidianis. Chamæ
dryos itẽ decoctũ asſidue potatũ, quartanã & quoti
dianã ſoluere ſolet. Caroi quoq; ſemen, ferulæ ſemẽ,
uerbaſci radix, aut ſuccus cum uino. Aliud, quod ad
oẽm circuitũ, & maxime ad quartanas datur, duabus
horis ante accesſionem. Facit & ad calculoſos, ac dy
ſentericos, & ſtomachicos. Eſt etiã anxioſis ac deſpe
ratis, & lippientibus commodum. Seminis hyoſcya-
mi albi, ſeminis apii, ſeminis aniſi, ſtyracis. ſingulorũ
drachm. iiii. croci drachm. x. opii drachm. iii. caſtorii
drachm. ii. myrrhæ drachm. ii. cum aqua ad fabæ æ-
gyptiæ magnitudinẽ formato, & cum duobus aquæ
cyathis exibeto. Aliud ad omnem circuitum. Aphro
dæ. Seminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, opii.
ſtyracis, ſingulorum drach. i. croci, zingiberis, aloes,
ſingulorum drac. x. & obolos. iii. excipe melle, & exhi
be nucis ponticæ magnitudine, cũ aquæ cyathis. iii.
præ illitis extremitatibus ac cruribus, & ſine ut dormi
ant. Ego uero etiam caſtorii drach. i. adieci, & mirifi
ce uim ſuam declarauit. Vtere etiam confidenter anti
doto pæonia, & ea quæ ex ſulphure conſtat. Miram
enim efficaciam habent aduerſus omnem circuitum
præſertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterũ q̃
trita cũ oleo illinuntur, ꝓſunt omnibus qui ꝑ circuitũ

exacerbantur,cum rigore,fouent enim corpus, & ſu-
dores mouent.Sunt autem hæc .Chamæmeli flos tri
tus,& in paſtillos efformatus,ac in umbra ſiccatus,&
uſu expetente cum oleo tritus ac illitus.Semen uiticis
cum oleo,ſemen libanotidis,flos ſalis,nitrum,ſpuma
nitri,baccæ lauri,pyretrum,ſmyrnii ſemen, hypericũ,
calamintha,canchryon,caſtorium,conyza,coſtus,gra
num cnidium,cum nitro oleo & aceto,oleum amyg
dalinum,cyprinum,irinum, gleucinum, chamædrys,
ſtaphis agreſtis.Aſclepiadæ ungentũ ad acceſsiones
cum rigore,Hoc ſæpe tertianas depuli inquit:Spumę
nitri drach.ii.myrrhæ drach.ii.piperis grana.xx.ceræ
drach.iiii.olei cyprini aut irini,aut gleucini,aut amyg
dalini ſexuncem, liquefacta aridis ammiſceantur.
Vſus eſt hora ante acceſsionem. Magis autem con-
fricandi ſunt pedes,unde horrores initium ſumere ui
dentur. Aliud ad tertianas. Grani cnidii,ſpumæ ni
tri, piperis, æquales portiones excipe irino, & ad
ſtrigmentitiam craſsitudinem redige,& utere extre-
mitates leniter confricans.Hoc medicamentum ſudo
res ciet,& per duos aut tres circuitus ſanitatem redu-
cit. Aliud,ad quartanas,tertianas,ac reliquos circui
tus. Myrrhæ drach.viii.caſiæ drach.x.piperis drac.
xii.ſtaphidis agreſtis drach.iii.nitri drach.iiii.ceræ ſe-
xuncem. Cyprini aut alterius talis lib.i. Myrrham
uino dilue,& ſtaphidem & reliqua contunde ac cri-
bra,& cum myrrha tere,ac cerato affuſo excipe.Vſus
autem tempore pharmacum cum pari cyprini por-
tione illine.

De ignis ſacri circa uiſcera affectionib. C.LXXXIX.

Fiunt aliquando ignis ſacri affectiones circa aliqua
uiſcera,febrem ardentem ac habitualem inducentes
Et ſi quidem circa uentrem fuerit ignis ſacer,eryſipe-
las græcis appellatus,febrem ex his accenſam lypiriã
nominant.Si uero circa hepar,urẽtem ſiue fumoſam.
Si circa pulmonem,algidam. Talis autem febris fri-

gefacientibus ac humectantibus opus habet eduliis ac potibus,& his quæ extrinſecus imponuntur. Quũ igitur fcbris habitualis alium morbum ammixtum non habet balneo indiget, quem ad modum etiam aliæ omnes caliditates ac ſiccitates. Si uero affectio fuerit circa uiſcera ignis ſacri,à balneo quidem abſtinere oportet in totum.frigida uero in uigore morbi utendum eſt cõtentioſa, ſic autem appellare ſolemus quum ſemel frigidiſſimam & multam damus. Ante uigorem autem frigida non eſt danda,niſi ab ægroto cogamur,cui mos ſit frigidam bibere,& qui ſitim nõ ferat. At forinſecus imponenda ſunt frigefacientia,& ſi nihil profecerint,tunc etiam frigidæ potus exhibeatur,aut edulia potius frigefacientia. conueniunt autẽ maxime lactucæ humidæ ac dulces,pura frigida elotæ. Atque ſic quidem acceptæ optimæ ſunt. Si uero opus fuerit aliquando ad præces ægrorum,in ſuauitatem ipſarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ ammixtam,ad intinctum concedemus. Sit autem acetum exacte ſeparatum ab omni uinoſa qualitate. Forinſecus autem etiam ipſe lactucæ ſuccus aptus eſt. Immo etiam ſemperuiui,& intybi,portulacæ,atriplicis,ſolaniq; ac plãtaginis,cum pane ſicco trito,& modico bono roſaceo,& his quæ ſimiliter reſiccant. Optimum uero eſt id quo nos utimur,iuxta uuarum acerbarum tempus. Expreſſum enim ipſarum liquorem, in mortarium coniicimus cum portulacis uiribus tundimus,& utrũq; liquorem in uas mittimus, oſculũq; eius diligenter obturamus,atque ſic uas in aquam immittimus. Melius autem eſt etiam niue uas obruere. Vſus autem tempore polentam tenuiſſimam ammiſceo,& poſtea ſubigo ut liquidius euadat medicamẽtum,idq; duplici linteolo infarctum pręcordiis impono,non immorari ſino,ſed ubi tepidũ factum fuerit tollo,ac alterum impono. Atque hoc ſemper conſequenter facio,donec æger ſentiat profunditatẽ quo-

dam modo perfrigeratam,& à ſiti liberetur. Ammiſcemus autem aliquando etiam oleum omphacinum aut roſaceum,ubi circa præcordia fuerit ignis ſacer, inflammationis naturam habens. Vidi mulierem ſupinam decumbentem in terra & uoce deſtitutam,habentemq; pulſum formicantem, unà cum manuum ac pedum perfrigeratione.Putabam autem calidam eſſe affectionem. Nam ſimul cum relatis peſſimis ſignis,denſiorem uidebam reſpirationem factam.Hoc autem ſignum eſt magni doloris,ac calidi morbi in præcordiis ac thoracis partibus exiſtentis. Dixit autẽ quidam ex aſtantibus ſe audiuiſſe mulierem dicere, quod arderet eius ſtomachus,&frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet.Quapropter etiam in pauimento iacet,inquit, uenans frigiditatem.Itaque cõfiſus dedi ipſi per cochlearium aquam frigidam,iterũ atque iterum immittens ipſam ori eius uiolenter. Videbam aũt labia ipſius placide aquam intus attrahere.Et ratiocinatus ipſam expetere frigidæ potũ,propter inſitam uentri feruidam affectionem,rurſus amplius exhibui.Poſt hoc autem oculis quoque annuere incepit,indicans ſic me facere debere. Accepta itaq; confectione ex papaueris capitibus conſtante, diacodion appellata,parum de ea cum uino cnidio &aqua frigida,per cochlearium ori infudi.Et ex hoc nimirũ paulo poſt ſenſim loqui cepit.Quare rurſus amplius de hac potione dedi,uino emmeleo pro cnidio accepto,cum modica aqua.Ori item uentris ſemperuiuũ & lactucam,cum pane trito & roſaceo impoſui.Frigida autem hæc adhibui propter affectionis caliditatẽ, & tempus æſtatis,donec frigiditatem abũde ſentiret.

De colliquatione,Philagrii. Cap. XC.

Colliquatio nominatur quum excernitur quid per uentrem,non ex comeſtis aut concoctis,ſed ex humoribus ex toto corpore in ipſum confluentibus, quod ſimile quidem eſt bili quæ aſſidue per uomitum reii-

citur, ac per uentrem ſecedit. Differt autem ab ipſa fœtoris graueolentia, & quod egeſtio fuluior apparet, & craſsitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam: Colliquatio autem appellatur hic morbus. quoniam recens compacta eſſentia pinguedinis ac carnis ab ardentisſima febre diſſoluitur ac colliqueſcit. Et ubi iam diuturnum eſt malum, etiam ipſarum ſolidarum partium aſſentia ex parte eliquatur. Quapropter grauisſima omnium eſt hæc febris. ſatis autem clarum eſt quod extinctoriis medelis utimur, ita ut ualde frigidam aquam potandam exhibeamus, & cataplaſmata & epithemata frigefacientia thoraci ac pręcordiis imponamus. Et cibos humectantes ac frigefacientes demus. Dictum eſt autem de his in tractatione de febribus ardētibus. Dicetur item conſequenter in ſequenti capite.

De febribus quæ in calidis ac ſiccis temperaturis fiunt, citra inflammationem ac putrefactionem. Cap. XCI.

Quicunque, temperatura bilioſi, & habitu graciles & natura aridi, & ſtomachum ſubtili ſenſu præditum habentes. & qui facile in bilem efferueſcit: hi ubi famem aut uigilias pertulerunt, aut nimium delaſſati ſunt, & præſertim in profectione ac æſtiuo ſole, aut triſtitia affecti ſunt, aut grauibus curis presſi, prompte ab horroribus ac febribus corripiuntur. Nam habitus in bilioſis naturis, ob famem ac omnia relata, facile in bilem efferueſcit. Et primum quidem inæqualitatem percipiunt, poſtea etiam horrorem. Et ſi quidem in motibus perſeuerarint, aut cibum non acceperint, ſtatim febricitant. Mordaces enim humores ac uapores per ſenſitiua corpora delati, horrores ac rigores generant. Et propterea horrente ac denſata cute, uelut quæ ex natura in his aridior eſt, cohibentur fuliginoſæ, ac fumoſę ſuperfluitates, antea tranſpirare ſolitæ, & ſic febrem accendunt, niſi talis cibum acci-

piendo uelut dixi præuerterit. Oſtendi autem tibi aliquos qui ſic febricitarunt, & maxime qui ex longo morbo ſe recolligebant. Ex quibus uni in foro obuiam factus horrore incipiente, introducto ipſi in officinam quandam, panem ex uino diluto exhibui, & eueſtigio horrorem ſedaui, & febrem prohibui. Alios uero in ſuas domos abire feſtinantes, in principio horroris, aut paulo poſt nutriui. Et in ſumma, quibus adhuc ſunt principii exacerbationum accidentia in talibus temperaturis, his omnibus panem ex uino diluto cito exhibui, & horrorem ſtatim ſedaui, & febrem prohibui. Quanto enim citius ipſos nutries, tanto magis febrē impedies. Si uero aliquando paulo tardius ipſos nutriui, febris quidem facta non eſt. Calor autē modicus ipſis accedet, ut ſi diutius moreris nutrire, tali caliditate excaleſcet, ambiguum ut ſit an febrem appellare ipſam oporteat. Si uero duæ horæ poſt horroris initium factæ fuerint, manente adhuc horrore etiam tunc nutrire oportet. Verum prædicere quod febricitabunt hi febre non moleſta, ad quam exudationes conſequentur. Et hoc facto, & lauare oportet, & rurſus nutrire. At poſtquam ſedatus eſt horror, incepitq́ febris cum contractione, non amplius nutriendi ſunt illo tempore. Declinante uero exacerbatione ſtatim alantur, & ne expectetur donec febris integre quieſcat. Detur etiam potus aqua calida in uigore amplior. In omnibus .n. ſqualētibus affectionibus non ceſſant exacerbationes priuſq̃ aut balneis, aut alimentis humectantibus rigentur. Quoſdam uero etiam declinatione incipiente: Alios autem uigore exacerbationis inſtante nutrio. Fames enim in his temperaturis, maxime febrientibus, non ſimpliciter nociua eſt, ſed ſi quid aliud pernicioſa. Aut enim ex fame in ardentes febres incidunt, ex quibus ſi non morte præuenti fuerint, in habituales delabuntur, & ex his rurſus in tabem. Aut ſtatim

ab initio habitualis febris ipſis coincidit. Proinde à principio ſic nutrire oportet eos qui talem temperaturam habent. Quam uero aut ex laſsitudinibus, aut ira, aut curis pluribus, aut uigilia, aut triſtitia, aut ex omnibus ſimul commiſsis, corpore uehementer reſiccato, febris inuaſerit, ſqualidam quidem habens cutem, ardentem autem caliditatem, timor profectò eſt talem hominem habituali febre corripiendũ eſſe, & præſertim in æſtate, & ſicca ac calida conſtitutione. Opus igitur habent tales humectantibus ac frigefaciẽtibus eduliis ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac ſicci ſunt, hi etiã neceſſario uires debiles habent. Non enim fieri poteſt, ut corpus calidum ac ſiccum, ubi febricitet uires ualidas habeat. Conuenit igitur ꝗ celerrime per ptiſanæ ſuccum, aut ſorbitiones ex alica nutrire, & paululum panis inſuper exhibere, atque ſic perfrigidæ potum ægrum curare. Extinguitur enim ſtatim ac ſedatur febris perfecte, ſi non inflammatio aliqua ipſi adeſt, neque humorum putrefactio. Si tamen magnum detrimentum futurum coniectaris, exhibitionem eius inhibe, & per ea quæ extrinſecus corpori adueniunt ac adhibentur, curationem molire. Forinſecus autem adueniunt, aer nos ambiens, & quęcunque humectare ac frigefacere ſolent medicamenta. Et ad hæc aquarum dulcium balnea. Si itaque ambiens nos aer temperatus fuerit, utendum eſt eo uelut habet, nihil amplius moliendo. Si uero aut multũ calidus eſt aut frigidus calido quidem uice uerſa excogitandæ ſunt ſubterraneæ domus, frigidæq́;, ac quæ uentis perflantur ad ſeptentrionem conuerſæ. Auras quoque ipſis quaſdam proprias excogitabimus. Aliquando ex Euripis in quos plures aquæ ſaliẽtes ſe præcipitant. Aliquando aqua frigida ex uaſis in uaſa transfluente. Hæc uero ſtatim etiam ſomnum conciliant. Reſpergenda eſt etiam domus aſsidue frigida aqua pura. Et roſæ multæ, aut uitium pampini,

aut myrtus per terram ſternantur: Aut aliæ quædam plantæ frigefacientes. Arcenda eſt ab ingreſſu hominum copia. Nam & hoc domum calfacit. Si uero frigidisſimus eſt aer, uelut in hyeme maxime, per tegumenta corpus foueatur. Frigus enim denſat ac conſtringit cutem, & humorum qui intus aduruntur defluxiones tranſpirare prohibet. Maiorem enim ex frigida inſpiratione utilitatem fore noſcendum eſt, quã ea eſt quæ ex cutis perfrigeratione contingit. Similiter autem & in his quæ forinſecus imponuntur, eligẽda ſunt frigefacientia citra ſortem adſtrictionem, denſationemq́; ipſius cutis. Et non ſolum quæ frigefaciũt ſed etiam quæ compage corporis fuerint partium tenuium, quantum eius reperire eſt in frigefacientibus aut citra ammixtionem alterius uehementis qualitatis. Eſt autem ſimplicisſimum medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus, quo & ad ignem ſacrum utor, & ad pudendorum inflãmationes in principio. Ceram albisſimam in duplici uaſe liquato, & in aquam frigidam diffundito, ac manibus emollito diu eam eluens. Deinde ſimiliter ipſam liquatam, in aliam aquam diffundito, & rurſus tertio idem facito. Ad hanc autem ceram ſic lotam, roſaceum ex optimo oleo omphacino præparatum adiicito ut ſit quidem ceræ unc. i. roſacei uero triens. Hæc ſimiliter in duplici uaſe liquato, & ab igne ablata, moueto, donec aliquantulum frigefiant. Poſtea in mortarium diffunde, & piſtillo fortiter tere, aqua potabili ac frigidisſima paulatim inſtillata quantum ſatis eſt. & tandem fictili puram aquam habente excipe, & aquam quotidie permutata. Hoc pharmacum tenui linteo inductum impone, non ſuper totum pectus, uelut quidam faciunt, neque ſuper tota præcordia, ſed illo maxime loco in quo multæ caliditatis ſenſus percipitur. Permutetur autem pharmacum ſemper priuſquam manifeſte calefiat. Aliud epithema optimum. Rumicis

acuti ſuccus polenta tenui ammixta, duplicato linteo detrito excipiatur, & frigidus imponatur. Facit & portulacæ ſuccus, & ſemperuiui, cum uuæ acerbæ ſucco & polenta. Item tribuli uiridis ſuccus, & polygoni, ac ſeridis, & lactucæ cum polenta. Sed & ipſa horum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam hoc eſt: Palmularum pinguium carnem exemptis membranis, cum poſca meratiore ad flacciditatem uſque coctam, & cum tenuisſima polenta tritam impone. Si uero aridius hoc uidebitur, ex prædicto cerato parum, aut roſacei optimi minimum quiddam ammiſce. Bonum etiam pharmacum eſt roſarum ſuccus cum tenui polenta. Et ipſæ roſæ tritæ impoſitæ. Et hæc quidem aſſumimus multum frigefacere uolentes. Si uero moderate hoc facere uoluerimus, nõ modica eſt copia emplaſtrorum leniter perfrigerare potentium. Ego enim noui, impoſito aliquando frigido medicamento præcordiis, hominem eueſtigio difficulter ſpiraſſe: alium autem ſtatim tusſiuiſſe. Et paulo poſt amborum accidens quieuiſſe, frigido pharmaco ſublato. Balnea porrò dulcium ac calidarum aquarũ, aut potius temperatarum, utilisſima ſunt omnibus ſiccam ac calidam temperaturam habentibus. Lauandi autem ſunt quem ad modum hectici, in ſecũda balnei domo, corpore ex aqua & oleo calido perfuſo, & ipſis ſtatim in temperatæ aquæ ſolium locatis. Deinde etiam in frigidæ ſolium. In frigida tamen morã diutius trahere non oportet. Si uero inflammatio alicuius uiſceris accedat, balneum recuſare oportet. Illud tamen noſſe expedit, quod ſi quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit, omnino morientur. Et præſertim ſi pulmonis, aut membranæ coſtas ſuccingentis, aut uẽtris, aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantum ad inflammationes harum partium attinet, minime nutrire oportet. Quantum uero ad uirium debilitatem,

ſæpe nutrire oportet. Quare neceſſarium eſt ut aut dũ non nutrimus, uires exoluamus: aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus Hecticis ac tabidis. Cap. XCII.

Hectica, hoc eſt, habitualis nominatur febris, quũ ad tãtã immodeſtiã uenerit caliditas præter naturã, ut in habitu ſit ipſius ſolidæ eſſentiæ ſimilaris corporis cordis. Et ꝑpterea ægre ſolubilẽ habet ſtructurã. Primũ igitur calor præternaturalis eliquat, & reſiccat, ac cõſumit eſſentiã in partibus uelut ex humore cõcretã qualis eſt pinguedo, & caro: Deinde uero propriam humiditatẽ conſumit, ex qua corpora nutriũtur. Quæ ſanæ circũfuſa eſt ac inſtar roris diſperſa, circa omnes animalis partes. Hinc aũt tranſit ad carnoſum genus, quod fibris & mẽbranoſis partibus ſolidorũ corpoꝝ inſitum eſt, q̃d ſanẽ diſcindẽtes coq tollũt, fibras uero abiiciũt. Exactũ aũt eius complementum in hoc eſt, ſi ipſa ſolida ſimilariũ partium eſſentia ſiccior facta eſt, quãdo & tabida febris uocatur. Duplex eſt aũt genus hecticarum febrium. Quædam enim ex ipſis poſt febres ardentes pleruncq; fiunt, aut uſque adeo in longum extentas, ut temporis progreſſu humorẽ corporis cordis conſumpſerint. Aut manente adhuc humiditate fiẽtes, & cordis corpus occupãtes, hinc incẽdũtur: quẽ ad modũ lucernaꝝ flãma ex funiculo, ſuperſtite adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidem una eſt ipſarum generatio: Altera uero quũ ab initio ſtatim irruerint, primã generationẽ diariis ſimilẽ faciẽtes, ob triſtitiam, & iram, & laſſitudinem ampliorem ſimul cum ardore factã. Has igitur non difficile eſt curare. Eas uero quæ in tabem procedunt, ſanare impoſſibile eſt. Natura enim ipſarum calida eſt & ſicca, ſimile quiddam patiente corde, quale quid patitur funiculus in lucernis: ubi plurimum fuerit exuſtus. Qui enim exuſtus eſt comminuitur, ut necq; ſi largum oleum affuderis, luculentam flammam excitare poſſis.

Proinde parua hæc & infirma flamma circumcirca tremit,ſemper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu eſt hæc febris.Priuſquam enim contigeris pulſus ac caliditatem, oculos immodice cauos uidebis,uelut in foueis quibuſdam ſitos,& gramas in ipſis reperies ſiccas,& ſquallidam quandam affectionem,qualis his fieri ſolet qui per totum diem in ſole æſtiuo multum puluerem percurrunt.Periit autem & ipſorum coloris uitalis flos. Et cutis circa frontem ſicca eſt ac circumtenſa. Et plerunque palpebris nictant,uelut ſomno grauati.Eſt autem hæc affectio non ſomnus,ſed impotentia uigilandi.Et tempora ſunt collapſa,ut loci caui appareant.Et quid aliud quàm oſſa & cutis ſunt in totum:ut etiam ſi denudatum conſideraueris uentrem,neque aliquod inteſtinum,neque uiſcus aliquod ſaluum eſſe putes, & præcordia uehementer retracta eſſe ad thoracem, & cutem totam ſiccam ac obaridam,& ſi diſtenderis digitis appræhenſam,uelut corium quoddam producitur. Febris itaque exacte tabida incurabilis eſt uelut dixi.Tabeſcit enim in ipſis totum corpus,inſtar arboris extreme arefactæ,aut ob flammæ uiciniam,aut ob uehementem ac immodicam ſiccitatem. Atque hæc eſt quam ſenectam ex morbo uocant.Tale enim corpus fit in his qui ſecundum naturam ad extremam ſenectam perueniunt citra febrem,paulatim extincto in ipſis inſito calore. Verum eorum qui ſecundum naturam conſenuerunt,mors ſine moleſtia contingit, ob frigiditatem ac ſiccitatem imminens.Tabida uero febris non ſolum ſicca,ſed calida affectio eſt. Hæc igitur uelut dixi incurabilis eſt. Illud porrò omnibus febribus hecticis commune eſt;ut debilis ſint & æquales ſemper,à prima die uſque ad extremã reſpirationem. Maximum autem & minime ambiguum naturę ipſius ſignum habebis,ſi cibum homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulſus

augetur ad magnitudinem ac uelocitatem. Et quod in ipſis contingit ſimile eſt ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis. Si enim frigidisſimam aquam ipſis affuderis, multo calidiores apparent, uaporoſa in ipſis caliditate, ab humida eſſentia irrigata. Donec igitur aliquid humidæ eſſentiæ ſeruatur hectica ſolũ febris eſt: Quum uero in periculum uenerit, ut non amplius ſuperſit aliquid humiditatis, exacta iã tabes, Maraſmus græcis dictus, conſiſtit. Nos autem earum ſolum curationẽ aggredimur, quæ ſanari poſſunt.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XCIII.

Hecticas febres omni modo ſtatim refrigeramus, priuſquam progreſſæ in tabem deſinant. Caput autẽ curationis ipſarum in humectantibus, ac frigefacientibus conſiſtit, tum his quæ foris adhibentur, tũ quæ intra corpus accipiuntur. In quibus eſt & aer qui inſpiratur. Omnes igitur hecticos, etiamſi iam principium tabeſcendi acceperit, abſque hoc ut alia febris ipſis ſit implicata, aut propter humorum putrefactionem, aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato, citra omnem tamen laborem, ut ne uires exoluantur. Deferatur itaque æger in lecto ad balneum. Præparata autem ipſi ſindone calida, in ipſa ad primã balnei domum geſtetur. Sint autem quatuor qui ſindonem teneant, in ſingulis angulis unus, Deinde in prima domo nudatus, ad ſecundam portetur. In qua toto corpore ex oleo tepido dulcisſimo perfuſus, ad tertiam domum feratur, & in ſolium locetur. Sit autẽ aer balnei temperatus, & humidus præparetur, parietibus aqua calida reſperſis. In ipſa uero ſolii aqua tẽperata abunde quieſcat, moderate in ſindone uectus, nulla corporis perfuſione fiente, neque item capitis perfuſione. Hinc autem extractus à quatuor adoleſcentibus ſindonem geſtantibus, in frigidam aquam confertim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipſa trahens. Statim autem alius paratam habens ſin-

dionem aliam,ipſi iniiciat,& alius aliam ſimili modo demiſſus autem in lectum,mollibus linteis lenisſime detergatur. Poſtea uero unctus & ueſtibus contectus ad domum in lecto referatur. Sit autem & domus bal neo uicina. Eos quidem igitur qui iam tabeſcunt,laua re oportet uelut dictum eſt. Qui uero in hecticis fe bribus ſunt,nondum tabeſcentes,hi etiam citra ſindo nem lauari poſſunt. Deferendi tamen & hi ſunt ad do mum ſiue in lecto,ſiue uehiculo quopiam,aut lectica deinde oleum ipſis infundendum , uelut dictum eſt: Et poſtea ad calidam aquã ducantur,aut in illa immo rentur. Deinde ad frigidam prodeant,ut nullam om nino moram in ipſá trahant. Atque ita deterſi ac inun cti ad domum reducantur. De balneis igitur ſatis di ctum eſt. Conſequens eſt ut de alimentorum uiribus addamus. Quod quidem igitur frigidos,& humidos conuenit eſſe cibos hecticis febribus profuturos,om nibus manifeſtum eſt. Tales autem ſunt, ptiſanæ ſuc cus frigidus acceptus,& alica uelut ptiſana preparata, conuenit etiam panis aqua frigida madefactus. Verũ nullius horum frigiditas ſincera ſit,ueluti potus . Nã quæ bibuntur,& cito caleſcunt,& meatus penetrant. Quæ uero eduntur aut ſorbentur , diutius in uentre perſeuerantia,perfrigerant ipſum ſi immodice fuerint frigida. At ubi iam diuturna eſt febris lac aſininum dã dum eſt,diligenti animaduerſione habita,ne in uentre in caſeum coaguletur. Hoc uero aliquando etiam ip ſe æger nos docebit,ut qui ſuæ naturæ habet experi mentum. Quandoque autem nos ipſos depræhende re oportebit paulatim ad eius uſum progrediendo. Fugienda eſt autem quantum eius fieri poteſt,mellis mixtura in omnibus hecticis febribus. Dandum uero eſt primum lac aſinæ in cubiculum adductæ,quo cali dum adhuc lac potetur. Si quidem igitur probe fue rit concoctum,& non corruptum, copia eius augeri poteſt,ut in exhibitione cyathus dimidius addatur.

Reli qua uero diæta facienda eſt, uelut in ſiccis uentris intẽperaturis, uelut in proprio loco dicetur. Quãto autem hecticarum febrium caliditas maior illis eſt, tanto frigidioribus auxiliis opus habet, & diligentia ampliore, ut ne damnum aliquod conſequatur, ex fortiorum auxiliorum uſu.

De popularibus, paſsim uagantibus, ac peſtilentibus morbis. Cap. XCIIII.

Populares & communes morbos uocant eos qui ſimul multis hominibus coincidunt, quorũ uelut generatio, ita & cauſa communis eſt. Communia itaque edulia praua, morbos communes pariunt. Item uitioſæ aquæ potus, & ærũnæ immodicæ, & labores conſueti relicti. Fames, & repletio, præſertim ubi poſt magnam indigentiam, abundantia ſuccedit. Sed & regionis natura ſæpe communes morbos inuexit, aere quẽ inſpiramus à putredinoſa uaporatione iniquinato.
Cauſa uero talis putredinoſæ euaporationis, aut mortuorum multitudo eſt, uelut in bellis contingere ſolet. Aut paludes quædam, aut ſtagna, aut barathrum aliquod profundũ in propinquo, uenenoſam ac prauam exhalationem remittunt. Hæc igitur aſsidue cõtingere ſolent. Sed & ambiens nos aer, temperamenta aſsidue peruertit, dum aut immodice calidior, aut ſiccior, aut frigidior, aut humidior euadit. Nam reliquis cauſis non omnes ſimul obnoxii ſumus, neque per totum diem occurſamus. Aer autem nos ambiens forinſecus omnibus circũfuſus eſt, & per inſpirationem trahitur. Neceſſe igitur eſt ut ad mutationes eius, iuxta temperamentum ipſius coafficiantur etiam animaliũ corpora. Aliquando uero ambiens nos aer humidior ac calidior factus, peſtilentem cõſtitutionem inducit. Et quia ſunt in corpore humores ex uitioſo uictu ad putrefactionem idonei, principium fit peſtilentis febris. Quare ſi quis moderatis laboribus, & uictu modeſto ac caſtigato utatur, in totum illæſus

manet per omnes eiuſmodi affectiones. Et nos ſanè hoc prænoſcentes, ſtatim incipiente tali conſtitutione, quæcunque corpora humida uidemus, omni modo ſiccare conamur. In his autem quæ natura ſicciora ſunt, priſtinam naturam conſeruamus. Quæ uero ſuperfluitatibus redundant, purgationibus ſanamus. Obturationes autem meatuum aperimus ac extergemus. Et in ſumma ſanitatem corporibus cuſtodiuimus, cõtraria adhibentes. Et quandoq; refrigerationibus uſi ſumus, ſi ita opus eſſet: quandoque uero calfactoriis. Sed & rogo ingenti extructo & intenſo, aerē ad caliditatē ac ſiccitatem tranſmutare quis poteſt, humidum & frigidum factum. quem ad modum Hippocratem Athenis feciſſe dicũt. Itemq; Acronem Agrigentinũ.

De peſte. Rufi. Cap. XCV.

Omnia horrendisſima in peſte fieri poſſunt, & nihil occultatur, uelut in ſingulis morbis. Plurima enim & uaria fiunt, delyria uaria, bilis uomitus, præcordiorum diſtentiones, dolores, ſudores multi, extremitatum frigiditas, profluuia biliosa, tenuia, flatuoſa, urinę aliis, aquoſæ ac tenues. Aliis bilioſæ. Aliis nigræ, malas ſubſidentias habentes, & pesſima ea quæ in medio uaſis dependent. Sanguinis narium deſtillationes æſtus in thorace, linguæ torrefactæ, uigiliæ, conuulſiones uiolentæ. Sed & ulcera praua & carbunculoſa & pernicioſa, in peſte fieri poſſunt, & in reliquo corpore, & in facie, ac tonſillis. Si uero ſolerti ingenio quis præditus ſit. futuram peſtem prænoſcet, attendens anni temporibus, quæ & mala ſunt, & in bruta animantia impetum faciunt. Si enim ambiens nos aer, peſtis cauſa fuerit, uolucrium generis prior interitus erit. Si uero ex prauis de terra exalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expenderis, amplius etiam illud cogita. Quale eſt præſens anni tempus, qualis totus annus, hinc enim comperies quomodo

uictus

uictus rationem optime conſtituas. Verbi cauſa: Debebat eſſe, ſi recte res fieret, tempus ſiccum, nunc uero humidum factum eſt. At ſi quidem humidũ factum eſt, neceſſe eſt etiam uictum reſiccantem conſtituere, quo excedens humiditas conſumatur. Reſpicienda ſunt etiam ſtudia hominum, an non ad ſanitatem conducant, & ea prohibere. Ventris quoq; cura habenda eſt. Si uero ſuperior uenter pituitam habuerit, uomitu euacuetur. Quibus autem ſanguis abundat, his uena ſecetur. Bona eſt & p urinas purgatio, & quæcunq; aliæ. Si uero æſtuoſus fuerit æger, & flamma uſq; ad pectus aſcenderit, non fuerit alienum frigefacientia pectori adhibere, & frigidę potum dare, non paulatim exhibendo, uincitur enim ab ampliori in uentre caliditate, & plus nocet, ac amplius exurit. Sed & multa & aceruatim frigida danda eſt, ut copia eius flamma extinguatur. Si uero ardor occupat interiores partes, extremitates autem & ſuperficies frigidæ fuerint, & præcordia diſtẽdantur, & uenter colliquamenta partim ſurſum, partim deorſum mittit, uigiliæq; affuerint ac delyrium, & linguæ aſperitates, his calfactoria fomenta adhibere oportet, ut calor ad ſuperficiẽ corporis trahatur, & quibuſcunq; id fieri poteſt modis conandum eſt, ut calor ex profundo ad externa educatur.

De his qui ob crudorum humorum multitudinẽ animo linquuntur. Cap. XCVI.

Quidam febricitare incipiũt, ex magna crudorum humorum copia collecta, una cum hoc quod os uentris male affectum eſt, aut ex cruditatibus, aut aliàs. His inflata ſunt præcordia, & totum corpus maiorẽ naturali molem habet. Et color aliis quidẽ albidior & aquoſior fit naturali. Aliis autẽ nigrior ac liuidior euadit, quos plumbi colores aliqui appellãt. Pulſus uero omnium minores ſunt quàm pro caliditatis ratione, obſcurioresq; ac omnino inæquales. Siquidẽ

igitur hi humores copia ſua uires grauarint,& craſſi-tudine ac multitudine meatus animalis obturarint, multis de cauſis pernicioſa eſt affectio,& animi deli-quium inducens,tum quod animal non nutritur,tum quod ſuffocatur. Et quod temperamenti ſymmetria alteratur ac corrumpitur. Etenim crudi humores nu trire non poſſunt priuſquam concoquãtur. Multi ue-ro grauant aut obturant tranſpirationes,& calorem extinguunt. Si uero neque obturarint, neque graua-rint,hi animi deliquia quas ſyncopas uocant,non in-ducunt,ſed omnino animo exoluuntur tales , ſi non frequentius alãtur. Danda eſt autem eis copia, nõ pro una uice,neque cibi craſſi aut uiribus frigidi,ſed ex ge nere attenuantium & calefacientium. Sic etiam medi-camenta ipſis danda ſunt,quæ homo febricitans acci pere poteſt,attenuãtia ac calefaciẽtia. His cõmodũ eſt uinũ aquoſum albũ ac tenue, niſi ualde febricitarint. qđ tamen nõ adeo contingit in relata affectione. Debi les enim ſunt his febres,& adhuc magis ſi fuerint ſe-nes. Vinum autẽ dandum eſt ipſis ad ſingulos cibos, & potius ad ueſperam & noctem,non mane & uſque ad meridiem. Iuuenibus uero non ſtatim ab initio ui-num detur. Nulli porrò talium ſanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri ſolet,etiamſi eua-cuatione indigent. Immo neque uenæ ſectionem,ne-que purgationem ferunt,qui ſanè etiam citra hæc de-repente animo concidunt. Quomodo igitur hos ſana re oportet? qui egent quidem euacuatione, euacuan-tia uero non ferunt nullum equidem inueni in his eua cuationis modum præter confrictionem. Incipere ue ro ſtatim ab initio morbi conuenit. primum à cruri-bus ſuperne deorſum per lintea moderate aſpera. De inde etiam totæ manus confricentur , ſuperne deor-ſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparent,& timor fuerit laſſitudinis ſenſum ipſis acceſſurum ob multitudinem frictionis, oleo laxante utendum eſt,

quale eſt quod dulcisſimum eſt. Abſtinendum autem ab omphacino, & omnibus adſtringentibus. hyemis autem tempore etiam diſcuſſorio utendum eſt, quale eſt oleum ſicyonium, & chamæmelinum, aut aliud ſimile, uelut anethinum. Poſtea uero oleum detergeatur, & progreſſus ad totam ſpinam fiat, & hæc ſimiliter fricetur, primum per lintea, deinde oleo. Poſtea rurſus ad crura progreſſus fiat, & rurſus, ad manus, deinde rurſus ad ſpinam, ita ut per totam diem hoc agamus in domo lucem habente puram, & minime humecta. Sit autem & caliditate moderata domus. Commodisſima eſt his aqua mulſa, in qua coctum eſt hyſſopum. Verum neque cibi, neque ſorbitio, neque aqua ipſis danda eſt, neque permittendum ut large bibant, ſed aqua mulſa ſola utantur per primos tres dies, ita ut per ſuccesſionem fricemus, & illud ſolum tempus remittamus, in quo ſomnus ipſos occuparit. Ad hunc autem conducit maxime amplior frictio. Sed neque amplior ſomnus talibus commodus eſt, neque enim humores diſcuti permittit, & uiſcera grauat. Vtriſque igitur moderatis natura opus habet, ſomno & uigiliis. Siquidem igitur pulſus ipſis ualde paruus & fortiter inæqualis eſt, extremum periculum imminet, & facere oportet quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando. Si uero firmitatem & magnitudinem moderatam habuerit, & non fractus neque mollis fuerit ac æqualis, uentrem conſidera, & clyſterem adhibe confidenter, ſi non probe egeſtionem faciat. Contingit enim ex aquæ mulſæ potu, ut probe euacuetur omnis ſuperfluitas, quæ in primis uenis congregari ſolet, iuxta ſimas hepatis partes & meſenterium. Si uero ſuperfluitatum impetus amplius quàm oportet in uentrem fiat, primum amplius ipſam decoquito. Talis enim minus aluum ſubit. Si uero etiam poſtea ſuperfluitas humorum amplius feratur, neque ſic ſiſtere

oportet, ſed pro aqua mulſa ptiſanæ ſuccum dare. Si uero ferri adhuc perſeueret, ſorbitionem ex alica dato, pulſus nimirum in hoc ſequens. Aliquando enim derepente mutantur ad debilitatem, aut inæqualitatem, aut paruitatem, quo tempore conuenit exhibere panem ex uino diluto, neq; uentre uidelicet, neq; hepate inflammato. Nam ſi inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, deſperatus eſt æger pulſibus ita mutatis. In talibus igitur ægrotis ſi mortem prædixeris, & nullum ſtrenuum auxilium adhibueris, teipſum inculpatum ſeruabis. In quibus autem ſpes eſt ſalutis: Eſt autem in omnibus citra inflammationem ita ægrotantibus: quum à principio ſuſceperimus ipſos, turpiſſimum mihi uidetur ut animo concidat æger. Si uero perceperis aliquando craſſos eſſe humores, ſemper acetũ mulſum dabis pro aqua mulſa. Et ſi quidem æſtas fuerit, & æger frigidæ potor, huic frigidũ acetum mulſum dabis. hyeme uero omnibus calidum. Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multum calidus aut frigidus factus. Quare neq; lauare conuenit, & reclinare tẽpore æſtatis in domo frigida, hyeme uero catida. Læduntur enim ualde ex utroq; exceſſu. Nã in balneis, & æſtate, & omni caliditatis incremento, crudi humores diffunduntur, & per totũ corpus diffluunt, ut periculum ſit etiam ad pulmonem & cor peruenturos eſſe, & quandoq; etiam ad cerebrum recurſuros eſſe. Melius igitur eſt circa hepar & uenas ipſos permanere. At uero in domibus immodicè frigidis, & hyeme. & omnino in frigido ambiente, humores crudi incocti permanẽt, & obturationes hepatis augent & exacerbant, ſi paruę fuerint: Si uero nõ fuerit, generant: propter craſſiciem detenti ac impacti. A cataplaſmatis autem & perfuſionibus abſtinere oportet, donec multitudo partim euacuetur, partim cõcoquatur. Qui enim hæc in talibus affectioni-

bus adhibent, ipſi inflammationes per ea quæ faciũt efficiunt, non animaduertentes præcordia lædi. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, ubi ipſe inceperis curationem. Si uero aut iam animo concidunt uocatus fueris, præcordiis non inflammatis, dabis ipſis panẽ non multum uino uuulo madefactum. Et ſi quidem fuerit æſtas, aut regio natura calida, aut conſtitutio, calida, cum aqua frigida: Sin contrà, cum calida uinum dabis. Poſtquam autem ſedatum fuerit eiuſmodi animi conciſi accidens, experiendum eſt ut calidæ potũ exhibeas. Nam ad totam curationem melior eſt calida, crudorum hnmorum concoctionem adiuuans. Statim uero & in his ad frictionem deuenies, eo quo dictum eſt modo.

De his qui animo concidunt ob flauam bilem os uentris lædentem. Cap. XCVII.

In quibus ob flauam bilem os uentris ledentem animi deliquium contingit, his exhibendus eſt frigidus potus, ſit tamen hic uinum calidum natura, fuluum, tenue, & uetus.

De his qui ob tenues humores animo concidunt. Cap. XCVIII.

Qui ob tenues ualde humores animo concidunt, ut citisſime tum per ſudores tum per obſcuram tranſpirationem exoluantur, contrario modo curentur his qui ob crudos humores animo linquuntur. Nos enim paulatim euacuamus, eo quod uires aceruatã euacuationem non ferant. Qui uero ob tenues humores animo concidunt, paulatim asſidue nutrimus. Si uero à principio hos exceperimus, uiribus adhuc robuſtis, nõ paulatim alimus: Poſſunt enim hi amplius alimentum ſemel exhibitum ſuperare. Quem ad modum autem diximus priores perniciofe affectos eſſe, ubi uiſcus quoddam inflammatum fuerit. Eodẽ modo etiam hos incurabiliter habere putandum eſt, ſi aliquod uiſcus fuerit inflammatum, uiribus iã languen-

tibus. Neque enim poſsibile eſt ipſos aſsiduè nutrire ſed in declinationibus ſolum. Neque ſi non nutriueri mus poſsibile eſt ipſos ſeruare. In talibus affectioni bus lethalis conſtitutio celerrime fit in facie: Naſus acutus, oculi caui, tempora collapſa, & quæ deinceps recenſentur. Et ſiue amplius excreuerint, ſiue uigilaue rint, aut triſtitia affecti fuerint, ſi non citius alantur, ſta tim talem faciem habent. Si igitur propter uigilias, aut triſtitiam, aut ampliorem excretionem, tale factū fuerit, parum mali eſſe puta. Si uero citra hæc, perni cioſum. Atque hoc magis ſi ſtatim à morbi initio ſic habuerint. Non enim durabunt ad ipſius concoctio nem. Nutrire igitur ipſos tunc neceſſarium eſt, & cu tem ipſorum denſare, & aerem domus frigidum præ parare, uelut dictum eſt de his qui ex ſicca intemperie febricitant. Vngendi quoque ſunt adſtringentibus un gentis, & cibi exhibendi non ualde prompte defluen tes. Et neque aqua mulſa, neque ptiſanæ ſuccus, eis ex hibendus eſt, ſed panes, & ſorbitiones ex alica, & fru ctus auſteri, ac ægre corruptiles, tum per ſeipſi, tum cū pane & alica ex aqua cocta. Dentur etiam ipſi ouorū ſorbilium uitelli ſoli, & gallorum teſtes, & cerebella ſuilla probe aſſata, aut bene cocta. Nam crudiora ex treme lædunt. Et in ſumma, omnia facienda quo craſ ſior materia fiat, & cutis denſetur, & tranſpirationes im pediantur. Prodeſt his uinum aquoſum ab initio poſt cibos acceptum.

De aliis animi deliquii cauſis. Cap. XCIX.

Sunt & aliæ quatuor cauſæ, ob quas homines ani mo cōcidūt. Dolor uehemens, uigiliæ, euacuatio im modica, & in delyrātibus ipſe motus. His quintā ſi li bet, adde, principiorū intēperiē. Celerrima igitur pni cies inſtat corde affecto, conſequenter autē cerebro.

De dolore animi deliquium inducente. Cap. C.

Dolor eſt repentina temperamenti mutatio, & fu tura continuitatis ſolutio. Non enim quæ paulatim

fit alteratio, animal dolore afficere poteſt. Apparet enim corpora nou ſolum dum aceruatim ad non naturalem habitum ducuntur, moleſtam habere mutationem, ſed etiam dum ad naturalem habitum reducuntur, niſi paulatim id contingat, dolore affici. Proinde eos qui in uehementisſimo frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici ſcimus circa ungium radices adeo ut ferre non posſint. Quærimus igitur quomodo ægrotantes dolent, nullo forinſecus accedente ipſis dolorem inducente? Neceſſarium eſt in corpore talem quádam cauſam quærere, quæ calfaciens uehementer, aut perfrigerans, aut eſſentiam alicuius ſenſitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat. Et primum ſanè conſiderabimus cuius naturæ eſſe oportet id quod corporum diuiſionem facere poterit. Neceſſarium igitur eſt aut rupturam, aut contuſionem, aut eroſionem eſſe affectionem, in qua continuitas diuiditur. At ruptura fit extenſione, contuſio ex grauitate, eroſio ex mordaci qualitate. Quum igitur foris nihil fuerit quod dolorem inducat, aut tendens, aut grauans, aut mordens, ſed ex ſeipſo aliquid horum patitur corpus, omnibus nimirum manifeſtum eſt, quod ab aliquo intrinſecus fit. At tenſio, quidem ab eſſentia diſtendente corpus ipſum continens fieri poteſt, aut ab immodica ſiccitate. Contuſio uero ab aliquo tumore duro adiacente. Morſus autem ab acri humore. Conſiderandum igitur eſt in doloribus, an ſit humor multus, aut flatus tranſitum non habens, uelut in colitis. Aut grauis moles, uelut in inflammationibus & tumoribus induratis. Aut humor mordax, aut affectio ſicca, uelut in conuulſis. Aut frigiditas uehemens. Aut caliditas. Et horum ſingulorum correctio rite facienda eſt. Stupidus itaque dolor ex frigida fit affectione. Pulſatiuus autem dolor proprius eſt magnæ inflammationi. Si uero uelut

ab aculeo infixo,aut uelut à cerebro perforari quis ſi bi uideatur,craſſi inteſtini,quod colum nominamus, hæc doloris ſpecies exiſtit. At uero in rhenibus cũ grauitate quadam dolor eſt in uno loco firmatus, circum lumbũ dextrum aut ſiniſtrum,retrorſum ma gis.In colo uero dolor ex loco ad locum tranſit. Pungitiuus autem dolor circa membranas conſiſtit. Qui uero proſiliens dolor appellatur,contingit in ue hementibus hemicraniis, dimidia capitis parte affe cta. Cognoſcitur ex hoc,q̃d uelut à radice quadã,à primario affecta parte dolor initiũ ſumens,celerrime ad adiacentes utrinque partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus diſtentionibus, etiam nerui ad utranq; partem diſtenduntur. Minime ad latitudinem diſtentos dolores nerui ipſi habent. At uero membrana ſubter omnẽ cutem diſtenta,tenſi uos & ſtupidos dolores inducit. Quæ uero inter car nem ſunt membranæ,dolores uelut diuellentes faci unt. Sunt enim multæ,& inæqualiter inſitæ,& forinſe cus ipſam carnem ambientes. Cæterum circunſitarũ oſſibus membranarum dolores profundi ſunt. Et ip ſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt Quum igitur nulla externa cauſa doloris apparet, prægreſſam cauſam & diætam conſidera. Si enim fue rit præter conſuetudinem ocioſior,aut cibis pluribus homo uſus eſt,aut multum nutrientibus. Aut conſue ta excretio ſuppreſſa eſt. Si quicquam horum,aut om nia apparuerint,multitudo eſt doloris cauſa. Et prop terea quàm celerrime homo euacuetur. Si enim cum omni ſe curitate tibi licebit his quæ fluxiones reppel lunt uti,in partibus dolore affectis. Siquidem igitur multitudo fuerit quæ diſtendit,uiribus fortibus exi ſtentibus,uena ſecetur,& ex magna uena inflammatę aut dolenti parti propinqua ſanguis auferatur. Si ue ro debiles fuerint uires,reuulſio fiat & deriuatio ſur ſum,aut deorſum,aut utrinq;,aut ꝑ frictiones. Vitio

ſis aũt humoribus ſolis infeſtantibus, purgatio fiat. Ambobus autem concurrentibus, utriſque euacuationibus, utendum eſt, primum uenæ ſectione, poſtea purgatione. Si uero his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat. Manifeſta eſt etiam curatio, per diſcuſſoria fiens medicamenta. Eodem uero modo etiam propter ſpiritum flatuoſum, aut pituitam uiſcoſam fiente dolore, uelut in colicis per fomenta & irrigationes medemur. Si uero tumor grauans aut contundẽs dolorem effecerit, tumor ipſe curandus eſt per attenuantia ac rarefacientia. At ſi ob mordacem humorem dolor fiat, aduerſisſima his ſunt attenuantia ac calefacientia, anethum autem uiride in oleo coctum, dolorem eximit, & ſomnum inducit ſi affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio proprie dicto. Cap. CI.

Hactenus de animi deliquio dictum eſt, quod ſincopen græci uocant, hoc eſt, animi cõciſionem. Tale uero quiddam eſt & quod proprie animi deliquium, hoc eſt, lipothymia uocatur, itemq́; exolutio. Et nomen quidem animi deliquii unum eſt. Cauſæ uero ipſius plures, & curationes iuxta ſingulas ſpecies. In tã tum autem de ipſis nunc dicemus, in quantum quis his ſatis cognitis, reſiſtere poſsit exacerbationibus de repente incidentibus. Differt autem animi deliquium à ſyncopa, quod animi deliquium derepente incidit, ſenſu & motu hominem priuans, & omnino non ſudant: Syncope uero, & uigilantes, & dormientes inuadit, & omnino cum ſudoribus qui ſyncoptici appellari ſolent.

De his qui ob uentris profluuium, aut ſanguinis eruptionem, aut immodici ſudoris euacuationem, animo linquuntur. Cap. CII.

Qui ex bilis ſuperne ac inferne excretione, & alui fluxionibus, & aliis immodicis euacuationibus ani-

mo linquuntur, his aqua aſpergenda eſt, & naſus appræhendendus, & eos uentris confricandum, & digitis aut pennis immiſsis lancinandum, & ad uomitum cogendum. Manus & crura pluribus & uehementioribus uinculis deligentur, manus in euacuationibus inferne fientibus: Crura uero inſuperne fientibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus uinum aquoſum uetus frigida dilutum. Balnea uero fluxionibus in uentrem commoda ſunt, uerum his qui ob ſanguinis eruptionem, aut ſudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur, aduerſisſima ſunt. A dſtrictione enim hi indigent & frigiditate, non laxatione. Vinum uero frigida dilutum uelut dictum eſt, etiam his commodum eſt. Neque uero extremitates ligare conducit, neque uomere, neq; omnino moueri. Sed denſari his conuenit ac frigefieri. Quapropter aerem domus frigidum paramus, frigidos uentorum flatus inducentes, & pauimenta adſtringente qualitate ſternentes, uelut myrto, roſis, pampinis uitis.

De his qui ob humorum copiam animo linquuntur. Cap. CIII.

Qui ob humorum copiam animo linquuntur, plurimum fricentur & calefiant, & manum iuncturæ ac malleoli ipſis deligentur. A cibo uero & uino, ac balneis omnino arceantur, ſi febricitarint. In potu autẽ detur acetum mulſum.

De his q ob quandam uteri affectionem animo linquuntur. Cap. CIIII.

Similiter etiam hæ quæ ab utero affecto exoluuntur ex aceto mulſo curandæ ſunt. Et crura fricanda ac liganda, maxime his quæ ab utero ſtrangulantur, & in quibus retractus aut loco motus eſt uterus. Cucurbitas quoque inguinibus à fœmoribus affigemus. Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus. Vtero uero beneolentia, & laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus. At uero

his quæ ob immodicam menſium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus, & fricabimus, & cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur. Cap. CV.

Ad eos q ob ſtomachi debilitatē animo linquūtur, cataplaſmatis utemur ad ſtomachum roborantibus, ex palmulis, uino, polenta, croco, aloe, maſtiche. Et irrigationibus ex abſinthio, & oleo melino & maſtichino ac nardino, & uino. Et ſi ſtomachus exuratur, ammiſcenda ſunt etiam frigefacientia, uelut eſt ramentorum cucurbitæ ſuccus, aut lactucæ, aut portulacæ, aut ſolani, aut intybi, aut rumicis acuti, aut uuæ acerbæ. Hic autem non ſolum frigefacit, ſed etiam adſtringit. Prodeſt etiam generoſe ipſis extremarum partium frictio. Si uero ex horum uſu melius habuerint, eos quidem qui ſtomacho exuruntur ſtatim ad balneum ducere oportet. His autem qui quendam frigiditatis ſenſum habent, parum dandum eſt de medicamento ex tribus piperis generibus conſtante. Aut ipſum piper album.

De his qui ob uitioſos humores os uentris rodentes animo linquuntur. Cap. CVI.

Quicunque uitioſis humoribus os uentris mordētibus exoluuntur, his aqua calida data uomere iubeto. Si uero ægre uomant, ſtomachus & pedes ac manus prius foueātur. Deinde digitis aut pēnis immiſſis uomant. Si uero uomitus nō cōtingat, uētris excretionem adiuuare oportet glandulis ſubditis. Si uero ex his melius habuerint, comam abſinthii in aqua mulſa coctam, bibendam dato, & omnibus modis ſtomachum corroborato: tum per ea quæ foris imponūtur tum per ea quæ intra corpus ſummuntur. Non tamē à principio hoc facere conuenit, neq; abſinthium præbere. Sed poſterius poſt uitioſorum humorum euacuationem, ubi iam pura facta fuerit aluus.

De his qui ob pituitam in ſtomacho collectam animo linquantur. Cap. CVII.

Si pituita multa & frigida in ſtomacho collecta, exolutiones fieri contingit, ſtomachum oleo calido in quo abſinthium coctum eſt plurimum rigabimus. Deinde aquam mulſam dabimus, in qua hyſſopus aut ſimile quid commaduit. Item acetum mulſum & piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus cõſtans, & id quod dioſpoliticum appellatur. Et tota rationis uictus ſumma ad inciſoriũ ductũ ſit deſtinata.

De animi deliquio ob fortẽ frigiditatẽ. Cap. CVIII.

Exolutiones ob fortes frigiditates, ſimiliter ut bulimo, hoc eſt magna fame ex frigore oborta, correpti curentur, ita ut omni modo ipſos calefaciamus. Vinum igitur dandũ eſt ipſis calida dilutum, & cibi calefacientes. Fricandi ſunt etiam ac fouendi iuxta ignẽ.

De animi deliquio ob multam caliditatẽ. Cap. CIX.

Qui ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aere ſuffocante uerſa ſunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet cõfeſtim quidẽ frigida aqua aſperſa, & uentilatione facta, & ægre ad uentũ conuerſo. Fricandũ eſt etiam ac lancinandũ os uentris. Et conſequenter uinum & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationem, aut malignam febrem. Cap. CX.

Qui ob inflammationẽ magnitudinem, aut uehementis febris malignitatem, animo linquuntur in ipſis acceſsionibus, & artus perfrigeratos habent, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipſorum deligare, & iubere ut uigilent, & ab omni cibo ac potu abſtineant. Optimum eſt autem in his prænoſſe quod futurum eſt, & ipſum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob ſiccitatem. Cap. CXI.

Sed & eos qui ob ſiccitatem animo linquuntur in exacerbationum principiis, optimum eſt prænoſcere.

Si enim duabus aut tribus horis ante acceſsionem nutriueris, & manus ac pedes ligari iuſſeris, non interibunt. Oportet autē cibos eſſe concoctu faciles & ſtomacho commodos. Si uero etiam uehemens periculum fore ſuſpicaberis, panem ex uino dabis, aut alicā coctam uino infuſo exhibebis. Si uero modicam ſyncopam fore ſperas, uinum ne dederis, ſed mala punica, aut alia poma, & adſtringentes fructus cibis amiſcebis. At poſt exacerbationem non eſt neceſſarium fructibus uti. His uero qui derepente in periculum incidunt, uinum calidum dandum eſt, & panis, & alica omnino modica. Si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni reſiſtentes, hi qui ſic affecti ſunt ſuffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem. Cap. CXII.

Qui ob principalis partis obturationem animo linquuntur, his acetum mulſum dandum eſt, & potiones ex hyſſopo, origano, pulegio & melle, & cibi inciſoria ui præditi. Craſsi enim & uiſcoſi magno his detrimento ſunt. Quare ab ipſis abſtinendum eſt. Fricandi ſunt artus & ligandi, & potionibus urinam ciētibus utendum, ex apio, petroſelino, dauco, & ſimilibus. Vbi uero manifeſta conſequitur utilitas, etiam uino aquoſo ueterii utendum eſt.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem. Cap. CXIII.

Si ob repentinam & aceruatim factam abſceſſus rupturam, aut ſectionē, aut euacuatione, uelut in hydropicis, animi deliquium contigerit, ſtatim quidem odoramentis reuocentur, poſtea uero ſorbitionibus probe concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus. Cap. CXIIII.

Si propter triſtitiam, aut gaudium: aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramēta, & narium ac oris appræhenſiones reuocatos, ad uo-

mitum cogito. De cardiacis & bulimo dicetur ſuo loco in ſtomachi affictionum tractatu.

De capitis dolore in febribus. Cap. CXV.

In his quibus in febribus caput dolet, uitanda eſt multa lux: Lędit enim uiſum, & membranas ad motũ ducit. Vtendum eſt autem frictione pedum, & extremitatum deligatione, ac conſtrictione. Vitanda eſt etiam caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut ſole & fumo. Item iniucundi & humiditate referti odores. Et clamores, & iræ, & frequẽs potus, ac collutio oris. Nam aut ſtatim ab ore, aut humecto ſtomacho, uaporum multitudo ad caput defertur, quod aliàs iã ignitum eſt. Maxime uero irrigationibus largioribus utendum eſt, ex oleo omphacino, aut optimo roſaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expreſſo, & inſtar ſalientis cum ictu quodam delabente. Quod ſi non reſiſtat aer ambiens, frigida ſit irrigatio, aut per ſe, aut ex noſtro ſtudio. Aucto autem dolore, etiam in aerem roſaceum fundatur. Si uero tempus permittat, & dolor cum ardore quodam immittatur, ocymi ſuccus aut poligoni, aut mentæ, ex tertia aut quarta parte roſaceo ammiſceatur. Et tunc etiã parum aceti ipſis diligenter ammiſceatur, maxime in quo acetum fuerit coctum. Perſeuerante uero dolore, ad uenæ ſectionem deueniendum eſt, ſi nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramenta quoque non incommode aſſumuntur, myrtus, roſa, pulegium. cataplaſmata uero conueniunt in ſincipite ac fronte, polygonum tritum cum flore polentæ, & foliis ſeridis ac plantaginis. Si uero dolor uehementer incumbat, hyoſcyami folia uiridia aut papaueris cum micis panis. Præſtant autem amygdalæ amaræ madefactæ ac decorticatæ, & cum micis impoſitæ temporibus ac fronti. Optima uero eſt aloe fronti illita cum aceto. Aut crocomagma. Et inteſtina terræ trita illinuntur, & celerrime mirifice opitulantur. Vẽter porrò

in ipſis facile ſolubilis præparetur. Conſiderandum tamen ne ſtomachus uehementer infeſtatus, caput ad conſenſum perducat. Et conandum ut quæ moleſta ſunt per uomitus euacuentur.

De uigiliis in febribus. Galeni. Cap. CXVI.

Si uigiliæ nimium infeſtinauerint, manus & crura deligari iubebimus, eo tempore quo ad ſomnum cõuerti ſolent, & hortamur ut aſsidue aperiant ac claudant palpebras, donec ſatis fatigati fuerint. Deinde repente ſoluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem eſſe iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus uigilantium ſubdantur capita papaueris, aut radices papaueris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoſcyamus. Odoramentis autem utendum eſt, papauere uiridi, & lactucis, quæ meconitides appellantur, & menta, & coriandro ac roſis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione utimur, incoctis in aqua calicibus papaueris nigri, & melitoto. Aut calamintha, aut pulegio, & melius facit. Odoramentum uero optimum hoc eſt. Papaueris albi calicum toſtorum corticis, radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & uino ac pauco roſaceo ſubactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem ſomnifico utendum eſt tali. Styracis, ammomi ammoniaci thymiamatis, bdellii ſcythici, corticis radicis mandragoræ, opii, ſingulorum æquas partes præparato & ſuffito in lignis cupreſsinis. Mirifice facit etiam berenices ſuffumigium, ſimiliter ſuffitum: Ducit enim ad ſomnum. Deſcriptum autem habetur in tractatu de theriacis. Sermone inquam decimotertio. Vngento uero ſomnifero utere hoc. Styracis ſextantem, roſarum ſiccarum, unc. i. ſeminis hyoſcyami nigri, unc. i. baccaæ myrti nigrarum unc. i. olei roſacei lib. i. Vini ueteris odorati quantum ſatis eſt. Contuſa & cribrata terito cũ uino, & adiicito oleum, & unitis utitor, illitis ex eo naribus intrinſecus ac extrinſecus,

& fronte. Imponendum eſt etiam fronti ſerpillum cum meliloto in paſſo coctum. Item ſemen ocymi, & attractylidis ſemen, hyoſcyami ſemen & folia, ſimiliter & ſolani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum uino, & crocomagmate. Si uero perſeuerarit uigiliarum ſymptoma, frontem & tempora aliquo paſtillo dolorem eximente illine. Et ſi nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhibenda procede. Eſt autem minus moleſtum, & ſapore iucundius omnibus pharmacis ſomnificis, id quod ex calicum papaueris decocto ac melle componitur. Cuius compoſitionem paulo poſt in hoc ſermone referemus. Vtere & cataplaſmate optime ex palmulis maceratis aut coctis in uino, & cum polenta tritis, adiecto modico roſaceo, aut melino. Pectori enim impoſitum quodam modo præparat ad ſomnum.

De graui ſopore. Herodoti. Cap. CXVII.

Perfectam curationem eorum qui in grauem ſoporem delapſi ſunt, in ſequenti Sermone de capitis affectionibus trademus, in quo etiam de phrenitide docebimus. Nunc autem dicere neceſſarium eſt quo modo quis urgentibus ſymptomatis reſiſtere poſsit. Proinde ſpongia poſca imbuta, non ualde frigida, faciem detergere oportet, & extremitates fortiter deligare. Odoramenta uero adhibeantur inciſoriam uim habentia & excitatoriam, & maxime caſtorium. Et in exacerbationum remiſsionibus cucurbitæ dorſo ac ſpinæ efficaciter affigantur. Perſeuerante uero morbo, etiam ſternutatoria in exacerbationum remiſsione adhibeantur. Cauendum autem eſt à lucernarum uſu. Caput enim inde repletur. Sit autem & ciborum materia inciſoria ui prædita. Habent autem uim excitandi etiam in ipſis, ea quæ ſequenti Sermone ad lethargicos deſcribentur, tum per ſe tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ aſperitas in febribus curanda ſit. Cap. CXVIII.

Lingua in febribus aliquando ſiccatur,& opus habet humectatione. Aliquando uero exaſperatur magis aut minus,& diffringitur,aut nigreſcit, aut carbonis ſpeciem induit, quod à uiſcerum inflammatione contingere ſolet. Si uero ipſa quidem lingua,uelut dictum eſt,affecta fuerit, præcordia uero mollia repeꝛiuntur, periculoſum ſignum eſt. Humectare autem ipſam oportet,ſeminis lini decocto in ore detento. Efficacius id erit ſi myxæ cum ſemine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc ſucco madefacto linguam cõfricabimus, ſimul detrahentes etiam ſordes dentibus adhærentes. Deinde colluant os aqua pura,aut ſpongia pura detergeant. Deinde roſaceo diligenter illinantur. Sed & ipſum roſaceum melli ammixtum egregie afficax eſt. Et portulacæ ſuccus in ore detẽtus,locos humectat. Et rhus culinarius aquæ, aut aquæ mulſæ ammixtus. Et prunorum damaſcenorum aut myxarum oſſa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinem deſectum,aut de ſymphyti radice,in ore tenendum dedimus,& quod oportuit fecit. Sint autem cibi mordacitatis exortes,& omnino non adſtringentes, leuesq́; ac ſorbiles. Si uero etiam præcordia inflammata fuerint,horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua eſt. Si uero diutius durarit linguæ aſperitas,adipem anſerinum ſi affuerit,ſin minus, gallinaceum, aut qui adhuc præſtantior eſt phaſianicũ duplici uaſculo liquato,& digito in ipſo intincto linguã abũde fricato. Si uero adhuc perſeuerarit aſperitas, butyro recẽti ſimiliter utere,facit optime,ſed in principio eo uti non conuenit.

Quomodo ſitis curanda ſit. Philumeni. Cap. CXIX.

Sitis duplex eſt, altera ob humiditatis inopiam: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus

itaque ambę affligunt. Nam caliditas in his multa eſt, & ſiccitas ſuccedit, multa humiditate per uiolentiam febris conſumpta. Si quidem igitur ſine detrimento bibere poſſent quando uellent, hanc ſanè ſitis medelam ſtatim amplecteremur. Quandoquidem uero & menſuram & tempora potus decernere oportet, lenimenta quædam ſitis excogitanda ſunt. Nam intempeſtiue ſumptus potus, non ſolum ſitim non extinguit, ſed etiam uice uerſa auget. In principiis enim exacerbationũ omnes materiæ febres accendentes, adprofundum declinant, & propterea ſitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine ſuperatur, & ſimul uitiatus acceſsio fit mali. Quare in principiis, & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In uigoribus autem, primum per gargariſmos, & per collutiones oris, ſqualoré corporis mitigare oportet. Deinde declinatione incipiente potum dare. In remisſione uero etiam nolentes aliquando cogantur potum aſſumere, ut ne humore indigi ad exacerbationis acceſsionem delati reſiccentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo ſitim oportet olei frigidisſimi irrigatione, aut roſacei inſtar ſalientis delabentis. Sed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea q̃ ad linguæ aſperitatem dicta ſunt in ore retinẽda, ſitim mitigant. Omnibus autem præſtat lactucæ ſemen commanſum, & radix dulcis appellata, & cucumeris ſemen. Oportet autem poſt horum commãducationem collutionibus ac gargariſmis uti. Sint autẽ & cibi omnes humectantes. Catapotiõ ſitim eximẽs. Ex Dioſcoride. Seminis cucumeris drach. viii. tragacanthæ drach. iiii. tragacanthã tuſam ac cribratã ouorum crudorum recentium candido dilue, & ex contritis ſimul catapotia efformo, eaq́, in umbra ſicca, & unum ſub lingua tenendum præbe, ita ut diſſolutus liquor abſorbeatur. Dato etiam cremorem malorũ cydoniorum abſorbendum, aut pirorum, aut om-

phacii ſuccum,aut hydroroſatum, aut mel roſaceum cum aqua calida. At uero inſanis,ſitis ob ſiccittatem factæ medela eſt ſomnus. Concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem,medela ſunt uigiliæ. Caliditas enim in uigiliis circa ſuperficiem expanditur. Sitis uero ob caliditatem edulorium factæ,aut ob multum uini potum,medela eſt frigidæ potus.

De aurium dolore in febribus. Philumeni. Ca. CXX.

Aurium dolor in febribus fit,& aut ipſe febrem auſpicatur,aut ſuccedit, & periculoſiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam uigilię. Si uero perſeuerarit,etiam mentis emotiones. Hippocrates autem lethales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus eſt dolor,& in principio,roſaceũ tepidum auribus inſtilletur. Aut candidũ & aquoſum oui, cum lacte muliebri. forinſecus aũt hapſo lanæ oleo imbuto,in quo anethum coctum eſt,aures obturentur & integantur. Caput itẽ roſaceo irrigetur,aut oleo omphacino. Si uero dolor amplius intendatur,& uenæ ſectio aſſumatur,& aluus irritetur: Poſtea quoque forinſecus per ambitum aurium cataplaſma ex pane, aut ſemine lini imponatur, hyoſcyami aut papaueris uiridibus foliis ſimul contritis. Butyrum autem pro oleo in cataplaſma miſceatur. At in dolorum exacerbationibus,fouendi ſunt loci ſpongiis aqua & oleo calido imbutis,donec dolor ſiſtatur. Vehementer enim hæc mitigant, & rurſus prædictum emplaſtrũ imponatur. Inſtillãdũ eſt etiã auribus oleũ amygdalinũ,aut roſaceũ,in calice papaueris ad calidũ cinerẽ calefactũ. Aut inteſtina terræ in roſaceo cocta inſtilla. Aut aſellos ſub hydriis ſtabulãtes,aut araneos.

Auris ſuppuratæ curatio. Cap. CXXI.

Suppurata inflammatione & eruptione per meatũ facta,ubi lana ſpecillo obuoluta pus eduxerimus primũ aqua mulſa eluimus: deinde uino mulſo: Poſtea aceto mulſo: deinde modica nitri ſpuma aceto mulſo

ammixta. In meatum uero indemus noſtrum medicamentum lana exceptnm, quod egregie facit. Eſt autem alumen liquidum, mel, & roſaceum, æquis portionibus ſingula modice cocta. Optime facit & Muſæ paſtillus optima ſapa & modico aceto dilutus. Cæterum de ſonitu & audiendi difficultate, inter cõmunia auxilia dicetur. Noſſe tamen oportet peſſimum ſignum eſſe in acutis febribus auditus difficultatem. Nam aut lethargum, aut mentis appræhenſionem, aut parotidas pernicioſas, aut aliud quoddam periculum minatur. Raro autem permanet audiendi difficultas in aliquo qui morbum ſuperauit, ſed ſimul cum morbo intercidit. Etenim aliquando per circuitum repetit in exacerbationibus augeſcens. In remisſionibus uero ſimul diſcedens. Quo contingẽte auditorum meatum uexare nõ oportet, ſed ſolum caput irrigare cum his quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus. Cap. CXXII.

Si lippitudo in febribus fiat, abſtinere oportet ab omni medicatione. Infundendum eſt autem oui tenue & candidum cum lacte. Et foris illinendũ glaucium, aut Nili collyrium ex roſis, aut aliud quoddam ex croco, ex his quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si uero dolor uehementer uexet, fomentũ fiat per ſpongias, & hapſus lanæ ouo imbutus pro more imponatur. Si uero augeatur dolor, etiam panis imponatur, in calicum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui aſſati uitello, aut etiam cocti addito modico roſaceo. Aut pſyllum feruenti aqua madefactũ imponito. Suppurata inflammatione collyriis dolorem eximentibus utendum eſt.

De oculorũ obſcuratione. Philumeni. Ca. CXXIII.

Fieri ſolet circa morborum ſolutiones, aut etiam ubi uires recolligunt ægri, circa utrunque oculum aut circa alterum obſcuratio, ut uix uidere posſint, uelut

per caliginem quandam. Et ut aliquando quædam ante oculos uideantur pilis ſimilia. At dum oculi conſiderantur, puri apparent. Rariſsime uero in talibus circunſtantiis, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipſum porrò obſcurationis oculorum accidens, ut plurimum ſeminis in ſomno effuſione prægreſſa, iuxta morbi ſolutionem, aut refectionem eueſtigio incidit. Et eſt ſignum debilitatis ſpiritus uiſiui ac neruoſæ partis. Itaque in perfecta corporis conualeſcentia, etiam uiſus actio integre reſtituitur. Quapropter à localibus auxiliis abſtinere oportet, & neque fomenta neque illitiones adhibere. Verum refectorii totius corporis ductus uſu, hoc ipſum accidens corrigere.

Fluxus ſanguinis narium in febribus, curatio. Cap. CXXIIII.

Fluxū ſanguinis è naribus in quarta die in febribus fientem, peſsimum ſignum Hippocrates dicit. Multitudinē enim ſignificat in toto corpore, aut in capite. Deſtillat enim ſanguis aut ob compresſionem, aut ob denſationem meatuum. At uero uberior excretio eius, multitudinem & laxare, & minuere poteſt. Paulatim igitur euacuationem facere oportet inde, unde natura impetū habet. Hac ratiocinatione facta, auſus fui in deſtillatioibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculū, uelut mos eſt uaſa narium ſauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum eſſe, ſed pro uiribus detrahere. Sufficiente autem facta euacuatione, conſueto more eundem ſupprimere.

Veſicæ & urinæ difficultatis curatio in febribus. Philumeni. Cap. CXXV.

In principio peſsimarum febrium etiam hoc accidit, ut ueſica doleat, & paulatim ac cum dolore urinā emittat. Et hoc non ſolum moleſtum eſt, ſed etiam ſignum quod tota pars neruoſa doleat. Eſt enim totū corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit

autem ex ipſo aceruata multitudo in ueſicam, quæ amplius diſtenta ad actiones ſuas inefficax fit, & periculum ſuppreſſæ urinæ inducit. Proinde imo uentri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut ſicyonio imbuta imponatur. Præſtat autem rutam, & anethum, & apii ſemen in oleo cocta eſſe: Aut cuminum tritum lanæ inſpergere. Si uero dolor augeatur, etiam cataplaſmata poſt irrigationes adhibeantur. Et in inteſtinū rectum oleum & butyrum cum fœnigræci decocto infundantur. In mulieribus uero & in uterum, & in inteſtinum rectum. Si uero inflammatio urgeat, & rubor cum multa caliditate in ſummo uentre appareat, etiam uenæ ſectio adſumatur. Diæta autem ſit tenuis & exquiſita. Vtanturq; ptiſana, aut alica lota ex aqua mulſa, aut ouis ſorbilibus. Poſt hæc etiam micæ panis probe lotæ exhibeātur. Deinde malua friabilis aſſumatur, & porrum capitatū pluribus aquis coctum. Et piſces tenerrimi. Inſeſſio quoque apparetur uſque ad umbilicum & totos lumbos, ex artemiſiæ, fœni græci, pulegii decocto, & oleo ammixto. Progreſſu uero temporis, caſtorium lanæ inſpergatur. Cæterum potus ita affectis commodiſſimus eſt, poſt augmentum quietum, cucumeris fatiui ſemen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. ii. menſura cum aceto cyathis tribus. Et mouet quidem urinam citra moleſtiam. Dolores autem eueſtigio ſoluit. A reliquis autem urinam cientibus, quàm diu febres perſeuerarint, in totum abſtinendum eſt, ut ne urinæ copia ad ueſicam delata, ipſam diſtendat, & malum augeat.

Lumborum doloris curatio. Cap. CXXVI.

Lumborum dolores fiunt plerunque in febribus prauis ſtatim ab initio, & permanentes maximas uexationes inducunt, & repente diſſipati, periculoſiorem fore morbū, indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex uino & oleo utendum eſt. Deinde ſpuma

nitri, & uinum dulce mari mixtum, & oleum, ſimul unita & lana ſordida excepta, locis adhibeantur. Tales autem irrigationes uehementiam quidem doloris mitigant, dolorem autem non omnino tollunt. Progreſſu uero temporis uenæ ſectione utendum eſt. Deinde cucurbitæ loco adhibendæ. Poſtea cataplaſma parabimus ex ſemine lini & fœno græco, & hoc in ſacculum coiectum lumbis ſupponemus, ut ſuper ipſo decubitus fiat. Deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat. Et cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facile ſolubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodeſt ipſis clyſter, ex decocto cucumeris ſylueſtris & melle ſolo iniectus. Euacuat.n. pituitã & citisſime alleuat, niſi uehemẽs fuerit febris.

Vlcerationis circa os ſacrum in febribus curatio. Philumeni. Cap. CXXVII.

In diuturnis & aliàs habitũ eliquãtibus febrib. cõſumpta carne, ſup nudis osſibus decubitus fit. & eminẽtes maxime ipſorũ partes, doloroſas & ægre curabiles ulcerationes habent, eo quod per ſtratum trahantur. Non ſolum autem ob curationis difficultatẽ graues ſunt ulcerationes: dilatantur enim & profundæ fiunt, & craſſa labia habent, proſerpuntq; & uſque ad nuditatem procedunt: ſed etiam notatæ ſunt à ueteribus, uelut hæc affectio pernicem portendat. Quapropter antequàm immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primum itaque ubi locus rubicundus & doloroſus fieri incepit, circulum laneum iuſtæ magnitudinis loco ſubdemus, quo affecta pars per uacuum firmata, à compresſione liberetur, & decubitus minime ærumnoſus fiat. Poſtea uero ceratum ex roſaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit ſpumam argenti, ceruſſam, ordeum uſtum, imponemus, ſubiecto uidelicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia ſedis cerata. Et adhuc magis id quod reſidet in æreis uaſis in quibus aqua coquitur,

quod uelut teſta adhæret fundis ipſorum, ſi cerato ro ſaceo ammiſceatur. Reperitur autem eius copia in æneis balneorum uaſis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter recipit, ſpumam argenti, oleum, ceram, mel. Diluitur autem roſaceo, & mirifice facit. Adhibeatur etiam fomentum per ſpongias. Si uero inflammatio fiat, panis cataplaſma locis imponatur, cũ ſolano, aut polygono, aut plãtagine, aut braſsicæ foliis. Si uero paſcẽdo ꝓſerpat, ulceratio, lẽticula cocta cũ malicorio imponatur. Vtendũ eſt & medicamentis ad nomas paratis, cum roſaceo dilutis. Item emplaſtro uiridi. Epigonii. Et paſtillo qui Corax appellatur, & Andronis aut Muſæ paſtillo cũ ſapa. Contracta autem & repreſſa noma mitioribus communibus auxiliis utendum eſt.

Vlcerationis circa ſcrotum & anum, in febribus curatio. Philumeni. Cap. CXXVIII.

Sæpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quãdoque ob ſolam negligentiam. Aliquando uero etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire eſt ita affectos etiam mente læſos, & non percipientes dolorem, neq; animaduertẽtes feruorem, niſi is qui curam ipſorum gerit ex odore cognoſcat. Primum itaque per ſpongiam fouendus eſt locus ex aqua leniter calida. Deinde illinendus myrteo aut roſaceo oleo. Et poſtea ſcrotũ myrto ſicca leuisſime trita conſpergatur. Deinde ex cãdido oui, cum ceruſſa & modico roſaceo aut myrteo illinatur, ut ne exareſcat. Si uero illitionum inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex roſaceo, quod ceruſam & argenti ſpumam habeat, & uitellos ouorum coctos. Conuenit etiam ceratum Butyrinum, & quod ex anſeris aut gallinaceo adipe paratur. Et emplaſtrum ſiue ceratum ex ordeo. Et omnia ad ſedem parari ſolita. Si uero nome ſuccedat, utendũ eſt curatione in osſis ſacri ulceratione relata.

Cibi uero exhibeantur ipſis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur maxime locis circa ſedem alleuatis.

Puſtularum in febribus curatio. Herodoti. Cap. CXXIX.

In febrientibus asſidue fiunt puſtulæ circa labia & naſum, iuxta febrium ſolutionem. Verum in principiis febrium non ſimpliciorum, ſed à prauis humoribus ortarum circa totum corpus exoriuntur uibices ſimiles culicum morſibus. In malignis autem & peſtilentibus febribus, exulcerantur, & quædam ad carbũculorum ſpeciem accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitũ erodentis humoris ſigna ſunt. Quæ uero in facie oriuntur, omnium malignisſimæ ſunt. Deteriores autem ſunt plures quàm pauciores & maiores quàm minores, & quæ cito delentur quã quæ multo tempore durant. Deteriores item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidem ſuccedunt aluo ſuppreſſa, aut moderatas egeſtiones faciente, bonæ ſunt. Quæ uero fluente aluo & uomitibus uexantibus fiunt, malæ. Si uero ſuccedentes aluũ reſiccent, bonæ. Sequuntur ad puſtulas, febrium malignitas & plerunque etiam animi deliquia. Eas igitur quæ circa febrium ſimpliciorum ſolutiones fiunt circa labia & naſum, roſaceo, illinere oportet per ſe, aut cum ceruſa & ſpuma argenti. Confert etiam paſtillus ex croco, myrrha, & alumine, quem iridem uocant. Et niger paſtillus qui recipit crocomagmatis, balauſtii, atramenti ſutorii, myrrhæ, & aloes, ſingulorũ partes æquales. Teruntur hæc cum uino uelut collyrium & in paſtillos efformantur, & uſus tempore cũ aqua aut lacte illinuntur, aut cum uino, ubi adſtrictionem augere uoluerimus. Agglutinantur autem hæc poſt illitionem, aut ſine hac, pellicula palmulæ osſi adhærente, aut membrana oui. At uero puſtulæ uibices referentes curentur uenæ ſectione in principio, ſi nihil

impedierit. Solent enim reuerſæ intra corpus periculum afferre, ſi non per uomitus, aut per aluum acrimonia ſecedat. Quapropter etiam aluus per ptiſanæ ſuccum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. Detineant autem ueſperi infuſum per totam noctem. Sed & ciborum contractione utendum eſt, quo undique multitudo tollatur. At in acceſsionibus propter ſuccedentes circa ſtomachum uehementisſimos morſus, aqua tepida data uomere iubemus, digitis aut pēnis immisſis. Cibi uero exhibeantur contemperandi uim habentes, uelut eſt ptiſanæ ſuccus, aut alica cū aqua mulſa. Si uero febris ardens infeſtet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico ammixto. Puſtulas enim circa ſuperficiem retinet, & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & ſæpe ſudores excludit, qui acrium humorum multitudiné in uaporem diffiare poſſunt. Cæterum in peſtilentibus & carbunculoſis, uenæ quidem ſectionem adhibemus ſtatim in principio, non autem cibi contractionem. Fames enim peiorem materiam facit, & uires in his conſcindit, quas integras ſeruare uolumus in omnibus febribus, maxime peſtilentibus. Siquidem igitur admiſcerint loci, illinendæ ſunt puſtulæ pharmaco craſſo, ex roſaceo & ceruſſa, & thure ac uino dulcisſimo. Aut ex ſpuma argenti & manna thuris cū roſaceo. Reliquæ uero partes cerato integātur ex eadem materia parato. Conueniunt etiam ipſis omnia cerata & emplaſtra quæ ambuſtis adhibentur. Et puſtulas quidem circa faciem, calidæ prolutione mitigabimus. Quæ uero in reliquo corpore ſunt, per ſpongias diutius foueantur, maxime prurientes. Si uero ſerpentia fuerint ulcera, etiam calcis uiuæ parum ammiſceantur: mirifice enim reſiccat, & ſerpiginem ipſam ſiſtit. Quæ uero iam depaſcunt, lenticula cocta cū malicorio ac melle, aut plātagine, aut polygono, aut roſis cum pane integantur. Bonum eſt etiā his ca-

primum lac,ad humorum prauitatem contemperan‐dã. Oportet autem quartam partem lactis aquã am‐miſcere,& ſimul coquere aſsidue uerſando,donec di‐midium de toto ſuperſit.quo neque in caſei naturam tranſiens exaceſcat,neq; feruefactum nidoroſum fiat, propter febrem detinẽtẽ. Declinatione uero facta,per medicamentum purgatorium idoneum materiæ eua‐cuentur. Poſtea autem Antidotus theriaca detur, aut mithridatica,aut alia quędam ad lethalia uenena,& ui‐rus eiaculãtia facta. Nam humorꝶ fortis mutatio per corruptionẽ facta , uenenoſo pharmaco ſimilis eſt. Fiunt porrò aliquando puſtulæ magnæ colore albæ, modicũ pruritũ inducentes,redundantes in fœmori‐bus,natibus,lateribus,& ſumma uentris plerunq; par‐te. Originem autem ex multa lenta & alba materia habent. Hæ uero cum toto corpore curantur. Neque enim grauem morbum minantur, ſi ſaltem modico uictu quis utatur. Quod ſi febres in his urentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationum uigoribus,morbo in uigore exiſtente,niſi uiſcera ha‐beant quæ facile læduntur. Fiunt etiam aliquando puſtulæ rotundæ,inæquales,ſubalbidæ,aut ſubrubrę, cum eleuatione carnis. Aut uaris ſimiles , qui in facie oriri ſolent,& duræ ſunt,ac multum pruritum indu‐cunt,ut uigiliarum cauſa fiant ; dum indeſinens adeſt cupiditas ad ſcalpendum . Conſequuntur autem hæ plerunque ad febres intermittentes , & minime grauem indicant morbum . Quapropter conueni‐enti tempore æger in ſolium calidum iutente inſi‐deat. Vtendum eſt & his quæ foris illinuntur, uelut eſt oleum myrteum aut lentiſcinum cum myrto,aut mã‐na thuris,aut cimolia torrefacta,aut alumine liquido, aut farina fabarum . Aut ſeſamum tritum cum modico aceto illinito. Si uero pruritus urgeant , lin‐teis crudis aut per ſpongias ex aqua feruẽte foueto. Si autem exulceratę fuerint,utendum eſt ceratis ad am‐

buſta deſtinatis,præſertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ ualde rubræ ſunt,peſſime exiſtunt. His autem deteriores ſunt liuidæ,nigræ,& tumidæ,ſimiles exiſtentes carnibus compunctis,redundant autem in facie & pectore,& uentre,lateribusq; ac dorſo.Tales à principio aggredi non oportet,ſed differre.Si enim non ſucceſſerit,in eum qui curationem aggreſſus aut pollicitus eſt,culpa recidit.Si uero permāſerint hæ uſque ad uigorem,& non progrediantut in peius,non omnino negligere oportet,etiam ſi raro, attamen aliquando opem ferre, & oportuno tēpore medicamenta adhibere,atque magna animaduerſione curare.Quæ enim poſt mortificationem ſuperficiei ex alto emergunt,quid aliud ſignificarint, quàm uitam aliquo modo ab internis efferri.

De tremoribus in febribus.Herodoti. Cap.CXXX.

In malignis febribus fiunt tremores. Conflantur enim ex uitiato uictu, & frigidæ potu, & poſcæ, ac multi uini,& ex immodica rei uenereæ uſu,ac ſimilibus.Abſtinendum itaq; eſt ab his quæ nocuerunt,& exhibenda quæ prodeſſe poſſunt.Neceſſe eſt autem omnino affectam eſſe in omnibus ſpinalem medullā. Quapropter tota ſpina contegenda eſt,& affectæ partes,lanis ſicyonio aut potius gleucino imbutis:aut cerato liquidiore ex aliquo talium parato, aut ex oleo rutaceo. Rigādum eſt etiam caput in primis diebus oleo dulci.Si uero protrahatur morbus,anethino in acceſſionum interuallis.Deinde adhibeantur cucurbitæ à primo uerticulo uſque ad lumbos,impoſitis cataplaſmatis iiſdem partibus unà cum præcordiis, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo ueteri aut ſicyonio imbutis.Cibi exhibeantur ſorbiles calidi. Prouidendum etiam ut facile ſolubilem faciamus aluū, permanendumq; in hoc ductu,donec febres,minuantur aut ſoluantur. Progreſſu uero temporis ſi perſeuerarint

tremores, cõmunis auxiliorum modus uelut in aliis tremoribus adhibeatur. Ita ut alterius in olei calidi ſolium locemus, & ante ſolii inſeſſum & poſtea, ſicyonio aut antiquo oleo illinamus. Aliquando etiam caſtorium ungento ammiſcendum eſt. Si uero perſeuerarint dolores, etiam in potu exhibeatur caſtorium. Et ceratum imponatur ex ipſo paratum. Et communia ungenta ad reſolutiones in uſum aſſumantur.

De conuulſionibus in febribus. Galeni. Cap. XXXI.

Conuulſiones plerunque fiunt propter repletionẽ neruoſarum partium, qua ratione etiam fortiter inflãmatis accidere ſolent. Inſuperq́; ob mordacem tenuem humorem, neruoſas partes erodentem. Et propter fortem frigiditatem congelatio ſimile quiddam efficientem. Fit etiam conuulſio ob excellentem ſiccitatem. Sequitur autem maxime ad pernicioſas phrenitidas, &. tum propter febris uehementiam, tum ob intentos & agreſtiores motus. Et ex his qui ſic cõuulſi ſunt, neminem ſeruatum eſſe ipſe uidi, neque qui uidiſſet audiui. Proinde prædictæ tres conuulſionis ſpecies ſæpe curantur. Incurabilis eſt autem ea quæ ob neruoſarum partium fit ſiccitatem. Aliquando uero in ore uentris humor tenuis, & acris, ac maxime æruginoſus, conuulſiones fortes & ſyncopam inducentes efficit: ut frigidæ exudationes fiant. In his aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immisſione, uomitum mouemus. Si uero circa inteſtina morſus ſenſus contingat, ptiſanæ ſuccum per cliſterẽ iniicimus. Damus autem cibos ægre corruptiles, uelut eſt alica cum mali punici granis, & ſimilia. Si uero nihil tale fiat, conuulſiones per totum corpus fientes ſimiliter ut tetanicos, qui antrorſum ac retrorſum cõuelluntur, curabimus. In partialibus uero primũ partes contractas blande contrectabimus, & dolores ipſarũ mitigabimus, molliterq́; fricabimus oleo ſicyonio antiquo calefacto. Si uero adhuc perſeuerent, etiã

caſtorium ammiſceatur,& reliqua relaxantia ungenta adhibeantur. Qui uero ob ſiccitatem conuelluntur, propter febris uiolentiam.& præſertim delyrio præſente, his lauandum eſt caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur. Deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur,& manus ac pedes illinantur,& amiculis foueantur,& quies inducatur. Quod ſi ſanguinis multitudo adſit, & conuulſionem inducat, uena ſecanda eſt. Deinde cucurbitæ affigendæ cum ſcarificatione. Et ſi quidem crura fuerint contracta, poſtremo uerticulo cucurbita affigatur. Manibus uero conuulſis, ſeptimo uerticulo,& ei quod humeri articulo ſubiectum eſt cucurbitas affigemus. Si uero toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur aut palpebra, graue hoc accidens ducendum eſt. Detractiones autem ſanguis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus uerticulis. Caput uero oleo anethino calido irrigetur. Vbi autem tempus balnei oportunum apparuerit, lauentur,& in aquæ potu adhuc ſeruentur. Si uero uinum exhibere opus fuerit, modicum & aquoſum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus. Philumeni. Cap. CXXXII

Duplex robur & admirandũ ſimul auxiliũ exhibet, id quod etiã naturæ ob iucunditatẽ gratũ exiſtit. Venter enim ubi quod blandum eſt ſuſcepit,& in ſe complexus eſt, tenet & probe concoquit pro uiribus, maxime ſi fuerit quantitate moderatũ. Excitatur enim natura,& actiones ſæpe ab affectionum feritate miſere afflictas ſuſcitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modũ. Ipſum quidẽ malũ palã contrarietatis natura caſtigans: uires autem animal gubernantes conſolãs, & excitans, ac fortificans, ad ſuperandũ morbũ. Oẽs igitur homines utplurimũ dulcibus gaudẽt potibus, & præſertim ſi adſtrictionẽ, & caliditatẽ,& quaſdã eiuſ

dē generis qualitates habuerint ammixtas. Quale eſt uinū dulce, & uinum mulſum. Verū hos potus nō tutum eſt in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiamſi magna animaduerſione opus habeant, tutius tamen quam prædictos exhibere poſſumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris. Galeni. Cap. CXXXIII.

Sumatur autem in manus medicamentum ex papaueris capitibus, quod optimum potu eſt, iucunditatis gratia, & optimum ad calidas ac magnas affectiones circa uiſcera conſiſtentes, & totum corpus appræhendentes. Item febricitantibus, & cholericis in quibus bilis inferne ac ſuperne erumpit, affectionibus. Et his qui delyriis in febribus ac uigiliis affliguntur. prodeſt & tuſsi frequenti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus deſtillat. Præparatur autem hoc modo. Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero unà cum ipſo ſemine, recentia, neque ualde mollia, neque dura, in aquæ pluuiæ optimæ ſextario uno per diem ac noctem macerare oportet. Deinde ad ignem non fumantem coquere, donec flaccida appareant, & expreſſo liquore, & per panniculum rariorem excolato, mellis optimi deſpumati dimidiam aquæ menſuram ammiſce, & agitando coque ad compagem mellis Attici. Præſtat aūt per paſſum Creticum, aut per ſapam, mellis loco præparare, ubi fluxus fuerit ualde tenuis. Ammiſceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem, ut unà cum papaueris capitibus coquatur. Si uero hæc non affuerit, ſuccum ipſius ſiccum iniicio. Siuero continetur in pulmone humor delapſus eductione indigens, melius eſt per mel ipſum parare. Datur moderata mēſura duorum cochleariorum. Augebis aūt & minues copiā, pro corporis magnitudine cui id exhibes, & pro ętate, animiq; tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatem declinantibus,

minimum dabis. Ad caliditatem uero, plus. Sed & de ſtillationis quantitatis ac qualitatis reſpectu, plus aut minus dabis. Certe ex eo quod ex capitibus papaueris Thebaici præparatur, datur ad ſummũ uncia una. Talis eſt deſcriptio Galeni huius pharmaci. Ego uero ſemper in uſu eius quod ex paſſo præparatur perſeuero, aliquando mel ammiſcens ad eius exhibitionem, aliquando acetum mulſum, aut mel roſaceum, aut omphacomeli, aut aliud quoddam pharmacum hepaticum, aut ſplenicum, aut ſtomachicũ, & uires eius ad præſentem ſemper affectionem tranſmutans. Exhibeo autem ipſum non ſolum ſomno indigentibus, ad ueſperam, & ad tuſſim. Sed etiam inſania laborátibus poſt uenæ ſectionem, & febrientibus uehementer, & qbus os uentris intolerabiliter peruſtum eſt, & in igne ſacro, atque aliàs calida affectione thoracis & pulmonis, hepatis item ac inteſtinorum & meſenterii. Et nõ ſolum ſemel, ſed iterum, & non ſolum in febrium uigore, ſed etiam ante uigorem, & ante manifeſtam cõcoctionem, in quibus uigiliæ, aut caliditas acris & magna hominem affligunt. Præſtat autem ea quæ ſexcẽties feci in huius pharmaci exhibitione recenſere. Etenim in febribus putridis ante morbi uigorem, & in his qui ex hepatis, aut ſplenis, aut pulmonis affectionibus ægrotant, acetum mulſum ſimplex exhibitioni eius ammiſceo. In uigore uero febrium, omphacomeli, aut mel roſaceũ adiicio. In rarioribus qdẽ corporibus, & qui os uentris debilius & non appetens habent, omphacomeli. his uero qui dulci potu gaudent, & qui medicatũ aliquem humorem, aut bilioſum, in uentre habẽt, uel roſaceũ. Atque hæc quidẽ in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem ſtillicidium ex urinarum acrimonia obortum, magnifice ſedat, maxime in balneo, & ante balnei ingreſſum large datum. In quibus etiã uictus rationẽ pleniorem & melioris ſucci eſſe iubemus. Sed & in nephriticis ac lũbis calidioribus

dioribus medendi uim habet. At uero his qui urinæ profluuio laborant, & quibus bilis ſuperne & inferne erumpit, exhibeo frigida ammixta, præſertim in calidioribus temperamentis. Oportet autem in bilis ſuperne ac inferne effuſione, habitum corroborare forinſecus per adſtringentes irrigationes, & ſimilia. atque ſic pharmacum exhibere, cum omphacomelite calido temperatum. Si uero thoracem humoribus repletũ ꝑ tuſſim euacuare uolueris, acetũ mulſum uarie ad eius exhibitioné ammiſceto, & calidũ exhibeto.

Omphacomelitis præparatio. Cap. CXXXIIII.

Botri uuæ acerbæ accipiantur qui iam matureſcere incipiunt. Deinde in domo temperie moderata ad biduum uel triduum expandantur, & reſiccati exprimantur, & liquor uaſe uitreo excipiatur, & optimi mellis deſpumati pars una, ad tres ſucci partes ammiſceatur, & ad dies aliquot ad ſolem exponatur hoc pharmacum, donec feruere deſiuerit ac quieuerit. Deinde in domo ſuperiore ſeruetur ne putreſat. Hæc autem proportio tibi pro regula ſit in optimo melle & optimo uuarum acerbarum ſucco. Augebis autem & minues quantitatem mellis, pro tenuitate aut craſsitie ſucci. Vtendum eſt ipſo in tenuibus ac diuturnis uentris fluxionibus, ob calidas affectiones factis. Et in his quibus os uentris appetentiam nullam habet, propter caliditatem. Et in his qui humectum ſtomachum habent, poſt uentris per uomitus euacuationem. Et in prægnantibus mulieribus, & quæ terram aut carbones, aut alia quædam aliena edunt, ubi per picram ex aloe purgationem feci, omphacomeli exhibeo. Bonum eſt & his qui ob excedentem uentris euacuationem, animo linquuntur.

Mellis roſacei præparatio. Cap. CXXXV.

Mel roſaceum tres partes ſucci roſarum exungiũ excolati accipit, & mellis partem unam. Coquitur autem ad ſolem calidum expoſitum ad plures dies,

eodem modo quo omphacomeli,& poſtea adſerua-
tur. Si uero turbulentos fuerit aer, aut frigidior, quan-
do mel roſaceum paras, ammixto optimo melle ad
roſarum ſuccum, & per rarum panniculum ſiue linteũ
excolato, ſimulq; ad lentum ignem coquito, donec
quartam aut tertiam ſucci partem conſumpſeris, atq;
ſic exceptum medicamentum uelut dictum eſt adſer
uato. Et ubi calidiorem uideris aerem, uelut ompha-
comeli inſolato. Adſtringit equidem leniter, & prop-
terea frigefacere poteſt. Habet & uim exterſoriam ex
melle. Habet & ſubamarum quiddã & leniter acre, un
de ori cõmodum eſt calidam quãdam inflammatio
nem habenti, propter calidi fluoris influxum, itemq;
in acribus, ac bilioſis fluxionibus in uentre, ubi uideli
cet affecti prius uomuerint. Exhibemus etiam ipſum
his qui uentre exuruntur, citra humorum ſuperfluita
tem, atque hoc abſque uomitu. Item febricitantibus,
uigore iam totius morbi inſtante, & particularis exa-
cerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiã uni
ca potio larga ſufficit in cõuenienti tempore data, ad
affectionis ſolutionem, tũ per ſudorum eruptionem,
tum per uentris ſubductionem. Inter reliquos enim
potus mel roſaceum conuenientisſimum eſt, his qui-
bus acres humores per uentrem ſubire uelis.

Hydroroſati præparatio. Cap. CXXXVI.

Roſarum recentium exunguium, & per diem ac
noctem præſiccatarum lib.i. mellis ſextar.i. aquæ plu-
uiæ ad tertias decoctæ ſextar.iii. commiſceto hoc mo
do. Aquæ pluuiæ ſextar.ix. coquito donec tres reli
qui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem
præſiccatas roſas iniice, & uas pluribus operimentis
probe contectum adſerua. Sequenti uero die aquam
excola, & roſas non expreſſas abiice, ut ne aſpe-
ra aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probe
trito, aquam cũ ipſo unito, & fictilibus uaſis præſer-
tim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos

dies inſolato,& in domo in qua uinũ repoſitũ eſt adſeruato. Hoc multo magis quã mel roſaceũ frigefacit

Apomelitis pręparatio. Cap. CXXXVII.

Apomeli ſic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, uerum mel pellucidum continentes, & mel ipſum manibus exprime, & ad aquam fontanam optimam ammiſce. Et ſi quidẽ craſsius fuerit mel, quatuor aquæ partes ad unam mellis ammiſcemus: Si uero liquidisſimũ fuerit mel, tres aquæ partes ad unam mellis adiicimus. Si uero ſicciores tibi uidebuntur faui, ipſos in tenues partes cõminutos in menſuratã aquã mitte, & manibus ſufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognoſces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollã nouã mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes ſemper inter ebulliendum inſidentem ſpumam, aut ceroſam partem. Poſtquam autem neque ſpuma, neque quicquam fecis ſuperſtiterit, & octaua aut ſeptima pars de tota mẽſura deceſſerit, ollã ab igne tollimus ac frigefieri ſinimus. Et poſt perfectam perfrigerationem, ſequenti die id quod ſuperne fluitat detrahimus, & in uaſa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in uinaria cella adſeruamus. Eſt autem apomeli exterſoria ac inciſoria ui præditum, & billioſa per aluum ducit, & ad urinam ciendam conducit, & febres putridas ad ſolutionem præparat. Calidis tamen & ſiccis maturis aduerſatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum eſt. Et neque ſitim ſedat, immo etiam auget. Dandum eſt autem ante ſorbitiones. Nam poſt cibum datum nociuum eſt.

Hydromeli & cruſtuminati præparatio. Cap. CXXXVIII.

Hydromelum ſic præparatur. Succi malorum lib. vi. mellis lib. xii. aquæ ad tertias decoctæ lib. xviii.

Alia præparatio. Malorum dulcisſimorum & odora tisſimorum, ac friabilem carnem habentium, corticē & interna grana detrahito, deinde contuſa exſuccato, & ſuccum per pāniculum purum ac denſiorem exco lato. Sumito autē ſucci ſextar.i. mellis ſextar.ii. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ ſextar.iii. Poſt quam igitur præcoxeris aquam ad tertias, adiice ad ipſam mel, & ubi efferbuerint ſimul ab igne ablata quodammodo frigefieri ſinito, & ſic omni ſpuma de tracta, malorum ſuccum adiicito, & uaſis fictilibus ex cipito, oblinito, & in cella uinaria reponito. Vtimur autem eo poſt dies quadraginta. Quum autem roſas exungues ad hydromelum ammiſcere uolueris, unciam roſarum per diem ac noctem in ipſo macerato deinde excolatum adſeruato. Bonum enim colorem inde acquirit, & non aceſcit. Eodē uero modo etiā ex cruſtuminis, & aliis priorū generib. præparare potes.

Cydonati præparatio. Cap. CXXXIX.

Præparatur etiam ex malis cydoniis magnis, corti ce & internis granis exemptis, deinde contuſis & exſuccatis, & ſucco per panniculum excolato. Sumantur autem ſucci ſextar.iiii. Mellis ſextar.viii. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ ſextar.xii. Primum itaque aquæ ſextar.xxxvi. coquimus, & ubi reliqui fuerint ſextarii.xii. mel adiicimus, & quum ebullierint ablatā ab igne ollam aliquatenus frigefieri ſinimus. Poſtea detracta ſuperſtante ſpuma, ſuccum cidoniorum adii cimus, & unita excipimus, ac uelut hydromelum adſeruamus. Aliquando uero ut ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius deſpumamus, & ſuccum excolatum ad ipſum iniicimus & in fictili oblito per totam hyemem ſeruamus. Poſtea in uere aquam ad tertias decoctum, uelut dictum eſt, accipimus, & mel cum ſucco ipſi ammiſcemus, atque ſic utimur. Idem facimus etiam in malis, & cruſtuminis ac aliis piris. Quomodocūq; uero præpara-

uerimus cydonatum & hidromelum,& ante hyemē. & poſt hyemem inſolamus ipſum per dies quadraginta,cauentes ab imbribus ac uentis , & ſic in uinaria cella reponimus . Melius igitur eſt præparare id q̄d cū melle ſeruatur ſub caniculæ æſtu.Poteſt etiam roſarum exungium,& per diem unam ſiccatarum uncia una,ad ſextarium mellis deſpumati adiici,& aqua uelut dictum eſt ſub canis æſtu coqui,& uniri,& ſic excolari,ac per dies quadraginta inſolari.Cōuenit hoc quod ex ſucco malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adſtrictione & exterſione opus habent,q internis partibus exulceratis fiunt,ore,ſtomacho,uētre & inteſtinis.Auxiliatur etiam ſcabiei in uenis. Et rhenibus ac ueſicæ in quibus furfuraceæ ac ſquamoſæ & capilliformes urinarum ſunt ſubſidentiæ.

Aceti mulſi præparatio. Cap. CXL.

Acetum mulſum componitur ex optimo melle,& pellucidiſſimo aceto,ita ut ſint mellis partes duæ,aceti pars una.Hæc proportio pluribus corporibus cōuenit. Variari tamen poteſt ſemper pro guſtus & temperamenti ægroti ratione,ut habeat,quod blandum ac gratum eſt naturæ. Coquitur ad mellis compagem & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget uiſcoſos humores,& craſſos attenuat. Quapropter uiſcera omnia ab obturatione liberat, hepar, ſplenem,uentrem,meſenterium,& rhenes.Commodum eſt enim his,ſiue in febribus,ſiue citra febres detur. Aquæ uero multæ ammixtione,uehementia uirium ipſius exoluitur. Tuſſim autem mouere quæ non eſt,& inteſtina radere acetum mulſum, Hippocrates & Galenus dixit:non in corporibus craſſis & glutinoſis humoribus refertis,ſed puris & non redundantibus ſuperfluitatibus. Aut his quæ ex tenui & acri fluxione laborant,& quæ neruoſas partes ualde ſubtili ſenſu præditas habent.

QVINTI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN SEXTO Aetii Sermone habentur.

De hydrocephala affectione. Cap. 1
De phrenitide. 2
De lethargo. 3
De catocha & catalepſi. 4
De caro. 5
De comate. 6
De uertiginoſis. 7
De inſania. 8
De melancholia. 9
Curatio melancholiæ. 10
De inſania lupina aut canina appellata. 11
De incubo. 12
De morbo comitiali. 13
Quæ arguunt morbum comitialem. 14
Quæ collabentes comitiales excitant. 15
Auxilia ad comitiales. 16
De his qui ex ſtomacho primario affecto, comitialis morbi modo conuelluntur. 17
De his qui ex parte aliqua habent morbi comitialis cauſam. 18
Curatio ſenum ac puerorum comitiali morbo correptorum. 19
Curatio ualde ſenum comitialium. 20
Curatio puerorum recẽs natorum comitialiũ. 21
De fatuitate. 22
De memoria amiſſa. 23
De commorſis à cane rabioſo, aut his qui aquã timent. 24
De cerebri inflammatione. 25
De eryſipelate cerebri. 26
De ſyderatione. 27
De reſolutione. 28
De ſupercilii aut palpebræ reſolutione. 29
De conuulſione canina. 30
Linguæ reſolutæ curatio. 31
De inſtrumenti uocalis reſolutione. 32
Deglutitionis reſolutæ curatio. 33
Veſicæ reſolutæ curatio. 34
Colis reſoluti curatio. 35
Inteſtini recti reſoluti curatio. 36
Cruris aut alterius cuiuſdam membri reſoluti curatio. 37
De conuulſionibus aut diſtentionibus. 38
De Tetano ſiue diſtentione & conuulſione. 39

De capitis dolore diſtinctiones. 40
De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto. 41
De dolore capitis in febribus. 42
Ad capitis dolorem ex ebrietate, & meri potu. 43
Perfrigerati capitis medelæ. 44
De capitis dolore à ſtomacho. 45
Quæ ex natura capitis dolorem inducunt. 46
Ad dolorem capitis ob plagam. 47
De cephalæa. 48
De hemicrania. 49
Communis curatio cephalææ & hemicraniȩ. 50
Epithemata ad capitis dolorem. 51
Quæ naribus indita caput purgant. 52
Apophlegmatiſmi pituitam per os à capite detrahentes. 53
Smegmata & puluilli inſperſiles, caput denſantes. 54
De alopecia. 55
De defluuio capillorum. 56
Ad ſupercilia pilis denudata. 57
Tingentia ac nigrefacientia pilos. 58
Vt fului pili fiant. 59
Vt albi pili fiant. 60
Vt criſpi pili fiant. 61
De his quæ pilos corrumpunt. 62
Quæ pilos extirpant. 63
Pſilothra pilorum. 64
Quæ pilos attenuant. 65
De furfuribus ſiue porrigine. 66
De morbo pediculari. 67
De Achoribus & reliquis puſtulis capitis. 68
Ad capitis ſcabriciem. 69
Ad parua & denſa ac rubicunda capitis ulcuſcula. 70
Reſiccantia ac cicatricem inducentia achoribus. 71
Smegmata ad achoras furfures, aſperitatem, & ſcabriciem. 72
De aurium affectionibus 73
Ad dolores ex frigiditate. 74

Ad dolores ex aqua medicata. 75
Ad dolores ob humorũ craſſitudinem. 76
Ad aurium ſordes. 77
De ſonitu aurium. 78
Ad auditus difficultatem ac ſurditatem. 79
Ad aurium inflammationes. 80
Ad aures abſque ulceratione humectas, quæ uelut exudant, & ſeorſum humorem excludunt. 81
Ad ulcera in meatu auris. 82
Ad corruptiones ac fœtores aurium. 83
Ad ſuperexcreſcentes in aurium ulceribus carnes. 84
Ad uermes in auribus. 85
Ad ſanguinis ex auribus eruptiones. 86
De calculis aut aliis corpuſculis in aurem illapſis. 87
Ad affectiones aurium extra meatum. 88
De parotidibus. 89
De nariũ affectionibus. 90
Ozænarum curatio. 91
Polyporum curatio. 92
Ad ulcera in naribus. 93
Ad ſanguinis è naribus eruptionem. 94
Quomodo ſanguis è naribus eliciatur. 95
De narium obturatione, & odoratus oblæſione 96
De ſternutatoriis. 97
Ad ſedandas redundantes ſternutationes. 98

De cerebri, capitis, & neruorum affectionibus, aurium, item ac narium.

DE HYDROCEPHALA AQVOSA CAPITIS AFFECTIONE, LEONIDÆ. Cap. I.

HYdrocephala affectio appellata eſt ab aquoſo humore in capite collecto. Plerunque igitur aquoſus humor colligitur. Aliquãdo autem feculentus aut cruentus. Semper uero lentus conſiſtit, aut ex obſcura, aut ex manifeſta cauſa. Ex obſcura quidem, localibus uaſis ſua ſponte rarefactis, & aquoſa in ipſis eſſentia, quæ cum ſanguine permixta eſt, depulſa & in unum locum congregata. Atque ex huiuſmodi cauſa aquoſus humor colligitur. At uero ex manifeſta cauſa fit, uaſis localibus ex plaga aut contuſione ruptis, & ſanguine in ipſis prætereffuſo, & deinde racefacto, ac in eſſentiam feculentam, aut cruentam diſſoluto. Frequentiſsime uero fit hæc affectio ex tali cauſa in infantibus, quum obſtetrix functionis ſuæ inexperta, & duriore manu rem tractans, corpora aliqua in capite infantis attriuerit. Colligitur autem hic humor in hydrocephalis, aut inter cutem & membranam caluam ambientem, ſiue muſculum temporum. Aut ſub mẽbrana caluam ambiente, inter ipſam & os capitis. Aut ſub calua, inter os & cerebri membranam. Maiores autem noſtri dicunt etiam inter cerebri membranam & ipſum cerebrum colligi, id quod pernicioſum exiſtit. Siquidem igitur lentus humor fuerit collectus ſub cute extra membranam caluam ambientem, aut

inter hanc membranam & os capitis,tumor adeſt iu-
xta capitis partem ubi collectio facta eſt, concolor,ci
tra dolorem,mollis ad tactum,cedens ac tranſiens ad
digitorum contactum.Et ſiquidem ſua ſponte fiat ab
initio,doloris exors & concolor eſt locus.Si uero ex
plaga,aut contuſione, primum quidem rubicundus
& doloroſus fit tumor,poſtea uero lenteſcente humo
re & in tenuem eſſentiam tranſeunte, tumor conco-
lor citra doloré euadit. At ubi collectio ſub calua fa
cta eſt,inter os & membranam cerebri,ab initio dum
modicus eſt humor,caput grauatur,& uertigines asſi
duæ fiunt,& ſenſus hebetantur,uiſus inquam,auditus
& reliqui. Quum autem redundauerit humor, futuræ
capitis ob multitudinem diſparantur,& propterea ca
put magnum fit,& locus collectionis apparet. Hu-
mor enim ad digitum cedit.In communi igitur in
collectione ſub cute,& in ea quæ inter membranam
caluam ambientem & ipſum caluæ os fit,iiſdem ag-
greſsionibus utimur,ad humoris excretionem. Et ſi
quidem paruus eſt tumor,apex ipſius unica ſectione
diuiditur.Si uero maior,duæ aut tres ſectiones fiunt,
aut plures iuxta magnitudinis proportioné, in locis
ad effluxionem commodis.Non oportet autem ue-
lut in abſceſsibus,poſt chirurgiam limniſcos tranſmit
tere,ſed ipſas ſolas ſectiones linamentis diſparare.Ná
poſt humoris excretionem,corpora in his facile ag-
glutinantur.Quapropter linamentorum uſu in ipſis
contenti ſumus.Poſt indita linamenta,ſi infans fuerit
cui chirurgia adhibetur,deligationem propter graui
tatem recuſamus, uerum lana ouo imbuta impona-
tur, & caput pileo contegatur. In robuſtioribus
autem linamenta forinſecus cuſtodiantur, & deliga-
tio fiat. Poterit autem à tertia die conglutinatio adiu
uari, per emplaſtrum quoddam glutinatorium.
Quod ſi ſub temporum muſculo collectio fiat,expe-
ctare oportet donec humor redundet, ut ne muſcu-

lus incidatur. Et poſtea à lateribus muſculi ſectionem facere. Et ſiquidem humor in profundo ſub muſculo contineatur, duæ ſectiones fiant utrinque à lateribus muſculi ipſius. Deinde corpuſcula ſecure per ſcalpelli manubrium excorientur. Poſt totius autem humoris excretionem, curatio fiat uelut dictum eſt. At ſi ſub calua collectio facta fuerit, itidem expectare oportet, & quum redundauerit humor, & ſuturæ fuerint diſparatæ, faſtigiatum locum diſſecare, & conſequenter facere uelut in capitis ſuturis diſparatis.

De phrenitide. Ex Poſidonio. Cap. II.

Phrenitis inflammatio eſt membranarum cerebri cum febre acuta, delyrium & mentis perculſionem inducens. Raro autem ab initio phrenitis cum febre irruit, plurimis uero à quarta aut quinta aut ſexta incipit, & adhuc ſerius, cum ipſo ferme periculo incidens ut iã aliqui ſeptima, aliqui nona delyrare inceperint. Differentiæ autem phrenitidis plures ſunt, ſed tres principaliſſimæ. Aut enim imaginatiua facultas ſolum læſa eſt, ſeruatur autem ipſis ratiocinatiua, & memoria. Aut ratiocinatiua ſolum læſa eſt, ſeruatur autem imaginatiua & memoria. Aut etiam imaginatiua læſa eſt, ſeruatur autem memoria. At uero ubi memoria deperdita eſt in febrilibus morbis, ſimul perit omnino & ratio, & imaginatio. Proinde anteriore cerebri parte læſa imaginatio ſolum læditur: Medio uero cerebri uentriculo læſo, ratio peruertitur. Poſteriore autem circa occipitium parte læſa, perit memoria, & cum ipſa omnino etiam reliquæ duæ facultates. Quibus igitur imaginatio læſa eſt, hi iudicant quidem recte, imaginantur autem peruerſe. Quibus uero ratio ſolum læſa eſt, imagninantur quidem recte, iudicant autem non recte. Quibus autem memoria læſa eſt, nullius antea factorum meminerunt, immo neque omnino recte imaginantur, neque iudicant. Conuenit itaque parti magis læſæ,

auxilia adhibere,& tamen neque alias negligere. De memoria itaque perdita priuatim paulo poſt dicemus. Nunc uero quomodo phreniticos curare oportet dicendum eſt. Æger igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida, æſtate uero, frigida. Quies autem imperanda eſt & ipſi ægroto, & omnibus in domo,& uicinis. Et qui quidem ad lucem efferuntur in tenebricoſa domo decumbant. Qui uero ad lucis ſplendorem reſipiſcunt, in lucida domo degant. Si quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima die, aut ſecunda, uſque ad quartam irruat, & non ex tranſmutatione alterius morbi ſuccedat,& urinæ fuerint ſubcruentæ,& facies rubicunda,& ætas uigoris, & bona corporis habitudo adeſt, & omnia ſigna ſimul indicant ſanguinis multitudinem, uena cubiti ſecetur, ea quæ media eſt,& pro uiribus detrahatur, & non uſque ad animi deliquium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob plurimam quæ in ipſis ex uehementi motu contingit diſcusſionem ac exhalationē, &propter lasſitudinem. Sed & ſectio moderata fiat, ut ne æger clanculum brachii uinculum exoluat. Cōſequitur enim periculum ſanguinis eruptionis. Quod ſi ob aliquam cauſam, uenæ ſectionis auxilium relinquatur per clyſteres uentrem euacuare oportet, cum furfurum aut ptiſanæ ſucco, modicaq; nitri ſpuma ac pauco melle. Caput autem roſaceo magis tepido irrigetur. Nam cerebri membrana inflammata, frigiditas roſacei non eſt tuta. Immo neque caliditas. Frigidum enim denſat meatus,& ſuperfluitates in capite diſcuti non permittit. Quod uero ualde calidum eſt, feruorem duplicat. Quare æſtate exacte tepidum roſaceum adhibendum eſt, cum modico aceto. hyeme uero moderate calidū. Cōmodū eſt & chamęmelinū ex æquo ipſi ammixtū, ſi ambiens frigidior fuerit. Si uero uehementius fuerit delyriū, poſt factā euacuationem, uelut dictum eſt, per uenæ ſectionem aut clyſte-

res,capitibus papaueris in oleo coctis caput rigato, & faciem aſſidue prolui præcipito ex aqua,in qua papaueris capita ſunt cocta. Frontem uero ſomnifero aliquo paſtillo illine. Olfaciant etiam aſſidue ſomnifica,in præcedenti ſermone conſcripta ad uigilias. Et ſub ceruical capita papaueris ſubdantur,aut mandragoræ mala. At uero auctis malis, dandum eſt etiam ſomniferum ex capitibus papaueris pharmacum, cochlearii menſura plus aut minus,pro uiribus. Dandũ eſt autem id quod ex melle præparatur,non quod ex paſſo,propter uinoſitatem. Detur autem hoc pharmacum in exacerbationis declinatione: Si enim datũ fuerit in uigore,trahit quidem ad ſomnũ,febris autẽ excitatur,&æger ad ambo partitus grauius fert quod contingit. Dato uero pharmaco quieſcere iube. Præſtat autem mel roſaceum ad pharmacũ ex capitibus papaueris adiicere, contemperat enim acrimoniam, & aluum ſubducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur,mel roſaceum irrorare bonum eſt,in exacerbationis uigore. Cæterum aſſiduum uſum ſtupefacientiũ pharmacorum,potionum,irrigationum ac illitionũ uitare oportet. Facile .n.in his qui immodice perfrigerantur,tranſitus fit à phrenitide in lethargum,quando etiam pernicioſus fit morbus. Quare ubi delyriũ moram traxerit, ſerpyllum aut ſpondylium in oleo coquatur: Craſſos enim uapores tranſpirare faciunt. Quum autem manſerit facies etiam poſt uenæ ſectionem,incontracta & rubicunda, cucurbitas occipitio affige,& moderatis uulnuſculis impactis cutem ſcarifica, & ad libræ menſuram ſanguinem detrahe. In cibo porrò dandus eſt ptiſanæ aut alicæ ſuccus,aut micæ panis ſæpe lotæ cum roſaceo melle. Mitigata uero febri,dentur oua ſorbilia, & lactucæ feruefactæ, quæcunque moderate humectant ac frigefaciunt,unaq; nutriunt,propter uirium debilitatem.

De lethargo. Archigenis & Poſidonii. Cap. III.

Lethargi principio duo ſunt. Quibuſdam enim ſeptum tranſuerſum & uiſcera primario affecta: cerebrũ ad conſenſum ducunt. In quibuſdam uero cerebrum affectionem auſpicatur. Et quibuſdam ſtatim ab initio affectio incidit. Quibuſdam autem ex mutatione alicuius acuti morbi. Nam à phrenitide maxime, in his qui per ſtupefacientia pharmaca perfrigerati ſunt tranſitio ad lethargum fit. Quin & à continente febre mutatio in lethargum fit ſępisſime, itemq; ex aliis plurimis morbis, præſertim in quibus plures euacuationes ſubſequutæ ſunt. Aliquando etiam in diuturnis febribus, per circuitum contingit ægrotos ſomno immergi, uelut in quotidianis fit & ſemitertianis, quandoque etiam quartanis. Et alii quidem cum conuulſione & contractione neruorum in ſoporem deferuntur. Alii pedetentim facta accesſione. Et alii quidem unam immerſionem ſuſtinent, in quo extreme periclitantur: Alii in circuitibus in ſomnum deferuntur, & rurſus reuocantur. Proinde conſiderare oportet ſpeciem delationis in ſoporem. Qui enim per circuitum ſomno immerguntur, manifeſtiorem pulſum habent. Qui uero ſemper affecti ſunt, minutisſimum, & ægre mobilem. Hi uero etiam dum excitantur, aliena, loquuntur & obliuioſi ſunt. Qui uero per circuitum afficiuntur, nihil tale patiuntur. Et alii quidem cum grauitate & elata reſpiratione in ſomnum deferuntur, ut & ſtertant, & ſingultus ac ſuſpiria edant dolorem indicantia, quem reuocati neque eloqui poſſunt, propter rationis læſionem. Alii uero quietisſime dormire uidentur. Et aliis quidem perfrigerantur artus, & rugoſi ac pallidi ſunt, & corporis miſcella ferè congelatur. Aliis uero diffunditur, & uelut rorem effundit circa exacerbationum declinationes. Qui igitur hac affectione occupati ſunt, his hæc adſunt. Præcordia reuelluntur, uenter contrahitur, & uiolenter ab asſidentibus excitati, rurſus in ſomnum deferuntur, & obliuio

ipſis. Nam dum ſæpe ad mictionem urgentur, porrecta ipſis matula, ſe in manibus ipſam tenere obliuiſcũtur. Aucto uero malo, totum corpus ſegne redditur ac uelut mortificatur. Supini autem decumbentes ad pedes defluunt, diſtentis manibus ac cruribus. Naſus quibuſdam deſtillat. Os ipſis hiat, & fortior eius hiatus ſuccedit. Inferna mandibula uelut reſoluta ac laxata uidetur. Atque hæc quidem adſunt lethargicæ affectioni. At uero curationem ipſorum aggredientes in domo lucida ad ſplendorem ipſos locamus. Sit autem domus tepida. Pedes & manus confricentur. Odoramenta excitatoria exhibeantur, uelut eſt caſtorium, funiculus lucernarius extinctus, pix liquida, bitumen, galbanum. Suffita quoque lethargos excitant, lapis gagates, bitumen, caſtorium, peucedanum, ſulphur, galbanum, ſagapenum, cornu ceruinum, hirci ſordes, abrotonum, ſilphium. Sternutatoria quoque naribus admoueantur. Si uero multitudo humorum in corpore eſt, ſi quidem ſanguis fuerit redundans, uena ſecetur ſecunda die, & pro uiribus euacuetur. Si uero pituitoſa & lentior materia fuerit, uelut in lethargicis redundare ſolet, attenuantia exhibere oportet, & quæ craſſiciem ſecare poſſunt ita ut his quibus neruoſa pars læſa non eſt, acetum mulſum exhibeamus: Quibus uero læſa eſt, decoctum apii, fœniculi, adianti, & ſimilium. Sed & aluus efficaciore infuſo eluatur, & glandes ſubdantur ex ruta, nitro, cumino, & melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidem ſerpillo in aceto & oleo cocto.
Verum in intentis affectionibus peucedani radicem pro ſerpillo in aceto coquito, & cum oleo capiti adhibeto. Bonum eſt ipſis & oleum irinum. Tremoribus autem & contractionibus ſuccedentibus, caſtorium cum modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigamus. Si uero præcordia ſint inflammata, in principio cataplaſmata adhibeantur, ex polline

aut pane,&malo cotoneo cocto,aut pampinis uitis. In progreſſu uero,ſemen lini ad pollinem aut panē ammiſceatur,& abſinthium,&althææ folia cocta.Po ſtea uero ex ordei farina,& fœno græco, & althææ radice cataplaſmata fiant.Omnibus autem abſinthiū ammiſceatur.Sit autem latum linteum, ut utrinque la tera,& pectus ſub mammis amplecti poſſit.Poſt cata plaſma uero partes nudas ſinere non oportet,ſed ce- rato nardino aut cyprino contegere. Retro autem dorſo ceratum ex ſicyonio factum imponere, quod terebinthinam & baccas lauri tritas infartas habet. Et ſi quidem iuflatio adſit,ammiſceantur cataplaſma tis ea quæ flatus diſcutiunt,uelut ſunt,cuminum,bac- cæ lauri,ruta,& ſimilia.Si uero quid induratum fuerit & libanotis addatur,& farina fabarum.At uero in diu turnis iam lethargicis uiribus præſentibus danda eſt hiera ex colocynthide.Et ſternutatoria adhibenda ex ueratro albo,ſtruthio,pipere,caſtorio.Et naribus in- fundendū elaterium cum lacte,aut cyclamini ſuccus, aut ipſa radix ſicca trita inſufflanda,& ori ac palato ſinapi cum melle illinendum.Deinde occipitio cucur bitæ affigendæ cum multa flamma,item circa primū & ſecundum uerticulum, ſanguisq; detrahendus ex poſteriore capitis parte.Poſtea deraſis capillis capi- tis ſinapiſmus adhibendus ex caricis cum ſinapi ace- to macerato. In trementibus uero etiam caſtorium ſæpe potandum detur.Affectione autem declinante æger ad balneum ducatur,& ſmegmate mordaciore utatur.Velut eſt fex uſta,ſinapi,pyrethrum,piper,bac ci lauri,calx uiua,nitri uero duplum adiiciatur. Cibi porrò ſint tenues & inciſorii ac reſiccantes. Et cum condimentis parati,apii,aniſi,cumini, pipere & bac- cis lauri.Et ex uolucribus conueniunt,gallina dome- ſtica,columba,auiculæ montanæ,& perdix. Ex piſci- bus,petroſi. Ex oleribus,porri,aſparagus,petroſeli- num,chamædaphne.Vinum aquoſum,tenue,album ſubadſtringens.

ſubadſtringens. Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catalepſi. Cap. IIII.

Mediam inter phrenitidem & lethargum affectionem reperies, quæ ſpecies eſt delyrii ſiue amentiæ. Medici autem catocham & catalepſim, hoc eſt mentis occupationem & apprehenſionem uocare ſolent ex humore atræ bilis magis contingens. Periculoſior eſt autem hæc affectio quàm lethargus. Verum febribus lethargo ſimilibus conſiſtit, & aliquado dormire aliquando uero palpebras apertas habent aut nictant aut intente uident, & uelut fixos oculos ac palpebras habent, & penitus immobiles, adeo ut neque ſi quis manum oculis ipſorum obtendat, eos claudant. Voce inſuper ac ſenſu priuantur, neque audientes neq; reſpõdentes. Admauẽt aũt manus ſuas aliquando ad caput & oculos ac nares, uelut qui uellicentur, atque hoc non ſentiunt. Pulſus ſunt parui, languidi, ferme deficiẽtes. Spiritus aliquãdo dẽſus aliquãdo, rarus. Et ꝑ interualla quædã magnũ ſpiritũ ducunt. Aluus & urinæ ſupprimuntur, non præ ſiccitate: Habent enim multum humorem, ſed propter ſenſuum ſtupiditatẽ. Gramæ his ſubaridæ in angulis oculorum fixæ ſunt. Et aliquando uicinos parietes attingunt. Et in ſumma neque phreniticis omnino ſimiles ſunt, neque lethargicis. Quandoque etiam ob ſanguinis multitudinem confertim caput occupantis & ipſum ſuperimplẽtis fit hæc affectio: quem ad modum uidimus in adoleſcente quodam multo ſanguine referto. Qui quum triduum exegiſſet, neque claudens palpebras, ne que ad uehementes uociferationes tranſmouens oculos, neque reſpondens, quarta die ſanguinis eruptione larga per nares facta, ab omnibus moleſtiis confeſtim liberatus eſt. Quare ſi æger multo ſanguine refertus appareat, citra dilationem uenam ſupernam in cubito ſeca, & pro uiribus detrahe. In aliis autem primum

uentrem per clyſterem eluere oportet, ſimpliciore in fuſo immiſſo uelut eſt furfurum ſuccus cum ſpuma ni tri & melle. Poſtea uero etiam polypodii radix cum furfuribus coquatur. Caput autem primum irrigetur oleo dulci tepido. Deinde ſi caput calidius apparue-rit, caput papaueris in oleo coquatur. Si uero frigidi-us, ſerpillum. Et ſi quidem facile ſolubilis fiat aluus ex prædictis infuſis, in ipſis perſeuerandum eſt. Si uero ſiſtatur, ueratri nigri radix cum furfuribus coquatur. Potus ipſis conuenit apomeli, aut aqua mulſa pro tempore diutius cocta. Quod ſi urinæ craſſæ fuerint, etiam anethi & apii decoctum detur. Cibi ſint, ptiſanę ſuccus & ſimilia. Aqua his aduerſatur, auget enim in-flammationem, fluctuationes facit, & ſplenes excitat, & ſitim nõ ſedat. Totũ aũt corpus oleo anethino inun gatur, maxime hyeme. In qbus uero ẽt tremor ſucce-dit, caſtorii drach. i. cum aqua mulſa ori infundatur.

De caro. Poſidonii. Cap. V.

Quum frigidi & humidi humores cerebrum occu pãt caros appellata græcis affectio ſuccedit, hoc eſt, capitis perculſio, cum debili febre. Cõſequitur ſenſum ſtupor, & totius corporis immobilitas, cum principa liũ actionum læſione, oculi uero ipſorꝶ ſemꝑ ſunt clau ſi. Differt autem caros à lethargo, quod lethargici in-terrogati reſpondeant, & non omnino ſine uoce de-cumbãt. Verꝶ qui in caron collapſi ſunt, ſomno pro-fundiſſimo detinentur, ut dũ pũguntur ſentiant quidẽ non tamen loquãtur, neque oculos aperiant. Curan-di uero ſunt & hi ſimiliter uelut lethargici, ita ut ma-gis inciſoriũ & attenuatoriũ curatiõis dictũ faciamus. Stomachi quoq; cataplaſmata, unà cum hoc quod ca lefaciant, etiam corroborandi uim habere oportet.

De comate. Poſidonii. Cap. VI.

Soli uapores calidi & humidi, & ſubiectis partibus ad caput in febribus delati, & ipſum implentes, affe-ctionem faciũt, quã Medici coma nominant. Cogno-

ſcitur ſi ſomnus amplior naturali fiat,& in ſomnis peregrina loquūtur,& corpore inæqualiter habēt,& infernā mandibulā inter dormiendū laxatā. Et ſæpe excitati cōfertim rurſus in ſomnū deferūtur,& caput humidius habēt. Curātur ex irrigatione roſacei, aut chamæmelini cum aceto. Sit autem acetum acerrimum. Si uero frigidius appareat caput,anethinū cum oleo dulci ex æquo permixtum ac calefactum adhibe. Et in ſumma,in quantum intenta eſt frigiditas,in tantū calefactoria augeantur, ut etiam pulegium aliquando & rutam in oloe coquamus. Glādes quoq; ſedi ſubdantur,quæ multum irritare poſunt. Nutriantur autem ptiſanæ ſucco,& apomelitæ.

De uertiginoſis. Archigenis & Poſidonii. Cap. VII.

Vaporibus calidis & acribus ad caput delatis, & animalē in cerebro ſpiritū euertentibus,primū hebetudines quædā in oculis fiūt. Poſtea ēt auriū ſonitus aſſidui,& auditus grauitates,atq; hæc maxime cōtingūt circa ciborū coctionē,& ubi ex ſomno exurgūt,augeſcēte affectione,uertigines & obtenebrationes oboriuntur,ut putēt ſe uidere omnia circūuerti. Contingit hoc ēt ubi confertim ex ſellis ſurrexerint, cruditate quadā prægreſſa. Perſeuerante uero diutius malo,ex facili occaſione uertigine afficiuntur, ut etiam concidant aliquando,maxime ubi in circulum circumuertantur. Nam quod aliis ob multas circuitiones contingit,hæc illis ex una. Sed & ſi alium quendam circūuerti uiderint,uertigine afficiuntur,aut ſi trochum,aut tale quid circumuerti conſpiciant,idem perpetiuntur. Spiritus enim uiſiuus ad trochum qui circumuolutatur allabens mouetur,& ſimul cum illo circumfertur. Atq; ſic inæqualem & turbulentum ac inordinatum humorem,ac ſpiritus motū ſufficit. Facile uero corripiūtur hac affectione qbus cōſuetæ excretiones ſunt oppreſſæ. Sed & cruditates & ardores aſſidui, & ebrietates,affectionem hanc efficiunt. Conſequitur

& alui ſuppresſio, & propterea multa inflatio, & uri-
narum tenuium ac paucarum excretio, materia ad ca
put accur ẽte. Graciles autem in totum ferme fiunt, &
pigri ad omnem aggresſionem. Siquidem igitur ea
quæ oculis obuerſantur ſanguinolentiora ſe uidere
putant, ad inſaniam magis apti ſunt. Qui uero purpu
rea uident, ad morbum comitialem. Si igitur uires ro
buſtæ fuerint, & nihil aliud aduerſetur, uena ſecanda
eſt, ſiue principium affectionis fuerit, ſiue tempus iam
progreſſum fecerit. In uenæ autẽ ſectione uitandũ eſt
ne aceruatim euacuemus, eo qđ ex qualibet occaſio-
ne concidant. Quare pluribus detractionibus ex qui-
buſdam interuallis utentes congruam menſuram ex
plebimus. Irrigetur autem caput tempore ſectionis
uenæ aceto & roſaceo, polygoni aut hederæ ſucco
ammixto. Et lana conuoluta roſaceo aut œnanthino
madefacta eodẽ tẽpore uentri imponatur. Si uero
quid ſanguinis detractionẽ impediat uelut gracilitas,
aut aliud qd ex ſæpe relatis, ſubducatur aluus, primũ
per clyſterem ex furfurum ſucco, ſpuma nitri & mel-
le. Poſtea uero picra ex aloe compoſitio asſidue de-
tur. Si uero accidentia perſeuerarint, etiam uehemen
tioribus purgatoriis utendum erit ita ut ad redundan
tem humorem pharmacum adeptes. Ex efficaciori-
bus autem purgatoriis commodant his quæ fœnicu
lum in aceto mulſo coctum habent. Et quod ex pal-
mulis, ruta, & ſcammonia præparatur. quorum com-
poſitiones relatæ ſunt in purgatoriorꝫ Sermone. Sed
& pituitam à capite per os detrahentibus, & garga-
riſmis utendum eſt, ex origano, pulegio, & aceto mul
ſo. Poſtea uero etiã anagallidis ſuccus naribus infun
datur, aut cyclamini, aut radicis betæ, aut elaterium
cum lacte. Sed & nitrum cum nigella tritum, & oleo
ueteri ammixtum, generoſam per nares purgationẽ
facit. Poſt hæc autem ad balneum ducantur. Tale ue
ro frictorium caput corroborans ipſis conuenit. Lapi

dis aſii unc.i.ſpumæ nitri albæ unc.i.iridis unc.i.floris iunci odorati ſextans. Ex hoc quod ſatis eſt accipe & ſincipiti inſperge, modicam aquam calidam irrorans. Deinde ubi lauiſti, & caput calida non madefeciſti, ſed ſolum abluiſti, egreſſus de ſolio frigida ter aut ſæpius madefacito. His uero qui ualde calidum caput habēt etiam roſaceũ cũ aceto ſæpe adhibeas, & ipſum ex ſalientibus aquæ in balneo frigefacias. Et ſi quidem ex his ceſſerit affectio, ceſſandum eſt, à medicationis moleſtia. Si uero perſeuerarit, arteriæ in capite iuxta tempora ſupra aures incidantur, uentre prius euacuato, aut per hieram, aut per clyſterem. Poſtea uero confrictoriis fortioribus utendum eſt, quæ ad inſanos referentur. Cibi ſint boni ſucci, facile concoctiles, flatus exortes, omnino ſtomacho commodi, uentri cōmodi, urinam cientes. Vinum modicum ſit, album & tenuisſimum, & non ualde uetus. Conueniunt hos balnea naturalia aluminoſa. Maxima uero & prima ac ultima in his præſeruatio ac curatio eſt, ut ſuppreſſæ excretiones commoueantur & officii ſui commoneantur, maxime in mulieribus.

De inſania. Archigenis & Poſidonii. Cap. VIII.

Inſania fit citra febrem, multo ſanguine non putrefacto ad cerebrum confluente, qui aliquando purus eſt, & multitudine ſolum affligit, uelut in ebriis. Aliquando uero flaua bile ammixta. Præcedit inſaniam capitis debilitas, uelut in podagra debilitas pedum ſemper adeſt: Tunc autem dolent quum materia locis influxerit. Si itaque ob ſolum ſanguinem inſania fiat, hæc conſequuntur. Riſus immodicus ipſis commouetur uidentibus ſæpe ob oculos imagunculas quaſdam riſu dignas, & hilaris eſt ipſis facies, & asſidue canunt. Aliquando enim ex contingentibus euaporationibus ſonitus circa aures adſunt, ut putent ſe tibicines quoſdam audire. Seruatur in ipſis memoria, uelut ex cantilenis quas familiares habent con

iectare licet. Læſa eſt autem imaginatio & ratio. Si uero flaua bilis ad ſanguinem fuerit ammixta, & mordacem ipſum effecerit, uelut ex ipſa ſtimuletur ac pungatur cerebrum & membranæ eius, iracundi & temerarii & percuſſores ac iniurioſi fiunt. In quantum enim bilis ſanguini mixta eſt, in tantum mutat iucunditatem, & auget triſtitiam ac iram. Si uero amplius fuerit bilis ſuperaſſata & craſſefacta, & ipſi corpori cerebri ac mēbranarum inſtar uiſci agglutinata, pūgatq; ac diuellat: ferina delyria efficit. Quidā enim iā propriam carnem guſtarunt. & domeſticos uelut inſidiatores tractarunt occiderunt, percuſſerunt, uulnerarunt. Contingit aūt eūdem hominem aliquādo riſu immodico teneri aliquando ira & indignatione. Nā in fame ac inędia tolerata & ex acrioribus ac ſalſioribus alimentis & in pluribus motibus ac turbationibus, ſanguis ſeipſo acrior efficitur. In contrario uero ſtatu, mitior. Sæpe autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibum & commoda alimenta, progreſſu temporis id quod lædit conſumitur, & cerebrum à ſuperfluitatibus intactū manet, & purum mentis emotionis interuallum ac defectus & intermiſſio conſequitur. Quibuſdam per circuitum quendam irruit affectio: Aliis ſemel in anno. Aliis bis, aut ſæpius, coaceruato uidelicet paulatim eo quod moleſtū eſt. Corripiuntur hac affectione pauci ante uigorem ætatis. Plurimi in ipſo uigore, & poſt ipſum. Viri magis quàm mulieres. Et ex illis magis qui animalibus affectionibus, diuexantur, uelut ſunt irriſores, riſu multo & intempeſtiuo utentes, intractabiles, iracundi, curioſi auari, potores item & aſſidua cruditate laborantes. Et quibus conſuetæ excretiones ſuppreſſæ ſunt. Et propterea etiam mulieres aliquando inſaniunt, quibus mēſes ſuppreſſi ſunt. Infinitæ uero ſunt inſaniæ ſpecies, quas exponere ſuperfluum eſt. In delapſuris igitur in hanc affectionem, præditorum procemia quædam præcedunt,

uelut riſus præter rationem non aſſuetis id facere, & facili occaſione iraſcuntur, & aurium ſonitus adeſt, & ſplendores oculis obuerſantur: Et uigiliæ adſunt intẽtæ, & curæ per uices repentes ac peregrinæ, grauitas item & uibratio capitis. In progreſſu uero temporis omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipſis putidiores fiunt, & ad uenerem prompti ſunt. Et ideo aſſiduæ ſeminis in ſomno effuſiones ipſis fiunt, & oculi cauantur, ſimulq; intenti ac fixi conſiſtunt. Atque hæc conſequuntur uſque ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicum ægri curam gerentem, his apparentibus, aut quibuſdam ex ipſis, facere quæ oportet. Si itaque tales notas affectio præmiſerit, aut etiam iam inſtiterit, uictum tenuem exhibere conuenit, ſorbilem, liquidum, non percellentem, uentri commodum, & qui neutiquam ſanguinem generare poteſt. A uino abſtinendum eſt penitus. Vbi uero per triduum hominem eo uictu curaſti, aliquam cubiti uenam ſecato, præcipue quidem ſupernam. Si uero non appareat, mediam. Aut ſi hæ non appareant, uenas circa talos perquirito, maxime in mulieribus, eo enim momento etiam menſes impelluntur. Quod ſi neque hæ appareant, ad eas quæ in ſummis manibus ac pedibus ſunt tranſeundum eſt. Studendum enim eſt ut prius per uenæ ſectionem generoſa euacuatio fiat, atque ſic affectarum partium curatio ſequatur. In uenæ autem ſectione pro uiribus euacuationem facere oportet. Extincto enim feruore, eueſtigio quidem conſiderantes fiunt. Simul autem & locus aliis auxiliis datur. Quãdoquidem uero aliqui in prima detractione generoſe ferũt euacuationem. In repetitis autem detractionibus animi deliquia incidunt, conuenit hos in prima detractione euacuare quantum opus eſt. Sic enim multum de flatuoſa & uaporoſa ſuperfluitate coeuacuatur.

Itaq; pulſus aſsidue tangere oportet dum ſanguis fluit. Et ſi conciderint, reſeruare ad repetendam detra ctionem. Sæpe enim recuperatis uiribus poſtera die detractionem repetimus. Aliquando etiam tertiam ſe ctionem ſeruantes appoſito ſale. Caput uero irrigare oportet roſaceo cum aceto, aut polygoni ſucco, aut oleo œnanthino, aut melino. Lana autem ſordida oleo imbuta ſincipiti imponatur, & frequentius remo uetur. Poſt euacuationem omni modo procurandus eſt ſomnus. Sanguine enim euacuato ſi ſucceſſerint uigiliæ, acriores & feriores ipſos faciunt. Quaprop ter confidentes pharmacum ex papaueris capitibus dabimus, quod ſomnũ inducit, cum ptiſanæ aut aliæ ſucco, aut cum aqua. Iucundum enim fuerit, & po ſtea ſomnus ſuccedet. Plerique enim ipſorum omnia ſomnifica contemnunt. Quapropter etiamſi prima die eo accepto dormierunt, intermiſſa die una, rurſus dandum eſt de eo cochlearium. i. Solet enim uel ſo lum poſt uenæ ſectiouem, perfecte liberare ab affectio ne, unà cum conueniente diæta. Cauendum tamẽ eſt ne conſequenter ipſum exhibeamus. Stupefacit enim ſenſus. Studendum etiam eſt ut uentrem facile ſolubi lem faciamus, tum per cibos, tum per clyſteres. His autẽ factis, à localibus auxiliis incipere oportet hoc modo. Sanguinem à uena in fronte eleuata media de trahere conuenit, ita ut per phlebotomum inſtrumen tum ipſam diuidamus nõ facta impulſione, uelut qui dam facere ſolent, propter maximas inflammatio nes membranæ caluam ambientes, quæ ſæpe ſauciata ipſa ſuccedere ſolent. Detrahenda eſt autem ſangui nis libra ferme una. Poſt hanc euacuationem, in his qui ſanguinem habent bilioſiorem, intermiſsis quin que diebus, detur picra ex aloe, cochlearii magni mẽ ſura cum aqua mulſa. Deinde etiam per nares caput purgetur, radicum betæ ſucco infuſo, aut elatero: aut attramento ſutorio cum lacte, ſternutatorium quoq;

adhibeatur ex ueratro albo & herba lanaria. Sed & per os pituita detrahatur, per maſtichem & ſtaphidē agriam. Et per gargariſſationem aceti mulſi, in quo coctum eſt pulegium & hyſſopum. Subducatur etiā aluus purgatoriis ex centaurea, & ex gentiana. Sed & ipſa per ſeipſam radix gentiana commoda eſt pota drachmæ unius pondere cum aqua mulſa. Datur & ariſtolochia eodem modo. Prodeſt autem maxime ipſis fœniculi magni ſylueſtri radix & ſemen. Ex aqua quotidie pota. Et radicis bryoniæ drachma una. Poſtea uero ſanguiſugæ toti capiti circūcirca affigantur, & præſertim ſincipiti. At in mulieribus ſtudendū eſt ut menſes moueamus. Deinde uiribus reparatis per dies ſeptem, Galeni hieram dato, quæ maxime ob ſtœchadis copiam euacuat. Dato autem drach. iiii. ex aqua mulſa. Deinde rurſus nariſuſoria adhibeantur. Declināte uero affectione ad balneum ducantur. Frictorium autem commodum ipſis inbalneo. hoc eſt. Iridis illyricæ, lapidis aſii, mannæ thuris, ſpumæ nitri albæ, punicis, buccinorum uſtorum, floris iūci odorati, apii, casſiæ, roſarum ſiccarum, ſingulorum unc. i. tundito & cribrato, ac utitor in prima balnei domo, inſpergens ſincipiti quantum ſatis eſt, & aquam tepidam irrorans, ita ut ſatis longam moram in domo trahat, quo uires pharmaci uſque in profundum diſtribuantur. Deinde capite leniter deterſo & abluto ubi lotus eſt ita ut caput non madefecerit calida, ex ſolio exeat, & frigida iterū atq; iterū irriget. Si uero ualde calidū caput habuerit, etiam ſæpius frigida perfundatur. Poſt hæc per rubificatorium ex ſinapi & caricis caput corroboretur. Et per interualla quædam pituita per os detrahatur, & nariſuſoria adhibeantur. Diæta uero ſtatuatur tenuuior, concoctu facilis, uentri cōmoda, flatus exors, uim contemperandi habēs. Vim uſus his rarus ſit. Si uero reliquiæ affectionis ſuperfuerint, ad ueratrum album deueniendum eſt. Modus

autem utendi relatus eſt in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero uero admonendi ſunt, ut ab omnibus eduliis & potibus bilem gignentibus abſtineant. In uere autem quotannis uenam ſecent gratia præſeruationis. Deinde ēt purgentur, & præſertim ſi bilis magis redundarit. Mulieribus uero menſes conſueto tempore proritentur ut fluant citra impedimentum. Sed & in aliis conſuetæ excretiones procurentur.

De melancholia. Ex Galeno & Rufo. Cap. IX.

Quem ad modum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, uelut in malo corporis habitu, elephantiaſi & hydropiſi: Aliquando uero una quædam pars, aut amaræ bilis, aut pituitæ, aut atræ bilis humore ſuſcepto, ipſa ſolum temperaturam mutat. Sic etiam circa cerebrum fieri poteſt, ut aliquando toto in uenis ſanguine atrabiliario facto, ex communis detrimenti ratione etiam cerebrum lædatur. Et rurſus ut alio tempore, ſanguine in toto homine illæſo pmanēte, is qui iuxta ſolū cerebrū eſt atteretur. Et contingit hoc dupliciter aut aliunde confluente in ipſum, aut generato in loco atrę bilis humore. Generatur aūt à caliditate multa indigena, aut flauam bilē, aut craſſiorē & atriorem ſanguinem adaſſante. Plerunque uero partes circa præcordia primario affectæ, caput ad conſenſum perducunt, & delyrium efficiunt, aut ipſa bile cerebrum occupante, aut aliqua uaporis melancholici exhalatione. quem ad modum in morbo flatuoſo & præcordiali appellato. Nil enim rationi noſtræ obſtat, aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis eſſe. Nam os uentris quomodocunq; affectū facile ad conſenſum ducit cerebrum ob cognationē, per maximos duos neruos qui ex ſupernis ad ipſum deferuntur. Perducit etiam ad conſenſum cor ipſum

ob uicinitatem. Similiter quoque ſeptum tranſuerſum quod etiam ipſi inſeritur. Communitas eſt etiam ſtomacho ad ſpinalē medullam, qua parte & incumbit, & colligatur uerticulis colli. Principium itaque eiuſmodi melancholiæ plerunque ex cruditatibus: Flatus enim ipſis ſuccedunt multi, qui facile eleuantur & circa præcordia diutius morantur, & ructus ipſis acidi conſequuntur, nullo eiuſmodi cibo accepto. Ventres plerunq; ipſis ſicci ſunt, ſomni parui diuulſi, inſomnia turbulēta & peregrina, uibrationes corporis aliæ aliàs, uertigines capitis, & flatuū ſonitus circa aures. Et aliis quidem caput plenum & graue eſſe uidetur, aliis uero leue & uacuū, aliis ſiccū. Quidā neq; omnino caput ſe habere putauit, ad quē excogitaſſe dicitur Philotimus ſupra reliquam curationē plūbeū pileū, à quo grauatus caput ſe habere intelligeret. Fiūt ēt mēte capti, & timidi, & miſericordes, & lachrymantur ac deſerta perſequūtur. Quidā etiā dæmones ab inimicorꝶ præſtigiis ſibi immiſſos eſſe putant. Alii ueneноſum pharmacum accepiſſe ſuſpicantur, & ſuſpicionem ipſorum confirmant uiroſi ac peregrini ructus qui ipſis adſūnt. Et eſt morbus hic omnifarius & non facile enumerabilis. Velut uerbi cauſa circa timores. Alius amiciſſimos timet, alius omnes homines. Et alius ad lucem prodire timet, & tenebras perſequitur. Alius fugit caliginoſos locos. Plerique tamen in tenebricoſis locis degere cupiunt, & in monumentis ac ſolitudinibus. Quidam uero etiam aquam timent, & uinum & oleum, & omnem liquorem, uelut qui morſi ſunt à rabioſo cane. Et in ſumma, Melancholica delyria multiformia quidem ſunt, ob particulares corruptas imaginationes. Vnum uero omnibus ipſis, commune eſt: Timor & triſtitia. Triſtantur enim omnes præter rationem, & neq; ſi interroges habent quod dicant cur triſtentur. Non pauci uero ipſorum mortem timent, & alia quædam nullo

timore digna. Sunt etiam qui mortem uehementer exoptant. Quod igitur ob atram bilem ratiocinalis animæ principia occupantem, timor fit, & triſtitia, & mortis formido, nihil miri eſt. Videmus enim etiam extra corpus nihil nobis ita horrendum, uelut ſunt tenebræ. Quum igitur uelut caligo quædam rationali animæ parti circumfuſa fuerit, neceſſe eſt timere hominem, ut qui cauſam timoris ſecum in corpore circumferat. Sicut enim in profundis tenebris pueri timent, itemq; adulti imperiti. Ita etiam atræ bilis color, uelut tenebræ rationis locum obumbrans timores efficit. Quapropter omnium ſymptomatum ſingulas accidentium cauſas enarrare impoſsibile eſt. Pleraque enim multam difficultatem habent, uelut uerbi gratia. Cur fugiunt uelut horrenda, quæ non ſunt horrenda: Alia uero perſequuntur uelut bona, quæ non ſunt bona. Et cur alius domeſticos timet, alius uero omnes homines, & huiuſmodi. Plurimorũ uero ſymptomatũ cauſas medicũ dicere, nõ eſt difficile, uelut, qui ſibi uidetur uas fictile eſſe, propter ſiccitatem hoc patitur, frigidus enim & ſiccus eſt melancholicus humor. Similiter etiam qui cutem ſuam ſiccis pellibus ſimilem eſſe putat. Qui uero putabat ſe caput non habere, fortaſsis ob leuitatem hoc paſſus eſt, quam flatus uentoſus ſurſum latus ipſi exhibuit. Cur uero appetunt melancholici plures cibos: num quia frigeſcit ipſis os uentris. Cur autem aliqui ipſorum uini potores ſunt: nũ quod frigiditas calfactione opus habet. Cur autem occidunt ſeipſos: num quia à maioribus malis liberari ſe putant. Niſi fortaſsis talem opinionem induunt, quod bonum eſt mori, quod barbaris quibuſdam uidetur. Cur autem cruditates aſsiduæ ipſis fiũt: Num quia turbatum & ſuperfluitatibus plenum eſt ipſorum corpus, & propterea etiam uenter intemperatus, ut qui ſemper ex atræ bilis humore perfrigeratur. Cur autem alui plerunque ipſis ſiccan-

tur? Num quia flatus ſuperne circa præcordia conſi‑ ſtunt, & non ualde infra ſecedunt. Neceſſe itaque eſt ob hoc ipſum etiam uentres ſiccos eſſe. Ex multa uero retentione, aliquãdo coaceruata ac colliquata egerunt. Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipſis procidunt, & craſſa labia habent, propter craſſum flatum. Atri uero coloris, propter humoris diffuſionem. Hirſuti uero plerique ipſorum ſunt, propter multitudinem craſſarum ſuperfluitatum. Veloci uero plerunque lingua ſunt, & balbi, & gracili uoce prædi ti, ob linguæ incontinentiam. Motus enim concitationes à flatu fiunt. Quicquid autem concitate mouetur cito defluit. Et procliue ſane fuerit etiam aliorum ſymptomatum cauſas reddere, ſi quis ex his progreſſum facere uolet. Porrò nigreſcit aliquando hic humor ſupercalefactus, aliquando ſuperfrigefactus. Nã quale quiddam patiuntur carbones, dum uruntur lucidisſimi ob flammam exiſtentes, extincta autem flãma nigreſcentes: tale quiddam circa clarum ſanguinis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in externis, quædam corpora liuida fieri ac denigrari à frigiditate. Et rurſus exceſſus caloris reſiccans ac conſumens humiditates, à quibus calor nutritur, humores nigrefacit, quem ad modum etiam ſol fructus, & hominum corpora. Hæc igitur ſunt quæ ante curationẽ Medicum cognoſcere oportet. Quæ uero diſcenda ſunt ut quis ita ægrotantibus opem ferre posſit, iam tempus eſt ſubiungere. Non parum autem refert ad curationem, noſſe unde morbus initium habuit. Cognoſcere itaque oportet quod duplex eſt melancholiæ ſpecies: Quædam enim ex natura & temperatura ab initio attram bilem habent. Quidam uero ex mala diæta poſtea id temperamentum acquiſiuerunt. Et eſt hæc ſpecies ſegnis ſemper & triſtis. Qui uero ex flauę bilis ſuperaſſatione in delyrium incidunt, audaciores & iracundiores aliis ſunt, & percuſſores, & omnia

horrenda facientes, & maxime tempore quo bilis ſuperaſſatur. Quo uero tempore ipſa extincta fuerit, triſtes, mœſti ac timidi fiunt. Quũ igitur totũ corpus melancholicũ ſanguinem habuerit, à uenæ ſectione principiũ curationis facere conuenit. Quum aũt ſolum cerebrum, æger uenæ ſectione nõ habet opus, niſi multo ſanguine redundarit, & præſeruationis gratia detractionem faciamus. Cognitio uero an totum corpus melancholicũ ſanguinem habeat, aut iuxta ſolum cerebrum talis ſit, ex his à te fiat. Nigriores & hirſuti, & qui uenas amplas habent, aptisſimi ſunt ad atræ bilis generationem. Aliquando etiam homines colore rubicundi, confertim in melancholicam temperaturam tranſeunt. Conſequenter autem ab ipſis, flaui, & præſertim ubi uigiliis, & laboribus pluribus, & curis & tenui uictu, aut melancholicis eduliis fuerint uſi. Ad hæc ſi ſuppreſſa eſt hęmorrhois in ſede, aut alia excretio conſueta, aut mulieribus menſes, nec parum confert anni tempus, & aeris ſtatus, & regio, & ægri ætas ac ſtudium. His omnibus præconſideratis, ubi ſperaueris in totius corporis uenis melancholicum ſanguinem contineri, certisſimum experimentũ adhibeto, ex uenæ cubiti mediæ præſertim ſectione. Si enim effluens ſanguis non uidebitur atrabiliarius eſſe ſtatim cohibeto. Si uero talis apparuerit, quantum pro ægri corporis habitu ſatis fore putaris euacuato. At uero tertia melancholiæ differentia, cuius principium à uẽtre hærere diximus, & quæ affectio præcordialis appellatur, ſæpe ex relatis cognoſcitur. Primum enim incipiunt uentris ſymptomata, uelut ſunt inflationes rugitus, ructus acidi ac uiroſi, & quod uenter reſiccatur, & quod in fece ſſibus ac uomitibus & ructibus alleuantur, & quod ipſi ægri percipiunt omnes uexationes circa præcordia conſiſtere. Quem ad modum igitur dum quibuſdam ſæpe ex uentre fuliginoſa quædam aut fumoſa, aut omnino craſſorũ uaporũ exhala-

tio ſurſum fertur,uelut in ſuffuſos oculos habētibus, aliqua ob oculos uerſantur. Eodem modo etiā nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum,uelut fuligo aut fumus fertur, melancholica quoque ſymptomata circa mentem contingent. Quum igitur melancholici delyrii ꝓpria ſymptoma apparuerint magna. Circa uentrem uero aut nihil moleſti,aut minimū fuerit,in his cerebrum primario affectum eſſe putandum eſt,uelut prædictum eſt.

Curatio melancholiæ.Galeni. Cap. X.

Melancholiā ex cerebro primario affecto obortā, per balnea aſsidua,& diætam boni ſucci humidā ac flatus exortem curare oportet,citra aliud efficax auxilium,niſi ob temporis longitudinem humor affigēs ægre euacuetur: quando ſanè magis uarias ac fortiores curationes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem curare cōuenit. Nam inueterata ac aucta, ægre tractabilis euadit. Rufi. Siue autem cerebrum primario affectum fuerit,ſiue præcordia,communia ſunt ſubducētia uentrem auxilia. Primum igitur bonę concoctionis curā habere oportet. Poſtea uero purgare primum epithymo & aloe. Horum enim etiamſi parum quotidie acceperit, prodeſt tamen moderate & paulatim ſubducēdo. Poſidonii. In quibus ſanguis redundare apparuerit,ſtatim ab initio uena ſecetur in cubito,& præſertim in quibus conſuetæ ſanguinis excretiones ſunt ſuppreſſæ. Verum in mulieribus quibus menſes defecerunt, uenam in talo ſecare oportet. Et in ſingulis pro uiribus ſanguinem euacuare. In quibus autem uitiati humores magis redundant,præparatum per uictum ægrum purgabis per hierā Rufi aut Archigenis,aut Iuſti. Si uero utrique redundent, facta prius uenæ ſectione purgato. Poſtea interpoſitis aliquot diebus,aluum per clyſteres euacuato, primum cum furfurum ſucco,ſpumaq́; nitri ac melle. Deinde etiam polypodii radices contuſas,aut epithymū

cum furfuribus coquito. Poſt triduum à clyſteris uſu detur ipſis picra ex aloe compoſitio, quæ ſupra reliqua omnia, etiam epithymum accepit. Præparanda eſt autem, uelut Themiſon iubet, Ita ut aloes accipiat drach. c. maſtiches, croci, ſpicæ nardi, cinamomi, aut caſsiæ duplum, aſari, carpobalſami, ſingulorum unc. i. His uero etiam epithymi ſextans addatur. Detur autem cochlearii magni copia cũ aqua mulſa. Deturq; ipſis ex modicis interuallis iterum atque iterum. Deinde rurſus per uictum reparatis uiribus, rurſus dato hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iuſti. Sit autem pondus drach. iiii. cũ aqua mulſa, & ſalis cochleario paruo. Melius eſt autem per euacuantia quotidie leniter uentrem ſubducere. Atram uero bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drach. ii. põdere aquę mulſæ inſperſa & pota. Conducit & lactis ſero aluum ſubducere. Sed non de caſeis dandum eſt ſerum. Præſtat enim quod à lacte per cocturam ſeparatur. Sit autem lac equinum, aut ſi non posſit haberi, bubulum. Lac ipſum in ollam nouam mittatur, & fici ramulo agitetur. Poſtquam autem ter aut quater ebullierit, acetum mulſum irroretur. Deinde per colatum in potu detur & primum quidem ammiſcẽdum eſt mel, quum aũt uenter ſubire inceperit, non amplius addatur mel. Accipiat autem æger hoc ſerum per heminas, non infra quinque heminarum menſuram. Ab omni uero euacuatione utendum eſt maluæ ſemine leuisſime trito, duarum drachmarum pondere, cum aquæ cyathis tribus. Egregie enim facit. Quare ſæpe ipſo utendum eſt. Optimum eſt & pulegii decoctum ſæpe bibere & ante purgatoria, & poſt ipſa. Et ſimiliter centaurii parui. Abſinthii autem decoctum & asſidue & conſequenter præbe. Stomacho enim & uentri in his commodum eſt. Et neque flatum multum in uentre fieri permittit, neque ſeceſſum penitus reſiccari, & urinam ciet, & concoctionem probe adiuuat, adeo ut ego ex

huius

huius ſolius uſu nouerim quoſdam à morbo libera-
tos. Danda ſunt etiam urinam mouētia, aniſum, dau-
cus petroſelinum, aſarum, nardus: & his adhuc ampli
us fœniculi magni ſylueſtris ſemen, & radix. Cha-
mæpitys autem & chamædrys promptius accipien-
da ſunt, ita ut ſingula hæc cum aqua coquantur, aut
arida trita potioni inſpergantur. Commodæ ſunt etiā
euacuationes per ſudorem, & labores, & balnea fien-
tes, & perillitiones in ſole, qualis eſt quæ cum oleo
chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. Quod ſi habi-
tus permiſerit, rurſus per hieram purgato. Conuenit
autem neque præcordia negligere, & maxime ubi ac
ceſſerit Medicus curationis ipſorum coniecturam fa
ciet. Fomenta igitur conueniunt ex oleo, in quo cocta
ſunt ruta, anethum, ſerpyllum, abſinthium, artemiſia,
pulegium uiticis ſemen, baccæ lauri, aut folia tenera.
Hæc enim dolores mitigant, & flatus minuunt. at ue-
ro in inflammationibus ſtomachi cum morſu, cumi-
num & pulegium in aceto coquere oportet, & per
ſpongias ſtomachum fouere. Aliquando etiam alu-
men aceto inſpergimus. Cataplaſmata autem habeāt
aut aniſum, aut apiū, aut cuminū in oleo præcoctum.
Et cyperus leuisſime trita, & iris, & libanotis cataplaſ-
mati addatur. Permittantur autem diutius, & ante, &
poſt cibum. Ablato autem cataplaſmate præcordia
contegantur, aut lana amplisſima, aut leuisſima & pu
ra pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendum
eſt etiam cucurbitarum adhibitione, ad flatus quidem
inanium, ad inflammationes uero ac duricias, cum
ſcarificatione. Poſtea uero ceratis ex cyprino utendū
eſt, & polyarchio, & quod ex ſtyrace paratur, & quod
ex ſeminibus fit, & ſimilibus. In progreſſu autem cu-
rationis, etiam rubificatione ex caricis ac ſinapi uti,
ualde proderit, & concoctiones reuocat. Nam & uen
tri robur addit, & ſi quis dolor in præcordio reſtat,
eum eximit. Vtendum eſt etiam acribus ſmegmatis

ad præcordia,& picatorum medicamento,hoc eſt,pice ſicca per ſeipſam liquefacta,aut cũ modico oleo. Calida autem imponitur cuti,& uentri ac dorſo adhibetur,ac ſinitur donec ſua ſponte decidat. Quare licet cum ipſa lauari,& quod paulatim diſparatur forfice auferre. Valde uero prodeſt eis ſtercus bubulum aridum aceto mulſo infartum ac impoſitum. Proſunt ẽt bulbi cum nitro aut alumine triti ac impoſiti. Sed & his ad bubulum ſtercus ammixtis utile fit,cataplaſma & præſertim ubi morſus ab ipſis circa ſtomachũ percipitur. Cæterũ in quibus conuulſiones aſſiduæ corpori adſunt,confert etiam caſtorii potus,& illitio corporis ex caſtorio cum oleo ſicyonio. Conuenit & moueri & exerceri ipſos pro uiribus ante cibos. Balnea uero probe concoquenti non ſunt ualde neceſſaria, niſi laſſitudini alicui mederi uelis. Qui uero nõ bonũ uentrẽ habet ad cõcoquẽdũ,huic cõducit frequẽtius lauari,aut ieiuno,aut poſt perfectã concoctionẽ. Poſt balnea cibos damus cõcoctu faciles,flatus exortes,ex aluo ſecedẽtes,exacta cõſideratione facta quomodo ex ſingulis homo afficitur: nõ enim omnes ad omnes cibos ſimiliter diſpoſiti ſunt. Plerunq; tamẽ cõueniũt panes clibano cocti probe præparati. Volucres non pingues,nõ uiroſæ,mõtanæ. Oua gallinaꝝ mollia. Piſces petroſi & molles carne. Herinacei uero marini plurimũ præſtant ad iucunditatem & utilitatem. Vitãda ſunt omnia in ſtagnis degentia,& in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ,& lactẽtium animaliũ, & ex his magis extremæ partes probe coctæ. Nõ inutiles ſunt etiam uuluæ,& uentriculi, & pedes ſuilli. Ex oleribus ad communem uictum conferunt dulcia. Acriora uero aliquãdo dãda ſunt pharmaci loco,uelut eſt aſparagus paluſtris,petroſelinũ,& ſimilia. Moderata uero copia omnia accipiãtur. Vinum ſit tenue & album & non ualde uetus. Non autem aceruatim detur potus inter cibum, neque magna copia potus

exhibeatur,ut ne cibi in uentre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearii menſura poſt omnem cibum abſorbeatur ubi iam uult dormire. Sed & pleraq; obſonia in aceto tincta edere conuenit. Præſtat autem aceto ammiſcere parum de ſcilla, & ruta, & ariſtolochia tenui. Poſidonii. Commodum eſt autem ad inflationes tale oxyporium præparare. Liguſtici, ſeminis apii, zingiberis, thymi, ſingulorum unc. i. mellis deſpumati quantum ſatis eſt. Dato cochlearii dimidium mane; & ueſpere ſimiliter. Quod ſi mellis dulcedinem auerſentur, ſalem concoctorium eiuſmodi ipſis præparato. Scillæ aſſatæ unc. i. ſalis ammoniaci quincuncem, ſeminis apii, fœniculi, thymi, petroſelini, aniſi, ſinonis, zingiberis, ſingulorum drachm. quatuor, panis puri ſicci quincuncem, piperis ſeſquiunciam. Ex hoc cochlearii menſuram edendam dato cum cibo, prout uoluerit. Detur etiam ipſis antidotus theriaca ex quibuſdam interuallis, & præſertim hyeme, & inchoante uere. Rufi. Vomant ex longioribus interuallis etiam à cibis. Verum à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. Non tamen fortioribus uomitoriis utendum eſt. Sunt enim talia nociua in his, ærumnam uentri ac ſtomacho addentia, iam antea ex morbo afflicto. Videntur enim aliqui ex efficacioribus uomitoriis melancholia correpti. Proinde operæprecium eſſe noſſe, quod multi ſic ægrotantes, in tempore curationis nihil commodi percepe runt. Dimiſſa uero curatione reſtituti ſunt, natura ante curationem præualente contra morbos debiles ex medela factos. Quapropter naturæ remisſionem da re oportet. Videtur enim unà cum curationibus affligi. In quiete uero inualeſcere, & ſuperare morbos iam antea attenuatos.

De inſania lupina aut canina appellata. Ex Marcello. Cap. XI.

Qui morbo lupino ſiue canino appellato corripiũtur

in februario menſe noctu exeunt, per omnia imitantes lupos aut canes, & uſque ad diem monuměta maxime aperiunt. Cognoſces autem ita affectos ex his ſignis, pallidi ſunt, & uiſu imbecilli, & oculos ſiccos habent, & non lachrymantur. Videbis etiam ipſos cauos oculos habere, & linguam ſiccam, & ſaliuam omnino non profundunt. Sunt quoque ſiticuloſi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter aſſiduos caſus, & canum morſus. Ac talia quidem ſunt ſigna. Noſſe uero oportet melancholiæ ſpeciem eſſe hunc morbum. Quem curabis tempore acceſsionis uenam ſecando, & ſanguinem uſque ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni ſucci cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus. Deinde ſero lactis per triduum uſus, hiera ex colocynthide Rufi, aut Archigenis, aut Iuſti purgetur, iterum atque iterum ipſam ſumens ex interuallis. Poſt purgationes etiă theriaca ex uiperis utendum eſt, & alia adhibenda in melancholia iam ante relata. Ad ueſperam uero inuadĕte iam morbo, irrigationibus capitis ſomnum inducere ſolitis utendum eſt, & talibus quoque odoramentis. Nares item opio illinantur. Quandoque uero etiă ſomnifica in potu exhibeantur.

De incubo. Poſidonii. Cap. XII.

Qui incubus appellatur non eſt dæmon, ſed magis præludium & prooemium morbi comitialis, aut inſaniæ, aut ſyderationis. Nam cruditates ex uoracitate affectionem præcedunt. Dum enim uentriculi cerebri uaporibus craſsis ac frigidis implentur, Prohibĕt hi facultates per neruos tranſire, & morbum ægre excitabilem efficiunt, & qui uix ad rectam actionem perducitur. Vnde etiam immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubum ſuffocatio, uocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam uero anxietatĕ attenuato ac diſcuſſu ſpiritu, & apertis meatibus derepente excitantur. Cauendum igitur eſt à malo

dum in principio eſt. Inueteratum enim & aſſidue incidens, quoſdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in uentriculis cerebri craſſus humor coaceruatur. Quæcunque enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus. Eadem perpetiuntur incubo preſſi dum dormiunt. Siquidem igitur ſanguis redundat, uenam in cubito ſecare oportet. Si uero uitioſi humores magis prædominantur, purgatio faciēda eſt per hieram Archigenis. Maxime autem opitulatur ipſis hoc: Corticis ueratri nigri drac. i. ſcammoniæ obol. iii. aniſi, aut dauci, aut petroſelini parū. Diæta uero ſit tenuis & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipſis niger pæoniæ fructus, ſi quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare uero oportet etiam caput oleo anethino calido, & pileo contegere ubi cubitum uadit æger.

De morbo comitiali. Galeni. Cap. XIII.

Tres ſunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autem commune eſt, cerebrum affectum eſſe. Aut primario conſiſtente in ipſo affectione, at per conſenſum oris uētris. Raro autem fit etiam tertia ſpecies ex parte quadam, in qua incepit affectio, & deinde ſenſibiliter ægroto ad caput aſcendit. Atque hanc ſpeciem in puero quodam uidi, qui principium affectionis in crure habebat, & poſtea per tempus quoddam per fœmur & lumbos ac ſpinam ad collum & uſque ad caput aſcendebat. Vbi uero caput pertigiſſet, nō amplius ſui compos erat. Tale quiddam contingit etiam in his qui à ſcorpio, aut aliqua alia uenenum eiaculante beſtia icti ſunt. Quidam enim ictus à ſcorpione, grandine ſe impeti putare dixit. Et erat totus ſubfrigidus, & frigidum ſudorem excludebat, & medicamentis adhibitis uix ſeruatus eſt. Nō igitur impoſſibile eſt circa aliquas non principales partes eiuſmodi eſſentiam generari, citra externam cauſam. Et hanc ipſam ubi in neruoſa parte conſtiterit, uim ſuam per continuitatē

ad neruorum principium tranſmittere. Poſidonii. Conuulſio ſequitur ad morbũ comitialem, eo quod principiũ neruorũ affligitur ab infeſtantibus ac moleſtiam exhibentibus. Quem ad modum enim ſtomachus, dum aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non ſolum ſingultũ, ſed etiam conuulſionem inducit. Sic etiam principium neruorũ ad talem motũ perducitur, dũ reiicere conatur quicqd tandem fuerit id quod ex primario affecta parte ad ipſum affertur. Cæterũ ordinati aut inordinati circuitus ipſis fiunt iuxta diætæ modũ. Aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinate. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulſas & obtortas partes deligare oportet, inũgereq; ac dirigere. Deinde diſparato ore pennam oleo illitam immittere, cyprino præſertim, aut irino, aut narcisſino, & uomitum irritare, quo incumbentes ſtomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis ſenſum irritare, uelut peucedano aut ſucco cyrenaico. Perſeuerante uero exacerbatione, Medicus confidenter cogens, ac mãdibulas diducens caſtorium ori infundat, & ſuccum cyrenaicum cum aceto mulſo. Reuocatis autem ipſis, per ſedem infundatur centaurii ac calaminthæ decoctũ, aut ariſtolochiæ. Deinde recuperatis uiribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgẽtur. Eiuſmodi ſanè eſt recentis & acuti comitialis morbi curatio. Deinceps autem quæ ad inueterati demolitionẽ pertinent trademus. Oportet itaq; ægros in lõgo aquę potu continere, & in curationis aggreſsione, ſi nihil impedierit, uenã ſecare, & intermisſis dieb. quatuor aut qnq; corpus reficere, ac ſic infra euacuare, maxime per ueratrũ nigrũ, aut colocynthidem. Veratri autem corticẽ ſiccũ tundere ac cribrare oportet, & eius drach. i. cum aqua mulſa præbere. Aut modico pipere addito melle excipere, & catapotia deuoranda dare.

In colocynthide uero eiecto ſemine,& relicta medulla,uinum dulce infundito,ac per noctem ſinito. Mane uero uinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Poſt ſufficientem purgationē lauare ipſos oportet. Tertia deinde die cucurbitas affigere præcordiis ac dorſo cum ſcarificatione. Deinde intermiſſis aliquot diebus ac refecto corpore,purgare per hieram Galeni ex colocynthide. Poſtea uero etiam capiti cucurbitas affigere. Et ſequenti die cataplaſma capiti adhibere,ex pane cocto cum aqua mulſa, amygdalis amaris ſimul contritis, aut ſerpillo, aut calamintha, aut menta,aut ruta. Et hoc faciēdum eſt per triduum. Poſtea radendum eſt caput,& illinendum peucedani ſucco in aceto diluto. Aut ſpondylium,aut ſerpillum, aut iris in aceto coquatur,& facta intermiſſione,rurſus ex hiera drach.iii.ſolum dato. Deinde ſternutatoriis utendum eſt,& pituitam per os ducentibus, & nariſuſoriis,ita ut cyclamini ſuccū naribus infundamus, aut ipſam radicem ſiccam tritam inſufflemus,aut elateriū cū lacte. Et rurſus facto interſtitio,clyſteri ex centaurio & colocynthide utere. Deinde ſinapiſmū capiti adhibe, & eduliorum acrium eſu per interualla utere.

Quæ arguunt morbum comitialem. Cap.XIIII.

Arguūt comitialem morbū & eo affectos collabi faciunt ſuffita,bitumē,lapis gagates,cornu ceruinum odor hepatis caprini aſſati,& ipſum hepar dū editur.

Quæ collabentes comitiales excitant. Didymi. Cap. XV.

Si magnum pedis ægri digitum diuiſeris ex quacunque parte,& deſtillante ſanguine labia ipſius collapſi illeueris, ſtatim excitabitur. Aſclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni,piperis, caſtorii,amygdalarum amararum,radicis peucedani,ſpondilii,galbani, ſingulorum drachm.ii.ſilphii drachm. i.opobalſami drac.i.aceto dilue ac paſtillos efforma. Vſu uero expetente aceto dilue ac naribus ſubline.

Vtendum eſt hoc in exacerbationibus. Facit & ad uteri ſtrangulationes. Pharmacum hoc repoſitum ſeruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis. Aliud. Galbani, ſpondilii aut ſerpilli, æruginis raſæ, caſtorii, acori, ſingulorum drach. iiii. ſucci peucedani drach. ii. aut radicis drach. iii. ſucci cyrenaici drach. i. opobalſami drach. i. piperis grana. xxiiii. amygdalas amaras decorticatas. xxx. picis liquidæ quantum ſatis eſt, aceti tantundem. Excipe & utere.

Auxilia ad comitiales. Dioſcoridis. Cap. XVI.

Ad comitiales facit rutæ ſylueſtris ſemen cũ aqua potum. Et ſpondylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. i. ſeminis ſiue fructus balſami drach. iii. Cardamomi drach. i. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolii drach. i. quotidie pota. Teſtudo terreſtris cocta ac delincta. Laſer cum cibo acceptum. Summe uero prodeſt caſtorium poſt aliquam purgationem acceptum, ad dies quinq; aut plures, drach. i. pondere cum aqua mulſa. Et eboris ramenta magnopere profuiſſe cognouimus, ad dies quinque aut plures. duorum cochleariorum menſura quotidie pota cum aqua mulſa. Ex Aſclepiade. Oxallidem, ſiue rumicem acutum, uiridem preſertim, quotidie dato à prima lunæ uſque ad trigeſimam. Eadem oxallis herba uiridis data cum uino delyrantibus, in naturalem ſtatum eos reſtituit. Aliud, ut ne aſſidue cadant inquit Archigenes. Eryngii montani appellati, cuius folia anguſta & parua, & flores aurícolores & oculorum ſpeciem præferentes. Huius radicem contundito ac diligenter cribratam reponito. Et ex hac myſtra duo ad dies quinque dato, ſufficienti melle adiecto, ut eclegmatis craſſitudinem habeat. Et hoc facito ex interuallis ut trecẽtos ſexaginta quinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacũ per anni ſpacium, hoc eſt trecentos ſexaginta quinque dies ſumit, ab hac affectione non corripietur. Aliud. Scillæ

aſſatæ internæ partis tritæ, anethi, ſingulorum aceta-bulum, apii acetabula tria. Excipe melle: & nucis pon-ticæ magnitudine exhibe cum aceto mulſo. Et qui bi-bit ſi poteſt, currat. Sin minus, concitate deambulet. Aliud Aſclepiadæ. Foliis oleæ .xxv. & caſtorio cum aceto mulſo uſus eſt Themiſon. Facit ad comitialem morbum & elephantiaſim. Eſt & hæc theriaca bona. Seſelis drach.v. ſcordii, caſtorii, cinamomi, ſeminis tri folii, ſingulorum drach.vi. ſtaphidis ſylueſtris drach. iii. gentianæ drach.viii. ariſtolochiæ drac.vi. pyrethri drach.viii. euphorbii drach.v. piperis albi drach.x. opobalſami drach.iii. ſucci cyrenaici drach.iii. Excipe aceto mulſo ſimplici, & dato comitialibus cum aqua mulſa drachmas tres, elephãtiaſi uero affectis ſeſqui-drachmam præbe. Aliud. Quo Serenus utebatur ad comitiales, cui nullum comparari poteſt. Idem cõ coquit & euacuat. Caſtorii, ueratri nigri, ſcammoniæ, ſingul. drach.ii. opopanacis, cumini thebaici, cẽtaurii, nitri, ſulphuris uiui, abrotoni, ammoniaci thymiama tis, ſeminis rutæ ſylueſtris, abſinthii, ſingulorum drac. i. contuſa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & unam quotidie præbe cum aceti mulſi cyathis .iiii. Diuina huius compoſitio nis uis eſt. Recipit autem ſimplicia. xii. & habet drac. xv. Aliud. Coagulum leporis quotidie ieiunus bi-bat erui magnitudine aqua diſſolutum. Si non adeſt leporinum, hœdino utatur. Aliud Archigenis. Ad co mitiales, & qui ꝑ circuitũ conuelluntur, & à uoluulo uexantur & ex diuturno capitis dolore laborant. Ca-ſtorii, abrotoni, radicis panacis, pyrethri, croci, ſingu-lorum drach.viii. ſeminis rutæ ſylueſtris, myrrhæ, pi-peris, ſingulorum drach.iiii. Terito in aceto mulſo ſcillitico, & paſtillos drachmales formato, & unum exhibeto non febrientibus cum aceto mulſo. Febriẽ-tibus in remiſſione ac interuallo cum aqua mulſa per triduum. Deinde interpoſito triduo, rurſus per aliud

triduum dato. Facit etiam ad arthriticos. Ducit mu lieribus mēſes, ſi nouies per interualla uelut diximus bibatur. Aliud Conſimilis uſus. Caſtorii, piperis, radi cis panacis, ſingulorum drach. viii. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, abrotoni, ſeminis rutæ, zingiberis, acori dau ci, ſingulorū drac. iiii. croci, iridis, cardamomi, ſingulo rum drach. ii. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulſa. Facit ad comitiales, reſolutos & tre mulos.

De his qui ex ſtomacho primario affecto, comitialis morbi modo exacerban tur. Galeni. Cap. XVII.

Quādo ſtomacho primario affecto fit morbus co mitialis, oportet ægro præcipere ut bonæ concoctio nis ſtudioſus ſit, & circa horam tertiam panem acci piat probe præparatum, ex uino ueteri albo & tenui diluto ac leniter adſtringente. Dato autem ipſis etiā amarum ex aloe pharmacum ſæpe in anno. Dicetur autem amplius de his qui ex ſtomacho comitialis morbi modo affligūtur, in Sermone de ſtomachicis. Multum uero prodeſt ipſis ſeſeli, & ſpondylii radix ac ſemen, & ariſtolochia, cum aqua, trita pota. Auxilia tur his magnifice & uenæ ſectio à talis & poplite, ſi aſ ſidue fiat. Noui etiam puerum qui omnino non cor ripiebatur comitiali, ex quo pœoniæ radicem geſta bat magnam & recentem de collo ſuſpenſam, ut inde ſinenter ſtomachum contingeret.

De his qui ex parte aliqua habent morbi comitialis cauſam. Poſidonii. Cap. XVIII.

Quibuſcunque uero ex alia manifeſta parte mor bus comitialis principium habet, uelut in prædicto puero ex crure: Poſt totius corporis euacuationem, ungentis locum prius excalfacere oportet: Deinde epithema ex ſeminibus imponere. Et ex emplaſtris quæ rareſaciunt & intemperiem tranſmutāt. Quale eſt

quod Ebrietas appellatur,& quod ex althæa paratur, & mnaſææ inſcriptum. Poſtea uero phœnicinum appellatum. Poſt temporis autem interſtitium dropaces ac ſinapiſmi loco adhibeantur. Et ſic quidem adoleſcentes ac iuuenes,& inclinatæ ætatis homines, fortiter curare oportet.

Curatio ſenum ac puerorum comitiali correptorum. Cap. XIX.

Senes autem & pueri affecti hoc modo curentur. Corporis equidem euacuationes in his uitare oportet per purgantia medicamenta. Imbecille eſt enim & ſenibus & pueris corpus, ad reſiſtendum fortitudini purgatiuorum. Per clyſterem uero euacuandi ſunt præſertim ſenes,ex centaurea, ariſtolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationũ uſus ſenibus cõuenit,& gargariſmatũ,ac eorꝶ quæ naribus induntur. At uero pueris ſimplicisſima infuſa immittantur. Frictorioꝶ quoque ac ſinapiſmorum ſimpliciorum uſus pueris adhibeatur. Senibus aũt efficacioꝶ. Sed & antidoti præſcriptæ ſenibus ſunt exhibendæ.

Curatio ualde ſenum comitialium. Poſidonii. Cap. XX.

Valde ſenibus conſulendum eſt ut uictu ſolum calidiore utantur,& ut bonæ concoctionis rationem habeant. Imposſibile eſt enim eos qui cum hac affectione conſenuerunt,humana ope curari,ac à morbo liberari. Quibus autem tẽperaria eſt affectio, ab aliquibus occaſionibus allapſa,etiamſi ualde ſenes fuerint, ab ipſorum curatione deſperandum non eſt.

Curatio puerorum recens natorum comitialium. Poſidonii. Cap. XXI.

Afficiuntur etiam recens nati pueruli à morbo comitiali,& difficilem curationem habent,non tamẽ deſperatam. Poſſunt enim ipſorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri,quo lac ſemper calidius ac tenuius fiat. Poſſunt etiam capita infantium

pulniſculis calidioribus conſpergi, uelut eſt cyperus, adiantum, iris. Oleo item anethino aſsidue illini, & irino, ac amaracino calidis. Lauari quoque poſſunt, ita ut caput non rigetur, neque calida, neque frigida. Niſi ubi opus fuerit ſordes detergere per ſpumam nitri ac mel, & ſic caput ſolum calida abluere, non autem immergere. Dandum eſt etiam ipſis mel deſpumatum ad delingendum. Et collo alliganda eſt pæoniæ radix recens, ut ſemper ſtomachum contingat.

De fatuitate. Cap. XXII.

Fatuitatis quoque ac delyrii curationem aggredi oportet à principio generationis ipſorum, ſi partes corporis uniuerſæ, & præſertim capitis, moderate ſe habuerint, & ſi rationem ante moderatam ac integrã habuerunt, poſtea uero dementes apparuerunt. Oriũtur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto, aliquãdo ex ſola qualitate, uelut fieri ſolet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit, aut etiam uehemens uentus. Aliquando uero etiam modica pituita ad cerebrum illapſa. Differt autem fatuitas à delyrio, quòd fatuitas quidem conſequentia & dicit & facit. Delyriũ autem tranſgresſionem inconſequentem habet, & ſermonem alium alii connectit, ita ut poſterior nihil cõmune habeat cum priore. Delyrium item ſenibus plerunque accidit. Fatuitas autem & in pueris, & adoleſcentibus, ac reliquis ætatibus, ex prægresſis quibuſdam morbis conſequitur. Cæterum curatio amborum morborum conſimilis eſt ei quæ ad comitiales relata eſt, per calefactoria auxilia ſimiliter fiens, non tamen ſimiliter ſiccantia.

De memoria amiſſa. Ex Rufo ac Galeno. Cap. XXIII.

Memoriæ detrimentum ſæpe in quibuſdam morbis factum eſſe compertum eſt, læſa ſimul etiam ratione, ita ut affectio quidem utraque eadem ſit. Intendatur autem quando unà cum memoria etiam ratio

periit, quod ſanè fatuitas appellatur. Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus ſoporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones deſcripta adhibetur inſtantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peſte, quem ad modum accidit in peſte Athenis facta. Si uero irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, ſoluto iam in totum, & in obliuionem tranſeunte: conſiderare oportet qualitatem magis prædominantem, hoc modo. Sola quidem humiditas redundans, profundos ac lõgos ſomnos facit. Sola uero ſiccitas, uigilias. Si uero frigiditas fuerit cum humiditate, ſoporiferæ ac ſtupidæ affectiones fiunt. Si uero humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitatẽs ſuccedunt. Quum autem multa ſit differentia temperaturarum, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit uarietas cauſarum animales actiones lædentium. Obſeruare igitur oportet ſomnos eorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligentiam, intelligentiæ enim amisſio fatuitas eſt: utrum ſomnolenti ſint ualde, an moderatus ipſis ſit ſomnus. Ita enim repereris intemperaturam prædominantem. Inſuper autem conſiderandum eſt utrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut ſiccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas ſola eſt, calefacere ſolum conuenit, non item ſiccare. Si uero cum ſiccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atque ego ſanè noui quendam qui ferme memoriam amiſerat, & ratione læſus erat, ob ſtudiũ & uigilias circa diſciplinas. Alium item uinitorem ob uineæ labores ſimiliter affectum. Et uterq; ipſorum palàm à calefacientibus ac ſiccantibus lædebatur: Ab humectantibus uero ſimulq; calefacientibus opem ſentiebat. His autem prædiſtinctis curationem annectamus. Si igitur ob purgationes quaſdam, aut alias immodicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis

uiribus,memoriæ detrimentum ſuccedat, refectoria diæta uti conuenit,nihil aliud curioſius moliendo. Roboratis enim corporibus & collectis uiribus,reſti tuitur etiam memoria.Eodem uero modo ſi propter extremam ſenectutem acceſſerit memoriæ detrimen tum,non oportet curioſe quid moliri,ſed ſolam con ueniente diæta contentum eſſe.Quibus autem dere- pente deficit memoria,alia uero ſana eſſe uidentur,in his comitialem ſucceſſurum timere oportet, aut reſo lutionem,aut etiam ſyderationem.Et in ſumma ma- gnum quoddam malum in ipſis comperies. His igi- tur ſufficiunt aliquando præſeruationes à morbis im- minentibus.Dum enim morbi aduentum prohibe- mus,ex hoc etiam memoria conſeruatur. Prohibent autem prædictos morbos,primum attenuans & inci- ſoria diæta.Deinde etiam purgationes conueniunt,& ſimilia.Si uero ex morbis uelut dictum eſt irruerit,ue lut lethargo aut peſte,horum curationem contentio- ſius aggredi oportet.Summa uero medelæ eſt in cal- faciendo uniuerſum ipſorum corpus,intrinſecus ac ex trinſecus,iuxta menſuram euariationis habitus natura lis.Calefactoria quæ ferme talibus conueniunt æſtate quidem oleum per ſe calidum : Hyeme uero irinum cum aceto acriori,aliquando ſerpillo,aut ſpondylio, aut calamintha in ipſo cocto. Aliquando etiam nitro iniecto & pipere,aut baccis lauri. Commodum eſt etiam caſtorium cum oleo occipiti adhibitum. Au xiliatur autem his maiorem in modum hieræ Rufi purgatio.Quandoque enim inquit huius ſolius pur- gatione uſus,multum profeci in purgando,quum ni- hil boni ſecum detrahat.Incipit enim ſuperne à capi- te detrahere, & poſtea etiam alias partes pertranſit, nullã uiolentiã,nullũ dolorem inferens,non ardorem non ſtomachi dolorem,nõ ſitim.Verum ſemper pro euacuationis ratione alleuat. Vnde etiam ſtomachũ corroborat per purgationẽ,ut ciborũ quoq; appetẽ-

tiam augeat. Creditur ét poſt purgationẽ per hieram eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulſa, & ſimiliter cerui cornu. Quin & caſtorium ſimiliter drachmæ pondere potum, poſt purgationem cum aqua mulſa magnopere prodeſt. Maximum auxilium eſt & ueratri albi potio, non uelut quidam putant poſtremum, ſed ab ipſa recte etiam quis incipere poſſit. Quid enim opus eſt diu & multum laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximã medelam conſequi liceat? Quare citra omnem formidinem ueratrum dandum eſt, priuſquam æger per morbum excoletur, & uires auxilii exiles fiant. Commoda ſunt quoque ſternutatoria ex ueratro albo & caſtorio, naribus admota poſt euacuationes: & quæ naribus induntur ac infunduntur: & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum uero conuenit friabile & aliquo modo calefactorium ac attenuatoriũ. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abſtinendum eſt, & fructibus ac bellariis, caſeoq; ac lacte, & à cibis craſſefacientibus ac inflantibus. Alia enim ex ipſis ſpiritum conturbant, alia denſant. Acriora uero ex interuallis exhibeantur, uelut ſunt allia, thymbra, origanum, pulegium, & raphani. Sed & horum copia uitanda eſt. Semper autem cruditas cauenda. Nam cruditates omni re magis mentem uitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non ualde uetus. Per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca poteſt, tum animam manſuefacit & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac ſedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis uini, peſſimus eſt. Caput enim ualde humectat. Multa autem humiditas obliuioſiſſima eſt. Somnus ſit moderatus, & à repletione ne fiat. Veneris uero uſus ſit rariſſimus. Neque enim ad totam ſanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes. Immo & triſtitiã inducit, & lãci-

natio illa in coitu contingens, conuulſioni quodam modo cognata eſt. Et perfrigeratio quæ ſuccedit congelat quodam modo ac ſtupefacit intelligentiam. Cæterum poſt purgationes uniuerſales ac locales, etiam ſinapiſmus occipitis commodus eſt, & poſt ſinapiſmum, balneum. Cruditas autem & laſſitudo penitus uitentur, tum aliarum corporis partium, tum maxime capitis ac ipſius mentis: Vitandi quoque uehementes ardores ac frigora. Ambo enim caput replēt. Vitanda & edulia craſſefacientia, & inſtantia, ac humectantia. At uero ſi quis ex his progreſſum faciat, etiã in ſanis qui humidius caput habent, uictus rationem commodam præſcribere poterit, ut quis optima memoria præſtet.

De commorſis à cane rabioſo, aut his qui aquam timent. Ex Rufo & Poſidonio. Cap. XXIIII.

Quum canes natura calidi ac ſicci ſint, per æſtatem ex ambiente nos aere atiam caliditatem ac ſiccitatem acquirunt, & ob immoderatã intemperaturam inſaniunt, & hæc inſania rabies uocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus, in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinate fiunt: In quibus & hyemes uehementes fiunt, & æſtus excellētes. Inſanientes autem canes, & ſiti uehementi correpti potum nõ admittunt, ea q̃d inſaniunt. Vnde ēt magis intenditur ipſis ueneni malignitas. Signa canum rabioſorum hæc ſunt. Muti ſunt & adeo delyri ut ne familiariſsimos quidem cognoſcant, ſed hos primum attingant. Cibum auerſantur, & ſiticuloſi quidem ſunt, non tamen bibunt, & plerũq; anhelant. Ore autē hiãt & linguam exerunt, ac ſaliuam largam & ſpumoſam profundunt. Aures item inclinant, & caudam laxatam habent, ſegniusq́; incedunt & uelut ſomnolentiores exiſtunt. Si uero etiam currerint, uelocius ſolito currunt intempeſtiue ac inordinate. Huiuſmodi canes fugere oportet. Omnes enim q̃ à rabioſo cane morſi

ſunt,

ſunt,ſi neglecti fuerint,aut male curati, in affectionem timoris aquæ incidunt. Et hoc maxime patiuntur qui uitioſis humoribus repleti ſunt. Vnde quidam ſtatim ubi commorſi ſunt,aquam & alios liquores timent. Alii poſt quadraginta dies. Alii poſt longius tem-pus. Contingit autem ipſis grauior perturbatio, quum aquam,aut aliud quoddam pellucidum ſpecu lum uiderint. Aſpiciunt enim faciem ſuam rubicun dam,ac torue tuentem,atque ira plenam. Fieri au-tem poteſt,ut quem ad modum aliqui dicunt, etiam canis à quo morſi ſunt imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, confer-tim ab immodico timore corripiuntur. Hoc uero patiuntur ob immodicam ſiccitatem. Nam philoſo phus quidā morſus à rabioſo cane,& geroſo animo affectioni reſiſtens, & inconſequens ratus canem in balneo apparere: Apparebat enim ipſi quem ad mo-dū etiam aliis hoc modo affectis: Ratiocinatus igitur & ſic ſecum loquutus: Quid cani & balneo commune eſt: ſuperauit affectionem,& ſanatus eſt ab affectione, ubi citra timorem bibiſſet. Quum igitur aliquis à rabioſo cane commorſus eſt,ei quàm celerrime per receptam curationem auxiliari oportet, etiamſi par-uus & in ſuperficie conſiſtens fuerit morſus,de hac re certi,quod nullus ex his qui non probe curati ſunt effugit. Primum itaque uulnus maius facere opor-tet, oſculo ipſius per ſcapellum diuiſo ac dilatato. Deinde etiam fiſſuris incuſſis omnē circū circa locū uellicare,eo ſtudio ut effluxū ſanguinis multum per locum efficiamus. Vlcus uero cauteriis ignitis am-plioribus inurere. Deinde porrum imponere, aut panem cum ſale trito,aut cepas, aut allium. Et ubi cruſtæ exciderint,ulcera ad dies quadraginta aut ſexa ginta à cicatrice arcere. Et ſi ad cicatricē puenerint,rur ſus p cinerem uitis aut ficulneum,& ſimilia,ulcera re-ſoluere. Hac de cauſa bonum eſt etiā folia marrubii,

& anagallidem imponere. Hæc uero etiam à ceraſte ſerpente morſis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum eſt chamæmeli, & radicis rumicis acuti, quem oxallidem uocát, decocto. Noui ego quendam ſenem, qui ubi quis morſus eſſet à rabioſo cane, ſola oxallide curabat. Nam & ulcus decocto pfundebat, & herba integebat, & de ipſa bibendum dabat. Et hoc pharmacum uelut robuſtum ualde laudabat. Mingunt autem homines qui ipſam accepe runt multa & intemperata. Et propterea morbum regium hęc expurgat. Nos uero etiam impetiginem ex ipſa cum aceto confrictam depellimus, & prurituí auxiliamur per eãdem radicem. Vtimurq; etiam ipſa ad morſus canis rabioſi cum aliis auxiliis. Similiter facit etiam ſylueſtris rumex aculeatus, radicem habens oblongam, uelut raphanus paruus. Commodum eſt etiam ipſis pharmacum Galeni ex pice brutia. Eſt autem hoc. Picis brutiæ lib.i. opopanacis quadrãtem, aceti heminas .ii. Opopanacem cum parte aceti terito. Reſiduum uero aceti ad picem adiice, & coque donec acetum conſumatur, atque ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde, & unita excipe ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut ſexaginta utere, & non permittet ulcus cicatrice includi. Bonũ eſt & theriacam antidotum ex uiperis oleo roſaceo dilutam uulneri imponere. Sed & aridũ hoc ipſis conuenientiſſimum eſt. Salis foſſilis drachm. viii. chalcitidis drach.xvi. ſcillæ drach.xvi. rutæ uiridis drach.iiii. æruginis raſæ drach.iiii. ſeminis marrubii drach.i. Reponitur ſiccarum ſole, in ærea pyxide. Vtere primum ſicco, donec cruſta inducatur. Deinde cum roſaceo, donec cruſtæ excidant. Sed & potamogeton cum ſale impoſitus non permittit incidere in affectionem timoris aquæ. Vtere autem hac herba & humida & ſicca. Danda eſt etiam antidotus theriaca in potu per primos tres dies, nucis

auellanę magnitudine. Neque enim aliquem noui qui eam accepit aquæ timore correptum. Nec uero ab aliis auxiliis abſtinendũ eſt,ſed danda maxime eſt antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Eſt autem compoſitio eius hæc. Cancrorum fluuialium magnorum uiuorum,in uaſe æris rubri uſtorum cineris dextantem,gentianæ quincuncem.thuris unc.i.præparandum eſt hoc pharmacum menſe Auguſto luna decimaoctaua. Si uero non affuerit quod ſic præparatum eſt,nihil de hoc curioſus ſis,ſed quocunque tẽpore paratum exhibe uelut dictum eſt. Præſtat tamen lignis uitis exuſtionem ipſorum facere. Dato cochlearii menſuram cum aqua calida ad dies quadraginta, ſi ab initio hac potione uſus fuerit. Si uero non ab initio,ſed poſt aliquot dies,dato quotidie cochlearia duo,donec impleueris quadraginta dies. Facit quoq; per ſeipſum cinis cancrorum potus,& cum melle uulneri impoſitus. Præparatur quoque antidotus ex nucibus,etiam febricitantibus iam conueniens. Nam ſupra hoc quod affectioni reſiſtit,etiam ſomnum conciliat. Compoſitio eius hæc eſt. Sagapeni drach.ii. opii thebaici drach.ii.croci ſeſquiſcrupulum, lycii indici ſcrupulos.xi.& dimidium,carnis nucum iuglandium non ualde ueterum drach. xl.excipe & exhibe drachm.i.cum aqua pluuiali calida ad noctem,poſt uigorem febris. Ita ut mane quidem antidotum ex cancris,ueſperi uero ex nucibus præbeas. Quod ſi hæ antidoti non adſint,dato confectionem cyphi appellatam,ſiue eam quæ ex rebus.xxxvi.conſtat,ſiue eam quæ ex.xxviii.paratur habueris,commodus eſt etiam ſuccus cyrenaicus aut parthicus, fabæ magnitudine deuoratus. Quidam hepar ipſius canis qui momordit coctum præbent commorſo. Mergi quoque iecur aſſatum datum cum oleo ac modico ſale commodum eſt. Aiunt enim ita efficax ipſum eſſe,ut æger eueſtigio aquam petat. Sed & hippocampus

Antidotus ex cancris. / et ipse ipsũ facit cinis cancrorũ. / Antidotus ex nucibus. / Tempus exhibendi antidota. / Hepar Canis coctũ utile est cõmorsis. / & hippocãp.

marinus aſſatus comeſtus prodeſt. Sanguinē enim ipſius amorē aquæ inducere dicunt, & formidini aquæ reſiſtere. Vnde iterū atq; iterū hippocampū edere iubent. Et ipſos hippocāpos cū acri aceto tritos ulceri imponunt, & hoc pharmaco ſæpe rabiem ſuperarūt. Quin & catuli coagulum cū aqua datū, utiliſſime ab ipſis bibitur. Et ubi ſemel ipſum acceperint, aſſidue cōmouet ipſis potus cupiditatem, & bibunt, etiā alios liquores intrepide. Oportet autem catulum nō multorum dierum eſſe, ſed recens natum & adhuc lactentē. Prodeſt ipſis etiam leucanthemū herba pota. Tātam autem eius uim eſſe aiunt, ut ſi ex ea fundum poculi ſublinatur ac exhibeatur, ipſi libenter potum accipiāt. Idem etiam de chamæmelo traditur. Vtiliſſimum autem eſt ipſis bitumen Iudaicum potum cū aquæ cyathis tribus. Datur ex ipſo perfectis ſcrupulus unus, aut uelut aliud exemplar habet, drachma una. Vtiliter ēt datur ſyluеſtris fici uirgultorum cortex ſiccatus ac tuſus & cum aqua potus. Et Lycium iudicum. Et abſinthium, & ſcordium, & centaurea parua. Ariſtolochia, artemiſia, chamædrys, bryoniæ radix, polium, laſér, cācrorum fluuialium decoctum multo anetho cū ipſo cocto. Subſternitur autem commode & inſternitur ipſis, urſæ pellis, & phocæ. Sed & hyænæ pellis efficaciſſima eſt, ut ipſis intecta uelociter mentem in integrum reſtituat. Quin & pellis hyænæ exuſta, ita ut cinis in potu detur, affectionem formidinis aquæ ſedat. Cognitionē aūt a... omo à periculo liberatus ſit, ex his ſumito. Vlcus nucibus regiis leuiſſime tritis intege. Sequenti uero die ſolue, & cataplaſma gallo aut gallinæ edendum obiice. Si enim ex eius eſu non mortui fuerint, tunc ulcus ad cicatricem perducito, nimirum uelut liberato ægro à periculo. Vtere autem eodem etiam ab initio ad dinotionem. Si enim gallina ex eſu cataplaſmatis prima die impoſiti ulceri nō moritur, ſcito non à rabioſo cane hominem morſum

eſt. Si uero mortua fuerit, uice uerſa. Primum enim ne attinget quidem. Si uero à fame coacta ederit, morietur, ſi rabioſus canis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex eius eſu gallina non moriatur. Cæterum ulcus ipſum optime ac tutisſime ad cicatricem perducit antidotus theriaca, cum roſaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, ueratrum album præbeatur ad totius affectionis deſtructionem. Nam & rabioſi canes hoc cum polenta accepto uomunt, & ſtatim reſipiſcunt à rabie liberati. Fieri etiam poterit quod opus eſt, ſi per Rufi hieram infra purgaris, ubi quid prohibuerit ueratri acceptionem. Danda eſt etiam quotidie hiera, non ad purgationem, ſed tanquam auxiliare medicamētum, nucis auellanæ magnitudine, cum cyatho decocti ſaluiæ, aut herbę ſideritidis, quam herachleam appellāt. Quidam etiam ſola ipſa utuntur, & multum prodeſſe dicunt, & propterea etiam Alyſſum, ab eo quod rabiem eximat, ipſam nominant. In uictu indigentia & repletio uitanda ſunt, & magis indigentia. Nam indigentiæ humorum malignitates augent, quod nequaquam commodum eſt ulceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quo & probe concoquat corpus, & ſucculentisſimum ex bono ſucco fiat: Quin & egeſtionum quotidianarum & mictionum cura habenda eſt. Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices, & ſcandix comeſta, & fœniculum. Crethinum autem tum uentrem, tum urinam mouet. Cichorium uero ſylueſtre etiam ſtomacho commodum eſt crudum comeſtum. Appellant ipſum aliqui ſerim, aut picridem. Commodus eſt & brasſica, aſparagus, & aſparagus paluſtris, & rumex hortenſis, & agreſtis, & acutus. Et ex piſcibus qui teneram carnem habent, gammari & cancri, & herinacei recentes cum uino mulſo. Ex carnibus extreme partes, & uolucres omnes montanæ, concoctu faciles ac boni ſucci.

Vinum tenue & album, non ualde uetus. At uerò pręſeruationis gratia ſingulis annis appropinquante eo tēpore, per hieram præpurgari oportet. Et inſtante iā die theriacam antidotum accipere per triduum.

De cerebri inflammatione. Cap. XXV.

Cerebrum inflammatum ſæpe ita intumeſcit, ut etiam ſuturæ capitis diſparentur, & dolorem maximū ac exurentem cōpreſſis mēbranis inducit. Conſequitur nauſea ſtomachi multa, & bilis uomitus, & rubor multus in facie conſiſtit, & oculi prominent, & facies intumeſcit, itemq; totum caput. His ergo uena ſecanda eſt à cubito. Oportet quoque à naribus & uenis ſub lingua ſanguinem euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum uſus aliàs ad inflammationes adhibetur, & cataplaſmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De eryſipelate cerebri. Cap. XXVI.

Fit & eryſipelas, hoc eſt, ignis ſacer, in cerebro. & patitur æger hæc. Dolet totum caput, & uidetur ſibi flammam in ipſo habere. Et facies ipſius frigida eſt, itemq; præcordia. Et os ſiccatur. His igitur uena ſecetur, & præſertim uenæ ſub lingua incidantur. Forinſecus autem adhibe capiti frigefacientia ungenta, & paſtillos quibus ad eryſipelata utimur.

Apoplexia

De ſyderatione. Ex Galeno. Cap. XXVII.

Syderatio propter repentinum exortum, indicat humorem craſſum, aut frigidum, aut uiſcoſum implere principaliores cerebri uentriculos, & nō propter intemperiem totius eſſentiæ eius fieri. Magnitudinem itaque periculi, ex magnitudine læſionis reſpirationis conie[illegible]. Quum enim reſpirationem multum impediri, & uix fieri uideris, nō paruam morboſam affectionem coniice in cerebro factam eſſe. Eſt autem ſyderatio Græcis apoplexia appellata, priuatio ſenſus & motus totius corporis, unà cum læſione principalium actionum, derepente incidens. Ex Archigene. Sydera-

tionis affectio ex natura magna eſt, & uehementer a:
cuta. Contingitq; ut qui periculum effugerunt in
diuturnum morbum incidant, reſolutionis aliqua-
rum partium, aut etiam totius corporis, aut etiam uio-
latæ rationis. Senibus autem magis accidit affectio
& magis in hyeme, & conſtitutionem frigida, & ex
uehementibus cruditatibus, & ardoribus uehemen-
tibus, & immodico uini potu ac ebrietate. Talia
enim habitum perfrigerant. Et in ſumma qui in hãc
affectionem collapſi ſunt, uiuentes ſunt cum mortifi-
catione, aut cum tota ſenſus priuatione. Primum
igitur corpus oleo calido inungendum eſt. Caput
autem rigandum roſaceo cum aceto. Coquendum
eſt autem in aceto ſerpillum aut ſpondylium. Odo-
ramenta quoque adhibenda ſunt, caſtorium, opopa-
nax, & galbanum. Et aperto ore inſtillandum eſt ace
tum mulſum. Et pinnæ oleo cyprino, aut irino, aut
narcisſino imbutæ immittendæ ſunt, & uomitus pro
uocandus, & ſedes asſidue illinenda cum ruta & cu-
mino, addito nitro ac melle, ad flatus prouocandos.
Si uero hæc nihil profecerint, clyſteribus utendum
eſt ex decocto furfurum, & cucumeris ſylueſtris radi-
ce, & centaurio, nitroq; ac melle. Aut ex muria cũ mel
le ac oleo rutaceo. Enitendum aũt eſt ut quod infu-
ſum eſt emittatur, per lumborum ac uentris frictio-
nem. Et ſi opus fuerit etiam digiti in ſedem immittan-
tur, & obturamenta educantur. His peractis, uenã ſeca
re oportet periculo prædicto. Detractio autem fiat è
dextra manu, & copia eius qui detrahitur diuidatur.
Commouere enim oportet tantum, non exoluere ui
res, & calorem extinguere: Inſpiciantur etiam pulſus
in euacuatione, & faciei color, ac reſpiratio. Et ſi nihil
mali conſequitur, etiam repetenda eſt detractio.
Poſt uenæ ſectionem, adhibeantur odoramenta exci-
tatoria, & uociferationes. Et corpus totum inunga
tur. Et ſi qua pars reſoluta fuerit inſigniter, hapſo

lanæ integatur ſicyonio aut pingui ueteri oleo, imbuto. Qui uero ad uenæ ſectionem inepti ſunt, primũ ad uomitum uelut dictum eſt, commoueantur, & ſedes ipſorum illinatur his quæ flatus educunt. Deinde poſt illitiones, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus, retrorſum iuxta lumbos affixis, & ubi per tempus aliquod attraximus, transferimus ipſas utrunque ad pectinem ac imum uentrem. Sæpe enim expreſſerunt ea quæ in uentre ſunt, & ſimul cum expreſſione reuocarunt morbo occupatos. His uero nihil efficientibus, aliquando ipſi auſi fuimus ori hieram infundere. Et quum ſuſcipere non poſſent, quantum oportet, per clyſterem infundimus. Et priuſquam quicquam egereretur, accidentia concurrentia reuocarunt me ad ampliorem aggreſſionem. Et ſanè permittit hæc affectio, ac cogit uel temere omnia tentare. Hæc igitur in neceſſitate fiunt. Vbi uero tolerare poſſunt, etiam reliqua auxilia annecte. Febris tamen occupat hominem, alios prima, alios ſecunda die, & exhibet ſpem ſalutis ipſa calamitas febris. Sed neque negligenda eſt. Verum ſi qua reſident in inteſtinis, ea educere oportet. Si deorſum repant, per clyſterem. Si ſublimia ſint, per purgatorium inferne pharmacum, & maxime per hieram Archigenis. Poſt purgationem cucurbitæ præcordiis ac capiti affigantur cum ſcarificatione. Si uero aliqua compunctio etiam inferius fiat, illic quoque ſcarificatio adhibeatur, præſertim in mulieribus, iuxta uteri regionem. Quod ſi ad aliam quandam affectionem tranſitus fiat, curatio ad illam adaptetur. In ſumma uero prouidendum eſt in ſyderatis, ut facilis fiat per aluũ ac urinas excretio. Curandum eſt autem ut accipiant cibos quotidie quidem, uerum paucos & leues ac calidos, & exterſoria ui præditos, plerunque cum melle edulcatos.

De Reſolutione. Ex Archigene. Cap. XXVIII.

Quum omnes nerui ſenſum ſimul ac motum ani-

ſerunt, Syderatio appellatur affectio. Si uero iuxta alteram partem, ſiue dextram, ſiue ſiniſtram hoc cōtingerit. Reſolutio uocatur, illius partis uidelicet iuxta quam facta eſt. Conflatur hæc affectio, humoribus multis uiſcoſis ac craſsis neruos obturantibus, per quos motus uoluntarii perficiuntur. Manifeſtum igitur eſt quod redundantem humorem euacuare oportet. Nec uero aptius principium in his reperire datur quàm à uenæ ſectione, ſi quidem permiſerit ætas, habitus, tempus, ſtudium, prægreſſus uictus, & reliqua quæ prohibere ſolent uenæ ſectionem. Oportet autē moderatam detractionem facere, ut ne perfrigerētur. Frigiditas enim cum ſiccitate, uelut dictum eſt affectionem inducit. Quapropter ſolum imminuenda eſt materia paululum per uenæ ſectionem, & præſertim in prouectiori ætate. Detractio uero fiat à ſanioribus partibus. In hoc autem tempore contecta eſſe oportet membra, hapſo lanæ oleo ſicyonio aut gleucino imbuto. In prouectioribus ætate, etiam caſtorium inſpergendū eſt irrigationi. At in his qui derepente reſoluti ſunt, uelut ex ardore, præſtat irrigatio ex lanis ſuccidis, & oleo ac aceto, aliquando etiam nitro. Sæpe uero irrigationem renouare oportet. Cibus conuenit his modicus. Sint autem ſorbitiones alicæ lotæ, & ſucci ptiſanæ. Interpoſitis diebus quibuſdam à uenæ ſectione, aluus ſubducatur, primum clyſteribus. Deinde etiam per aloes & polypodii ac colocynthidis cremorem purgetur. Conuenit etiam hiera Archigenis pro uiribus accepta. Poſt purgationem cucurbitæ affectis partibus adhibeantur. Si uero hæ ineptæ fuerint, uicinis affigantur. Poſt cucurbitas utendum eſt cataplaſmatis ex ſemine lini, & fœno græco, ac ordei farina, cum oleo ueteri coctis, & pulueribus inſperſilibus ammixtis. Aut etiam emplaſtris quæ acceperunt picem, reſinam, mannam thuris, aliquando etiam bitumē. Egregie facit & artemiſia coincocta, & calamin-

tha,ac ruta,& conyza. Poſtea uero etiam nitrum am-miſcemus,& in muria cataplaſmata coquimus. Modicam autem aquam eſſe oportet,quæ & ipſa in coctura conſumatur. Poſtea autem pro lini ſemine,farinam loliaceam & fabaceam adhibere conuenit. Optimum eſt & eryſimum. Deinde cerata & ungenta adhibeantur. Aluus autem ſemper facile ſolubilis ſit. Catapotia ad reſolutiones tremores,& opiſthotonicos. Succi cyrenaici,piperis,galbani,ſingulorum drach.i.paſſo diſſoluito ac facito catapotia, & dato ex eis obol.ii.& his acceptis abſorbeant aquæ mulſæ cochlearia duo aut tria. Aliud ad tremulos,reſolutos,& opiſthotonicos. Myrrhæ, caſtorii, ſtyracis,piperis, æqualibus partibus utere. Aliud. Opopanacis,ſagapeni, caſtorii,myrrhæ,ſucci cyrenaici,piperis,uirgultorum rutæ,ſingulorum drac.i.præpara catapotia & exhibe & inſuper abſorbeant aquam mulſam. Vngenta uero idonea ſunt huiuſmodi. In aliquo ex prædictis oleo ſcillam macerare oportet in ſole ad dies quadraginta. Si uero tale oleum non affuerit, in præſens ſcillæ ſextantem in olei ſextario coquere oportet. Similiter etiam canchry,hoc eſt libanotidis ſemine utendũ eſt. Ammiſcendũ eſt & ceræ parũ,& galbani,& ꝓpolis,aliquando etiá caſtorii unc.i.& adarces ac euphorbii,ſingulorum drach.iiii.& nitri drac.iiii. Commoda eſt quoque ranũculus herba ſimilirer præparata. Manifeſtum aſt aũt quod à lenioribus incipere conuenit. Sed & cerata ex his parari poſſunt,adiecto pyrethro, baccis lauri,nitro,ſinapi. Malagmata uero conueniũt ex baccis lauri,& quod uiride appellatur. Sæpe uero ſuffecit,ceratum cyprinum,largo ſinapi ammixto,qđ malagmatis uſum exhibet. Conueniunt etiam ſmegmata ex fece uini,& aceto,& cõbuſta adarce,euphorbioq; ac calce uiua parata. Sed & dropaces ipſis cõmodiſſimi ſunt. Sint aũt leuia omnia quæ imponũtur propter corporum debilitatem. Reuocat autem ſen-

ſus etiam thapſia cum aqua illita aut cum aceto, poſt dropaces. Item illitio ex cantharidibus. Verum ulcerationes ex talibus fientes cicatrice citius includere oportet. Quin & ſinapiſmi ipſis commodi ſunt, & poſtea balneum. Vtendum eſt poſt purgationem etiam potionibus ipſis conuenientibus. Caſtorium itaq; aſſidue ipſis detur drach.ii. pondere cum aqua mulſa. Et opopanax magnitudine fabæ, cum caſtorio, & ſagapeno erui magnitudine ab ipſis deuoretur. Itē ſuccus cyrenaicus eadem magnitudine. Sed & ſarmentorum uitis uiridium, decoctum, a ieiunis aſſidue potū, ualde prodeſt partibus corporis reſolutis. Vtiliſſima eſt etiam poſt purgationes & alias euacuationes, theriaca ex uiperis antidotus, & mithridatica. Eſt & ſimplicius pharmacum ualde celebre ad huiuſmodi affectiones, hoc. Caſtorii, ſeminis rutæ ſylueſtris, opopanacis, ſing. obol.ii. pyrethri obol.i. acori tantundē, piperis grana.x. Cum aquæ mulſæ cyathis.ii. dimidium huius totius primū dato, robuſto uero totū. Vniuerſa uero curatio à capite initium ſumat: Hoc enim radix eſt & principium totius affectionis. Quapropter illitiones ipſius ſint, caſtorium, peucedanum, baccæ lauri, & menta. Hæc modico acri aceto excipiantur, addito irino ungento, ut liquidioris cerati craſſitudo fiat, & illinatur ex hoc totum caput uſque ad frontem. Sed & odoramenta eiuſdem generis adhibeantur. Poſtq̃ autem aluus efficaciore clyſtere præeuacuata eſt, & totum corpus iam minus ſuperfluitatum habet, cucurbitæ capiti adhibeantur cum ſcarificatione, primum quidem tali quæ multum ſanguinem extrahere poteſt. Deinde uero moderatiore. Hoc autem auxilium ſæpe adhibendum eſt, leuibus & inanibus cucurbitis primum capiti circumpoſitis, & deinde locis agglutinatis. Sic enim affixæ nihil minus quam repetita ſanguinis detractio poſſunt. Tonſura uero non ſolum cucurbitarum gratia, ſed etiam per ſeipſam

aſſidue fiat. Si uero ambiens nos aer non fuerit frigi-dus, etiam raſura commoda eſt. Statim autem prædi-ctis illitionibus caput modice confricandum eſt. Poſt quam autem detracta fuerit materia, etiam ſternutato riis & pituitam per os ducentibus utendum eſt. Ego uero etiam cruſtas inurere non dubitarim per ignem, aut per medicamentum. Vnam quidem circa occipi-tis cauitatem, quo loco ſpinalis medulla initium ha-bet. duas autem ab utraque ipſius parte. Tres aut qua tuor in uertice. Vnam ex his in medio capitis, tres cir cum ipſam. Vlceribus enim diutius fluidis permanen tibus, non deſpero perfectam reſtitutionem. Reliqua diæta ſit attenuatoria, uentri cõmoda, nihil uiſcoſi aut uiroſi habens. Et quæ urinam cient alimentis ammi-ſceantur. Vtendum eſt etiam potionibus relatis ad morbum comitialem, & ungentis ad arthriticos refe-rendis. Quum enim communia ſint hæc, ſuperfluum eſt eorum etiam hic meminiſſe. Si uero fuerit æſtas etiam in totum detegantur loci, & denudati aeri expo nantur. Quibuſdam enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De ſupercilii aut palpebræ reſolutione. Cap. XXIX.

Si ſupercilium aut palpebra fuerit reſoluta, curabũ tur ungentis calidioribus & acrioribus fronti illitis. Palpebra uero collyrio ex ſandice & germinum oleę ſucco illinatur. Optimum autem in ipſis, & maxime in ſupercilio relaxato, hoc. Maſtichen cum ſucco braſ ſicæ nõ lotæ terito, & diſtenta frontis cute, fronti craſ ſius illine. Perſeuerante uero affectione, palpebram quidem ſutura curat. Supercilium uero faſciolæ de fronte ablatio.

De conuulſione canina. Cap. XXX.

Caninam conuulſionem uocant mandibularium muſculorum reſolutionem. Diſtorquetur igitur in ob liquum os & naſus & oculus, & in ſumma, dimidia fa ciei pars. Auxilia itaque reſolutæ parti adhibeãtur,

non oppoſitæ. Decipiuntur enim aliqui, qui mandibulam ab oppoſita parte diſtrahi putant. In communi igitur ipſis commodant omnia in reſolutione relata. Nam & ſanguinis detractio, ſi nihil prohibuerit, & purgatio, & clyſter, & cataplaſmata, & ungenta, & malagmata, & ſinapiſmi, & tapſiæ uſus, conducunt. Priuatim uero deligatura quæ ad oppoſita reducit. Et ſanguinis detractio à uenis ſub lingua. Et cucurbitæ duobus uerticulis impoſitæ. Et quæ pituitam per os detrahunt, itemq; quæ per nares. Iam uero etiam acribus illitionibus utendum eſt ad oculum affectum, præſertim collyrio ex ſandyce & germinum oleæ ſucco.

Linguæ reſolutæ curatio. Cap. XXXI.

Si lingua fuerit reſoluta, uenæ ſub ipſa ſecētur, corpore uniuerſo prius euacuato. Et cucurbita ſub mentum ponatur. Et quæ pituitam per os detrahūt, & collutiones ex ſinapi, & linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua itē occipitio ac collo uniuerſo admoueātur, uelut ſunt illitiones acres, & epithema, & ſinapiſmi.

De inſtrumenti uocalis reſolutione. Cap. XXXII.

Reſoluitur & uocale inſtrumētum, faucium inquā muſculi, & extremitatis aſperæ arteriæ, immo etiam thoracis ſuperiores. Spiritus itaque in ipſis ſupprimitur. Quidam etiam gracilem uocem acquirunt. Alii uix loqui poſſunt. Et aliis aliter uox impeditur. Proinde poſt uniuerſalia auxilia, etiam thoraci adhibeantur ea quæ antea enumerauimus. Et gargariſmi acres ipſis exhibeantur. Priuatim uero ad ipſos, utendum eſt ſpiritus detentione, & coaceruata exſpiratione, & cōcinna uociferatione. Poſt hæc autem per uictum ac exercitia uniuerſum corpus corroboretur.

Deglutitionis reſolutæ curatio. Cap. XXXIII.

Si deglutitio reſoluta fuerit, hoc eſt, delatrix ciborum promptitudo: Nam ſi ſtomachus, hoc eſt gula, reſoluta fuerit, perniciem inducit: calida omnia adhibenda ſunt. Priuatim uero conandum eſt ut cibi indantur

quàm penitiſsime,ut ne ad aſperam arteriam dilaban tur. Cucurbitæ quoque mento affigantur. Et ungen ta uſurpentur ad partes iuxta tonſillas acria,ex caſto rio,ſagapeno,ſucco cyrenaico præparata. Gargariſ mi item ex ſinapi. Et quæ commanſa pituitam du cunt. Forinſecus quoque adhibendæ ſunt illitiones communes prædictæ ipſi mento.

Veſicæ reſolutæ curatio. Cap. XXXIIII.

Veſicæ reſolutio ſiue detinuerit urinas,ſiue inuolũ tarie excreuerit,iiſdem communibus auxiliis curabi tur,circa pectinem & maxime circa intercapedinem inter anum ac ſcrotum adhibitis, qua parte ſitum eſt ueſicæ collum,quem locum quidam ſiran,id eſt cate nulam appellant. Vtendum eſt autem ſupra prædicta, irrigationibus pectinis ex ungento nardino, & mala bathrino ſuſinoq́, ac ſicyonio,in quo cocta eſt eryn gii radix,cyperus,cardamomum, ruta. Sed & ſedes his illinenda eſt. Poſt communia uero auxilia, etiam per infuſa in annum conandum eſt reuocare ueſicæ actiones. Sunt autem hæc,à principio quidem caſto rium cum oleo ſicyonio,aut ruta aut cumino,aut ane tho in oleo cocto. Deinde centaurii,& colocynthidis decoctum,ita ut modo cum aqua,modo cum ptiſa næ ſucco ſimul coquantur. Optime facit & anagalli dis ſuccus. Et origani ac thymi decoctum. Omnibus autem ammiſcendum eſt oleum ſycionio & caſtoriũ: Aliquando etiam opopanaca & galbanum in ipſis eli quamus,ſi frigoris ſenſus ipſis affuerit. Infundimus ẽt per colem oleum ſicyonium cum caſtorio aut opopa nace. Quandoque etiam ſilphium in oleo coquimus. Priuatim uero in his qui urinas detinent cathetere in ſtrumento immiſſo ad urinas prolectandas utimur. Et poſt urinæ euacuationẽ,cathetere adhuc inſito,aliqđ ex prædictis infundimus,anguſtiſsima fiſtula ad utrẽ parata,quæ catheteri adaptari poſsit. Et mirũ eſt quã ta inde utilitas emergit,ex infuſo uidelicet poſt urinas

excretas. Vtendũ eſt autem in utriſque & urinã cientibus per interualla: Velut eſt ſion, & iunci odorati flos ac ſimlia. Vtẽdũ & aceto ac uino ſcillino. Dicetur aũt de his amplius in Sermone de affectionibus ueſicæ.

Colis reſoluti curatio. Cap. XXXV.

In colis reſolutione urinæ excretiones non impediuntur. Seminis autem excretio & coitus impeditur. Oportet igitur auxiliis ad ueſicã relatis uti. Priuatim uero nũc etiam coxendicibus calefactoria adhibere. Et iam quoque tentiginem cientia, de quibus ſuo loco dicetur, exhibere. Facit autem cum reliquis pudendum cerui fœmori uelut zona alligatum. Et carnes ipſius comeſtæ, & polypi marini, & herinacei. Et ex uolucribus ſturni. Caſtorium autem in omni reſolutione commodum eſt. Cauenda uero ſunt in ipſis omnia frigida edulia ac potiones.

Inteſtini recti reſoluti curatio. Cap. XXXVI.

Inteſtino recto reſoluto omnino in uoluntarie ſtercora excernuntur. Aliquando uero etiã ſiſtuntur. Itaque etiam auxilia eadem ſint quæ in ueſica ſunt relata coxendicibus adhibita. Priuatim uero in his, nunc adſtrigentia, & corroborantia, nunc pinguia & leuia, per clyſterem infundimus, & rurſus mordacia ac lancinantia. Proinde cupreſſi ac rubi decoctum adſtringit, maxime ubi immodice egerit. Suillus autem & anſerinus adeps, & oleum maluæ maxime pinguefacit ac lenit, ubi ſtercora ſupprimuntur aut acria exiſtunt. Muria uero & colocynthidis decoctum, itemq́; centaurii, artemiſiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. Egregie facit & trifolii bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis ſenſus affuerit, commodum eſt ſilphium, & gentiana, & brioniæ radix, in omnibus infuſis ſedis. Ego uero aliquando etiam acopon laſſitudinem eximens ex euphorbio paratum dilutum per clyſterem cum fœni græci decocto immiſi, & bene ſucceſſit.

Cruris aut alterius cuiuſdam membri reſo luti curatio. Cap. XXXVII.

Si crus aut manus, aut aliud membrũ reſolutũ fuerit, cõmunia auxilia in reſolutione relata adhibeãtur, & exercitia moderata unicuiq; parti cõgrua. Vtendũ eſt etiam in omni reſolutione ungentis quæ ad arthriticos referentur. Cibi uero ſint in omnibus faciles cõcoctu, attenuatorii, uentri commodi, nihil uiſcoſi, aut mali ſucci habentes. Vinum ſit album, tenue, & non ualde uetus. In ſumma uitanda eſt corruptio, frigiditas, ardor, ocium, laſsitudo, coitus, uini multi potus. Ex epiſtola Archigenis ad Marſum, potio reſolutis conueniens, de qua ſic ait. Optimum eſt hoc pharmacum, & ad eiuſmodi affectiones ualde à me probatũ. Caſtorii, ſeminis rutæ ſylueſtris, opopanacis, ſingulorum obolos .ii. pyrethri, acori, ſingulorum obolum unum, piperis grana .x. Cum aquæ mulſæ cyathis .ii. dimidium ex hoc primum dato: robuſto uero totũ. Indicat autem obolum habere ſiliquas tres.

De conuulſionibus aut diſtẽtionibus. C. XXXVIII.

Quum ſtatim à principio, aut non multo poſt principium morbi, fiunt conuulſiones, & permanſerint, ex repletione originẽ ducũt. Quum aũt multis ſudorib. prægreſsis, aut uomitibus, aut uentris excretionibus, aut ſanguinis eruptiõe, aut poſt uigilias, aut famẽ, aut motus multos & uehementes cõflatæ fuerint, ad euacuationem conſequuntur. Et ubi etiam in ſanis contingerit aliquas partes repente conuelli, ob repletionem fieri neceſſe eſt. Si uero ex febribus ardentibus ſuccedit conuulſio, ob uehementem nimirum totius corporis, & maxime neruoſarum partium ſiccitatem contingit, & eſt huiuſmodi malum maximum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorſum diſtenduntur, emproſthotonus appellatur: quũ retrorſum, opiſthotonus, quum uero æqualiter in utranque partem tenduntur, tetanus uocatur, cõuulſiones itaq;

ob uehe-

ob uehementem ſiccitatem nemo curauerit. Eas autẽ quæ ob plenitudinem aut inflammationem fiunt curaueris, plenitudinem quidem euacuando, inflammationẽ uero, propriis ipſius auxiliis adhibitis. Fit etiam conuulſio in his qui uehementer ob uomitus lancinantur, & ſedatur ubi quæ moleſta ſunt per uomitum fuerint reiecta. Auxiliatur cõuulſis ſuccus centaurii tenuis potus, & ſeſeli cum aceto mulſo aut poſca. Caſtorium autem non ſolum potum, ſed etiam foris illitũ commodat. Atque hæc exhibemus his qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano ſiue diſtentione, & conuulſione. Ex Archigene. Cap. XXXIX.

Quid ſignificet tetani nomen, iam ante dictum eſt. Corripiuntur autem hac affectione cum ob alias cauſas, uelut dictum eſt, tum ex uulneribus, & in fœminis ex aborſu. Verum tetani ex uulnere fientes non ita ſanantur. Neque autem pueris, neque ſenibus conuulſio fit tetanica. Infantes enim magis infeſtat morbus comitialis. Quare negligendum non eſt, ſed uena ſecanda, ſi diſtentio ex uulnere conſequitur. Copia uero detrahenda eſt multa quidem, ſed tamen non uſq; ad animi deliquium. Et paulo poſt exhibeatur alica cum aqua mulſa. Sit autem modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinantur, & in ſolio deſideant infra umbilicum. Oportet autem & partes quæ non madeſiunt præillinere, & præſertim caput, & probe contegere ut ne impleatur. Vngenta autem & illitiones adhibeantur ex oleo ſicyonio, & gleucino, aut irino, aut oleo ueteri. Conueniunt & ungenta laſſitudinem eximentia moderate calfacientia, uelut eſt quod fœtidum appellatur, & quod ex ſampſucho fit, & quod ex populo nigra, & ſimilia. Quorum compoſitiones in Sermone de arthriticis referentur. Si uero non à uulneribus, ſed ex repletione fiat tetanus, poſt uenæ ſectionem, ungentis magis lancinan-

tibus utendum eſt, quæ adarcen habent, & ſimilibus. Deinde etiam cataplaſmata locis affectis adhibeãtur quæ laxare ac diſcutere poſſunt ſimulq; lenire. Et hæc maxime muſculis circa collum & maxillas ac ſpinam adhibeantur. Horum autem materia ſit fœnum græcum, & ſemen lini, & farina ordacea ac loliacea. His addatur terebinthina reſina, & galbanum, & mel ac oleum multum, in quo decocta ſunt ruta, conyza, aut artemiſia, aut libanotis. Infarciatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem molliſsima ac leuia cataplaſmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplaſmate, ex ueſica magna & oleo calido ſemiplena. Aut ex ſale frictio, aut ex milio in ſacculis. Sed & cataplaſmata in ſaccos coniecta imponantur, ut fomentum circa inquinamentum fiat, & præſertim ſi capiti id imponere oportet. Vitandæ autem ſunt aſsiduæ irrigationes capitis. Caput enim inde repletur. Occupet cataplaſma & irrigatio, ceruicem & maxillas ac totam ſpinam uſque ad lumbos. Inſpergatur irrigationibus caſtorium. Et cucurbitæ cum ſcarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem ſucceſſu etiam folia ex oleo aſſumantur moderate, bis aut ter in die, ita ut quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquum in ſolium mittatur. Domus autem calida apparetur. In potu conueniunt optimum apomeli, & radicis ſilphii decoctum, & ipſa trita, & hyſſopi decoctum, & ſucci cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minime offendit, & maxime efficax eſt caſtorium tritum datũ cochlearii menſura. Poſt hæc commodant ſedis illitiones ex ruta & opopanace. Auxiliatur & oleum infuſum rutacei cum terebinthina. Danda eſt ipſis & Archigenis hiera drac. ii. pondere cum pari caſtorio, cum ptiſanæ ſucco ac melle. Deinde quædam ex aliis dentur, & ipſum caſtorium per ſe,

De capitis dolore diſtinctiones. Ex Galeno. Cap. XL

Qui citra diſtinctionem doloris capitis auxilia deſcripſerunt, maius detrimentum quàm emolumentum his qui eis fidem habuerunt, attulerunt. Neque enim omnes ob unam affectionem caput dolent. Sed tum ipſarum affectiones plures ſunt; tum curatio ipſarum ſingularum propria exiſtit. Vna enim affectio eſt iuxta intemperiem ſimplicem citra humorum cõplexum: Alia iuxta humorum qualitatem: Tertia uero multitudinem tantum ipſorum humorum contingit: Quarta quum multitudo hæc tranſitus humorum ac uaporum obturarit. Et ad has adhuc alia, quum ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus ſpiritus flatuoſus innaſcitur. Vehementiſſimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatẽ. Moderati uero iuxta ſiccitatem. Ad humiditates autem nullus conſequitur dolor. Eodem modo quum ob redundantes humores ſiue iuxta omnes capitis partes, ſiue iuxta unam quancunque tandem dolor contigerit, uehementior quidem ob calidos ac frigidos: moderatior autem ob reſiccantes citra caliditatem aut frigiditatem manifeſtam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt, quantum ad qualitatem ipſorum attinet. Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem, grauant caput. Cum obturatione uero dolores inducunt. Si uero multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorem augebit. At uero ſpiritus flatuoſus & uaporoſus diſtentionem efficit citra mordacitatem.

De dolore capitis, ex ardore aut caliditate oborto. Cap. XLI.

Capitis dolores ex ardore ſolis aut caliditate obortos ſanant quæ frigefaciendi uim habent, citra manifeſtam adſtrictionem. Optima uero ex ipſis ſunt quæ eſſentiam tenuiorem habent. Quapropter nihil melius eſt ab initio quã optimum roſaceum frigidiſſimum

factum,& ſincipiti affuſum. Sit autem roſaceum eo anno factum ex oleo omphacino, citra ſalis ammixtionem. Proximum à roſaceo locum habet chamæmelinum, ubi moderatam frigiditatē inducere uolumus. Quum enim uehemēter frigefacere uoluerimus, ſemperuiui ſuccum ammiſcere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ, aut uuæ acerbæ, aut portulacæ, aut pampinorum uitis, aut pſyllii, aut intybi. Papaueris autem & mandragoræ ſuccus uehementer frigefacit. Quapropter nociuus eſt. Cæterum Eraſiſtratus maximum præſeruatiuum in calidioribus habitibus eſſe dicit, ubi quis in ſole uerſaturus ſit, ſi ſpongiam latam, denſam, aqua imbutam, & probe expreſſam capiti imponat. At ſi doloroſa caliditas in capite inualeſcat, unà cum ſpiritu flatuoſo, ab initio quidem curatione per repulſoria utendum eſt, quæ ex adſtringentibus ac frigefacientibus contingit. Poſtea uero ex mitigatoriis ac concoctoriis medicamentis aliquid ad repulſoria ammiſcere oportet. Deinde etiā ex diſcuſſoriis quippiam addendum, paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus. Cap. XLII.

In capitis doloribus in febribus coincidentibus, uena ſecanda eſt in prima aut ſecunda remiſſione, ſi nihil impedierit, & præſertim in bono habitu præditis ac multo ſanguine refertis. Animaduertendum eſt aūt ne ob exhalationes ex uentre fiant, aut propter aluum ſuppreſſam. Si uero poſterius poſt ſeptimam irruant, præeuacuata memorabiliter per clyſterem aluo, cucurbitæ occipitio aut ceruici affigantur. Et caput ex olei irrigationibus mitigetur, roſacei quidem, in calidioribus, & hora æſtatis, cum modico aceto, chamæmelini uero uim, non ualde calidis. Anethini autem in frigidioribus habitibus, & in hyeme, quinta aceti parte addita. Frons uero illinenda eſt ex cypheos confectione in frigidioribus. Crocomagmate autem in ca-

lidioribus.Porrò medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti,in febrium tractatione ſupra deſcriptæ ſunt.

Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu. Cap. XLIII.

Vina temperie calida maxime generant capitis dolorem,ut quæ omnino quidem uaporibus caput replent,aliquando uero etiam humoribus calidis.Proinde opus eſt multitudinē quidē euacuare, caliditatē uero frigefacere.Roſaceum igitur aut tale quoddam non ualde frigidum ſatis eſt capiti adhibere. Somnū item ac quietem.Et ubi talia per totum diem fuerint adhibita,in ueſperam lauare oportet,& boni ſucci cibis nutrire,non tamen calefacientibus.Qualis eſt ptiſanæ aut alicæ ſuccus,& panis ex aqua,& oua ſorbilia ſine garo,& lactucæ feruefactæ.In potu omnino utendum eſt aqua.Poſt omnē uero cibum,parum dandū eſt de malo punico,aut piro,aut pomo,aut uua paſſa. Sequēti uero die lauetur,& boni ſucci cibo nutriatur. Et uinum tenue album modicum detur. Cæterum præſumpta ebrietatem arcent hæc.Amygdalæ amaræ quinque aut ſeptem à ieiuno comeſtæ. Vinum abſinthites aut myrteum præſumptū.Et ipſæ myrti baccæ præſumptæ.Braſsicæ caliculi præcomeſti. Ebrietatem autem extinguunt poſtea ingeſta, centaurii tenuis decoctum, ceruinum cornu, uerbenacæ rectæ ſemen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ. Cap. XLIIII.

In capite recens frigefacto,rutaceo oleo calido ſinciput irrigare oportet.Si uehemētiore caliditate opus habuerit,parum euphorbii oleo iniiciatur,aut unguentum irinum illinatur, aut amaracinum, aut laurinum, aut ſerpillinum,aut nardinum.Frons quoque talibus inungatur,& narium ac aurium meatus illinantur.

De capitis dolore à ſtomacho. Cap. XLV.

Quidam etiamſi modicus in uentre, & maxime

circa os ipſius,humor acris fuerit collectus,ſtatim caput dolent,humoribus in uentre prauos uapores ad caput mittentibus,ut aliquibus ipſorum ſuffuſis ſimilia ſymptomata accidant & exhalationibus, ſi non cibum ingeſſerint. Et propterea famem ferentes læduntur. Augeſcit enim ipſis huiuſmodi humorum malignitas propter inediam. Oportet itaq; ſic uexatos ſanare,ita ut nihil capiti adhibeamus, uerum quàm citiſsime moleſtos uentris humores euacuamus , aqua tepida exhibita in potum,& immiſsis pennis uomitu proritato.deinde uero poſt modicũ interſtitium cibus boni ſucci & ſtomacho commodus detur,ſi fieri poteſt lotis poſt uomitum: Sin minus,ante balneum. Atque hic tantus ſit ut ne lædantur dũ lauantur. A cœna uero parum bibant,& ſequenti die mane abſinthio & eadem diæta utantur. Et de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiant cum oliuis albis,aut cum uua paſſa,aut aliquo huiuſcemodi,per experientiam reperto,eo quod ſingulis optimum eſt. Aliud enim alii optimum eſt,iuxta naturæ proprietatem. Interpoſitis autem horis duabus balneum petunt. Peſsima porrò affectio eſt,ubi uitioſis humoribus in uẽtris tunicis abſorptis, aut ineluibiliter infartis, nauſeæ ac lancinationes inducuntur. Quibus optimum auxilium eſt aloe pharmacũ,quod aloes quidem habet drachmas centum , reliquorum uero quæ recipit ſingulorum drachm.vi.croci uero drach.iiii.aut minus,crocus enim caput percellit. Datur ipſis ex hoc pharmaco drach.i.cum aquæ cyathis duobus. Cauenda autem ſunt in omnibus,& præſertim his,edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorem inducant.
Cap. XLVI.

Non ſolum in his qui caput per ſtomachi conſenſum dolent,ſed etiam in omnibus capitis affectionibus,uitanda ſunt quæ natura capitis dolorẽ inducũt.

Sunt autem hæc:uiticis ſemen,abſinthii ſuccus, lactis potus,glandes quercinæ comeſtæ, oliuæ nigræ, memecyla,eruũ. Hoc etiam articulos exoluit. Amplius autem lædunt myrrha,thus,hederæ corymbi. Mentem uero perturbant lentiſci fructus,crocus, peucedanum,cyclaminos ſicca cum uino pota, ſtyrax modicus quidem potus,triſtitiam diſcutit, multus autem, turbulentos ſomnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam. Cap. XLVII.

Si uulnus ob plagam factam fuerit, glutinatoriis & inflammationẽ arcentibus pharmacis utendũ eſt,poſtquam ulceris labia fibulis impoſitis conſtrinxerimus. Si uero uſq; ad pelliculã os caluæ ambientem plaga penetret,diducta pellicula caluariã ambiente, oſſeq; conſcalpto,iuxta concornationis modũ curare oportet.Contingit autem non parũ ſæpe,in caſu præſertim ex ſublimi facto,ut quædam partes circa cerebrũ aut membranas eius abrumpantur, quando ſanè etiam periculum uehementius & acutius imminet. Optimũ itaque fuerit in his,niſi ætas prohibeat,& niſi uitalis facultas debilis appareat,à uenæ ſectione curationis initium facere. Quod ſi aliquid uenæ ſectionem impediat,aluum per clyſterem euacuabimus, reuulſionis ſimul ac euacuationis gratia. Deinde auxiliis ad inflammationes commodis utemur. At uero membranam cerebri ſauciatam,inquit Archigenes,probe glutinat calaminthæ ſuccus infuſus,& farina milii arida inſperſa. Deinde butyrum,& roſaceum,& adeps ſuillus inſulſus uetus,ſimul mixta & tepefacta infuſa.

De cephalæa. Galeni. Cap. XLVIII.

Cephalæa inueteratus & ægre cedens capitis dolor appellatur, qui ex facili occaſione maximas exacerbationes habet,adeo ut neque ſtrepitus,neq; uocẽ uehementiorẽ,neq; lumen ſplendidũ,neq; uini potũ, neq; odoramenta caput replentia tolerare poſſint,neque item motum;Sed in quiete ac tenebris ob dolorẽ

magnitudinem decumbere uelint. nam uelut à malleo ſibi pertundi uidentur: quidam uero uelut contundantur aut diſtendantur & q̄ circa caput ſunt ſentiunt. Non paucis aūt uſque ad oculorꝝ radices, dolor progreditur. Habet aūt hæc affectio aliquādo continuos dolores, aliquando exacerbationes & interualla, ſiue ordinata, ſiue inordinata. Intermittunt enim aliquādo eiuſmodi exacerbationes, uelut in comitiali morbo correptis, interceditq; tempus aliqd̄ qd̄ omnino accuſari non poteſt. Manifeſtum igitur eſt hanc affectionem conſimilem aptitudinem capitis, ut facile lædatur, uelut in cephalalgicis habere. Verum ad maiorē debilitatem deueniunt in hac affectæ capitis partes. Et quidam ex eis cerebri membranas dolitant. Quidam uero membranam tantum caluariam ambiētem. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem indicāt, cum mordacitate uero aut humorum aut uaporum acredinem. Cum pulſu autem inflammationem. Cum tenſione uero, ſiquidem citra grauitatem ac pulſum fiat, flatus tenuis & uentoſi multitudinem demonſtrant. Si uero cum pulſu, membranoſi corporis inflammationem. Si uero cum grauitate diſtentio fiat, humorum multitudinem intra membranas contentam. Et dolores quidem in ſuperficie hærentes, membranæ os caluæ ambientis affectionem ſignificant. Qui uero in profundo ſunt cerebri membranarum. Quibus enim affectio inter caluariam eſt, his dolores uſque ad oculorū radices procedunt, eo quod oculorum, tunicæ ex cerebri membranis ortum, habeant. Si quidem igitur humorum aut uaporum multitudinem repereris cauſam, ſiquidem propter totius corporis repletionem facta eſt, uniuerſo corpore euacuato capitis dolorem ſanabis. Si uero uelut debile exiſtens caput, ad ſe ſublatos humores ac uapores ſuſcepet, materiam reuellere oportet in totum corpus, atque ita particulæ mederi. Per clyſteres itaque reuulſio

fit,& ligaturis extremitatum,& pluribus infernarum partium confrictionibus. Interdum etiam ſanguinis detractione. Caput autem curabis,quando quidem reuulſoriis uti oportet,per repulſorias irrigationes. Poſt totius uero corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac diſcuſſoriis uteris. Deinde his quæ corroborare poſſunt. Repellit igitur oleum omphacinum,& roſaceum per ſe, & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus,& oleæ teneris germinibus,& hederæ cacuminibus,ac menta uiridi apparatur. Adhibeantur autem remedia tepida quidem,ubi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo. Frigida uero, ubi calidior & bilioſior extiterit. Diſcutit autem oleũ dulcisſimum calidum,& hoc magis inueteratum, itẽ ſicyonium. Si uero crasſior fuerit humorum multitudo,ſpondylium aut ſerpillum,aut pulegii conam, aut calaminthам,aut mentam oleo incoquens,multitudinem euacuabis. Eadem hæc etiam robur parti addũt. Quapropter uſque ad perfectam curationem eis uti conuenit. Omnium porrò maxime diſcutit,& mirifice corroborat,uerbenaca recta,præſertim uiridis. Immo etiam arida cum radicibus,& ſimul cũ ſerpillo, oleo incocta. Coniicienda etiam ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas naſcentis radix. Quin & ipſam per ſe uerbenacam,ſi oleo incoxeris,caputq; inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo,ex frigiditate aut ex craſſis humoribus oborto medeberis. Maxime etiã proſunt ſub aquario uaſe naſcentes aſelli, millepedæ appellati,ſi cum oleo coquantur.

De hemicrania. Ex Galeno. Cap. XLIX.

Affectio doloroſa iuxta dimidiam capitis partem contingit,quam hemicraniam appellant, & ut plurimum per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum uaporum aut humorum,ſiue multorum,ſiue calidorum,ſiue frigidorum. Et aliquibus cõtingit ut extra caluariam doloris ſenſum percipiant. Qui

buſdam autem in capitis profunditatem penetrat. Alij
qui uero temporum muſculos uehementer dolent.
Dinotiones autem ex his quæ de cephalæa dicta ſunt
fiant. Proinde purgare ipſos oportet, aut prius uenã
ſecare, atque ſic localibus auxiliis uti, ita ut quis tũ per
digitos ſuæ manus, tum per lintea, dimidiam frontis
partem, & maxime circa temporum muſculum, con-
fricando excalfaciat, ante exacerbationis tempus hoc
faciens. Poſt exacerbationem uero hemicranicis
appellatis pharmacis utendum eſt, ſiquidem multa ca
liditas in doloribus percipiatur, his quæ refrigerans
quippiam habent. non præſente uero caliditate, his
quæ multum calefaciunt. Vtriſq; uero aliquid ex his
quæ robur addunt miſceatur, quod adſtringentẽ ha-
beat facultatem. Optimum porro eſt ungẽtum quod
habet euphorbii unc. i. ceræ quadrantem, olei dulciſ-
ſimi lib. i. Ex hoc dimidiam frontis partem unà cum
temporum muſculo illine. Commodiſsimum eſt ad
frigidas affectiones, ut ſæpe ex unico eius uſu ante
balneum, dolor ceſſarit. Sic autem affectis prodeſt
etiam in aurem infuſum oleum tepidum, modico eu
phorbio adiecto. Satis eſt enim ſi ad libram olei, drac.
iiii. euphorbii addantur. Cæterum naturali quadam
ratione aut potentia, euphorbium ad hemicranicos
facit ſic adhibitum. Terito ipſum cum aceto, & ſi qui-
dem dextrum tempus dolet, illinito ſiniſtrum: ſi uero
ſiniſtrum dolet, illinito dextrum, & celerrime ſanat do
lorem. Item inteſtina terræ terito, & dolens tempus
illinito, mirifice faciunt. Similiter utere carne cochlea-
rum. Vtere etiam paulo poſt deſcribendis communi-
bus omnis doloris capitis auxiliis.

Communis curatio cephalææ & hemicraniæ.
Ex Archigene & Galeno. Cap. L.

Inueterata & ægre ſolubili cephalæa aut hemicra-
nia exiſtente, principium curationis à uenæ ſectione,
aut purgatione facere conuenit, aluo prius per clyſte-

rem euacuata. Manifeſtum eſt autem quod multo ſan guine refertis uenam ſecare oportet. Vitiatis autem humoribus referti, purgandi ſunt. Et deinde irrigatio nibus commodis utendum eſt. Et à naribus ſanguis detrahendus. Deinde pituitam per os ducentibus, & his quæ naribus induntur utendum. Poſtea raſo capiti illinendum eſt id quod ex ſcammonia & peucedano ac aloe conſtat. Epithema uero conuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. Emplaſtra uero ex agarico, & quod ex ſcilla conſtat, & nigrum ex cucumere ſylueſtri, conueniunt puſtulas locis inducentia, & quæ in profundo ſunt ad ſuperficiem transferētia. Non incongruum eſt etiam malagma ex baccis lauri. Nos autem utimur cataplaſmate ex cantharidibus, & mirifice facit, dum per longum tempus ulcuſcula ab hoc pharmaco fientia ſanie manant. Oportet autē munitam eſſe ueſicam per lactis potum ac irrigationes, eo quod facile ab ungentis ex cantharide lædatur. Perſeuerante uero affectione, ſecandæ ſunt arteriæ circa aures, & præſertim quæ in temporibus ſunt. Quidam etiam uſtione profunda uſi ſunt in cephalæa, qui hoc ſolū cauerunt ne quis muſculus ſub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, ubi magis dolor hæret. Et licet uſque ad os utere quo ſquamæ diſcedant. Barbari uero luniformem diuiſionem faciunt circa anteriorem capitis partē, ſupra frontem, à ſiniſtra aure uſque ad dexteram, pelliculam caluam ambientem exoluentes, & capitis os deradentes caput tamen munientes. Et non poteſt temere aſſumpta eſſe uideri his qui mali difficilem tractationē nouerunt, propter quàm neque talia auxilia maiora quàm opus eſt exiſtunt. Veratrum autem non minus cauteriis prodeſt, immo etiam magis. Inducendi igitur ſunt prius per uomitum à raphanis: Deinde dandum eſt ueratrum. Ego uero tum his, tū comitialibus, ueratri albi bulbum tritum & in puluerem redactum

exhibui drachmæ unius pondere, uelut in Sermone de purgatoriis dictum eſt. Purgantur enim hinc efficaciter cum ualde multa excretione. Deinde interpoſitis quibuſdam diebus de ſurculis exhibeo drach.ii. Amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt. Et rurſus tertio ſimiliter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam, & in ipſis ut ita dicam oſſibus fixam, non eſt alius efficacior modus. Poſt hæc reparatis uiribus infra purgamus, per interualla quædam per noſtram hieram, quo illuc repere cogamus materiam ſurſum uergentem. Vitare autem oportet frigiditatē, ardorem, laſsitudinem tum reliqui corporis, tum ipſius capitis, per uiſum, auditum, olfactum & guſtum, & præcipue tactum. Vitanda ſunt etiam acriora edulia, uelut ceparum, alliorum, & ſimilium: Item ea quæ inflant, & quæ difficulter tranſeunt. uelut ſunt caſei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem uentri commoda & quæ facile concoquuntur, friabilia, non pinguia non uiroſa, ſtomacho grata, urinam cientia. Fugiendum eſt etiam mel & omnia dulcia. Vinum uero album & tenue ſit, & non ualde uetus, neque ualde odorum, & copia moderatum. At uero ſtœchadem herbam coctam cum aqua, aut aqua mulſa, in omni capitis dolore, uelut ſolum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui uſtum & tritum cum roſaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito. Aut mentam cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem ſylueſtrem & gallas ſimul tritas temporibus ac fronti illinito, & e ueſtigio ſanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequam in terram cadat, unà cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo uaſe madefacito ac illinito. Aliud. Pilulas caprini ſtercoris tritas illinito ac alligato. atque hoc mane ac ueſperi facito, & ſanabis. Aut naſturtium torrefactum cum aceto & roſaceo terito, & cerati craſsitudine imponito, & citiſsime medebe-

ris. Aut inteſtina terræ trita illine. Aut cochlearum carnis cinerem, ſtercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam uero ex noſtris præceptoribus, inquit Galenus, hoc utebantur ad hemicranias, piperis drach. ii. crocomagmatis drac. ii. euphorbii recẽtis drachmæ dimidium. Si uero uetus fuerit, drachmam unam, ſtercoris columbarum in agris degentium drachmæ dimidium, atramenti ſcriptorii, boni drachmæ dimidium. Terito cum accerrimo aceto, & illinito temporis muſculum & dimidiũ frontis, ac totam affectam partem. Crocomagmatis præparatio. Croci drach. centum, myrrhæ troglodyticæ drach. quinquaginta, roſarum ſiccarum drach. quinquaginta, amyli recentis drach. quinquaginta, gummi drach. quinquaginta. Teruntur cum uino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miſcetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non ſolum hemicranicis commodat, ſed etiam omni inueterato capitis dolori, illinitũ. In dolore qdem capitis, à tempore ad tempus ꝑ totam frontẽ, in hemicraniis uero dimidiæ parti affectæ. Croci drac. xv. atramenti ſutorii drac. x. aluminis drac. iii. myrrhæ drac. iiii. opii, omphacii ſicci, chalcitidis crudæ, ſingulorum drach. iii. gummi drach. xv. Cum uino falerno uelut colliriũ terito: & paſtillos formato. Et uſus tempore cum poſca, aut aceto meraco illine. Aliud. Scammoniæ drac. vi. croci drach. ii. comæ hederæ drach. vi. ſulphuris ui ui drach. iiii. aniſi drach. viii. ſeminis apii drach. viii. diligenter terito & cum ocymi ſucco paſtillos efformato. Hoc multo roſaceo dilutum irrigatio fit capitis lethargicis commoda. Verum in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non ſolum in his commodum, ſed etiam ad uertiginoſos faciens. Radicis peucedani drach. iiii. iridis myricæ drach. ii. æruginis, acori, ſingulorum drach. i. ſpondylii drach. iiii. piperis nigri drach. ii. & dimidiam, ſerpilli drach. iiii.

myrrhæ drach.ii.caſtorii drac.ii. & dimidiam;baccas lauri.xxxv.rutæ uiridis drach.viii.mentæ uiridis drac. iiii.opii drach.i. Vino excipe & forma paſtillos. Vſus autem tempore;aceto & roſaceo dilutos illine. Sed & cerato roſaceo dilutos illine.Sed & cerato roſaceo excepti fronti imponuntur,uelut malagma. Paſtillus qui non ſolum hemicranicis prodeſt,ſed etiam iſchiadicis. Thapſiæ drach.iii.euphorbii drach.iiii.ſucci medici drach.iii.myrrhæ drach.i. opopanacis drach.i. Contuſa ſimul ac trita cum uino efforma, & utere cũ aceto. Alius. Radicis peucedani drach.iiii.croci drac. i.myrrhæ drac.iiii.opii drac.i.Cũ aceto formato paſtillos,& utere cum aceto in irritationibus. Eueſtigio ſoluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam,per multam experientiã cognitus. Succi abſinthii,ſucci hederæ,ſtercoris caprini,cochlearũ, unà cum teſtis exuſtarum,chartæ uſtæ, baccarum lauri,bulborum, thuris; euphorbii, atramenti ſcriptorii crocomagmatis,gallarum,foliorum raphani, uitellorum oui,ſucci maluæ,æquales portiones terito cum aceto,ac formato paſtillos,ac utere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem. Cap. LI.

Amygdalarũ amararum,floris uiticis,radicis,peucedani,mentæ uiridis,uirgultorum rutæ, baccarum lauri, ſerpilli,ſpõdylii.caſtorii,ſingulorum unc.i.roſarum ſiccarum ſextãtẽ. Diſſoluito cũ aceto,& excipe cerato roſaceo, Deinde in linteũ infarta,deraſis capillis,toti capiti imponito,& per faſciã deligata uſque in ſequentẽ diẽ ſeruato,& rurſus exoluito, ac renouata imponito. Aliud malagma,ad omnẽ capitis dolorẽ. Aeruginis drach. iiii.æris uſti drac.iiii.ſquamæ ferri ſtomomatis appellati drach.ii.terræ cimoliæ drac.iiii.chalcitidis crudæ drachm.iiii. pumicis crudi drachm.iii. terebinthinæ unc.i.ceræ ſeptuncem,olei ueteris quincuncem. Aridis leuisſime tritis liquabilia liquefacta affunde, & emollito ac utitor. Si uero durius eſſe uideatur,

oleo amygdalino emolli, & utere uelut dictum eſt. Facit etiam fronti ac temporibus impoſitum. Facit quoque mirifice emplaſtrum nigrum Archigenis corio inductum, & dolenti tempori impoſitum. Eueſtigio enim ſoluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos deſcripta Sermonis octaui capite quinquageſimoſeptimo.

Quæ naribus indita caput purgant. Cap. LII.

Quod ſi neceſsitas poſtularit etiam per nares caput purgare oportet, poſt totius corporis euacuationem, anagallidis ſucco naribus infuſo, aut cyclamini. Aut ipſa cyclamini radice inſufflata. Aut elaterio cum lacte infuſo. Cæterum pharmaco parabili ſæpe uſus ſum nigella pridie in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infuſa. Facit etiam ad narium obturationem. Aliud. Hederæ ſuccus aut calaminthæ, per narifuſorium inſtrumentum naribus infuſus, multum mucum ducit. Aliud. Nucleum ſpecilli in aquam tingito, & eo atramentum ſutorium leuiſsime tritum excipito, & nares penitiſsime indito. Hoc multum purgat, & dolores eueſtigio leuat. Aut atramentum ſutorium lacte tritum infundito. Purgat maxime ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drach. viii. ſpumæ nitri drach. i. ſalis ammoniaci drach. i. oleo ueteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentũ ſpecillo obuolutũ medicamento immerge, & ex eo nares aſsidue illine. Et defluet quicquid caput infeſtat. Habeat autem pharmacum compagem cerati liquidioris, & ſeruetur in cornea pyxide. Aliquando pro ſpuma nitri elaterium adiicio, & facit ad diuturnas lippitudines, ac morbum comitialem. Ducit enim multam humiditatem. Aliud citra moleſtiam purgans, & confeſtim dolorem eximens. Cyclamini ſiccæ drach. viii. iridis ſiccæ drach. ii. nitri rubri drac. i. Ego uero elateriũ ꝓ nitro adieci, & probe trita per ſtipulam inſufflaui, ſurſumq; attrahere iuſsi,

& poſtea deorſum inclinari, ut collectus humor de-
flueret. Sed & per ſternutatoria caput concutere opor
tet, quæ deſcribentur in Sermone hoc inferius ubi de
narium affectionibus agemus.

Apophlegmatiſmi pituitam per os à capi
te detrahentes. Cap. LIII.

Nitri ſemiſſem, ſtaphidis ſylueſtris quadrãtem, ani-
ſi trientem, foliorum lauri uiridium ſextantem, uuarũ
paſſarum uinaceis exemptis quantum ſatis his excipi
endis. Ex hoc commanducandum præbe pro una ui-
ce quadrantem, & commanſa exſpuere iube. Aliud
quod commanſum, caput purgat. Pyrethri, piperis,
hyſſopi, ſtaphidis ſylueſtris, ſingulorum æquales por
tiones uuarum paſſarum carne excipe, & manducan-
da præbe. Verum poſt horum uſum, ſale ac melle re-
curentur. Aliud caput purgans, quod neque caput do
lere permittit, neque oculorum caliginem fieri. Pro-
deſt & auribus & dentibus. Et qui per tempus ipſo uti
tur, in nullam ex his affectionibus incidet. Eſt autem
optimum. Sampſuchi ſicci, iridis illyricæ, pyrethri, hyſ
ſopi, nitri, piperis, ſeminis apii, radicis panacis, ſtaphi-
dis ſylueſtris, ſingulorum drach. iiii. Si uero uim eius
intendere uoles, adiice etiam myrrhæ drach. iiii. Sin-
gula primum ſeorſim, deinde ſimul terito cum aqua,
& formato paſtillos, pauco melle ammixto. Vſus au
tem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargariſ-
mate utitor. Aut oleo cyprino aut irino, aut ueteri am
mixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli inſperſiles caput den
ſantes. Cap. LIIII.

Smegma denſans caput, nitri Bernicarii ſemiſſem
baccarum lauri, ſinapis, ſampſuchi, ſingulorum ſextan
tem, cyperi unc. i. fecis uini uſtæ unc. i. Hoc ſmeg-
mate in balneo illito defricetur. Oculis autem linteũ
multiplex aut ſpongia prætendatur. Aliud. Nitri
aſſati lib. i. baccarum lauri lib. ii. ſtaphidis ſylueſtris,
ſinapis

ſinapis ſingulorum lib.i.radicis cucumeris ſylueſtris ſemiſſem: Vtere uelut dictũ eſt in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad deſtillationes & aquoſam capitis affectionem, experimento conſtans. Nitri aſſati uino extincti ſemiſſem, iridis, ariſtolochię, helenii, ſingulorum unc.i.aceti mulſi quantum ſatis eſt. Cõtuſa ac cribrata aceto mulſo permiſceto, & præraſo ſincipiti ante balneum illinito, & breui tempore ſinito, ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento conſtans. Helenii, myrrhæ, calami aromatici, farinæ lupinorum farinæ erui, ſulphuris uiui, ſpumæ nitri, æquales portiones ptiſanæ ſucco excipe, & paſtillos forma. Vſu uero poſtulante, ptiſanæ ſucco dilutis utere. Hoc ſmegma in balneo ſincipiti, inſpergere oportet, capillis antea inter ſe diſparatis, ut corpori auxilium adhæreat, præcipereq; ut os claudatur, quo per nares calidum amere uehementer attrahentes ſubiectam materiam citius tranſmittant. Sapo conſtantini reſiccans fluxiones. Balauſtiorum ſextantem, myrrhæ, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſextantem, coſti, aloes, gallarum, thuris, malicorii, foliorum roſarum, ſarcocollæ. ſingulorum quadrantem, ſaponis gallici lib.i.decocti lupinorum amarorum ſextarium.i. Arida contundito ac cribrato, & cum liquidis conterito, ſapone adiecto & paſtillos formato ac utitor, ubi opus fuerit diluens quantum ſatis eſt cum uino, & illinens ante balneum ſincipiti præraſo. Deinde paulo poſt affricans & abluens. Sapo Andreæ comitis ualde celebris: Floris iũci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii malabathri, coſti, ſingulorum unc.i.gallarũ ſeſquiunciam, nardi celticę, aluminis, iridis, fecis uini antiqui uſtæ, gypſi uſti, nitri, ſingulorum ſcrupul.xii.roſarum ſiccarum ſcrupu.viii. ſalis ſcrup.viii.teſtarum purpurarum uſtarum, quadrãtẽ, ſaponis gallici lib.i.lupinorũ decocto trita accipe ac utere. Xeromyron, hoc eſt ungentum ſiccum ad

capitis fluxione laborantis curationem minime uanũ. Iridis helenii,floris iunci odorati, ſingulorum lib.i. roſarum ſiccarum quadrantem,amomi,coſti folii,gallarum ſingulorum ſemiſſem. Vtere poſt balneũ præillito capite ex uino auſtero,& tunc inſperge. Aliud optimum. Iridis quadrantem, gallarum unc.i.caſiæ, coſti,folii,ſpicæ nardi,balauſtiorum,roſarum ſiccarũ, carpobalſami,ſingulorum ſextantem,myrrhæ drach. iiii. Contundito ac cribrato, & præillito capite ex uino auſtero inſpergito, maxime poſt balneum. Alius puluis inſperſilis Theodoſii,caput reſiccãs. Gallarum,balauſtiorum,ſingulorũ trientem, cyperi ſextãtem,ſpicæ nardi,folii,corticis thuris, corticis pinus, nardi celticæ,ſingulorum unc.i.iridis ſeſquiunciam. Contuſis ac cribratis utere. Alius ualde bonus. Iridis quadrantem,gallarum,roſarum ſiccarum,ſingulorum ſextantem,aluminis unc.i. Vtere uelut dictum in capite calidiore. Alius puluis ad caput humidum, à quo tum oculi,tum aliæ partes fluxione infeſtantur. Radicis pæoniæ unciam.i.aluminis ſciſsi unc.i. baccarum lauri drach.iiii.cyperi ſaxtantem,nardi celticæ ſemiſſem,contuſa cribrata inſperge. Hoc ego ſæpe expertus ſum. Puluis caput corroborans, facit & ad eos qui oculos aſsidua fluxione loborãtes habẽt. Florum mali punici ſatiui unc.i, gallarũ unc.i. cyperi, iridis,helenii,ſingulorũ trientem, ſeminis rutæ ſylueſtris,quod Harmala,& Beſaſa uocant, ſextantem. radicis chamæleonis nigri ſextãtem,carpobalſami unc. i.floris iunci odorati ſextantem, ariſtolochiæ, roſarũ ſiccarum,myrti ſiccæ,nardi celticæ, ſingulorum unciam.i.xylobalſami ſextantem,amomi,malicorii, ſtaphidis ſylueſtris ſingulorum unc.i. contuſis cribratis utere. Aliud ſmegma reſiccans omnigenas fluxiones,& præſertim acres,& ſubcraſſas,multo experimẽto comprobatum. Milii quadrantem,ladani ſextantẽ, floris iunci odorati ſeſquiũciam, ſeminis roſarum

ſicci ſeſquiunciam. aluminis liquidi ſextantem, ſpicæ nardi unc. i. ſinapis ſextantem, iridis, acaciæ, piperis, ſtaphidis ſylueſtris, ſingulorum ſextantem, coſti, folii, pyrethri, ſingulorum unc. i. calami, muſci quem ſphagnum ſiue hypnō uocant, ſingulorum ſeſquiunciam. nitri rubri lib. ii. Nitrum urito & aceto mulſo extinguito, & ad reliqua trita ammiſceto, ac utitor ita ut ſincipiti inſpergas, & paulatim affrices.

De Alopecia. Cap. LV.

Quem ad modum plantæ aliquæ ob humoris inopiam reſiccatæ corrumpuntur: Aliquæ uero ob humoris alieni ab ipſarum natura attractionem. Eodem modo & capilli, aut propter humorum ex quibus nutriri conſueuerunt inopiam, aut propter eorundem uitiationem corrumpi ſolent. Et propter inopiā quidem humorum, caluicies contingit: Propter uitiatos uero humores alopecia & ophiaſis, unum quidem ambæ ſecundum morboſam affectionem malum, nomina uero iuxta figuram habentes diuerſa. Serpenti enim ſimilis læſa capitis pars in ophiaſi apparet. Alopecia autem ſic appellata eſt, quoniam uulpibus frequenter accidit hæc affectio, uelut tradunt. Humorum igitur prauorum redundantia cauſſa eſt affectionis. Quales autem ſint hi, ex colore cutis capitis cognoſces. Si enim albidior eſt, pituitam: Si nigrior, bilē atram: Si pallidior, bilem flauam ſignificat. Et ſane redundantes uitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloe & colocynthide, aut per Galeni hieram ex colocynthide. Siquidem atræ bilis humor redundauerit, ueratro nigro ad ipſam ammixto. Si uero amara bilis, ſcammonia: Si pituita, ipſa per ſeipſam detur: Poſt totius corporis purgationem, pituitam per os ducere melius eſt, atque ita localibus auxiliis uti. Hæc autem diſcuſſoria uitiati humoris eſſe oportet, & eſſentiæ tenuium partium. Si uero ſupra hoc quod diſcutit

uitioſos humores,aptum fuerit pharmacum ad bonũ ſanguinem attrahendum,optimum ſanè tale fuerit. Porrò præraſo capite locum linteo confricare oporſtet,ac conſiderare.Si enim poſt modicam frictionem pars rubeſcit,affectionem ſanatu facilem putato.Si uero poſt multam frictionem rubeſcit,ſanatu difficilem. Deinde Thapſiam recentem tritam,uiribus ipſius larga aquæ ammixtione exolutis,illinere. Conſiderare autem oportet poſt thapſiæ illitionẽ,num ob uehementiam ultra quam cõuenit cutem rubefecerit.Hoc manifeſtum erit,ſi flauior colore euaſerit. Periculum eſt enim ne exuratur cutis,ſi nos ſæpe ipſa utamur. Proinde aut ad aliud mollius tranſire oportet.Aut ſi ipſa uti uelimus,uim ipſius exoluere, per cerati aut adipis ammixtionem: Animaduertas autem ne alopecia ulceretur,quod ſi fiat,anſerino adipe aut alio quodam tenuium partium illine.Adhibeantur autem hæc auxilia in aere calido,citra auram frigidã in ſole,hyeme uero in balneo.Ex reliquis porrò pharmacis huiuſcemodi affectionibus conuenientibus calidisſimũ eſt euphorbium:Minus autem ipſo calida eſt thapſia, poſt thapſiam uero ſinapi,& naſturtium; iuxta alium autem modum adarce: Deinde nitrum Berenicariũ. & ſulphur,& ſpuma nitri,& utrunque ueratrũ,& erucæ ſemen,& oleum laurinum,& alcionium utrunque, uſtum & non uſtum,& pix,& cedria, & radices calami ſepiarii,& cortex,ambo uſta.Et murinum ſtercus, & anſerinus adeps,& maxime urſinus ac hyenæ. Et amygdalæ amaræ totæ uſtæ,&uiperæ,pellis ac caput uſtum.Et fortibus quidem ex his ceratum liquidum ammiſce:Imbelliora uero oleo laurino aut pice liquida excipe.Et diuturnas ac ægre curabiles affectiones, per fortia curato,incipientes uero & curatu faciles,ꝑ debiliora. Critonis medicamenta ad alopecias.Pilorum urſi uſtorum,radicum calami uſtarum,adianti uſti,foliorum fici uſtorum,panniculi Cilicii,uſti ſingu-

lorum æquales partes adipe urſino & cedria excipe. Vſus autem tempore,loco foto & per fici folia con-fricto,ac per nitrum deterſo,pharmacum illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacam rectam in ſole cum aceto tritam,loco prius per nitrum præparato illine,& rarum linteum ſuperimpone,hoc præmadefacto loco tollendum eſt. Aliud. Alcyonium clarius ad lucernam exurito,& opobalſamo non adulterato extinguito,& cum eodem tritum illinito. Adhæret enim in totum,& non diſcedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure,ac utere cum aceto. Ad diuturnas autem alopecias egregie facit thapſiæ ſuccus cerato exceptus,ac loco impoſitus,ut nihil aliud facere ſatagas. Decedit enim ſumma ſuperficies, & ſinies effluit,& pili ſua ſponte enaſcuntur. Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere,& modico oleo addito illine. Aliud, ad alopecias & pilorum defluuium ac uitiligines, inueteratas. Buccina uſta cum oleo ueteri terito, ad ſtrigmentitiã craſſitudinem,& præraſo ac confricto loco illine. Inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepiadis. Spumæ nitri partes .ii. ſalis ammoniaci partem .i. hæc uſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiam craſſitudinem trita, illine & affrica,donec pharmacum in profundum penetret,alopecia prius leuiter conſcalpta ut locus pilis cõmode denſetur. & hoc bis per diem facimus. Aliud. Marrubium uiride tritum illine. Aliud. Perdicii herbæ uiridis foliis locum aſſidue confrica. Aliud. Sphœritidis,hoc eſt cupreſſi folia trita cum aceto adhibe. Aliud. Herinaceorũ marinorum teſtas uſtas cum melle illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellẽ, aut caput uſtum, adhibe cum melle. Aliud. Alcyonii drachmas .ii. ſulphuris uiui drach .i. muſcarum toſtarum ut reficentur, cyathos .ii. Muſcas per ſe terito,alcyonium uero urito,& ſulphur uſtum & contuſum ac cribratum cum aqua contere,& fel ſuillum &

acetum paulatim ſiccis affunde donec ſtrigmen toſtū fiat. Deinde axungiam à rotis curruum deraſam, & in manu emollitam, ut emplaſtri forma fiat, ammiſceto, & præraſis ac confrictis confidenter, uelut optimum, illine. Aliud. Herinacii terreſtris uſti cinis pice liquida exceptus, alopecias remouet. Aliud. Sorani, quo etiam Archigenes uſus eſt, & id uehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarificatam, ceparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle. Aut cum his confrica, & naſturtii ſemen, & muſcerdas, & piper, & ueratrum album, æquis portionibus cum aceto illine. Eſt enim ualde inſigne. Aliud. Archigenis. Rhois culinarii drachmas .iiii. ſinapis drachm .ii. cum aceto illine. Aliud. Cantharides uſtas, & tritas cum melle affrica. Aliud. Corii noui partem lanugino ſam, in æreo uaſe uſtam, cum oleo antiquo, aut melle, aut aceto tere ac illine. Cito pilos producit. Aliud. Cyclamini radicem uiridem tritam illine. Aut ſiccam uſtam adhibe. Aliud. Felis ſtercore cum ſinapi ac pipere, addito aceto utere. Aliud. Allium uſtum cum roſaceo illine. Aut betæ radicem eodem modo. Aliud. Vngulas aſini uſtas, aſphodeli radicem uſtam, alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo ueteri excipe, ac utere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drach. ii. muſcerdæ drachmam .i. aceto dilue ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonii uſti, cornu ceruini uſti, cyperi uſti ex toto, æquis portionibus utere cum aceto. Aut abrotonum uſtum cum oleo uetuſtisſimo adhibe. Ad alopecias & caluiciem ac pilorum raritatem ægre curabilem, in capite, in mento, & in ſuperciliis. Pilorum urſi unc. i. radicis calami quadrantem, filicis cum radice quadrantem, caſtanearum hiſpidi corticis, quadrantem. lanarum ſuccidarum pinguisſimarum ſexuncem, capita muſcarum, xxx. muſcas

quinque ſine capitibus. Omnia in nouam ollam coniecta, in furnum ponito ut exurantur. Deinde cinerem terito. Habeas autem in uino Aminæo prius trita, ladani unciam .i. folii malabathri unc.i. myrrhæ ſextantem. Et adiiciatur his olei ueteris ſextans, olei cedrini uncia .i. atque ita aridis inſperſis excipe. Deinde ubi linteolo alopeciam perfricueris, & leui ſcarificatione uſus fueris: Aut cepa, aut ſcilla, aut fici foliis exſcalpſeris, pharmacum ipſum illitum affrica. De cætero uero lotum rigido ac aſpero linteo confricato, & hoc modo illinendo uſque duos menſes progreditor. Quod ſi amplius in hac curatione perſeueraris, etiam caluiciem perſanabis. Aliud Oribaſii. Muſcerdarum unciam .i. ſtercoris cameli exuſti, ordei uſti, ſingulorum pugillum unum, foliorum lauri uſtorum manipulum unum, excipe ſorde ab axibus deraſa, hoc eſt, qui à rotis curruum deraditur.

De defluuio capillorum. Cap. LVI.

Eſt & alia capillorum affectio, quæ ex raritate cutis, & penuria eſſentiæ pilos generantis conſequitur. Quapropter etiam curatio hoc modo læſorum, non eundem ſcopum cum alopeciis habet. In alopeciis enim ſcopus eſt, ut uitiatus humor conſumatur. In his uero, ut habitus capitis corroboretur, & boni ſucci allatio procuretur, & cutis denſitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerunque his qui ægrotarunt accidere. Raro uero etiam citra morbum. Et plurimi ægrotantes citra pharmacum, per reficientem corpus uictum breui ſanati ſunt. Quare pharmaca in ipſis ſint quæ moderate cutem denſant, unà cum hoc ut non perfrigerent ipſam. Quæ enim ualde adſtringunt, omnino etiam frigefaciunt, & alimenti affluxum repellunt. Vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderate adſtringentia ammiſcere oportet humectantibus pharmacis, quale eſt

ladanum,& oleum lentiſcinum, quæ ex natura ſua adſtringunt & moderate calefaciunt. Itaque neque expertus ſum, neque mente cõcipere poſſum, aliud, præſtantius fore medicamentũ ad defluos pilos, eo quod ex ladano & lentiſcino oleo paratur. Si uero nõ affuerit lentiſcinum, crudo & immaturo oleo utendum eſt. Illud autem manifeſtum eſt, quod raſo capiti pharmacum craſſius adhibere oportet. Verum ad cutem de tenſo, liquidius. Quod ſi magnum fuerit pilorum defluuium, & conijectes magnam cutis capitis raritatẽ factam eſſe, oleum myrteum pro lentiſcino, ad ladanum ammiſcebis. Potes & ungentum nardinum ammiſcere in ætate frigida, & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum, ungentum illud diuitum fœminarum, ſpicatum appellatũ, & quod Salca appellatur. Quare his uel ſolis diuites uti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos utere hoc. Terram cimoliam ſolidiſsimam in uino auſtero macerato, addito merorum ſucco tanto quantum combibere poteſt, & ſemen hyoſciami tenuiſsime ſufficiente menſura adiicito, terito, ac paſtillos formato, eosq́; in umbra ſiccatos in fictili nouo reponito. Vſu uero expetente, aqua dilutos affricari iubeto. Deinde reſiccatos eluito, & per dies quinque rurſus illinito. Vtere hoc in capitibus calidioribus. Facit etiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectam uiridem unà cum radicibus in oleum omphacinum coniectam per plures dies inſolato, & oleo excolato utitor quotidie pro communi. Si uero non affuerit uiridis herba, ſiccam unà cum radicibus contuſam ac cribratam oleo ammiſce, ut ſtrigmentiam ſpiſſitudinem accipiat, & ubi per aliquot dies ſiueris, utere. Et minime uanum medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleonis nigri radices uino coctas craſſius capiti illine. Aliud. Sambucum uſtum, & cerato liqui-

diſsimo exceptum illine. Auget hoc pilos,& cutem denſat,& defluere non permittit. Sed & narcisſinum ungentum illitum pilos defluere non ſinit. Aliud. Ladanum & roſas in uino ueteri terito ac illinito. Cōſeruat enim pilos, eoſdemq; nigros facit. Aliud cōſeruans pilos: Idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum ſextar.i. uirgultorum myrti ſextar.i. ſeminis apii ſextar.i. adianti ſextarii dimidium. ladani tantundem, uini nigri ſextarios.v. Coquito ad perfectam diſſolutionem. Et ubi tertia pars reſtat, adiicito olei omphacini aut alicuius ungenti ſextar.ii. ac rurſus coquito. Poſtquàm autē bis aut ter ebulierit, expreſſum ac excolatum humorem diligenter reponito. Vſu uero expetente, in præraſis omnino utitor, bis per diem illinens ex eo capillos. Cæterum in pueris pulchros ac denſos pilos facit, nucis teſta uſta ac uino trita, & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad ſupercilia pilis denudata. Cap. LVII.

Vt ne defluant pili neque à ſuperciliis, neque alia corporis parte, melanthum uſtum & cum aqua tritū impone, ubi pilos emergere uolueris, præſertim uero in ſuperciliis. Aliud. Apes plurimas uſtas ac oleo ammixtas illine animaduerſione habita ne alium locum contingas, ubi pilos enaſci non oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine, quod ſi albos producere uoles pilos, cū aceto eundē terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos. Cap. LVIII.

Medicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt, ex auſteris ac acerbis compoſita magnopere lædunt. Non enim ſolum in ſuperficie, ſed etiam in profundo cutem alterant, uſque ad locum radicum pilorum. Detrimentum uero fœminis utentibus illic accidit, aliquando ad morbum comitialem, aut ſyderationem, aut ueternum, aut ſoporem profundiorem: Aliquando uero etiam deſtillationibus ægre ſolubilibus corripiuntur, ut tabes conſequatur. Et ſcio multas

fœminas mortuas eſſe, ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. Magis autem læduntur quæ frigidius temperamentum habent. Cæterum quæ citra læſionem adſtringentium pilos nigrefacere uolunt, cedria illinantur. Illinantur autem tribus uel quatuor horis ante balneum. Deinde lotæ confricentur. Oporret autem ipſam citra olei ammixtionem adhibere, in capitibus uehementi reſiccatione ac calefactione indigentibus. In aliis uero oleũ ammiſcendũ eſt. Nam unà cũ hoc quod conſumit humiditates, etiam pilos nigrefacit, & defluos corrigit, & nõ defluos habitiores efficit. Idẽ facit & pix liquida cũ oleo adhibita. At uero Archigenes pilos nigrefacientia ſic deſcribit. Radicis capparis corticem cũ lacte aſinino ad tertias coquito, & trita in noctẽ imponito, pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat, & imponito. A quam uero cocturæ affricato. Aliud. Quod intrinſecus in anemona nigrum eſt, cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis ſalicis ſuccum cum oleo affrica, ſumme denigrat. Aliud. Lapis Alabandicus ſiue Alabandinus uocatus, colore ſubnigricans cum fulgedine ac pelluciditate, quo mulieres ad ornatũ utũtur, tritus & cum uino nigro ac oleo omphacino affrictus, ſuperficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum punicum uiride immaturum accipe, & collũ eius diligenter reſera, quo id quod amputatum eſt, congruum operculum fiat. Deinde eiectis granis, & tenuibus membranis intus relictis, in uacuum mali calicem ſeſami illoti drach. iiii. iniice, & thuris tantundem, utriſque uiciſſim locatis donec impleatur. & tunc propriũ operculum impone, & luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Poſtea uero, lutum aut fermẽtum adime, ipſum uero malum punicum leuiſſime tere, & in uitreo uaſe repone. Deinde præfricto ac reſiccato capite modicum de pharmaco ad paucum

oleum ammiſce, ac pilos illine. Et hoc quinquies repete, hoc etiam criſpos ipſos facit. Quidam pro ſeſamo ac thure, nigellæ ac gallarum contuſarum, ſingulorum drachm. quatuor, in mali punici calicem coniiciunt. Aliud quod pilos denigrat, ac criſpos facit. Oportet autem per terram cimoliam pilos confricare, & tunc tingere. Præſtat quoque caput præraſum eſſe, & craſſiore medicamento illinere, uitata fronte & omnibus uicinis partibus. In multis celebre factum eſt, & eſt ualde neceſſarium. Sulphuris fullonici, atramenti ſutorii, gallarum, calcis uiuæ, ſpumæ argenti, ſingulorum ſextantem. ferruginis unc. i. Singula ſeorſim terito, & cum aqua ad ungẽti formam reducito, ac confidenter utitor nihil ueritus calcem. Non enim urit, eo quod uis ipſius à reliquis eſt oppreſſa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum. Denigrat pilos ad miraculum uſque. Foliorum fici nigræ, foliorum uitis nigræ, foliorum mori, ſingulorum lib. i. Omnia in aqua pluuiali per diem unum macera, deinde diligenter coque, & præraſis pilis impone. Aut ſi hoc nolueris radicibus pilorum liquidius illine.
Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fecis uini, foliorum adianti, ſingulorum ſexuncem, uini è uinaceis expreſſi (quod loram uocant) ſextar. iii. Omnia in uas æreum ſtanno obductum coniice, & ad tertias coque. Deinde excola, & in alio uaſe paruo ad mellis conſiſtentiam coque & ad hæc ungenti Mendeſii, aut alterius huiuſcemodi, parem menſuram adde, & conquaſſata repone, & hoc quotidie utere. Sit autem plumbum potius quàm ſtamnum, id metallum quo æneum uas obducitur. Aliud quod à canis præſeruat. Colocynthidem ſyluestrem perforato, & interna probe repurgato. Deinde ipſam oleo expleto, & integrum hyoſciami albi ſemen adiicito,

& per diem unam ſinito. Et hoc per annum ſemel cõmode illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementum ferri & plumbum in aceto coquito, donec tertia pars reſtiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abſtineto.

Vt fului pilli fiant. Cap. LIX.

Fuluos pilos faciunt lupini crudi, & nitrum cum aqua illitum. loti arboris ramentorum decoctum. Liguſtri folia trita cum herbæ lanariæ ſucco impoſita. Fex uini ueteris uſta, & cum oleo balanino trita, ut iuſtam ſpisſitudinem habeat. Hoc ubi dormitum ire uoles illine, & mane flaui erunt.

Vt albi pili fiant. Cap. LX.

Hirundinis fimũ cum felle taurino tritum illine, & albi euadent. Aliud. Verbaſci albi florẽ urito, & aceto extinguito, & ad ſmegma ammixto utitor.

Vt criſpi pili fiant. Cap. LXI.

Spumam ſalis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpaſi ſuccum illine, & manebunt criſpi ac nigri. Aliud. Aſphodeli radices urito, & tritis cum uino utitor. Aliud. Semen lini uino maceratum modice coquito ac excolato, & ad ſuccum oui candidum ammiſceto, & ex eo ueſperi pilos confricato ac caput obligato. Poſtera uero die in balneo abluito, & hoc ſæpe facito. Verum in his qui caput habent quod facile perfrigeratur, in balneo illinito, & illa die non abluito. Aliud celebre. Nucem pineam integram uiridem bonam unam, iridis ſcrupu. xii. myrti unc. i. baccarum myrti unc. i. polytrichi ſeſquiunciam, ladani ſextantem, gallarum unciam. i. maſtiches æthiopicæ unc. i. pampinorum uitis ſextantem, lachrymæ palmæ arboris ſcrup. xii. adipis urſini ſcrup. xii. ſeminis betæ ſcrup. xii. rhois coriarii ſcrup. vi. aluminis ſcisſi ſcrup. vi. olei omphacini ſextar. iii. ſucci artemiſiæ, ſucci ſerapiadis triteſticularis, ſucci polytrichi, ſucci aſphodeli, ſucci anagallidos, ſing. quadrantẽ. Miſce ac utere.

De his quæ pilos corrumpunt. Cap. LXII.

Eorum quæ pilos corrumpunt tres ſunt differẽtiæ. Nam quædam proprie pſilothra appellantur, quædã attenuatoria, quædam omnino ipſos extirpantia. Quæ igitur ipſos penitus extirpant, periculoſi uſus ſunt. Aliquando enim non ſolum illitas partes corporis, de cætero penitus depiles reddunt, ſed & uſq; ad caput & mentum, ſuperciliaq́; ac palpebras, nuditas pilorum procedit. At uero attenuatoria & pſilothra minime periculoſum uſum habent.

Quæ pilos extirpant. Cap. LXIII.

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putre factum, ranarum in arundinetis degentium ſanies, teſtudinis marinæ ſanguis, uitis albæ lachryma, lachryma hederæ itemq́; bryoniæ, ſcolopendra marina, ſtellæ marinæ. His ammiſcetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod inſulſum appellatur: Item Alcyonia & ſandaracha, & his ſimilia. Aliud. Vrticæ ſylueſtris ſemen cum oleo tritum fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enaſci facit, aliquando uero etiam eos qui ſunt, extirpat, uitis lachryma cum oleo illita, & humor qui ex uiridi ſarmento dum uritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum.i. uini & olei ſingulorũ cyathum.i. miſce, & illine in balneo: Et ubi modicum ſudaueris, & deinde per ſtrigilem confricueris reperies pilos in ſtrigile. Qui uero poſt dies quadraginta exorientur, lanuginoſi erunt. Aliud. Aſellorum ſub hydriis ſtabulantium drachm.xii. ſandarachæ drach.iiii. calcis uiuæ drach.viii. auripigmenti drach.viii. lixiuii ex ligni ficulnei cinere excolati heminas.ii. aceti cochlearium.ii. Omnia unita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollunt: Et utere in balneo uelut dictum eſt. Aliud. Bugloſſi & ſemper uiui ſuccum, æquis portionibus cum ſtercore hircino terito, & uitrea tabella excepta denſari ſinito, ac utitor

in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuſo unito, & in balneo ungito ex hoc: itéq; citra balneum quotidie, & paulatim pili corrũpẽtur.

Pſilothra pilorum. Cap. LXIIII.

Ex his quæ pilis denudant, & pſilothra appellantur, utile eſt lixiuium, & auripigmentum, & ſandaracha, & calx uiua. Manifeſtum eſt autem uehementiam ipſorum frangi, debiliorum & liquidorum ammixtione, ptiſanæ inquam aut oryzæ ſucci. Crito itaque tale pſilothrum in libris de ornatu deſcribit. Calcis uiuæ partes .ii. auripigmenti partem .i. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptiſanæ ſucco affuſo terito, & ubi nigra facta fuerint, in balneo illini iubeto. Hoc ſtatim corpus glabrum facit, & pilis enaſcens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptiſanam, ſimul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primum calcem ammiſceto ſufficientem, & pro ut moris eſt agitato: Et ubi diſſoluta fuerit, auripigmenti unc. i. inſpergito, unito, & myrrhæ tenuiſſime tritæ unc. i. maſtiches unc. i. punicis torrefacti drac. iiii. opobalſami cochlearia .ii. adiicito. Aliud. Sandaracham cum hyoſcyami ſucco tritam illine. Aliud. Fructus fici ſylueſtris ſexuncem, & foliorum eius ſexuncem, herinacium terreſtrem integrum uiuum. ſucci aconiti, hoc eſt, iridis ſylueſtris lib. i. ueratri nigri lib. i. fecis uini uſtæ lib. i. caricarum pinguium nigrarum, lib. i. auripigmenti auricoloris trientem, coſti trientẽ, caſiæ trientẽ, carpobalſami trientem, olei ſextarium unum. Omnia contuſa cum herinacio terreſtri uiuo, in duplici uaſe cum aqua coquito. Sint autem aquæ marinæ lib. v. donec aqua fuerit cõſumpta. Et ab igne ablata per triduum ſinito, & ubi ſedata fuerint excolato, ac utere oleo in prima balnei domo antequam ſudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant. Cap. LXV.

His quæ pilos attenuant uti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. Sunt autem talia exterſoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quem admodum autem in omuibus aliis medicamentis differentia ſecundum exceſſum, & defectum eſt, ita etiam in exterſoriis. Ordei itaq; farina & fabarum, & erui, ſpumaq; nitri ac nitrum, moderatiorem uim habent. Quæ uero his fortiora ſunt, in his qui duros ac magnos pilos habent cõueniunt. Quale eſt nitrum uſtũ, & nitri ſpuma, & aphrolitrum, & teſtæ calainæ. Item ſepiæ teſta uſta ac non uſta, & fictilium ac clibani teſtæ, & pumex uſtus ac non uſtus, & muricum ac purpurarum ac reliquorum oſtreorum teſtæ, alcymiaq; ac herbæ lanariæ radix. Veratrum item utrunque, & bryoniæ radix ac dracunculi, ariſtolochiaq; ac panacis radix, & canchry ac huiuſcemodi. Quod ſi odorata hæc facere uolueris, cyperum, & melilotum, & roſas ſiccas, & iunci odorati florem & iridem, & meliſſophyllum, ammiſcebis. Diuitibus uero nardum celticam & indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & coſtum. Attenuat etiam pilos cinis ſarmentorum uitis, & ficulneus, & ex tithymalis, tritus, & in balneo affrictus. Et ab ex uſtis uinaceis cinis, & alumen ſciſſum, & ſtercus caninum ſiccum.
Aliud ſmegma illuſtrans cutem, & pilos lanuginoſos faciens, ualde bonum. Mora crudisſima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adſeruato, ac utitor. Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimento conſtans. Punicis coſti, teſtarum ſepiæ uſtarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus utere confidenter. Alius. Teſtarum purpurarum uſtarum ſextantẽ, alcyonii ſextantẽ, nitri beſſem, cimoliæ beſſem, punicis unc. i. oĩa toſta terito; & utitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo uſi ſumus in cubicularia. Calcis uiuæ ex marmore factæ libr. i. auripigmenti un. i. ſtaphidis ſylueſtris, cymoliæ teſtarum ſepiæ, radi

tis bryoniæ ſiccæ,aluminis ſciſsi. ſingulorum drach. iiii.ceruſæ unc.i.ſampſuchi,aloes,ueratri nigri,ſingulorum ſcrup.vi.Contuſis ac cribratis utere, iniiciens ex eo in familiare pſilothrum drach. iiii.& ouorum candida.iii.Deinde pſilothrum ablue,& rurſus ſiccū affrica,& quotidie in balneo hoc utantur.Aliud ſinegma attenuatorium,& lanuginem producens. Farinæ fabarum,pumicis,ſimilaginis,ſpumæ nitri albæ,ſingulorum chœnices atticas.ii.fœniculi cum ptiſana cocti & poſtea aceto mulſo eloti ac ſiccati,tuſiq; ac cribrati chœnices.ii.ſaponis gallici lib.ii. Saponem reliquis antea tritis ammiſce, ac manibus ſubige,& utere.

De furfuribus ſiue porregine.Ca.LXVI.

Quibuſdam ſe ſcalpentibus,furfuribus ſimilia ſæpe ex capitis cute decidunt.Contingit autem hæc affectio à uitioſis ſeroſis humoribus, quos conſumere ſcopus eſt in eius curatione.Itaque diſcuſſoria ac extерſoria adhibenda ſunt pharmaca,ubi per purgatorium medicamentum prius totum corpus euacuauerimus,ſi uitiatis humoribus fuerit refertum. Quidam etiam aliqua adſtringentia ad diſcuſſoria ammiſcuerunt,quo per ipſa affecta pars corroboretur,ut ne facile in ſeipſam ſuſcipiat influentes ſeroſos humores, ſed reſiſtat eosq; repellat,ueluti eſt ſutorium atramentum,& ſimilia Deterget itaque furfures in capite: Cimolia cum betæ ſucco aut fœnigræci,aut utriſque ſimul ammixtis. Aliud.Fabam unà cum cortice molito,& cum betæ ſucco utitor.Aliud.Furfurum dimidiam chœnicem in aquæ ſextar.i. macerato, deinde diu manibus terito,& ſuccum excolato, & ad ipſum aceti heminam dimidiam addito,& ad ſpisſitudinem coquito,& ſic affricato.Deinde betæ,aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ,ſulphuris uiui,æquales portiones terito cum aceto,& affrica in balneo,& calida aqua ablue,& illine non ſolum in balneo,ſed etiam citra balneum.

Aliud.

Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pars portiones terito & illinito. Hoc multo experimento conſtat. Aliud. Cucumeris ſyluestris radicem coquito, & decocto utitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, præ omnibus inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare uoles, ſic facito. Cimoliæ ſexuncem, nitri quincuncem, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris ſylueſtris ſextantem, bryoniæ ſextantem. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, ſingulorum unc. i. Aliud. Cimoliæ lib. ii. nitri, bryoniæ, corticis radicis cucumeris ſylueſtris ſicci, farinæ fabarum ſingulorum lib. i. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, ſingulorum ſextarii dimidium. Singula ſeorſim leuisſime terito, menſurato ac unitis utitor in balneo. Archigenes dicit, ad furfures farinam fœni græci, & nitrum, & cimoliam, cum betæ ſucco affrica, & fel bubulum aut ſuillum addito aceto illine. Deinde poſt horam ablue, & atramento ſutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine. Aut cuminum, & myrobalanum, & fabaceam farinam, æquis portionibus cum aqua lixiuii terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. Poſtquam uero reſiccati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluam ſylueſtrem in aqua marina donec decima pars ſuperſit terito & affricato. Aut nitrum & pumicem, & fecem uini, pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri, & atramentum ſutorium, æquis partibus cum uino adhibe, ter aut quater in menſe. Hoc adeo efficax eſt, ut nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſcillam aſſato, & ubi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccum oleo amixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens, uelut ſunt tubera, fungi, bulbi, legumina, & carnes bubulæ ac ſimiles. Sin autem quæ ingeruntur uentri commoda, concoctu facilia, & mel

cibis addatur. Ad intinctus confert acetum cum ſa-
pa. Condimentum ſit cuminum, apium, fœniculum,
aliorum parcus ſit uſus. Et maxime ab omnibus bel-
lariis abſtinendum eſt. Vinum utile eſt tenue & album.
Iucunditatis tamen gratia etiam uinum dulce & uinū
mulſum permittitur. Ex fructibus uua arefacta opti-
ma eſt, deinde ficus ante cibum. Poſtea malum puni-
cum poſt omnem cibum. Et amygdalæ uirides com-
modæ ſunt ante cibum. Et bonæ concoctionis potiſſi
ma ratio habēda eſt. Deambulationes lenes plurimæ
mane ac ueſperi optimæ ſunt. frigidæ lotio balneis
præſtat. Verum in calida ſe lauanti incommoda eſt
multa in aere conuerſatio. Et capitis perfuſio ſoliis
melior eſt. Et poſt hæc large perfrigidam refrigera.
Dormire ad ſatietatem commodum eſt. Ab ira & in-
dignatione, inſolationeq; ac uehementi frigore abſti-
neant, itemq; ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari. Cap. LXVII.

Pediculorum generatio quibuſdam aceruatim in
capite contingit, multis humoribus moderate calidis
in profundo cutis collectis, ubi etiam pediculos gene
rari contingit, non in ſuperficie cutis, in qua furfures
conſiſtunt. Itaque pharmaca ipſorum neceſſarium eſt
ſiccantia eſſe, & quæ magis ex profundo attrahere ac
euacuare poſſunt. Lupinos igitur in aqua coquito, &
decoctum ipſornm affricare iubeto. Aut myricæ deco
cto, aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto per
fundito. Aut hederæ ſuccū melle mixtū illinito. Aut
perdicii ſuccū, dormitū eunti illinito. Aliud ad pedicu
los capitis, ac totius corporis. Liguſtri florem cū ui-
no tritum, capiti ac toti corpori affrica, ubi dormitum
ire uolet. Aut ſtaphidis ſylueſtris partes .ii. ſandarachę
& nitri, utriuſque partē .i. adhibe cum aceto. Aut rhoē
culinariū cū oleo tritum illine. Aut alumine cū oleo
trito utere. Aut ueratrum album, & ſtaphidē ſylueſtrē,
ac nitrum, æquis portionibus cū oleo trita, in balneo

adhibe. Aut rumicis ſyluestris radice cum oleo in bal-
neo utere. Aut modico pipere cum multo oleo ute-
re. Aut oleum laurinum aut raphaninum illine. Si ue-
ro pili denudati ſunt, ſtaphide ſyluestri cum aceto & oleo utere. Aut alumine liquido cum oleo. Prodeſt item ipſis potus allii drachmarum duarum, cũ origani triti drachma una ex aqua mulſa.

De achoribus & reliquis puſtulis capitis. Cap. LXVIII.

Vlcuſculum quod achor Græcis appellatur in capitis cute conſiſtit, tenuia foramina habens, per quæ tenuis ſanies effluit mediocriter uiſcoſa. Similis aũt eſt ipſi alia affectio, quæ Coriõ, hoc eſt, fauus appellatur. Quæ quia foramina maiora habet, humores melli ſimiles continentia Meliceris uocatur, hoc eſt, fauus mellis. Proinde ſcopus in his eſt ut humores affectionem facientes euacuemus. Si uero adhuc influxerint, ut prius influxionem impediamus, euacuato primum corpore per purgatorium medicamentũ, initio ſumpto à uenæ ſectione, ſi æger ferre poteſt. Deinde purgatorio utimur ſero lactis præparato ex aqua mulſa, ammixtis ad ipſum epithymi drachm. iii. Relata eſt autem feri præparatio Sermonis ſecundi capite nonageſimoſexto. Si uero intempeſtiuus eſt lactis uſus colocyntyidem perfectam accipe, & ſemen eiice, & in ipſam tomentum ſiue pulpam adhuc habentem, ſapam aut uinum mulſum infunde, & per diem ac noctẽ macerari ſine, & poſtea calefactum exhibe. Deinde uero etiam caput purgandum eſt per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipſis ſecantia & diſcuſſoria medicamenta, eo quod uiſcoſus eſt humor qui affectionem generat. At uero incipientes achoras, ubi totum corpus ſuperfluitatibus caruerit, per adſtringentia ac repellentia curabis. Talia autem ſunt myrti, & pini cortex, & rubi folia impoſita, plantago impoſita, oleæ

ſylueſtris ſuccus affrictus,ſalicis folia & flos impoſita,
ſimiliter polygonum. Quædam uero prohibent ne
achores augeſcant,ſimul reprimentia quod influit,ſi-
mulq; concoquentia ac diſcutientia quod iam conti-
netur,ut quæ mixtas uires habent,quibus ſanè poſt
principium uti oportet.Tale eſt oleum myrteum &
roſaceum & lentiſcinum,rubi ſuccus cum oleo, por-
tulacæ ſuccus cum oleo,ladanum cum uino illitum,
liguſtrum &lentes.Quædam uero antiquis & mode-
ratis auxiliantur,diſcutientia & extergentia citra ſenſi
bilem caliditatem,non tamen aliquid irritans haben-
tia. Quibus utendum eſt maxime ubi dolor aliquis cũ
achoribus affuerit.Sed & in his à debilioribus initiũ
facere conuenit. Cimolia igitur ad hanc rem apta
eſt,& Cretica ac Samia terra,pompholyx item ac ſpo
diũ,& ſpuma argenti & Cadmia tenera, & adiantum
cum roſaceo illitum,& fœni græci decoctum affrictũ,
& malua trita cum loliacea farina impoſita. Aut me-
lilotum cum farina fœni græci ex uino impoſitum.
Item cicerum decoctum,&ipſum cicer coctum impo
ſitũ,nuces rancidæ cõmãſæ ac illitæ,quod ſi his nihil
effeceris,ſiccum ex charta pharmacum illine cum ace
to.Si uero acrius tibi uideatur ſpumam argenti pari
portione adde.Si uero non affuerit ſiccum pharmacũ
ex charta,chartam ure,& cinerem eius aceto ſubige
ac utere in his qui duram carnem habent. Quædam
porrò uehementè adeo uim habent,ut ualde craſſos
ac uiſcoſos humores euacuare posſint,ipſosq; diſſol
uere achoras,etiamſi iam in ſcirrum indurati fuerint.
Talia ſunt chalcitis,fex uini uſta,ſandaracha, & calx.
Acetum autem fortisſimum eſt omni tempore ad
achoras,& diſcutiens & repellens.Sit autem accerri-
mum.Diſcutit etiam optime lilii radix affricta,& thus
cum aqua & nitro,& lupinorum amarorum decoctũ
affrictum,& cucumeris ſylueſtris radix cocta,& fici fo
lia cum aceto trita,bulbi cum nitro affricti, rutæ folia

impoſita;farina fœni græci cum nitro affricta;thus cũ aceto illitum, malicorium cum laurino oleo illitum, allium cum cauliculo uſtum,ac cinere cũ oleo illito. Hoc ualde bonum eſt.. Aliud.Mulier quædam nuces regias mandebat,& puero achoras habenti imponebat,& ſanatus eſt. Aliud.Radices anchuſæ uſtas, ac cum oleo ad ſtrigmenti ſpisſitudinẽ tritas,illine cũ penna,& ſanabis. Aliud.Thymum urito,& cinerẽ cum uino & oleo ſubactum illinito. Aliud.Cneſtrũ quam in Alexandria liparona uocant urito, & cinerẽ cum uino tritum illinito. Aliud.Buccinarũ uſtarum cinerem cum aqua adhibeto.Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolum ad achoras,ſed etiam ad omnem papularum eruptionem.Quod ſi incideris in achoras inflammatos & dolentes,dolorem prius liquido medicamento concoctorio mollienteq; ac leni mitigabis, quale eſt parhygrũ,& omnia ad ſedem parata,& quæ ad carcinomata deſcripta ſunt.Farinam itaque fabaceam uino madefactam ac tritam,ut emplaſtri formã acquirat imponito.Facit & ad feruentiora & agreſtia in capite puſtularꝶ genera.Aliud ad maximos & inflãmatos dolores,leniens,dolorem eximens ac percurans. Collyrium quod aſter appellatur, aut aliquod ex Libianis appellatis, aut conſimile quoddam cum modico hyoſcyami ſucco terito,& adiecta ſapa ac roſaceo illinito. Alia pinguis compoſitio,ad achoras, puſtulas,papulas feruidas,intertrigines.Eſt &ad ſedẽ bona.Spumæ argenti drachm.viii.foliorum rutæ tenerorum drach.xxv.Aceto dilue,& roſaceo aut myrteo excepta pennis illine. Hoc magno experimento nobis conſtat. Alia ſimilis. Spumæ argenti drach. iiii. ceruſæ drach.vi. ſulphuris uiui drachm.iiii. ceræ drach.iiii.roſacei aut myrtei quantum ſatis eſt,ut liquidi cerati ſpisſitudinem accipiat. Liquida ſiccis affunde,&unitis utere.Hęc ad totius corporis puſtulas commoda eſt. Alia ad humidos achoras.Ladani

drachm.viii.ceruſæ tantundem,ſulphuris uiui drach. viii.utere cum uino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani,baccarum myrti nigrarum, ſpumæ argẽti,ſulphuris uiui,ſeminis hyoſcyami,malicorii,æquas portiones terito,& uino ac myrteo,aut roſaceo oleo affuſo utitor. Aliud ad feruidas,ſanioſas & impetiginoſas papulas. Verbenacæ ſupinæ drachm.viii.acaciæ drach.viii.myrræ drach.ii.uino auſtero trita illine. Aliud. Facit & ad eas quæ in mento ſunt. Baccarum myrti,malicorii,atramenti ſutorii, ſpumæ argenti,æquales partes tritas cum uino & oleo myrteo adhibe. Emplaſtrũ ad achoras uetuſtiſſimos. Reſinæ pinus ſiccę,cerę,adipis ſuilli,aut bubuli,æquas portiones ſimul liquatas in aquam excolato,& diutius manibus emollitis utitor. Aliud. Quo uſus eſt Ægyptius in Palladio Magiſtriano in Alexandria,ubi medicorum auxilia fruſtra tentaſſet. Colophoniæ ſemiſſem, ammoniaci thymiamatis ſextantem, galbani ſcru.iiii. opopanacis ſcrup.iii.olei drach.iiii. maſtiches, ceræ, ſingulorum unc.i.reſinæ pinus lignoſæ drach.iiii.æruginis ſcrup.iiii. Quod ſi magna affuerit acrimonia,æruginem ne adiicias. Hoc abſceſſus diſcutit & iam ruptos euacuat ac ſanat.

Ad capitis ſcabriciem. Cap. LXIX.

Rutam & alumen terito cum melle,& præraſis pilis illine. Aliud. Sulphur uiuum & ſtaphidem ſylueſtrem terito,& picis ſero ammixto illinito.

Ad parua & denſa ac rubicunda capitis ulcuſcula. Cap. LXX.

In paruis ac denſis & rubicundis capitis ulcuſculis, mammarum papillis ſimilibus,à quibus etiam ſanies effluit,caput radito,& ſemen lini tritum ac melle ſubactum imponito. Aut conchylium urito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplaſtrnm è lolio imponito. Et ubi euacuati fuerint humores hoc ſublato myrſinatum appellatum imponito. Cæterum ad rubicundas

papulas in capite,ceruſam cum laurino illine. Aut pini corticem cum cerato. Aut teſtam clibani cum aceto aut uino. Aut betam coctam impone. Aut betæ ſuccum ad ceratum roſaceum quantum eius admittit adiice & impone.

Reſiccantia & cicatricem inducentia achoribus. Cap. LXXI.

Spumæ argenti drachm.xxi. calcis uiuæ tantundem, aceti unc. i. roſacei tantundem, utere. Aliud ualde bonum,quod humida ulcera reſiccat,& cicatrice includit. Spumæ argenti,ceruſſæ,ordei uſti, æquales partes cum roſaceo aut myrteo illine. Emplaſtrum melinum,reſiccans omnem fluxionem,& cicatricem inducens,præſertim in antiquis ulceribus.Spumæ argēti,ceruſæ,ſalis foſſilis,ſing.lib.i. aluminis ſciſſi ſemiſſem,atramenti ſutorii ſemiſſem,olei lib.ii.aceti ſextar.i. oleum,ſpumam argenti,& ſalem,ac ceruſam coquito, ſingula per ſe & ſimul leuisſime trita. Vbi uero non amplius inquinauerint,alumen & atramentum aceto diluta,ad pharmacum ab igne ablatum & aliquo modo frigefactum paulatim adiicito, unito, & in mortarium diffundito,& probe mollito, utitor.

Smegmata ad achoras, furfures,aſperitates,ac ſcabriciem. Cap. LXXII.

Quod ſi in declinatione fuerit affectio, & omnino ad cicatricem uergat,ad totam affectionem eradiandum huiuſmodi ſmegmatis in balneo utendum eſt. Terræ Cimoliæ lib.ii.nitri rubri tantundem,myrobalani lib.i.myrrhæ,iridis,piperis,ſingulorum unc.i.nardi celticæ,coſti,caſiæ, ſingulorum unc.i. contundito, cribrato,ac uitor in balneo.

De aurium affectionibus. Cap. LXXIII.

Aurium dolores fiunt,tum ob frigiditatem à uentis inductā, aut à frigidis aquis,aut iiſdem medicatis, in quibus homines ſe lauant: tū ob inflāmationē cutis in meatu,aut nerui auditorii in ꝓfundo. Fit etiā dolor

propter ſpiritum flatuoſum, qui tranſitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate. Ca.LXXIIII.

Dolores itaq; à ſola frigiditate obortos, calefaci-entia quàm celerrime curant. Cepa igitus aut allium in oleo feruefactũ frigiditates omnes ſanat. Ego uero euphorbio modico ad multum oleũ ammixto utor. Aut pipere exactsiſime trito cũ uino & oleo. Prodeſt & amaracinũ, & optimum nardinum, & laurinũ. Sed & ruta in oleo dulcisſimo cocta magnifice facit.

Ad dolores ex aqua medicata. Cap.LXXV.

Quum medicata aqua circa auditorium meatum continetur, oleum asſidue infundere conuenit, ita ut aurem eluamus, & per mollem lanã detergeamus, & deinde rurſus infundamus. Magnopere uero ipſos mitigat oui candidum cum lacte muliebri tepidum infuſum. Omnia enim quæ adhibẽtur moderate calida ſunt. Prodeſt ipſis & anſerinus adeps. Sed & exuctio per os aquam attrahit. Aut per arundinem, uelut per aquæfuſorium inſtrumentum (ſiphonem Græci di-cunt) exuctione facta, ceparum ſuccum cum anſerino adipe inſtilla. Valde enim mitigat. Si uero quis uno pede auri affectæ proximo exiliat, inclinans quodam modo ſeipſum, aquam facile exernit.

Ad dolores aurium ob humorum crasſitu dinem. Cap. LXXVI.

Si dolor auris cum capitis grauitate obortus fue-rit, crasſi & pituitoſi humores cauſa doloris exiſtunt. Dinotio autem ex prægreſſa diæta tibi continget. Nitrum igitur ac ſpumam nitri auricularibus pharmacis miſcebis. Veratrum item album ac nigrum, & amyg-dalas amaras, & ex ariſtolochiis eam quæ ad manum eſt, & cucumeris ſylueſtris ac bryoniæ radicem, & centaurii magni radicem, & parui comã & iridem, & caſ-ſiam. Et in ſumma, omnia amara citra mordacitatem ac meleſtiã meatus purgant & extergent, & craſſos humores impactos ſecant.

Ad aurium ſordes. Cap. LXXVII.

Ad aurium ſordes ungeutum nardinum tepidum inſtilla, & ſequenti die per ſpecilli concauum eas quæ expoſitæ magis ſunt expurga, & rurſus nardinū infunde. Si uero locus durus fuerit, aut etiam ſordes duræ, nitrum torrefactum ac leuisſime tritum in aurē inſperge, & acetū calidū inſtilla, & appoſita lana pernoctare ſine. Poſtera uero die, aqua & oleo calefactis elue.

De ſonitu aurium. Cap. LXXVIII.

Sonitus in auribus plerunque ex flatuoſo ſpiritu generātur. Fiunt etiam aliquando ob ſenſus auditus ſubtilitatem, ex euaporationibus. Dinotio contingit tibi primum ex temperatura & habitu hominis. Deinde etiam ex omni prægreſſa diæta. Sed & ex eo quod aut paulatim, aut aceruatim fit ſonitus, inuenire datur affectionem. Quin & ex eo quod hoc ſonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuo permanet, affectio cognoſcitur. Exacta uero dinotio hæc à te fiat. Si enim quis putet à ſpiritu flatuoſo exitum non habente, ſonitum fieri, & ſecantia ac attenuantia adhibeat, & nihil proficiat unà cum hoc quod etiam his quæ pituitam per os ducunt utatur. Tunc ſanè ob auditus ſubtilitatem, ſonitum fieri coniectet. Ego uero in talibus ammiſceo ex his quæ ſenſum ſtupefaciunt, uelut eſt mandragoræ ſuccus, & opium paucisſimum. Aut oleum in quo inteſtina terræ cocta ſunt infundo. At uero ad ſonitus ob flatuoſum ſpiritum generatos, talia commoda ſunt. Apollonii ad ſonitus ac bombos & ſibilos derepente fientes. Acetum acerrimū calefactum inſtilla. Aut acetum cum roſaceo calefactum inſtilla. Si uero perſeuerarint, cuminum, rutam, anethum & nigellam, cum aceto coquito, & roſaceo adiecto utitor. Aut colocynthidis medullam in oleo coquito, & oleum infundito. Si uero adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus, & attenuatoriis ac diſcuſſoriis utere, quæ pau-

lo antea deſcripta ſunt ad eos qui ob humorum craſſitudinem aures dolent, ita ut ſingula cum aceto coquas, & mel addas. Facit autem ad inueteratos ſonitus, caſtorium & ſpica nardi, æquis portionibus cum aceto & roſaceo. Aliud ad ſonitus diuturnos. Herbæ lanariæ, croci, caſtorii, ueratri albi, æquales partes tere cum aceto, & informa paſtillos, & utere cum uino. Cæterum ad ſonitus ex morbo, fomento per abſinthii decoctum adhibito, acetum cum roſaceo infunde, aut raphani ſuccum cum roſaceo. Aut aloem optimam cum uino mulſo. Si uero adhuc perſeuerarint, ueratro nigro cum aceto cocto utere.

Ad auditus difficultatē ac ſurditates. Cap. LXXIX.

Qui difficulter audiunt, per hieram ex aloe, aut per catapotia ex colocynthide purgandi ſunt, & pituita p os detrahenda eſt, & caput omni modo reſiccandum ac corroborandum. Vtendum eſt & attenuatoria diæta. In ipſam uero aurem immittenda ſunt pharmaca quæ findunt ac ſecant, & attenuant uiſcoſos ac craſſos humores. Quorum ſylua iam antea relata eſt in his qui ob humorum craſſitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem auditum, Apollonii. Ad audiendi difficultatem derepente obortam, & ex capitis dolore, abſinthium cum aqua in olla coctum per arundinem pro fomento adhibe, ita ut alteram arundinis partem cauitati auris adaptes, alteram uero foramini operculi ollæ inſeras, quo uapor qui exhalat ad auditorium meatum allabatur. Aliud. Baccas lauri aut folia in aqua coquito & ſimiliter utere, aut origanum, aut hyſſopum eodem modo, aut aquam marinam cum aceto ſimiliter. Eſt & hoc optimum, urinam tauri, aut bouis, tertia aceti parte addita, pro fomento adhibeto. Item myrtum contuſum ſimiliter coctum adhibeto. At uero circulū ex lana auri circūdare oportet ut ne loci uicini amburantur. Elotiones porrò his conueniunt, acetum acre album, cum pari aquæ menſura,

& nitro leuiſsime trito calefactum infunde per multos dies. Et poſtea aqua calida elue, atque ſic ſubſcripta infunde. Quæ auribus in auditus grauitate infundantur. Porri ſuccum irino ungento ammixto infunde. Veratri nigri radicem cum aceto tritam, & melle exceptam, in aurem inde, & per dies quinque ſine. Capræ recens mactatæ cornu urina eiuſdem exple, ea maxime quæ in ueſica ipſius reperitur, aut alia aſſeruata, & cornu in fumum ad dies nouem ſuſpende, ac utere. Clauos caligarum ueterum numero centum, in uino Aminæo ad dies ſeptem macerato, & donec ſepties ebulliant coquito, excolato, & adſeruato, & uſus tẽpore quantum ſatis eſt calefactum infundito. Hoc uſus ego ſurdum curaui. Aliud. Aſphodeli radicem in oleo coctam adhibe. Hoc etiam inueteratam audiendi difficultatem ſanat. Optimus eſt etiam cucumeris ſyluestris radicum aut foliorum ſuccus cum aceto infuſus. Aut capræ urinam & fel eiuſdem ſimul calefacta iufunde. Aut caſtorium cum baccis lauri & aceto. Aut ueratrum nigrum cum aceto terito, & melle diutius cocto excipito, & collyria ad glandis figurã formato, & in meatum indita per triduũ ſinito. Aliud. Naſturtii ſeminis quantum ſatis eſt, & nitri parum, ficus pinguis carne granulis exemptis excipe, & collyria meatui auris congrua efforma ac inde, & per triduum ſine. Hoc ſordes multas ducit, & ſtatim alleuat. Aliquando uero pro naſturtio ſinapi coniicimus. Vtere hoc etiam ad aurium ſordes. Multum quoque opitulatur ad auditus grauitatẽ ſpongia in tenues partes conciſa ac intorta & melle imbuta meatui indita. Idẽ cõmodũ eſt ad enaſcentem in auditorio meatu ſuperfluam carnem. Aliud. Omnis piſcis fel infuſum prodeſt, item perdicis, & capræ. Aliud. Fel tauri cum anguis ſenecta triſtiſsima aceto exceptũ, & meatui inditum, grauẽ auditum, ſoluit. Quidã cũ roſaceo indunt. Aquæ uero fomentum adhibere oportet. Aliud.

Saluiæ ſuccũ cũ oleo omphacino in aurẽ inſtilla. Vtere, eſt ualde commodum. Aliud. Herinacei terreſtris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi drach. iiii. caſtorii drach. i. ſpumæ nitri drachmam. i. infunde cum aceto, & utere uelut optimo. Vtere etiam paſtillo ex amygdalis amaris cum aceto mulſo. Deſcriptus eſt ad aures purulentas.

Ad aurium inflammationes. Cap. LXXX.

Moderatas & non pulſantes inflammationes ſanat roſaceum cum aceto tepefactum. Et glaucinum in cote medica tritum cum uino dulci ac modico aceto. Si uero uehementior fuerit inflammatio, dolores quidem mitigat, tenue, ac candidum oui cum lacte muliebri tepidum infuſum. Optimum uero ad ipſos pharmacum eſt nardinum ungentum, cum modico medicamẽto Baſilico appellato, aut cũ adipe anſerino, aut phaſianino. Vbi uero magnus eſt dolor, neceſſe eſt ſtupefacientibus ſenſum uti, ita ut ad lac muliebre, & oui candidum, modicum opii ammiſceamus. Ammiſcendum eſt & caſtorium, ad uehementiores dolores pari menſura, ad leuiores dupla proportione. Nos autem opium & caſtorium cum ſapa probe conterimus, & tepefacta infundimus. Oportet autem omnino non contingere auditorium meatum tempore doloris. Et fomentum adhibere per auricularium ſpecillum, lana mollisſima circundatum, ita ut lanam tepido Baſilico medicamento cum nardino aut alio ex his quæ infunduntur tingamus, & ad principium auditorii meatus indamus, & pharmacum in profundum deſtillare ſinamus. Et hoc asſidue facere oportet. Poſtquam uero repletus eſt meatus, lanam ſuperne obdito. Quod ſi æſtas fuerit, & multæ caliditatis ſenſus ægrum circa inflammatam aurem uexarit, fomentum per roſaceum bonum fiat. Mitigat porrò feruentes inflammationes tepida cum roſaceo inſtillata, auriculæ muris ſuccus, & polygoni, & portulacæ, & ramentoꝝ

cucurbitæ ſuccus. Item aranei cum roſaceo cocti, & aſelli ſub hydriis ſtabulantes ſimiliter, & inteſtina terrę eodē modo. Et blattæ domeſticæ interanea cum roſaceo. Et oleum amygdalinum ac hyoſcyaminum. Medicamentum auriculare è ſuccis, ad inflammationes quæ ægre tranſmutantur: cito enim ipſas ſuppurat. Succi ramentorum cucurbitæ, ſucci calami, ſucci perdicii, ſucci braſſicæ, ſingulorum cyathum unum, nitri toſti, myrrhæ, croci, ſingulorum drach. iiii. ungenti nardini unc. i. aluminis liquidi unc. i. aceti ſcillitici ſextantem, mellis optimi lib. i. excipe & repone in uitreo uaſe. Et uſu poſtulante, cum nardino aut roſaceo diluto utere. Aliud, ad diuturnas & ægre traſmutabiles inflammationes. Galbani drach. vii. ſeui taurini drach. iiii. ceræ, colophoniæ, ſaponis, ſingulorum drach. iii. picis drach. i. Colophoniam, picem, ſeuum liquefacito, & galbanum cum cera præmollitum adiicito, & deinde etiam ſaponem, & excolatis utitor, ita ut in cote cum aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores. Aloem optimam uino mulſo dilutam inſtilla. aut lanas ſuccidas aceto feruefacto, & inſtillato, inſuperq́; ipſam lanam in aurem indito. Quod ſi mitius facere uelis, cum aceto aut ſapa coquito.

Ad aures abſq; ulceratione humectas, quæ uelut exudant, & ſeroſum humorem excludunt. Cap. LXXXI.

Miſy in linteolum illigatum, & prunis obrutum, exurito & unà cum exuſto linteolo terito, & per arundinem inſufflato. Aut gallas terito, & linteo illigatas exurito, ac ſimiliter utitor. Aut alumen in teſta exuſtū & oleo præaffuſo tritum inſufflato. Porrò poſtquam penitus ſedata fuerit inflammatio, coſtorium cum oleo infundatur, quo detrimentum ex afflictione ſoluatur.

Ad ulcera iu meatu auris. Ca. LXXXII.

Recentia quidem ulcera glaucium curat ſolum cū

aceto tritum,& omnia ex ipſo collyria,& quæ ex cro-co,itemq; ex roſis fiunt,& appellationem habent. Curat etiam eadem collyrium. Damocratis ex myrrha. Quæ uero pure manant citra dolorem,& moderate hoc patiuntur,per eadem curãtur. Quæ uero fortiter pure manant,per paſtillos. Qualis eſt Andronis & præſertim Muſæ,cum ſapa & modico aceto infuſus. Quod ſi etiam hæc ſuperentur,recrementum ferri cũ acerrimo aceto,in caniculari æſtu ad ſolem terito, & paſtillos efformato,& utere cum aceto. Si uero non eſt canicularis æſtus,recrementum ferri leuisſime tritũ cum aceto ad prunas coquito donec reſiccetur, & utere cum aceto. Aurium elotiones. Cæterum Apollonius ad aurium ulcerationes talia ſcribit. Vino mulſo calido frequenter ipſas elue. Aut myrteum cum uino coquito ac utitor. Si uero fœtidum fuerit quod prodit,malicorium & lentem cum uino coquito,& tepidum infundito. Poſt elotiones autem conueniunt ad infundendum,fel bubulum,& maxime porcinum, in malicorio tepefactum inſtilla. Idem facit & caprinũ fel,& omnis piſcis fel roſaceo ammixto. Aliud optimum. Alumen ſciſſum tritum,cum ſapa & aceto in feruenti cinere coquito ad mellis ſpisſitudinem ac utitor. Facit etiam omne alumen cum polygoni ſucco, & Eraſiſtrati Pãchreſtos appellata ab omnimoda utilitate,liquida. Habetur autem inter ocularia medicamenta. Aliud. Aluminis ſciſſi,croci,gallarũ,ęquis portionibus utere cum uino. Auricularis cõpoſitio ad dolores magnos,& pus album. Amygdalas amaras decorticatas .viii. ſpumę nitri albę drac.iii. thuris drac.iii. opii drach.iii. croci drac.iiii. galbani drach.ii. myrrhæ drac.i. aceto trita excipe,& forma paſtillos ac utere,ſi dolor adeſt,cum roſaceo. Si pure manant, cum uino mulſo,aut aceto aut ſapa. Si uero auditus grauitas affuerit. cũ aceto. Ad diuturnas ulcerationes. Aloes,thuris,myrrhæ,ſingulorũ drac.iiii. miſyos drac.ii. efforma

cum aceto,& utere reſolutis cum aceto aut roſaceo.

Ad corruptiones ac fœtores auriũ. Cap. LXXXIII.

Malicorii & lentis decocto elue uelut prædictum eſt,& utere ſubſcriptis. Aluminis ſciſsi libram unam, atramenti ſutorii drach.viii.myrrhæ drach.viii.croco magmatis drach.viii.uini dulcis myrtei ſextar.iii. Alumen cum uino coquito,& ubi ad compagem redactum fuerit,reliqua prius trita cum aceto adiicito, & unitis utitor cum ſapa & aceto. Aliud, ad purulentas & graueolentes aures. Vrſi fel inſtilla,ſi uero aridum fuerit,cum aceto & ſapa diluto utere. Summe enim prodeſt. Ægyptium pharmacum ad omnes relatas affectiones,etiamſi fuerint congenitæ Amygdalarum amararum drach.ii.piperis albi drach.ii.fabarũ Ægyptiarum internam partem drach.ii.põdere.croci, myrrhæ,opii,thuris,caſtorii,ſingulorum drach.ii. omphacii.drac.iiii.atramẽti ſutorii drac.iiii.ſpumæ nitri drac. ii.Terito cum aceto in quo malicorium coctum eſt, & excipe ad ſtrigmentitiam ſpisſitudinem. Vſus autẽ tempore quantum ſatis eſt de hoc pharmaco accipe, & nardino ungento dilutum inſtilla.

Ad ſuperexcreſcentes in aurium ulceribus carnes, Heraclidæ Tarentini. Cap. LXXXIIII.

Æruginis drach.viii.ſquamæ æris drach.iiii.mellis heminæ dimidium,hoc eſt dodrantem. Arida trita melle excipe, ac coque ut rubicundum pharmacum euadat,& utere ſuper eminentem locum hoc ponẽs. Aliud. Æruginis drachmas quatuor,attramenti ſutorii drachm. iiii.ſucci marrubii cyathos tres, mellis quantum ſatis eſt,præpara & utere uelut dictum eſt. Aliud Apollonii Memphitæ. Deprimit omnem ſuperexcreſcentem carnem, citra dolorem. Aluminis ſciſsi drach.iiii.miſyos uſti drac.iiii.æruginis drach.ii. lemnii ſigilli drac.ii.gũmi drach.ii.(alii ſingulorũ tot uncias pro drachmis habent.)Terito cũ aceto,& formato paſtillos,ac utitor cũ uino aut aqua. Deprimit

& cicatricem inducit. Facit & ad nares exulceratas.

Aa uermes in auribus. Cap. LXXXV.

Vermes in auribus aut generatos, aut extrinſecus illapſos, amara & acria in ſumma occidunt, uelut ſunt capparis folium aut ſuccus, cedria, urina humana uetus, ſingula cum melle: aut ariſtolochiam tritam inſuffla: aut calaminthæ ſuccum infunde. Aut ueratrum album cum uino: aut colocynthidis decoctum, aut centaurii, aut abſinthii, aut polii cum uino aut ſcordii, aut marrubii ſuccum, aut elaterium cum aceto. Facit & maluæ hortenſis aut ſylueſtris ſuccus: maxime in his quæ ſunt inflammatæ.

Ad ſanguinis ex auribus eruptiones. Cap. LXXXVI.

Ad ſanguinis ex auribus eruptiones, ut ne in grumos coeat, porri ſuccum & acetum mixta infunde, & ſanguinem ſiſtet, & grumos diſſoluit. Aut malum punicum in aceto coctum infunde. Aut gallum in aceto coquito & excolato, & rubi ſuccum miſceto ac infundito. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam, aut lycium cum aceto inſtillato.

De calculis aut aliis corpoſculis in aurem illapſis. Cap. LXXXVII.

Si calculus, aut faba, aut conſimile quid in meatum auris illapſum fuerit, elue. Aut ſpecillum lana obuolutum reſina tinge, & extrahe. Aut per glutinoſum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito. Quod ſi non ſucceſſerit, ſternutatorium naribus inde, & os obtura ac nares. Nam iuxta contingentem ſpiritus extenſionem id quod incidit efflatur. Hoc autem aſſidue fiat donec exciderit. Si uero intus manſerit, auris inflammata côuulſiones inducit. Optime uero eorum quæ illapſa ſunt eiectionem adiuuat concuſſio, ita ut ſi puer fuerit pede teneatur, & cum concuſſione in caput eleuetur. Si uero perfectæ ætatis quiſpiam ita fuerit affectus, ipſum in tabulam ſecundum

affectam

affectam aurem reclinatum, caput ad tabulam firmare iubeto: Deinde leuata tabulæ circa caput parte deferri ſinito, idq; ſæpe repetito. Mouebitur enim quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur, atque ita anguſta & concaua ſpecilli parte immiſſa ſcite extrahito. Si uero faba aut conſimile quid in aurem illapſum, in ea maneat, madefactumq; ac tumefactum dolores inducat, impoſſibile eſt ipſum integrum eximere. Quare per ſpecilli cõcauum induſtrie partiri ac diuidere ipſum oportet, atque ſic particulatim extrahere. Deinde ſapam aut uinum dulce calidum infundere ac lenire meatum ex lancinatione offenſum.

Ad affectiones aurium extra meatum. Cap. LXXXVIII.

Foramina in pulpis aurium in pueris inflammata, oleo quod in ærea lucerna æruginem contraxit, aſſidue illine, ſanabis. At contuſas autem aures, myrrhã, mannam thuris, terram nigram, qua quidam pro ſmegmate utuntur, cum aceto ad cerati ſpiſſitudinem unita imponito, & nequaquam amplius irritato. Aliud. Sulphur uiuum, myrrham, thus, cum pice liquida in ſplenio imponito. Philagrii ad contuſas aures. Mannam thuris aut ipſum thus, & aloem, cum uino & roſaceo terito & imponito. his etiam cochleas paruas integras tritas, ſi haberi poſſunt, addito. Aliud. Inteſtina terræ cum modica terra ex qua accepta ſunt, tere & impone. In quibus uero fractæ ſunt aures, intrinſecam expeditiorem cõcauitatem cartilaginem figulina terra expleto, & reſiccari ſinito, ac ſolanum cum ceruſa illinito, donec in integrum reſtituantur. Si uero inflammatio ad contuſionem acceſſerit, meatui quidem butyrũ tepidum, aut adipem anſerinum, aut gallinaceum inſtilla. Aut etiam ocymi ſuccum cum aliquo ex relatis adipe. Forinſecus uero ceruſam cum ſolani, aut polygoni, aut coriandri ſucco illine. Aut putamen mali punici dulcis in uino coctum ac tritum

obline. Aut glaucio utere. Emplaſtrum autem hoc adhibeto. Sandycis lib.i.olei lib.i.aquæ ſemiſſem. Coquito ſimul donec non amplius inquinent,& utere.

De parotidibus. Cap. LXXXIX.

Parotides ex genere ſunt inflammationum. Fiunt autem glandulis circa aures affectis. Non tamen utimur in ipſis,uelut in aliis partibus inflammatis, in principio repellentibus. Immo uice uerſa attractoriis utimur,affligentem humorem ex profundo ad cuté attrahere conantes,& naturæ opem ferre,quæ per humorum ex loco in locum,impetuoſum illapſum, febres curat. At uero quum uehementi impetu fluxus illabitur,nihil nos curioſius agentes,omnia naturæ permittimus. Si enim aut cucurbitam,aut pharmacum quoddá humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus,uehemens dolor hominé occupat,ut ex ipſo & uigiliæ ſuccedant,& febres intendátur,ac uires exoluantur. Mitigare igitur tunc potius conuenit,& non humorum influxui opitulari,per cataplaſmatum maxime lenientium uſum, quæ ad hoc quod moderate humectam habent caliditatem, per quam mitigare dolores ualent, etiam influentes humores concoquere poſſunt ac ſuppurare. Vbi uero ſuppurati fuerint,diſcutere ipſos aggrediemur. Si uero duricia cum dolore apparuerit, emollientia ad attractoria miſcebimus. Proinde ubi uehemens dolor obtinet,& humores adhuc influunt, butyro utemur locũ aſſidue illinentes,aut adipe ſuillo,aut butyrum & adipem ſimul liquefaciemus,& modica cera adiecta,ut mollius ceratum fiat imponemus. At uero moderatas parotidas,in quibus neque multa copia influit,neque dolor uehemés adeſt,neq; ſuppuratio expectatur,facile curabimus per fomenta ex muria, & cataplaſmata ac pharmaca diſcuſſoria. Quale eſt Mnaſææ emplaſtrum,& emplaſtrum ex ſuccis,& his ad-

huc magis ea quæ molliora ſunt & ceratiformia, ex butyro & œſypo parata, quæ aſſumunt oſtrea uſta, aut buccina, aut purpuras. Quale eſt & hoc. Adipis anſerini ueteris inſulſi ſexuncem, butyri unciam unam ceræ ſextantem, oſtreorum uſtorum tritorum ſextantem. Liquabilibus liquatis oſtrea inſperge, & unitis utere confidenter: eſt enim efficacisſimum hoc. Aliud ualde bonum. Apochymatis ſexuncem, picis beſſem, ceræ quadrantem, colophoniæ ſextantem, adipis uitulini ſeſquiunciam, bituminis ſextantem. Reliqua liquato ac excolato. Bitumẽ uero cũ modico aceto terito, & liquata ad ipſum affundito, & emollitis utitor. Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus, buccina uſta & omnia oſtrea adipi, ueteri porcino liquato ammixta uelut dictum eſt, citra omnem moleſtiam diſcutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes. Quapropter utẽdũ eſt in durioribus parotidibus albo emplaſtro ex buccinis, qđ Ariobarzaniũ appellatur, & eo qđ Dionyſia appellatur, & ex miſy paratur. Deſcribẽtur ea in Sermõe de emplaſtris. Ego uero ſoleo parotidas puerorũ & mulierũ ſolo butyro curare.

De narium affectionibus. Cap. XC.

Ex genere tumorum præter naturam polypi in naribus generantur. E genere uero ulcerum ozænæ. De excretionibus autem præter naturam ſunt ſanguinis eruptiones. Ozænæ itaque ex acrium & putredinoſorũ humorum influxu fiunt. Nam ſi ſolũ acres fuerint, incurabilia ulcera facere ſolent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus, polypi marini carni iuxta eſſentiæ proprietate, & colore & compage ſimilis, ex craſſis & uiſcoſis humoribus generatur. Cæterũ curatio utriſq; cõmunis eſt, ozænæ & polypo, ut primũ caput reſiccetur ac corroboretur. Manifeſtũ eſt enim quod uitioſorum humorum redundantia naribus ex capite influit. Quomodo uero caput roborare oportet, iam dictum eſt, ubi de capitis dolore agimus, ubi

diuerſa ſmegmata & epithemata deſcripſimus, quæ ſincipiti ac toto capiti præraſo imponuntur. Verum ad iam præſcripta optime ad ipſos facit emplaſtrum ex anemona capiti impoſitum. Itemq; hoc: Myrrhæ unc.i. thuris unc.i. cochleas integras v. ouorum candida ii. Omnia in mortario contuſa ac mixta illinito, linteo capiti ſuperimpoſito, & ſinito per dies ix. Atq; ita poſtea localibus auxiliis utere.

Ozænarum curatio. Cap. XCI.

Poſtq̃ ita q; per prædicta caput corroboratum præparaueris, ad naſi curationem procedes, ſcopum propoſitum habens in ozænis, ut affectam partē per pharmaca mixtam uim habentia reſicces, repellentia uidelicet & diſcuſſoria. Repellunt igitur auſtera & acerba quæ in communi adſtringentia appellantur. Diſcutiũt autem ſiccam & calidam uim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia deſcribit. Calaminthæ ſuccum infunde, aut ipſam ſiccam tritam inſuffla per arundinem. Aut erucæ ſuccum aſſidue infunde. Aut mel in naſum ſtillato, & per ſternutatorium concusſione facta, tectoria ulceri obducta excutito. Deinde ueratrum album cum multo naſturtii ſemine naribus attrahere iubeto, & poſtea amurcā cum melle illinito. Aut ranunculi ſuccum cum alumine liquido in naſum inſtillato, & attrahere iubeto, atq; hoc facito donec perſanaueris. Si uero antiqua fuerit affectio, etiam acetum acerrimum ammiſceto. Meatus autem naſi ex hoc illinito. Spicam nardi & miſy, æquis portionibus trita cũ uino auſtero ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem illine, & lana obtura. Optime uero facit ad ozænas atramentum ſutorium melle cocto exceptum, & chalcitis eodem modo, & ærugo, & ſquama æris, & floridum medicamentum ori deſtinatum. Et hoc, chalcitidis crudæ drach.xii. cadmiæ drach.viii. terito cum aceto ad multos dies ſub caniculæ feruore, & exſiccato utere cum uino ipſum

diluens,aut ſiccum inſufflans. Aliud. Myſios,chal citidis,myrrhæ,ſingulorum drach.iiii. atramenti ſuto rii drach.iiii.aluminis ſciſsi,gallarum,ſquamæ æris,ſin gulorum drach.iiii. aluminis rotundi drach.ii.thuris drach.i.aceti lib.i.Omnia trita ſimul coquito in æneo uaſe,& ubi ad mellis compagem redacta fuerint abla tis utere,linamẽto intincto & naribus penitisſime indi to. Siccus puluillus ad ozænas.Fructus ericæ,myr rhæ,nitri,malicorii,ſingulorum drach.iiii.croci,coſti, ſingulorum drach.ii.trita inſuffla. Alius. Aluminis ſciſsi,myrrhæ,ſingulorum drac.iiii.ſandarachæ,rhois culinarii,ſalis ammoniaci,croci,coſti ſingulorũ drac. ii.trita inſuffla,naribus prius uino mulſo collutis. Aliud. Theodori ad graueolentiam narium. Amo mi,myrrhæ,caſiæ,roſarum ſiccarum,æquales partes tritas cum ungento nardino dilue ac utere. Aliud. Myrrhæ,caſiæ,roſarum,ſingulorum æquales portio nes contuſas ac cribratas melle excipe,& mane ac ue ſperi illine donec malum ceſſet. Aliud. Hedychroo cum uino mulſo trito utere. Aliud,Iucũdum appel latum.Myrrhæ drach.iiii.caſiæ drach.iiii. floris iunci odorati drach.iiii.roſarum ſiccarum drach.i.terito cũ uino mulſo ueteri, reponito ac utitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem,ſandarachæ,alu minis ſciſsi,myrrhæ,croci,ſingulorum unc.i.aridum inſuffla. Aliud Apollonii ad polypos. Veratrum &origanum trita inſuffla. Aliud. Veratrum nigrũ & ſandaracham,æquis portionibus cum oleo terito, & lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentũ ſutorium,ęruginem,laſer,æquis portionibus,cũ oleo illine naribus per ſpecillum lana obuolutum,ad dies nouem.Deinde uolſella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo asſidue utor.Ad paſtillum Muſæ adiice chalcitidis drach.vi.aliquando etiam.xii.& ueratri al bi drach.ii.Vterq; cum uino mulſo. Aliud. Auri pigmentum tritum per ſpecillum large admoue.Vbi

uero intumuerit & eminuerit, ueratro nigro arido trito moderato utere, & in ſeptem diebus ut plurimum naſus uacuus redditur. Deinde diphryge trito cum melle expurga. Aut auripigmentum, calcem, & ueratrum album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach.iii.chalcitidis drach.iiii.caſiæ drac.iii. ſpicæ nardi drach.ii.myſios drac.ii.ueratri albi drach. i. Vtere ſicco, & cum uino mulſo. Aliud bonum. Miſyos torrefacti drach.viii.iridis drach.iiii.croci drach. i.excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis ſciſsi unc. i.myrrhæ unc.i.thuris ſeſquiũciam, muſcii herbæ quæ & dorcadias appellatur drach. iiii. æruginis drach.ii. ſalis ammoniaci ſcrup. iiii.terebinthinæ unc.i.mellis trientem, aceti quantum ſatis eſt. Aliud, facit & ad polypos. Æris uſti, ſquamæ ferri ſtomomatis, aluminis ſciſsi ſingul.unc.i.myrrhæ unc.i.thuris ſeſquiunciam, ariſtolochiæ, uerbenacæ rectæ, ſquamæ æris, æruginis, ſingulorum unc.i.aut omnium æquas portiones, adhibe aliquando uino diluta, per linamentum inde. Aliquando uero cum compoſitione ex moris, aliquando cum melle. Aliquando etiam ſiccum inſuffla, aquam in ore continere iubens. Aliud cuius utilitatem ne contempſeris. Centaurii tenuis uſti, polii uſti, chamæmeli uſti, ſingulorum drachm.viii. æruginis, ſquamæ æris uſtæ, radicis cyclamini ſiccæ, myrrhæ, aloes, malicorii, ſingulorum drach.iiii.tritis utere prout uoles. Aliud ad ozænas, & eroſiones, & nomas, & craſsitudinem, & omnia narium uitia: Sicci foliorũ uitis albæ quadrantem, mannæ thuris, atramenti ſutorii, chalcitidis, ariſtolochiæ, ſingulorum drac.iii.terito & ſiccato ac inſufflato. Paſtillus ad ozænas Cyri Archiatri Edeſſæ. Cadmiæ ter uſtæ ac uino extinctæ, plũbaginis, plũbi uſti, ſpumæ argenti, ſpicæ nardi, thuris, foliorũ cupreſsi, herbæ ſabinæ, gallarũ. Lycii indici, gũmi, ſing.drach.iiii.ceruſæ, glaucii, folii, balauſtiorũ, floris iunci odorati, malicorii, aloes, acaciæ, ſingulorum

ſcrup.viii.florum roſarum & foliorum, ſingulorum ſcrup.vi.contuſa & cribrata terito cum aceto, & formato paſtillos, ac utere cum uino, aut ſapa.

Polyporum curatio. Cap. XCII.

Iam antea dictũ eſt quod ex craſsis ac uiſcoſis humoribus polypus generatur, & propterea mixta materia opus habet, adſtringente & ſecante, & diſcutiēte ac ſiccante. Quorũ ſylua talis eſt. Aluminis ſciſsi, myrrhæ, ſandarachæ, ſingulorum drach.iiii.atramenti ſutorii uſti drach.i.gallarũ drach.i.tritis utere, ubi prius nares uino odorato elueris, ita ut poſtea per ſpecilli nucleum illinas. Vtere etiam his quæ ad ozænas præſcripta ſunt. Aliud. Soreos drach.ii. chalcitidis toſtæ drach.ii.fructus myricæ drach.i.croci drach.i.myrrhę drac.i. trita inſufflato uelut dictum eſt. Aliud. Chalcitidis toſtæ drach.ii.miſyos drach.ii. atramenti ſutorii uſti drach.ii.amomi drach.ii.myrrhæ drach.iiii.croci drach.i.terito & utitor ſiccis. Aliud mirabile. Soreos quadrantem, aluminis ſciſsi quadrantem, gallarum ſextantem, myrrhæ ſextantem, utere ſicco. Aliud ad polypos, ozænas, ægilopas, & quæ citra ſectionē ac uſtionem remouere uoles. Diſparat etiam oſſa corrupta. Ramentorum æris rubri unc.i.ſalis ammoniaci, ſextantem, aluminis rotundi quadrantem, aceti accerrimi heminas.vi. Arida trita adiecto aceto æris rubri uaſe excipe, & ad ſolem expone ac piſtillo æneo ſub caniculari æſtu agita, donec reſiccentur. Deinde trita uaſe fictili reconde. Vſus autem tempore aquam in ore teneri iube, & per arundinem naribus inſuffla.

Ad polypos & ozænas. Sinapi tritum aquæ miſceto, ac ſubigito, & collyria glandiformia formato. Deinde gracile linteolum ſinapi obducito, quo ipſum extrahere poſsis ubi uoles, & naribus indito, principio lintei foris relicto, & totam diem ſinito, & excidet polypus. Aliud ad polypos & ozænas ac ſuperexcreſcentem carnem. Aluminis ſciſsi ſcrup.ix.

aluminis rotundi ſcrup.vi.atramenti ſutorii ſcrup.vi. chalcitidis ſcrup.xviii. myrrhæ ſcrup.xviii. ſquamæ æris ſcrup.ix.thuris ſcrup.iiii.gallarum ſcrup.xii.contuſa cribrata terito cum aceto uelut collyrium,& formato paſtillos. Vſu uero poſtulante, quãtum ſatis eſt cum melle contere,& linamentum,intinge,ac naribus inde,& ad diem unam ſine. Altera uero extrahe,& ſequetur polypus,quod plerunque fieri ſolet. Aliud Oribaſii. Squamæ æris drach.viii.ſandarachæ drach.iiii.æris drach.vi.ueratri nigri drach.ii.Siccum hoc inſufflato,& uelut optimo utitor. Nam in diebus decẽ manifeſtam utilitatem declarat. Nechepſos rex ad carnem in naribus enatam. Squamam æris, & ſquamam ferri,ac alumen ſciſſum,æquis portionibus terito ac inſufflato,aut per ſpecillum adhibeto,aut in linamento utitor. Aſclepiadæ ad polypos. Atramenti ſutorii drach.i.diphrygis uſti drach.ii.calcis uiuæ drach.ii.ſandarachæ drach.ii.ſicca adhibe. Aut linamentum intortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater uſus eſt. Atramenti ſutorii,ſandarachæ, æquales partes tritas inſuffla, & per ſpecillum admoue. Aliud. Atramenti ſutorii uſti drach.iiii.rubicæ ſinopicæ drach.i.trita inſuffla. Naturale Apollonii ad polypos. Nycticoracem iugulato, & calido ipſius ſanguine polypum illinito: Reliquũ uero in ſole ſiccato ac reponito,& aridum tritum inſpergito. Aliud eiuſdem ad exulceratos polypos, & ad ozænas. Dracunculi radicem aridam tritam inſperge,facit & ſuccus ipſius illitus. Aut cupreſſi folia, aut pilulæ ficus carne exceptæ. Facit & ſaliua impoſita. Et laſer cum atramẽti ſutorii,aut æruginis pari portione. Galenus autem ad polypos inquit & ozænas comperi egregie facere ſubſcripta. Primum quidem id quod ex malis punicis paratur. Sint autem æquali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta, de auſteris,de dulcibus,& de acidis. Oportet autem

ipſa recentia matura cōtundere,ipſaq; tota confringe re exacte,quo ſuccus ex ipſis exprimi posſit. Quem modice coctum reponimus in ſtāneo uaſe. Quod uero reſtat ſolidum & craſſum,diligenter in mortario tū dito,& ualde bene in pila terito,ac collyria formato, oblonga, & crasſitudine & longitudine differentia, eaq; ſiccato. Et uſus tempore congruum ex his collyrium in naſi meatum inde,in quo polypus exiſtit. Nā citra mordacitatem & conſenſum tollit polypum longiori tempore. Si uero humidior & mollior polypus tibi uideatur,amplius accipies de auſteris punicis malis: Si uero durior,de acidis. Quandoquidem autem moleſtum eſt ſemper collyrium ferre, cōuenit ab eius uſu interquieſcere,& interim dum collyrium non adhibetur,ſucco expreſſo uti,& ex ipſo internas oris partes illinere,hiante ægro, eo maxime loco quo naſus ad palatū perforatus eſt,atque hoc p pennā, aut lanā ſpecillo obuolutam. Cæterum ex ſiccis pharmacis noui aliquando diphryge polypum conſumptum. Conuenit in ipſis quoque prædictum collyrium ex malis punicis ſiccum leuisſime tritum ac inſufflatum. Aut per ſpecilli nucleum naribus inditum. Omnia autē hæc asſidue facere oportet,ut nunquam deſit medicamentum loco affecto. Facile enim ab influente humiditate eluitur. Philagrii. At in eunuchis & molle corpus habentibus,& propterea nullam mordacitatem ferentibus,roſas ſiccas leuisſime tritas adhibe. mirifice enim proſunt mollibus & humidis corporibus. Nam pleraque quæ efficaciter polypos eximunt,exacerbant quodam modo ubi ſcopum non contingerint. At uero in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozænæ curationem,paſtillo hedychroo uſus ſum, ſubegiq; ipſum cum uino ueteri odorato. Et mirum eſt quàm breui affectio curata eſt. Relata eſt autem huius præparatio in theriaces deſcriptione.

Ad ulcera in naribus. Cap. XCIII.

Vlcera in meatibus naſi ſimpliciora ſemper curaui per paſtillos Andronii, & Paſionis, & Polyidæ, & Muſæ, & Bithynum appellatum aliquando uino dulci ipſos exoluens, aliquando auſtero. Et quandoque per acetum uinoſum aut acre, ita ut ab affectionum ſymptomatis, pharmacorum uſum inueniamus. Archigenes autem pinguibus emplaſtris eiuſmodi ad ipſa uſus eſt. Plumbi recrementum tritum, cum uino ueteri ac myrteo oleo, ęquis partibus in fictili uaſe coquito ad prunas, ſemperq; agitato. Et ubi ſtringmentoſum factum fuerit, pharmacum, ablatũ in pyxide plumbea ſeruato. Oribaſii ad narium ulcera. Spumæ argenti drach. vi. ceruſæ drach. vi. plumbi uſti & loti drach. iiii. myrrhæ, aloes, ſing. drac. ii. gallarum drac. i. uino & myrteo oleo dilutis utere. Facit etiam ad ſedis uitia. Aliud Oribaſii. Atramẽti ſutorii drac. vii. aluminis ſciſſi drach. vi. gallarum drach. iii. malicorii drach. iii. Ex uino aut aceto terito. Aliud eiuſdem, ad ſimpliciora in meatibus naſi ulcera. Spumæ argẽti drach. vi. ceruſæ drach. viii. malicorii drachm. iiii. aluminis ſciſſi drachm. iiii. terito cum uino & affuſo oleo myrteo, in plumbeo uaſe ſeruato ac utitor. Optime faciunt ad eadem: Aſteris collyria, & Libiana appellata, & præſertim Cleonis ac ſimilia, cum uino & oleo myrteo diluta.

Ad ſanguinis è naribus eruptionẽ. Cap. XCIIII.

Sanguinis è naribus eruptionem ſiſtit foliorum urticæ ſuccus per linamentum inditus. Et ipſa folia trita fronti impoſita. Itẽ chalcitis arida trita linamento excepta ac indita. Oportet autem linamentum lucernarium frigida aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Siſtit & lyſimachii herbæ ſuccus, & anthyllidis. Et ferulæ pars lanuginoſa cum aceto indita. Thus cum polygoni aut porri ſucco, aſinini ſtercoris recẽtis ſuccus, cum porri ſucco, & aceto per linamentum

inditus. Aut ſtercus idem uſtum inſuffla. Aut ſpongiam nouam pice liquida imbutam inde. Aut hippureos ſuccum, aut ipſam herbam tritam inde, & fronti impone. Aut ſaluiæ folia trita adhibe. Aut ouorum teſtas urito ac terito, & de his duas partes ſumito, & de galla omphacitide partem unam, & linamento aqua aut aceto tincto excepta indito. Frontem uero bulbis tritis cum porri ſucco aut aceto integito. Aut gypſum oui candido ſubactum fronti ac naribus imponito. Magis autem facit lapis ſpecularis translucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto. Aut cochleas uſtas ac tritas, frõti ac naſo cum aceto imponito. Apollonius autem inquit, cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito, & ſanguis ſiſtetur. Iiſdem etiam frontem intege. Aut ſiccum ex anemona pharmacũ emplaſtri forma fronti impone. Aut emplaſtrum ex ſalicibus. Optimũ autem eſt hoc, ex cuius uſu ſæpe laudem aſſequutus ſum. Lapidem molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue, & uaporem naribus admoue, ac ſiſtetur. Commodum eſt & per ſpongias frontem frigefacere, & caput in ſublime leuare, & manuum iunčturas inguinaq; ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris unde ſanguis erumpit, magnum digitum ligato, & multum ac ægre ſiſti ſe ſinentem ſanguinis lationem ſedabis. Commodum eſt etiã cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidã continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum ſcarificatione. Et circa uiſcera magnam cucurbitam adhibe, ſi dextra pars ſanguine manarit ad hepar: Si ſiniſtra, ad ſplenem. Aliquando etiam uenam ſecare cogimur. Sũme uero facit hoc. Rhoidarii & ochræ æquales partes cum aceto in oppoſitam nari aurẽ inſtilla. Nimirum ſi dexter naſi meatus ſanguinem fundit, in ſiniſtrã aurem: ſi ſiniſter, in dextram. Sed & quæ ad ſanguinem ſpuentes deſcribentur potanda præbe.

Quomodo ſanguis è naribus eliciatur. Cap. XCV.

Mentam tritam melle exceptam ad collyrii formã redige, ac naribus inde. Aut rubiæ radicem leuisſime tritam oleo ſubige, & naribus penitisſime illine. Aut graminis florem, aut ſummam eius aſperiorem partẽ naribus inde, & obtorque donec ſanguis erumpat.

De narium obturatione, & odoratus ob læſione. Galeni. Cap. XCVI.

Oculis & linguæ ac uniuerſo corpori ſenſum ac motum ſuppeditat cerebrum per neruos. Verum odoratus ſenſus intra caluariam eſt in anterioribus cerebri uentriculis uaporoſum quendam ſpiritum habentibus. Cæterum neceſſarium eſt prius noſſe quomodo naſus conſtructus eſt, & quæ corpora meatibus ipſius cohærent. Quum itaque naſus habeat medium interſeptum, & duos memorabiles meatus, qui ſanè apparent, unus in ſingulis naribus. noſſe oportet ſupra naſi partes utrunque ipſorum dextrum ac ſiniſtrum bifariam findi. Et altera quidem pars ad internã oris partem circa palatum uergit: Altera uero recta uelut ab initio ferebatur, ad ipſum cerebrum aſcendit. Sunt autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ, principium quidem ex anterioribus uentriculis habenres. progredientes autem ad illam caluariæ partem, unde naſus initium habet. Iuxta hanc uero partem etiam oſſa coliformia ſita ſunt, per quæ inſpiratio & exſpiratio iuxta cerebrum contingit, & ſuperfluitates in ipſo expurgantur. Sed & craſſa cerebri membrana, qua parte coliformia oſſa contingit, tenuibus cauernis perforata eſt. Et per hanc ſanè primam excolantur crasſiores cerebri ſuperfluitates, quas mucum appellamus. Et hæ deferuntur, primum quidem ipſam membranam penetrant, poſtea uero per coliformia oſſa excolatur, atque ſic in naſi meatus incidũt. At in tranſgreſſu per hos meatus, aliquando pars aliqua ex his quæ deferuntur, præterfluit in os, per præ-

dicta foramina ex naſo in palatum, & præſertim ubi fuerit mucus ille uiſcoſus ac craſſus. Reliquum autem quod defertur, per nares euacuatur. Adiuuamus aũt excretiones per os ex palato, per ſcreatum. Excretionem autem ex naſo, per uiolentioris efflationis, ac ſternutatoriorum uſum. Reſpirationis equidem ac olfactus gratia facta ſunt foramina cerebri in nares. Vtitur autem ipſis natura ad retrimentorum cerebri purgationem. Proinde odoratus læſio non in meatibus naſi eſt. Sed aut anterioribus cerebri uentriculis ad intemperiem perductis, aut meatibus in oſsibus colatoriis obturatis, muco ac deſtillatione ut plurimum prægreſſis, aut his partibus perfrigeratis uel humectatis. Nam & aer qui palàm per inſpirationes attrahitur, tum nares aliquando perfrigerat, tum uicinas ac contiguas partes, & hoc maxime ubi ambiens nos aer frigidus factus eſt. Archigenis. Primum igitur conuenit eos qui olfaciendi facultatem læſam habent, aut colatorios meatus obturatos, in ſiccioribus locis diuerſari, quales maxime ſunt maritimi, & gymnaſiis pro uiribus uti, itemq; unctionibus ſingulis diebus, ita ut erectum habeant collum, & per alios confricentur. Caput quoque pectine perfricare oportet, nitro detergere in balneo, & aqua marina calida abluere, ac caput perfundere, marina calida affuſa. Deinde etiam aquæ frigidæ modice immergere in egreſſu. Optimũ eſt & in marina aqua aſsidue natare. Vtendũ eſt & medicamentis quæ naribus indita caput purgant. Cætera tota uictus ratio attenuatoriæ ſit facultatis. Quare etiã acrium rerum eſus ex interuallis adhibeatur. Domus in qua degunt moderate calida ſit, pro temporis anni ratione. Somnus diuturnus incõmodus eſt ipſis. Dũ aũt dormiunt, ceruicalia ſublimia habeant, & in latus reclinentur, & non ſecundum affectam partem, uelut ſi contingat unum ex colatoriis meatibus eſſe obturatum. Quotidiana itaque uictus ratio talis ſit. Claro

autem inſtante aere, primum uentrem expurgare tenta, per Archigenis ex colocynthide hieram. Deinde hirudines ſublimiori naſi parti adhibe, & multum ſanguinem trahere ſine. Poſt tertium autē diem, ſplenio ab intermedio ſuperciliorum uſque ad malam, obturatam naſi partem intege, ſit autem factum ex emplaſtris diſcuſſoriam uim habentibus. Quale eſt melinum Serapionis, & emplaſtrum Iceſii, & nigrum Archigenis, & quod ex tithymali ſucco paratur, & quod ex ſcilla, ac conſimilia. Horum autem uſus non fiat infra quindecim dies. Poſt hæc picra ex aloe aſſidue uenter ſubducatur. Commodus eſt enim frequentior ipſius uſus. Poſtea pituitam per os ducentibus utendum eſt, ex ſtaphide ſyluestri ac maſtiche. Poſtquam autem ſufficiens euacuatio per os facta eſt, emplaſtro ex agarico, aut ex canchry, aut malagmate ex baccis lauri, aut aliquo conſimili naſus integatur, & frons uſque cutis rubificationem. Solent enim talia mucoſam humiditatem per cutem attrahere. Poſtea uero ſternutatorio utendum eſt, primum ſimpliciore, deinde efficaciore, quale eſt ueratrum album leuiſſime tritum. Tertia deinde aut quarta die à ſternutatorii uſu, radendum eſt caput, & ſinapiſmus adhibendus uſque ad frontem. Deinde lauentur. Et poſt multos rurſus dies, ſi opus fuerit, rurſus caput per nariſuſorium inſtrumentum purgetur. Sit autem efficax medicamentum quod adhibetur. Quale eſt elaterium cū lacte, aut cyclamini ſuccus. Aut ipſam cyclaminum ſiccam tritā inſuffla. Aut cucumeris ſyluestris radicē. Aut nigellā tuſam ac cribratam, & oleo uetuſtiſſimo addito probe tritam, per nares infunde, & pharmacū per reſpirationem uehementius attrahere iube. Aquā autem ægro in ore tenendam exhibe. Hoc ego uſus ſum in quodam adoleſcente, qui ex muco ac deſtillatione diuturna olfactus ſenſum læſum habuit, & ubi conſequenter per triduum hoc auxilio uſus eſſet, ma-

gnopere auxilium percipiebat. Quarta uero die attracto uehementius per inſpirationem pharmaco, fortem mordacitatem in profundo capitis ſentiebat, & quum hæc paulatim imminueretur, poſtera die penitus conualuit. Vtiliter etiam nigella aſſumitur cum aceto. Cõuenit autem poſt horum uſum, poſt triduũ uidelicet, ſinapiſmum fronti adhibere, facieiq́ ac naſo & poſtea lauare. Sed & odoramenta aſsidue adhibeantur odorata hæc. Narciſſus, ſiſymbrium, ſerpillum, lilii folia, uiolæ, menta, polium, ruta ſylueſtris, & thymbra. Omnium uero utilisſimum eſt caſtorium aceto dilutum. Quin & potum caſtorium tritum cum aquæ mulſæ cyathis tribus, præ multis auxiliis proderit. Efficacius autem redditur, aceti ſcillitici cyatho dimidio addito. At uero acetum ſcillinum quotidie à ieiunis trium cochleariorum menſura acceptum, utilisſimum ipſis exiſtit. Cæterum poſt has omnes lancinationes, ſi adhuc affectio aliquo auxilio opus habet, adhibendus eſt etiam à raphanis uomitus, ita ut ipſi conciſi aceto mulſo aut garo madeſcant. Sequenti uero à uomitu die, æger abſinthii decoctum bibat, aut pulegii. Et poſt hoc imponendum eſt naſo emplaſtrum ex ſcilla, cuius experientiam feci, relinquendũq́ aliquo tempore ut uaros in loco excitet, & ſtrigmentoſam humiditatem extrahat. Habetur autem hoc emplaſtrum in Sermonis de emplaſtris tractatu. Atq; hæc omnia etiam bis ac ter & ſæpius adhibenda ſunt, ad pertinaciores affectiones.

De ſternutatoriis. Hippocratis. Cap. XCVII.

Sternutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite uacuum eſt. Aer itaque intus exiſtens erumpit, ſonitus autem fit, quoniam per uacuum & anguſtum ſpiritus tranſit. Conſideremus autem quomodo ſternutationes capitis grauitatem ſanant. Fiunt equidem ſternutationes, maximis inſpirationibus prægresſis, & efflatione celerrime ſequente. Appello

autem efflationem, aceruatam expirationem: Habet enim cerebrum duas has facultates, per quarum alteram ſuperfluitates in anterioribus uentriculis excernit ad ſeipſum contractas: Per alteram uero alas naſi expandit, & ſpiritum attrahit. Quum itaque à ſpiritu grauatur, tunc ipſum excernit per contractionem ſui. Si uero obturatis in naribus uiis, impeditur excernere grauantem ſpiritum, aut mucum. Tunc uioléto motu ad ſternutationem procedit, depellere conans ea quę meatus obturant. Vnde ſternutationes capitis grauitatem, uelut dictum eſt ſanant. Imò etiam affectiones quaſdam circa cerebrum conſiſtentes. Quales maxime ſunt, lethargus, & profundi ſopores, ac cõſimiles. Tales enim per ſternutatoria maxime curantur. Sed & ad ſolem reſpiciẽtes ad ſternutationem irritamur, diffuſis uelut arbitror à caliditate craſsis cerebri ſpiritibus. Extrudunt autem ſternutationes etiam mucos ex cerebro craſſos ac uiſcoſos, per uehementem ſpiritus impetum, etiam hos foras coeiicientes. Porrò ſternutationem mouet, ueratrum album, herba lanaria, piper, caſtorium, cyclaminum, euphorbium, nitrũ, herba ptarmica, hoc eſt, ſternutatoria appellata, cuminum, ſingula ſeorſim ac ſimul leuisſime trita & admota. Nõ autem hæc inſufflare oportet, ſed motá pyxidem naribus admouere, aut per ſpecilli nucleum naribus penitisſime indere. Et ſimplicia quidẽ ſunt hæc. Sunt & compoſita ex ipſis adeo conflata, quale eſt hoc: Sternutatorium Heraclidæ Tarentini. Cumini Æthiopici, piperis, herbæ lanariæ, caſtorii, ſingulorum æquas portiones, cõtuſas ac cribratas in æreã pyxidem repone. Vſus autem tempore agitatam pyxidem aperi & naribus adhibe. Aut per ſpecillum penitisſime inde. Aliud. Piperis, ueratri albi, herbæ lanariæ, euphorbii, caſtorii, ſucci cyclamini ſicci, æquis partibus utere uelut dictũ eſt. Aliud ad diuturnos capitis dolores, uertiginẽ, capitis grauitatem,

& comitialem.

& comitialem. Veratri albi drach. iiii. nitri rubri, herbæ lanariæ, caſtorii, piperis, ſingnlorum drachmam unam, utere uelut dictum eſt.

Ad ſedandas redundantes ſternutationes. Cap. XCVIII.

Redundantes ſternutationes ſedant ea quæ etiam grauedinem ſanant, oleum roſaceũ naribus infuſum, & oleum dulce, & ungentum nardinum. Olfactu uero ſedant ſternutationem, aniſum, ocymi feſtucæ ſiccę tuſæ, nigella ſicca trita. Aut thymum fermento oblitum, & cinere obrutum, & ubi toſtus eſt, tritum adhibe. Singula uero hæc raro linteolo illigata olfacienda dato. Sedat ſternutationes & grauedinem, etiam myrrha per ſe, uel cum thure & uino odorato trita, illitis hinc naribus. Facit & menta, & hedychroon, & cyphi. Sed & aqua tepida fronti aſperſa ſternutationes ſedat. Quin & ſi ab utraque naſi parte, iuxta magnos oculorum angulos uenas ſitas digitis compreſſeris, ſternutationem ſedabis. At uero Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc, ut pueri non ſternutent. Ciconiæ inquit, pennæ in domo habeantur, & impoſſibile eſt ut ſternutent.

SEXTI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN SEPTIMO Aetii Sermone habentur.

De natura oculorum. Cap. 1
Quot & quæ affectiones circa ſingulas oculi partes fiunt. 2
Perturbationis oculorum curatio. 3
Inflammationis oculorũ ſuperficialis curatio. 4
De inflammatione ob plenitudinẽ,& de chemoſi oculorum. 5
De balneis. 6
De uini potu. 7
De uenæ ſectione. 8
De purgatione. 9
De fomento. 10
De frigida oculorum intẽperie. 11
De oculorũ inflatione. 12
De tumore oculorum. 13
De tumore indurato. 14
Vlcerum in oculis communis curatio. 15
De illabentibus in oculũ animalculis aut paleis, aut arena. 16
De calce uiua in oculum illapſa. 17
De ulceratiõib. ab igne. 18
De his quæ oculo inſigun tur. 19
De ſugillatione. 20
De puncturis oculorũ. 21
De uulneribus profundioribus. 22
De ouiformis humoris excretione. 23
De oculi prolapſu. 24
De ulcerationibus ſuperficialibus ex humorum influxu obortis, nubecula, caligine, epicaumate, encaumate. 25
De argemo. 26
De foſſulis, & concauis ulcerum generibus. 27
De ſuppuratione aut ungue. 28
De puſtulis. 29
De carbunculis in palpebris. 30
De canceratis oculorum ulceribus. 31
De malignis oculorum ulceribus. 32
De myocephalis. 33
De ſtaphylomatis. 34
Staphylomatum chirurgia. 35
De ulceribus cicatrice indigentibus. 36
De cicatricibus & albuginibus. 37
Materia attenuans cicatrices & albugines. 38
Auxilia ad cicatrices & albugines. 39

Albuginũ tinctura. 40
Ad glaucos oculos ut nigras habeant pupillas. 41
De puerorũ curatione. 42
De aſpritudinibus, ac denſitatibus, ſycoſiq; ac callis. 43
De oculorũ debilitate. 44
De myopia. 45
De nyctalope. 46
De hebetudine oculorum. 47
De obfuſcatione oculorum. 48
De reſolutiõe oculorũ. 49
De glaucedine. 50
De ſuffuſione. 51
De mydryaſi, hoc eſt, pupillæ dilatatione. 52
De tabe pupillæ. 53
De macie oculi. 54
De expreſſione oculorũ. 55
De confuſione. 56
De his quæ in albo oculi naſcuntur. 57
De pterygiis. 58
Pharmaca ad pterygia. 59
Chirurgia pterygiorum. 60
De carnis in angulo magno incremento. 61
Chirurgia incrementi carnis in angulo. 62
De ſanguinis ex angulis eruptione. 63
De concretione palpebrarum ac cõtractione. 64
De pediculis palpebrarũ. 65
De pilis pũgẽtibus palpebrarũ, & de duplici pilorum ordine, itẽq; multiplici quam phalangoſam uocant. 66
Pharmaca ut euulſi pili non renaſcantur. 67
Agglutinatoria pilorum. 68
De ſutura palpebrarum ſurſum uerſus. 69
De ſutura palpebrarum deorſum uerſus. 70
De euerſiõe palpebræ. 71
Chirurgia euerſionis palpebrarum. 72
De lagopthalmis. 73
De lippitudine dura. 74
De lippitudine ſicca. 75
De lippitudine ſcabra. 76
Curatio lippitudinis duræ ſiccæ, ſcabræ. 77
De defluuio pilorum palpebrarũ, q̃d uitiũ & madaroſis, & ptiloſis, & milphoſis, à Græcis appellatur. 78
De abſceſſu in palpebris. 79
De calculo palpebrarum. 80
De grandine oculi. 81
De ordeolo ſiue præputiola. 82

De gangliis, atheromatis. ſteotomatis, & meliceridibus palpebrarum. 83
De uaricibus palpebrarũ & malignis agnatis eminentiis. 84
De ægilope. 85
De uſtione ægilopis. 86
De anchilope. 87
De carnis in angulo magno decremento. 88
De his qui tempora inurunt. 89
De arteriarũ ſectione. 90
De caluariæ circunciſione 91
De frontis per ſubmiſſum ſcalpellum excoriatione. 92
De uaſorum ſectione. 93
De muſculorum temporum cataplaſmatis agglutinatoriis, ac illitionibus. 94
Totius capitis illitiões. 95
Cataplaſmata oculorum lippientium. 96
Illitiones oculorum. 97
De aridis collyriis. 98
De liquidis collyriis. 99
Collyria ex croco, & ex ſuccis diuerſa. 100
Collyria unius diei, monohemera appellata. 101
De collyriis ſiſtẽtibus. 102
De lenibus collyriis. 103
De lenibus & albis collyriis. 104
Collyria libyana, & tephra ac ſpodiaca. 105
Collyria ex thure. 106
Collyrium Cleonis. 107
Collyria ex roſis uiridia ac alba. 108
Collyria diaſmyrna, & chiaca appellata ex uino. 109
Collyria ad aſpretudines, & exterſoria. 110
Collyria enſtacta, hoc eſt, inſtillatitia appellata. 111
Collyria ex cornu ceruino. 112
Collyria Nardina & Theodotia. 113

De morbis oculorum.

DE NATVRA OCVLORVM. Cap. I.

CVratio circa oculos uaria eſt & diuerſa. Nam & ipſa particula, oculus inquam, non ſimplex eſt, ſed compoſitionem ſortitus eſt ad ſuam eſſentiam conſtituendã, tunicis nimirum & humoribus, inſuperq́; palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorum regiones deſcendentes, uiſiuos uidelicet, & partem duarum membranarum cerebrum complectentium, quæ cum ipſis neruis excurrit, augens & uelut dilatans, tunicis oculorum originem eſſentiæ largita eſt, ut quæ omnium intimam tunicam retiformẽ appellatam, ex neruo uiſiuo conſtruxit. Acinoformẽ uero tunicam huic præpoſitam, ex tenui membrana produxit. Similis eſt enim acino uuæ, & figura, & colore, & rotundiore foramine perforata eſt iuxta pupillam. At uero tunica quæ ambabus his forinſecus prætenditur corniformis uocata, ex craſſa membrana originem habet. Quæ uero his omnibus foris obducta eſt, alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinſecus oſſi capitis circunſita quæ circumoſſalis & circumcalualis appellatur generationẽ habet, ex propaginibus corporum oculo circundatorum. Cæterũ humores in oculo tres ſunt: Intimus omnium eſt qui in cauitate retiformis tunicæ continetur, uitriformis dictus: ſimilis eſt enim & colore, & ſubſtantia uitro fuſo. Exterius autem ab hoc ſitus eſt ad finẽ retiformis tunicæ, humor glacialis ſiue cryſtallinus, qui etiam diſcoformis & lentiformis appellatur, ſimilis eſt enim

colore quidem glaciei, figura uero lenti, aut diſco. Forinſecus autem circunfuſus eſt, ouatus ſiue ouiformis humor: ſimilis eſt enim colore & ſubſtantia, humori albo ac tenui in ouis. Omnium igitur intimus humor uitriformis, ad hoc ut glacialem alat conſtructus eſt. qui uero forinſecus ipſi circunfuſus eſt ouiformis, ad hoc ut hunc humectet factus eſt, & ad hoc ut ipſum à ſolis ſplendore iniuria affici non permittat. Palpebras porrò conſtituit tunica agnata: ex his autem ſingula è naturali ſtatu emota, oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa ſingulas oculi partes fiunt. Cap. II.

Quæ proprie dicuntur lippitudines, & chemoſes, & perturbationes, & tumores, & ſuffuſiones ex plaga, & pterygia, affectiones ſunt tunicæ agnatæ. Eadē etiam ulceratur, & carbunculo infeſtatur, & canceroſam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo ſicca, communes affectiones ſunt palpebrarum, & ipſius oculi. Cęterum circa externam palpebrarum ſuperficiem, puſtulæ aquoſæ, meliceridès & ſteatomata. Verum ex his quæ circa internam palpebrarū conſiſtunt, eſt denſitas, aſpretudines, ſycoſes, grandines, calculi, concretio, concluſio. Et lagophthalmi appellantur, quibus ſuperna palpebra reuulſa eſt, ut oculum contegere non poſsit. Ectropii uero quibus inferna palpebra euerſa eſt. Sed & mutilationes & corroſiones, & ulcerationes in palpebris conſiſtunt. Circa palpebræ uero extremitatem fit trichiaſis, hoc eſt, pili pungentes, & defluuium pilorum, quod madaroſis & ptiloſis dicitur. Fit & morbus pedicularis, ac porrigo, & paruus inſtar ordei abſceſſus. Sed & Milphoſis, id eſt, pilorum nuditas, affectio eſt extremitatis palpebræ. Rubicunda enim his eſt palpebrę ala, colore miltum, hoc eſt, minium referens, unde etiam Miltoſis uitium appellatur. At uero anguli afficiuntur quidem etiam in Ægilopis, ſed non ſoli. Carunculæ autem na-

turalis ſupra iuſtum modum incrementum, & eiuſdem decrementum, ſolorum angulorum affectiones ſunt. Porrò circa tunicam corniformem, conſiſtit caligo, nubecula, argemon, epicauma, cœloma, bothrium, ruptio, prolapſio, unguis, pus, puſtulæ, carbunculi, canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam ſiunt, prolapſio, myocephala, ſtaphylomata, pupillæ dilatatio, quæ mydriaſis & platycoria appellatur, tabes, confuſio, pupillæ diſtractiones. Suffuſio uero circa ipſum foramen acinoformis ſiue uniformis tunicæ conſiſtit, hoc eſt, iuxta pupillam. Sed & ouiformis humor amplior ſeipſo factus, aut craſſior, exactum uiſum impedit. Quin & imminutus idem humorem cryſtallinum reſiccat. Quæ uero glaucedo appellatur, ſiccitas eſt uehemens humoris cryſtallini. Obſcuratio autem obturatio eſt nerui uiſiui, ut omnino non uideat, qui ſic affectus eſt, pura tamen apparente pupilla. Læſos etiam oculos habent, citra hoc ut aliquid mali appareat circa oculos qui nyctilopes appellantur. Totorum uero oculorum manifeſta læſio eſt, quæ expreſſio uocatur. Eſt autem prominentia oculi uelut extra poſiti. Cæterum curationis tractationem à ſimplicioribus & ſuperficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio. Cap. III.

Perturbationes oculorum à fumo factas, & ardore, aut puluere, aut alio conſimili, facile curabis, ſi iuſſeris ægrum à lædente cauſa diſcedere, uelut ſole aut fumo aut alio ſimili. Deinde oculos lauare, primum aqua tepida dulci, poſtea etiam frigida. Iubendus eſt etiam ſplendorem auerſari, & oculos claudere. Ex his enim ſedatur malum, nulla alia re adhibita, ſed ſolum indigentiore uictu. Si uero ex ardore obortæ ſunt perturbationes, ampliore potu utendum eſt. Si enim ſomnus ſucceſſerit profundior etiam lippitudo formidata concoquetur. quare neque à balneis abſtinendũ eſt.

Verum diæta exquiſitiore utendum. Perſeuerante uero affectione quieſcere oportet, & palpebras illinere collyriis ex croco, aut roſis, & maxime collyrio Nili ex roſis. Granas autẽ, & glutinationes noctu circa oculos fientes, expurgat & probe iuuat poſca aquoſiſſima, & ipſa aqua per ſe frigida affuſa. Et aliquod ex ſiccis delachrymatiuis appellatis, præſertim quod croceum procatalepticum, hoc eſt, præoccupatiuum, ſiue perſeueratiuum, appellatur.

Inflammationis oculorum ſuperficialis curatio. Cap. IIII.

Quod ſi inflãmatio ſuperficialis fiat in tunica agnata, & dolor uehemens non adſit, repulſoria in ipſis adhibenda ſunt collyria, ita ut uehementiam mordacitatis ipſorum, per oui ammixtionem mitigemus. Plerunque enim tenuis oui liquor cum collyriis Monohemeris, hoc eſt, diariis appellatis, ſufficit ad curandas ſuperficiales & incipientes lippitudines, citra magnã inflammationem, & uehementem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit, ut homo ad ueſperam balneo uſus ſit & poſtridie collyrio nardino ad reſtitutionem in integrum, & corroborationem ſe illeuerit. Ammiſcetur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionem. minimum quiddam ex repulſoriis, circa ſecundam adhuc minus. In quibus igitur collyriis dominantur adſtringentia, plurimum liquorem oui eſſe oportet, modicum uero collyrii. In quibus autem præualent concoctoria, uelut eſt nardinum, ea craſſius adhibenda ſunt. Fomentum adhibendum eſt his per ſpongiam, ſi moderatus eſt dolor, ſemel aut bis: Si uehementior, melius eſt uel quinque uicibus eo uti, animaduerſione tamẽ habita ad oculi qui curatur ſenſus ſubtilitatem aut hebetudinem. Quicunque enim oculi ſecundum naturam uenas amplas habent, & ſanguine plenas, itemq́, qui glauci ſunt, omnino non ferunt collyriorum adſtrictionem. Quare

aquoſiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinē,& chemoſi oculorum. Cap. V.

Si plenitudo in toto corpore ſubiecta eſt,& inflāmatio in oculis magna fit,& dolor uehemens adeſt, non amplius ſufficit collyriorum uſus ad talem affectionem. Vario itaque opus habemus in his medicationis ductu. Et oportet prima ac maxima auxilia adhibere. Quorum etiam Hippocrates in aphoriſmis meminit, ubi ait: Dolores oculorum ſoluit meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut medicamentum purgatorium, aut uenæ ſectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet. Sed alii uenæ ſectionem, alii purgatorium pharmacum: alii fomentum, alii balneum, alii uini potum. Itaque à balneo initium faciamus.

De balneis. Cap. VI.

Balneum conuenit his quibus inflammatio tumida in oculis eſt. Eſt autem tumor mole quidem laxus sed ad tactum frigidior, & colore albus, & qui influit fluxus, minus mordax eſt, & minus calidus. Immo neque chemoſis in ipſo oculo ſubrubra eſt, neq; diſtēta. Hęc autem affectio magis in ſenili ætate contingit & plerunq; hyemis tempore, & magis fœminis pinguibus: Et ut compendio dicam, omnibus frigidum ac pituitoſum cerebrum habentibus, inflammatio tumida contingit. Quum itaque omnia relata ſigna uideris, confidenter balneum aſſumito: adeo enim ægrum leuat, ut alio auxilio non habeat opus. Oportet autem magis in aere moram trahere, & oculos plurimū fouere ſicciore fomento per ſpongias multum expreſſas. Quod ubi feceris, palàm percipies tumorem in calido aere diſparuiſſe, & interim ægros penitus ab affectione liberatos. Si uero quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyrium in balneum ituro inſtillato. At ſi moderatus apparuerit dolor, etiam

craſſius collyrium adhibebis, præcalefactum uideli-
cet in cote ita ut loto, uelut dictũ eſt, & e balneo egreſ
ſo, humiditatem diligenter per ſpongiam detergeas,
& ſic idem collyrium, illinas, obſeruans ne quid ex ip
ſo in oculum præterlabatur. Solet enim magnum dã-
num excitare. Quare neque ſudantibus illinendum
eſt. Fit enim in balneo humorum diffuſio, & præter-
lapſum collyrium mordacitate quadam inducta, ma-
terias facile ad oculum trahit, & duplicat inflamma-
tiones. Si uero relata affectio durabilior fiat, & fluxio-
nis eſſentia, ad frigiditatem magis ducatur, tunc ſmeg
mata capitis in balneo adhibenda ſunt, & pulueres in-
ſperſiles poſt balneum. Et primum quidem ſimplici-
bus uti oportebit. Si uero cauſa perſeuerarit, etiam ad
compoſita tranſeundum eſt, quorum ſylua talis eſt.
Baccæ lauri, nitrum toſtum uino extinctum, ſampſu-
chus, fex uini uſta, & ſimilia. Puluiſculi uero mulieri-
bus præſertim conſueti adhibendi ſunt, qualis ſunt ex
iride, & apii ſemine, & cupreſſi pilulis, & ungentis ſic-
cis appellatis. Oportet autem non immodice calida
eſſe, neque acria quæ adhibentur, ſed leniter calida, &
habere, ad adſtrictionem ammixtam. Horum uero
compoſitiones iam relatæ ſunt in præcedenti ſermo-
ne. Smegmata igitur in balneo iniicere oportet ſincipi
ti, pilis prius inter ſe diſparatis, quo auxilium corpus
cõtingat, pcipiẽdumq; ut in balneo os claudant, quo
calido aere uehementer per nares attracto, ſubiectam
materiam citius tranſmutent. Poſt balneum autem de
terſis capillis, puluiſculi inſpergantur, uelut dictum
eſt. Et de balneis quidem hactenus. Conſequenter
etiam de uini potu.

De uini potu. Cap. VII.

Vinum attenuat, & incraſſatos humores tranſmu-
tat. Et ſæpe per accidens aliquod humorum euacua-
tionem facit. Cõuenit autem eſſe uinum colore fuluũ,
& ſubſtantia tenue, & non uetus, neque uehementer

adſtringens. Dandum eſt autem uinum his maxime qui ipſi adſueti ſunt, & qui ſiccam ac frigidam intemperiem magis prædominantem habent. Videtur enim ſocietatem quãdam ad balneum habere uinum ipſum. Quum igitur euacuatione ac tranſmutatione humorum opus fuerit, balneum aſſumendum eſt. Quum autem tranſmutatione, & renutritione, ac humectatione & calefactione, moderataq; euacuatione, uino opus habemus: miſcere igitur uinum oportet aqua calida non multa. Sit etiam meracius quàm pro conſueta temperatura. Sit & aqua quæ adiicitur puriſſima, & fumi ac odoris exors, & ualde feruida, quo etiam ſeipſa tenuior euadat, & ſufficiat ad amplioris uini temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius, & conetur æger oculos inter potandũ aperire. Sic enim exoluta obſtructione, & multa naturali ac ſaluberrima lachryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ, & ſeipſis magis mobiles fiunt, ac leuiores. Illud uero conſiderare oportet, an ne caput hominis facile lædatur. talium enim caput facile læditur ex uini potu. Cæterum ad reliquias affectionis oculi, collyrio uti oportet, primum leni ac dulci inſtillato, ad acceſſoriam perturbationẽ curandam. Et ubi oculi in quieto ſtatu fuerint, & à feruore inflammationis liberati, tunc repulſorium collyrium adhibeatur, quale eſt quod Hermolaus appellatur, & conſimilia ſiſtentia appellata. Dum enim rubor adeſt, & inflammatio, adſtringentibus collyriis uti nõ oportet. Concluſis enim per adſtrictionem materiæ reliquiis, dolorem maiorem faciunt. Et de uini potu hactenus. Dicendum & de uenæ ſectione.

De uenæ ſectione. Cap. VIII.

Adhibenda eſt uenæ ſectio, ſi nihil ex ſæpe relatis impedierit, in dolore oculorũ, in his qbus multa oculorũ diſtentio eſt, & multus rubor, & ad cõtactũ reſultus, & ardor, & lachryma multa ac calida & chemoſis

iuxta corniformem & agnatam tunicam, ut à uehementi inflammatione palpebræ euertantur, ut uix oculos operiant, & ſubrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita eſt, & totum corpus ſanguine repletum. Secanda eſt autem potius ſuperna in cubito uena, humeralis appellata, faciendaq; eſt maior ſectio ad hoc ut craſsior ſanguis euacuetur, ueloxq; animi deliquium ſuccedat, quo dolor eximatur, & inflammationis feruor extinguatur. Euacuatio autem toto corpore, collyriis & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum eſt autem collyriis, qualia ſunt cygnaria, & Libiana, ita ut aquoſiora calida inſtillemus. Fomento in his non ualde adhibenda ſunt, ſed per ſpongiam ex aqua tepida leniter deterſio fiat. Alimenta danda ſunt lenia, facilia, concoctu & ad digerendum, uentri commoda, urinã cientia, nihil acre & ſalſum habentia aut craſsi humoris aut ægre concoctile. Poſt inflammationis depulſionem, nardinum aquoſius inſtillandum eſt uſque ad perfectam ſanitatem. Et uenæ quidem ſectionis hactenus mentio facta ſit. Tranſeundum eſt hinc ad purgationem.

De purgatione. Cap. IX.

Si neque ætas, neque anni tempus, neque ſtomachi imprimis debilitas, aut alterius cuiuſdam uiſceris, neque aliud quoddam maximum impedimentum fuerit, purgatio aſſumenda eſt, in his quibus tenuis & multa lachryma defertur, aut ſalſa, aut acris, aut frigida. Et uniuerſum corpus uitiatis humoribus refertum, & caput ſuperfluitatibus redundans, & aluus aſsidue ſuppreſſa, copiam ex hoc malarum ſuperfluitatum congregans. Et ad hæc uehemens doloris uexatio adeſt. Nam in uenæ ſectione plenitudinem totius corporis ſuſpectam habemus. In purgatione uero uitioſos humores auerſamur. Purgatoriorũ autem natura nõ una eſt, ſed plures. Iuxta redundantem enim & affligentẽ humorem, pharmacorum materia euariat. Siquidem

igitur aluus aſsidue fuerit ſuppreſſa, aloe ipſis exhibẽda eſt,cũ braſsicæ ſucco trita,& in catapotia redacta. Si uero pituita magis redundarit aquoſa,exhibe pharmacum ex euphorbio,pipere,& ſale ammoniaco pręparatum. Si uero bilis abundarit,picram ex aloe dato, ſcammoniæ leuisſime tritæ duobus ſcrupulis,aut minus additis,pro uirium ratione. Si autem atræ bilis humor dominatur,addantur ad picræ doſim, epithymi ſcrup.vi.& ſcammoniæ obol.iii.Cæterum poſt ſufficientem per purgatorium euacuationem,ſi quidem ſimplex & ſine uulnere fuerit affectio,adſtringentibus collyriis utendum eſt: quale eſt Hermolaus,& ſimilia. Et hæc per inſtillationem adhibenda ſunt.Si uero uulneratus fuerit oculus,teneris utendum eſt. Qualia ſunt cygnaria,& libiana.Iam igitur Aphoriſmi Hippocratis ſcopus, quantum in præſens opus eſt, relatus eſt, hoc eſt, quomodo ad maximos dolores ac inflammationes cito inſtare ac reniti oportet. Quandoquidẽ uero in multis maxima auxilia relinquuntur, uenæ ſectio maxime & purgatio: conſiderandũ ſane eſt quomodo tales tractare oportet. Proinde cũ uniuerſalib. iam relatis ſignis,etiam peculiariaquędã circa oculũ ſigna uidere eſt, totũ morbũ redarguentia ac indicantia.Gramæ itaq; & lachrymæ apparent, aliquãdo glutinoſæ ac craſſæ,aliquando tenues & cito deſtillantes. Et aliàs ſalſæ aliàs acres,aliàs mordaces. Et quãdoq; calidæ quandoq; frigidæ.Grama itaq; ſtatim in principio lippitudinis apparens,magis cruditatis ſignum eſt,& diuturnam lippitudinem fore ſignificat. Oportet itaq; in talibus leniter curationem facere per dulcia collyria inſtillata,& reliquum conſimilem ductum quo temporis progreſſu concoctio uere fiat. Nam repulſoria collyria,quũ ſint fere uiribus frigidiora,obſtructionem & corporum condenſationem faciunt,& dum humorum materias concludunt, maximas inflammationes ac graues dolores inducunt. Aliquãdo

etiam ruptionem tunicæ corniformis faciunt, propter humorum diſtentionem,& maxime ubi rubor adeſt,& inflammatio,& materiæ multitudo in oculis ſubiecta eſt. talia uero collyria ſunt q̃ ex uberiore opio & acacia præparantur. Quale eſt quod Antoninus,& quod Hermolaus appellatur. Et quæ Pelaria appellantur,&his ſimilia. Quidam enim collyrio Antonino amplius uſi,unà cũ dolorũ augmento,ét uim uiſiuam iniuria affecerũt. Nã per immodicã perfrigerationem portulacæ mortificationem magis induxerunt.

De fomento. Cap. X.

Fomento utendum eſt multo,maxime ſi in principio craſsiſsimæ gramæ apparuerint,quo ipſæ extenuentur. A balneis autem penitus abſtinendum eſt. Aliquando etiam à uino. Tibi exhibendi ſunt modici, uentri commodi,ac attenuantes. Quod ſi duriorem aluum habuerint,per betarum ac furfurum decoctũ eluatur,cum melle ac ſale. Os autem per pharmacum ex moris illinatur,ad materiæ euacuationem. Aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur: pleriq; enim maxillares muſculos læſioni obnoxios habentes,manducationem ægre ferunt. Poſtea uero uelut dictum eſt,ſimplicia collyria infundantur. Et ſi quidé calida fuerit affectio,Libianis collyriis utẽdum eſt. Quale eſt quod à nobis ad huiuſmodi affectiones experientia cognitum eſt,& in Herætomis reperitur,& ab ipſo Tephrum appellatum eſt,pompholygemq; non habet. Vnde etiam nos deſcriptionem ipſius delegimus. Nam pompholyx rara inuenitur, & facile adulteratur. Optima eſt autem pompholyx colore non alba,ſed magis ad liuedinem uergens. Signum optimæ eſt,ſi in prunas inſperſa, auricolorem ignis ſpeciem efficit. Vtendum eſt igitur collyrio Tephro appellato, ad lippitudinem à calido humore obortam. Si uero non affuerit hoc, alio quodam ex Libianis appellatis utendum eſt,aut cygnario. At ſi

inflammatio affuerit,cum lachrymæ calidæ influxu, hecatontarchium collyrium aquoſius inſtillare conducit,ſi non ulceratus fuerit oculus. Et ſi quidem inflammatio prædominatur,addenda ſunt ad hecatontarchium quædam non adſtringentia collyria. Si uero influxus magis præualet,ipſum per ſeipſum aquoſius infundatur. Omnibus autem præſtat,in quibus gramę craſſæ ſunt ac uiſcoſæ, id quod ex uino paratur, & Iſotheum inſcribitur,cum albumine oui infuſum, atque hoc aquoſius,ut coloretur ſolum ouum ex collyrio. Citisſimam enim opem affert citra aliud auxiliũ. Poſt collyriorum uſum, ſi puncturam aliquam aut mordacitatem,aut caliditatem perceperit, ſolum albumen oui calefactum infundatur, Nam lachryma ex ſupernis partibus delata,apud palpebram collygitur & arenæ imaginationem exhibet. Et quidam Medici fidem habentes his quæ ab ægro dicuntur,uelut ſit aliquid ſub palpebra arenæ,inuerſam palpebram ſpongia detergent. Et uidentur ſibi in præſens quidem ægrum ab omni ſuſpicione liberare. Verum maximum detrimentum in poſterum ipſi inducunt. Dum enim exaſperant palpebram, pungitiuum dolorem conduplicant. Proinde his quæ ab ægris dicuntur nõ ualde attendere oportet. Doloribus enim perturbati, ignorant id quod ipſos lædit. Conuenit igitur poſt collyrii uſum,largo fomento uti:hinc enim lachrymę influxus diſſoluetur. Deinde ſolum oui candidũ præcalefactum infundere. Statim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per uiſcoſitatem facile euacuat,lachrymam & meatus obducit, ac humorum acrimoniam contemperat, & ipſorum tenuitatem ad iuſtam ſpisſitudinem tranſmutat. Et in ſumma,ſiue punctura infeſtarit,ſiue non,in infundendum eſt oui candidum per ſeipſum,poſt collyriorum uſum. Omnem enim morboſam putredinem deterget. Nam collyriorum eſſentia quomodocunque te-

nuis fuerit,tunicis tamen oculorum ac palpebris inſi-
dens, aſpretudinem quandam inducit,quæ ubi oculũ
contigerit minime bona cenſenda eſt. Quidam porrò
dolorem obtundere uolentes,& caliditatem & acri-
moniam edulcare,lac pro ouo infundunt. Decipiunt
autem ſeipſos ex ignorantia,pro paruo ſolatio,diutur
nam affectionem ægro propinantes. Idem enim fa-
ciunt quod hi qui uulneri pinguia adhibent, & car-
nem ſuperexcreſcentem augent.Sed & quum lac fa-
cile alteretur, à caliditate in oculo præter naturam
acrius euadit.Et de calida quidem lippitudine hacte-
nus.Conſequentur etiam de frigida dicendum eſt.

De frigida oculorum intemperie. Cap.XI.

In frigida oculorum intemperie minus quàm in ca
lida dolores fiunt.Tardius autem curantur,& ſi ſucceſ
ſerit in his inflammatio,tumida fit & colore uelut plũ
bea.Plerunque autem oculus his non ualde perturba
tus eſt,neque rubicundus.Lachryma uero ipſis deſtil-
lat per paruum angulum, aliquando etiam per ma-
gnum modica ac frigidisſima.Progreſſu uero tempo
ris etiam palpebræ inflammantur,& puncturæ conſe-
quuntur.Conflatur hæc affectio humoribus pituitoſis
ac frigidis in capite redundantibus.Aliquando etiam
ex mora in aere frigido,& maxime poſt balneum.
His igitur tempeſtiue præeuacuatis per clyſterem bal
neum adhibeatur.Sed & uinũ dandum eſt,uelut pau-
lo ante in aphoriſmo Hippocratis dictum eſt.Infun-
dendum eſt autem ipſis incipiente lippitudine colly-
rium nardinum Zoili ad aquoſiorem compagem di
lutum.Et quantum lachrymæ imminuuntur, tantum
collyrii cõpages inſpiſſetur. Sitq; tibi hic uniuerſalis
ſcopus curationis oculorum,ut pro decremento in-
fluentium humorum, craſſefacias compagem colly-
riorum quæ adhibentur. Declinante uero lippitudi-
ne nardinum collyrium aqua dilutum per ſpecilli nu-
cleum palpebræ ſublinatur.

De oculorum inflatione. Ex Demoſthene.
Cap. XII.

Inflari oculum dicunt, quum abſque manifeſta cauſa intumeſcens, decoloratior & pituitoſior ac fortiter pruriginoſus fit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunq; ſenioribus, pruritu ab angulo ad naſum incipiente, uelut ſi quis à muſca aut culice ſit cõmorſus. Frequens eſt hæc affectio in æſtate. Curatur ſpongiæ fotu. Deinde palpebram intrinſecus ſubline melle per ſe, & cum croco trito. Cõmodat & liquida Eraſiſtrati panchreſtos. Illinendæ ſunt & palpebræ forinſecus cum melle. Conducit & euacuare aluum. Deinde etiã lauare, & temperata calida aqua caput perfundere. Et poſt balneũ dare uinum. At ſi pruritus uehemẽs eſt, & ætas ac reliqua permiſcerint, & nihil aliud obſtiterit, uena ſecãda eſt in cubito, aut aluus purgãda. Prodeſt & aqua marina affuſa præſertim hyeme.

De tumore oculorum. Cap. XIII.

Tumere oculum dicunt, ubi palpebram forinſecus eleuari contigit, decoloratioremq; eſſe ac grauiorẽ, & ægre mobilem. Itemq; dum pallidior apparet. Aliquando etiam album palpebræ aliquantulum excedit nigrum. Eſt autẽ tumor laxus forinſecus circa palpebram obortus, qui digito compreſſus cito cedit, & cito rurſus repletur. Eſt & utplurimum citra dolorem & concolor naturali habitui. Fit autem plerunque à fluxione aquoſa. Curandi porrò ſunt tumores qui circa ſolas palpebras forinſecus ſunt, citra oculi conſenſum, præeuacuata per clyſterem aluo, ſolis illitionibus, præmiſsis fomentis per ſpongiam. Laxi uero tumores & concolores, præeuacuata ſimiliter aluo, & præmiſsis fomentis, melle illinantur intrinſecus palpebræ ſublito. Prodeſt & Eraſiſtrati liquida illita. Vtẽdum ad ipſos apophlegmatiſmis ex melle cocto, uua paſſa, thymo & pulegio. Acriora uero uitanda ſunt, uelut eſt ſtaphis ſylueſtris, & ſimilia. In quibus autem

oculus condolet palpebræ,præeuacuata aluo,& ine-dia imperata,ſpongiæ fomentum adhibeatur. Aliquã-do etiam faciei perfuſione utendum eſt, & præſertim ubi pruritus conſequitur. Deinde abſinthium aut hyſ-ſopum tritum ſuperne illinatur cum melle. Si uero corpus debile fuerit,lentem coquito,& per colum cu-linarium,aut cribrum,aut rarum panniculum ſeu lin-teum excolato,& ammixto melle expreſſum liquorẽ illinito. Quod ſi æſtas fuerit,crocum cum uino mulſo illine,aut cum coriandri,aut ſolani, aut intubi ſucco. Facit & glaucium. Oculus uero Eraſiſtrati liquida ſub-linatur aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere poteſt.

De tumore indurato. Cap. XIIII.

Fiunt etiam indurati tumores forinſecus circa ocu-lum,plerunque renitentes ad contactum ac duri,pro-gredientes uſque ad malas & ſupercilia. Hoc autem maxime contingit ex carbunculoſis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus præcipue in mulieribus. Oportet igitur ubi palpebræ ſimul intrinſecus fuerint craſſefactæ, ipſas euertere, & collyriis exaſperationi deſtinatis confricare. Si uero forinſecus ſolum fuerit affectio,nequaquam oculus ſublinatur. Sed frictio to-tius corporis & induratæ partis adhibeatur. Poſt hæc imperandum eſt ut oculos claudant,quo interim diu-tius confricentur. Deinde ſubſcriptũ collyriũ oculis il-linatur. Thuris drac.vi. gummi drac.vi. aluminis ſciſſi drac.i. malicorii drac.i. Trita ex aqua illine, & ſiccari ꝑmitte. Ad ueſperam autem linteum molle & lana ſu-perligetur. Immo etiam interdiu,ſi fuerint. Deambu-latione utendum eſt multa & lenta. Vitanda ſunt bal-nea,ſol,& reliqua calfactoria,legumina itẽ & bellaria. Ira ẽt & detẽtio ſpiritus,& uomitus,& coitus tollatur.

Vlcerum in oculis cõmunis curatio. Seueri. Ca. XV.

Exulceratur oculus aliquando extrinſecus aliqua re illabente. Aliquando ex humorum influxu,aut ero

ſione tunicæ agnatæ, ſiue corniformis, aut palpebrarum, aut angulorum. Curanda autem ſunt in communi omnia in oculis quomodocunque fientia ulcera, uniuerſo corpori præ omnibus prouidentia adhibita, quo id quod redundat in habitu tollatur, per uenæ ſectionem, aut purgationem, aut clyſterem. Si uero rei circunſtantia omnibus his opus habuerit, omnibus utendum eſt. Diæta uero conſtituenda eſt contraria afflictioni, ita ut tenuem humoré inſpiſſemus, craſſum autem attenuemus, & uiſcoſum ſecemus, corruptorum & acrium temperamentum inducentes, & undique naturale temperamentum ægro exquirentes. Aluus autem facile ſolubilis ſemper per cibos reddatur. Et fricatio multa infernarum partium fiat. Vtendum & deâbulationibus pluribus lentes, & aquæ potu. Et balneum rarisſime adhibendum. Collyria uero tenera ulcerato oculo infundantur. Quale eſt quod Aſter appellatur, commodisſimum ad ulcera medicamentum. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præſertim quæ ex fœnigræci ſucco parantur. Si uero ſordidum fuerit ulcus, cum fœnigræci ſucco collyria diluere oportet, & ſic infundere. Viſcoſitas enim ipſius facile remouet ſordes. Posſidet autem cum uiſcoſitate etiam laxatoriam facultatem. Quare ſæpe in ulceribus ipſo ſolo fœnigræci ſucco uſi perfecimus qđ opus fuit. Si uero multa fuerit ſordes, ad fœnigræci ſuccum parum mellis addere conuenit. Oportet autem fœnumgræcum exactisſime purgare, & ſæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili uaſe probe torrefacto: (uitare enim conuenit æneū uas ad eius cocturā) poſtera uero die diffuſa aqua, aliam puram adiicere, & ad lentum ignem fumum non edenté coquere. Reiiciatur auté primū & ſecundū decoctū, quo omnis amaritudo excludatur. Deinde purisſima aqua affuſa, & olla probe operta, coquito ad cōpagé mellis liquidioris. Poſtea per linteum excolato, fœno

græco non expreſſo,ſed ſucco ſponte defluente contentus, utere uelut dictum eſt. Cæterum decoctum hoc uſque ad ſecundam, aut ad ſummum tertiam diem ſeruare oportet. Inueteratum enim acrius euadit. Poſtquam autem pura facta ſunt ulcera, à fœnigræci ſucco abſtinendum eſt. Et ſi profundiora fuerint ulcera, libiano utendum, aut potius collyrio ex thure. Vbi uero incarnata fuerint ulcera & explanata, aut et adhuc paulo profundiora, adhibenda ſunt collyria quæ cicatricem inducere poſſunt, quale eſt Cleonis. Et de communi quidem ulcerum curatione ſufficiunt relata. Conſequens eſt ut dicamus quomodo ad ſingulas affectiones inſtare oportet. Et primum dicendũ eſt de ulceribus ab extrinſecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis, aut paleis, aut arena. Demoſthenis. Cap. XVI.

Si in oculum inciderit culex, aut aliud quoddam animalculum, altero oculo clauſo, & affecto aperto, animalculum ſua ſponte prodibit. Si uero palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiam idem facere tenta. Si uero permanſerit, digito exime. Aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulſam inſtilla. Si autem amplius oculo adhæſerit, per pharmacum quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale eſt quod ex melle paratur.

De calce uiua in oculum illapſa. Cap. XVII.

Si calx uiua in oculum inciderit, aqua quidem & lac infuſa attrahunt & exurunt. Verum albumen oui infuſum, uim uſtoriam calcis obtundit, & eo adhuc magis oleum roſaceum.

De ulcerationibus ab igne. Cap. XVIII.

Quæ ab igne fiunt ulcera, duriores cruſtas faciunt. Quapropter frequentius humectentur lacte infuſo cũ albumine oui. Collyriis autem utendum eſt ex ſtibio, & quod Cleoni inſcribitur.

De his quæ oculo infiguntur. Cap. XIX.

Si in oculum infixus fuerit aculeus, aut oſsiculum, forcipe extrahatur, atque hoc attente in directum ne frangatur. Si uero nihil eminuerit, ſed æquale corpori fuerit, ſpecilla duo accipito, & nucleis ipſorum utrinque admotis, oculum comprimito, ut quod infixum eſt in medio conſiſtat. Vbi uero prominuerit, uolſella extrahatur. Deinde turturis aut columbæ ſanguis infundatur, aut albumen oui. Si uero ſtatim eximi non poterit, oculis infuſis & cataplaſmatis ad inflammationes congruis curetur. Nam poſt dies aliquot ſuppurata punctura, id quod infixum eſt emerget.

De ſugillatione. Cap. XX.

Sugillatio dicitur quum ex plaga quadam, ruptis aut contuſis uaſis in oculorum tunicis ſanguis ſub tunicam ſubierit, & ſtatim quidem cruentus color oculi fuerit, poſtea uero liuidus. Sic affectos curare oportet communi prædicta ulcerum curatione, per uenæ ſectionem, aut purgationem, & quæ conſequuntur, infuſo candido oui tepido, aut ſanguine turturis uel colũbæ. Superne uero imponenda eſt lana uino & roſaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibenda. Poſtera die oculus ſæpe foueatur per ſpongiam cum abſinthii aut hyſſopi decocto, forinſecus autem lana imponatur. Quum uero oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle, aut Eraſiſtrati liquida illinatur, aut collyrio aromatico. Bene facit & ſolani ſuccus cum melle infuſus. Et thus ſuffitum cum pari bitumine. Cęterum ad inueteratas ſugillationes probe facit hoc. In æris rubri uas pueri incorrupti urinã mittito, & æreo piſtillo in ſole ad multos dies terito, ut multum ſuccũ remittat, & ſiccatum melle excipito, ac utitor. Apollonius autem Memphites ad ſugillationes ac uibices, tale collyrium prodit. Lapidis hæmatitę, ſanguinis aſinini de corde ſiccati in ſole, æquales portiones cum urina pueri incorrupti tere, & cardamines iberidis appellatæ ſuccum adiice ac ſimul tere, & infunde. Aut

collyria ex his efforma,& uſus tempore cum muria inſtilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drac.iiii.ſanguinis columbæ ſicci drac.iiii.ſanguinis aſinini drach.iiii.gũmi drach.ii.terito ac utitor uelut dictum eſt.

De puncturis oculorum. Cap. XXI.

Omnes pũcturæ in oculo, quales à ſtilo aut aliqua conſimili re fiunt, poſt communem prædictam curationem, ſanguine turturis aut columbæ ſtatim ab initio irrigato, aut oui candido. Et ab initio quidem uitãda ſunt fomenta & cataplaſmata calida. Poſt quartã uero aut tertiam diem, toto corpore præeuacuato, ſpongiis foueto, & cataplaſmata ad inflammationes deſtinata imponito. Collyria uero adhibeantur leuiſſima, etiam ſi impura appareant ulcera. Vtendum igitur eſt ſpodiaco, & tephro, & aſtere, ac ſimilibus. Facit & collyriũ Nili ex roſis aquoſum cũ ouo inſtillatũ.

De uulneribus profundioribus. Cap. XXII.

Quum profundius & maius factum fuerit in oculo uulnus, ut periculum ſit ne effluant ex oculo humores, animaduertendum eſt ne inflammatio ſuccedat, & febris ſubſequatur. Præ omnibus igitur uenæ ſectione utendum eſt, ſi uires ſuſtineant. nullum eſt enim efficacius auxilium ab initio. Si uero uenæ ſectio relinquatur, purgatorio idoneo utamur. ſin minus, clyſteribus aluum ſubducentibus euacuatio fiat. In oculum uero calidum oui inſtilletur. Et cataplaſma adhibeatur ex ouo ſimul contuſo uitello, cum roſaceo & uino, ita ut leniter tepefactum & lana exceptum imponatur. Sequentibus diebus fomentum fiat ex decocto roſarum aut meliloti, & infundatur lac muliebre cum ouo tepidum. Cataplaſmata adhibeãtur ad inflammationes deſcripta, & maxime id quod ex capitibus papaueris, meliloto, croco, & pane paratur. Illinenda eſt etiam frons ac tempora modico apio cũ croco. Sint aũt leuia cataplaſmata, & ſuperna palpebra ſola ex his integatur, quo aperiri poſſit oculus, & lachrymas influẽ-

tes excernere. Oculus quoque leuiter deligetur. Si uero aliqui cataplaſmata ferre non poſsint, his palpebræ ac tempora, & frons collyrio Nili ex roſis illinantur: Si uero uehementiores fiunt dolores, caput pilis denudetur, & cucurbita occipiti ac uertici affigatur. Et in noctem quædã dolorem eximentia in potu exhibeantur. Circa quartam uero aut ſeptimam diem Nili collyrium ex roſis inſtilletur aquoſiſsimum uſque ad perfectam curationẽ. Cibus dandus eſt ſorbilis, boni ſucci, uentri commodus: oportet enim uentrem ſemper probe ſolubilem eſſe. A uino uero abſtinendum eſt uſque ad declinationem. Cauenda ſunt autem & quæ caput replent, & fluxionem irritant.

De ouiformis humoris excretione. Cap. XXIII.

Si puncto oculo ouiformis humor excernatur, ut etiam oculus aliquantulum contrahatur, reliqua quidem ſimiliter uelut dictum eſt fiant, ut ne inflammatio ſuccedat. Verum poſt inflammationis ac ulcerationis declinationem, balneum conducet, & uinum tenue moderatum. Et cibus boni ſucci, quo humor probe renutriatur ac rurſus expleatur.

De oculi prolapſu. Cap. XXIIII.

Prolapſus totius oculi, ex uiolenta quadam capitis plaga contingit, aut ex ulceribus carbunculoſis, aut internis uaſis ac pelliculis, quibus adhæret oculus, ruptis aut laxatis. Procidit enim quibuſdam totus oculus foras, ut à palpebris contegi non poſsit. Aliquando etiam uſque ad malas & ſupercilia procidit. Atq; hoc maxime contingit ex caſu ab alto loco, aut ex plagis capitis uiolentis. Periculoſa eſt autem affectio. Itaque curatio ſtatim adhibenda eſt, per uenæ ſectionẽ, aut purgationem. Sed & reliqua adhibeantur quæ relata ſunt in communi ulcerum curatione. Contrahendus eſt cibus, & poſtea in ouo & roſaceo ac uino ſimul cõtuſis lanam imbue & impone. Deinde uero cataplaſma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe,

cui addita ſunt hyoſcyami folia cum pane aut pſyllio modice madefacto. Aſsidue uero alterentur cataplaſmata, ut ne calefactæ partes ſuppurentur. Sequētibus diebus remittente inflammatione, cucurbita occipiti cū ſcarificatione affigatur. Præſente uero inflāmatione, cucurbitæ ſunt ineptæ. Aſsidue autē ouū & lac tepida inſtillentur. Remittente uero inflammatione, collyrio Nili ex roſis cum ouo utendum eſt. Aut etiam mellis fumi exortis parum ipſi ammiſcendum, ad ſaniem excernendam. Simul autem ſub palpebram ſubiiciendus eſt ſpecilli nucleus, ut ne concretio aliqua fiat quod ſi prolapſus magnus factus fuerit, & nulla ſpes eſt ut uiſus reſtituatur, cataplaſmatis ſuppuratoriis utēdum eſt, qualia ſunt quæ ex polline fiunt. Sed & lentē cum melle imponere oportet. Et inflammatione declinante balneum petendum eſt.

De ulcerationibus ſuperficialibus, ex humorum influxu obortis nubecula, caligine, epicaumate & encaumate. Cap. XXV.

Quæ ex humorum influxu fiunt ſuperficiales ulcerationes: diuerſimode nominantur: caligo enim eſt ulcus ſuperficiale in nigro oculi factum, conſimile caliginoſo aeri colore cæruleo, quod multum locum nigri occupat. Quum uero in pupilla factum fuerit, non facile ægri uident. Nubecula autem uocatur profundius ac minus caligine ulcus in nigro, & eſt colore albius. Epicauma uero dicitur, quum nigrum oculi in ſuperficie exaſperatum, inuſtum fuerit, & colorem cinereum præ ſe tulerit. Encauma uero eſt ulcus utplurimum ex febre fiens, cum cruſta impura, in nigro aut albo. Et in nigro dum fit in profundo, plerunque in purgatione, maiore tunicarum corroſione contingente humores paulatim foras effunduntur, & totus oculus effluit. Has igitur ſuperficialisſimas ulcerationes, cum febre aut ſine febre fientes ſanare oportet, aluo per clyſterem præeuacuata, ita ut collyrium Nili ex

roſis aquoſius inſtillemus,& in ipſis interuallis infuſio nis collyrii,lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus,ammiſcendum eſt ad Nili collyrium, chiacū appellatum Apollonii,aut aromaticum. Deinde uero etiam meracis his utendū. Cito enim cicatrices, easq; tenues & fere non apparentes inducunt.

De argemo. Cap. XXVI.

Argemum eſt ulcuſculum circa iridis circulum factum,partem albi,& partem nigri occupans, & albū apparens. Quum igitur profundius & ſordidum factū fuerit circa iridis circulum, & citius repurgatum, aliquando procidit tunica uuiformis. Quapropter meatus obducentibus pharmacis in ipſis à principio utendum eſt, quo ulcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi ſubnutrita cruſtam reiiciat.

De foſſulis & concauis ulcerum generibus. Cap. XXVII.

Foſſulæ appellantur quum in nigro fiunt caua, anguſta, & pura ulcera, puncturis ſimilia. Concaua uero uocantur,rotunda & ampliora foſſulis ulcera, & minus profunda. Non igitur ipſa purgare oportet per acria collyria,ſed potius per mitia renutrire,& maxime ea quæ foſſulæ appellantur. Concaua uero diuturna primum leniter detergentibus curabimus,& deinde ad renutrientia tranſibimus,qualia ſunt quæ ex thure fiunt. Vbi uero explanata fuerint,aut etiam adhuc cauiora ſunt,Cleonis collyrio utendum eſt. Si uero ſordes multæ ulceribus inſitæ fuerint aqua mulſa infundatur. Nos autem ad fœnigræci decoctum paratum uelut antea dictum eſt, modicum mellis ammiſcuimus,& citius rem quæſitam eſſequuti ſumus. Vtimur etiā in cauis ac ſordidis ulceribus collyrio Theodotii Seueri aquoſiore cum ouo,& citra omnem dolorem repurgat, & celerrime ad cicatricem perducit. Meminiſſe uero etiam in his oportet prædictæ communis ulcerum curationis.

De ſuppuratione, aut ungue. Cap. XXVIII.

Suppurationes in ulceribus fientes diuerſas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore ulcere pus defluens, & inter tunicas illapſum, & in circulo iridis figuratum, ſimilem ungui reſecto imaginem præ ſe fert. Ampliore uero pure collecto, & dimidium nigri occupante, aut ꝑ totã corneã tunicã pellucente, ſuppuratum eſſe oculum dicimus. Fiunt autẽ hæc etiam circa exulcerationem, dolore capitis, aut lippitudine prægreſſa. Contingunt etiam inflammatione pręgreſſa, propter ampliorem humorum repletionem diruptis quibuſdam uaſis, & ſanguine ex ipſis profuſo ſuppurato. Conſequitur autem ad ſuppurationem dolor uehemens pulſatorius, & rubor circa oculum totum, & temporum dolor. Curatio facienda eſt ab initio reiectis fomentis, per alui per clyſterẽ euacuationẽ. Deinde ꝑ uenæ ſupernæ in cubito ſectionẽ. Ita ut poſtea ẽt uenã circa magnũ oculi angulũ ſecemus, citra colli ligationem, aliàs fieri ſolitam. Sed & cucurbitam occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyriis ad inflammationes deſtinatis utendum eſt, & maxime Nili ex roſis, cũ ouo aut lacte aquoſius inſtillato. Poſt tertiam uero diem fomentum per ſpongiam adhibendum eſt, moderate primum, deinde paulatim ſemper facta maiore acceſſione. Et collyria quidem meatus obſtruentia uitanda ſunt. Vtendum autem diſcuſſoriis ac lenientibus, maxime chiaco Apollonii, & ſimilibus ex myrrha paratis, quæ diaſmyrna appellantur: Quæ enim uehementer diſcutiunt ac reſiccant, ſtatim quidẽ multã tenuioris euacuationem faciunt. Quod uero reliquum eſt & craſſius condenſat, & ut ægre diſſolui poſſit reſiccat. Galeni. Medicus quidam apud nos expertiſſimus ophtalmicus, etiam capitis concuſſione multos ſanauit. Et locabat quidem ipſos in ſella erectos, & utrunque à lateribus caput appræhendebat, atque ita con-

cutiebat,ut nos manifeſte uideremus pus deorſum ferri,& infra manere, propter grauitatem uidelicet. Quũ igitur in ſuperficie fuerit pus & ulceri contiguum, dũ purgatur ulcus omnino etiam in uaporem exhalat pus: quum uero ulcus ſuperficiarium fuerit, ſuperius. Pus autem amplius,& in profundo inferius ulcere,& à pharmacis non excolatur,oculum ſub pure perpungere oportet, acu oblique circa iridem & coronam appellatam immiſſo,& pus excernere. Atque hanc chirurgiam locis non inflammatis adhibere oportet, ſuppurationes autem in albo tunicæ agnatæ fientes, ſcalpro uenæ ſectorio ex inferna parte diuidito,& tunicam agnatam leniter ſubexcoriato. Cæterum poſt humoris euacuationem,in utriſque oui candidum inſtillato. Deinde integrum ouum cum uino mulſo cõquaſſato, & molli lana exceptam oculo ſuperponito ac deligato. Poſtera uero die fomento ex aqua calida per ſpongiam adhibito,& ouo infuſo,rurſus prædictum lanæ hapſum imponito,& poſt triduum collyrio Dionis illinito,aut quopiam ex his quæ ad perpũctiones adhibentur. Eſt autem Dionis collyrium,hoc Spodii drach.iii.thuris,ſquamæ æris,myrrhæ,acaciæ ſpicæ nardi,opii,ſing.drach.i.gummi drach.vi.excipe aqua pluuiali. Vſu uero expetente infunde cum candido oui,& prædictum lanæ hapſum ſuperpone. Si uero poſtq̃ inflãmatio ceſſauit,caro ex diuiſione ꝓminuerit,prędictũ collyriũ cũ lacte dilutũ illine. Probe ét deprimit & repurgat chiacum Apollonii.

De puſtulis. Cap. XXIX.

Puſtulæ fiunt & in albo, & in palpebris. Plerunq; uero circa corniformem tunicam. Et aliæ in ſuperficie fiunt,aliæ in profundo: conſtat enim tunica corniformis ex quatuor uelut membranoſis corpuſculis, denſiſſimis ac fortiſſimis. Aliquando igitur ſub prima mẽbrana puſtulã fieri cõtingit, quãdo ét colorẽ nigriorẽ præ ſe fert. Aliquãdo ſub ſecũda aut tertia

conſiſtit,quando ſanè etiam albidior puſtulæ color fit,eo quod in profundo tunicæ corniformis occultatur:naturalis enim puſtulæ color niger eſt.Tunica uero corniformis alba eſt, & cornibus ſimillima.In quãtum igitur in profundo corniformis tunicæ puſtula occultatur,in tantum colorem aſsimilat,& maiorem dolorem inducit,& moleſtior eſt.Nam ſiue ob plenitudinem rupta fuerit puſtula,ſiue ab acrimonia corroſa,ut tunica ulceretur,facilis curatu eſt ſuperficiaria ulceratio.Difficilis autem profunda.Periculum eſt enim ne reliquum corniformis in profundo tenue exiſtens rumpatur,& uuiformis procidat,ac effluant oculi humores.Præſertim ſi iuxta pupillam ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillam ruptione,etiamſi pro more ægri tamen aliud quid graue conſequitur.Nam inducta ulceribus cicatrice, homo non uidebit, propter inductas cicatrices. Quandoquidem uero aliquando etiã ob corniformis corroſionem uuiformis tunica procidit,& ſuperficialis puſtulæ imaginationem facit,operæpretium eſt de his exactius diſtinguere. Puſtula itaque ſuperficialis,ſimiliter undique nigra eſt,non tamẽ nigredine exacte ſaturata. At in uuiformi tunica pars quæ procidit,aut nigra eſt, aut cærulea. Quod uero maximũ ſignum eſt,fundum prolapſæ uuiformis per circulum reperies album.Alba eſt enim colore corniformis tunica,qua rupta uuiformis procidit.Sed & pupillæ magnitudo imminuitur in uuiformis prolapſu, aut ſanè omnino euariat ſecundum figuram:nõ enim pupilla exacte conſeruat rotundam figuram in prolapſu,ſed iuxta partem quandam uelut diuulſa apparet. Proinde relatis ſignis diligenter intendere oportet,& affectiones inter ſe diſtinguere.Nam iuxta affectionũ differentias etiam curationẽ uariare oportet. In prolapſu enim uuiformis,magis adſtringentibus ac repulſoriis utimur. In puſtul s uero his quæ leniter diſcutiũt.Curandæ igitur ſunt puſtulæ ita ut caueamus pri

mum multiloquium,ſternutationes,iras,ſpiritus, detẽtiones,clarum ſplendorem,deinde contrahendus eſt etiam potus ac cibus,& ad alui euacuationem acri clyſtere utendũ eſt. Tentandſi quoq; ut lacte aluus ſoluatur,in quibus id neq; aceſcit,neq; in nidorem uertitur, neq; uomitu reiicitur. In talibus .n. uitandum eſt lac,& utendum gallinæ iure,aut cnici ſucco,aut aloe,aut per ſimplicius quoddam aluus ſoluenda. Vitanda ſunt ét uehementiora purgatiua,& maxime quæ ſtomacho ſunt magis infeſta. Deligationes autem & multos lanæ hapſos in his reprobamus. Valde enim nocent nõ ſolum in his,ſed etiam in omni lippitudine,ex humorum acrimonia facta. Cataplaſmata igitur adhibere oportet,ubi inflammatio affuerit, maxime in principio,leuia quidem,ſed lata. Sunt enim cataplaſmata tenuibus ac mollibus linteolis illinenda,& ſuper totum oculum imponenda,ſupercilio ac mala & tempore ſimul comprehenſo,& ſinenda,quàm diu fuerint madida. Poſtquam uero ſiccata fuerint,tollenda & alia imponenda. Adhibeantur ea quæ ad inflammationes congruunt,uelut eſt tenue ouorum,& uitelli ouorum triti cum croco ac modico opio, moderatoq; paſſo ac pane. Conueniunt etiam adſtringentia,uelut ſunt mala cydonia cocta,aut malicorium in aqua coctum. Verum uitandum eſt,uelut dixi,ne oculum in his diutius deligetur: eſt enim nocentisſimum hoc. Mitigata uero inflammatione,etiam ab emplaſtris abſtinendũ eſt,propter grauitatem. Collyria uero in principio conueniunt, Nili ex roſis,cum lacte dilutum & infuſum. Proficiente autem curatione,adhibendum eſt id quod ex thure,myrrha,ac croco paratur. Poſtea etiã nardina. Forinſecus autem illinendæ ſunt palpebræ collyrio Nili ex roſis, frons uero acacia & hypociſthide, cum croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida adhibeantur. Nam intenta à principio inflammationes exacerbant. Poſtea uero caliditatem

intendere oportet. Deambulationes & alii motus ab initio non conueniunt. Balnea uero & reliqua uaporatoria fomenta poſt principium. A uino abſtinere oportet per omnem curationē, & aqua calida in potu uti, & cibos molles ac facile concoctiles accipere. Fugienda eſt in his ſanguinis ex fronte aut uenis angularibus detractio, procidit enim oculus, & maxime ſi inflammatio ſimul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris. Seueri.
Capitulo. XXX.

Quandoquidem carbunculi ſunt ex genere puſtularum, & fiunt hi quoq; aliquando in palpebris, oculumq; ad maximum cōſenſum perducunt, age & ad hos pauca auxilia proferamus, dinotiones ipſorum primum exponentes, quum ſint etiam alii quidā abſceſſus palpebrarum, qui imperitis carbunculi uideri poſſint. Nam & ordeolum tuberculū, & pani, & uari circa palpebras fiunt, ſed cum tumore quodam hæc, & fere citra inflammationem, & non cum uehementi dolore. Carbunculi uero ruborem ab initio habent, ut oculum ſibi peruri putent. tumorem uero aut eminentiam non ſtatim inducunt. Nam ob immodicam caliditatem, uelut ruptionem quandam carbunculus ſuſtinet, & quod effluit ex ipſo quum ſit acre ac mordax, ſuperficiem qdem carbunculi reſiccat, & cruſtam inducit, uicinis uero lotis morbum inſerit. Conſequitur igitur ad ipſos fortis inflammatio, tum ipſius oculi, tum partium circunſitarum, & maxime glandularum circa aures, ut quandoq; magnarū ulcerationū, & ruptionū oculi cauſa fiunt, inſuperq; prolapſuum, & nuditatis palpebrarum. Et cicatrices à carbunculis craſſæ fiunt, & aſſidue ulcerantur. Et in reliquo qdem corpore ſanguis qui effluit ex carbūculis niger reperitur, propter ſuperaſſationē. In oculis autem ſanguis non omnino ex carbūculis manat, eo quod neq; re-

dundet in oculo ſanguis. Vnde plerunq; etiam albi colore ſunt carbunculi in palpebris. Et ſi quidē emotio affectionis citra cōtigerit per conuenientem curationem, carbunculus penitus diſparet. ſi uero durauerit, & ægre diſcuti poterit, neceſſario locus nigreſcit. Proinde incipientibus carbunculis non ſtatim ad cataplaſmata & illitiones progredi oportet, ſed per clyſterem primum aluum euacuare. Deinde lacte moderate cocto purgare. In ſanguineis corporibus etiam uena ſecanda eſt. Poſtea per ſpongias fomentū adhibendum, primū ex ſimplicioribus. Adſtringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando etiam reſiccantibus pharmacis uſi, hos ſanabimus. In principio igitur quū feruor adeſt, humorem extinguere conātes, coriandro trito ruborem oculi illinimus. Et ſolanum cum paſſo tritū & carbunculo adhibitū, ſtatim ipſum abolet. Atq; hic ductus in principiis magnopere prodeſt. At frigefacientia cataplaſmata oculo in carbunculis adhibita, repellunt quidem id quod influit carbunculo, & externas inflammationes ſedant, uerū periculū eſt ne in ipſum oculū impetū faciat, hoc enim ſolanum aliquando perpetrauit. Adhibitū enim cum paſſo ſtatim quidem tumorem aboleuit. oculus autē hinc repletus eſt. Cæterū carbunculos iam depaſcentes uarie curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax exiſtit, ut etiam uicinos locos depaſcatur, & periculū ſit ne oculus lædatur, ſolet enim eroſio his contingere. Cōuenit igitur ſpongia detergere, & oculum moderate perfundere, roſarū, aut rubi, aut pampinorum uitis decocto. Sit autē tepidius decoctum, aut potius lactei teporis. Quod ſi etiam ſordidi fiant loci, ex eo quod nome depaſcens præualuit, (ſæpe enim etiā palpebræ excidūt) ad huiuſmodi fluxiones etiā hypociſthidis ſuccū aquæ ammiſcemus, & myrtū & acaciā paſſo diluta locis illinimus. Oportet enim pro corporis curandi ratione, etiam materias eligere

maxime medias. Valde enim efficacia pharmaca loci non ſuſtinent, qualis eſt ærugo, & ſimilia. Per mordacitatem enim etiamſi ſalutis ſpem habeat oculus, hac quoque priuatur: neruoſæ enim partes & præſertim carnibus denudatæ, à uehementer mordacibus lædũtur, ut etiam cariem inducant. Malicorium itaque ex malis punicis acidis cum lenticula feruefacimus, & derasa interna parte, cum modico melle terimus, & ex eius uſu magnopere profecimus: celerem enim purgationem facit, & humores qui oculis inferuntur, quodammodo ſupprimit. Nam pinguia nomas augent. Aucta uero noma, in uino malicorium coquere oportet, & per ſe citra lenticulam imponere. Cruſtas autem magis malicorium coctum tritum cum melle impoſitum reſoluit. Sunt & compoſita pharmaca carbunculus conuenientiſsima. In principiis enim feruorum, paſtillus ex halicacabis illitus excellẽter extinguit. Frigefacit enim & reſiccat moderate. Si uero contrahere oportet carnem ſuperexcreſcentem. Muſæ paſtillum aridum tritum adhibemus. Si uero incarnatione opus eſt, ipſum Muſæ paſtillum cum ſapa diſſolutum illinimus. At ſi cicatricem inducere intendimus, rurſus paſtillum ex halicacabis aſſumimus. Apollonius autem ait: Ad carbunculos oculorũ hoc pharmaco utimur. Spodii drach.iiii. lapidis ſciſſilis drach.ii. croci obol. iii. myrrhæ paululum torrefactæ obol.iii. Terito cum uino odorato donec areſcant, & paſſi cretici, aut alterius non acris heminam ammiſce, cõtere, excipe ac ſubline. Diſparat cruſtas, & purgat ulcera, ſiue extra palpebras affectio fuerit, ſiue intrinſecus in profundo. Facit & ad fluxionem ac inflãmationes. Si uero dolor oculum uexarit, hoc collyrium illine, & eueſtigio ſiſtet nomen. Recrementi plumbi triti loti & exſiccati drach.iiii. ſpicæ nardi drach.i. gummi drach.ii. foliorum oleæ centum uiginti ſuccum. Succum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito, excolatoq; & ad re-

liqua

liqua conterenda utitor. Facit & collyrium Nili ex roſis cum ouo infuſum. Maxime uero Nardinum candido inſcriptum, per ſubmisſionem palpebræ ſublitum, uſque ad perfectam curationem: oportet enim ubi pura facta ſunt ulcera, fomento præmiſſo, ſpecilli nucleum lacte tingere, & palpebris ſubmittere, atque angulos inter ſe diſparare, ne diſtorta concretio fiat. Et ob hoc neque oculum deligare oportet, maxime poſt ulcerum purgationem. Nam circa principia ſi inflammationes maximæ & diſtentiones fuerint, lenticulæ coctæ cataplaſma cum pane imponere cogimur. Sed & pſyllium impoſitum inflammationes mitigat. In doloribus enim aliarum oculi inflammationum adhibitum, ſomnum inducit. Sint autem leuisſima cataplaſmata. Sed neque diu in cataplaſmatum uſu perſeuerare oportet. Augent enim putrefactionem, & oculum magnopere ledunt, uelut etiam in puſtulis prædictum eſt. Poſtquam igitur aliquantulum mitigauimus inflãmationes, ſtatim à cataplaſmatis, tum in carbunculis tum in puſtulis abſtinebimus. At uero in locis circa aures per conſenſum inflammatis, ſplenium ex cerato butyrino imponito.

De canceratis oculorum ulceribus. Cap. XXXI.

Vlcuſcula in nigro oculi fientia, cicatricem non recipientia, parua, doloroſa, parua uaſa habentia uaricoſa, cancerata dicuntur. Et aliquando quum cicatricem accepiſſe putantur, reſoluuntur citra manifeſtam cauſam. Fiunt autem in his punctorii diſcurſus uſque ad tempora. Et conſequitur in ipſis fluxio humoris moderate acris ac tenuis. Et album in oculo itemq; nigrũ ſemper rubicundum eſt. Et auerſantur c bii. Augẽtur aũt ipſis uehementer dolores, illitis acrioribus medicamentis. Contingit hæc affectio maxime ſenioribus, ex diuturnis lippitudinibus. Et fœminis quibus menſes defecerunt. Curatio porrò adhibenda eſt, habita totius corporis cura, cum prædictione quod fieri non

poſsit ut perfecte ſanentur,ſed fieri poſſe ut mitigen-
tur,primum per conuenientem diætam: Deinde etiã
per pharmaca dolores lenire potentia. Diæta igitur
huiuſmodi ſit. Poſtquam à lecto ſurrexerunt, corpus
moderate illinant oleo dulci. Caput autem modico
roſaceo aut omphacino. Et uiridi ſindone oculo præ-
tenta deambulare iubeto in tenebroſo ac non uento
ſo loco,cum ſilentio & abſque alia diſtentione, ita ut
neque caput agitent,quantum eius fieri poteſt. Poſt-
quam autem ampliore & lenta deambulatione uſi
fuerint,ad domicilium tenebroſum,& non ualde luci
dum ſe recipiant,& rurſus ab alio corpus ipſorum illi
natur,excepto capite,confrictis maxime lumbis ac in
fernis partibus. Poſtea uero lactis moderate cocti,re-
mota concretione ſuperſtante,heminæ menſuram,ac
cipiant. Nam acrimonias quæ effluunt hebetat,&
aluum facile ſolubilem facit. Si uero ineptus ſit ad la-
ctis potum,pollinem polentæ paſſo moderate calido
diluto inſpergito,& ſorbendum dato: Poſtea ſi fame
uexentur,duobus ouis ſorbilibus utantur,& ſomnum
diurnum uitent. Circa decimam autem horam confri
cti aſſumant panem purum,cum obſonio quodam ui
ſcoſum quippiam habente,uelut ſunt oua ſorbilia,ce
rebellum porcinum duabus aquis coctum. Ex piſci-
bus muræna,torpedo,glauciſcus. Ex oleribus malua,
atriplex,lactuca. Aſſumenda etiam alica ac oryza,&
laganum in gallinæ iuſculo coctum, & pedes ſuilli ac
tali probe cocti. Omnia uero ſint moderata. Vinum
bibant & tenue ſubadſtringens,& ipſum moderatum.
Ab omnibus autem ſalſamentis & leguminibus peni
tus abſtineant. Item à balneo, niſi neceſſarium hoc
fuerit,aut laſsitudinis gratia,aut tardæ concoctionis.
Atq; tunc tardandum in ipſo eſt,ſed cito exeundum.
Dolore uero & fluxione oborta illinantur pharmaca
lenia ad pura ulcera conuenientia,uelut eſt ſpodiacũ,
& collyriũ Cleonis,& ſimilia. In oculũ aũt aſsidue in-

fundendum eſt ouum, aut lac muliebre tepidum. Miti gat etiam lentis decoctum infuſum, aut plantaginis, aut portulaca. Verum ad temporum dolores utendũ eſt collyrio Nili ex roſis. Si uero ad uehementes inflammationes cataplaſmatis uti cogamur, cataplaſmate ex papaueris capitibus utendum eſt leuisſimo. Antea enim dictum eſt quod fugere oportet catapla ſmata in oculis calidam affectionem habẽtibus. Am miſcendum eſt autem cataplaſmati ex papaueris capitibus, in his & crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorum ulceribus. Cap. XXXII.

Fiunt & alia maligna ulcera, partim à magno angu lo initium ſumentia, partim à nigro, partim ab albo, & oculum cito corrodunt, & præſertim in corporibus uitioſis humoribus refertis & quæ acrium rerum eſu uſta ſunt. Sanies etiam ab ulcere manat multa ac graueolens, & ſequuntur dolores uehementes ac febres. Sæpe etiam alui fluxus. Depaſcuntur etiam aliquando ulcera uicinos oculis locos. Curandæ uero ſunt etiam huiuſmodi nomæ, per prædictæ diætæ uſum. Veruntamen eiuſmodi exhibenda ſunt quæ aluum non ſoluunt. Vnde in his magis uolucrium ge nere utendum eſt, maxime montanarum. In oculum uero infundendum eſt lac, aut ouum, & prædicta col lyria. Si uero nome tranſgreſſa fuerit oculos, curatio ita fiat. Pompholigem optime lotam, ex muliebri la cte illinere oportet, & ſuperimponere, ſanie prius per aquam elota, deinde per lac. Facit ſimiliter & ceruſa lota ac ſiccata, & cum lacte adhibita. Et plumbi lotura ſicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plũ beo piſtillo colligitur. Facit & plũbi recrementũ lotũ, & amylum. Singula cum lacte muliebri. Cataplaſmata uero ſi coacti fuerimus adhibere, mala cydonia co cta adhibeãtur, aut roſæ uirides, aut ſiccæ uino mace ratæ, poligonũ itẽ ac ſolanũ, & ſemperuiuum, & ſeris cũ polentæ polline. Si uero uaſa in frõte ac tẽporibus

fuerint eleuata, etiam ſectionis uaſorum rationem habere oportet.

De myocephalis. Cap. XXXIII.

Quum ulcera quæ propter eroſionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadũt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapſum eſt nigrum aut cæruleum apparet. In circuitu uero circa fundum eius partis quæ procidit, labia corroſæ corniformis tunicæ alba apparent. Et ſi adhuc magis pars prolapſa durauerit, labia ruptionis tunicæ corniformis calloſiora facta adhuc magis alba apparẽt. Diuulſa eſt autem omnino in uuiformis ſiue acinoformis tunicæ prolapſu pupilla ipſa, ut omnino non appareat, aut & ſitu & figura immutata. Et per hæc diſcriminatur myocephalon à puſtula. Dicitur autẽ myocephalon, quoniam figura ſimile eſt capiti muſcæ. Repulſoriis autem & adſtringentibus opus habet pharmacis, qualia ſunt maxime quæ ex uino fiunt. Eſt autẽ & hoc celebre ad ipſum: Cadmiæ, æris, chalcitidis crudæ, ſingulorum unc.i. æruginis drach.iiii. myrrhæ troglodyticæ drach.ii. & dimidiam, croci drach.iii. ſalis ammoniaci drach.iiii. gummi drach.iiii. Excipe uino ueteri adſtringente. Aliud, ad pterygia, carnis incrementum iuxta magnum oculi angulum, aſpritudines. Exterit etiam cicatrices. In alio exemplari reperi, etiã ſtaphylomata facere. Miſyos crudi drach.xii. cũ aquæ cochleario terito, deinde croci leuisſime triti drach. xx. adiicito, ac rurſus terito, & additis myrrhæ drach. iiii. excipito ac utitor. Poſt illitionem uero ex ipſo factam, ſpõgiam teneram imponito ac deligato. Aliud bonum. Facit & ad data ſtaphylomata. Miſyos crudi ſextantem, croci unc.i. gummi unc.i. tere cum uino & utere. Mirifice etiam facit in ipſis theodotium Seueri, & ſi quidem inflammatio non affuerit crasſius illine, ſi uero affuerit, cũ ouo infunde. Adhibeatur ipſis quoque conueniens deligatio. Et inflammatis cataplaſma

ex papaueris capitibus impones. Aut pſyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori faciens ad myocephala cũ Theodotio. Facit & ad diuturnas tenues fluxiones. Cadmiæ, ſquamæ æris, croci ſingulorum drach.viii. opii drach.xii. miſyos uſti, myrrhæ, acaciæ, gummi, ſingulorum drach.iiii. Excipe aqua.

De ſtaphylomate. Cap. XXXIIII.

Differentiæ ſtaphylomatum plures ſunt: Nam & cauſæ affectionis uariæ ſunt, plerunq; tamen quomodocunque factum fuerit ſtaphyloma uiſum deſtruit. Appellatur autem ſtaphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino uuæ ſimilem fecerit. Fit autem aliquando humoribus ſub aliquam corniformis tunicæ ſtriam collectis, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam ſuſtinere contingit ac eleuari & incuruari, facereq; ſtaphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex puſtula quadam inter ſtrias corniformis tunicæ ſatis profunde conſiſtente, quæ tunicam eleuauit, non tamen rupit. Appellant etiam ſtaphyloma quam ob corniformis tunicæ rupturam, magnus uuiformis tunicæ prolapſus factus fuerit. Differt hoc à primo, quoniam in illo eleuatio ſola eſt tunicæ corniformis, unde etiam tota moles albidior apparet. In hoc uero ruptura quoque facta eſt tunicæ corniformis, & quod prolapſum eſt cæruleum aut nigrum apparet. Quum autem maximum factum fuerit ſtaphyloma, ut extra palpebras tranſgrediatur, & induretur, ita ut ipſa corniformis circumcirca calloſa facta ſit, & talem affectionem conſtringat, clauus appellatur, quoniã per omnia claui capiti ſimilis exiſtit. Hæc igitur affectio quomodocunque fiat, duobus malis ſubiacet, uiſus uidelicet detrimento, & figuræ deformitati. Et ſic quidem affectum oculum ad naturalem ſtatum reducere, impoſſibile eſt arti. Figuræ uero deformitati conſilium contingere poteſt, maxime per chirurgiã. Quæcunq; igitur ſtaphylomata recẽtia

ſunt, & propter inflammationem eleuatæ ſunt tunicæ curanda ſunt, cataplaſmatum ad inflammationes deſcriptorum uſu, & ſimili quoque diæta. In quibus autem ſub corniformis ſtrias humores aliqui collecti, eleuationem fecerunt, ſi dolor affuerit, ſemen lini cum fœnogræco ex aqua mulſa cocta imponemus. Declinantibus uero doloribus, farinam fabaceam cum roſis aut ſemine lini ex aqua impone. Aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos, cum butyro & terebinthina, æqualibus portionibus impone, & deliga. Ad dolores uero conuenit etiam ſolani ſuccus cū lacte muliebri infuſus. Collyrium autem ad non inflammata ſtaphylomata commodum hoc eſt. Alcyonii drach. iiii. ſalis ammoniaci unc. i. ſpumæ nitri drach. i. lachrymæ oleæ ſylueſtris drach. i. gummi ſextantem. Excipe aqua. At Theodotium Seueri braſſicæ ſucco dilutū, & craſſius oculo adhibitum, unà cum ſpongiæ deligatione, molē diſſipat, ſi non diuturna fuerit affectio. Cæterum ægre curantur ſtaphylomata quæ ampliorem fundum habent, & quæ uenas ſanguine plenas habent. Incurabilia autem ſunt eminentia, & colore uaria, & temporum dolores inducentia. His ſane nihil aliud adhibendū eſt, quā ea quæ dolores mitigare poſſunt, quæ in malignis ulceribus iā ante relata ſunt.

Staphylomatum chirurgia. Cap. XXXV.

In ſtaphylomatis quæ anguſtum habent, & non maligna ſunt, commoda eſt actio ſecundum conſtrictionem appellata, cuius hic eſt modus. Duas acus accipere oportet filum duplex intortum habētes æquali prorſus longitudine. Deinde hominem ad pedes tuos collocato, capite ipſius reflexo, ita ut occiput ipſius genibus tuis imitatur. Et deinde diſparatis palpebris, per medium ſtaphylomatis fundum, ex ſupernis deorſum acum tranſmittito. Sit autem non ualde craſſa, neque oblonga. deinde dum detinetur oculus ab acu tranſmiſſa, alteram acum duplex filum habentem

ſimiliter trãſmittito à paruo angulo ad magnum, per medium itidem ſtaphylomatis fundum, quo figura duarum acuum tranſmiſſarum cruciformis fiat, aut literæ græcę. X. ſimilis. Nam quum paulo obliquior facta fuerit tranſmiſsio, facilius acus extrahũtur. Deinde inciſis duplicatorũ filorũ principiis, ſupna duo principia, ſuperno acus principio ſubiicientes, inferna uero inferno, ſtrẽnue conſtringimus. ſimiliter autem & obliquæ acus principia cõſtringimus, optima uero cõſtrictio fit, rectis principiis ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Deinde apicem ſtaphylomatis reſecamus, ſolo fundo ipſius relicto gratia filorum, ut ne elapſis ipſis humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat. Cur autem ſtaphyloma excindimus? primũ quidem compendiariæ curationis gratia. Citius enim fila excidunt, & ulceratio curatur. Deinde etiam minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora tranſpirent, & neque magna inflammatio conſequatur. Poſt reſectionem uero apicis ſtaphylomatis, acus extrahere oportet, filis uelut dictum eſt conſtrictis, & tunc lac infundere, aut oui candidum. Superne uero oculo imponatur ouum cum roſaceo ac modico uino concuſſum, & molli lana exceptum. Imponatur etiam tempori alius lanæ hapſus iiſdem imbutus. Et facta deligatione, æger in quiete ſeruetur. Poſtera die fomentum fiat per ſpongias probe expreſſas, & lacte infuſo, lana ouo imbuta imponatur & deligetur. Atq; hoc faciendũ eſt per plures dies, donec fila excidant. Elapſis autẽ filis illinantur tenera ad ulcera deſcripta, ut pura exulceratio fiat. Deinde cicatricem inducentibus utendum eſt.

De ulceribus cicatrice indigentibus. Cap. XXXVI.

Purgatis oculorum ulceribus, & expletione indigentibus, animaduertere oportet ut ne carne redundent, ſed aliquanto cauius ad cicatricem perueniant. præſertim ſi in pupilla fuerit ulcus. Nã ſupereminẽtes

cicatrices uiſum impediunt,& deformitatem afferũt, & dum ex palpebris punguntur,fluxiones inducunt. Quæ uero aliquantulum cauæ ſunt,melius apparent ac ſplendorem excipiunt,& decoræ ſi fuerint partim concolores. Tales autem conſequuntur,ſi à mollibus & meatus obſtruentibus pharmacis, compendio ad cicatricem inducentia tranſeamus. Præſtat autem ſi ali quando clãdeſtine caro ſuperexcreuit,cito reprimere ac eminentias attenuare,& ſic cicatricem inducere. Vi tanda autem ſunt tingentia cicatrices pharmaca,& ma xime ſi iuxta pupillam fuerit ulcus dum enim deni= grantur impediunt uiſum. Sed & deligationes oculo rum in ulcerationibus uitandæ ſunt,quibus aliqui utũ tur uolẽtes humiliare cicatrices. Deligatus enim exul ceratus oculus,& immobilis factus, ſæpe palpebris agnaſcuntur. Porrò ulcera ad cicatricem perducta di ligenter notare oportet. Quidam enim decipiuntur, & cauiores factas cicatrices,caua ulcera eſſe putantes mollia & replentia collyria illinunt. Deinde contingit locos quidem nõ impleri,iterum tunicas ex hoc craſ= ſas fieri. Quum itaque ſuperficiem ulceris claram fa= ctam uideris,& albam ac leuem. Et album oculi natũ talem colorem recepiſſe,& totum oculum à fluxio= ne liberatum,ſcito ceſſiſſe iam ulcus,& cicatricem in= ductam eſſe. Eſt autem optimum collyrium quo uſi ſumus in puris ulceribus & cicatrice indigentibus, quod Cleoni inſcribitur.

De cicatricibus & albuginibus. Cap. XXXVII.

Omnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. De ſata enim corniformi tunica ſubiectus ipſi cæruleus color non translucet. Maxime tamen ſupereminẽtes albeſcunt. Æquales autem minus ſunt albæ. Cauiores uero quodammodo concolores ſunt nigro. Quæ ue ro adſtringentibus pharmacis uſque ad inductam cica tricem curantur,magis obſcurantur,eo quod pellicu læ per adſtrictionem multum denſantur. At uero cal=

loſas ac diuturnas & craſſas cicatrices curare nõ oportet. Neceſſe eſt enim in talibus, collyriis ualde acribus uti, & à uehementi mordacitate aliæ oculi partes ulcerabuntur. Si uero etiam ſuffuſio aut glaucedo affuerit uanum eſt cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem exterere uelit, per uictum corpus accõmodare, quo moderata materia & boni ſucci, in toto corpore adſit. Itaque ab omnibus acribus abſtinere oportet, ſalſisq; ac craſsi ſucci cibis. Et à multo uino. Et bonæ concoctionis maxime curam gerere, & moderate boni ſucci eduliis uti. A balneo uero curationis tempore abſtinendum eſt. Illitio autem facienda eſt ante cibum, ubi probe concoxit, & capite ac toto corpore leuis eſt, uentris onere prius depoſito, & nõ ſtatim à lecto ad illitionem tranſeundum, neque ante cœnam. Vitanda ſunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipſas acribus medicamẽtis, & excoriantes, ac candida ramenta per ſpongias detrahentes, ea in coticulis nigris circumferentes oſtẽtant. Deinde illinunt aliquod medicamentum quod tingere poteſt. Verum fluxionibus ſuccedentibus ex pharmacorum acrimonia, itemq; inflammationibus, & aliquando reſolutis cicatricibus, ulcera magis profunda fiunt. Deinde coguntur rurſus adſtringentibus ac meatus obſtruentibus collyriis uti, & cicatrices magis craſſas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines. Galeni. Cap. XXXVIII.

Proinde in his quæ attenuari poſſunt, utendum eſt pharmacis moderate extergentibus. Exterſoria autem non minima facultate, participat æs uſtũ, & ſquama æris, & flos eiuſdem, & chalcitis uſta. Si uero lota fuerint talia, exterſoria quidem adhuc manent. Tanto uero imbecilliora actionibus fiunt, quanto etiam leuiora. Securius eſt autem leuioribus uti. At fortiora his ſunt, Miſy, & ærugo. Quare etiam ad ſycoſes &

callos conueniunt ſi ammiſcentur. Quidam his adii-ciunt etiam gallas, pharmacum uehementer adſtrin-gens. Sed uehementius eſt adſtrictione ſimulq; acri-monia atramentum ſutorium. Multo uero modera-tius euadit uſtum ac lotum. Eiuſdem materiæ eſt & ſquama ferri ſtomomatis. Quæcunque igitur ex ad-ſtringentibus multum terream cōpagem habēt, aſpri-tudines ſycoſesq; ac callos eliquāt, uelut ſunt Miſy, & ærugo, & ſimilia. Quæ uero ex ſuccorū genere ſunt, uelut omphaciū & hypociſtis, glauciumq; & acacia, in ſublitionibus facile cū lachryma eluūtur. Citra mor-dacitatē aūt extergent, cornu cerui uſtū, & cornua ca-prarū. At thus tardiſsimæ particeps eſt extergendi fa-cultatis eximitq; dolorē ac cōcoquit. Prædictorū ue-ro animaliū cornua, exterſoria quidem ſunt, ſed neq; uim eximendi dolorem, neque concoctoriam habēt, quum frigidæ ac ſiccæ ſint temperaturæ. Thuris autē cortex adſtringit quidem & ipſe non inſtrennue, ſed multum omnibus prædictis inferior eſt. Thuris uero inter onera confracti pollen, quod mannam dicunt, differt à thure, eo quod modicam adſtrictionem aſſumpſit. Parua enim quædam corticis ſegmenta ip-ſi ammixta reperiuntur. Habet & armenium appella-tum uim extergendi, quo uidelicet utuntur pictores. Item atramentum indicum, & propterea ulceribus non inflammatis citra moleſtiam adhibetur. At aloe mixtæ facultatis eſt, uelut etiā roſa. Habet enim ama-rum quiddam, quod extergit. Habet & adſtringens quiddam, quo contrahit ulcera & ad cicatricem du-cit. Sal uero ammoniacus, & lapis Aſius, & flos ip-ſius, fortiſsima ſunt pharmaca. Quare etiam ad ſca-bras oculorum affectiones conueniunt. Cæterum ex aromaticis commode his miſcentur, caſia & malaba-trum, ac amomum, diſcuſſoria quidem facultate præ-dita, uerum etiam adſtrictione participantia. Nam in communi de omnibus exterſoriis medicamentis

noſſe oportet, quæ moderata ſunt, & quæ ſycoſes ac collas conſumunt, ea omnia etiam ad cicatrices craſſas conueniunt.

Auxilia ad cicatrices & albugines. Cap. XXXIX.

Ad albugines dracunculi ſemen habentis occultatum in terra ſimile piperi, idipſum ſemen accipe, & tritum cum melle illine. Aliud, ad cicatrices & hebetudinem uiſus. Seminis rutæ ſcrupul. ii. armeniaci ſcrup. viii. ſalis ammoniaci ſcrup. iii. ammoniaci thymiamatis ſcrupul. iii. utere ſicco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnem moleſtiam, lac equinum cum modico melle aſsidue illitum: Aut anethi florem purpuraſcentem cum modica aqua terito, & per linteum excolato, ac ſuccum oculo bis in die inſtillato. Et poſtea cucumeris hortenſis ſemen commande & expreſſum per linteolum ſuccum in oculum inſtilla, & hoc aſsidue facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructum leuisſime tritum inſuffla. Deinde compræhenſum manu oculum, frigida aqua paululum proluе. Exterget etiam generoſe: Alcyonium mileſium cum melle. Ammoniacum thymiama tritũ cum uino & melle. Quod ſi puero paruo albugo facta fuerit in oculo: Mater pueri ammoniacum commandet, & in pueri oculum ſufflet. Facit & Anemones radix bulbiformis leuisſime trita illita. Et anagallidis cæruleum florem habentis ſuccus cum melle. Aliud Capnii Chelidonii appellati ſuccus cum melle. Nitrum cum oleo ueteri, mentæ ſuccus mirifice facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus præter opinionem facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines certum. Butyrum liquefactum ſolum illine, ſumme prodeſt, & utere. De hoc plura promittere nõ oportet, omnẽ.n. promisſionem uincit. Aliud optimum, Lac muliebre, melãteriam ex clauis ueteſtis ac aceto paratã, mel bonũ, hæc tria ęqs portionib. ſimul mixta & excolata adhibe uelut diuinũ pharmacum

Aliud. Rumicis hortenſis & plantaginis ſemen in teſta exurito, & cinerem exacte terito, ac utitor. Aliud. Crocum, piper, æquali pōdere lenisſime trita, cum felis felle in collyria redigito, ac utitor. Aliud. Pullorum hirundinum capita detracta in olla exurito ac terito, & in corneo uaſe reponito, ac utitor. Eſt enim utilisſimum auxilium etiam ad percuſſos oculos illitum. Aliud. Lapidem ſarcophagum appellatum, ex quo loculos defunctorum magnos faciunt, tundito, cribrato, & cum ſputo ipſius ægri præſertim ieiuni terito, ac confidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminæ menſura ad ignem modice coquito, & optimi mellis parem menſuram adiicito, & myrrhæ drach. ii. croci drac. ii. ſimul terito, ac rurſus in æneo uaſe ſufficienter coquito, & in pyxidem æream reponito, ac utitor. Aliud. Lapidis magnetis uiui, lapidis ophitæ, ſtibii, æquas portiones tuſas, cribratas, ac rurſus probe tritas, nicteridis herbæ ſucco ac optimo melle addito, illine per ſpecillū ex lapide ſarcophago factū. Aliud. Galbanum cum melle liquefactum ac ſimul tritum adhibeto. Aliud collyrium, tollit albugines mirifice ac cito. Squamæ ferri ſtomomatis drach. ii. aluminis ſciſſi drach. ii. gummi uermiculati drac. iii. terito ex aqua, & formatis collyriis utitor. Aliud. Rhanni ſuccum, ſi fieri poteſt de ſemine, ſin minus, de foliis, ſextantem, ammoniaci thymiamatis unc. i. teſtarum ſepiæ unc. i. mellis attici ſextantem. Trita excipe ac utere. Quidam ſolum ammoniacum cum rhanni ſucco terentes illinunt. Ipſe uero ſuccus per ſe illitus cicatrices tingit. Archigenis collyrium ad albugines, quod ex una illitione plurimam albuginis partem tollit. Summe etiā facit ad omnē periculoſam ac diuturnā lippitudinē. Cochlearum uſtarum drachm. iii. æris uſti drach. iiii. ſquamæ æris drac. vi. ſquamæ ferri ſtomomatis drac. xii. æruginis drac. vi. lapidis ſciſſi drac. i. aloes drach. i. omphacii ſicci drac. ii. lycii indici drac. iiii. chalcitidis

drach.iii.myrrhæ drach.iii.thuris drac.iii.corticis thu ris drach.ii.croci drach.ii.crocomagmatis drac.ii.ſpi cæ nardi drach.iii.cytinorum drach.ii.gummi drach. viii.terito cum aqua, & formato collyria, ac utere cũ aqua. Quod ſi aridum facere uoles, trito collyrio ute re ſicco. Facit & harmatium collyrium, & præſcriptũ ad myocephala ex uino, & his ſimilia. Probe etiam facit ad cicatrices, inquit Apollonius, collyrium pepi-eſmenon, id eſt preſſum appellatum, quę omnia in tra ctatu de multi uſus collyriorum compoſitione deſcri bentur. At uero theodotium Seueri cum aqua craſ-ſum illitum, ad tantam tenuitatem perducit cicatrices ut ſenſu cognoſci non posſint. Optimum autem in ip ſis eſt ſiccum collyrium Alexandro regi inſcriptũ ex croco, ſpica celtica, & terra ampelitide paratum. Ha-betur autem inter ſicca multi uſus collyria.

Albuginum tincturæ. Cap. XL.

Iam ante dictũ eſt quod abſtinere oportet à phar-macis cicatrices tingentibus. Verum ut ne ignorentur ea quæ hoc facere poſſunt, etiam horum mentio fa-cienda eſt. Gallam inquit tritam repoſitam habe, & uſus tempore nucleum ſpecilli calefacito, & eo de pharmaco excipito, ac albugini admoueto. Poſtea ue ro atramentum ſutorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malicorium tritum admoueto, & poſtea atra-mentum ſutorium cum aqua tritum. Aliud. Mali punici dulcis carnem tritam modica aqua adſtillata, & leuiſſimam factam reponito. Et uſus tempore, ubi hanc ſæpe affricueris, & præadſtrinxeris, hyoſcyami ſuccum illinito, ad dies xv. hoc & tingit albugines, & disſipat, multoties illitum. Aliud. Facit & ad glau-cos oculos. Miſy cum aqua tritum in collyria redigi-to. Similiter autem aliud collyrium ex galla formato. Vſus autẽ tempore, ubi per collyriũ ex galla præad-ſtrinxeris, collyrium ex miſy illinito. Aliud ſiccum. Gallæ drac.i.acaciæ drac.i.atramenti ſutorii drach.ii.

Vtere. Aliud collyrium. Florum mali punicæ, atramenti ſutorii, acaciæ, gummi, ſingulorum drach. iiii. ſtibii drach. iiii. gallarum drach. ii. A qua excipe. Si uero flores punicæ non affuerint, id quod in ipſis malis inter grana membranæ ſpeciem præfert iniice.

Ad glaucos oculos, ut nigras habeant pupillas. Capi. XLI.

Malicorii punici dulcis ſuccum infunde. Deinde interſtitio facto hyoſcyami cęruleum florem cũ uino tritum inſtilla, aut hyoſcyami ſuccum. Oportet autem debito tẽpore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructum, & parum gallarum diligenter tere, & anemones ſucco excipe, ut mellis craſſitudo fiat. Deinde liquorem per linteum diligenter exprime, ac repone, & utere uelut dictum eſt. Aliud. Concumeris ſylueſtris ſuccum illine. Hic mulieres glaucoculas oculis nigricantibus facit. Aliud: Hyoſcyami cæruleum florem in umbra ſiccato ac reponito. Vſus autem tempore florem uino auſtero dilutum præillinito: Et poſtea ipſum florem leuiter tritum per ſe illinito. Hoc uim ſuam ſtatim declarat.

De puerorum curatione. Seueri. Cap. XLII.

Ingens gramarum copia in oculis puerorum reperitur, & inflantur plerunq; horum palpebræ à materiæ multitudine. Sunt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaq; horum collyria perfrigeratoria ſunt, & aliquo modo reſiccatoria, participãtia etiã non modica adſtrictione, quo ſordium copiã influentem repellere poſſint. Ad tantam enim adſtringendi facultatem progreſſa ſunt puerilia collyria, ut etiam aſpritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorum acrimonia à locali humiditate, & gramarum multitudine. Sed & per allabentium humorum copiam, propter ploratum fientem, collyria eluuntur. Eſt autem nobis experientia cognitum in ipſis primarium & mirabile collyrium, quod recipit lapidis ſciſſi

drach.xx.lapidis hæmatitæ drach.xx.æruginis drac. iiii. chalcitidis crudæ drachm. iiii. æris uſti drachm. iiii.opii drachm.vi. myrrhæ drach.vi. gummi drach. xvi.Hæc eſt collyrii compoſitio; ratione approbata, & experientia utilis cognita.Teritur ex aqua. Sed & aliud collyrium ad ipſos utile experientia conſtat,qđ recipit: Lapidis ſcisſi drach.xxiiii. Lapidis hæmatitæ drach.xxiiii.æris uſti drach.viii. ammoniaci thymiamatis drach.viii.miſyos uſti drach.viii.opii drach.iiii. ſeminis hyoſcyami drach.iiii.gummi drach.viii.Excipe aqua.Oportet autem & in his à principio ammiſcere lenia collyria,atque ſic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatem progredi.Mirifice etiam ad ipſos facit theophilium collyrium, & quod Mono inſcriptum eſt,quæ inter multi uſus collyria habentur.

De aſpritudinibus,& denſitatibus,ſycoſiq; ac callis.Seueri. Cap. XLII.

Quandoquidem ratio auxiliorum cognationem reſpicit, & uelut inter ſe condependentes facultates reperit; admonet ſane eadem ut nihil aliud ab ipſis interponamus. Proinde aſperitates quæ etiam ab aliquibus denſitates uocantur, ex mala curatione ſæpe fiunt, dum medici diutius collyria inſtillant. Quem ad modum enim in externis uulneribus pinguium adhibitio, carnium quarundam inutilium cauſa eſt: Sic etiam in præſenti fieri cogitare oportet. Sint autem & ex fluxione diuturna minime mordaci: Si enim acris eſſet, citius oculis damnum induceret, quam palpebris affectionem inſeminaret. Fit etiam aliquando non prægresſis fluxionibus, neque manifeſta cauſa præſente. Et ſiunt huiuſmodi non ſimiles his quæ ex fluxionibus fiunt.In illis enim dentiores & aſperiores ac cruentiores euerſæ palpebræ apparent:In his uero uelut milii grana,aut erui parua ſemina uidere eſt intra palpebras exurgētia.Eſtq; hæc ſpecies reliquis curatu difficilior.

Differunt tamen hæ inter ſe: Nam denſitas in ſuperfi-cie eſt & cum rubore. Aſpritudo uero maiorem inæ-qualitatem ac eminentia habet, cum dolore ſimul ac grauitate. Ambæ autem oculos humectãt. Quæ uero Sycoſis dicitur, altiores eminentias habet & uelut in-ciſas, & cui alii rei quàm ficui hianti ſimilis eſt: Callo-ſitas uero aſpritudo eſt diuturna, induratas & calloſas inequalitates habens. Quidam igitur aſpritudines ra-dere conantur, partim ferro, partim foliis fici. Eſt au-tem hic conatus nociuus. Amplius enim ipſas augẽt, & duras cicatrices inducunt, & aſsiduarum fluxionũ autores fiunt, dum ſemper oculi ex ſuccedentibus du rioribus cicatricibus punguntur. Curare uero opor-tet aſpritudines, nullo ulcere circa oculum exiſtente, collyriis ad pueros relatis, ita ut euerſis palpebris, ſi non inflammatæ fuerint, illinantur, & per ſpecilli nu-cleum diu affricentur. Qui enim cito ab affrictione deſiſtunt, denſant magis, & oculis fluxionem inducũt. Si uero permanſerit cauſa, efficacioribus uti conuenit. Quale eſt hoc. Teſtæ ſepiæ drach. viii. punicis drach. viii. rubricæ ſinopicæ, ammoniaci thymiamatis, ſingu lorum drach. x. gũmi drach. viii. Excipe aqua. Ex hu-ius uſu magnam laudem reperies. Statim enim ab il-litione cuticulæ quædam in ſpongiæ admotione ex-cidunt. Oportet autem poſt collyrii illitionem, aquã frigidam per ſpongiam adhibere. Eſt & aliud colly-rium ad huiuſmodi affectiones, quod recipit cadmiæ drach. iiii. ſquamæ æris drach. iiii. ſalis ammoniaci drach. iiii. opii drach. ii. gũmi drach. xii. Excipe aqua. Ego uero ſeueriano ſicco collyrio uſus profeci, cu-ius & tu experientiam magiſtram habebis. Apollo-nius autem dicit, ad exaſperatas palpebras utendum eſt pharmacis, quibus etiã craſsiſsimas cicatrices de-purgamus. Quale eſt hoc. Æris uſti drach. viii. myr-rhæ drachm. i. ſquamæ æris drach. i. acaciæ drach. ii. cadmiæ drachm. ii. ſpicæ nardi drachm. i. cinamomi

drach. i.

drach.i.croci drachmam.i.piperis grana.xvi. hyperi-
ci drachmas.iii. ammoniaci thymiamatis drachmas tres, æruginis obolos duos, gummi drachmam unã, terito cum uino ueteri auſtero, & collyria formato, ac utitor. Aliud. Ad fluxiones antiquas, & palpebras, denſas. Cadmiæ drach.xvi.æris uſti drachmas.iiii.ſe-
minis hyoſcyami drachmam.i.opii drachmas.ii.myrrhæ, fructus ericæ, acaciæ, ſingulorum drach.iiii.gummi drach.viii. Omnia ſicca leuisſime terito, & lac muliebre adiicito, ac ſimul trita in collyria efformato. Et ea ſimiliter lacte trita craſſe illinito, adhibito prius fomento. Liquida compoſitio ad aſpritudines: Facit & ad oculos ſuppuratos. Chalcitidis uſtæ drachmas.iii. croci drach.viii.mellis drach.ix. Arida cum aqua terito, & ubi probe ſiccata fuerint, mel ammiſceto ac utitor. Theophili liquida. Ad omnes ſicoſas eminentias, & omnem carnis extuberantiã. Æris uſti drach.ii. miſyos uſti drach.i.myrrhæ, croci, omphacii, ſingulorũ drach.i.uini chii aut alterius adſtringentis ueteris, odorati, unc.ſedecim.mellis Attici dextantem. Sunt & alia collyria facientia ad aſpritudines. Quale eſt phœnix, & dionyſus, & ſimilia, quæ inter multi uſus collyria deſcribentur. Cæterum in quibus cum palpebrarum aſpritudine, etiam tunicæ oculorum inflammatæ dolore uexantur, ammiſcere oportet aliquid de exterſoriis, ad propria inflammationi medicamenta: Qualia ſunt collyria ex uino parata. Sedata uero oculorum inflammatione aſpritudines exterere oportet. Verum in his qui ulcus habent cum fluxione mordaci, fieri non poteſt ut huiuſmodi medicamento utamur. Corniformis enim amplius corrodetur, & uuiformis prolapſus maior fiet, & uehemens dolor hominem appræhendet. Augebitur autem & malignus fluxus. In his igitur collyrium huiuſcemodi parare oportet. Pumicem leuisſime tritum tragacantho aut gummi madefacto excipimus, & parua collyria formamus. De-

inde euerſis leuiter palpebris diutius affricamus. Et poſtea lac infundimus, & collyriis ad puſtulas ac ulcera deſtinatis utimur. Ceſſante uero in tẽporis progreſſu fluxione, ad acriora collyria tranſimus, ac cum ipſis palpebras uelut dictum eſt confricamus. Miſcemus ẽt ad ea quæ ulceribus conueniunt, collyria ex uino, paulatim augentes ipſorum mixturam, quo neque palpebræ uexent tunicas oculorum, & ulcera pura facta impleantur ac cicatricem recipiant.

De oculorum debilitate. Demoſthenis. Ca. XLIIII.

Debiles oculi dicuntur, qui neq; albũ, neq; ſplendidũ, neque igneum uidere ſuſtinent, ſed ex quauis occaſione uiſum continent, & lachrymantur, præſertim inter legendum. Differunt autem hi à fluentibus propter carunculæ naturalis circa magnũ angulũ decremẽtũ: fluentes enim hoc modo, ẽt citra aliquã externam cauſam lachrymantur, hi uero occaſione aliqua oblata. Curandi uero ſunt deãbulationibus, curſibus, exercitiis ſupernarũ partiũ, cũ frictione & ſpiritus detentione, capitiſq; raſura, ac leui oculorũ frictione poſt exercitia, & frigidæ in caput pfuſione. Vtendũ eſt & aquæ potu, & uictus ratione media. Cõducit & legere cũ clamore, itemq; ſic ſcribere. Si uero pharmacis opus fuerit, adſtringentibus & perfrigerantibus ac meatus obſtruentibus utemur.

De myopia. Cap. XLV.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem prope uident, magna uero procul uidere nõ poſſunt. Et qui ſcripta admotis oculis legunt. Et alii quidem inæquales, alii æquales oculos habent. Incurabilis eſt autem talis affectio.

De Nyctalope. Cap. XLVI.

Nictalopas uocant qui die quidem uident, occidẽte uero ſole obſcurius. Deinde noctu penitus nihil cernunt. Hoc autem magis fieri uidetur propter aliquam capitis debilitatem. & maxime uiſiui ſpiritus craſſitu-

dinem,itemq; reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Quibuſdam uero contingit,ut noctu quidem melius uideant,interdiu autem deterius. Et ſi noctu luna appareat,nihil cernunt. Sed hoc rarum eſt,illud autē prius plurimis contingit. Curandi porrò ſunt qui in nocte non uident: Si bono habitu præditi fuerint,uenæ cubiti ſectione,itemq; ab angulis oculorum: qui uero uitioſis humoribus redundant,conuenienti pharmaco purgentur. Poſtea poſt uniuerſalem euacuationem utendum eſt his quæ pituitam per os ducunt,& quæ per nares purgant,& ſternutationes ciendæ. Nariſuſorium autem pharmacum ipſis commodum hoc fuerit. Piperis, ſtaphidis ſylueſtris, ſingulorum ſcrup.ii.ſinapis ſcrup.i.tundito ac cribrato,& radicum betę ſuccum adiicito,ut mellis liquidi compages fiat, & contrita naribus infunde,ac attrahere iube. Atque hoc ad dies.v.aut.vii.facito. Vtere etiam aliis quæ in nares mittuntur,in Sermone de narium affectionibus præſcriptis. Ante cibum uero bibant hyſſopum, origanum,rutam. Diæta autem attenuatoria ſit ex toto. Si uero per hæc non ſucceſſerit, rurſus purgatorium dandum eſt,quale eſt hoc. Scammoniæ obol.iii.caſtorii obol.ii.ſalis obol.iii. In debilioribus autem ſcammoniæ obol.ii.iniice. Talis enim purgatio ſæpe eueſtigio ab affectione liberauit,aut multo meliorem diſpoſitionem induxit. Poſt paucos autem dies dandum eſt purgatorium pituitam & bilem ducens, quale eſt hoc. Colocynthidis obol.ii.ſcammoniæ obol.iiii.ſalis obol.iiii.Excipe in catapotia ſex,& mediis habitibus tria præbe,fortibus autem omnia.Oculi uero illinantur melle cocto, & ad continendum liquorem immiſſum claudantur. Aut oleo uetuſtiſſimo ſimiliter illinantur. Aut aluminis ſciſſi in teſta exuſti drachm.ii.ſalis ammoniaci aut cappadocici drachm.i.terito & cum melle illinito, aut cum lacte muliebri. Aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamen

eſt frequentior acriorum pharmacorum uſus. Aſsidue uero utendum eſt oleo uetuſtiſsimo. Putatur ipſis prodeſſe hepar hirci aſſatum, cum ſale citra oleum calidiſsimum comeſtum. Quidam etiam deſtillante ex hepate dum aſſatur ſanie ipſos illinunt. Aliqui hepar coquunt, & oculos ſuper elatum uaporem detinentes, hoc fomento utuntur. Auxiliatur etiam elaterium ex interuallis cum melle illitum. Et perdicis fel aut capræ ſyluestris, aut hirci. Buglosſi etiam piſcis fel illitum ualde prodeſt. At uero diæta tota attenuatoria ſit. Et ab initio etiam à uino abſtinendum eſt. Et uitanda omnia craſſefacientia. Cæterum in his qui noctu melius uident, interdiu autem deterius, nos coniectamus ſpiritum multum attenuari, aut tunicas rarefieri, atque ex hoc ſpiritum diſsipari, ac uiſum obſcurari. Noctu uero craſſefieri collegiq; ac ſenſum mouere. Et oportet in his robur oculis addere. Herophilus tamen uice uerſa in libro de oculis dicit, ad eos qui in die non uident, gummi, crocodili tereſtris ſtercus, miſy, hyænæ fel, trita cum melle illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edendum præbe. Ego uero coniecto hoc magis facere ad eos qui noctu non uident.

De hebetudine oculorum. Galeni. Cap. XLVII.

Hebetudo oculorum eſt obſcuritas uidendi, ob plurimas cauſas contingens. Aut dum uiſiuus ſpiritus incraſſatur, aut dum tunicæ denſantur ac craſſefiunt. Aut dum humores in oculo craſsi ac uiſcoſi fiunt. Contingit etiam his hebetudo qui diuturno morbo detenti fuerunt, & triſticia ingenti. At in ſenibus unà cum hoc quod craſsi facti ſunt humores, & tunicæ, & ſpiritus uiſiuus, etiam debilitas adeſt ſpiritus uiſiui, & imminutio multa, ac collapſio, & uelut corrugatio nerui uiſiui ac tunicarum in oculo denſatarum ac craſſefactarum. Nam dum imminuuntur humores in oculo ſenibus ipſis, & minus de ſpiritu ex ſupernis ad pupillam defertur, uſque adeo rugoſa fit ſæpe corni-

formis tunica,ut ſenes partim omnino non uideant, partim male & uix adhuc cernant. Corrugationes.n. mutuo inter ſe incidunt,& tunica uelut cōduplicatur, & aliam craſsitudinem aduentitiam aſſumit. Porrò auxilia in communi ad hebetudinem,ex eadem materia componuntur,ex qua etiam in incipientibus ſuffuſionibus,& partim in collyriorum formas effinguntur, partim liquida ſunt,quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt:partim ſicca.Horum cōpoſitiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuſcatione oculorum.Demoſthenis & Galeni. Cap. XLVIII.

Obfuſcatio eſt perfectum ut plurimum uidendi impedimentum,citra manifeſtam circa oculum affectionem,pura uidelicet apparente pupilla.Et quibuſdam paulatim affectiò conflatur.aliis confertim incidit,ut minimum aut ſemel in totum non uideant. Et obfuſcationis quidem paulatim cōflatæ plures cauſæ ſunt, de hebetudine iam relatæ.Eius uero quæ confertim incidit,cauſa eſt obturatio nerui uiſiui, craſsis ac uiſcoſis humoribus confertim ipſis illapſis,aut eiuſdem nerui reſolutio.Præcedunt affectionem aſsiduæ cruditates,& meri potus,inſolatio, capitis inuſtio ac ardor, aut perfrigeratio. Aut aſsidua lectio poſt cibum, aut balnea ſimiliter aſsidua poſt cibum.Et uomitus intempeſtiui,coitus immodicus ac intempeſtiuus, ſpiritus detentio uiolenta,quem ad modum in tubicinibus cōtingit.Hæc enim & his ſimilia,dum modice fiunt,uiſus hebetudinem efficiunt:dum uero immodice, obfuſcationem fit etiam aliquando obfuſcatio ob fortes capitis plagas, aut caſus ex alto, reſoluto quandoque neruo uiſiuo, aut rupto,aut quod omnium mitiſsimum eſt, humorum copia per uehementem concuſsionem illata, & uiſiuum neruum obturante. In reſolutionibus igitur nerui,tarde mouetur oculus,aut omnino non. Quum uero ex uiolenta pla

ga in caput facta,aut ex caſu,à cerebri cõnexu ruptus fuerit neruus,primum quidem oculus prominentior fit,deinde cauatur & alimentum non ſentit. Quum aũt ob humorũ craſſorũ aut uiſcoſorũ copiã, neruus confertim obſtructionem ſuſtinuerit, abſque alia cauſa,neceſſe eſt capitis grauitatem conſequi, maxime in profundo iuxta radices oculorum.Eos igitur quibus oculi confertim obfuſcantur curare oportet,uena cubiti inciſa,ſi plenitudine grauatus fuerit æger. Validiſſimum enim auxilium in ipſis eſt uenæ ſectio.Deinde interpoſitis aliquot diebus,faſciam collo circundabimus ac conſtringemus,& poſtquam frontis uenæ eleuatæ fuerint,rurſus exoluemus,& hoc iterum atque iterum faciemus:quo per ſpiritus motum, humores obturati uiolenter concutiantur.Poſtea eleuatas angulares uenas,ab utraque naſi parte ſecare oportet, & fortem euacuationem facere.Ego enim ad tres heminas ex angularibus uenis aliquando euacuaui. Poſt hæc confeſtim cucurbita occipitio affigenda eſt cum ſcarificatione.Contingit enim plerunque ſtatim incũbente adhuc cucurbita hominem reſpicere. Sed non oportet hoc auxilio contentum eſſe,uerum reparatis uiribus,poſt tertiam diem purgare. Deinde ad diætã deducere.At uero in his quibus paulatim per multũ tempus oculi obfuſcantur,præmiſſa recta uictus ratione,à uenis angularibus euacuationem ,uelut dictum eſt,faciemus.Et in his qui non multo ſanguine abundant,ſtatim ab initio ab angulis auferatur.Deinde cucurbita occipitio affigatur.Et poſtea purgatio fiat.Per diætam uero maxime aluũ facile ſolubilẽ facito per cibos,bonæ concoctionis præ omnibus ratione habita.per aliquot autem dies danda eſt aloe deuoranda, terebinthina excepta in catapotia,facit & cnici ſuccus cum melle.Vtẽdũ eſt & exercitiis infernarum partiũ, & deambulationibus pluribus in umbroſis locis.Vitãdus eſt uini potus,& aquæ potio,uiriliter tolerãda.

Vitandus eſt ēt omnis cibus craſſefaciens,& aſſiduus coitus,& capitis inſolatio. Neq; uero balneum conue nit,neque ſomnus diurnus,neque uehementior à ci= bo motus,neque legere aut ſcribere. Vitādæ ſunt iræ, indignationes,& curæ pertinaces,& uehementes per turbationes,ac timores,præſertim poſt cibum,& aſſi dui uomitus. Quotidie autē proluenda eſt facies aqua frigida,præſertim pluuiali, & illinendum corpus per alios. Perſeuerante uero affectione, ēt per narifuſoria caput purgetur,ita ut naribus infundamus quæ ad ca pitis dolorem dicta ſunt. Vtendum eſt & pituitam per os detrahentibus ibidem relatis. At uero illitio oculo rum,diuturna iam exiſtēte affectione,primum per ſim plicia fiat,ueluti per mel non fumoſum,aut oleum ue tus: poſtea etiam cōpoſitis utendum eſt. Nos autem laudē aſſequuti ſumus in ipſis ex Diacenteti collyrii uſu,& liquida Aglaidæ compoſitione ad ſuffuſiones deſtinata. Commune uero ad omnē obfuſcationē ac hebetudinem hoc eſt. Videtur aūt & ad mēbranarum craſſitudines facere. Croci drac.i. myrrhæ drac.i. pipe ris grana.xv. ſpicæ nardi obol.ii. ſucci fœniculi drac. xvi. ammoniaci thymiamatis drac.i. mellis quincūcē. Ad omnia leuisſime trita fœniculi ſuccum affunde,de inde tere ac reſicca,& amixto melle ænea pyxide ex= cipe,ac utere. Ante illitionem uero,fomentū per ſpō= giā in aqua calida marina tinctā oculis adhibēdū eſt. Aliquando ēt tota facies in marinā tepidā immittēda eſt. Atq; hæc quidē cōmunia in omni obfuſcatione. Cęterorum his quibus ob coarctationem multorum aut craſ ſorum humorum ad neruū dilatorū, uiſus impeditur, poſt uenæ ſectionē,& cucurbitæ admotionem,& pur gationem,caput ſinapiſmo integendum eſt. Et poſtea etiā cauſtico pharmaco occiput exulcerandū. Et capi tis ex aqua calida perfuſione utendum. Pręſtat autem ſalſuginoſam aut nitroſam eſſe aquam.

De reſolutione oculorum. Cap. XLIX.

Non ſolum neruus uiſiuus, uelut prædictum eſt, ſed etiam totus oculus aliquando reſoluitur, aliquando cum reliqui corporis dextris aut ſiniſtris partibus reſolutis. Aliquando uero priuatim circa ſolam palpebram fit reſolutio. Aliquando uero etiam totus oculus reſoluitur. Et ſiquidem palpebra fuerit reſoluta, oculus ſemper concluſus eſt, & palpebra non ſentit. Si uero totus oculus reſolutus fuerit, motus ad dextrā ac ſiniſtram, ſurſumq́; ac deorſum perficere non poteſt. Et ſiquis acrius pharmacum ſublinat non percipit morſum. Si igitur palpebræ ſolius fuerit reſolutio, prępurgato per aloedaria uniuerſo corpore, & poſt aquæ potus & frequentioris deambulationis, ac multæ infernarum partium frictionis uſum, palpebra aſſidue alumine ſciſſo cum acri aceto illinatur, & collyriis calidioribus, aut eo quod ex ſandice conſtat. Quod ſi hinc non reſtituatur, ſurſum ſuere ipſum oportet. Totius autem oculi reſolutiones ægre curabiles ſunt, maxime in ætate prouectis. Si uero ex natiuitate contigerit reſolutio, impoſſibile eſt hanc corrigere. In quibus igitur ſalutis ſpes eſt, talis curatio facienda eſt præ omnibus: ſi bono habitu præditus fuerit, uena cubiti ſecetur: Deinde aluus per clyſterem eluatur. Poſtea purgatorio corpus euacuetur. Deinde pituitam per os ducentibus utendum. Deinde per ea quæ naribus induntur purgandum. Poſtea cucurbita occipitio affigenda cum ſcarificatione. Et hirudines temporibus admouendæ. Propinandum etiam caſtorium per ſe, & cum abſinthio. Dandum & pulegium, hyſſopū, ruta, cum aceto mulſo ac ſale. Poſtea caput caſtorio illinatur, cum roſaceo & aceto. Et ex eodem ungento, mollis lana imbuta, oculo clauſo imponatur, cauendo, ne in oculum inſtillet. Atque hæc curatio bis in die fiat. Palpebræ uero forinſecus & frons, caſtorio cum croco ex aceto illinantur. Mihi uero uidentur liquidæ ex caſtorio ac melle ad affectionem commo

dæ,quæ compoſitiones & ſublinendæ ſunt. A uino uero,& carnoſo multumq; nutriente ac craſſi ſucci cibo omni abſtinendum eſt,& aſſumendi qui excretiones facile ſolubiles faciunt,ac humores attenuant.In primis temporibus uitanda ſunt etiam balnea,& uaporatoria,& inſolationes. Vomitibus autem ex interuallis utendum ieiunis à raphanis, deligato oculo,& citra multam lancinationem.

De glaucedine. Cap. L.

Glaucedo duobus modis dicitur.Glaucedo enim proprie mutatio eſt criſtallini humoris ad glaucum colorem,ſiccitasq; ac concretio.Altera autem glaucedinis ſpecies ex prægreſſa ſuffuſione,fit humore iuxta pupillam uehementisſime congelato ac reſiccato.Et hæc ſpecies incurabilis eſt.At proprie dictam glaucedinem incipientem aliquando ſanare datur,ex deambulatione pro uiribus,& totius corporis frictione, ac lauacris maxime capitis. Æſtate uero etiam frigidæ lauacrum conuenit,& tonſura capitis ad cutem.Oculi uero ſolo oleo antiquo ſublinantur.

De Suffuſione.Ex Demoſthene. Cap.LI.

Suffuſio eſt præterfuſio humorum circa pupillam congelatorum,ut ubi perfecta fuerit,uiſum impediat. Incipiente uero ſuffuſione talia ægris accidunt. Velut culices parui caliginoſa quædam oculis ſæpe obuerſari uidentur.Et quidam ex ipſis piliformia uidēt, alii uelut lanarum filamenta,aut araneorum texturas. Quibuſdam circa lucernas circuli apparent. Hæc autem ubi apparuerint,aliquando pura pupilla apparet his qui negligentius conſiderant.Aliquando uero colorem maris refert.Augeſcente deinde affectione, augeſcunt etiam accidentia:perfecta uero eadem,homo non uidebit,pupillaq; colorem ad albedinē mutat,& omnino non translucet.Plures autem ſunt coloris ſpecies. Quædam enim ſuffuſiones aerem asſimilant,aliquæ uitrum referunt,aliæ albicantes ſunt,

aliæ ad cæruleum colorē magis mutantur, aliæ glau-
ceſcūt, quæ etiam incurabiles ſunt. Curandi autē ſunt
qui ſuffuſione tentantur, in principio ſanguinis de cu-
bito detractione. Et ſi nihil impedit, etiam clyſteribus
acrioribus, & purgationibus. Deinde quoque cucur-
bita occipitio affigenda eſt cum ſcarificatione, & pitui
tam, per os detrahētibus, ac nariſuſoriis, ex interuallis
utendū. A uino uero abſtinendum eſt per totā curatio
nem, & ab omnibus replentibus caput. Itemq; à bal-
neo, niſi quis laſſitudinis ac tardæ concoctionis gratia
ad lauandū ſe cogatur. Et tunc omnino nō in aere bal
nei moretur, neq; in ſolio moram trahat. Sed paululū
inſcendat, & cito exeat. Diæta uero omnis ſit attenua-
toria. Medicamentis autem utendū eſt, primū ſimplici
bus, uelut melle, & oleo ueteri, ac fœniculi ſucco. De
inde ēt compoſitis liquidis ac ſiccis collyriis, quæ pau
lo poſt deſcribentur inter communia auxilia.

De midryaſi, hoc eſt pupillæ dilatatione. Cap. LII.

Pupillæ dilatatio appellatur, quum pupilla colore
quidē nihil abalienatur, multo uero latior q̄ ꝓ natura
li modo euadit, ut aliquādo ad iridis circulū accedat,
& quandoque in totum uiſum impediat. Aliquando
tamen uident, uerum obſcure, & quæ uidentur ab ip-
ſis, omnia minora putātur, diffuſo uidelicet ſpiritu ui-
ſiuo, fit hæc affectio, propter humorum allapſum, qui
aut aceruatim, aut paulatim ferūtur, à quibus citra ſen
ſum uuiformis tunica diſtenditur, & pupilla amplius
dilatatur. Eſt autem affectio ualde ęgre curabilis. Quū
enim membranoſa ſit tunica uuiformis, ubi ſemel di-
ſtenta fuerit induratur, neq; facile amplius cōtrahi po
teſt. Accidit aūt affectio hæc magis pueris, ꝑꝑ tunica-
rū debilitatē. Sunt & quæ ex natura nigros oculos ha
bent, magnas ēt pupillas habēt. Quapropter facile in
hāc affectionē delabuntur. Curanda eſt aūt affectio, ſi
nihil impedierit, uenæ ſectione in cubito, aut purgatio
ne. Si uero hoc fieri nō poterit, angulares uenę ſoluā-

ur. Deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendũ eſt & deábulationibus lentis ac pluribus, in locis umbroſis. Et omni modo conandum ut materia ad infernas partes detrahatur. Quapropter in principio ẽt clyſteri utendũ eſt, & infernarum partium frictione per alios. Poſt deábulationẽ & inunctionẽ, facies aqua marina proluatur, hyeme tepida, æſtate frigida. Tota ẽt facies in aquam mittatur oculis per tẽpus quoddã apertis. Quod ſi marina non adſit, parum ſalis aquæ miſceatur, aut poſca aquoſa aſſumatur. A uino abſtinendum eſt donec affectio fuerit ſoluta. Et tota diæta tenuuior ſit & uentri cõmoda. Balnei uſus rarior ſit, & tunc caput non ualde perfundatur. Pharmacis utendum eſt ſubadſtringentibus, uelut roſa, croco, nardo, thuris cortice, pompholyge, ſpodio & acacia. Nam ualde acres pharmacorum facultates, humorum copiam attrahentes, diſtendunt membranas, & latiorem pupillam efficiunt. Quapropter & quæ uehementer adſtringunt, uelut eſt chalcitis, miſy: & quæ amplius frigefaciunt, uelut cicuta, membranas indurant. Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam incommodum eſt. Nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ. Cap. LIII.

Tabes pupillæ dicitur, quũ anguſtior & hebetior facta fuerit. Hoc autem pleriſque contingit ex periculoſis debilitatibus, aut ingenti capitis dolore. His aũt maiora apparent quam pro naturali modo, quæ ab ipſis uidentur, propter pupillæ anguſtiam. Curationẽ porrò in his cõtrariam midryaſi facere oportet, ita ut exerceamus ſupernas partes, humores ac manus, cũ ſpiritus detentione. Et caput ac faciem diligenter cõfricemus. Deinde oculos ſummis digitis. Facies etiã aqua calida ꝓluatur. Et caput ungẽto quodã moderate calefacere potẽte illinatur, quale eſt irinũ. Et modico facto iterſtitio, oculi rarefaciẽte, & acriore, ac humiditatẽ attrahẽte pharmaco ſublinãtur. Quale eſt hoc

collyrium. Ammoniaci thymiamatis drach.i. crocomagmatis drach.iiii. croci drach.ii. æruginis drach. iiii. Trita cum aqua efforma & utere. Facit & Eraſiſtrati liquida compoſitio. Victus ſit optimi ſucci & ſorbilis. Vinum fuluum & odorum. Somnus excipiat cibum. Sed & balnea cõueniũt, & capitis ex aqua calida perfuſio.

De Macie oculi. Cap. LIIII.

Oculus macer eſſe, & alimentum non ſentire dicitur, quũ ex uehementi capitis dolore, aut in febribus acutis, paulatim humiliatur & cauatur, & in totũ minor fit, & aliquanto obſcurior, & uiſum impedit. Contingit autem hoc ſæpe ex caluæ inciſione & perforatione. quando ſanè etiam ægre curatur. Differt autem macies à tabe. quod tabes pupillam ſolam minorem facit: macies autem totum oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò ſunt ſic affecti, ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum circa oculos fomento. Lac quoque tepidum ipſis infundendum, & ab omni collyrii adhibitione abſtinendum. Cibi dentur ipſis multum nutrientes & optimi ſucci. Vinum ſit fuluum & tenue. Vtendum eſt balneis, & capitis ex calida aqua perfuſione. Exercitiis item partium ſupernarum, & ſpiritus detentione.

De expreſſione oculorum. Cap. LV.

Exprimuntur oculi aliquando ut prominentes permaneant. Et hoc contingit his qui ſtrangulantur, & in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius diſtenduntur. Aut ex fluxionibus plurimis. quæ aceruatim à capite defluxerunt. Qui igitur ex ſtrangulatione in hoc inciderunt, his uena cubiti ſecetur. Si uero aliàs craſſi humores influentes oculos inpetiuerunt, purgentur ueratro nigro, aut ſcãmonia. At expreſſiones oculorum in fœminis ex partus doloribus ſæpe contingentes, purgationes per locos muliebres ſoluũt. Quare has procurare oportet.

In uiris autem poſt uenæ ſectionem, aut purgationẽ ſi permanſerit affectio, cucurbita occipitio affigatur, & aquæ potus exhibeatur, & cibi contrahantur. Oculo uero imponatur lana melle imbuta cum modico croco, & hapſus lanæ ſuperimponatur, & placida, cõpreſsione deligetur. Conducit his etiam poſt principium, aqua marina frigida faciei affuſa, & intybi ſuccus, ac polygoni, & pſyllii cum opio illitus. Et quæcũque alia comprimere ac contrahere poſſunt.

De confuſione. Cap. LVI.

Confuſio oculi plerunque ad uehementes plagas conſequitur. Sed & ex uniformis tunicæ inflammatione contingit, ruptis in ipſa uaſis. Pupilla uero colore turbida fit, & aut maior, aut minor ſeipſa euadit. Curandæ igitur ſunt confuſiones ex plaga, per uenæ in cubito ſectionem. Et totus oculus ſanguine recens mactati turturis, aut in illius penuria, columbæ expleatur. Et mollis lana in ouo cum uino & roſaceo conquaſſato madefacta imponatur, ac deligetur. Et poſtera die idem fiat. Tertia uero fomentum adhibeatur, & lac inſtilletur. Poſtea ouorum aſſatorum uitelli imponantur, cũ melle & croco trito, linteolo illiti. Quũ autem pupilla iam purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones deſtinata ſublinantur, quale eſt aromaticũ, & chiacum Apollonii, & ſimilia. Facilior autem curatu eſt confuſio in his quibus pupilla ſola ampliatur, colore uero & figura ſimili permanet. Difficulter autem curatur in his quibus pupilla diuulſa eſt.

De his quæ in albo oculi naſcuntur. Cap. LVII.

Omnia quæ præter naturã in albo oculi naſcũtur, quę qdem doloris exortia ſunt, in qbus pili ſæpe exoriũtur, & quæ nõ ualde à naturali colore euariãt, curabis hamo appræhendẽs ac extẽdẽs, & poſtea ſcalpro pterygiis deſtinato reſecans. Deinde ſalẽ tenuẽ inſpergens, & lanæ hapſum imponẽs ac deligans, & reliquã curã adhibens uelut in pterygiorũ reſectiõe. Quę uero

ſubrubra, & tumida, ac uaricoſa ſunt, dolorificaq́; & aſpera,& tempora per conſenſum afficiunt, ea omnia fugere oportet uelut maligna, & pericula ac oculorũ prolapſus inducentia in chirurgia.

De pterygiis. Cap. LVIII.

Pterygium,unguis latinis quibuſdã uocatus, dicitur quum album in oculo amplius augeſcit,aut carne ſuperexcreſcit,ex ſcabra quadam lippitudine,aut aſſiduis fluxionibus. Incipit aũt huius augmentum,ſæpe quidẽ ab angulo magno appellato iuxta naſum, Rarius aũt à paruo. Et adhuc rarius generatur à ſuperna aut inferna palpebra. Extenditurq́; uſq; ad nigrum. Quum uero maius factũ fuerit, etiã pupillã cõtingit, & uiſum impedit. Facilia uero curatu ſunt pterygia albicãtia, & anguſtũ fundũ habentia. His uero cõtraria, ęgre curantur. Nam ſubrubra poſt curationẽ chirurgicã, cariẽ ac dolores dimidiæ capitis partis inducunt, attamẽ poſt ſymptomatũ ſublationẽ oculus liberatur. At pterygia in quibus etiã principia ſunt ſuffuſionis curare nõ oportet. His enim ſublatis, citius ſuffuſio cõflatur. Sed neq; craſſa pterygia curanda ſunt, & euerſa,& eminentia, ac indurata,& quæ tẽpora per cõſenſum afficiũt. Sunt.n.maligna & cancerata. Quæ uero uſq; ad pupillã pertingũt,& ꝓpterea uiſum impediũt, ſi tollãtur liberant quidẽ oculũ à fluxionibus, cicatrix aũt quæ ex chirurgia iuxta pupillã ſuccedit, nihilominus uiſum impedit. Cęterum ex pterygiis ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum ſe extendunt. Quæ uero parua & in albo ſunt, ea conandũ eſt ut pharmacia cõprimamus.

Pharmaca ad pterygia. Cap. LIX.

Pterygia probe deprimit ſiccum ad ſcabiem deſtinatum, ex chalcitide & cadmia cõpoſitum quod ad ſcabros angulos deſcriptum eſt. Et theodotium collyrium Seueri tritum ac ſiccum adhibitum, & omnia exterſoria collyria, ad aſpritudines & ſycoſes deſcri-

pta,& quæ ad myocephala & ſtaphylomata conue-niunt,maxime ex uino parata. Archigenes autem ad pterygia inquit,atramenti ſutorii drach.ii.ſalis ammoniaci drach.ii.gummi drach.i.terito ex aceto,& collyria formato ac utitor. Aliud celebre quod celerrime ipſa conſumit. Chalcitidis uſtæ ut fulua euadat, drac.iiii.croci drach.i.tritis utere ſiccis. Aliud,experientia cognitũ. Chalcitidis uſtæ drac.xx. cadmiæ drac.x. ſquamæ æris rubri drac.i.piperis drac.i.utere. Aliud ex fundo tollens pterygia. Atramenti ſutorii torrefacti drach.ii.æris uſti drach.i.ſiccum adhibe. Et poſt detractionem,collyrio ex roſis cura,aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidem uiuum diligenter terito,& ſemel in die utitor. Aliud. Populi nigrę ſuccum cũ duplici melle illine. Aliud. Atramentum ſutorium cum felle ſuillo,æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ teſtas uſtas,cum ſale ammoniaco,æquis portionibus tere ac utere. Aliud,facit & ad ſugillationes,& hebetudines. lapidis magnetis uiui drachm. iiii.æruginis drachm.i. minii Sinopici drachm.iiii. ammoniaci thymiamatis drachm.iiii.croci drachm. ii. Mellis quincuncem. Hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato,& modica aqua terito,& ſufficienti pompholygis cinere addito,collyria formato. Et utere cum aqua bis per diem. Aliud. Æs uſtum cum pueri incorrupti urina terito ac utitor. Aliud. Squamæ æris rubri,nitri rubri,punicis, cimoliæ,ſingulorum drachm.quatuor. Terito ex aceto donec ſiccentur,& utere. Reponito autem in teſtaceo uaſe puro.

Chirurgia pterygiorum. Cap. LX.

Ad pterygii uero ſublationẽ ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter ſe diſparamus, & hamulo circa medium pterygii transfixo,leuiter diſtendimus ut ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. Simul enim ſublata maximas inflammationes inducit. Deinde

acum accipimus,quæ filum & pilum equinũm tranſmiſſum habet,& hanc diſtento per hamulũ pterygio ſubiicimus. deinde deligatum per ſubiectum filum pterygium diſtendimus, filum leuiter ſurſum trahentes, & fili principium miniſtro induſtrie tenendũ præbentes. Nos autem utraq; manu pilum tenentes, ſurſum ac deorſum ipſum commouemus,& pterygium ſubexcoriamus, initio à nigro facto uſq; ad angulũ. Deinde continuitate ipſius ad nigrum exoluta per pilum,& diſtenta per filum, ſcalpro ad pterygia deſtinato funditus auferimus pterygii partem iuxta angulũ, palpebras & angulum cauentes. Quibus enim palpebræ ſimul inciduntur, his concretiones fiunt. Quibus autem funditus angulus reſecatur, his naturalis eius loci carnis decrementum ſuccedit. Si uero fundũ pterygii fuerit relictum, regeneratur, ſi non pharmaco aliquo ex prædictis fuerit conſumptum. Congruentis igitur modi cõiecturam facere oportet. Quod ſi ægri formidoloſi oculos aperire non fuerint auſi, hamulo ſupernæ palpebræ ſubmiſſo, leniter ipſam extra diſtẽdimus, atq; ſic uelut dictum eſt operamur. Poſt detractionem uero, muriam acriorem oculo infundimus, deinde lanam ouo imbutam imponimus, & oculum deligamus. Sequenti deinde die ſoluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerũ Seueri collyrium infundimus. Quarta uero collyriis ad affectiones commodis utimur, de cætero uitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & theodotia, & omnia ex uino fientia collyria.

De carnis in angulo magno incremento. Cap. LXI.

Encanthidem uocant, quũ magnus oculi angulus ad naſum auctus carne ſuperexcreuit, id quod maxime in canibus contingit. Verum in hominibus redundat, qui in mari uerſantur. Proinde ſi benignum fuerit hcc

rit hoc carnis incremētum, dolore uacat, & tenerum eſt ac laxū: Si uero malignū, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis ſiccis, tū eo quod ex cadmia & chalcithide ad ſcabros angulos paratur cum hoc ipſo quod optimum eſt. Aluminis ſciſſi, miſyos torrefacti, atramenti ſutorii, partes æquales. Hoc egregie conſumit omne carnis angulorum incrementum. Vtere etiam theodotio Seueri collyrio, ſicco trito adhibito, & eo quod ad myocephala ex uino paratur.

Chirurgia incrementi carnis in angulo. Cap. LXII.

At uero maius & malignum carnis in angulo, incrementum, uolſella appræhenſum reſecare oportet. Si uero maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem trāſmittere ad fundum oportet, deinde filum conſtringere, & paruo interſtitio facto, donec caro liueſcat, ſcalpro auferre, & ſiccum ſcabiæ deſtinatum adhibere: & hapſum lanæ aut conduplicatum linteū ſuperimponere. Poſtera uero die fomentū adhibere. Et poſt tertiam mellis uſu curā abſoluere. Cauēdum eſt autem ne unà cum carne præter naturam aucta, etiam ipſum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, hoc eſt naturalis carnis in angulo decrementum ſuccedat.

De ſanguinis ex angulis eruptione. Cap. LXIII.

Fit & ſanguinis ab angulis eruptio, maxime pueris ob aſſiduos eiulatus ac diſtentiones apertis circa palpebras uaſis. Curandi autem ſunt poſcæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfuſione, tum ſuper angulos, tum ſuper caput facta. Infundendum etiam oui candidum per ſe, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones cōueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo craſſefaciente. In perfectis autem ætatibus cucurbita occipiti affigenda eſt cum ſcarificatione.

De cõcretione palpebrarum ac contra‑
ctione. Cap. LXIIII.

Concreſcunt & agglutinantur palpebræ ad album aut nigrum in oculo, aut inter ſe, ulceratione prægreſſa. Quum igitur ad album concretio, palpebrarum facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionem hãc Ancyloſim uocant, hoc eſt contractionem. Quæcunque igitur concretiones iuxta angulum factæ ſunt, utriuſque palpebræ, eas hamulis diſtentas diſſecare oportet, & linamento indito diſparare. Et poſtea uelut communia ulcera curare. Quæcunque uero cõcretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarum ad oculi tunicas, eas cæco hamulo diſtendere oportet, & ſcalpro pterygiis deſtinato concretionem exoluere, deinde carnis incremẽtum ſicco aliquo deprimere, & ære leuiſsime trito palpebras ſublinere, & oculum uſque ad perfectam curationem indeligatum ſinere.

De pediculis palpebrarum. Cap. LXV.

Pediculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex ingluuie, & illuuie ac mala diæta ortum habentes. Curatio igitur adhibenda eſt primum, ut pediculi diligenter expurgẽtur. Deinde aqua marina tepida affundatur. Et poſtea ſubſcriptum pharmacum loco adhibeatur. Aluminis ſcisſi drachm. ii. ſtaphidis ſylueſtris obol. i. piperis obol. ii. æris uſti drach. i. myrrhæ obol. duos, lapidis ſcisſi obolos tres, miſyos torrefacti dra. i. terito ac utere ſicco. Adhibenda præterea ſunt balnea, & caput diſcutientibus ac corroborantibus confricandum. Et exercendæ infernæ partes, & uictu boni ſucci utendum. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungentibus palpebrarum, & de dupli
ci pilorum ordine, itemq; multiplici, quam
phalangoſim dicunt. Cap. LXVI.

Pilorum pungentium in palpebris exortum, Trichiaſim græci uocant, quam ſanè ſub pilis naturalibus

in palpebris alii exorti,& intro nuentes,tunicas pungunt,& oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiaſis,quum ipſæ palpebræ laxatæ ſunt,aut ipſarum extremitas intro nutat,ut pili non facile appareant,niſi quis diſtendat ac diſparet palpebras. Vocant autem medici palpebrę laxationem phalangoſim,aut caſum. Pilorum uero ſubcretionem,duplicem pilorum ordinem,hoc eſt diſtichiaſim. Fiunt autem hæ affectiones, & præſertim duplex ordo,ex multa humiditate. Quem ad modũ enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert: Sic etiam in palpebris, maxime ubi influentes humores minime mordaces fuerint. Si enim id quod influit ſalſum fuerit,etiam naturales pilos reiiciet. Perfecta igitur pilorum pungentium curatio,eſt conſutio palpebrarũ ſurſum uerſus. Quandoquidem uero aliqui ob molliciē non audēt ſeipſos chirurgiæ ſubmittere, auxilium ferendum eſt ipſis quantum eius fieri poteſt. Veteres itaque huiuſmodi auxilia ad ipſos conſcripſerunt.

Pharmaca ut euulſi pili non renaſcantur. Ca. LXVII.

Pungentes pilos euellito,& euerſa palpebra, ſanguinem ranarum recentem illinito,& frigifieri ſinito. Aut cimicum ſanguine ſimiliter utitor. Aut chamęleonem album urito,& cinerem ſanguine ranarum excipito. Et uſus tempore ſaliua diluito,& præeuulſis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonii herbæ quę etiam capnium dicitur,ſufficiente gummi excipito,ſiccato,ac parua collyria formato,& utitor uelut prædictum eſt. Aliud. Cochlearum carnes cum uiridium ranarum in harundinibus degentium ſanguine,aut herinacei terreſtris cruore terito, & atramento ſcriptorio moderato adiecto ſicari ſinito. Et utere uelut dictũ eſt, uitata pupilla. Aliud. Hirũdines urito ac terito,& utitor aſſidue pilis præeuulſis. Aliud. Inteſtina terrę in teſta ad cinerē exuſta,ac leuiſſime trita,præeuulſis pilis inſpergito. Aliud lacertã in olla exurito,& ad cinerem

tritum par pondus ſandarachæ adiicito ac utitor. Aliud bonum minime moleſtum. Siliquas ſiccas non antiquas diffringito, & humoré qui in ipſarum cauitatibus uiſcoſior, modicus, ac melleus reperitur, ſpecilli nucleo exceptum, præeuulſis pilis loco illinito. Atq; hoc aſſidue facito. Summe autem facit inquit Archigenes, herinacei terreſtris fel, & ſanguis pari menſura, cum modico caſtorio. Caſtorium itaque leuiſſime tritum ſanguine ac felle excipito, & uelut piſciũ ſquamas formato. Vtere autem ita ut pilos radicitus euellas, deinde ſquamam unam ſaliua ex ore ieiuni dilutã euerſæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec ſiccetur. Dolore quidem afficiuntur ægri, ſed pili non amplius enaſcuntur. Aliud. Pſyllium & cicutæ ſemen, ac cedriam, pari portione ueſpertilionis ſanguine excipe, ac utere uelut dictum eſt, ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui uetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo cyprino impleta, fuliginem in æreo uaſe collige, ac utere pilos euellens, & locum aſſidue illinens. Et ſi renati fuerint, idem repetito. Aliud. Potamogitonis ſuccum & artemiſiæ ſuccum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel uituli, & caſtorium, & gummi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac utitor, præeuulſis pilis illinens ter in die, & comperies ſucceſſum. Aliud. Porci maſculi fel, & adipem eiuſdem, in fictile uas nouum denſiſſimum ac leuiſſimum mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denſo linteo obligatum ad dies ſeptem ſinito, & poſtea diffuſa in mortarium terito, & uelut ungentũ excipito. Idẽ etiã in toto corpore ꝓbe facit. At uero Alenum oleum, amygdalinum oleũ eſſe dicitur.

Agglutinatoria pilorum. Cap. LXVIII.

Pilos in palpebris præter naturam introrſum refractos, glutinat maſtiche per ſpecillum calidum admo-

ta,& ſic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumē eodem modo. Glutinum ſimiliter. Cochleæ glutinoſitas acu excepta. Hieracii ſuccus. Medicamentorum agglutinatoriorum appellatorum liquor. Ammoniacum thymiama. Compoſitum autem hoc. Reſinæ ſiccæ, picis ſiccæ, ſulphuris uiui, bituminis, ſingulorum drach.i. ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito. Et uſus tempore ſpecillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

De ſutura palpebrarum ſurſum uerſus. Cap. LXIX.

Ad ſuturam palpebrarum ſurſum uerſus faciendā, æger deſideat ad ſiniſtram chirurgi partem, humilior ipſo, ad ſplendidam lucem. Sunt autem miniſtri duo probe periti adſtantes, alter retrorſum, alter à latere. Et chirurgus primum per collyrium, aut ſuperficiarias ſcarificationes, notet ſufficienter quantum in palpebra redundat, & corrugatæ cutis reſectionem, ut neque plus neq; minus q̃ oportet reſcindatur. Si enim latius reſecta fuerit, æger lagophthalmus euadit. Si uero anguſtius, rurſus palpebra laxatur, & pili ſimiliter pungunt. Notetur etiam circa medium palpebræ, iuxta extremitatem locus ſuperficiaria cæſura. Poſt factā uero notationem, euerſa palpebra, ſubſectionem intrinſecus facimus ultra pilos præter naturam exortos, quo ipſi ad naturales foras tendāt. Aliquādo uero in ipſos pilos præternaturales, ſi penitus inſiti fuerint ſubſectionem facimus, ut ſuccedens cicatrix ipſos rurſus enaſci prohibeat. Nihil autem uetat etiam duas ſubſectiones facere, unam ultra pilos præter naturam exortos, quo extremitatis palpebræ fiat reſiccatio. Alteram ſuper ipſos præternaturales pilos. Sit autem profundior ſubſectio: Adiuuat enim refractionem & palpebræ leuitatem: & ab altero extremitatis ſiue marginis palpebræ termino uſque ad alterum procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponātur, unū iuxta magnum angulum, alterum pro-

pe paruum. Super hæc autem litea miniſter qui retro adſtat apices magnorum digitorum firmet, & uno impetu palpebram diſtendat, imprimens digitum ſub ſupercilio, quo æqualis palpebrę tenſio fiat. Signum aũt ſit tibi optimæ tenſionis palpebræ, quum media nota proprium ſeruarit locum, hoc eſt circa medium fuerit reperta. Poſt diſtentionem uero, primum facienda eſt obliqua & ad ueru ſimilitudinem ſectio ſuperficiaria inferne, ut ne ex ſuperna influens ſanguis chirurgiam impediat. Sitq́; hæc ſectio propinqua palpebræ extremitati. Deinde ſuperne luniformis ſectio fiat. Initium autem & ipſa ſumat ex infernis à magni anguli loco, & delata ad notam, rurſus deorſum uergat ad paruum angulum. Sitq́; etiam ipſa ſuperficialior, ut ne muſculi ſaucientur. Deinde miniſter qui à latere ſtat, palpebram diſtendat. Poſtea hamulus in circumſcriptæ faſciolæ principium transfigatur, in ſiniſtro oculo, ad paruum angulum, in dextro ad magnum. Diſtento autem hamulo per ſiniſtram manum, faſciola ſcalpro ad hanc rem deſtinato ſubexcorietur, animaduerſione habita ne ſi profundior excoriatio fiat, muſculi uulnerentur, & incurabilem habeant palpebræ laxitatem. Poſt cutis autem exciſionem, ad ſuturam ſurſum uerſus ueniendum eſt. Et prima ſutura media fiat. Deinde utrinque aliæ duæ, ut in totum quinque fiant ſuturæ. Poſt ſuturam, diſtenta palpebra propter uulnera, moderatum ſplenium glutinoſum ſuturis ſub ſupercilio impone. Super ipſas uero ſectiones ſpleniola parua glutinatoriam & inflammationem arcentem uim habentia imponantur. Poſtea lana ouo imbuta toti oculo imponatur, ac deligetur. Quandoquidem uero augeſcens & acris ac ſalſa fluxio illota, pilos naturales reiicit, & palpebræ marginem duram efficit: pilis autem præter naturam ſubenatis etiam augmentum præbet: difficilisq́; fit in his palpebræ euerſio: conuenit acum robuſtum filum ha-

bentem,per mediam marginem palpebræ tranſmitte re,& filum ſurſum trahere, atque ſic per ſpecillum palpebram pro ut moris euertere,& ſectionem uelut dictum eſt,facere.

De ſutura palpebrarum deorſum uerſus.Cap.LXX.

Quod ſi inferna palpebra pilos pungentes produxerit,ſutura deorſum uerſus probatur.Et prius quoq; in his ſufficiens laxatæ ſuperfluæ cutis reſectio notetur. Nam & hic latiore faſciola exciſa,euerſio contingit:anguſtiore uero,inutilis eſt chirurgia. Poſt factam notationem,lintea complicata uelut dictum eſt angulis imponantur,& palpebra diſtendatur. Poſtea miniſter digito malæ impreſſo,ipſam detrahat. Fiat autem prima ſectio luniformis inferior. Deinde ad ueru ſimilitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem.Facienda eſt autem excoriatio, & ſutura,& uelut antea dictum,&reliqua eodem modo. Cæterum ſola deorſum uerſus ſutura contenti ſumus inferna palpebra, uitata ſubſectione, ut ne palpebræ euerſio contingat.

De euerſione palpebræ. Demoſthenis. Cap. LXXI.

Palpebræ amplius euerti ſolent, ulceratione prægreſſa,& carne ipſarum ſuperaucta. Aliquando etiã à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. Cõtingit autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda uero ſunt moderata carnis incrementa, arido ſubiecto. Æris uſti drachm.i.atramenti ſutorii, miſyos toſti,chalcitidis toſtæ, ſingulorum drachm.i. Aliud.Æris uſti drachm.viii.miſyos torrefacti drach. ii.chalcitidis toſtæ drach. i.atramenti ſutorii drach. i. Aliud. Ad inueteratas iam euerſiones.Æruginem in teſta torrefactam terito,& per ſe adhibeto.Aut plũbi uſti parem portionem ammiſceto.

Chirurgia euerſionis palpebrarum. Antyli. Cap. LXXII.

Maiora uero carnis incrementa ſcalpro auferre oportet,deinde ære uſto trito contingere, aut aloe cũ manna thuris.Et ſequenti die fomento adhibito ſimiliter curare.Tertia uero die poſt fomentum melle utẽdum eſt uſque ad perfectam curationem.Si uero maior fuerit euerſio,ſic chirurgia facienda eſt.Ex interna palpebræ parte duæ ſectiones fiant,literæ græcæ Λ. figuram habentes,ita ut anguſta literæ Λ pars inferne ſit ad malam,lata uero ſuperne ad palpebræ marginem.Deinde faſciola illa literæ Λ, figuram referens excindatur,reſecta ſimul etiam ſubiecta carne.Nõ eſt enim chartilaginoſa inferna palpebra.Cutis tamen indiuiſa ſeruanda eſt,Deinde labia exciſionis ſutura contrahenda.Sufficiet enim una ſutura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra,ad internas partes reuertetur. Si uero cicatrix ex aliqua cauſa extra palpebram facta, palpebrã euerterit,tollenda quidem eſt,uelut dictum eſt,ex internis partibus palpebræ faſciola illa literæ Λ,figurã referens,non profunda ſectione facta, & labia ſectionis uelut dictum eſt, per ſuturam contrahenda. Poſtea cicatrice forinſecus per hamum diſtenta, acum duplex filum habentem, ſub totius cicatrcis carnoſam molem tranſmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipſam acum ducentes. Deinde acu ſic poſita, filum utriſque ipſius partibus ſubiicimus,& per ipſum totam carnoſam cicatricis molem diſtendimus. Et ſic ipſius exſectionem facimus,tollentes ſimul cum carnoſa mole, etiam infixam acum.Poſt chirurgiam autem,externã ſectionẽ linamentis diſparamus,& conduplicato linteo ex frigida aqua impoſito,deligatione utimur uſque ad tertiam,frigidam irrorantes,& linteum complicatum incumbere ſinentes.Tertia uero die ſoluimus, & ſpongias ex aqua tepida adhibemus. Fomentum enim in his non conducit.Cauere enim oportet,ne forte glu-

tinatio intrinſecus non ſuccedat. Poſtquam uero exciderit ſuturæ, corporibus glutinatis, de cætero impaui de fomentum adhibeatur, ad hoc ut etiam cicatrix tenuior fiat, & oculus mitigetur. Deinde represſiua collyria palpebræ intrinſecus ſublinātur. Externa uero ſectio diſparata ſeruetur, per omnem curationem mollioribus pharmacis adhibitis. Cōtinget enim ex intrinſeco cutis incremento, auxilium quoddā ut palpebra intro uertatur. Si uero propter carnis in angulo magno incrementum, facta fuerit palpebræ euerſio, exciſo eo incremento, palpebra ad naturalem habitum reuertetur. Cæterum illud noſſe conuenit, quod ſupernæ palpebræ euerſio curabilis eſt. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ reſolutionem contingit ſanari non poteſt. Similiter & ea quæ propter reſectionem latioris faſciolæ in ſuturis deorſum uerſus contingit. Et quæ ob latam cicatricem fit, ulceratione uidelicet prægreſſa, quem ad modum in carbunculis contingit.

De lagophthalmis. Demoſthenis. Cap. LXXIII.

Lagophthálmi appellantur, in quibus ſuperna palpebra reuulſa eſt, & apertus eſt oculus inter dormiendum, uelut in leporibus fieri ſolet. Contingit autem affectio aliquando ex ſutura ſurſum uerſus, palpebra plus iuſto reuulſa, ut oculū contegere non posſit, aliquando ulceratione ſpontanea prægreſſa, uelut in carbunculis. Curandi uero ſunt hi luniformi ſectione in totam cicatricē facta, ut ſuperior ſectionis circunferētia ſurſum tēdat, apices autem deorſum ad margines palpebrarum ſpectent. Poſtea ramentis linteolorum ſectio diſparetur, & palpebra deorſum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At uero in conuulſis palpebris qua parte contrahuntur, iſthic ſectio fiat, & palpebra ſimiliter laxetur. Verum in curatione fugere oportet reſiccantia medicamenta, & aquam mulſam. Adhibendum eſt autem emplaſtrum tetrapharmacū, & ſucco fœni græci perfundantur. Et in ſumma totus

curationis ductus laxatorius ac impinguans in his aſſumatur.

De lippitudine dura. Demoſthenis. Cap. LXXIIII.

Lippitudo dura eſt, quum palpebræ duriores fuerint, & ipſe oculus durior, & ad motum pigrior fuerit, dolensq; ac rubicundus, & præſertim quum poſt ſurrectionem ex ſomno, palpebræ difficulter aperiri poſſunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ uero in angulis conſiſtunt paruæ, contortæ, ſubaridæ. Et quũ ipſas palpebras euertere uolumus, non facile à nobis uerti poſſunt, ob duriciam.

De lippititudine ſicca. Cap. LXXV.

Lippitudo ſicca eſt, quum ſubaribus factus fuerit oculus, & pruriginoſus, & leniter dolens, citra duriciam palpebrarum.

De lippitudiue ſcabra. Cap. LXXVI.

Lippitudo ſcabra eſt, quum anguli ulceroſi ſunt, ac rubicundi, & ualde pruriginoſi, & palpebræ rubicundæ, & lachrymæ ſalſæ ac nitroſæ deſtillant.

Curatio lippitudinis duræ, ſiccæ, ſcabræ. Cap. LXXVII.

Prædictarum affectionum diligens cura habenda eſt. Neglectæ enim ſuffuſionum, glaucedinis, & lippitudinis diuturnæ, ulcerationumq; ac ſtaphylomatum cauſa fiunt. Curanda itaque eſt lippitudo ſicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatẽ ad oculos prouocant, qualia ſunt ſicca pharmaca poſtea deſcribenda, ſtratiotica appellata, & collyrium diacentetum, ac ſimilia. Dura uero lippitudo ſimiliter curanda eſt, per pharmaca humiditatem excernere potẽtia, ſublita Eraſiſtrati liquida compoſitione ac ſimilibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus utẽdũ eſt, uelut calidæ leniter temperatæ prolutione. Et fomentum per ſpongias aſſidue adhibendum. Vitanda uero ſunt pharmaca frigefacientia, meatus obſtruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affuſio. Ex his

enim oculus magis induratur. Si uero ſimul fuerit ſcabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari ſolent, ut anguli quidem erodãtur & ulceroſi ſint, oculus autem & palpebræ ægre moueãtur & indurentur) in talibus præmiſſo ſpongiæ fomento, primum per ſiccum ad ſcabriciem paratũ medicamentum, anguli contingantur. Et moderato tempore interpoſito, rurſus ſpongia fomentum adhibeatur, & pharmacum humiditatẽ detrahere potens ſublinatur. Quale eſt Eraſiſtrati liquidum, & collyriũ ſtratioticum, & diacentetum. Eſt autem compoſitio ſicci ad ſcabros angulos medicamẽti hæc. Chalcitidis crudæ drac.v. cadmiæ drac.v. Hæc trita in ollam indũtur, quæ addito operculo, gypſo oblinitur, & in uas acetũ dilutũ habẽs imponitur, ut olla forinſecus qdẽ madefiat, nõ diffluat aũt in ipſam humor, & ſinitur ad dies vii. Deinde ſiccatur in ſole, ac teritur. Aliud. Philoxeni ſiccum, Achariſton appellatum, (eo quod digna ipſi gratia referri non poſſit) ad corroſos angulos, & ſcabras affectiones, & lippitudines ſiccas. Cadmiæ drac. ii. chalcitidis crudæ drachm.i. aloes obol.ii. æruginis obol.ii. piperis grana.x. florum roſarum drachm.iiii. Tritis utere. Aliud. Ad ſcabram lippitudinem. Cadmiæ drachm.i. æris uſti drachm.i. ſpicæ nardi drach. i. piperis torrefacti obol.ii. Terito cum aceto in ſole, & ſiccato utere uelut probato. Aliud. Meneclis, ad corroſos angulos, facit ad delachrymationem. Spodii drachm.iiii. omphacii ſicci drachm.ii. ſpicæ nardi obol.iii. piperis torrefacti grana.xv. tritis utere. Aliud. Cadmiæ ſextantem, ſalis ammoniaci ſextantem, folii malabathri ſextantem, piperis unc.i. utere. Aliud. Facit & ad carnis in angulo decrementum. Coſti quadrantẽ, æris ſextantẽ, fuliginis cedriæ unc.i. miſce ac utere. Aliud. Ad ſcabras lippitudines, ſycoſes, putredines, & carnẽ ſuperexcreſcentem. Cadmiæ drachm.iii. chalcitidis drachm.viii. piperis grana quinquaginta,

ſpicæ nardi drach.i. Cadmiam & chalcitidem terito cum uino, & ubi ſiccata fuerint, nardum & piper leuiſſime trita adiicito, & in puluillum redactis utitor. Aliud Capitonis ad lippitudinem ſiccam, & corroſos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficoſas. Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico ſubactam in fictile uas mittimus, & operculo foramen habente impoſito, eoq; luto oblito, uas rectum inter prunas locamus, ac uentilamus. Quum autem albidior factus fuerit uapor exhalans, ſublatam ollam aperimus, & cadmiam uino uetere extinguimus. Deinde eius accipimus drach.viii. æris uſti drach.viii. ſtibii drachm.iiii. Et armenii ſi affuerit, drach.viii. & hæc contuſa ac cribrata, cum uino uelut collyrium terimus, & reſiccatum tollimus ac utimur, per ſpecilli nucleum ſublinentes palpebras, mane ac ueſperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia ſimul adipe uiperæ ſubacta torrefacimus, & poſtea uino extinctis ſiccatisq; ac tritis utimur. Aliud. Tomenti purpuræ ueræ drach. viii. cadmiæ drach.xx. æris uſti drach.x. lapidis hæmatitæ drach.x. Omnia trita ac melle ſubacta, uelut prædictum eſt torreto. & extinctis uino, ac tritis & arefactis utitor. Aliud. Archigenis, ad omnia prædicta. Amurcam coctam terito cum melle, & utere. Vtendum etiam collyriis & ſiccis medicamentis, infra inter multi uſus pharmaca deſcribendis.

De defluuio pilorum palpebrarum, quod uitium & Madaroſis, & Ptiloſis, & Milphoſis græcis dicitur. Cap. LXXVIII.

Madaroſis & ptiloſis extremitatis ſiue marginis palpebrarum affectiones ſunt. Et Madaroſis quidem ipſum ſolum pilorum defluuium eſt, ex acri fluxione obortum. In ptiloſi uero & craſſeſcunt & calleſcunt hæ partes, ut cōpoſita ſit affectio ex madaroſi & lippitudine dura. Quare etiam auxilia in hac ſimilia ſunt

relatis ad illam. Optimum autem eſt ad ipſos pilos, ſiccum Philoxeni ad pruriginoſos ac corroſos angulos. Facit & ad uiſus hebetudinem. Cadmiæ drachmas.viii.ſalis ammoniaci drach.ii.croci drac.ii.ſpicæ nardi drach.ii.piperis albi drachmam.i.utere. Aliud ſtibiũ muliebre, facit ad corroſos angulos, ac ptilos. Stibii uſti & lacte muliebri extincti drach. xiii. aloes, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſingul. drach.ii.ordei uſti leuiſſime triti drachmas.iiii.utere ſicco. Aliud. Ad ptilos & corroſas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cum fuligine terito ac utitor. fuliginem autem ſic facito. Papyrum pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo ſeſamino repletum accende, & ſupra lucernam leue teſtaceum aut æneum uaſculum pone, eoq́; fuliginem excipe, & paulatim per prunam collige, ipſaq́; cum medulla trita utere. Facit etiam egregie uituli coagulum. Aliud Soſandri, ad milphoſes, & inueteratas affectiones. Facit ét ad canis in angulo incrementum. Cadmiæ, ſtibii, chalcitidis crudæ, miſyos crudi, ſingulorum drachm.viii. Hæc contuſa & melle ſubacta torre uelut dictum eſt, deinde uino extinctis ac tritis, adiice ſpicæ nardi dra. ii.croci torrefacti drach.ii.piperis drach.i.& ſimul cõ tritis, utere. Cæterum ſimplicia ad ptilos, & corroſas palpebras facientiá hæc ſunt: Amurca cocta, lycium indicum, armenium quo pictores utuntur: Nam cum aqua illitum conſumit uitioſos humores, & pilos naturales auget: Rubigo ferri ad multos dies in ſole trita & cum uino ac myrrha in collyria redacta. Spodiũ ceparum ſucco exceptum.

De abſceſſu in palpebris. Demoſthenis. Cap. LXXIX.

Abſceſſus in palpebris internoſos, apice ipſorum inciſo, & humoris expreſſione, curare oportet. Deinde muria infundatur, & lana ouo imbuta impoſita deligetur. Poſtera die fomentum adhibeatur, & mel

ſublinatur,& de cætero collyriũ repreſſum inſtilletur. Externos uero poſt ſectionem & humoris euacuationem,impoſitis linteorum ramentis ex melle,& addita lana deligabimus.Quicunque uero abſceſſus palpebræ chartilaginem corruperint,ſi quidem extrinſecus fuerint,eos posſibile eſt ouo,ac melle purgatos, capitali ſicco medicamento incarnare.Si uero intrinſecus fuerint,euerſa palpebra,& nudata chartilaginis parte deraſa,æs leuisſime tritum adhibeatur & ſupra palpebram ouum cum uino & roſaceo conquaſſatum imponatur.Poſtera die fomento addibito æs leuisſime tritum inſpergatur,& rurſus ſupra palpebram ouum ponatur.Tertia uero die mel palpebræ ſublinatur.Et poſtea collyrium represſiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum. Cap. LXXX.

Calculum in palpebris dicunt,quum euerſis palpebris,tofis ſimilia circa ipſas extiterint alba ac aſpa,uarorum ſpeciem præ ſe ferentia.Eorum curam facere oportet euerſis palpebris, & cute iuxta apicem tenui ſcalpro diſſecta ita ut per ſpecilli concauitatem tumorem molis collectæ exſcalpamus.Deinde æs uſtũ tritum adhibeamus.Et ouum cum uino & roſaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus.Poſtera uero die,eadẽ curatio repetatur.Tertia mel ſublinatur. At uero in tofis forinſecus palpebris innaſcentibus, poſt diſſectionem & ſcalpturam, ſplenium emplaſtri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi. Cap. LXXXI.

Grandine affici dicunt palpebras,quũ euerſis ipſis rotundæ quædã eminentiæ pellucidæ grandini ſimiles apparẽt,quibus diſſectis humor euacuatur ſimilis candido oui.Curatio aũt facienda eſt euerſis palpebris,&inciſione ꝑ ſcalprũ facta,ita ut humore excreto ſubiectũ aridũ pharmacũ affricetur. Æris uſti drac.ii. ſquamæ æris drac.i.ſandarachæ drac.i. æruginis,ſalis ammoniaci,croci,ſingulorum drachmas.iii.myrrhæ

obolos duos,utere tritis.Fiunt etiam aliquãdo extra palpebras grandines ſubduræ,fabis ſimiles.Has ſi qs uiolentius contingat,dolores intentos inducit.Et quã doque animi exolutionem.Has,autem curare oportet cute iuxta apicem inciſa,& ſcalptura per ſpecillum concauum facta.Sanatur facile mellis & ramentorum ex linteis impoſitione,& fomentis.Si uero pharmacis ad grandines uti uelis,his utaris. Fici ſyluestris groſſos coctos impone.Aut fici folia. Alia illitio optima. Pollinis tritici quadrantem,ſulphuris uiui unc.i.terito cum aqua,& formato paſtillos,ac utitor. Faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputiolo. Cap.LXXXII.

Ordeolum, aut præputiolum uocant, quum in palpebris forinſecus iuxta pilos maxime ſuppuratum quoddam tuberculum factum fuerit, figura ordeo ſimile.Facile uero curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento.Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties.Aut de muſca capite abiecto,reliquo corpore ordeolum confrica.Aut galbanũ mollitũ modico intro addito impone.Aut cũ cera emollita parũ miſyos crudi cõmollito,ac imponito.Faciũt & ficus ſiccæ cũ uino mulſo coctæ,& cũ modico galbano tritæ. Aut ſagapenũ cũ aceto tritũ illine.Facit etiã ad grandines. Fomentum uero loco adhibeatur per ſpongiam, & per panem calidum. Poſt humoris excretionem mel illinatur. Deinde collyria ulceribus commoda.

De gangliis,atheromatis,ſteatomatis,& meliceridibus palpebrarum. Cap.LXXXIII.

Fiunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones.Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad ganglia deſcribendis,& aquæ calidæ affuſione.Eſt enim nerui contortio ganglium:Melicerides autẽ, & parua ſteatomata,ac atheromata,curantur aliquando uſtorio medicamento apici ipſorũ impoſito, donec incumbens cutis in profundũ cruſtã accipiat.Deinde

poſt cruſtæ caſum, exſcalpta tunica humorem conti-nente per ſpecilli concauitatem. Si uero tunica eximi non poſsit per ſubiectum pharmacum eroſiuum con ſumatur. Sandarachæ drach.ii. arſenici drac.i. ſquamę æris drach.i. ueratri nigri drach.i. elaterii drac.ii. char-tæ in cinerem exuſtæ, drach.ii. utere cum roſaceo. Ma gna uero chirurgia curantur, quem ad modum in reli quo corpore ex fundo ablata, unà cum tunica humo rem continente. Deinde labia cutis per ſuturam con-tracta curentur, uelut in ſutura palpebrarum ſurſum uerſus fieri ſolet. Cauendum aũt ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur, ut ne lagophthalmi fiant.

De uaricibus palpebrarum, & malignis agnatis eminentiis. Cap. LXXXIIII.

Varices in palpebris ne cures: Sunt enim maligni: Neque etiam agnatas eminentias in palpebris tumi-das, dolentes & ſubrubras, & ad digitorum compreſ ſionem in ſeipſas ſe contrahẽtes. Sunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

De Ægilope. Seueri. Cap. LXXXV.

Ægilops abſceſſus eſt iuxta magnum angulũ. Eſt autem affectio ægre curabilis, propter corporum te-nuitatem ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus autem uici nitatem etiam ipſi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulum foramem. Inci-piente itaque inflammatione, ſtatim in prima die co-nandum eſt ut repellatur, ipſo ſolo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodam uehe-menter repellente, ac ſtupefaciente. Solet enim hæc illitio id quod confluxit diſsipare. Si uero perſeuera-rit inflammatio, tentandum eſt ut ſimiliter uelut aliæ inflammationes curentur, per diſcuſſoria medicamen ta, quæ citra mordacitatem agunt. Coafficitur enim oculus ex acribus, & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit. Nos autem in inflammationibus nondum tranſmutatis, ex emplaſtri Barbari, aut Leænæ, aut

Athenæ,

Athenæ,aut ex ſalicibus, aut ex aceto & oleo parati uſu,abſceſſum diſcutimus ac reſiccamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia conſcripſit. Succi illecebræ,quam quidam portulacam ſylueſtrem uocant,ant ſemperuiuum paruum,ſucci ſolani,ſingulorum ſexuncem,thuris drach. viii. galbani ſexuncem, maſtiches quadrantem,thus tritum cum ſuccis coquito & ubi diſſolutum fuerit galbanum præmollitum adiicito. Maſtichen enim improbamus. Aliud Thuris drach.viii.myrrhæ drachm.viii.ladani drachm.i.ceræ drach.viii.aluminis ſciſſi drach.iiii. ſpumæ nitri drac. iiii.coaguli leporis drach.iiii.Tundito,hoc pharmacum,& cum fece ungenti irini emollito. Si uero uictis diſcuſſoriis medicamentis inflammatio ſuppurabitur quàm celerrime ſecare oportet,& humorem euacuare,ac ſubſcriptis uti. Bdellii,myrrhæ,ladani,ſpumæ nitri,colophoniæ,ſiugulorum drach.iiii.ceræ drach.x. ungenti irini quantum ſatis eſt. Alii pro colophonia, oleæ folia trita habent. Et cum axungia ægilopi imponunt. Et ſordes ſubalares ouium cum axungia eodem modo. Aut ueratri nigri radicem madefactam impone. Aut perdicium herbam pro cataplaſmate adhibe. Aut farinam erui cum melle. Aut cinerem lignorum uitis aceto ſubactum impone. Aut ſtaphidem ſylueſtrem & ammoniacum thymiama cum melle impone. Aut alumen ſciſſum cũ terebinthina uelut ſpleniũ impone. Si uero ad angulum repſerit,ad ſuperficiem autem omnino non proceſſerit,tunc ſcalpro ad uenæ ſectionem,aut pterygiis deſtinato,mediũ anguli corpus diducere oportet, & bonam carnem ex profundo producere. Deinde ipſam enatam carnem reſiccare. Id quod continget ſi penitus non pinguia loco adhibuerimus. Quare ſanè in principio poſt apertionem lenticula cocta,aut malicorio cum melle utemur. Repurgato uero loco,& naſcente iam carne, nitrum leuisſime tritum,ſiccum inſpergimus,& in eius uſu per-

ſeueramus uſque ad abſolutam curationem. Eſt enim admirandum auxillium, cuius efficacia ſatis expēdi nō poteſt. Sed & alumen ſciſſum leuisſime tritum, & modica terebinthina exceptum, ad emplaſtri formā, purgat & incarnat ac cicatricem tuto inducit. Oportet aūt & in ulceris cauitatem de pharmaco indere, & forinſecus paruum ſplenium ex ipſo imponere. Profecto nos hoc curationis ductu uſi, alio auxilio ad recentes ægilopas non indiguimus. At uero quæ ab antiquis ad hanc affectionem deſcripta ſunt auxilia, huiuſmodi ſunt. Ægilopa curant, ſi non per profundum corruptū fuerit os, chamæmeli folia commanſa impoſita. Aut maluæ folia commanſa cum ſale impone. Poſt apertionem uero ipſa malua trita utere uſque ad cicatricē inductam. Aut ſolanum maxime halicacabū, aut myrtum commanſam impone. Aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei ſuccus cum farina frumenti impoſitus. Et plantaginis folia manducata ac impoſita. Thus item & columbinum ſtercus commiſcentur ac imponuntur, & lapideſcunt ac inhærent uſque ad inductam cicatricem. Aliud. Propolim terebinthinam & thus, paribus portionibus ſpleni illita adhibe. Facit & ſiccum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo reſiccatum terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplaſtri forma impone. Incipientes enim ægilopas hoc pharmacum disſipat. Iam uero ruptos ſanat, ulceri inditum, & ſuperimpoſitum. Aliud ad ægilopas experiētia cognitum. Itemq; ad ſtrumas. Radicem lilii recentem ad emplaſtri formam terito, & imponito. Rumpit enim & repurgat & uſque ad perfectam curationem cicatrice includit.

De uſtione Ægilopis. Cap. LXXXVI.

At in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fiſtulam abiit, cicatrice ſuperficiei, inducta,

in his triangulari incumbentis carnis detractione facta & anguſta ſectionis parte ad angulum adaptata, & deinde ſpongia oculo impoſita, cauteria ignita ipſi ſectioni adhibemus, uſque ad os ad ſquamæ remotionem inurentes, ita ut etiam obliquas in ulceris cauitate partes, & maxime ſupernas inuramus. Si enim poſt primi cauterii admotionem ſpectaueris, apparebit tibi anguſtiſſima cauernula, q̃ ſuperne ex obliquis humorem ulceri tranſmittit, uelut lachrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere. Et ubi ſufficiens facta fuerit uſtio, lenticulam coctam cũ melle adhibere. Elapſa uero cruſta, & ulcere aliquo modo purgato, alumen ſciſſum tritum terebinthina liquida exceptum modica, ut emplaſtri forma fiat, cauitati ulceris indimus, & ſplenium ex eodem factum, ſupra ulceris cauitatem imponimus. Celerrime enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. Probe etiam incarnat uitrum leuiſſime tritum inſperſum. Vtere, & probabis.

De anchilope. Cap. LXXXVII.

Circa prædictum locum ubi ægilops fit colligitur etiam lentus humor melleus aut pultaceus: plerunq; in tunica contentus, dolorẽ non inducens, paulatimq; augeſcens. Curatur autẽ chirurgia, quem ad modum etiam reliqua circa corpus atheromata, ita ut ſuperficies diſſecetur, & ſubexcorietur, & tunica humorem continens funditus tollatur. Poſt ſublationem autem ipſius, quo ſecura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauteriis ignitis cruſtas loco inurimus: Et deinde lenticula cum melle curamus. Elapſa uero cruſta, alumine cum terebinthina, uelut antea dictum eſt, uſque ad cicatricem inductam.

De carnis in angulo magno decremento. Cap. LXXXVIII.

Carnis in angulo oculi magno imminutio ac decrementum fit, quum exulceratione, aut pterygii,

aut incrementi carnis ablatione, totus angulus fundi-
tus fuerit ſublatus,& allabentem lachrymam contine
re non poterit,ſed ad malas defluit.Contingit hoc ét
aliquando ex male curatis ægylopis . Et uocatur hoc
uitium græcis Rhœas.Dicũtur autem etiam Rhœa-
des,qui ob aſſiduas fluxiones oculorum, ſemper la-
chrymantur.Curãdi uero ſunt illi quibus angulus fun
ditus ſublatus eſt,adhibito pharmaco locos denſare
potente ac conſolidare,quale eſt quod tephrum dici-
tur.Si uero callus fuerit , præirritare oportet per ali-
quod acrius medicamentum. Sed & chirurgia uten-
dũ eſt.Collum enim faſcia circundata cõſtringitur,&
uas circa naſum notatur. Deinde uas illud ſcalpro biã
gulari diſſecatur.Deinde ſpongia oculo impoſita,cau
terium loco apprimitur,non uſque ad os,ſed ut cutis
& ſectio ſolum flammam ſentiat.Sit autem cauterium
triangulare.Poſtea lẽticula cum melle adhibetur.Vbi
uero pura facta ſunt ulcera,oculus diſparatus ſeruatur
donec angulus carne pura fuerit repletus, ut ne con-
cretio fiat.Probe facit in ipſis etiam alumen cum tere
binthina.At uero oculos præ diuturna lippitudine flẽ
tes,aut humectos,curare oportet præ omnibus aquæ
potu,& parco cibo, exercitiisq; ac deãbulationibus,
& capitis frictione ac raſura,& frigidæ perfuſione. Eſt
& diæta optimi ſucci ac incraſſante utendum,& oculi
ſublinendi ex medicamentis meatus obſtruẽtibus, fri
gefacientibusq; ac adſtringentibus.Poſt aggreſſionẽ
uero frigida aqua & poſca oculi proluantur. Optimũ
autem pharmacũ ad hos experimento conſtans hoc
eſt: Plantaginis folia exſuccato & excolato , ipſumq;
ſuccum in fictili nouo ad ſolem exponito,& linteo te
nui puro uelato,quotidieq; agitato,& reſiccatum tri-
tum reponito,& pro collyrio ſicco utitor.Stibium ad
anguli magni decrementum Alexandri regis ualde
bonum.Facit etiam ad ptiloſim palpebrarum. Terræ
ampelitidis,croci,nardi celticæ,æquales portiones tu

ſas melle ſubigito,& in ollam miſſa,addito operculo
foramē habente,eoq́; oblito,prunis imponito, & nō
uentilato. Quum autem non amplius caliginoſus ua-
por per foramina exhalarit,ab igne tollito ac frigefie-
ri ſinito. Deinde tuſa,cribrata,ac trita in tenuisſimum
puluillum ꝓ ſtibio adhibeto. Aliud. Stibiū ad Rhœa-
das. Æris uſti ſeſquiunciam,ſtibii ſeſquiunciam, croci
unciam.i.ſpicæ nardi unciam.i.folii malabathri trien-
tem,roſarum uiridium ſeſquiunciam. Reliqua leuisſi-
me terito. Deinde roſas per ſe bene leuigatas aridis
unito,& ſimul tritis donec ſiccentur utitor. Aliud ſti-
bium,multa experientia cognitum. Æris,cadmiæ, ſti-
bii,ſingulorum ſextantem,piperis grana.xiiii.chareo-
phylli unc.i.ſpongiarum nouarum quadrantem,mel-
lis quantum ſatis eſt. Æs,cadmiam,ſtibium,tuſa ſuffici
ente melle ſubigito. Deinde ipſa ſpongia excepta in
ollam mittito,oblinito,urito. Et ad cinerem exactisſi-
me tritum piper & chareophyllum adiice,& tuſis,cri-
bratis rurſus exactisſime tritis utere.

De his qui tempora inurunt. Cap. LXXXIX.

Quidam barbaris legibus ſeruientes, in diuturnis
oculorum fluxionibus,tempora inurunt,aut per phar
macum,aut per medullam lignorum nucis iuglandis,
quod hyſcas appellant. Quidam etiam ferrum cande-
faciunt & uſtionem perficiunt. Ego itaque eiuſmodi
affectionem ex temporum uſtione conflatam uidi. Hi
enim immodeſte pharmaco uſi,& uſtione uſque ad
profundum facta,unà cum alienis humoribus,etiam
naturales conſumpſerunt,& ad extremam ſiccitatem
oculum deduxerunt,& non intelligebant ſe morbum
incurabilem præparare. Quid enim aliud contigere
poterat,quam quod hic contigit? Primum dolor mo
leſtus & immodicus ardor. Quum igitur tentaſſemus
per collyria obtundere dolores,amplius ægrum gra-
uauimus. Liquidum enim collyrium oculo illitum,ue
lut arenulas quaſdam producit,ab immodica calidi-

tate torrefactum. Et quum rurſus per ouum mitigare uellemus, rurſus per caliditatem etiam ipſum craſſefactum eſt, & uelut ad membranas quaſdam redactum quæ ægre ab oculis ſecedebāt. Sed & lacte uſi ſumus, & ipſum ſimiliter inſpiſſabatur, & in ſumma, uelut ab igne humores coacti inſpiſſabantur. Proinde multo labore inſumpto, quum fœni græci ſuccum inſtillaſſemus, moderate dolorem mitigauimus. Nam & hic à morbo ſuperabatur. Poſtea uero rationem ducem ſequuti, ad roſacei uſum deuenimus, tepefacientes hoc ac infundentes, ut etiam æger nobis abſentibus, ipſius ſolius uſu ab accedētibus alleuaretur. Quin & ad alia multa utile nobis uiſum eſt roſaceum ad oculos. Si enim ex natura ſiccitas affuerit, ut ægre, mobilis & penitus lachrymarum exors ſit oculus, etiam his commodum eſt pro collyrio ſublitum.

De arteriarum ſectione. Seueri. Cap. XC.

In chirurgiis circa caput & frontem, unus generaliſſimus nobis ſcopus eſt, ut ægrum à fluxionis affectione liberemus. Verum priuatas & uelut particulares aggreſſiones facimus, propter uires, propter accidentia, propter locos, propter materiæ fluxionū qualitatem. Quum igitur arteriarum genus, unum ſit, loci uero diuerſi, nunc de poſterioribus expendemus. Hæ enim uelut principia quædam earum ſunt, quæ circa ſuperficiem capitis exiſtunt. Conuenit igitur in magnis doloribus, cario, ſtaphylomatis & prolapſibus, arterias in poſterioribus capitis partibus ſecare. Statim enim utilitatem inde percipiunt ægri. Prærradendi autem ſunt loci, & ſic pulſus exacte per tactum notandus, & ſpatium dimetiendum ab auribus trium digitorum, ad caluam poſteriorem appellatam. Conuenit autē ſecare non oblique, ſed tranſuerſim, uſq; ad os, & mēbranā caluā ambientē exactiſſime radere, & ſanguinis excretionem uſque ad animi deliquium expectare, in quibus uidelicet uires robuſtæ ſunt, & do-

lor uehemens. Sic enim ſopies accidens ſymptoma. Deinde cuneolum ſectioni parem indimus, & linamẽta cõuulſa plurimo cuneolo imponimus & lanæ hapſo poſca imbuto pro linamentorum cuſtode utimur. Deinde ligamento utimur ſufficienter adſtringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligantes. Poſtera die uino & oleo ligamentum rigamus, & non ſoluimus. Tertia die ſoluimus, & uibices moderate proluimus, & os deradimus. Et poſtea quoque oſsis raſura utimur, & hoc facimus, uſque ad quatuor aut quinque dies, donec os ſanguinem emiſerit. Hoc enim ſignum eſt ſufficientis raſuræ. Cæterum medicamentis quæ linamentis illinuntur utendũ eſt in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. Et poſtea cephalico ſicco appellato ex eruo utendum eſt. Sed & id quod à nobis præparatur unice ad hos facit. Statim enim poſt oſsis raſuram impoſitum, carnem producit. Accipit autem farinæ triticeæ tenuiſsimæ partes .ii. colophoniæ liquidiſsimæ partem .i. Hoc ubi ſiccum inſperſum eſt linamentis & ſplenio, cuſtos linamenti adhibendus eſt ex aliquo pharmaco è ceruſſa parato. Nam & ad cicatricem inducendã confert.

De caluariæ circuncisione. Cap. XCI.

Sed & caluariæ circũciſionẽ, periſcyphiſmum græcis dictum, aſſumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio exiſtit, & multa uaſa fluxionem delegantia. Oportet igitur raſos locos notare, ut ne in coronalem ſuturam, aut temporum muſculos, ſectio fiat. Facienda autem eſt ſectio paululum ſupra frontẽ tranſuerſa initio à tẽpore ad tẽpus facto, ita ut mẽbrana caluam ambiens ſimul diſſecetur, & diligenter radatur. Deinde cuneolis ſectioni inditis linamenta adhibemus, & reliqua conſequenter facimus, uelut prædictũ eſt in arteriarũ ſectione aſſumpta ex uino & oleo irrigatione. A tertio die curatio ſuppuratoria fiat. Deinde ea quæ reſiccationẽ ꝓmittit, Siquidẽ igitur à ſo-

lo ſincipite oculi fluxione infeſtātur, prædicta ſectione cōtenti ſumus. Si uero unà cū ſupernis uaſis, etiā ex tē-poribus fluxio feratur, poſt factā relatā ſupernā ſectionem, alias duas luniformes aſſumimus, unā ab utraq; parte. Habeat autē principium, tū ea quæ è dextris fit, tū quę à ſiniſtris, à principiis tranſuerſæ ſectionis ſuperne factæ, ita ut ex ſupernis ad tempora deferantur, uſq; ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad ſupercilia conuerſæ, ut ne temporum maſculos iniu-ria afficiant. Sit autem figura trium harum ſectionum ſimilis literæ græcæ. π. ita tamen ut apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo ʃ(. Oportebit autem & hic cuneolos ſectionis indere, & conſequentia facere, uelut antea dictum eſt: Porrò dicunt Æthiopas à natiuitate frontem circuncidere, ut ne oculorum fluxione infeſtentur.

De frontis per ſubmiſſum ſcalpellum excoriatione. Cap. XCII.

Frontis per ſub miſſum ſcalpellum excoriationem hypoſpatiſmum græcis appellatum, aſſumunt qui deformitatem cicatricis maximæ per circulum fientis in frontis circunciſione, deuitant. Verum hæc curatio imperfectior illa eſt. Vnde magis frontis circunciſione periſcyphiſmo appellato utendum eſt, ita ut rei magis neceſſariæ curam habeamus.

De uaſorum ſectione. Cap. XCIII.

Vaſorum ſectionē aſſumimus uno oculo affecto, & in oculorū perpetuis lachrymis, & in hemicrania, aſſumimus autem in his, quibus manifeſta & eleuata ſunt in fronte uaſa. Vas uero atramento notamus, & ſummis utriuſque manus digitis, frontis cutē ab utra-que notæ parte eleuamus, & ſuperficiariam ſectionem in ipſam notā, ex directo uaſis facimus. Et rurſus paulatim ſubiacentes cuti membranas diſſecamus, donec nudū uas apparuerit. Atque ſic hamulis duobus tranſfixis labia ſectionis eleuamus, & paulatim per ſcalprū

ſubradentes,uas à circumſitis membranis liberamus. Et cæco hamulo ſubiecto, uas ex profundo attollimus,& ita eleuato acum duplex filum habentem ſubmittimus,& mox ablata acu filum dimittimus. Idem etiam in altero uaſis termino facimus. Et poſtea uas perpungimus,& euacuationem fieri ſinimus. Sufficiēti uero ſanguine euacuato, utroſque terminos uaſis, per ſubiecta iam fila deligamus,& medium ipſius reſecamus.atque linamentis inditis,& hapſo lanę ex aqua frigida impoſito,deligatione utemur.Poſtera die uino & oleo irrigamus.Tertia uero exoluimus,& moderata perfuſione facta,linamenta ex aqua mulſa indimus,donec exciderint fila.Et uſque ad perfectam incarnationem eadem utimur.Eſt enim bonum auxiliū. At uero cicatricis inductionem per emplaſtrum melinū facimus,aut per id quod ex cadmia paratur.Leonides porrò,ſoleo inquit,ubi mixta eſt,fluxio,& à frōte,& à muſculis temporum,iuxta paruos oculorum angulos temporibus uicinos,ſupra fines ſuperciliorū cruſtas inurere per cauteres nucleoformes, id uehementer cauens ut ne temporum muſculos contingā. At in fluxionibus à ſincipite,conſtringo collum,& uaſa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipſa præraſis pilis inuro. Illitio ualde celebris ad diuturnas fluxiones. Viperarum capita in olla probe exurito,& cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito. Et miraberis de medicamenti efficacia.

De muſculorum temporum cataplaſmatis, agglutinatoriis,ac illitionibus. Seueri. Cap.XCIIII.

Quandoquidem fluxiones ad oculos ex ſuperincumbentibus locis ſuppeditantur: Nam hemicraneæ, & caries,& fluxiones capitis,dolores oculorum augent:operæprecium eſſe puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur eſt agglutinatoriis & illitionibus,uelut dictum eſt,in his quibus oculi fluxione

infeſtantur,& in quibus uaſa circa frontem ac tempora eleuata diſtenduntur. Nam ſi influxio non ex uaſis circa frontem, & tempora, ac palpebras contingit, ſed ex profundius ſitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Inſuper autem ſi citra inflammationem, fluxiones oculorum fiunt, agglutinatoria ipſas cohibent. Si uero inflammatio affuerit, humores ex circũſitis locis ad inflammatos impulſos, per compreſsionem magis diſtendent. Itaque agglutinatoria ex ſimilagine & ouis ac thure compoſita uitanda ſunt. Reſiccata enim diſtendunt uaſa, & fluxiones augent. Quæ uero mollia permanent, aut diſtentionem non efficiunt, & tum frigiditate, tum adſtrictione, uaſa deprimũt his utendum eſt. Si igitur calida fuerit intẽperies, quæ lædit: Crocum, opium, myrrham, thus, ex aqua trita, & ad ſtrigmentitiam ſpisſitudinem redacta illinimus, & ſtatim inducto ſomno, dolorem depellimus. Idem præſtãt & fluuiatiles ſtratiotæ cum aloe contriti. Sed & polygonum cum maſtiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. Et mandragoræ cortex cum thure mirifice facit. Et maſtiche cum ſucco braſsicæ illotæ trita mirifice reſiccat. Item fabrorum fuligo, quam uulcaniam appellant, leniter cum ouo ſubacta. Et calx uiua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum ſtercus cum maſtiche & oui candido.

Totius capitis illitiones. Seueri. Cap. XCV.

Totum caput intemperie calida affectum, acacia, cum uino trita illinendum eſt. Nam acetum in huiuſmodi capitis illitionibus uitare oportet. Facit & Samia terra, cum plantaginis aut ſolani ſucco trita. Si uero frigidior fuerit cauſa, ut æger clare frigiditatem in capite ſentiat, & lachrymas frigidas deferri contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda ſunt. Naſturtio enim cum ouo trito multum profecimus. Et per erucæ ſemen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapſia cum ſinapi aceto trita, magnopere prodeſt. Et

cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illationem relidunt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum ſtercore in ipſo reperto, aceto ſubactus graues dimidii capitis dolores ſanat. Et euphorbium cum aceto tritum. Vtere etiam ſmegmatis & puluillis inſperſilibus, ſupra ad diuturnum capitis dolorem deſcriptis.

Cataplaſmata oculorum lippientium. Dioſcoridis. Cap. XCVI.

Cataplaſmatis uice impoſita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi aut auriculæ muris, aut tribuli uiridis, aut portulacæ, aut ſemperuiui, aut polygoni, aut intybi, aut coriandri, aut cupresſi. Aut hyoſcyami folia trita. Aut cucurbitæ ramenta. Aut peponis caro. Aut calicum papaueris decoctum affuſum. Aut ipſi calices cocti triti impoſiti. Commodus eſt etiam panis aqua madidus tritus cum modico roſaceo impoſitus. Et ouum cũ roſaceo ac uino conquaſſatum, & hapſo lanæ exceptum ac impoſitũ. Aut ouorum aſſatorꝝ uel coctorꝝ uitellos, cũ modico croco, & opio phaſeli magnitudine, ex ſapa tere ac impone. Aliud Aſclepiadæ, ad maximos humorum influxus ac dolores. Roſarum ſiccarum drac. i. opii drac. i. croci drac. i. efforma in paſtillos cum paſſo, in quo melilotum coctum eſt. Etuſus tempore ex ipſis terito cũ paſſo, & ammixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac uigilias. Pſylli ſemen in feruentem aquam coniectum, paululum ſinito. Et ubi diſſolutũ fuerit conquaſſato ut emplaſtri formam acquirat, & ex eo oculum integito. Suauem enim ſomnum inducit. Aliud Demoſthenis, ad dolores & prolapſus oculorum, egregie facit. Calices papaueris in aqua mulſo coquito, & ipſos quidem expreſſos abiicito, aquam mulſam autem triticeo, aut ordeaceo polline ammixto imponito, modico etiam roſaceo adiecto. Aut polentæ florem, pro polline, aut panem purã accipito.

Cæterum cataplaſmata omnino tempora compræhē
dant,& ſupercilia cum fronte. Solam autem ſupernā
palpebram cataplaſmate integimus, infernam non
comprimētes,quo aperiri oculus poſſit,& lachrymā
illatam excernere. Aſſidue uero permutentur, & ma-
xime æſtate,ut ne fei uefacta exacerbent. Ad contactū
autem ſumme tepida apponantur: hyeme uero leni-
ter calida.

Illitiones oculorum. Cap. XCVII.

In uehementibus doloribus palpebras forinſecus
illinere oportet,maxime quidem collyrio Nili ex ro-
ſis,aut aliquo dolorem eximente ex croco parato,
aut croco trito cum modico papaueris ſucco, affuſo
lacte aut hyoſcyami ſucco. Alia illitio Aſclepiadæ,ad
doloris uexationes. Aloes,lycii indici, roſarum uiri-
dium,croci,opii,myrrhæ,ſingulorum ęquales portio
nes terito cum uino,& formato paſtillos,ac ſiccato in
umbra. Vſu uero expetente,paſſo dilue,& oculos
ac tempora illine. Alia illitio repulſoria optima. Folio
rum mali ſiccorum tuſorum ac cribratorum lib.i.myr
rhæ ſextantem,glaucii ſextantem,gummi ſexuncem,
Excipe aqua. Illitio Aſclepiadæ mordax,eueſtigio
fluxionem compeſcens. Facit & ad lippitudines ſca-
bras. Æris uſti drach.iiii.croci drach.iiii.piperis drac.
ii.opii drach.ii.gummi drach.iiii. Excipe aqua. Hæc
forinſecus illita maximos humorum illapſus relidit.
Verum uitare oportet ne quid de pharmaco in ocu-
lum præterlabatur. Aliud phloginum iuſcriptum lini
mentum. Æris uſti ac loti drach.xii.croci drach.vi.pi-
peris drach.iiii.myrrhæ drach.iii.opii drach.iii.gum-
mi drach.xii. Terito cum uino ueteri odorato adſtrin
gente. Alia illitio ex ſandyce,ad perfrigerationes & re
ſolutiones palpebrarum, quales contingunt & in his
qui canino more conuelluntur. Facit etiam ad acuen-
dum uiſum ante balneum illita. Sandicis drach.xiiii.
crocomagmatis drach.vi.piperis drach.iiii.gummi

drach.vi.Excipe aqua. Aliqui adiiciunt etiam opobalſami drac.iiii.& illinunt ad hebetudinem uiſus.

De aridis collyriis:Galeni.Cap.XCVIII.

Ex aridis pharmacis quædam affectionem in oculis congregari prohibent, humorum uidelicet influxiones impedientia,ex quibus oculi affligi ſolent.Præſtantisſimum autē ex his apparuerit,& experientia iudicatum eſt,quod ego compoſui, inquit Galenus: & ob id apud multos in uſu eſt,ac ferè per omnes gētes quibus Romani imperant. Ac primum ſanè ipſius cōpoſitionem ſcribam, quum præſtantius eſſe putem, nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt ſanare. Vtilisſimum autem eſt ſanis oculis pharmacum. Vritur lapis phrygius in fabaceas magnitudines confractus.Eum uero in ollam nouam miſſum,deinde forinſecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente,eoq́; oblito,ollā prunis imponimus.Quum autem lapis ignitus factus fuerit,tunc iam ollam in aliud uas purum euacuare oportet,& recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione,rurſus in eandem ollam miſſum,prunis adhibemus,ac uentilamus. Ignito uero lapide,ubi purū uaporem efferri uiderimus,rurſus euacuatum extinguimus uino ueteri fuluo odorato. Deinde rurſus miſſum in ollam lapidem,tertio urimus,& rurſus extinguimus melle Attico non multo. Poſtremum autē melle extinguitur,ut mellis qualitas in lapide permaneat.Cæterum diebus trita ac præleuigata in promptu habere oportet,ita ut in tenuisſimū puluerem redacta ſint ſubſcripta. Æris uſti unc.i.piperis albi unc.i. folii malabathri unciam.i.ſtibii drach.xii. His ammiſce lapidis uſti,tuſi, cribrati ac triti lib.i. Et poſtquam omnia ſimul probe fuerint unita,& reponere medicamentum uoles,adiice opobalſami primarii drach. xii.Sit autem opobalſamum tenue,& pellucenti compage,non craſſum.Impedit enim craſsitudo, ne ſiccū

pharmacum euadat. Vtendum autem eſt ipſo ad pal pebras ſolas, inducto ſpecillo citra tunicarum oculi contractum. Iubendusq; eſt homo cui hoc ſublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaque à me compoſitum eſt, non permittens hominem qui ipſo recte utatur, oculorum lippitudine appræhendi. Stibium ornādis palpepris præſeruatiuum, pueris maxime commodum. Stibii drach. xvi. plumbi uſti ac loti drachm. viii. ſquamæ æris drach. i. croci drach. i. florum roſarum, myrrhæ, ſpicæ nardi, thuris, piperis, ſingulorum drach. i. palmularum oſſa decem. Omnia in fictile uas coniecta diligenter torrefacito, deinde tuſis ac tritis opobalſami primarii compage tenuioris cochlearia duo adiicito: Et tritis ac ſiccatis utitor. Aliud Seueri, facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinē. Stibii quadrātem, purpuræ ueræ uſtæ ſextantem, ſpicę nardi unc. i. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibii uſti & loti drach. viii. oſſium palmularum uſtorum drac. viii. atramenti ſutorii drac. ii. nardi celticæ drac. ii. Vtere, conſtat experimento. Aliud, faciens ad decorem, angulos rarefactos, ac humectos moderate reſiccans. Cornu ceruini uſti, purpuræ uſtæ, ſingulorum drach. iii. folii ſcylmatis unc. i. Vtere. Stibium optimū ad tenuem fluxum, & corroſos angulos. Nutrit hoc etiā oculos debilitatos, in multis affectionibus cōprobatū, & mirifice omnibus ſe opponēs. Facit etiam ad ornatum. Inductum enim multo tempore in angulis permanet. Habet autem hoc modo. Carnis purpuræ torrefactæ drach. iiii. ſucci anemones drachm. vi. ſtibii uſti & uino extincti drach. iii. ſucci baccarum ſambuci drach. iii ſpinæ ægyptiæ drachm. ii. ordei uſti drac. ii. gallarum nigrarum drach. ii. acaciæ drach. ii. mororum rubi aridorum tuſorum drach. iii. coſti tuſi drac. iii. folii tuſi drach. iiii. Singula ſeorſim terito, & ſimul in uaſe plumbeo reponito, ac utitor. Aridum Danai, quod uelut res ſacra in regia urbe uenditum eſt

numiſmatis.cxx.& cum multo labore ab eo impetratum. Præſeruat ab omni lippitudine, palpebris induſtum. Æris uſti unc.i. ungues ſiue onychas aromaticos uſtos magnos tres. piperis grana.xxi. ordei uſti grana.xxi. palmularũ oſſa uſta.ix. aereas muſcas.xxi. foliiſcrup.ix. ſanguinis dracontii ſcrup.iiii. Æs accipe quod ab æreis uaſis deraditur, & in fictile uas miſſum ac prunis impoſitũ, ad triduũ ure, ita ut quotidie ter ipſum urina pueri incorrupti extinguas, & poſtremũ aqua dulci. Aereas autem muſcas accipe ex locis ubi boues degunt, aut ſi ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans, pharmacum quod proſpere accommodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines. Stibii uſti & uino extincti drach. iii. plumbi uſti ac loti drachm.viii. fuliginis thuris, ſpicæ nardi, myrrhæ toſtæ, croci toſti, ſquamæ æris, ſingulorum drachm.i. Tritis utere. Aridum ad angulos calidiores & rubicundos ac exaſperatos: Seueri croci drachm.iiii. cadmiæ lotæ drachm.ii. ceruſæ drachm.i. Aliud Seueriani ceruſſæ beſſem, cadmiæ trientem, ſalis ammoniaci ſextantem, piperis ſextantem, folii trientem. Aliud palpebras ornans, facit & ad lippitudinem ſiccam. Sanat etiam omnem lippitudinem, poſt mitigatos dolores illitum. Æris uſti leuiſſime triti unc.i. cedriæ puræ trientem. Æs cum cedria ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem terito, & in arundinem mittito, & hanc obturatam forinſecus totam luto ablinito, & in clibano prunis obruito, & per diem ac noctem ſinito, & exemptam terito, & collyrii Pelarii drachm.xxiiii. adiicito, & croci drac. ii. & folii ſcrup.ii. Et utitor. Aliud ſiccum collyrium celebre, reſiccans multas fluxiones, & uiſum acuens. Optime quoque attenuat cicatrices. Æruginis unc.i. cadmiæ unciam unam, chalcitidis unc.i. ſtibii unc.i. mellis menſuram congruam. Omnia leuiſſime trita, & melle ſubacta, in ollam mittito, &

addito operculo foramen habente, oblinito, ac uri-
to donec tenuis uapor progrediatur. Deinde exēpto
ac trito utere. Quod ſi ipſum paululū mordax facere
uolueris, poſt uſtionē adiice piperis gran.xxv. Aliud
aridū ualde bonum: Cadmiæ ſextantē, mellis ſextan
tē, æris uſti drac.iiii. ſalis ammoniaci drach.ii. piperis
drac.iiii. ſpicæ nardi drac.ii. Cadmiā leuisſime tritam
melle ſubige, ure, & uino auſtero extingue, & cum re
liquis tere ac utere. Eſt delachrymatiuum. Facit & ad
aſperas palpebras. Aliud ſiccum ad lachrymātes ocu
los, & eos qui à longa lippitudine non probe ſanati
ſunt. Eſt etiam præocupatiuum. Cadmiæ drach.viii.
æris uſti drach.viii. ſtibii drach.iiii. Cadmiam cū ære
in fruſtra crasſiora contuſam, & melle ſubactam in ol-
la exurito, uelut antea dictum eſt, & uino ueteri odora
to extinguito, ac ſiccato. Et deinde ſtibium per ſe uſtū
in olla ammiſceto, & tuſis cribratis ac tenuisſime tritis
utitor. Quidam etiam armeniaci drach.ii. ammiſcent.
Hoc ſiccum pharmacum ſæpe cum uino, uelut colly
rium contriui, & ſiccato uſus ſum, inducens ipſum pal
pebris mane & ueſperi. Aliquando autem etiam ſti-
bii drach.viii, inieci. Aliud ſiccum croceum, proca-
talepticon, id eſt, præſeruatiuum. Aloes, croci, glauci,
ſarcocollæ, ſingulorum unc.i. leuisſime tritis utere.
Aliud, quo utor, & affectiones illino. Siſtit fluxionem
in una die, ſi denſe ac ſæpe illinatur. Facit etiam ad
ægilopas, & palpebras corroſas, & pilos pungentes
in palpebris, poſt euulſos pilos, pilorum locis illitum.
Sarcocollæ, croci, glaucii flaui, aloes, chelidoniæ, ſin-
gul. unc.i. myrrhæ trogloditicæ drac.iiii. Chelidoniā
tuſam cribratam, reliquis adiice, & cōtritis utere. Ego
cum aqua uelut collyrium contero, & ſicco utor.
Aliud ſiccum collyrium celebre, uiſum acuens, inof-
fenſos cōſeruans oculos. Stibii ſcrup.iiii. fuliginis pur
puræ ueræ, roſarū ſiccarū, ſing. ſcrup.ii. croci ſcrup.
iii. folii ſcrup.iii. ſpicæ nardi ſcrup.iii. Tritis utere. Fu-
liginem

liginem autem ſic facito. Lanam purpuræ cedria tin-
ctam incende, & pelui leuisſimo, aut æreo uaſe conte
ge, & conflatam fuliginem penna collige, ac utere.
Aridum album, uiſum acuens. Facit ad pruritus, &
uſtiones ex ſole, & lippitudines incipientes ex frigidi
tate, ante & poſt cibum. Cadmiæ drach.ii. ſalis am-
moniaci drach.i. piperis drach.ii. aluminis ſcisſi drac.
ii. folii drachm.ii. ceruſæ oboli dimidium. Terito cũ
uino albo, & ſiccato utitor. Aliud ſiccum acre.
Cadmiæ drach.xxiiii. ſalis ammoniaci drach.ii. ſpicæ
nardi drach.i. piperis albi drach.i. tritis utere. Aliud
optimum. Cadmiæ drach.viii. croci drach.ii. ſalis am
moniaci drachm.ii. ſpicæ nardi drachm.i. piperis albi
drach.vi. Tritis utere. Aridum Seueriani. Cadmiæ
uſtæ & lotæ drach.viii. ſalis ammoniaci drach.ii. pipe
ris albi drach.ii. folii drach.i. contuſis, cribratis, ac pro
be tritis utere. Aliud aridum acre. Cadmiæ drach.
viii. teſtarum ſepiæ ſextantem, ſalis ammoniaci unc.i.
piperis unc.i. folii unc.i. utere. conſtat experientia.
Aliud aridum uiſum acuens. Oribaſii. Radicis cheli-
doniæ ſextantem, aloes ſextantem, folii unc.i. piperis
decorticati drach.iiii. ueratri albi drach.i. Vtere. Ari
dum Apollonii ad uiſus hebetudinẽ. Cadmiæ drac.
viii. fecis uini ueteris ſiccæ uſtæ drachm.v. piperis albi
drach.v. ſalis ammoniaci drach.x. ſandarachæ drac.ii.
folii drach.ii. nitri uſti drach.iii. Aliud aridum ad
ſuffuſiones & hebetudines. Viperam maſculam totá
uiuam in ollam mittito, & ſucci fœniculi cyathum unũ
adiicito, & thuris non ſecti granum magnum addito.
Deinde totam ollam forinſecus luto oblitam, urito
donec in cinerem redigantur indita, teritoq; ac utitor
hoc arido medicamento uelut celebri. Faciunt ei ui-
peræ capita uſta, trita, & inducta. Aliud. Incomparabi
le. Veratri albi & piperis, æquas portiones tuſas ac
tritas adhibe per triduum, purgatione prius per uen-
trem facta, & pes os ac nares. Aridum ad incipientes

ſuffuſiones, glaucedines, & pellicularum craſsitiem.
Cadmiæ drachm.xxiiii.ſalis ammoniaci drach.x.ſandarachæ drach.iiii.ueratri albi drach.ii.folii drachm.ii.utere. Ego ſi aliquando opus habeo arido collyrio ad præſentes affectiones commodo, hoc trito & in leuiſsimum puluillum redacto utor. Aliud ſiccũ acuens uiſum, experiẽtia cognitũ. Cadmiæ drac.viii.folii dra.viii.ſpicæ nardi, drac.ii.piperis, croci, auripigmẽti, ſalis ammoniaci, chelidoniæ, ſingulorũ drach.ii.artemiſiæ, folii malabathri, ſingulorum drach.i.utere.

De liquidis collyriis. Galeni. Cap. XCIX.

Liquida ocularia medicamenta componuntur ex ſuccis, & liquoribus, felleq; ac melle, & ammoniaco thymiamate, ita ut ammiſceantur ipſis etiam moderatiora quædam, uerum uiribus non repugnantia, myrrha inquam, & thus, & crocus, & galbanum, & quæcunque alia huiuſcemodi, quæ tunicas rarefacere, & craſsitudinẽ humorum ac ſpiritus attenuare poſſunt, & humiditatem præternaturalem diſcutere, & tunicis oculorum per ſuum temperamentum, robur præbere. Liquidum acuens uiſum. Succum ex malis punicis expreſſum, in uas fictile Atticum leuiſsimum ac denſiſsimum mittito, & tenui linteo obligatum ad ſolem exponito, donec mellis craſsitudinem acquirat, & parem menſuram mellis ad ſuccum adiicito, & fictili uaſe exceptum reponito. Inueteratum enim melius euadit. Quum autem dormire uolueris, ex hoc leuiter oculos ſublinito. Hoc pictoribus, & ſcriproribus & aurifuſoribus ac ſenibus conuenit. Aliud. Ampullam uitream oleo expleto, & iniectis fœniculi foliis teneris in ſolem exponito ad dies quadraginta. Et expreſſo fœniculo, oleo utitor. Aliud uiſum acuens. Adipem uiperæ in uitream ampullam mittito, & ubi liquatus fuerit, ſpecillum in eo tingito, ac illinito. Hoc ualde commodum eſt. Aliud uiſum acuens. Colocynthidis ſemen tuſum, cribratum, ac le-

uisſime tritum cum melle adhibeto. Experimento conſtat. Aliud ad uiſum acuendum,& ad ſuffuſiones ac cicatrices oculorum. Chamæleonis nigri radicem uſtam,ac leuisſime tritam illinito. Aliud. Inteſtina terræ in teſta ad cinerem exure,& cinere trito cũ melle utere. Ego hoc arido uſus ſum ad albugines. Aliud ad inchoantes ſuffuſiones. Mel, oleum uetus, & fœniculi ſuccum, æquis portionibus miſce ac utere Aliud. Sagapeni drach.ii.ſpumæ nitri drac.v.mellis lib.ii. Aliud Demoſthenis. Ego uero ſubſcripto utor: Caucalidis ſuccum, coronopodis ſuccum, chamædryos ſuccum, æquis portionibus excolato, ſiccato, collyria formato, ac utitor. Si uero liquido uti uoles, cum melle tritis utere. Aglaidæ liquidum ad principium ſuffuſionis. Floris æris obol.v. piperis obol.v. croci drach.ii. caſtorii drach.ii. fellis galli drach.i. omphacii drach.iii. & dimidiam, ſpicæ, nardi obol.i. lapidis hæmatitæ obol.ii. ſpumæ nitri obol.ii. floris ſalis drach.xxxii. opobalſami drach.xxxii. mellis quincuncem. Omnia trita in argenteo uaſe reponito. Eraſiſtrati panchreſtos liquida compoſitio. Ad inflationes pruriginoſas, & lippitudinem ſcabram, aures putulentas, ulcera ægre recipientia cicatricem, cynanchen ſiue anginam, & ad nomas in ore ac pudendis. Æris uſti drach.ii. myrrhæ drach.iii. miſyos toſti drach.iii. piperis drachm.i. croci ſeſquidrachmam, uini auſteri ueteris cochlearia.iii. paſſi cretici cochlearia.ii. trita rurſus terito cum uino, & ubi id combiberint, paſſum adiicito, & unita in æreo uaſe ad mollem ignem coquito, uſque ad mellis ſpisſitudiné, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex ſucco uerbenacæ. Facit ad hebetudinem uiſus, pupillæ debilitatem & obfuſcationem, facit & ad corroſos angulos, ad tenuem fluxum, & inchoantes ſuffuſiones: Fellis capræ drac. viii. mellis attici ſexuncem, lycii indici drac.iii. piperis drachm.iiii. ſucci uerbenacæ rectæ deuncem. & ſic

ci ſucci drach.viii.piper tuſum ac anguſtisſimo cribro excretum,poſtea diu in mortario terito, & ſicco ſucco adiecto,ſimul terito: Deinde etiam liquidum ſuccum,& mox lycium addito. Et ubi leuigata fuerint, mel adiicito,& mox fel ipſum ut unita excipe ac utere. Quidam ipſam herbam,uerbenacam dico, tundūt ac cribrant,& drach.viii.adiiciunt. Si uero ſiccius medicamentum euadat, collyrium efformato ac utitor Siccum casſii,ad uiſum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines,uiſus hebetudines, ac obſcurationes. Fel taurinum totum in æneam pixydem euacuatum,ad dies.x.ſinito,deinde trita adiicito, croci, myrrhæ,opobalſami,ſingul.drach.i.piperis grana.xx. mellis Attici duplum fellis. Et omnia ſimul trita in uas æneum iniicito,& ad mollem cinerem ad mellis ſpiſſitudinem coquito,& in ænea pyxide reponito,ac utitor uelut bono. Simul enim ut illitum eſt, efficaciam ſuam declarabit. Alia liquida. Bolæ inſcripta,ad ſuffuſiones. Fellis felis partem unam,mellis Attici duplū ſucci hieracii parem mellis menſuram, miſce & utere. Alia ad ſuffuſiones celebris. Fellis coruorum recentium trientem,ſagapeni perſici drach.i.ſucci cyrenaici unc.i.opobalſami unc.i.mellis dodrantem. Alia ualde celebris,ex cuius uſu ſucceſſum habui. Fellis capræ drach.iiii.opobalſami drach.ii.croci drach.ii. ſpicæ nardi,caſiæ,lachrymæ oleæ æthiopicæ, aluminis ſcisſi,medullæ ſtruthocameli, myrrhæ,ſing. drac. i.mellis unc.xviii.præparato diligenter, & reponito in pyxide æris cyprii,ac utere. Alia. Theriaces Andromachi drach.iiii.ſucci cyrenaici drach.vi. opobalſami drach.ii.mellis non fumoſi drach.v. Theriacam primum uino ueteri dulci diſſolue,& opobalſamum ac mel adiice. Et utere. Alia liquida Apollonii, ualida compoſitio ad ſuffuſiones. Sagapeni drach.ii.ſucci cyrenaici obol.ii.ueratri albi drachm.ix. rutæ ſylueſtris drach.i.ſpumæ nitri obol.iiii.mellis quadrantē. Alia.

Omphacii drach.i.myrrhæ drach.i.ſalis ammoniaci drach.i.opobalſami,lachrymæ oleæ Æthiopicæ, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drach.i.fellis hyænæ drach.ii.Excipe melle & utere. Alia. Fellis hyænæ,adipis uiperæ ſingulorum ſeſquidrachmam,croci drach.i.omphacii drach.i.opobalſami drach.i.myrrhæ drach.iii.& dimidiam.Mellis quantum ſatis eſt. Alia,ad ſuffuſiones,etiamſi fuerint diuturnæ. Lapidē Scythicum cum felle aſpidis tritum illine. Breui liberat.Sit autē Aſpis quæ Acontias appellatur. Fel eius reperitur ad deorſum hepati annexum. Alia,ad omnem uiſus hebetudinem ac ſuffuſiones,facit etiam ad palpebras pungentes pilos producentes.Mellis ſextantem,opobalſami drach.ii.myrrhæ drachm.ii.ſucci cyrenaici drach.i. opopanacis drach.i.utere. Alia, ad ſuffuſiones,ut æger intra quinque dies uiſum recipiat,adeo magnum ac admirandum auxilium eſt.Facit etiam ad aſperitates palpebrarum.Et raro quis tale habere poteſt: Adipis uiperæ,fellis galli albi, floris æris,ſucci rutæ ſylueſtris,lactis canini,opobalſami, æquis portionibus tritis utere. Aliquando uero pro æris flore, atramentum ſutorium coniicio. Alia liquida nigra. Ad hebetudines,& fluxiones,ac affectiones. Clauorum caligarum ueterum prælotorum ac probe ſiccatorum libram.i.in ſextar.i.aceti acerrimi mittito,& per dies quinque ſinito.Deinde in olla fictili aut ferrea,lento igne donec ter ebulliat coquito & excolato,& mellis deſpumati & colati lib.i.adiicito,& ad mollem ignem uſque ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem coquito.ramulis fortibus abſinthii tribus ſimul colligatis agitando. Deinde ubi coactum fuerit medicamentum,atramenti ſutorii leuiſſime triti unc.i. inſpergito,ac utitor per ſpicilli nucleum angulos inde contingans.Alia repellens fluxiones, & detergens oculorum tunicas.Attenuat etiam cicatrices,& forinſecus ſupernæ palpebræ illita repelit fluxiones, ſi ſta-

tim ab initio illita fuerit. Melanteriæ, uelut iam di-ximus de clauis, præparatæ, & mellis parem menſu-ram, & ſucci fœnigræci tantundem, ſimul mixta & ex colata, ad lentum ignem coquito, aſsidue agitando donec mellis compagem acceperint, & repoſitis ute-re. Cæterum fœnigræci ſuccum præpara uelut dictũ eſt in ulcerum oculorum tractatu. Sed & dum exco-las fœnigræci ſuccum, ne exprimas ipſum, ſed ſpon-te defluentem iniice. Si uero ubi paratum ferit phar-macum & frigefactum, grumi in ipſo fuerint, totum paulatim in mortarium transfundito, & diſſolutis gru mis reponito ac utitor. Alia liquida. ad ficoſas emi nentias, & omnem carnis extuberantiam, & ad carnis in angulis incrementum, & ad incipientes lippitudi-nes. Miſyos toſti drach. viii. myrrhæ drachm. ii. mellis quod ſatis eſt. Alia. Miſyos toſti drach. vi. atramẽti ſutorii dra. iiii. myrrhę dra. iiii. mellis qđ ſatis eſt. Oribaſii liqda ad ſuppuratos exulceratione. Atra-mẽti ſutorii drac. viii. croci drac. viii. myrrhæ dra. iiii. mellis lib. i. Alia liqda eiuſdẽ. Mellis ſextãtẽ opobal-ſami drac. ii. ſucci cyrenaici ſeſquidrac. opopanacis ſe ſquidra. Ex eodẽ liqda Baſſi, ad ſuppuratos oculos. Croci, aloes, myrrhæ, ſingul. ſeſquiunciam, uini qua-drantem, mellis ſexuncem: Crocus teritur cum mo-dico uino: Deinde aloe & myrrha, & ubi ad compa-gem redacta fuerint, inſpiſſata melli adiiciuntur, & uni ta reponuntur, in uitreo uaſe. Vtere hoc bis illinens in die, aut ſi res urgeat, etiam ter, & oculum deliga. Re-purgat, incarnat, cicatricem inducit, uſque ad finem illita. In pleriſque uero poſt repurgationem, ad colly ria tranſimus, & maxime id quod inſcriptum eſt Scu-tulare, capræ faciem præferens. Alia liquida expe-rimento conſtans. Succi uerbenacæ rectæ, lycii indici, æquales partes, hoc eſt, ſingulorum unc. i. melis tan-tundem. Alia liquida ex adipe uiperæ. Mirifice fa-cit ad incipientes ſuffuſiones, & hebetudines oculo-

rum ſanat. Succi rutæ, opobalſami, ſucci fœniculi, ſucci chelidoniæ circa ſepes naſcentis, adipis uiperæ in duplici uaſe eliquati, mellis non fumoſi, ſingulorũ æquas portiones ſimul mixtas per purum linteum excolato, & utere confidenter, ita ut aliquando mellis ſeſquiunciam, & reliquorum unc.i. coniicias.

Collyria ex croco, & ex ſuccis diuerſa. Cap.C.

Collyrium ex croco ad initium lippitudinũ. Glaucii drach.xxiiii. ſarcocollæ drach.xvi. croci drach.viii. gummi drach.viii. tragacanthæ drachm.iiii. Arida omnia trita ac leuisſima facta, tragacantha madefacta excipe. Aut ſic præpara. Sarcocollam aqua terito, deinde glaucium cribratum adiicito, ac rurſus terito. Deinde crocum ſiccum leuisſime tritum, & tragacantham ſiccã in tenuisſimũ puluillum redactam, & gummi ſimiliter inſperge, quo eadem die aut poſtera in collyria redigantur. Nam collyria diu in mortario manentia nigreſcunt, & uires immutant. Vtere autem ipſo aquoſum infundens per ouum, lippitudine incipiente. Incipiente uero declinatione craſſum inſtilla. Conſtante autem declinatione fiente, cum aqua illine. Aliud ex myrrha. Glaucii drac.xlviii. ſarcocollæ drac. xlviii. creci drach.xxiiii. opii drach.vi. myrrhæ drach. vi. tragacanthæ drach.xlviii. lapidis hæmatitæ drach. vi. gummi drach.xvi. Excipe aqua. Vſus eſt per ouũ.

Aliud Phoſphorus appellatum, ad dolorem, & omnem inflammationem, & intentos humorum influxus. Glaucii drach.xxiiii. ſarcocollæ drachm.viii. croci drach.viii. opii drach.viii. myrrhæ drachm.viii. miſyos uſti drach.viii. gummi drac.xii. Excipe aqua. Aliud Euchrun à colore bono dictum. Facit ad ea quæ Phoſphorus. Commodat & aſperis palpebris. Eſt & pueris cõmodũ. Glaucii drach.lxiiii. ſarcocollę drachm.xxxii. croci drachm.xxiiii. opii drachm.vi. myrrhæ drachm.vi. hæmatitæ drachm. ſex tragacanthæ drachm. ſedecim. gummi, drach. ſedecim. Ex-

cipe aqua,& inſtilla in principio per ouum. Aliud dolorem eximens ex ſuccis ad omnem doloris uexationem. ſomnum inducit confeſtim. Glaucii drachm. xlviii. ſarcocollæ drach. xvi. croci drach. viii. opii drac. iiii. Lycii indici drach. iiii. ſucci roſarum drach. iiii. ſucci mandragoræ drach. iiii. ſucci hyoſcyami drach. iiii. ſucci cicutæ drach. iiii. tragacanthæ drach. xvi. gummi drach. xlviii. Excipe decocto meliloti. Componitur autem hoc modo. Accipe meliloti lib. i. aquæ pluuialis ſextar. vi. Coquito ad tertias,& excolato liquorem ad pharmaci præparationem. Collyrium ex ſucco polygoni. Succi polygoni ſexuncem, lycii indici drcah. vi. aloes drach. iiii. myrrhæ drach. iiii. thuris drach. iiii. opii drachm. iii. acaciæ nigræ primariæ drach. xii. Vini ueteris odorati quantum ſatis eſt. Facit ad omnes in oculis affectiones, reprimit fluxiones, & ſedat dolores. Amat autem balneum. Quare ubi illeuiſti, lauari iube. Facit & ad ulcera. Collyrium ex ſucco Rhamii, ad chemoſes & dolores, de quo quidam magnopere gloriantur. Æris ſextantem, cadmiæ ſextantem, opii ſextantem, aloes ſcrup. xii. croci ſcrup. xii. acaciæ beſſem, gummi beſſem, ſucci fructus rhamni lib. i. Aquæ quantum ſatis eſt. Si uero abũdas, ſuccum fructus totum iniice, & gummi aqua macera. Collyrium è ſucco uerbenacæ, quod maximas humorum influxiones intra ſecundam illitionem exoluit. Croci drach. iii. meliloti drach. vi. glaucii drachm. xii. opii ſcrup. iii. amyli drach. iiii. gummi drach. i. terito, & ſuccũ uerbenacæ rectæ affundito, efformatoq; ac utitor. Eſt & alia efficax cõpoſitio, ut uix credi poſſit, facit ad lippitudinẽ, tumores laxos, & inflationes, omneq; humorũ influxionem, & deſperatas in oculis affectiones intra triduum remouet. Croci drach. xiiii. amyli drach. xii. glauci drach. xvi. albuminis oui drach. iii. tragacanthi drach. iiii. tere, & ſuccum uerbenacæ rectæ affunde, efformaq; ac utere. Collyrium ex ſucco

fœniculi. Cadmiæ dodrantem, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſexuncem, omphacii ſeſquiunciam, chalcitidis unc.i. croci ſeſquidrachmam, folii unc.i. ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo decocto prædicta terito ac efformato. Hoc multi præparatum habent.

Collyria unius diei, monohemera appellata. Cap. CI.

Collyria unius diei cum candido oui illita, plerunque ſtatim ab initio lippitudines abſque humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum ſæpe hæc magnas inflammationes mitigauerunt, ut in ueſperam quidem homo balneo uſus ſit, poſtera uero die collyrio nardino illitus fuerit ad inſtaurationem ac corroborationem. Ammiſcetur autem ad nardinū in prima illitione, parum quiddam de acribus ac ſiſtētibus appellatis collyriis. In ſecunda uero illitione paulo amplius quiddam de iiſdem. Sufficiunt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad perfectam reſtitutionem. Collyria igitur unius diei, quæ priuatim feculenta nominantur, multam habent acaciam. Quædam uero aut omnino modicā, aut omnino non habēt. Cōplectūtur aūt in ſe, alia æris ſquamā, alia æs uſtū modicum, cum multis aliis quæ moderate adſtringunt, & concoquunt ac diſcutiunt. Talia autem ſunt, crocus, myrrha, lycium indicum. Sed & caſtorium ac thus citra adſtrictionem concoquūt, ſimulq; diſcutiunt. In quibus igitur adſtringentia prædominantur, plurimū oui liquorem, & parum de pharmaco eſſe oportet, & præſertim ſi quid ex metallicis, pharmacū in ſe complectatur. In quibus uero crocus, & myrrha, caſtoriumq; ac thus, & lycium præualent, paulo craſſiore pharmaco utendum eſt. Fomentum præterea omnino adhibendum eſt ipſis per ſpongiam, ſiquidē mediocris ſit dolor, ſemel aut bis in die: Si uero uehe-

mentior dolor urgeat,præſtat ter aut quater,& ſepius uti,in longis præſertim æſtiuis diebus. Fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci decoctum. Oportet tamen horum collyriorum uſum uitare,in quibus humorum multitudo in toto corpore adeſt. Nã monohemera quum ſint facultate frigida,obſtructionem corporum,& denſationem meatuum faciunt. Si uero materiæ multitudo in oculis fuerit,ruptionis corniformis tunicæ cauſa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudinibus,Theodotio Seueri illito ex aqua,& ſpongia forinſecus oculo impoſita ęgrum ab affectione liberauimus. Et plerunque balneo uti iubemus ſtatim poſt primam illitionem. Cæterum Monohemera collyria hæc ſunt. Collyrium Monomelum appellatũ, eo quod ex unica ſpecilli inductione,inquit, curat. Eſt autem multi uſus. Facit ad diuturnas ac ægre ſolubiles affectiones,& maxime in quibus etiam palpebræ exaſperatæ ſunt, per ſubiectionem illitum. Oportet autem poſt illitionem diu claudere oculum. Facit etiam ad confuſiones oculorum,& ad ſtaphylomata. Eſt etiam pueris commodum. Vtere cum aqua diluto in his qui mordacitatem ferre poſſunt,in aliis cum ouo. In omnibus autem per ſubiectionem palpebræ ſubline. Si uero uehemens fuerit inflammatio,cũ ouo infunde. Habet hoc modo. Cadmiæ drachm. xxiiii. æris drach. xii. chalcitidis toſtæ drach. xii. opii drach. xi. piperis grana. xxiiii. mellis ſeſquiunciam, gummi drach. xxiiii. Excipe aqua. Mel poſtremum adiicitur. Pelarium,quod in principiis aquoſum cum aqua dilutum adhibetur. In uigore uero aquoſum cum ouo. Ad diuturnas autem affectiones craſſius cum ouo. Deinde ſenſim progreſſu facto,etiam aqua ad ouum ammiſcetur. Ad finem uero ex aqua ſola diluitur. In ulcerationibus tamen minus efficax eſt. Cadmiæ drac. xvi. ceruſæ drac. xlviii. acaciæ drac. xxiiii. opii drac. iiii. amyli, tragacanthæ,gummi ſingulorum drachm.

xii. æris uſti ſeſquidrachmam, myrrhæ drachm. iii. croci ſeſquidrachmam. Excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatum. Cadmiæ drach. xxiiii. ceruſæ drachm. xxiiii. acaciæ, opii, ſingulorum drach. xviii. gummi, tragacanthæ, amyli, ſingulorum drach. ix. myrrhæ drachm. iii. æris uſti ſeſquidrachmam. Excipe aqua. Hoc magis facit ad exulcerationes. Aliud pelarium, quod Comitem uiæ uocant. Cadmiæ quadrantem, ceruſæ quincuncem, pompholygis quadrantem, opii ſequiunciam, acaciæ, myrrhæ, gummi, ſingulorum drachm. viii. tragacanthæ quadrantem, amyli ſexuncem, æris uſti drachm. iiii. croci drachm. iiii. Excipe aqua. Eſt autem optimum ad chemoſes, & reliquas lippitudines etiam in uigore, & ad omnes ulcerationes in quibus denſæ factæ ſunt palpebræ. Repurgat enim & replet ac cicatricem inducit. Maxime uero hoc utor, ſi pro pompholyge, cadmia ter uſta ammixta fuerit. Pelarium Edeſſenum: Tragacanthæ, gummi, acaciæ, amyli, ſarcocollæ, ſingulorum drach. ii. opii drachm. iiii. ceruſæ drachm. viii. cadmiæ drcha. xvi. Excipe aqua.

De collyriis ſiſtentibus. Seueri. Cap. CII.

Collyria quoque quæ ſiſtentia appellantur, repulſoria ſunt. Siſtunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædam ex ipſis Hermolai uocantur, quædam uero Hexacontarchia, ex eo, uelut puto, quod uniuerſus ipſorum apparatus ſit ſexaginta drachmarum. Quædam autem Hecacontarchia. Multæ uero ſunt etiam horum materiæ, ob quorum copiam medicus indignatus, uelut in pelago uertigine affectus, à ſcopo aberrat. Oportet igitur omnium facultates diſcernere, & ad unum finem horum efficacias adaptare. Noſſe enim oportet quod omnia ſiſtentia collyria frigefaciunt & adſtringunt, alia magis, alia minus. Sed & reſiccant aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines, talia commodant, non tamen ſtatim

à principio,priuſquam concoctio apparuerit. Optimum uero & admirandum nobis uiſum eſt: Album Seueri collyrium,quod ex fœnigræci ſucco præparatur,& cadmia,& ceruſa,ac tragacantha.Et quod poſt ipſum ſcriptum habetur. At ubi ad concoctionem perducta eſt affectio,rurſus ex multis ſiſtentibus commodum reperimus Hecatontarchium,& adhuc magis ipſo,id quod poſt ipſum ſcriptum habetur. Recipit autem Hecatontarchium : Æris drachm.xii. cadmiæ drach.xv.myrrhæ drach.iiii.acaciæ drach.xxxii.opii drach.iiii.gummi drach.xxxii. Quidam etiam croci drach.i.Excipe aqua.Hoc collyrium aquoſum ad illitionem aſſumptum,ad complicatas affectiones cómodum compertum eſt,in quibus eſt inflammatio,& diſtẽtio,& fluoris influxio.Attenuat enim palpebras, & ipſarum denſitates ac aſpritudines, exæquat, cum aqua illitum. Sed & uiſus hebetudines ſiſtit, adſtringens ac uelut exprimens incumbentes oculo humores.In his tamen qui ſubtili oculorum ſenſu præditi ſunt,cum oui candido collyrium diluere oportet. Si uero oui candidum deſit,panem purum non aridum, neque multi ſalis participem, aqua maceramus, & aquam excolatam ad illitionem accipimus.Sin minus farinã puram madefacimus ex colamusq; ac cremore utimur.Conuenit autem ut ne aceruatim auxiliorũ mutationes faciamus,neque aliud illinamus,& aliud ſuperillinamus. Oculus .n. à peregrina innouatione magis perturbatur iniuria efficitur.Itaque hecatontarchio,uelut dictum eſt, utendum eſt ad complicatas affectiones,ita ut aquoſum ipſum faciamus in uſu. Hic enim eſt admirandus ipſius ductus. Eſt & aliud collyrium ſiſtens,ex eadem materia conſtans, ſed diſſonantiam ſolum in apponderatione habens. Excedit autem præcedens in ſua actione. Vidimus enim operum ipſius euentum. Sed & hoc à uulgo medicorum ignoratur. Accipit aũt, Aeris uſti quadrantẽ,cadmiæ

quadrantem,opii,myrrhæ,ſingulorum drach.iiii.acaciæ,gummi,ſingulorum ſeptuncem,& unciæ dimidium.Excipe aqua.Hoc collyrium inenarrabilē quandam uim habet, & tempeſtiue adhibitum, deſperatas affectiones ſanat,& graues dolores mitigat ac ſedat. Tempus autem adhibitiones eius eſt lippitudines uigor,quando concoctio facta fuerit,& gramæ in oculo conſpectæ,& uelut ſubcruentum quiddam in oculo apparuerit.Siue enim chemoſis fuerit id quod affligit,ſiue palpebrarum inflammatio, congruum eſt ipſis hoc auxilium.Tantam enim quietem ex eius uſu ægri conſequuntur,ut quum antea diu uigilias tolerarint,ſtatim ab illitione ſomnum aſſequuntur.Confidēter igitur ad pharmacum accurre,conſiderans num tenuis lachryma poſt collyrii illitionē defluat. Habebis enim & in hoc ſucceſſus ſignum,ſi omnino non poſt illitionem lachryma defluat.In quibus enim ex prima illitione lachryma ſiſtitur,ſed inadſtricti permanēt & uelut ſomnus ſuccedit,in his ſtatim ſanitas expectāda eſt,ut non opus ſit ſecunda illitione. Si uero adſtrictio fiat in prima illitione, infundendum eſt ipſis oui candidum per ſe moderate calefactum. Verum in ſecunda illitione aut tertia,ab eo ſymptomatis accidente liberabuntur.Primum enim oculus uelut re peregrina offenſus, mordetur: Deinde uelut adſuetus, magis delectatur.Pruritus enim modicus ipſis oboritur cum quadam uoluptare. Atque hoc eſt ſignum ſucceſſus. Nam corpora in profundo liberata,cauſas ad ſuperficiem propellunt. Præcipiendum eſt autē ut quibus illitum eſt phamacum.oculos ne aperiant ante collyrii concoctionem.Commoti enim meatus rarefiunt, & collyriū ad profunduū cōdeſcendens, mordacitatem inducit.Poſt concoctionem autē collyrii ſpongias adhibere oportet, non magno facto fomento,& ipſum collyrium aquoſius illinere. Diſtenditur enim palpebra in craſſioribus illitionibus,

ut ægre ferat æger,& palpebræ grauentur. In princi-
pio igitur cũ ouo illinatur aquoſius dilutum.(At ue-
ro coactio eius fiat in feruida cote, calefactum enim
craſſius ſeipſo euadit) Nam ſic adhibitum in dolore
admirandum collyrium compertum eſt. Etenim ex
hoc ductu etiam paruam in ipſo apparentem adſtri-
ctionem penitus excludimus.In uigore uero itidem
cum aqua adhibeatur.In declinatione autem cũ aqua
& ſub palpebram illinatur.Etiamſi enim denſitas reli
cta fuerit,& hanc itidem ſanat. Magnopere quoque
pueris confert.Curat enim etiã horũ ardores.Poſſe-
mus porrò plura auxilia recenſendo,maiorem legen
tibus difficultatem parere,uerum quum paruo labore
ſuſceperimus,immo potius experientia inuenerimus
præſcripta collyria,efficacias ipſorum ſimul cum præ
parationis modo candide expoſuimus. Collyrium ſi
ſtens ex oleo.Oribaſii.Cadmiæ uſtæ & lotæ drachm.
xl.æris uſti & loti drac. viii.opii,myrrhæ, ſingulorum
drach.x.acaciæ drach.centum,gummi drach.centum
uiginti. Terito ex aqua, & ad excipiendũ adiice olei
omphacini quadrantem, & drach.iii. Adhibetur in
principio aquoſum cum ouo. Aliud ex oleo,uelut ex
pertus ſum.facit ad principia lippitudinis,& fluxiones
& ueteres affectiones, & ad corroſas palpebras.Cad
mię dra.xxiiii.ęris dra.xxiiii.myrrhę dra.vi.opii.dra.i.
acaciæ,gummi,ſingul.dra.xlviii. olei omphacini ſex
tantem.Terito cum aqua.Collyrium Scutulare appel
latum,capræ faciem præferens, & ſiſtſtendi uim ha-
bens,in principio quidem cum ouo craſſum & ad de
clinationes ſimiliter.Ad uigores autẽ aquoſum.Facit
mirifice ad ſuppuratos oculos,& ſordida ulcera pau
latim repurgat,& dolorem eueſtigio eximit.Cadmiæ
ſeſquiunciam,æris ſeſquiunciam croci drachmas.iiii.
aloes beſſem,lycii indici ſextantem,acaciæ ſexuncem,
opii ſeſquiunciam,myrrhæ drachm.iiii.tragacanthæ
unc.i.gummi ſexuncem.Hermolaus paruus. Cad-

miæ unc.i.croci drachm.iiii.myrrhæ drach.iiii.aloes drachm.viii.acaciæ drachm.viii.gummi drachm.xx. Excipe aqua. Vtere hoc ammixto aliis collyriis lenibus, & infunde in principio cum ouo. Hermolaus magnus. Facit ad prædicta multo melius. Cadmiæ beſſem, ſpicæ nardi ſeſquiunc. ęris ſeſquiunc. croci trietẽ, aloes beſſem, lycii indici ſextantem, acaciæ ſexuncem, opii trientem, myrrhæ trientem, tragacanthæ unc.i. gummi ſexuncem. Excipe aqua. Collyrium Olympionici. Facit ad maximas doloris uexationes, & chemoſes, & in ſumma eſt ex collyriis proſperi ſucceſſus, ſtatim enim liberat. Cadmiæ lotæ drachm.viii. ſtibii loti drachm.viii. aloes drachm.viii. myrrhæ drachm. quatuor, croci drachm. quatuor, opii drachm. quatuor, gummi drachm.viii. Excipe aqua. Vſus eſt cum ouo. Temperatura uero craſſior ſit. Ego pompholygis drachm. quatuor, & thuris drachm. quatuor, adiicio. Collyrium Ericerum Achariſton appellatum, ab erica, & dignę gratiæ deſperatione. Facit ad maximas humorum influxiones. Ex huius uſu in Ægyptum ſucceſſum ſentiunt, præſertim in agreſtioribus corporibus. Cadmiæ drachm.xvi. æris uſti ac loti drachm. viii. opii drachm. iiii. ſeminis ericæ drachm. iiii. acaciæ drachm. viii. myrrhæ drachm.iiii. gummi drachm. xvi. Terito cum aqua & excipe. Vſus eſt cum lacte muliebri. Temperatura ſit media. ubi uero circa oculos affectio eſt, à collyrio abſtinere oportet. Ego porrò hoc uſus ſum. Cadmiæ drachm.xvi. æris uſti loti drachmas.iiii. ſeminis ericæ drach.ii. opii drach. ii. myrrhæ drachmam. i. acaciæ drachm.i. gummi drachm.viii. Excipe aqua. Vſus in principiis ſit aquoſus, & lauato. In declinationibus autem craſſum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi, uelut magnum donum. Facit ad prædicta multo melius. Et ad aſperas palpebras. Et

ad ipſorum debilitatem. Si non prius mercedem acce peris, ne illinas. Cadmiæ drach. viii. æris, uſti drach. iiii. chalcitidis crudæ drach. viii. aloes drachm. vi. opii drach. iiii. croci drach. iiii. ſeminis ericæ drach. iiii. acaciæ drachm. xii. gummi drachm. xii. Excipe aqua.

Aliud Ericerū celebre, quod appellatur fiſſum Achariſton, eo quod digna gratia ipſi rependi non poteſt. Facit ad fluxiones antiquas, & dolores maximos qui ſunt citra ulcerationem, ab initio uſque ad finem cum aqua cohibet diuturnos fluxus in ulcerationib. aquoſum cum ouo. Aſpritudines autem attenuat cū aqua, & albugines deterit, & diuturnas uiſus turbationes ſanat: Et poſt ſublata pterygia commodum eſt. Attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde utile eſt ſuffuſis poſt perpunctionem. Per lenem enim adſtrictionem, robur, oculo addit. Eſt etiam pueris cōmodum. Cadmiæ drach. xvi. æris drach. iiii. ſeminis ericæ, opii myrrhæ, ſingulorum drachm. viii. acaciæ drachm. iiii. gummi drach. viii. Huius equidem periculum ego nō feci. Quę uero de ipſo dicta ſunt, pręſtat id quod ipſum præcedit.

De lenibus collyriis. Galeni. Cap. CIII.

Ex collyriis lenibus appellatis quædam terream eſſentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifeſtam, in medio quodam modo horum conſiſtentia. Et ex his ipſis aliqua, modica frigiditate aut caliditate participant. Aliqua uero omnino nullam talem uim præ ſe ferunt. Totum itaque genus ipſorum obſtruendi uim habet, contrariam his quæ ab obturatione liberant. Qualis eſt Samius aſter appellatus. qui tenuiorum partium eſt quàm terra ſimpliciter ſamia nominata. Et pompholyx lota, & cinis ipſius lotus. Et cadmia uſta ac lota. Huic autem parum quiddam facultatis exterſoriæ adeſt, ſiue poſt uſtionem, ſiue ſine hac lauetur. Pompholyx autem & ſpodium modicam adſtringendi uim habent, quem ad modum etiā

uſtum

uſtum ac lotum plumbum. Eſt enim mordacitatis exors,habet autem & adſtrictionis quippiam. Eſt & amylum lene,& ceruſſa lota,uicina eſt facultati plumbi uſti ac loti.Lene eſt item fœnigræci decoctum . Et quod in ouis eſt album ac tenue . Et lac boni ſucci in hoc genere eſſe putandum eſt, itemq; gũmi ac tragacantham. At ſtibium non lotum quidem,fortem adſtringendi uim oſtendit , lotum autem exoluitur , ut prope mordacitatis exors euadat. Alterum porrò genus eſt eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quod ammixta ſunt ipſis quædam ex modice adſtringentibus: qualia ſunt roſæ & thus. quum modicam quidem adſtrictionem habeant roſæ,& parum de exterſoria facultate ipſum thus. Quum autem moderate calidum ſit thus,ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi uim habet . Ex eodem uero genere cum ipſo,in concoquendo ac moderate diſcutiendo,putandus eſt crocus,& myrrha , quæ inter ſe differũt,eo quod crocus moderate adſtringit,myrrha uero citra adſtrictionẽ diſcutit,& humiditates nõ inſtrẽnue reſiccat. Adhibentur igitur à medicis leniſſima ad affectiones ægrius curabiles , in quibus ulcus eſt aut ſolum,aut cum tunicæ corniformis corroſione,& uuiformis prolapſu,ſanie mordaciſſima affluẽte.In his enim nullum aliud pharmacum conuenire uidetur. Quum adſtringentia quidem effluentẽ ſaniẽ detineant,& propter hoc ex mordacitate dolorem augeant. Acria uero affectionem intendant . Laxatoriorum autem ac diſcuſſoriorum pharmacorum facultas,euacuare quidem poteſt quod generatur,neq; autem ulceratum renutrire , aut cicatricem inducere, neque quod prolapſum eſt reprimere ac concludere. Quem ad modum neque concoctoriorum facultas, etiamſi concoquere affectiones non parum poſſit. Quid uero dicere amplius opus eſt de pharmacis acidas aut amaras uires habentib.quod huiuſmodi affec

ctiones mordent ac exacerbant: Ad maiorem autem malignitatem procedunt, quæ nitroſam ac ſalſam uim habent. Ad has igitur affectiones conuenire uidetur relatorum lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatem curare poteſt ulcera cum acri fluxione per multum tempus uitiatos humores in affecta parte conſumens ac reſiccans, qui ſanè uitiati humores bonum ſanguinem locis influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à medicis Libyana & Cygni, adhibentq́ ipſa oculis trita cum lacte mulieris boni ſucci, eo quod uitare cupiunt obſtructoriam uim ouorum. Quum enim ſeroſa quædam exterſoria pars in lacte contineatur, uſus ipſius congruus fit ad propoſitam curationem. Vlcera enim quæ impletione indigent, exterſoriis citra mordacitatem opus habent. Si uero non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum talia collyria terere præſtat, quum etiam ipſum aliquam exterſoriam uim habeat. Proinde quæ ſpodiaca ac tephrica collyria, à cinere & ſpodio appellantur, communem habent uim leniendi ac frigefaciendi, & moderate mordacitatis exortem.

De leuibus ac albis collyriis. Cap. CIIII.

Aliud porrò eſt album collyrium, quod multos latet, ob præparationis uilitatem, putatumq́ eſt à pleriſque hoc nihil poſſe. Magnam uero ex hoc utilitatem percepi ad propoſitam affectionem. Egregie itaque facit ad omnē calidā lippitudinem. Efficax eſt etiā ad pruriginoſas ac corroſas palpebras. Nos enim ſæpe multis perpetratis in tali intemperie, nullū ſucceſſum habuimus, ſero autem aliquando hujus copiā adepti, magnam uim comperimus in ipſo, in ægre curabili ac ferè incurabili affectione. In tantum enim mitigatus eſt æger, ut ex deo eſſe collyrium diceret. Sed & ad ſuppuratos oculos eximie facit. Reſiccat enim humorem ipſorum citra mordacitatem in breui tempore, & oculum imperturbatum conſeruat. Curat etiam

compendio rubores ſub paruis angulis in albo oculi fientes. Adeſt autem ipſis iuxta medium, uelut puſtu-la quædam, à qua etiam totus rubor contigit. In prædictis igitur affectionibus, inter quas etiam ulceratio-nem poſuimus, eximie facit, ut neque fœnogræco opus habeamus. Nam & hoc in collyrii compoſitio-nem recipitur. Vtimur autem ipſo aliàs aliter, in do-loris uexatione, cum oui candido: ſic enim ipſum ſta-tim mitigat. In quibus autẽ dolor non præualet, pal pebræ uero craſſefactæ ſunt, etiã cũ aqua infundimus. Aliquando etiam illinimus. Et in ſumma ad omne lip pitudinis principium, reliquam collyriorum materiã ſuperfluam ducimus. Excedit enim vi ſua omnia eiuſ dem generis. Eſt enim lenius ac doloris magis miti-gatiuũ quã alia: alia enim opiũ recipientia & amylũ, & quandoque etiam myrrhã, adſtrictionẽ aliquam in ducunt. Hoc aũt collyriũ ab his liberum eſt, nam cro-ceũ excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores pal-pebrarum facit. Et ad ſolis æſtus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illitum, aliquãdo & cum roſarũ decocto. Et glaucos oculos habẽtes, & eos qui prominẽtẽ habent cryſtallini humoris ſitum, bene illuſtrat aquoſum infuſum. Et in quibus oculorũ natura nõ fert adſtrictionẽ, his omnibus optimum eſt auxilium. Compoſitio autem collyrii hæc eſt. Ceruſæ lib. i. cadmiæ ſemiſſem, tragacanthæ quadrantem.

Præparatur hoc modo: Cadmiam racemoſam pru-nis ignitis obruimus, & flãmã uentilãdo excitamus. Et ubi ignita fuerit cadmia, ablatã lacte aſinino extin-guimus. Deinde rurſus prunis ipſam obruimus, & ignitam rurſus lacte extinguimus. Et tertio idem feci mus. Deinde tundimus & anguſto cribro excerni-mus, & in profundum quoddam mortariũ coniectã, aqua fontana pura affuſa terimus. Et poſtea deſidere ſinentes, per aquæ fuſorium inſtrumentum, aquam unà cũ ſuperſtante concretione extrahimus, & rurſus

aliam puram aquam infundimus,& ubi ſatis contri-
uimus,& rurſus deſidere ſinimus, rurſus aquam per
diem inſtrumẽtum extrahimus. Et hoc ſæpe facimus.
donec non amplius concretio aquæ ſuperſtat. Po-
ſtea uero cadmiam exacte ſiccamus, & ſemiſſem ſi-
ue ſexuncem apponderamus, ipſamq; in morta-
rium collyriacum coniectam, aqua pluuiali puriſſi-
ma affuſa, exactiſſime terimus, ut nulla aſperitas lin-
guę occurrat. Atq; ſic ad ceruſſam in dicto modo ab
lutam, cadmiam adiicimus, & ipſa ad dies. xv. cum
aqua pluuiali conterimus. Et tunc tragacantham ac lu
cidiſſimam accipimus, eamq; lotam,& reiecto quod
in ipſa eſt arenoſo, in fœnigræci decocto maceramus
& per diem ac noctem ſolum macerari ſinimus.
Plurimum autem iniicere oportet de fœnigræci ſuc-
co, præparato uelut dictum eſt in principio huius Ser
monis capite decimoquinto. Nam à tragacantha, ue
lut à ſpongia, abſorbetur. Poſtera igitur die in mor-
tario puro paulatim tragacantham leuigamus,& alia
prius trita in mortarium adiicimus,& probe permix
ta patinis uitreis excipimus,& tenui linteo contecta,
in locum humiditatis exortem, ubi uentus ſpirat, re-
ponimus. Dehiſcit enim collyrium, & efformationẽ
moratur, ſi in humido depoſitum fuerit loco. Non
enim tantum temporis poſtulat ad cõtritionem, quã
tum ad efformationem. Eſt itaque hæc collyrii præ-
paratio. Et poteris ex hac methodo, ad eiuſdem gene
ris materias tranſire. Talia autem ſunt libyana, & te-
phra ac ſpodiaca appellata, itemq; cygnaria,& alba
quæ ex roſis,& quæ ex coriandri ſucco præparantur.
Quibus omnibus præferendum compertum eſt pro
poſitum collyrium. Optimum uero experientia indi-
catum eſt & hoc. Cadmiæ uſtæ ac lotæ uelut dictum
eſt trientem, ceruſæ ſimiliter lotæ unc. xvi. amyli recẽ
tis unc. xvi. opii drach. iiii. tragacanthæ trientem; reli-
qua cum aqua terito. Tragacantham autẽ fœnigręci

ſucco diligenter uelut dictum eſt præparato, macerato. Amylum uero neque acidum ſit,neq; graueolēs. Aliud. Nilamnon appellatum,tenerum, dolorem eximent,ſtupefactiuum,ex genere cygnariorum. Facit & ad ulcerationes,poſt primum uigorem dolore præſente craſſum illitum. Ceruſſæ lotæ ſexuncem,cadmię uſtæ & lotæ trientem,pompholygis per linteum lotę ſextantem,opii ſextantem,tragacanthæ ſextantem,gūmi ſextantem. Excipe aqua. Aliud collyrium Aſclepiadæ dolorem eximens,facit ad fluxionem omnis generis,ulcera,doloris uexationes,puſtulas, prolapſus,chemoſes,affectiones,omnis generis. Ceruſæ lotæ drach.viii.terræ Samiæ drach.viii.cineris pōpholygis lotæ drach.ii.tragacanthæ drach.ii.opii drach. ii.gummi drach .iiii.Excipe aqua. Vſus eſt cum ouo. Aliud Athanaſia appellatum. Cadmiæ uſtæ & lacte aſinino extinctæ,ac lotæ lib.i.opii quadrantem,ceruſſæ lib.i.ſucci mandragoræ lib.i.amyli ordeacei lib.i. Tere cum aqua,& ad efformatiouem adiice ouorum recentium albumina,quantum ſatis eſt. Collyrium Cygnus reginæ,ad maximos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ drach.xvi.ceruſſæ lotæ drach.viii.acaciæ flauæ drach.ii.opii flaui drachm.ii.tragacanthæ drach.ii.gummi albi drachm.ii.amyli drachm.ii.Terito cum aqua. Et amylum poſtremum inſperge. Nā ſi moram traxerit in mortario, aceſcit, & collyrium acre facit. Ad excipiendum uero adiice ouorum recentium quatuor candidum. Collyrium Bolæ, mitigat & concoquit omnem inflammationem. Ceruſæ toſtæ drach.xxxii.croci drachm.iii.opii drachmas quatuor,amyli recentis drach.viii.gummi drac.xxxii. Excipe aqua. Aliud collyrium ex ſpuma argenti quod Auguſtum uocant. Spumæ argenti uſtæ ac lotæ ſextantem,pompholygis lotæ unc.i.cadmiæ uſtæ ac lotæ ſextantem,amyli ſextantem, gummi ſextantē tragacanthæ unc.i.Excipe aqua. Hoc maxime & do-

lores eximit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum ſeruat.

Collyria libyana & tephra ac ſpodiaca. Cap. CV.

Collyrium libyanum Aſclepiadæ. Ad puſtulas, epicaumata, ruptiones, cœlomata, oculos ſuppuratos chemoſes, ſtaphylomata, doloris uexationes, & affectiones. Deterit etiam cicatrices. Cadmiæ uſtæ ac lotæ drach.xvi. ceruſſæ uſtæ ac lotæ drachm.xvi. ſtibii uſti ac loti drach.xii.amyli drachm.xii.cineris pōpholygis drach.viii.plūbi uſti ac loti drac.viii.tragacāthæ drach.viii.opii drachm.ii.gummi drach.vi.Et ad excipiendum ouorū candida.viii.Oribaſii in exuperabile, collyrium inquit, Philumeni tenerum libyanū, ad ſuppuratos oculos, in uigore, ulcera, dolores, chemoſes. Cadmiæ, ceruſſæ, pompholygis ſingul.drac.xvi.ſtibii drachmas duodecim, amyli drac.xii.plūbi uſti, terræ Samiæ, tragacanthæ, ſingul.drach.viii.gūmi drach.vi. myrrhæ drach.ii.opii drach.ii.Excipe aqua. Vſus eſt cum lacte muliebri, aut cum ouo. Aliud libyanum Oribaſii. Ad principia, & ulcerationes. Cadmiæ uſtæ & lotæ drach.xii.amyli drach.xii. plumbi uſti & loti drach.viii.ceruſſæ lotæ drach.viii.tragacanthæ drac. xvi.gummi drachm.xiiii.ſtibii uſti ac loti drachm.xii. terræ Samiæ, pompholygis lotæ, ſingul.drachm.viii. myrrhæ drach.ii.opii drach.ii. Excipe aqua. Aliud collyriū. Aſter Magni, quod præparari ſolet. Cadmiæ lotæ drach.xxxii.plūbi uſti ac loti drach.xxxvi.ceruſſæ lotæ drachm.xxxii.ſtibii uſti ac loti drachm.xxiiii. pōpholygis lotæ drach.xxxii. thuris drach.viii.terræ quæ aſter appellatur drac.viii.myrrhæ, opii, ſing.dra. iiii.tragacanthæ, gūmi, ſing.drac.xvi.amyli dra.xxxvi. Excipe aqua. Aſclepiadæ, aſter inexuperabilis, dolorem eximens. Facit ad doloris uexationes, puſtulas, ſtaphylomata, ulcera ſordida & ſerpentia. facit ad inueteratas affectiones. Et cicatrices exterit, Cadmiæ

uſtæ ac lotæ drachm.xvi.ſtibii uſti drachm.xii.cineris pompholygis lotæ drach.viii. myrrhæ drach.ii.opii drachm.ii. tragacanthæ drach.viii. gummi drach.vi. Excipe aqua. Aliud collyrium Vranium,uelut Oribaſius habet,ad ulcera, puſtulas, ruptiones, inuſtiones, prolapſus, ſtaphylomata, oculos ſuppuratos, corroſiones,nomas,carbunculos, & ad omnes magnas affectiones. Maxime conuenit ad ruborem ac glaucedinem oculorum.In principiis aquoſius infunditur.Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio,utere cum lacte. Vbi uero craſſam fluxionē diſſoluere uolueris,cum aqua. Cadmiæ uſtæ ac lotæ ſextantem,ſquamæ ęris lotæ trientem,terræ Samię uſtæ ac lotæ ſextantem, cineris pompholygis lotæ unc.i.opii drach.vi,gummi trientē,ſtibii loti.ſextantē. Excipe aqua,utere confidenter.Collyrium Spodiacū Demoſthenis.Facit ad inflammationes,& fluxiones, cadmiæ drach.xxiiii. ſtibii loti drachm. viii. ceruſæ lotæ drachm. xxiiii.terræ Aſteris drachm.vi. thuris drachm.iiii.opii drach.vi.gummi drach.v.Terito cū ſucco foliorum oleæ.Succum aūt ſic facito. Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affuſa,ut ſufficientē ſuccū remittant,deinde exprimito,& per linteum purum excolato,ac utitor.Aliud Spodiacum admirandū,tenerum,faciens ad fluxiones & epiphoras humorum impetuoſas,ulcera, inuſtiones,puſtulas.Cadmiæ uſtæ ac lotæ drac.viii.ſtibii uſti ac loti drach.ii.terræ Aſteris drach.iiii.opii drach. ii.gummi drach.ii.Excipe aqua.Collyrium Tephron inſpiſſat ac adglutinat tenues fluxiones uelut præcedens.Optimū uero eſt hoc ad calidas fluxiones. Cadmiæ uſtæ ac lotæ drach.xxv.ſtibii loti drach.viii.terrę Samiæ drac.vi.ceruſſæ,drac.vi.opii drac.v.gūmi dra. viii.ouorꝶ recentium albumina ſex.Excipe aqua.Collyrium Philagrii penitus lene.Obtuſcat enim fluxionum mordacitatem. Quapropter confidenter ipſo

utendum eſt in acribus ac tenuibus fluxionibus. Obtũdit enim has & reſiccat. Hoc Syricum aut Sandicem appellant. Pompholygis lotæ drachm.xxv. ceruſſæ uſtæ ac lotæ drachm. xxv. terræ Aſteris, plumbi uſti ac loti, ſingul.drach.xxv.gummi albi drach.xl.aquæ pluuialis puriſſimæ non olentis quod ſatis eſt. Singula ſeorſim uſta lota, ſiccata, ponderata, adiicito ac terito. Et in fine gummi addito. deinde amylum. Aliud eiuſdẽ, ad ulcerum repletionem, præſertim malignorum. Cadmiæ uſtæ ac lotæ, drach.xxv.pompholygis lotæ drach.xxv.tragacanthæ drcah.x.Excipe aqua.

Collyria ex thure. Cap. CVI.

Collyrium ex thure ad fluxiones, & chemoſes, & caua ulcera. Cadmiæ drach.viii.thuris drach.viii. ceruſſæ drach.xl.opii drach.vi.terræ Aſteris drach.vi. gummi drach.vi. Excipe aqua. Vſus eſt cum ouo. Aliud Delicatum inſcriptum. Ad inuſtiones, puſtulas, chemoſes, præſertim in his qui nullam omnino mordacitatem ferre poſſunt. Cadmiæ, lotæ drach.viii.ceruſæ lotæ drach.xlviii.thuris drach.viii.opii drachm. vi.amyli drachm.viii.gummi drach.xvi. Excipe aqua Vſus eſt cum ouo.

Collyrium Cleonis. Cap. CVII.

Collyrium Cleonis uelut Demoſthenes habet, ad ulcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius uſu nos ualde laudati ſumus. Nam profundiſſima ulcera & pura celerrime replet, & compendio ad cicatricẽ perducit: tenuibus & obſcuris cicatricibus relictis, & ulcera abſque inflammatione conſeruat. Habet hoc modo. Spodii loti drach.iiii.plumbi uſti ac loti drac. iiii.ſquamæ ferri ſtomomatis lotæ drachm.i.gummi drach.ii. Excipe aqua. Et utere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipſo, inquit Appollonius in profundiore ulceratione. cum cremore tragacanthæ aquoſo. Quidam croci ſeſquidrachmam iniciunt, & pro ſpodio pompholygis, cadmiam ter uſtam accipiunt. Eſt

autem lene quidem & mordacitatis exors, uerũ graue. Quare nũquam craſſo ipſo utẽdũ eſt, ſed aquoſo.

Collyria ex roſis uiridia ac alba. Cap. CVIII.

Collyrium Nili ex roſis, ad dolores, fluxionem tenue ac multam, puſtulas, prolapſus, & ulcera ſordida, & palpebras aſperas. Roſarum uiridium reſectis unguibus drach. xxiiii. croci corycii drach. xii. opii drac. i. ſpicæ nardi drach. i. gummi drach. vi. Excipe aqua. Vſus eſt cũ ouo. Temperatura ſit liquoſisſima. Quidam etiam ad confuſiones, & pupillæ dilatationem ipſo utuntur. Collyrium ex roſis Diagoræ, quod Magnum appellatur, aut uiride ex ſeptuaginta duabus roſarũ drachmis. Ad chemoſes, & doloris uexationes, puſtulas, epicaumata, ſiue inuſtiones, ſtaphylomata, prolapſus, oculos ſuppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægre curabiles. Roſarum uiridium exunguium drach. lxxii. cadmiæ lotæ drachm. xxiiii. croci drach. vi. ſtibii drach. vi. æruginis drachm. ii. ſpicæ nardi drach. ii. opii drachm. iii. myrrhæ drachm. iii. gummi drach. xxiiii. ſquamæ æris drach. ii. Excipe aqua. Collyrium quo uſus eſt Florus in Druſi matre, quæ parum abfuit ut ab aliis Medicis excæcata fuiſſet. Acaciæ drach. xlviii. roſarũ ſiccarum drach. xlviii. meliloti drach. xlviii. ſpodii põpholigis drach. xxiiii. croci drach. xxiiii. malorum mandragoræ drachm. xii. ſeminis hyoſcyami drachm. vi. opii drach. vi. myrrhæ drach. iiii. æris uſti drach. iiii. gũmi drach. xl. Vini falerni heminas iii. aquæ pluuiæ heminas iii. Aquam & uinum miſceto. Et in hæc roſas, melilotum, hyoſcyami ſemen, & mandragoræ mala, aut ſi hæc non adſint, corticem iniicito, & ad triduum macerari ſinito. Deinde expreſſo liquore ad pharmaci compoſitionem utitor. Vtere hoc uelut probatisſimo. Aliud Philagrii ex roſis, ad inflammationes congruum ſi ſupra relato leni Philagrii collyrio fuerit ammixtum. Roſarum uiridium exunguium drach.

lxxx.æris uſti drac.xxxii.Tere cũ uino odorato ueteri adſtringente & utere. Collyrium albũ ex roſis noſtrum inquit Oribaſius, ad uigores & ulcera,& oculos ſuppuratos,inuſtiones cruſtas,& ulcerum ſordes. Cadmiæ uſtę ac lotæ,ſtibii uſti ac loti,roſarum recentium exunguium,ſingulorum drachm.xvi.ceruſæ lotæ drachm.viii. croci drachm.viii. opii drachm.iiii. gummi drachm.xvi.Excipe aqua.Vſus eſt cum ouo aut lacte.In declinatione cum aqua. Aliud eiuſdem. Facit ad uigores.Cadmiæ uſtæ ac lotæ, drachm.xvi. roſarum recentium exunguium drach.viii. opii drac. iiii.lactis drachm.iiii. gummi drach.iiii.tragacanthæ drachm.iii.amyli drachm.iiii.Aliqui etiam ſamii Asteris drachm.ii. Collyrium ex roſis album, quod cum hyoſcyami ſucco præparatur. Ceruſæ uncias xvi.croci quincuncem, opii lib.i.myrrhæ quincuncem,roſarum uiridium exunguium lib.i.cadmiæ uſtę ac lotæ beſſem,gummi libr.i.Cadmiam,crocum, roſas cum aqua terito.Deinde ceruſam adiicito.Succos autem & gummi hyoſcyami ſucco macerato,& efformato.Vtere ad tenuisſimas ac acres fluxiones, & in his quę ſunt cum ulceratione,generoſe repellit.Collyriũ uiride ex Galbano.Ad doloris uexationes & affectiones ueteres.Cadmiæ lotæ drachm.viii.ſpodii loti drac.viii.æris uſti ac loti drach.viii.opii drac.viii.galbani drac.viii.myrrhæ drac.viii.gũmi drac.viii. Excipe aqua.Quidam ſpodium non adiiciunt.

Collyria diaſmirna,& chiaca appellata ex uino. Cap. CIX.

Collyrium diaſmyrnum odoratũ Sinerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. Facit & ad rhœadas,hoc eſt,angulos antrorſos, ſiue carnis in angulo magno decrementum & ad ægilopas.Cadmiæ lotæ dra.xxviii.lapidis hæmatitæ loti drac.xxviii.ſpodii pompholygis drac.xxiiii. myrrhæ drachm.xlviii.croci drachm.xiiii.opii drachm.viii.

piperis grana.xxx.gummi drachm.vi.Terito cum ui-
no ueteri adſtringente. Vſus eſt cum ouo in recenti-
bus affectionib.Temperatura ſit aquoſa. Aliud Aſcle
piadeũ Paccii. Ad doloris uexationes,fluxũ tenuẽ &
multum,inuſtiones,puſtulas, pellicularum eminẽtias,
aſpritudines diuturnas affectiones, & eos qui à mul
tis illitionibus læſi ſunt,confeſtim opitulatur.Cadmię
lotæ drach.xii.æris uſti drachm.xii.croci drachm.xii.
ſquamæ æris lotæ drachm.xii.myrrhæ drach.iiii.la-
pidis hæmatitæ drach.iiii.ſpicæ nardi drachm.iiii.pi-
peris grana.xxiiii.roſarum ſiccarum drachm.iiii.opii
drach.iiii.gummi drachm.xii.Terito cum uino ueteri
odorato adſtringente.Vſus eſt cum ouo.Temperatu
ra uero aquoſa. Collyrium Iſophoton, hoc eſt, uiro
par, ab aliquibus autem Iſotheon,hoc eſt, deo par
appellatum.Facit ad oculos ſuppuratos,& ulcera im
pura,ac caua,& fluxionum principia,præſertim in cor
poribus repletis,in quibus gramarum copia craſſiſſi-
marum in oculis reperitur.Eſt & pueris commodum,
& ad aſpritudines bonũ. Cadmiæ drach.viii.æris uſti
drac.iiii.roſarũ ſiccarũ drac.iiii.croci drac.i.folii dra.i.
lapidis ſciſſi drac.i.myrrhæ drac.i.gũmi drac.vi.Tere
cũ uino uetere odorato adſtringente,& utere in om-
nibus prædictis cũ ouo aquoſius per ſe infundens.
Poſt perfectam uero reſtitutionem cum ouo dilutum
illine per ſubiectionem, & lauato.Si uero adſtringan-
tur poſt illutionem, candidum oui infunde. Verum
ad attenuandas cicatrices,cum ouo aquoſius illine.
Quidam etiam piperis grana nouem ſcripturæ adiici
unt. Nos autem in his piper reiicimus. Collyrium
Dionyſus. Facit ad myocephala,aſpritudines, fluxio-
nes,hebetudines.Maxime autem facit ad fluxiones
inueteratas.Cadmiæ drachm.xiii.æris drachm.v.lapi
dis ſciſſi drachm.iii.lapidis hæmatitæ drachm.iiii.ca
ſiæ drac.i.aloes dra.ii.croci drac.ii.ſpicæ nardi dra.iii.
folii drac.ii.lycii drac.i.piperis grana.xxi,opii drac.i.

myrrhæ drach.iiii.acaciæ drach.ii.gummi drach.vi. Tere cum uino Chio,aut alio auſtero ueteri,& utere uelut efficaciſſimo, etiam ad oculos purulentos,& aſpritudines,in principiis cum ouo,deinde cũ aqua. Efficacia eius ſuperat omnem pollicitationem. Collyrium Chiacum. Ex Demoſthene,inquit Apollonius, & ad pura ulcera & proſerpentia,& eminentias,& ueteres affectiones,aſperas palpebras,ſycoſes,euerſiones,clauos,ſtaphylomata,omnes doloris uexationes,lippitudines ſcabras. Facit etiam cicatrices obſcuras,& recentes ac craſſas cicatrices attenuat. Oportet autem modo craſſum,modo medium,modo aquoſiſſimum ſublinere. Et quandoque ex interuallis,quandoque aſſidue. Facit ad carbũculos & ſuppurationes:pus enim pcolat. Et in ſumma ad omnia oculorũ uitia optimũ eſt. Spodii drac.i i.æris uſti dra. ii.croci drac.i.myrrhæ obol.iiii.opii tantũdẽ, piperis grana.xii.gummi drach.i.Terito cum uino Chio,aut alio auſtero uetere. Aliud Chiacum Oribaſii. Ad ſtaphylomata & oculos purulentos,ulcera pura & ſordida,& ad antiquas affectiones. Cadmiæ,rubricæ ſinopicæ,gallæ omphacitidis,croci,roſarum recentium exunguium,gummi,ſingulorũ quadrãtem,opii unc.i. Tere cum uino chio,aut alio auſtero uetere maris exorte. In principiis ad cygnarium aut pelariũ quodam miſcetur. Cicatricem quoque optime inducit cũ aliquo horum,& per ſe. Fuſcum noſtrum inquit. Oribaſius. Ad oculos purulentos,& magnas affectiones,& omnem ulcerationem,præſertim diuturnam: Roſarum exunguium ſextantẽ,cadmiæ teneræ drac. xxiiii.ceruſç drach.xvi.opii drac.xxiiii.æruginis drac. xii.æris drach.i.ſeminis ericæ drac.xii.ſtibii drac.viii. myrrhæ drach.vi.ſpicæ nardi drach.iiii.croci drach. iiii.acaciæ drach.iiii.nitri drach.iiii.lycii drach.iiii.aluminis ſciſſi drach.iii.chalcitidis uſtæ drach.iii.caſtorii drac.iii.omphacii drach.ii.gũmi drac.xxxiiii. Terito

cũ uino auſtero ueteri odorato,& utere aquoſo,p̱fœ-
ni græci ſuccum,aut ouum diluto. In progreſſu uero
craſsius adhibe. Collyrium Aromaticum,ex Demo
ſthene. Ad inflammationes ex humorum craſſorum
multitudine obortas. Attenuat breui ac diffundit,& di
ſcutit humores. Facit & ad impura ulcera. Pompho-
lygis drach.i.æris uſti drach.ii.myrrhæ drachm.iii.la-
pidis hæmatitæ drach.iiii.opii drach.iiii.piperis gra-
na.xviii.croci drachm.ii.gummi drach.iii. Tere cum
uino chio, aut alio auſtero. Collyrium Scylacium
inſcriptum,ex ſemine hyoſcyami. Facit ad chemoſes
& affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiã
ad ſtaphylomata,& repellit fluxiones. Primum cum
ouo aquoſum, deinde etiam ſolidum illitum cum
ouo. Cadmiæ,æris uſti,lapidis hæmatitæ, chalcitidis
uſtæ,ſingulorum quadrantem, miſyos ſeſquiunciam,
ammoniaci thymiamatis ſeſquiunciam, myrrhæ ſeſ
quiunciam, opii ſeſquiunciam,hyoſcyami ſeminis un
ciam unam,aloes ſexuncem,gummi ſexuncem. Tere
cum uino auſtero. Aliud collyrium mirifice faciens
ad myocephala. Conſumit etiam pterygia, & carnis
in angulo magno incrementum deterit,itemq; cicatri
ces. Eſt & ad aſpritudines commodum. Cadmię unc.
i.æris uſti unc.i.chalcitidis crudæ unc.i.æruginis raſæ
drach.iiii.myrrhæ ſeſquidrachmam,croci drachm.ii.
ſalis ammoniaci drach.i.gummi drach.iiii. Terito cũ
uino auſtero. Collyrium Philagrii,de quo ita ſcri-
bit: Tertium ab his eſt meum collyrium,quod appel-
lamus Præſeruatiuum,repellens in principio fluxio-
nes, & roborare potens debiles & læſioni obnoxios
oculos. Quare non ſolũ in principiis lippitudinis,ſed
etiã ſanis,præſeruationis gratia ipſum adhibere opor
tet. Cytinorum,hoc eſt,florum mali punicæ,qui flo-
ribus anemones ſimiles ſunt,drach. xxv.acaciæ flauæ
drach.xxxv.glaucii drach.xvi.aloes drach.v.myrrhæ
trogloditidis drac.iii. atramenti Indici drach.vii.folii

malabathri drach.i.omphacii ſicci drach.iii.gummi drachm.v.opobalſami ad excipiendum drac.v.Terito cum uino uetere auſtero.Collyrium ex Bdellio & Styrace concoctorium.Philagrii.Cuius multam experientiam habeo,non ſolum probe concoquentis,ſed etiam læſiones ex frigore obortas citra inflammationem ſanantis.Bdelii drach.vi.thuris maſculi drachm.x.myrrhæ drach.x.ſarcocollæ drach.v.caſtorii drac.ii.galbani drachmas.v.ſtyracis drachm.v.croci drac.v.lycii drachm.ii.ammoniaci thymiamatis drachm.ii.gummi drachm.ii.Excipe aqua.

Collyria ad aſpritudines,& exterſoria. Cap. CX.

Collyrium ad aſpritudines Phœnix,appellatus.Facit & ad milphos,& diuturnas affectiones,& ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent. Lapidis hæmatitæ uſti ac loti drachm.xxxii.æris uſti ac loti drach.xvi.lapidis ſciſſi uſti ac loti drachm.xvi.æruginis drachmas ſedecim. Cadmiæ racemoſæ drachmas.iiii.opii drachmas ſex,chalcitidis toſtæ drachmas quatuor,gummi drachmas.xvi.Excipe aqua. Collyriũ ad aſpritudines Mono inſcriptum.Lapidis hæmatitæ ſexuncem,lapidis ſciſſi ſexuncem,æris uſti quadrantem. Cadmiæ lib.i.æruginis raſæ quadrantem,chalcitidis toſtæ unciam unam,opii ſextantem,gummi ſextantem.Excipe aqua.Eſt & pueris commodiſſimum. Collyrium Theophilium,ad pueros mirificum,& aſpritudinibus cõmodũ.Cadmiæ lib.i.æris unc.xiiii.æruginis quadrantẽ,opii lib.i.gummi lib.i. Excipe aqua.Vſus eſt cum ouo in principio aquoſi. In declinatione uero cum ouo craſſius illinito.Aliud collyrium,Xyſter à deradendo appellatum. Facit ad albugines.Cicatrices attenuat,& oculum imperturbatum conſeruat.Ammoniaci thymiamatis,minii ſinopici,ſingulorum quadraatem,ceruſſæ,gummi,ſingulorum ſextantem,pumicis toſti unciam unam,excipe aqua.Collyriũ aliud ad aſpritudines.Facit ad milpho

ſes,ulcera,foſſulas,ualde uetuſta uulnera,ſtaphylomata,myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis ſciſsi trientem, æris uſti trientem, cadmiæ ſextantem, æruginis ſextantem, chalcitidis uſtæ unc.i.opii trientem. Roſas uirides ſi affuerint, ſin minus, ſiccas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expreſſo ac excolato cremore terito. Aliud collyrium Xyſter appellatū,celebre ad aſpritudines. Pumicis uſti,oſtreorum uſtorum,miſyos uſti,gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aſpritudines Eutonum, ab efficaciæ pertinacia uocatum. Ex Oribaſio. Æris uſti drachm. xxiiii.cadmiæ drachm. xxiiii. æruginis drachm.ii.croci drachm.iii.opii drachm.iii. myrrhæ drachm.iii.gummi drachmas nouem. Excipe aqua. Egregie facit ad aſperas palpebras ac calloſas, lippitudines ſcabras,euerſiones,fluxus diuturnos,citra ulcerationem,ammixto cygnario, aut collyrio ex croco,facit ad uigores.Sit autem quod ammiſcetur decima ipſius pars.In ſumma palpebras euertere non eſt opus,ſed ſimpliciter illinere.Hoc alii Harmation, id eſt,currum; Alii opiſthobares à grauitate. Nos autem Eutonum uocamus. Aliud eiuſdem collyrium exterſorium inquit,Gryali,ad aſpritudines ex duobus lapidibus. Hæmatitæ lapidis drachm.xviii.ſciſsi lapidis drachm.xviii.æris uſti drach.ix.cadmiæ drach. ix.æruginis drachm.ix.chalcitidis uſtæ drachm.iii. opii drachm.vi.gummi drach.ix.Tere cum aqua & illine donec tolerarit æger,non confricans palpebras neque ſubiiciens ſpecillum, ſed per ſpecilli nucleum explens oculum. Aliud eiuſdem,ad multas affectiones.Chalcitidis drachm.xxvii.cadmiæ drachm.xxii. æris uſti drachm.xvi.lapidis hæmatitæ drachm.xiii. croci drachm.xvi.miſyos drachm.xvi.myrrhæ drac. ſedecim,opii drachm.xiii.gummi drachm.xiiii.Tere cum uino uetere.Collyrium ex oleæ foliis. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam aſpritudines,

& oculum corroborat. Sirici ſexuncem, æris quadrantem, opii trientem, gummi drach.viii. Foliorum oleę tenerorum à fibris depuratorum drach.viii. Cum uino ſpathite teruntur folia exacte fibris exemptis, ita ut per ſe in mortario biduum probe teras, uinum paulatim irrorans. Quum autem leuisſima facta fuerint, æs adiicito, & ſimul diu terito, & ſic uinum affundito. Si enim ab initio infuſum fuerit uinum, folia innatantia incontrita permanent. Contrito autem ære, ſyricum adiice, deinde opium, poſtea gummi, & efforma, ac utere ab initio infundens. In declinatione uero etiam illinens. Ego uero, uelut Demoſthenes iubet, folia in mortarium mitto, ac contundo, uino ſufficiente paulatim inſtillato, exprimoq́; ac excolo, & cum uino ex colato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium Harmation, id eſt, Currus inſcriptum: Quo uſus eſt Ptolemæus rex. Exterit cicatrices. Acuit uiſum, & ad aſpretudines commodum eſt. Æris uſti ac loti drach.viii. ammoniaci thymiamatis drachm.viii. corticis thuris drachm.viii. gummi drachm.viii. Excipe aqua. Vſus eſt cum aqua. Quædam deſcriptiones habent etiam æruginis drachm.ii. Aliud ex lapide Hematite, ad uiſum acuendum, cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drach.xxiiii. æris uſti ac loti drachm.xxiiii. lapidis hęmatitæ drachm.xxiiii. æruginis dra hm.viii. gummi drachm.xxiiii. Excipe aqua. Exterſorium Oribaſii. Facit in principiis, & ad chemoſes, aquoſum cum ouo infuſum. Cadmiæ drachm.viii. æris drachmas duodecim, croci drach. iii. myrrhæ drach.iii. opii drachm.vi. lapidis hęmatitę drach.xviii. lapidis ſciſſi drach.xviii. chalcitidis toſtæ drachm.vi. æruginis drach.xii. gummi drach.ix. Terito cum uino, & utere cum ouo. Collyrium exterſoriū Philagrii per ſe adhibitum, & cum collyrio ſupraſcripto Philagrii ex roſis. Æruginis drachm.vi. pumicis drach.xvi. teſtarum ſepiæ drach.xvi. gummi drachm. xxxii.

xxxii. His ego inquit adiicio, ſquamæ æris drach. xvi. ubi fortius ipſum efficere uoluero. Collyrium Rinema, hoc eſt lima inſcriptum. Facit ad calloſas affectiones, & cicatrices exterit. Facit etiam ad ſuffuſiones. Cadmiæ drachm. xlviii. ammoniaci thymiamatis drach. xlviii. opii drach. xvi. lapidis hæmatitæ drach. xxiiii. galbani drach. xvi. aloes drach. xvi. opopanacis drach. viii. fellis taurini drachm. viii. ſalis ammoniaci drachm. iiii. æruginis drachm. xvi. myrrhæ drachmas. xvi. gummi drachm. xl. Excipe aqua. Temperatura ſit aquoſa. Collyrium exterſorium albuginum, per unam illitionem multam efficaciam oſtendens. Facit ad pterygia, & carnis in angulo magno incremẽtum. Eſt autem collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylii purpuræ carnis uſtæ drachmas decem, æris uſti drachmam unam, ſquamæ æris drachm. ii. æruginis drach. vi. atramenti ſutorii drachm. iii. aluminis ſciſſi obolum unũ, lapidis ſciſſi drach. i. lapidis hæmatitæ drachmam unam, ſtercoris crocodili drachmam unã, lycii drachm. i. ſucci omphacii ſicci drach. v. chalcitidis obolos duos, myrrhæ drachm. iii. thuris maſculi obolos duos, corticis thuris drachmam unam, florũ mali punicæ drach. i. Excipe aqua. Collyrium Heliadæ, albugines tollens ualde cito, ut mireris. Lapidis armenii quo pictores utuntur, gypſi, atramenti ſutorii, floris æris, æruginis, teſtarum ſæpiæ uſtarũ, ammoniaci thymiamatis, lapidis magnetis trahentis, lithoſpermi, gummi æqualibus portionibus utere, & excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus Archiatros, & ipſi bonum teſtimonium præbet. Salis ammoniaci ſcrupulos ſex, lapidis armeniaci ſcrupulos duodecim, ſeminis raphani ſcrupulum unum, ſeminis uiolæ albæ ſcrupul. vi. ammoniaci thymiamatis ſcrupulos nouem, gummi ſcrup. xii. Excipe ſucco rutæ. Facit & ad ſuffuſiones incipientes. Collyrium Preſſum. De quo Apollonius dicit, optimũ eſſe pharma-

cũ ad cicatrices,& ſuperexcreſcentem carnem. Et ad aſperas palpebras,& ſycoſes,& euerſiones palpebra-rum: calculos item ac grandines,& induratas affectio-nes,& pterygia,& carnis in angulo magno incremen-ta,& lippitudines ſcabras,& pellicularum craſsitudi-nes,& multæ ac craſſæ fluxionis depurgationem. Sed & aquoſum ac multum fluxũ cohibet: Conſumit aũt & depurgat ſecure attenuatq; ac exterit ſufficienter mordens. Verum oculum inperturbatum ſeruat, iucũ-diſsimumq; ac leuiſsimum eſt,& quod debet facit. Eſt autẽ hoc. Æris uſti ac loti obol.v. croci drach.ii. myr-rhæ troglitidis obol.iii. ſpicæ nardi obol.ii. caſiæ obo-los tres, cinamomi obol.ii. opii obol.ii. piperis gra-na.xv. gummi drachm.i. uini Chii aut alterius auſteri odorati quod ſatis eſt. Quod ſi ad hanc deſcriptionẽ ſpodii drachm.iiii. addere uolueris, ad omnem fluxio-nem ac lippitudinem optimum euadet. Collyrium Iſidori Memphitæ ad acuendum uiſum. Inungebam inquit, non uidentes,& incipiebãt uidere. Appellatur Rhinariũ, id eſt, limula. Ego hoc pręparaui. Ammo-niaci thymiamatis drachm.xvi. æruginis uermicula-tæ drach.xii. teſtarum ſepiæ quod molle eſt drac.viii. ſagapeni drach.viii. opopanacis drachmas duas, ſucci cyrenaici drachm.i. gummi drachm.i. Omnibus aqua prætritis, ſucci fœniculi drachm.xii. adiice, & mellis Attici drachm.xii. Et efforma collyrium ac utere. At uero quidam amicus ipſum nunc ſic præparat. Am-moniaci thymiamatis unc.xv. æruginis raſæ deun-cem,& drachm.ii. teſtarum ſepiæ trientem, & unciæ dimidium, ſagapeni, quadrantem & drachmas ſex, opopanacis ſextantem, ſucci cyrenaici ſextantem. Ex-cipe aqua. Gummi autem non recipit. Aliud, ad uiſus hebetudinem, albugines, ſuffuſiones, Harmatiũ, id eſt, currus appellatum. Fellis hyenæ drachm.iiii. ſpumæ nitri drachm.iii. gummi drach.ii. æruginis drach.iii. ſa gapeni drach.iii. galbani drach.ii. ammoniaci thymia-

matis drach.ii.baccarum lauri decorticatarum drach. lxx.ariſtolochiæ rotundæ drach.i.Excipe aqua.Collyrium ad incipientes ſuffuſiones,ut aqua etiam ex auribus fluat,uocatur Aureum.Sagapeni perſici puri dra. viii.æruginis drachmas ſex, ammoniaci thymiamatis drachm.ii.gummi drachm.ii.Excipe aqua. Tere & utere aquoſum illinens, & intra quinque dies efficaciam ſuam tibi comprobabit: ſplendidam enim reddet pupillam ac claram.Collyrium Martiani,quo inquit,in meipſo uſus ſum ad imminentē mihi ſuffuſionem.Chelidonii capnitidis circa ſepes naſcentis, rutæ fœniculi,coriandri,herbas ſingulas per ſe ex ſuccato & excolato,& de ſucco uniuſcuiuſq; quadrantē conii cito,& opobalſami drach.iiii.mellis Attici drach.iiii. adiicito,ac terito,donec ſtrigmentitiā habuerint ſpiſſitudinē,& tunc ſucci conyzæ tenuia folia habentis unciam unam addito,ac terito. Et ubi probe habuerint ad excipiendum, gummi puri tuſi ac cribrati quantū ſatis eſt pro tua uelut Medici cōiectura adde quo collyrium fiat,efforma ac utere,ad incipientes ſuffuſiones cū uino.Ad hebetudines uiſus cum aqua, illitum autem ad ſolem locato. Collyrium Proteus. Cui nullū ſimile eſt ad initia ſuffuſionis,& ad omnē uiſus hebetudinem.Cicatrices etiam ac callos exterit. Cadmiæ drach.xl.ceruſæ drachm.xl.piperis albi drach.i, ſucci cyrenaici drachmas octo, croci drachmas ſex, opii drachmas decem, ſagapeni drachm.xii.lachrymæ oleæ Æthiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drachm.viii.myrrhæ drac.xii.ammoniaci thymiamatis drach.viii.gummi drachm.viii.opopanacis drachm.xvi.opobalſami drachm.xii. Excipe aqua pluuiali. Vſus eſt cum aqua. Collyrium Hermophili Thalaſſerum, hoc eſt,marinum,ad omnem hebetudinem accommodatum,& ad omnem incipientem ſuffuſionem, Eſtq; odoratiſſimum. Cadmiæ drach.xvi.æruginis drach.iiii,atramenti Indici drach.

mas ſedecim,piperis albi drachm.viii.ſucci Medici drachm.iiii.opobalſami drachmas quatuor, gummi drach.xii.Excipe aqua,& utere cum aqua. Temperatura diuerſa eſt iuxta affectiones. Collyrium Indicum Regium inſcriptum.Facit ad principia ſuffuſionum,& omnem uiſus habetudinem.Et cicatrices exterit.Cadmiæ uſtæ & lotæ lib.i.& trientem,atramenti Indici ſexuncem,ceruſſæ trientem,piperis albi ſexuncem,fel hyenæ integrum quantum eſt,fel ſcarorum piſcium decem,fel perdicum.iiii.opii unciam unam, opobalſami ſextantem,opopanacis ſextantem, ſagapeni ſextantem,gummi lib.i.Excipe ſucco fœniculi.

Collyrium fuluum Panchreſton, ab omnimoda utilitate inſcriptum, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos,& intentos pruritus,&palpebras ficoſas,cadmiæ drach.lxxx.chalcitidis uſtæ drach.xl. piperis albi drach.xl.gummi drach.xl. Excipe aqua. Quidam adiiciunt his etiam croci drachm.xii. myrrhæ drachm.xii. Collyrium pſoricum Ptolemæi, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos,& intētos pruritus,milphoſes,hebetudines: Pſorici dra. xl.ſandarachæ drac.xxx.chalcitidis uſtæ drac.xxviii. croci drach.xxiiii.myrrhæ drachm.xii.opii drach.ix caſiæ drach.xii.piperis albi drachm.xl.piperis nigri drach.xvii.omphacii drach.xvi.miſyos uſti drachm. iii.folii drachm.i.gummi drach.xxxvi. Excipe aqua. Collyrium Hygieni Aureum,ad corroſos angulos,& ſcabras affectiones, ſandarachæ drach.xxiiii.piperis albi grana.xii.myrrhæ drach.vi.croci drach.vi.gummi drach.xii.Excipe aqua,& utere cum aqua. Collyrium Diacēteton.Ex Demoſthene: Æruginis obo.iii. miſyos tantundem,ſucci papaueris tantundē,gummi drac.iiii.Excipe aqua.Facit ad prædictas affectiones, & ad uiſus hebetudinē,& incipientes ſuffuſiones.Attenuat ēt cicatrices.Sit aūt calidū.Collyrii Stratiotæ cōpoſitio hæc eſt.Cadmiæ drach.viii.ceruſæ drach.xvi,

piperis albi drachm.ii.æruginis. opii omphacii ſing. drac.ii.gummi drach.iiii. Facit etiam ad aſperas palpebras. Collyrium exterſorium. Æris uſti, croci, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum ſextantem, gummi unc.i. Excipe aqua. Facit ad oculos purulentos, argema, nubeculas, caligines. Ad aſpritudines uero cũ melle. Collyrium celebre, priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad uiſus hebetudines, aſpretudines, & pterigia. Teſtarum ſepiæ, pumicis, ſquamę æris, ammoniaci thymiamatis, æruginis, cornu ceruini uſti, ſing. lib.i. myrrhæ ſextantem, thuris ſextantem, opii quadrantem, gummi beſſem, oſſium palmularũ uſtorũ dextantẽ, mellis ſextantem. Excipe aqua. Hoc præparabat Afer, & ualde ipſi confidebat. Nominabat autem ipſum Phœnicem nigrum, eo quod oſſiũ uſtorum palmularum, (quæ phœnices appellantur) dextantem recipit.

Collyria enſtacta, hoc eſt, inſtillatitia appellata. Cap. CXI.

Collyrium inſtillatitium Paccianum appellatũ cadmiæ drach.lxiiii. miſyos drach.xxxii. ſtibii drac.xxxii. atramenti ſutorii drachm.xxxii. piperis albi drachm. xxxii. æruginis drachm.xvi. opii drachm.xvi. opobalſami drachm.xvi. gummi drachm.lxiiii. Excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendum uiſum, & callos exterit. Collyrium Aromaticum inſcriptum. Æris uſti drach. xvi. æruginis drach.iiii. myrrhæ drach.iiii. ſpicæ nardi drach.ii. piperis albi drach.iiii. opii drachm.iiii. croci drach.iiii. opobalſami drach.ii. gummi drachm.iiii. Excipe aqua. Aliud inſtillatitium non perturbans, Oribaſii. Cadmiæ drach.xvi. ceruſæ drachm.viii. opii drach.iii. opobalſami drach.iii. æruginis drach.ii. omphacii drach.ii. piperis albi drach.ii. gummi drac.v. Aliud inſtillatitium, uiſum acuens, cadmiæ uſtæ & urina pueri extinctæ drac.x. ſtibii drach.vi. atramenti ſutorii ſeſquidrach. æruginis ſeſquidrachmam, piperis

drachm.ii. miſyos drachm.ii.opii drachm.i.opobalſami drach.i.gummi drachm.vi. Excipe aqua. Aliud nigrum,uiſum acuens. Facit & ad corroſos angulos. Stibii uſti ac loti drach.xl.acaciæ drachm.xl.gummi drachm.xl.cadmiæ drachm.xvi.nardi celticæ drach. viii.myrrhæ drachm.viii.croci drachm.viii.omphacii drach.vi.opii drac.vi. Excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino. Cap.CXII.

Collyrium Aſclepiadæ ex cornu ceruino. Ad ulcera,& puſtulas,& cicatrices exterit. Cornu ceruini uſti ac loti drachm.iiii.plumbi uſti ac loti drachm.iiii. ſquamæ æris lotæ drachm.ii.thuris drachm.iiii.opii drachmam unam,gummi drachmas quatuor. Excipe aqua. Aliud,ad calidiores affectiones,& acerrimas fluxiones cum ulceratione. Cornu ceruini uſti ac loti drach.xvi.ſpodii pompholygis lotæ drach.viii.ſquamæ æris drach.ii.croci drach.ii.acaciæ drachm.viii. thuris drachm.viii.opii drach.ii.myrrhæ drac.i.gummi drach.viii.tragacanthæ drachm.i.amyli drach.iiii. terito cum hyoſcyami cremore. Collyrium ex cornu ceruino,uelut Oribaſius habet,maxime quidem ad ulcerationes in uigore,clauosq; ac ſtaphylomata,& huiuſmodi omnia,ut non ſimul ſint palpebræ denſatæ. Et ad ulcera ægre recipientia cicatricem,& reſolutas cicatrices. Cadmiæ drachmas ſex,acaciæ drachm. xl.ſtibii drachm.xxxii. plumbi uſti ac loti drachmas octo,cornu ceruini uſti ac loti drachm.viii.gummi drachm.viii.æris drachmas xvi.opii drach.xvi.myrrhæ drachmas quatuor, thuris drachm.iiii. Excipe aqua. Vtere uera ad caua ulcera cum lacte ad ſordida,cum ſucco fœnigræci. Aliud collyrium è cornu cerui,efficaciſſime exterit cicatrices in oculis,cũ aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos,cum ouo inſtillans. Æris uſti ac loti deuncem,& ſcrupul. vi.cornu ceruini uſti ac loti tantundem,ſtibii loti ſextantem, & unciæ dimidium,teſtarum ſepiæ trientem,& unciæ

dimidiũ,æruginis ſextantẽ, ammoniaci thymiamatis ſextantẽ.& unciæ dimidiũ.myrrhæ ſextantẽ,& unciæ dimidium, thuris ſextantẽ & unciæ dimidiũ.Opii ſextantem & unciæ dimidium, acaciæ quincuncem, & ſcrupul.xv.gummi deuncem.Excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia. Cap.CXIII.

Collyrium nardinum Zoili,ad ueteres lippitudines & myocehpala,& ulcera uetera ac ſtaphylomata. Cadmiæ drach.viii.æris uſti drachm.viii.ſtibii drach. viii.ceruſæ drachm.iiii.caſtorii drach.iiii.ſpicæ nardi ſeſquidrachmam,aloes ſeſquidrachmam,folii croci, chalcitidis toſtæ,atramenti ſutorii,lycii Indici,opii ſingulorum drach.i.myrrhæ drach.ii.acaciæ drach.xx. gummi drachm.xx.Excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuisſimum ac ualidisſime reſiccans. Facit ad myocephala & ſtaphylomata mirifice,& maxime glaucis oculis conuenit. Vtere etiam in his qui nullam omnino collyrii mordacitatem ſuſtinere poſſunt.Cadmiæ uſtæ & lotæ lib.i.ceruſſæ ſeptuncem,ſtibii loti ſextantem,croci trientem,myrrhæ troglodyticæ trientem,aloes unc.i,acaciæ unc.i.opii ſextantem, ſpicæ nardi unc.i.gummi beſſem.Excipe aqua. Theodotium nardinum.Cuius multam experientiam habemus in myocephalis,& diuturnis ulceribus oculoꝝ, & confuſionibus.Maximum exterſorium eſt & uehemẽter corroborat debiles oculos.Cadmiæ lotę,ſtibii loti,acaciæ, gummi, ſingulorum drachm.xxv.roſarum ſiccarum depurgatarum drachm.xii.æris uſti loti drachm.viii. myrrhæ troglodyticæ drach.viii.caſtorii,lycii indici,croci,folii,ſpicæ nardi,chalcitidis toſtæ,ceruſſæ,glaucii,ſeminis ericæ,opii,gallarum omphacinarum,ſingulorum drach.ii.Excipe aqua.Vtere in principiis cũ ouo inſtillans.In declinationibus cum aqua. Collyrium Nicarium Zoili,ex lacte nardinũ, Ad affectiones & fluxiones diuturnas, ulcera, foſſulas,myocephala,ſtaphylomata,ueteres lippitudines.

Tingit etiã cicatrices,& ipſas inconſpicuas facit. Cadmiæ ter uſtæ,& muliebri lacte extinctæ ac lotæ drach. cviii.ſtibii uſti ac muliebri lacte extincti ac loti drach. x.æris uſti & extincti ac loti drach.xxxvi.ceruſæ lotæ drachm.xxiiii.myrrhæ drachm.xii.opii drachm.xii. ſpicæ nardi drachm.iii.aloes drachm.iii.acaciæ drac. cviii.gummi drachm.cviii.Excipe aqua. Collyrium Higidium,quod quidam Ammonii dixerunt. Facit ad incipientes ſuffuſiones,&inuſtiones.Et ad omne ulcus, &oculos purulẽtos,cõfuſiones,chemoſes,ꝓlapſus,&ad diuturna myocephala,ſtaphylomata ungues ulceris genus.Repurgat,replet,&ad cicatricẽ ꝑducit. Eos uero qui ob aliquam cauſam,aut propter capitis aut oculi dolorem,dormire non poſſunt, præclare ad ſomnum perducit,uelut ſomniferum medicamentum.Vtere cum ouo,aut lacte,aut aqua, temperatura ſit media aut craſſior,pro ſenſus ægrorum ſubtilitate. Habet autem hoc modo:Cadmiæ lotæ drach.xvi.ceruſæ lotæ drach.xvi.caſtorii drachm.vi.nardi indicæ drach.iiii.ſtibii loti drach.xl.æris uſti loti drachm.xv. roſarum drachm.xx.ſquamæ æris uſtæ drach.v.aloes drachm.vi.caſiæ drachm.iiii.myrrhę drach.vi.lycii indici drach.iii.lapidis ſciſſi loti drach.iiii.& dimidiam, croci drach.vi.plumbi uſti ac loti drachm.viii.& dimidiam, opii drachm.iii.acaciæ drachm.xl.gummi drach.xl.Excipe aqua.Eſt ex ualde celebribus.Collyrium Indarium: Piperis drach.ii.cadmiæ drach.iiii. coſti drachm.i.ſtibii drachm viii.gallarum drachm. iiii.ſpicæ nardi drach.iiii.nardi drach.iiii.acacię drac. iiii.gummi drachm.iiii.opobalſami drach.ii.Excipe aqua.Facit ad uiſus hebetudinem.Exterit etiam cicatrices. Collyrium Theodotium Placianum. Facit ad maximos humorum illapſus,& doloris moleſtias. Liberat citra uenæ ſectionem. Cadmiæ uſtæ ac lotæ drach.viii.æris uſti ac loti drach.viii.ſtibii loti drach. xvi.croci drachm.iii.caſtorii drachm.iiii,æruginis

drachm.i.aloes drach.iiii.myrrhæ trogloditicæ drac. iii.lycii indici drachm.ii.opii drachm.ii.acaciæ drach. xxiiii.gummi drachm.xxiiii. Excipe aqua. Vſus eſt cum ouo.Temperatura ſit craſsior.Collyrium quod tumorem laxum palpebris inducit,appellatur Teſtamentum. Aurifabri reliquit hoc moriens templo Epheſio dicatũ,quo hi qui à Medicis relictis eſſent, in templo ſanitatem conſequerentur.Inuentum eſt aũt ab Adriano Cæſare.Facit ad humorum illapſus, & aſpritudines,& ad omnes deſperatas affectiones, puſtulas ſanat,caua ulcera explanat, cicatrices inconſpicuas facit,oculum imperturbatum conſeruat.Inſtillatur cum ouo aut lacte,prout neceſſitas expetit.Sit autem in omnibus dilutum aquoſum. Optimum eſt inſup ad acuendũ uiſum.Habet hoc mõ: Cadmiæ lotæ drachm.viii.ſtibii loti drachm.xvi.ſpicæ nardi drach. iiii.myrrhæ troglodyticæ drachm.ii.croci drachm.i. caſtorii drachm.ii.ſquamæ ferri ſtomomatis drachm. iiii. æris uſti ac loti drach.xii.æruginis drach.ii.ceruſæ drachm.iii.piperis,lycii Indici,opii,thuris, opobalſami,caſiæ,ſing.drac.ii.lapidis ſciſsi,drach.iiii.æruginis uermiculatæ drach.iii.atramẽti ſutorii drach. ii.ſucci fœniculi drach.iiii.fellis capræ drach.iiii. gũmi.drac. viii. Terito cũ uino Aminæo aut Falerno, aut alio auſtero ueteri odorato.Collyrium Teſtamentum,uelut habetur apud Aſterium. Cadmiæ drach.lxx.ſtibii drachm.liiii.myrrhæ drach.v.& dimidiam,ſpicæ nardi drachm.x.croci drach.x.caſtorii drach.vii.ſquamę ferri ſtomamatis drac.xiii.folii drac.xiiii.æris uſti dra. v.& dimidiam,piperis drach.vii.ceruſæ drac.xiiii.lycii,thuris,caſiæ,opobalſami, ſingulorum drach.xiiii. opii drachm.vii.lapidis ſciſsi drachm.xiiii. æruginis uermiculatæ drach.viii.atramenti ſutorii drach.xiiii. gummi drach.lxx. ſucci fœniculi drachm.xiiii.fellis caprini drachm.xiiii. Terito cum uino Aminæo.
Collyrium Theodotium Magnum. Cadmiæ lotæ

beſſem, æris loti beſſem, ſtibii loti unc.xxv. roſarum ſiccarum, ceruſſæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycii indici, croci, aloes, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, ramentorum ebeni, caſtorii atramenti Indici, thuris, opii, ſarcocollę, pompholygis, ſingulorum unc.i. cornu ceruini uſti ac loti unc.i. acaciæ unc. xxv. gummi unc.xxv. Excipe aqua. Quidam uero etiam folii unciam unam adiiciunt, & amomi unc.unam roſa ſarum uero quadrantem, gummi uero & acaciæ ſingulorum unc.xxiiii. Reliqua autem eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem, ac ueterem, inflammationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas, puncturas, prolapſus, myocephala, ſtaphylomata, palpebras aſperas, & ad deſperatas affectiones. Et ad ardores ſolis, aut calcis, aut pulueris, aut ſimilis rei. Tollit etiam pterygia inflammata cum butyro. Ad ulcera uero cum ouo adhibetur. Ad maligna autem cum lacte muliebri. Theodotiũ Seueri. Aliud quoddam collyrium etiam apud nos reperitur inquit Seuerus, à ueteri quodam deſcriptum. Et hoc quidẽ compoſitam materiam habet, uerum efficaciam diuerſam. Nã omnibus ſimul relatis collyriis commodius cõpertũ eſt. Quare etiam ipſius præparationẽ referre neceſſariũ puto, quũ neq; omnibus hoc ſit notũ. Recipit aũt cadmiæ drach.xxiiii. æris uſti drac.xii. ſtibii drac.xl. ceruſæ drac.viii. chalcitidis toſtæ drac.iiii. miſyos toſti drac.iiii. ramẽtorũ ebeni drac.ii. nardi celticæ drac.iiii folii dra.iiii. ſpicæ nardi dra.iiii. croci dra. iiii. caſtorii drac.vi. aloes drach.viii. lycii Indici drach. iiii. roſarum ſiccarum drach.iiii. gallarum drachm.ii. opii drachmas duas, myrrhæ drach.viii. acaciæ drac. xl. gummi uermiculati drach.xl. Cadmiam prunis obruimus, & uentilamus, & ubi ignita facta fuerit ablatam, lacte aſinino extinguimus. Stibium uero in fictile uas coniectum, addito operculo, foramen ha-

bente urimus,& ſimiliter lacte extinguimus. Vſta uero ſingula per ſe tuſa ac cribrata lauamus, & diligenter ſiccamus,& deinde ponderata ad præparationem adiicimus. Cæterum gummi non contuſum inſpergimus ſiccum,ſed madefacimus:ſic enim neque lignoſum quiddam,neque arenoſum,cum ipſo penetrabit dum excolatur,& optima coactio collyrii fiet. Quidã ad relatam præparationem adiiciunt etiam coſti drac. viii. Et magis ita cicatrices exterit inquit, & pterygia ac carnis in angulo incrementum conſumit. Verum ad inflammationes & ulcera incommodus eſt coſtus. Huius igitur auxilii actiones ac efficaciam dicere non eſt facile. Audientes enim uix crediderint. Nam deſperatas affectiones ad naturalem ſtatum reuocat. Et ut in ſumma dicam,omnia quæ Theodotiis appellatis ac nardinis,& his quæ ex cornu ceruino parantur adſunt,multo plus in hoc comperiuntur:in recentibus enim affectionibus eo illito,& ſpongia oculo impoſita,ægrum ab affectione liberauimus. In diuturnis autem ac deſperatis,partim inſtillantes,partim illinentes,ſcopum attigimus. Nam in facili ſolubilibus oculi affectionibus ipſum illinimus. In cauis autem & ſordidis ulceribus, diluto ipſo utimur, cum ouo aut fœnigræci ſucco. Quandoq; etiam cum aqua mulſa. In myocephalis autem, craſſius cũ aqua ſublinimus per ſubiectionem. Sed & cicatrices ſimiliter attenuamus. Ad tantam autem tenuitatẽ perducit cicatrices, ut penitus non cognoſcãtur per ſenſum. Et in ſumma. inenarrabilem quandam uim poſſidet. Etenim in ſtaphylomatis,braſſicæ ſucco dilutum collyriũ,& craſſa copia oculo adhibitum,unà cum ſpongiæ deligatione,molem inconſpicuam facit. Quin & carnis in angulo magno incrementum conſumere poteſt hoc collyrium tenuiter tritum, & in ſiccum puluillum redactum,itemq; pterygia attenuare. Sed & ad alia mirificum compertum eſt collyrium. Et nos quoque

permittimus poſteris per experientiam deductis, ut auxilio teſtimonium præbeant: iam enim quidam ad diuturna ulcera ac fiſtulas ſedis ipſo uſi, ſcopum attigerunt. Vnde non abſurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas, narium ipſum adhibere. Collytium ex ſucco fœniculi. Cadmiæ dodrantem, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſexuncem, æruginis ſexuncem, piperis quincuncem, atramenti ſutorii ſeſquiunciã, chalcitidis unc. i. croci ſeſquiunciam, folii unc. i. omphacii ſeſquiunciam, ſpicæ nardi trientem & unciæ dimidium, opii quincuncem & unciæ dimidium, opobalſami trientem, gummi ſextantem, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum in aqua pluuiali decoquito, & cum decocto illa terito ac efformato. Hoc à multis præparatur.

SEPTIMI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN OCTAVO Aetii Sermone continentur.

AD ſuperciliorũ ornatum. Caput. 1
De hypopiis, hoc eſt, iis quæ ſuboculis fiunt ſuggillationibus. 2
Vngenta præſeruantia faciem ne à ſole aut uento exuratur. 3
Vt ne rugoſa fiat facies. 4
Ad faciei nigredines. 5
Smegmata & medicamẽta faciem nitidam reddentia. 6
Cataplaſmata æſtiua odorum corpus reddẽtia. 7
Potiones ad eos qui tetrũ habent corporis odorem. 8
Ad menti ſcabriciem. 9
Ad faciei lentigines remedia, quibus etiã ad maculas à ſole prouocatas, & ad uaros uti licet. 10
De maculis à ſole prouocatis, quas Græci ἐφηλίδας appellant. 11
De ſtigmatis ſiue notis ex

plaga illatis. 12
De uaris faciei, qui tũ Ionthi, tum Acnæ Græcis uocantur. 13
De ficoſis faciei tumoribus. 14
Ad manantes menti papularum eruptiones. Ex Critone. 15
De impetiginoſis tũ menti, tum reliqui corporis tumoribus. 16
Ad moleſtum oris odorem. 17
Ad labiorum fiſſuras. 18
De dentium affectionibus. 19
Ad inflammatas gingiuas. 20
Ad cruentas gingiuas. 21
Ad excreſcentes gingiuas putreſcentesq́; ac tumẽtes. 22
Ad corroſas & ab ulcere ſerpente infeſtatas gingiuas. 23
Ad parulidas, hoc eſt, gingiuarum inflammationes. 24
De epulide, hoc eſt, excreſcenti gingiuarum carne. 25
De gingiuarum fiſtulis. 26
Cura dentiũ à calido morbo doloroſo affectorũ, ex Adamanto ſophiſta 27
Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur. 28
Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum. 29
De dentibus lima atterendis. 30
Cura dentium à ſiccitate dolore affectorum. 31
Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum. 32
Curatio eroſorum dentiũ 33
Vt dens citra dolorem, & abſq; ferro tollatur. 34
Smegmata uaria ad denigratos liuentesq́; ac rarefactos dentes. 35
De ancyloglosſis, & qui uix loqui poſſunt. 36
Ad ranunculum ſub lingua. 37
Ad linguam inflammatã, deſquamatam ac tumore inflatam. 38
Ad aphthas hoc eſt oris ulcera. 39
De gurgulionis affectionibus. 40
De ablatione columnellæ. 41
De oris inflammationibus. 42

Illitiones ori commodæ. 43
Summaria doctrina de uſu omnium illitionũ ad os apparatarum. 44
De tonſillarum inflammationibus. 45
De cruſtoſis & peſtilentibus tonſillarum ulceribus. 46
De angina & eius ſpeciebus. 47
De glandulis. 48
De ſuffocatorum reuocatione. 49
De deuoratis in tonſillas ſpinis, atque his quæ in aſperam arteriam delabuntur. 50
De arteriarũ pharmacis. 51
Ad inueteratas affectiones uariæ arteriacæ. 52
De deſtillatione ſiue catarrho, & nariũ muco. 53
De tusſi. 54
De pharmacis dolorem leuantibus & conferentibus tusſi. 55
De ſuffitionibus. 56
De orthopnoicis, anhelosis, & ægre ſpiritum ducentibus. 57
De cordis tremoribus. 58. ſeu palpitation
De ſanguinis reiectatione. 59
Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt. 60
De his qui ob frigiditatẽ organorum reſpirationis ſanguinem expuũt. 61
Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tãdem modum ſanguinẽ ex pulmõe reiectãt. 62
Communes methodi exhibendorum auxiliorũ in ſingulis reiectationis ſanguinis ſpecieb. poſt ſanguinis inhibitionem 63
De aſperæ arteriæ ulceribus. 64
De pectore ſuppuratis. 65
De peripneumonicis. 66
De phthiſicis ſeu tabidis. 67
De pleuritide ſeu laterum morbo. 68
De ea quæ pleuritis eſſe putatur, quum tamen non ſit. 69

De faciei,oris,& tonſillarum affectionibus: Cui anne-xum eſt, De deſtillatione,& tuſsi,aſperę arteriæ, pulmonis,ac thoracis affectionibus.

AD SVPERCILIORVM ORNATVM. Cap. I.

QVanquam quod ad hãc rem attinet iam ante à nobis dictum ſit, ubi de defluuio capillorum capitis, Sermone ſexto, mentionem fecimus, dicemus tamen & hic, non importune,ſed ut habet,paucis. Illitio augens ſuperciliorũ capillos,atque etiã aliarum corporis partium,eadem etiam eoſdem nigros reddit. Nucum ponticarum interiora in uaſe figulino torrefacta contere, & pinguedine capræ ſylueſtris excipe, atque cum hoc ipſo partes inungi præcipe. Aliud. Adianti unciam unam, ladani ſextantem,paſsi cretici heminam unam,contunde ac ſubige cum paſſo: deinde torre, ut dictum eſt, ac rurſus cum pingui capræ ſylueſtris, aut urſi contere, & utere. Potes & huc accommodare, ea quorum meminimus Sermone ſexto. Item ex armeniaco lapide de quo Sermone ſecundo capite duodecimo diximus,ſicco trito ſupercilia inſperge.

De hypopiis,hoc eſt,his quæ ſub oculis fiunt ſuggillationibus. Cap. II.

Quod hypopia ſub oculis fiant,ipſum nomen indicat: ſiquidem hypopium Græcis hypophthalmium ſignificat,quod Latinis,ſub oculis ſonat. Sunt autem hypopia ex genere ſuffuſionum ſanguinis in locum contuſum: fiuntq; ex plaga, quum tenuibus ſub cute uenulis contuſis, ſanguis per fiſſuras ſub ipſam

cutem,affatim effunditur,neque id uno loco.In gru-
mos enim coit ſtatim,&liuet locus, progreſſuq́; tēpo
ris nigreſcit. Quare medela occurendum eſt, ante-
quam nigreſcat, cura potisſimum ad hoc adhibita,ut
concretus ſanguis diſcutiatur.Quod ſi tunicula quo-
que rumpatur uenularum, ex quibus effunditur ſan-
guis,miſcendum eſt his quæ diſcutiendi uim obtinēt,
parum quiddam ex conſtringentibus.Nam ſi in prin
cipio ſola diſcutientia exhibeātur,non tantū id quod
effuſum eſt diſcutient,ſed per ipſas uenarum contuſa-
rum fiſſuras amplius quiddam elicient ex ſanguine in
ipſis uenis contento.Quum uero in naturam ſuam re
dierint uenulæ,etiam citra admixtionem cōſtringētiū,
ad diſcuſſoria tranſeundum.Atque ego ſanè in princi
pio utor Nili ex roſis collyrio,ex eo in aqua diſſolu-
to,locum ſugillatum illinens.Vtor autem pro fomen
to,decocto meliloti & fœnigræci.Deinde collyrium
quoque in eodem decocto diſſoluto,aut etiam in ſo-
lo fœnigræci decocto.Quod ſi reliquiæ quædam re-
ſtiterint ipſius adfectionis,diſſolutis ex myrrha colly
riis in fœnigræci decocto,illino bis in die, prius tamē
cū ſpongia in decocto madefacta loco foto. Idē præ
ſtat in principio,non præſente ex roſis collyrio,glau-
cium illitum,& fex olei coquendo condenſata. Inue-
teratum autem iam malum ex ſandice collyria tollunt
& quæcunque præclare omnino diſcutiunt, qualia
Dioſcorides inter facile parabilia enumerauit. Ea
enim quæ ſub oculis fiunt ſugillata,inquit, & liuores
iam inueteratos tollunt,raphani cortex cum melle il-
litus,bryoniæ radix uino aut cerato excepta, bulbus
cum uitello oui impoſitus, aqua marina calida pro
fomento,aut muria uel ſalſugo,caſeus antiquus cum
decocto hyſſopi impoſitus.ſtatim autem tollit ſepiæ
teſta cum aceto illita,ſinapi cerato exceptū,cucumeris
ſylueſtris radix contrita cū melle,lini ſemen contritū
cum lacte. Critonis compoſitio. Ad liuores alte
infixos,

infixos,& ea quæ ſub oculis fiunt ſugillata,ſeminis uiticis albi drachmas tres,radicis herbæ lanariæ ſiue radiculæ drachmas tres, nitri rubri, corticis raphani, hyſſopi, farinæ fabarum, uniuſcuiuſque drachmas tres,myrobalani drachmas.xl.cineris pulmonis agni exuſti drachmas.xl.bulborum ruborum drachm.xl. radicis thapſiæ aut ſucci drachmas quadraginta, corticis thuris drachmam unam:excipe cerato ex oleo roſaceo apparato,linteolo infartum impone. Oportet autem asſidue amouere,cum cautione,ne locus exulceretur. Ego autem expertus ſum, nucem pinguem, uetuſtate rácidam,certisſimum ad liuores remedium. Porrò reclinato ac ſupino remedia adhibere conuenit,ut adhæreant ſpatio horarum trium quàm optime contrita.

Circumlitiones præſeruantes faciem, ne à ſole aut uento exuratur. Cap. III.

Circumlitio faciei,quæ aurea appellatur: Lupinorum ſiccorum ſextarios.iii.aquæ pluuialis ſextarios.xiiii. iniice in uas æreum,ſtanno obductum,ſinasq; madefieri per triduum:quarta autem die decoque ad prunas uſquequo diſſoluantur lupini:deinde per colum exprime liquorem,ac eum ſeorſim decoque,atq; ubi condenſatus fuerit,in uas uitreũ repone. Vbi uero uti uelis,quantum ſatis uidebitur accipe,&cũ eo in modica aqua diſſoluto faciem illine. Alia ualde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatam ſinas deſidere,aquamq; abiice,fecem autem cum albumine oui permiſce donec mellis crasſitiem accipiat,& cum hoc faciem obline uerſaturus in ſole:quum uero à ſole receſſeris,frigida multa ablue. Alia.Boni coloris faciem hæc reddit atque item uniuerſum corpus. Maſtichen cum oleo omphacino diſſolutam circumline: aliquando autem & olei loco medullam ceruinam, aut uitulinam accipimus:aliquando ceratum liquidũ, Alia. Cupresſi ac illicis ſcobem in oleo decoctam

oblini. Alia. Solani ſuccum cum oleo illine. Alia. Nuces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle ſufficienti, ac oui crudi uitellis, atque hoc ipſo faciem oblini: neq; refert etiam ſi citra acetum eo utaris. Alia. *Hæc* in æſtate conuenit, faciem præſeruãs: tragacanthi, ammoniaci thymiamatis, coſti cõtuſi, cuiuſque ſextantẽ, aluminis liquidi drachmas quatuor, thuris ſextãtem, amyli ſexuncem, oua cruda recentia. xiii. mellis libras tres, mulſi ſextarios tres. Tragacanthum, ammoniacum, & thus in mulſo madefieri per noctem unam, in uaſe uitreo ſinito: oua autẽ integra in acetum uetus & acre proiecta, per triduum macerato: alumẽ uero optime lauato: deinde omnia ſimul in mortarium fictile coniecta ac diligenter commixta, melle cocto excipito, atq; utere, faciem ex eis oblinẽdo. Ante ingreſſum uero balinei, medicamẽtum hoc tollatur, atq; id particulatim auellere cõuenit leni tractu ex facie induratum, deinde aqua tepida abluere, & ſpongia abſtergere, quod ubi factũ eſt, manna thuris in albumine oui diſſoluta, faciem illinito.

Vt ne rugoſa fiat facies. Cap. IIII.

Faciem corrugatam extendit medicamẽtum hoc: cornu cerui non antiquum in aqua decoque, donec ſucculentũ quid remittat: percola deinde ipſam aquã, & cum ea farinam fabaceam ſubige, ac paſtillos informa, eosq; in umbra exſicca. Vbi autem uſus poſtulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci diſſolue, ut cerati liquidi craſſitiem accipiat, & cũ eo faciem oblinere iube, atq; quum adglutinatum fuerit, faciẽ aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines. Cap. V.

Ad faciei nigredines his utendum eſt, iridis contritæ, farinæ ptiſſanæ, farinæ fabaceæ, cuiuſq; ſextarium unum & dimidiũ, ſalis ammoniaci, cornu ceruini uſti, ammoniaci thymiamatis, cuiuſq; ſextantem, in aqua diſſolue, & paſtillos informa, quos in umbra exſicca-

tos adſerua,atq; vſus tempore,in aqua reſolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptiſſanæ,thuris,iridis,farinæ fabarum,farinæ erui,ſpumæ nitri,coſti,cuiuſq; chœnicis partem quartã, amygdalas amaras.xx. informa cum candido ouorum & lacte aſinino,exſicca in umbra, ac útere ut dictum eſt.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia. Cap. VI.

Quandoquidem poſt unguentorũ ablationẽ pleriq; faciem extergere conantur, utendum ad hãc rem compoſitionibus infra ſcriptis. Smegma illuſtriorẽ reddens faciem. Amygdalas decorticatas.xl. thuris, ſpumæ nitri,gummi cuiuſque drachmam unam, farinæ fabaceæ drachmas .xii. excipe oui candido, & in paſtillos digere,quibus cum aqua ſolutis,pasſim tum in balineo,tum citra balineum utaris. Aliud. Smegma faciei celebre & admirandum, quod & faciẽ illuſtriorem reddit, & rugas expolit,aſperitates pellit,incipientem elephantiaſin arcet, ſiquidem cum aliis remediis adhibeatur:uſus etiam reliquo corpori cõueniens eſt. Maſtiches,thuris, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiuſque unciam unam, tragacanthi ſeſquiunciam,ſucci uuæ acerbæ immaturæ dodrantem, ſeminis peponis una cum concluſo in ipſo humore dextãtem,candidum ouorũ.xxi.ſimilaginis ſextarios quinque:contunde omnia ac cum candido ouorũ, & humore peponis,ſuccoq; uuæ acerbæ commiſcæ, & in paſtillos redige,ac exſicca,poſt uero cõtuſos ac attritos,in uaſe uitreo ad uſum adſerua. Smegma faciei, quod ſimul & ipſam rubicundã reddit. Farinæ erui, fabarũ,lupini,ptiſſanę,ciceris,bulboꝝ narcisſi,cuiuſq; ſextarii Italici dimidium,ſimilaginis ſextarium unum, cõtunde ac cribro tenuisſimo excute:deinde oui candido commixta,in paſtillos digere,& in umbra deſiccca. Vſu uero expetente, quantum libet accipe, & in aqua diſſolue,atque à balneo utere. Aliud, faciẽ il-

luſtrans,& uniuerſum corpus:disſipat autem & rugas & cutem depurgat. Vitis albæ radicem delibra ac in ſole æſtiuo exicca,deinde contuſæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe,iridis contuſæ tantundem,myrobalani ſiccæ decorticatæ tantundem ,farinæ fabaceę chœnicem unum:hæc in uino ueteri odorato ſubacta,in paſtillos digere,quos in umbra exſiccatos adſerua:& uſu expetente, contuſis & cribratis cũ aqua utere. Aliud Cleopatræ reginæ,odoratum & præcioſum. Coſti,myrrhæ troglodyticæ,iridis, ſpicæ nardi,amomi,folii malabathri,casſiæ, floris iunci odorati, cuiuſque unciam unam, myrobalani libras quatuor,ſpumæ nitri libram unam , contundito,cribrato,utitor,confert uniuerſo corpori. Aliud, efficax & odoriferum. Floris iunci odorati,iridis,cuiuſque drachmas duas,maſtiches drachmam unam,contere,& cum ſucco ptiſſanæ crasſisſimo paſtillos forma,&in umbra deſicca. Vbi uero uſus expetit,in aqua diſſolutos illinito,& poſt horæ ſpatium frigida abluito. Aliud , ſplendidam & erugatam reddens faciem,ac totum corpus: Farinæ fabaceæ Italicum modium unum,ſimilaginis Italicos ſextarios quatuor,trifolii contuſi ſextarios quatuor,myrobalani tantundẽ, iridis contuſæ tantundem,ammoniaci thymiamatis libram unam.coſti tantundem,candidum ouorum recentium crudorum ſexaginta,ſeminis peponis unà cũ humore chœnicem unam,ſucci uuæ acerbæ tantundem,ſubige & informa paſtillos, quos ſufficienter in umbra exſiccatos à balneo illine.Præclare facit & ad eas quæ in collo ſunt,& reliquo item corpore nigredines. Aliud,ad faciei nigredines,multo uſu exploratum.Thuris ſeſqunciã,ceruſæ probe lotæ,ſpumę argenti in decocto cicerum alborum,ad ſolem frequẽter ablutæ,amyli recentis,ſcobis marmoris albisſimi, maſtiches puræ,ſpumæ nitri albentis,teſtarum ſepiæ,ſingulorum unc.i.ſaponis Gallici uncias.xii.candidum

ouorum decem appara,& utere,ut dictum eſt. Aliud mirabile faciem depurgans & illuſtrans. Farinæ fœnigræci trientem,terræ Samiæ quæ Aſter appellatur, quadrantem,amyli trientem,maſtiches ſexuncem,medullæ ceruinæ recentis ſexuncem,tragacanthi trientē. Tragacāthum in lacte muliebri aut aſinino macerato, ac cum eo diſſoluto,reliqua tenuiſsime trita in paſtillos digerito:quibus in umbra deſiccatis, ut prædictū eſt,utitor. Aliud ſmegma. Ricini ſeminis interioris drachm.viii.bulborum narciſsi ſiccorum ac decorticatorum drach.viii.ſimilaginis drach.iiii.thuris dra. ii.candidum ouorum.viii.appara ut dictum eſt,& utere. Sapo quo uſa eſt Pelagia patritia,ad faciem illuſtrandam.Saponis Gallici ſexuncem,ceruſæ ſextantē, maſtiches unciæ dimidium,medullæ ceruí unc.i.ſpumæ nitri albæ trientem,ceræ albæ quadrantem. Præmacera ſaponē in aqua in uitreo uaſe ad dies.v. aqua pluuiali quotidie permutata,& ſapone excolato.Poſtea in ollam nouam immitte ſaponem, & ſexta die rurſus affuſa pluuiali aqua,ad lentas prunas decoque, donec ſapo diſſoluatur.Deinde ceram & medullam adde,& ad diſſoluta maſtichen & ſpumā nitri inſperge,olla amota,& aſsidue per ſpathum commota,deinde etiam ceruſam modica aqua tritam adde, & medicamentum in teſtam miſſum contente manu ſubige,& repoſito in uitreo uaſe utere uelut dictum eſt. Smegma ex Rufi libris,ad totius corporis erugationem.Ficus pinguiſsimus, uitis albæ radicem ſiccam delibratam,ſepiæ teſtam uſtam, farinam erui:unumquodque ſeorſim contunde: deinde etiam ſimul, & modico adſtillato melle,utere. Aliud ſmegma, quod uniuerſum corpus odore imbuit.Terræ cimoliæ beſſem,iridis tenuiſsime tritæ drach.xxiiii.nardi Celticæ drach.xxiiii.cyperi,cardamomi,ſtyracis flaui & pinguis,cuiuſque drach.xii.ſtyracem in uino ueteri odorato diſſolue,& in prōptu habe: terram uero cimoliā

in fictile uas coniectam carbonibus imone, atq; ubi ſatis canduerit ab igne, eã ad diſſolutum ſtyracẽ iniice, deinde reliqua ſicca tenuisſime trita inſperge, ac ſimul ſufficienter unita in paſtillos digere, quibus in umbra exſiccatis, poſt uero tritis & cribratis utere.

Catapaſmata æſtiua, odorum corpus reddentia. Ex Critone. Cap. VII.

Quum ſudores corpus uexant, magna oboritur ex eis moleſtia, præſertim in æſtate. Nam & ſordes multas inuehunt, & tetrum odorem de ſe præbent. Quare ſubſcriptis remediis uti conuenit, non ad mulieres tantum, ſed ad ipſos etiam uiros. Non importunum enim eſſe puto & in hoc ſmegmatũ tractatu harum rerum mentionem facere. Catapaſma, hoc eſt, inſperſio totius corporis odorem bonum efficiens, æſtiuum. Roſarum ſiccarum quadrãtem, casſiæ quadrantem, amomi, coſti, ſpicæ nardi, cuiuſque drach. ii. aluminis liquidi ſextantẽ, diſſolue in uino ueteri odorato, & in paſtillos digere, quos in umbra exſiccatos uſu expetente cõtundito, ac cribrato, atque in balneo inſpergendos exhibeto, ita ut diligenter perfricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerũ ad ſolem inalbatæ, amomi, casſiæ, folii malabathri, coſti, ſpicę nardi, aluminis liquidi, iridis, omnium par pondus, appara, & utere ut dictum eſt. Potes autem præſcriptis catapaſmatis uti quocunque tempore uelis. Aliud odorum & lene. Roſarum uiridium & tamen ſiccarum drach. xl. myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, iridis Illyricæ, ſpicæ nardi, casſiæ, cuiuſq; drach. viii. uino odorato ſubige, & paſtillos informa, quibus ubi uti uelis, contritis & cribratis corpus inſperge, maxime à balneo. Aliud. Amomi, casſiæ, ſpicæ nardi, coſti, folii, myrrhæ, ſingulorum æquales portiones. Vini quod ſatis eſt, para ac utere uelut dictũ eſt. Aliud. Casſiæ, iridis, myrrhæ, aluminis optimi, pares portiones uino ſubige,

& paſtillos forma ac utere. Aliud. Iridis, ſpicæ nardi, floris iũci odorati, cuiuſq; drac.iiii. amomi drac.ii. myrrhæ drach.ii. meliloti drachmas quinque, appara & utere ſimiliter. Archigenes autẽ inquit: Ad omnes corporis tetros odores, atq; eos qui graſſoniæ à Gręcis appellantur, ante omnia conducunt exercitia, inunctiones, ſiccæ fricationes, alui frequens ſubductio. Sũt etiam cibi ad deſtruendum hoc malum commodi, itemq; illinitiones. Conueniunt itaque oleum roſaceum, melinum, myrteum, iris ſicca per ſe in puluerẽ redacta & intrita. Aut, alumen liquidum in aqua uel uino dilue, & myrrham tenuisſime tritam admiſce, ac ad mellis crasſitudinem redige, & ex eo collũ, locos ſub alis, inguina, & reliquos exſudãtes locos inũge. Aliud. Aluminis liquidi drach.iiii. myrrhæ drac.iiii. ſpumæ argenti lotæ drach.ii. casſiæ drach.i. contere, & cum eis ſub alis locos, intermedia coxarum & inguina cõfrica, tollit enim eueſtigio eorũ fœtorem. Aliud. Casſiæ drach.iiii. aluminis ſcisſilis drach.ii. utere cum uino per ſe. Aliud. Maſtiches quadrantem, aluminis ſcisſilis unc.i. utere cum uino. Aliud. Myrrhę troglodyticę, iridis illyricæ, florũ roſarũ ſiccarum, ęquales partes cõtunde, & cribra, ac forma paſtillos cũ uino, eosq; in umbra ſicca, ubi uẽtus nõ ſpirat. Deinde contuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos, ut ne tranſpirent, & utere à balneo ineſpergẽs ac defricãs locos leniter, atq; ita imbibi ſine, & poſtea rigida ablue, & manet odor, de quo merito mireris. Probe facit & alumen cum uino, & crocomagma cũ myrrha. Et cupresſi ramenta ac alumen cum uino.

Potiones ad eos, qui tetrum habent corporis odorem. Cap. VIII.

His uero qui fœtentẽ habẽt corporis odorẽ, eiuſmodi potiones exhibere cõuenit. Cardui radicẽ in uino albo decoctã propina, & eiicient urinã craſſam & fœtentẽ. Aliud. Reſinã terebinthinã oliuę magnitu-

dine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendã exhibe,& uinum inſuper abſorbẽdum. Aliud. Myrrham & ſerpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato, quarum duas deuorandas dato, & uinũ inſuper abſorbendum. Hæc etiam ad oris graueolentiam faciunt.

Ad menti ſcabriciem, ex Galeno. Cap. IX.

Fiunt & in mento aſpredines ut plurimum ſeroſo humore à capite deſtillante,& præcedentibus furfuraceis in collo ac uicinis partibus ſquamis, aliquando autem uſq; ad auditorios pertingit ac perreptat meatus. Eſtq; omnino hæc affectio doloroſa, pruritum inferens ac diſtendens corpus: quare ſubſcriptis remediis eſt ſubueniendum. Critonis. Amurcam ex oliua prius quàm exprimatur deſtillante, decoque quouſq; cogatur, eaq; aſſidue locos inunge. Aliud. Myrrhæ unciam unam, ouorum crudorum uitellos quinque, myrrham cum lacte dilue, deinde adiice ei oua, eaq; ſimul paſſo excipe, ac aſſidue illini, & miraberis effectum. Aliud pharmacum efficax, quo multos hac affectione detentos liberauimus. Glaucii drachm. xvi. gummi drachmas quatuor, lachrymæ oleæ tantundem, diſſolue, & ad ſtrigmẽtitiam craſſitudinem cum paſſo redige, atque aſſidue illine. Exulcerata autem cute & circundolente, ſequentibus utendum. Pinguis compoſitio ad faciei manantes & ſquamoſas affectiones, ac áſperitates, utilis etiam exiſtit ſedi, conuenitq; ambuſtis ab igne. Spumæ argenti unciam unam, ceræ tyrrhenicæ trientem, ouorum aſſatorum uitellos tres, adipis anſerini bene ſubacti trientem: ſpumam argenti in farinam redige, ac adiice ei oua, deinde his ſimul unitis infunde quantum ſufficit lactis, ut ad ſtrigmentitiam craſſitiem redigantur, poſtea ceram liquefactam unà cum pingui, refrigeratãq; ac craſſam, coniice, ac ſimul commiſce, atq; in pyxide reconde. Vſu uero exigente, de eo quantum ſatis eſſe uidebitur accipe, ac cũ

roſaceo dilutum impone. Potes autem & ſedis remediis, & quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt, conſimiliter in hac affectione uti.

Ad faciei lentigines remedia, quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas, & ad uaros uti licet. Cap. X.

Vitis albæ itemq́; nigræ radices cũ oleo decoque, donec ſucculentæ reddantur. Tollit etiam tum lentigines tum uaros, oleum amygdalarum cum cera, radix lilii cum melle. Maxime omnium autem lentigines delet gummi & nitrum æquali põdere, melle permixta. Aliud. Braſſicæ ſemen aqua contritum illini, abſterſo tamen & confricato prius loco. Vbi uero exaruerit atq; cutis attollatur, prolue aqua multa frigida, & illinito pingui anſerino, aut medulla cerui, aut etiam cerato ex aliquo huiuſmodi apparato. Cauendum aũt eſt, ne quis poſt excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere poſſunt, qualis eſt aer frigidus, aut uentus, aut prolutio faciei. Aliud. Sandaracham attere cũ melle ad ſtrigmenti denſitatem, & per dies ſex illinito arefacta autem cute atque eleuata, utere galbano cum modico nitro & aceto diſſoluto. Aliud, ad uibices ac lentigines: Columbæ ſtercus cum acri aceto tere ac utere, & miraberis. Ad diuturnas autem lentigines his utere. Radicis cucumeris ſylueſtris ſextantem, cimolię unc. i. in puluerem redige ac repone. Vſu uero expetente, quantũ ſuffecerit in aqua dilutum illini. Aliud. Bulborum de purgatorum unc. i. thuris unc. i. contere adiecto cochlearum terreſtrium magnarum cruore. Oportet autem ipſas adhuc uiuas ſtilo pungere, atq; id quod effluit muccoſum, pharmaco inijcere: quod ubi uſus tempore diſſolueris, melle exceptum inũge. Eundem effectum præſtat ari radix, ſicca cum melle, & umbilici, ueneris radix, cerato liquido excepta ac illita. Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas. Quandoquidem contingit aliquando ſublatis

lentiginibus calloſam reddi cutem, ac uix curabilem fieri affectionem: utendum eſt poſt lentiginum excoriationem huiuſmodi ſmegmatis. Farina erui chœnicis Italici dimidium, farinæ hordeaceæ tantundem, ſcillæ aſſatæ ſextantem, omnia in puluerem redacta, cãdido oui excipe, & in paſtillos redige, quos in umbra deſiccatos adſerua: uſu uero expetente cum aqua diſſolutos illinito, & poſt modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto: aut cremore in quo furfur maceratus eſt, maxime ſi adeſt inflammatio. Aliud. Spumæ nitri drachmas octo, alcyonii drach. viii. galbani drachmas octo, amygdalarum amararũ delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitum ſinas areſieri. Deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac ablui aqua moderatæ frigida: cautosq; eſſe præcipe, ne aut à uento, aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis, quas Græci ἐφηλίδας uocãt, ex Critone. Cap. XI.

Fiunt etiam in facie maculæ, quas Græci ἐφηλίδας uocant, eo quod à ſole prouocentur, maxime circa malas & naſum, & apparent ſanè non in alto fixæ, ſed inſtar floſculorum productæ, quare leniter eas confrictas attollere oportet, ac ſinere areſieri, cõmonereq; ut uno aliquo ex ſmegmatum genere extergantur. Diſcutiuntur enim ab illis, aut certe ita abſcedũt, ut digitis auelli queant. Verum non uiolenter id facere cõuenit, ſed leniter & paulatim. Quod ſi adhuc inhæreant, nihilo leuiores redditæ, ſubſcriptis utendũ eſt. Braſſica contrita, & illita, ad maculas à ſole productas, & lentigines, atque omnia alia quæ mediocri exterſione ac repurgatione indigent, utilis eſt. Similiter autem & ſepiæ teſtæ uſtæ, aut teſtæ purpurarum, ac buccinorum cum melle illitæ. Oportet autem has teſtas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare. Oribaſii ad maculas à ſole prouocatas, uarosq; & uitiligines. Farinæ erui libras duas, ſemi-

nis erucę libram unam, amygdalarum amararum, cucumeris ſylueſtris radicis, cuiuſq; librā unam, in uino mulſo diſſoluta & contrita illini, ac poſt horæ ſpatiū ſpongia abſterge. Aliud ualde admirabile. Ceræ tyrrhenicæ drach. xv. olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam, pinguis anſerini unciam unam, ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ unciam unam, ceruſſæ unc. i. gummi drachmas quatuor, mellis Attici unc. i. diſſolutis, illini faciem: & poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge, ac laua cum ſapone. Aliud Oribaſii. Lupinos in lixiuio per triduum maceratos contere, & cum eis lentigines illini, donec auelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritū modico adiecto melle inunge, & per horas tres inhærere ſine, aut ſtercus columbinum linteolo exceptum ac in puluerem exuſtum cum oleo contere, ac illine confidenter. Idem probe efficit myrobalanos cōtrita illita: itemq; bulbus crudus per ſe uel cum oui luteo & aceto aut melle. Exuſti autem bulbi una cum alcyonio illiti depurgant lentigines: quod facit elaterium quoq; illitū, & craſſia cū melle, braſſicæ ſemen cum aceto, hederę folia uino decocta, radix umbilici ueneris cum cerato liquido illita, aut cucumeris ſylueſtris radix, aut fici uirgulta in aceto decoque, ac contuſis utere, quod idem & uitiligines ſanat. Aut rubiam oleo contritam, aut coſtum aqua contuſum, aut nitri ſpumā cerato liquidiore exceptā, aut lupinos crudos cū lixiuio cochleariorū decoctos & cōtuſos, cum melle illini. Aliud. Radices narciſſi delibratas in aceto decoque, ac tere, iniecta farina erui ſufficiēte, & paſtillos informa, quos in umbra exſiccatos, in uſum adſerua. Qui ubi poſtulauerit cōtritos cū melle, ad ueſperā illine, mane autē rurſus ablui pręcipe. Aliud. Lilii bulbos qnq; cōtere, & cōiice ſpumæ nitri lib. i. deinde melle quātū ſuffecerit cōmiſtū illini, uſquequo integre curētur, ut iā antea dictū eſt. Aliud. Amygdalarum amararū partes .ii.

melanthii torrefacti partem .i. unumquodque ſeorſim contere,& cum melle commiſce: illinito autem ad ueſperam, maneq́; abluito cum aqua dulci. Vtere autem uno aliquo ex ſmegmatis ſuperius ad faciei nigredines præſcriptis: itemq́; his quæ ſunt illis uicina, ac ſimilia. Vtile autem eſt & hoc, præſertim ſi fuerint diuturnæ, buccina exure, ac cum melle contere, & ad ueſperam illine: mane autem ablui cum aqua dulci præcipe. Aliud ad ſolares maculas, ualde pulchrum. Oua integra in aceto macerato, donec teſta quàm tenerrima fiat, deinde ſuperius perforato, ac extrahe ab eis candidum: poſt uero iridis Illyricæ tuſæ ac cribratæ, & melanthii in tenuisſimum puluerem redacti, & thuris æquas partes cum eis conterito, adiectoq́; melle ſufficienti, ut dictum eſt, utitor. Quod ſi adhuc perſeuerauerit affectio, huiuſmodi excoriatoriis utendum erit. Excoriatorium macularum à ſole prouocatarum & lentiginum. Melanthii quadrantem, ſeminis ocymi quadrantem, radicis ari quadrantem, aqua ſubigito & imponito, ac ſinito adglutinari: poſt aliquantum uero interſtitium detrahito, atque aqua calida quamplurima proluito. Aliud. Quod ad calloſam faciem cõducit, ſiue per ætatem, ſiue per continuam pharmacorum acriorum excoriationem calli ſint contracti, ſeminis erucæ ſexuncem, ammii, cardamomi, radicis ari, coſti, cuiuſque quadrantem, contundito, cribrato, ac reponito. Vbi uero necesſitas exigit, quantum ſatis uidebitur, accipito, acetoq́; ſubactum imponito ſatis cõdenſatum: quum uero adglutinatum fuerit, acetum aut aquam per ſpongiam inſtillato. Facta autem excoriatione, multam aquam calidam adfundito: à prolutione uero ſubiectam mixturam panniculo laneo exceptam imponito. Ceruſſæ drach. viii. ſpumæ argenti lotæ drach. iiii. adipis anſerini ſexuncem, medullæ ceruinæ ſexuncem, œſypi medicamenti quadrantem, adipis ſuilli recentis quadrantem, olei ſeſamini quantum

ſufficit. Oportet autem fomentum adhibere bis in die elevata autem cute, ſequens ceratum eſt imponendũ. Adipis caprini à fibris depurati & loti lib.ii. olei ſuſini ſexũcem, olei roſacei, & amygdalini, ceræ, maſtiches, cornu ceruini uſti, ſalis ammoniaci, cuiuſque unc.i. terræ cimoliæ trientem. Ea quæ eliquari poſſunt liquefacito & percolato: deinde rurſus ad carbones lente decoquito, & ad ea quæ ſicca ſunt in mortarium adfundito, ac probe unitis utitor. De exulcerata menti ſcabricie. Vtendum eſt ad eam his, quæ paulo poſt in capite uidelicet decimoquinto deſcripta ſunt, ad manantes menti papularum eruptiones.

De ſtigmatis ſiue notis à uerbere illatis. Cap. XII.

Stigmata appellant, quæ in facie, aut alia quapiã corporis parte infiguntur, notas, quales uidemus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento autẽ utuntur illi tali: lignorum ſpinæ Ægyptiæ & maxime corticis libram unam, æris uſti ſextantem, gallarum ſextantem, atramenti ſutorii unciam unam, contundito ac cribrato, primumq́; æs uſtum cum aceto terito, deinde & reliqua contrita coniicito, affuſisq́; aquæ quidem partibus duabus, ſucci uero porri parte una, & probe unitis utitor. Oportet autem locis prius cũ acubus punctis ſanguinem extrahere, & primum porriſucco illinere, poſtea uero ipſum adhibere pharmacum. Porrò quibus eiuſmodi ſtigmata extirpare penitus uolumus, illis ſubſcriptas mixturas adhibebimus. Calcis partem.i. nitri aſſati partem.i. cum lixiuio cochleariorum terito, & nitro adſperſo locum prius pręparato & extergito: deinde illinito continenter. Idem quoque ad uerrucas myrmecias dictas, efficax exiſtit. Aliud, quod ſtigmata tollit. Piperis drach.ii. rutæ dra. iiii. auripigmenti drach.iiii. contere, & adiecto melle, in pyxide figulina repone. Vbi uero uſus expetit, ſupra ſtigmata prius nitro confricta, reſinam terebinthinam impone, uinculo adhibito in dies.v. poſtera autẽ

die ſexta ſolue, atque acu ſtigmata penetra, & cũ ſpongia ſanguinem exterge, ſalemq́, tenuisſimum in ipſas puncturas inſperge: quem tam diu inhærere ſinas, donec ſtadia decem quis curſu confecerit, deinde prædictum pharmacum linteo exceptum impone, neq; ſoluas per dies quinque, ſequēti uero ſexta ſolue, & ſtigmata ſcalpendo expoli, atque ubi quod nigrum fuerit detraxeris, rurſus pharmacum ipſum illinito cum penna. Eruit enim in uiginti diebus citra magnā exulcerationem, non relicto etiam ueſtigio cicatricis. Idē efficiunt mordendo erodentia medicamina in uulnerum tractatu deſcripta.

De uaris faciei, qui tum Ionthi, tum Acnæ Græcis uocantur. Cap. XIII.

Solet circa faciei cuticulam tuberculum oboriri, paruum quidem, ſed durum, quod uari nomine appellatur. Id ſanè à craſſo humore producitur. Quare cura eius per ea quæ duriciem emolliūt, & tumorem diſcutiunt, medicamina perficitur: quorum ſyluam eiuſmodi tibi parabis. Lilii radicem tritam cũ melle illinito, aut cyclamini radicem cum melle, aut narcisſi radicem cũ melle, aut casſiam cum myrrha & melle, aut plumbaginem cum aceto, aut pulegium tenuisſime tritum ac cerato exceptũ impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiuſque æquales partes ſimul permixtas illini, ac digito circumtere. Aliud. Sepię teſtæ uſtæ ſextantem, coſti ſextantem, myrobalani unciam unam, contere cum aqua & illini, arefactũ uero rurſus humecta. Aliud. Coſtum contunde, & cribratum in tenuisſimum puluiſculum redige, deinde cum felle caprino commixtum in cerati modũ effinge, & cum eo uaros ad ueſperam illini: mane uero à ſomno, lacte qualecunque adfuerit faciem abluere iube. Aliud. Alumen ſcisſile quàm tenuisſime cõtere, & reſina terebinthina exceptum impone. Quum autem diu perſtiterint uari, his utendum erit, Saponis

Gallici drach.iiii. ammoniaci thymiamatis drach.i. thuris drach.i. diſſoluito in aqua & ad cerati denſitatem reducito,ſicq; illinito,ac poſt horę ſpatium ablui cum callida præcipito. Aliud. Rhois culinarii,hiſſopi,pulegii,ſalis foſſilis,ſeminis ocymi,cuiuſq; ęquales partes, cerato roſaceo excipe ac utere. Aliud, quod ad eminentiores faciei affectiones, itemq; pruritus efficax eſt, necnon ad principium elephantiaſis. Gummi albi & nitri ęquas portiones,acri aceto dilue & illini. Vbi uero exaruerint, ſubſcripta mixtura depurga. Saponis Gallici lib.i.ammoniaci,ſpumæ nitri, thuris,maſtiches,cuiuſq; quadrātē ſaponē,& ammoniacū in uaſe fictili cum aquæ chœnice una decoquito. Vbi uero diſſoluta fuerint, ſicca contrita ac anguſtisſimo cribro excuſſa,iniicito: deinde transfer in pilam,probeq; cōtuſum uitreo uaſe recōdito. Necesſitate uero expetente faciē illinito, & poſt paruum interſtitium multa aqua abluito:prius leniter facie confricta. Hoc pharmaco ſemper ad uaros utere. Aliud ad uaros,celebre. Nitri rubri ſextantem,cimoliæ unciā unā,thuris drac.iiii.farinæ erui unciam unā. Vtere autē hoc modo: Accipe halcyoniū,ac per ſe optime contere,deinde iniecto oleo ſimul tere, & ex eo faciē ad ueſperā illini. Mane uero à ſomno præſcripta cōpoſitione exterge. Aliud ſmegma, quo per omnē curam uarorū uti conuenit. Farinæ fabarum, farinæ ſeſami,medullæ peponis ſiccæ,cuiuſq; drach.iiii.contere & cum his exterge. Aliud. Nitrum cū myrrha tritum aqua permixtum exhibe,eoq; extergatur.

De ſicoſis faciei tumoribus.Ex Galeno. Ca. XIIII.

Eſt & hæc una aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à uaris, quod non ſolum craſſus exiſtit humor à quo producitur, ſed ſeroſa etiam tenuitate participat,ob quā & citius exulceratur, ſi quidem nō ut cōuenit cures,& ſiccioribus etiamnū indiget remediis,quàm ea ſunt quæ uaris adhibētur. Oribaſius ad

Euſtathium. Ficos appellant germina ulceroſa, rotunda, ſubdura, rubicunda, quæ conſequitur etiã dolor. Naſcuntur autem ut plurimum in capite, atque etiam reliquo corpore, de quibus Crito ſic ſcripſit. Ad ficoſas menti eminentias, Critonis. Spumæ argenti drac. iiii. thuris drach. ii. ſalis foſſilis drachm. ii. ſandarachæ drach. i. contrita ſimul impone. Aliud ualde præclarum. Elaterii drach. ii. ſalis foſſilis tantundem, chalcanti drach. ii. ſandarechæ drachmam unam, miſce: & cũ ſpecilli inſtrumenti, quod melam Græci appellant, extremo admota impone, præhumectato prius loco quo pharmacum melius inſideat: poſt impoſitionem uero cataplaſmate ſeminis lini aqua diſſoluti ſuperne contege. Aliud, Archigenis, ad capitis & menti ficos, Calchanti aſſati, aluminis ſcisſilis, glutinis, cuiuſque æquales partes, ſquamæ æris duplum: glutinum in aceto maceratum dilue, & cum eo reliqua trita committe. Vbi uero uti uelis in aceto rurſus dilue, ac ex eo ficoſas eminentias inunge, & raſura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter, atque citra cicatricem ficos depurgat. Vtor autem & hoc ipſo pharmaco ad callos fiſtularum leniendos in collyria informato. Quod ſi humidi ſint tumores nimirum aqua effluente ex eis, uelut à fonte, pura, ſubſcriptis remediis utendum erit. Paſtillus ad ficoſas menti eminentias. Reprimit autem omnes tumores qui accidunt illis, qui male cicatricem obduxerunt: quem ad modum uidemus in his, quibus palpebræ aut labia ſunt conſuta: Squamæ æris ſextantem, miſyos aſſati ſextantem, auripigmenti ſextantẽ, diphrygis drachmas tres, chalcitidis uſtæ drachmas quatuor, æris uſti drachmas quatuor, glutinis fabrilis drachmas quatuor: compone & utere ut dictum eſt in priore. Nam & ob eius uſum, magnum nomen adeptus ſum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone. Cap. XV.

Conferunt quidem & his plurima eorum quę antea ad capitis ulcera manãtia præſcripta ſunt. Proprie autem proſunt hæc: Spumæ argenti, chalcanthi, mali corii, baccarum myrti, ſingulorum æquales partes cũ uino & oleo myrteo tritas illinito. Aliud. Præclarum & hoc eſt: Verbenacæ ſupinæ drachmas octo, acaciæ drach. octo, myrrhæ drachmas duas: cũ uino tritis utere. Aliud. Myrrhæ unciam unam, thuris ſextantem, acaciæ trientem, utere cum uino. Aliud. Spumæ argenti, ladani, baccarum myrti nigrarum, ſeminis hyoſcyami, malicorii, æqualibus partibus cum uino & oleo myrteo aut roſaceo permixtis utere. Aliud, quod & ad ea quæ inſtar faui melle manãt ulcera, melicerides Græcis appellata, conducit: ſiue ea in mento, ſeu in capite exiſtant: quæ à Syris appellantur Sanalia. Spumæ argenti & baccarum lauri, æquales partes cum aceto ac oleo myrteo illinito. Experimentum enim bonum de ſe præbuit ſæpe.

De impetiginoſis tum menti, tum reliqui corporis tumoribus ex Galeno. Cap. XVI.

Præterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum ſeroſis & tenuibus acribusq; humoribus unà cum craſsioribus permixtis: quapropter etiam facile in pſoram & lepram tranſit. Indiget itaque hæc affectio pharmacis fortiter deſiccantibus. Quod ſi uero in pſoram aut lepram tranſierit, ad hoc quod deſiccãtia remedia adhibenda ſunt, neceſſe erit & repurgantibus uti. Itaque Crito ita ſcripſit, ad eas quæ in mento prodeunt impetigines, lichenas appellatas: Affectio, inquit, eſt inſuauisſima, & pruritum inferens, & circumtenſionem, & periculum non minus. Proſerpit enim aliquando per uniuerſam faciem, & oculos ipſos contingit. Quare diligentiori cura utendum erit, ubi ea quæ iam longo tempore perſeuerarunt, ab his quæ recens prodierunt diſcreuerimus,

Ad recentes igitur impetigines cõueniunt hæc: Perdicii herbæ folia continenter in loco confrica, aut thus, aut ammoniacum cum aceto terito, aut etiam cum perdicii ſucco, ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis dum combu rũtur effluit, illini. Idem facit quod ex braſsicæ caule dum aduritur, deſtillat, illitum. Aliud. Maluæ agreſtis ſemen depuratum collige, contere, ac expreſſum inde ſuccũ repone, eumq; aſsidue illine. Aliud. Portulacæ ſuccum continẽter illinito. Aliud. Lachrymam ſylueſtris oleæ cum aqua diluito, & adiecto modico ſtyrace, unito ac imponito. Vbi uero iamdiu durauerint impetigines, uiticis folia cum aceto trita illini, aut haſtulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud ad diuturnas impetigines. Chamæleonis nigri radicem in aceto decoque, contere, & illine. Verum quum ad diuturnas impetigines multa & uaria excogitata ſint remedia, particulatim de ſingulis dicam, initium ſumens à paſtillis. Paſtilli. Paſtillus ad impetigines in quacunq; corporis parte cõſiſtant: Alcyonii uſti drach.ii. ſulphuris uiui, thuris, pyretri, ſpumæ nitri, cuiuſque drac.ii. chamæleonis nigri radicis drac.iiii. haſtulæ regiæ radicis dra.iiii. glutinis drac.iiii. Glutinum in aceto dilue, & cum eo reliqua excipe, deſicca, & utere cum aceto. Paſtillus ualde celebris. Foliorum fici ſiccorum drac.xii. chalcitidis crudæ drach.x. calcis uiuæ drach.viii. miſyos crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris uiui drachmas octo, aceto ſubige, & cũ aceto utere. Paſtillus ad impetigines. Qui & callos extirpat, & cicatrices ſupra opinionem: Thuris, teſtarum buccinorum uſtorum, fimi columbini, alcyonii, gummi, ſingulorũ æquales partes cõtere cum lacte, & in forma paſtillos, ac utere cum aceto. Paſtillus alius. Lachrymæ oleæ ſilueſtris drac.iiii. thuris drachmas quatuor, ſulphuris uiui, alcyonii, ſpumæ nitri, halicæ

contuſæ & cribro excuſſæ, cuiuſque drachmas octo. halicam in acetum multum atq; acerrimum coniectã tãdiu decoque, donec uiſcoſa reddatur: reliqua uero cum ea ipſa cõmiſſa in paſtillos informa, ac cũ aceto utere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maxime feras: Nitri, chalcitidis aſſatæ, ammoniaci thymiamatis, ſucci ſerapiadis tres teſticulos habentis, æquales partes contunde, & cum aceto illini: efficax eſt & ad humẽtes impetigines, atque ego ſane uſus ſum, & ex animi ſententia ſucceſsit. Aliud. Stercoris dorcadis unciã unam, thuris unciam unam, contuſis utere cum aceto, ita ut cum nitri ſpuma impetiginem prius cõfrices, & miraberis. Aliud, quod & ad impetigines & uitiligines ac lepras ualde cõmodum exiſtit. Stercoris muris, chalcanthi, ſulphuris uiui, cuiuſq; beſſem, farinæ fabarum uncias .xiiii. aceti ſextarios quatuor. Muſcerdam contunde, & cum aceto decoque: atq; ubi bis aut ter efferbuerit, ſulphur inſperge & chalcanthũ, animaduerſione habita, ne efferuerant & effundantur: deinde ubi parũ ſaltẽ concocta fuerint, etiã farinam fabaceam iniice, & ſimul ad ſtrigmẽti craſsitiem decocta redige, & ablatis ac recõditis utere. Ad lepras quidẽ linteolo exceptũ impone, ac poſt quintũ tandem diem abſtrahe. Ad impetigines uero aceto diſſolutũ continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quę citra exulceratiõẽ eas ſummouet. Halicæ mola tritæ ac cribro quàm arctisſimo excuſſæ uncias quatuordecim, chalcitidis, cimolię, ſulphuris uiui, miſyos, cuiuſque ſextantẽ, ſpumæ nitri, aluminis ſcisſilis, alcyonii, radicis haſtulæ regiæ, thuris, lachrymę oleæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiuſque unciam unam, aceti chœnicas tres. Alcyonium, haſtulam regiam cum aceto decoquito: atq; ubi ad medietatem redactum fuerit, percolato. In colamento uero ammoniacum, thus, & reliqua ſicca diſſoluito: halicam uero in aceto quod ſupereſt

decoquito: deinde reliquis adiicito, ac ſimul cõmiſsis utitor. Aliud ualde præclarũ. Aceti acerrimi ſextarios octo, farinæ hordeaceæ uncias uigintiquatuor, mannæ thuris uncias quatuordecim, radicis rumicis ſylueſtris drachmas octo, radicis albuci drach. viii. ueratri albi drach. x. alcyonii drac. x. cardamomi drachmam unam, terræ cimoliæ drachmas octodecim, glutinis drach. xvi. ſpumæ nitri drachmas. xvi. uirgultorum halicacabi uiridium faſciculum quantum manu comprehendere potes, appara & utere ut dictum eſt. Quod ſi hęc affectio diutius producatur extẽdaturq́ʒ, & in callos tranſeat, nihilominus his quæ dicta iã ſunt utendum eſt: maxime uero congruum eſt quod ſequitur. Miſyos, myrrhæ, thuris, aluminis ſcisſilis, cuiuſque drachmas octo, aloes, ſulphuris uiui, cuiuſque drachmas quatuor: hæc cum paſſo ad ſtrigmenti craſsitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto, illine, foris autem conſeruandi pharmaci gratia pelliculam ueſicæ, aut ex ouo ſuprapone. Oribaſii lichenicum pharmacum, facit idem etiam ad pruritus. Chalcanthi, ſulphuris uiui, nitri, thuris, æqualibus portionibus utere: ad impetigines quidem, cum aceto: ad pruritus uero, cum uino. Aliud, quod impetigines in paucis arcet diebus, ualde cõmodum, quare præexigendam ſuadeo mercedem. Sulphuris drachmas octo, calcis drachmas octo, chalcitidis crudæ drachmas octo, thuris drach. quatuor, miſyos drachmas quatuor, foliorum capparis uiridium depuratorum drachmas duodecim, cum aceto tere, ac informa paſtillos, & utere. Emplaſtrum liquidum, multi ad impetigines experimenti, cuius rei nuper adeo periculum feci. Picis ſiccæ, ceræ, reſinæ colophoniæ, ueratri triti, olei, æquales partes. Per experientiam commendatum hoc tibi habe, propterea & mercedẽ præexige. Quandoquidem uero plurimi ſunt, qui illitionum uſum auerſantur, maluntq́ʒ adhibere empla-

ſtra: utpote quæ neque per ſudores obortos defuāt, neque arefacta etiam cutem circumtēdant, annectam & horum aliquot apparatus. Emplaſtrum ad impetigines, quod citra exulcerationem eas ſubmouet. Ceræ, picis liquidę, thuris, reſinę terebinthinæ, ſulphuris uiui, cuiuſque ſexuncem. Quæ liquefieri poſſunt liquefacito, ſiccaq; cum eis committito. Aliud quod ſimiliter citra exulcerationem opitulatur. Picis liquidæ libram unam, mannæ, ſulphuris uiui, farinæ lupinorum, cuiuſque unciam unam, galbani ſextantem. Picem calefacito, & galbanum præmollitum adiicito: liquefactis uero, ac ab igne ablatis reliqua inſpergito ac unito. Vtere autem hoc ut uehemēter commodo. Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur. Chryſocollæ ſiccæ qua aurifabri utuntur, chalcitidis aſſatæ, miſyos aſſati, ſquamę æris, diphrygis, ſalis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiuſque drachmas quatuor, æruginis drachmas duodecim, chalcanthi drachmas ſex, lapidis aſii, æris uſti, utriuſque drachmas ſex, ſoreos drachmas quinque, aluminis liquidi drachmas quatuor, contunde omnia diligēter, & adiecto aceto ſedulo in ſole ſub feruentis caniculę æſtu contere, donec ipſum pharmacum æruginem contrahat. Apparetur autem in alio quopiam mortario, thuris ſextās, myrrhæ ſextās, aloes uncia una, ladani uncia una, opopanacis uncia una, hæc in aceto diluta & ad ſtrigmentitiam craſſitiem redacta, illis quæ antea in æruginem cōmutata ſunt iniice, ac rurſus contere, atque his omnibus ariſtolochiæ contuſæ & cribratæ unciam unam adiice, & rurſus tere. Quum uero omnia in formam emplaſtri redacta fuerint, liqueſcibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liqueſcibilia hæc, ceræ drach. cētum, terebinthinæ drachmas. cc. galbani drachmas nouem, olei libram unam, emollita in uſum adſeruato ſimul omnia. Hoc ipſum pharmacū duplici aſpectu ſe uidentibus offert, Aliud, quod ſimiliter ad di-

ctas impetigines efficax eſt ut etiam ea quæ intus re-linquuntur reprimere poſſit. Picis, bituminis, reſinæ pinus, ceræ, ſulphuris uiui, mannæ, æquas portiones, olei cyprini quantum ſat fuerit: Liqueſcibilia liquefacito, & inſpergito ſicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplaſtrum aliud ad impetigines. Picis ſiccæ quadrantem, picis liquidæ unciam unam, ſalis unciam unam, reſinæ colophoniæ, ceræ, ſulphuris uiui, cuiuſque unciam unam, nitri fului unciā unā, chalcitidis unciam unam, olei ſextantem: utere. Excoriatoria impetiginum. Verum ubi iam affectio ſtabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini reſiſtit: utendum erit excoriatoriis. Ea enim ex facili ſuperficiem auellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus uſus eſt Romę, & plurimum ſane profecit, quum in urbe mētagra graſſaretur, quæ impetigo fera exiſtit. Squamę æris drachmas. viii. auripigmenti drachmas quatuor, ſandarachæ drachmas quatuor, æris uſti, ueratri albi, cantharidum, reiectis alis & pedibus, ſingulorum drachmam unā & dimidiam, unumquodque per ſe contere: deinde ſimul contuſa cedria excipe, ac in denſitatem ſtrigmentitiā redacta, in pyxidem æris Cyprii repone. Vbi uero neceſſitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine cō fricta, pharmacum hoc cum ſpecillo lato, ſpathomelam Græci uocāt, illine: atque ubi iam adfricueris, modicumq; temporis ſpatium interceſſerit, cum ſpecillo derade, ac rurſus aliud illine: biſq; ac ter eodem repetito: locos illitos cum pellicula ueſicæ bouillę, aut alterius cuiuſdam animantis contege: poſt pelliculæ uero impoſitionem faſciola leuiter colligato, ac finito pernocteſcere, ſiquidem tādiu ſuſtineat, ſi uero nō, ad horas aliquot, donec bullas exſuſcitet ſanie craſſa & glutinoſa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atq; remorari aliquādiu in balineo: & enim hoc ipſum curam adiuuare ſolet. Sit autē calidius ipſum

balineum. Quod ſi prohibeat quid balneo uti, fomenti utẽdum eſt calida aqua multa: quæ ubi iam ad moleſtiam uſque affuſa fuerit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulſa ſubactum imponere. At ubi ſordibus ulcera ſcatuerint, emplaſtrũ uiride ſpleniolo exceptum adhibeto, modico itidem de excoriatorio præſcripto admixto. Excluſa autẽ ſanie, & nullo amplius tectorio ulceri incumbente, ex emplaſtro albo linteolum paruum illitum imponimus: eoq; utimur donec omnino ad cicatricem perducatur, quotidie fomẽto adhibito, ac nouo ſpleniolo ex emplaſtro albo illito. Porrò ante admotionem excoriatoriorum, uicinas impetigini partes munire oportet pharmaco quopiam ex his quæ ab inflammatione locos tuentur, atque ita excoriatorium ad impetiginem ſolam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, ut citra cicatricis ueſtigium ad ſanitatem perducantur. Efficax eſt & ad alopecias ad ſolem uel ad ignẽ illitum. Vbi uero bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluſo autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enaſcuntur pili. Atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines uero utendum eſt eo modo q prædictus eſt in excoriatorio primo. Pharmacum uero ipſum huiuſmodi eſt: Sãdarachæ, auripigmẽti, ſquamę ęris, ueratri nigri, cuiuſq; drac. ii. elaterii drac. iiii. uentriũ cantharidũ drachmã unam, excipe cedria. Vſus autẽ iam ante oſtenſus eſt. Emplaſtra uiridia poſt excoriatoria adhibenda. Poſt ipſum excoriatoriorũ uſum, ſubiecta uiridia emplaſtra adhibenda ſunt: nimirum ad ulcerum ipſorum repurgationem. Viride emplaſtrum, quo Pamphilus uſus eſt ad mentagram, poſt eruptionem ſcilicet bullarum. Ceræ libram unam, reſinę pinus ſiccæ libras duas, æruginis quadrantem, olei ueteris beſſem, aceti acerrimi quantum ſuffecerit. Æruginem ad ſolem cum aceto conterito: liqueſcibilia liquefacito, & tri-

gefacta,ac in mortariũ coniecta ſimul unito. Aliud. Æruginis drachmas.ii.mannæ drachmas.iiii. galbani drachmas.iii.adipis uitulini drach.xii.ceræ drachmas octo, reſinæ pinus drachmas octo, aceti quantũ ſatis uidebitur,committe. Aliud,quod euchrun,hoc eſt, boni coloris,appellatur. Æris uſti quadrantẽ, aluminis rotundi,æruginis, ſalis ammoniaci,mannæ,cuiuſq; ſextantem,ceræ libras duas, reſinæ pinus ſiccæ libras duas,olei dextantem, aceti quãtum ad ſicca cõterenda ſuffecerit. Emplaſtra alba ad cicatricẽ perducentia. Verum ubi iam per præſcripta emplaſtra uiridia,ulcera ipſa repurgata uideris, utendũ erit emplaſtris albis, quo abſq; cicatricis ueſtigio ad ſanitatẽ perducantur, quare neutiquam hæc reliquenda cenſeo,ut quæ ea multa ad tactum lenitate cõmittunt. Emplaſtrum album,quod aquoſum appellatur. Hoc emplaſtro Magnus medicus uſus eſt,poſt impetiginũ excoriationem. Ceruſſæ,ſpumæ argenti, ceræ tyrrhenicæ, aquæ puræ, ſingulorum libram unam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, ceruſſam, & aquam ſimul contere, atq; ubi tenuisſima facta fuerint,oleum guttatim inſtillatum ſimul contere, donec ſufficiẽter fuerint counita:deinde in fictili uaſe ad ignẽ adhibe,ac continenter agita:quum uero aqua cõſumpta fuerit, iniice ceram: Atque hoc modo in mortarium infuſa emollito, ac utere. Aliud. Ceruſſæ libras duas,miſyos crudi ſextantem, terebinthinæ unciam unam,ceræ ſexuncẽ, olei libras tres,aquæ chœnicas duas:compone ut prædictum eſt,ac utere. Licebit etiam uti ceratis ſedis,& quæ ad ambuſtos deſcripta ſunt tenerioribus.

Ad moleſtum oris odorem. Cap. XVII.

Ad grauem oris odorem, qui citra exulceratiõẽ accidit: Irin in uino ueteri odorato maceratã,ad colluendum continue exhibe,atque etiam in ore retinẽdam aliquandiu:aut myrrham in uino meraco dilutã

colluendam præbe, aut acre acetũ colluat quottidie, ueſpere dormitum iturus: mane uero ſpicæ nardi decoctum ore colluat, aut ipſam ſub dentibus conterat: aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut roſarum floribus continue confricato: aut fici ſylueſtris radicem urito, & cinerem eius cũ melle illinito: aut parum cyperi, aut floris iunci odorati contundito, & gingiuas continue confricato: aut cimoliã cum ſale terito & affricato. Aut ordeum cum ſale, melle ſubactum & linteolo illigatum urito, & contritis utere: aut ſimilaginem melle ſubactam ac exuſtam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiuſq; unciam unam, iridis ſextãtem, floris iũci odorati ſextantem: his ſimul cõtritis dentes fricato & uniuerſum corpus. Bonũ enim odorẽ facit, & dentes dealbat. Aliud, ad fœtorẽ oris. Chalcitidis crudæ drach.xii. ueratri albi drachmas octo, trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas.xii. cadmię drachmas octo, in aceto tere, & per aliquot dies ad ſolem æſtiuũ expone, deſiccatoq; utere. Vtile eſt & ad ſanguinolentas gingiuas, itemq; putreſcentes. Bibant autem & ipſi ea quæ præſcripta ſunt illis, à quibus per totum corpus teter odor tranſpirat, in hoc ipſo Sermone, capite octauo. Aliud, ad craſsitiem labiorum. Prominet in pleriſq; ſuperius labrum, aliquãdo etiam inferius, ex defluxu uehemẽti à capite delato, ut præ denſitate labrum intumeſcat, & ad ſermonis prolationem præpediatur: ultra hoc, quod alias indecentia quadã faciem dehoneſtet. Quare curabis hos aut inciſa uena, aut purgatos per conſuetas excretiones. Poſt hæc autem adhibebis illitiones ac apophlegmatiſmos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac ſedatur. Deinde illitionibus ad os deſcriptis illines palatum: quibus pręmiſſis, porri ſuccum cum oleo uetuſtisſimo ad interna labiorum illini, aut foliorum braſſicæ ſuccum unà cum oleo ad affectum labrum cõtinue admoue: aut glau-

cium cum uino, aut cimoliam, aut Muſæ paſtillum, aut paſtillum ex halicacabis cum uino.

Ad labiorum fiſſuras. Cap. XVIII.

Oui internam pelliculã fiſſuris labiorum adglutina, aut quod pelliculæ ſimilitudine, circa palmarum oſſicula adhæret, aut araneorum à trabibus depẽdentium texturam maxime albam. Eas uero quæ in altũ magis ſe extendunt fiſſuras, cum adipe anſerino, aut caprino curabis, aut cũ medulla bouina, aut ceruina, ita ut cum ſemperuiuo atq; terebinthina unita, illinas. Aut gallam omphacinen tritã, terebinthina, aut œſypo liquido, aut melle excipe, & impone. Aliud. Gallam & maſtichen quàm tenuiſſime trita, œſypo, id eſt, lanæ ſuccidæ ſordibus, in formam cerati redactis, excipe, ac utere. Aliud. Gallarum unciã unã, cadmiæ unciam unam, ceruſſæ quadrantem, contere cum roſaceo, & illine. Aliud. Cyperi ſextantem, gallarum unciam unam, aluminis ſciſſilis drachmam unam, contere, ac ſiccum inſperge. Aliud. Maſtichen cum uino tritam & dilutam illine. Aliud. Fecem aceti uſtam, myrteo aut roſaceo cerato exceptam, impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac ſummis corporis partibus inflammationes cõducit. Aliud. Teſtarum ouorũ uſtarum, gallæ, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ æquales partes lanæ ſuccidæ ſordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum ulcera, & ad ea quoq; quæ cacoethe appellant. Oſtrea uſta tenuiſſime trita inſperge. Ego autem & non uſta contriui, eisq́; uſus ſum, neq; male ceſſit. Aliud, ad fiſſuras labiorum. Muſæ paſtillum cũ ſapa aut uino dilutum, ſatis craſſum illinito. Optime prodeſt & id q̃d ex amurca, ad ulcera oris quæ aphthas appellãt, apparatur. Idemq́; ſimilia remedia efficiunt, quæ ad fiſſuras ſunt deſcripta, atq; etiam paſtillus ex halicacabis cum uino. Ad tubercula in labris. Vtendum eſt & ad hæc præſcriptis ceratorũ formis,

atq; etiam hoc ipſo quod ſubieci: Radicis rumicis uſtæ, nitri uſti, terebinthinæ uſtę, ſingulorum æquas portiones, cõtritas cerato excipe, & illine. Aliud. Adipẽ anſerinũ, melle ac ſolani ſucco mixto adhibe. Confrictis autẽ prius ulceribus, cũ penna ſæpe illini. Repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autẽ ea & ante illinitionẽ & poſt eã, cum lacte.

De dentium affectionibus. Cap. XIX.

Pars quædam ex tertia cõiugatione neruorum à cerebro utrinque delatorum, diſtribuitur quidem in pelliculam quæ ipſum os, & linguam, ac gingiuas cõplectitur ac ambit, ſenſum eis ſuppeditans. Ingenerat autem ſeipſam tum ſuperiori, tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices ſubſtrata, ut ob hanc cauſam inter oſſa ſoli dentes dolore afficiantur. Illi ipſi ſanè nerui delatum ad ſe nutrimentum ſuſcipientes: quod in ipſo liquidius exiſtit, ſibi lucrifaciunt, quod autem ſiccius quàm conueniat exiſtit, tanquam alienũ à ſe abiiciunt. Ea ipſa uero à neruis redundãs ſuperfluitas in concauitatibus locellorũ, in quibus ipſi dentes ſunt infixi, aggregatur, paulatimq; tenacior ac denſior ſeipſa facta, ob diuturnam iſthic conuerſationem, in oſſium formam tranſmutatur. Atque hoc modo nutrimentum dentibus accedit. Itaque dentes hac nutricatione ſuſcepta, uſq; in ſenectutẽ augeſcunt. Vnde ſanè in ſenibus ob defectum connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobileſq; fiunt, ac excidunt. Cæterum quãtũ augeſcunt ipſi dentes, tantum ex attritione ciborũ conſumũtur. Impoſſibile eſt autem citra nutricationem augeri. In uniuerſum itaq; duabus affectionibus dẽtes ſunt obnoxii, & his quidem contrariis. Indigentiæ uidelicet, & abundãtiæ eius quod defertur ad eos alimẽti. Indigẽtia ergo ſicciores & alimẽtũ non ſentientes, atq; ob id tenuiores eos efficit. Abundãtia uero conſimilem in eis diſpoſitionem facit, ei quæ contingit in car-

noſis partibus inflãmationi. Huius igitur adfectionis cura iuxta eundem ſcopum fiet, quem propoſitũ habent hi, qui inflammationibus medentur. Nimirũ ut abundãtia partim diſcutiendo, partim repellẽdo euacuetur. Eius uero quæ indigentia alimenti contingit, tenuitatis dentium nullum remedium exiſtit. Neceſſarium eſt enim laxari ac commoueri dentes, ubi compages eorum flaccidiores reddantur, quum non ſolũ ipſi dentes, ſed & loculi eos continentes graciles fiãt. Hæc igitur adfectio neceſſario accidit ſenibus, quibuſdam citius, aliis ſerius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adſtringentia, quæ gingiuas confirment, & ad arctius complectendum dentes adiuuent. Qui uero facile exteruntur dentes, eos, ſiquidem id ex mollicie eorum contingat, duriores reddere conuenit, & affectionibus minus obnoxios, per auſtera uidelicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas. Cap. XX.

Gingiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimũ remedium exiſtit oleum lentiſcinũ conduplicato uaſculo calefactum, ac in ore retentum: Sit autem recens oleum. Nociuum enim exiſtit inueteratum. Repellit autem oleum lentiſcinum citra aſperitatem, & diſcutit abſq; mordacitate quibus maxime indigent inflammata. Atqui aſininum lac in ore retentum, ubi maxime infeſtauerint dolores, eos mitigat, ac ex tempore ſedat. Et hoc quod ex uino ad tertiam uſque menſuræ partem decocto, apparatur, quod ſapam dicimus itemq; hepſema, & palmularum ſtillamentum ſimiliter ore retentum calidum uehementer lenit. Oportet autem aquam calidam ad palmarum ſtillamentum adfundere, quo craſſicies eius diluatur. Valet etiam ſemperuiui minoris decoctum per ſe, aut cum roſaceo melle: aut cum ſapa, aut palmarum ſtillamento in ore retentum. Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoſcyami ſuccus, aut decoctum per ſe cali-

dum,aut cum ſapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit ſuccus portulacæ. Infenſiſſimum uero inflammatis gingiuis eſt acetum, omniaq; acerba, & acria, & ſalſa.

Ad cruentas gingiuas. Cap. XXI.

Cruentis uero ob bilis acredinem gingiuis,præter opinionem utilis eſt foliorum hyoſcyami ſuccus, aut decoctum cum ſapa, aut cum palmarum ſtillamento calidum ore retentum. Foliis autem ad manum non exiſtentibus radicem eius decoque cum paſſo, & retinendum exhibe decoctũ. Vtile eſt & alumen ſciſſile cum myrto, ſi quàm tenuiſſime trita adhibeantur. Vbi uero adſtrictas iam cognoueris gingiuas, colluẽdam ſapam calidam exhibeto. Aliud, Aſclepiadæ, ad cruentas gingiuas. Balauſtiorũ,florum roſarum, ramorum myrti,ſingulorũ æquales partes, cũ poſca dilutiore decoquito,& liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentiſci,balauſtiorũ,radicis mali cotoneæ, ſingulorum æquale pondus in poſca decoctũ exhibeto. Epithema ad ſanguinem ex gingiuis erumpentem. Polentæ partem unam,uinaceorum uuæ tantundem, ſucci ſanguinariæ quantum ſatis eſt,contere,& ad cerati craſſitiem redacta, impone ad ſanguinolentũ locum, aut ſimul cum ſucco tandiu tere donec areſiant, atq; hoc modo trita inſperge. Aliud. Spongiam nouam ſiccam in ſanguine taurino madefactã in uaſe fictili exure,contere ac repone. Vbi uero uti uelis,cineris ipſius drachmas quatuor accipe, thuris drach. duas,chalcitidis crudæ drach. duas, & ſimul trita inſperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ drac. iiii.æris drach.ii. tritis utere. Calidas uero in ore inflammationes & gingiuas corroſas, in quibus ſalſæ cuiuſdã aut mordacis humiditatis ſenſus percipitur, magnopere iuuant dulcium aquarum balnea,quę ſuperfluitatem quidem per ſudores euacuant,ſanguinis

uero acredinem obtundunt. Quare ſi nihil prohibue rit, bis ac ter lauans, non lædes. Illinendum eſt autem caput oleo roſaceo cum aceto.

Ad excreſcentes gingiuas, putreſcentesq́;, ac tumentes. Cap. XXII.

Ad gingiuarum tumores, eaſdemq́; excreſcentes & putreſcentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta; oleũ ex immaturis oliuis expreſſum, oliuarum colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarũ decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorũ decoctũ, corticis mori aut etiã foliorũ eius decoctum. Arida uero & trita, gingiuis admoueri commode poſſunt hæc: radix ariſtolochiæ, plantaginis ſemen tritũ, bitumen tritũ, fœniculi radix uſta, pulegium uſtũ, diphryges, rubigo ferri, chalcãthum aſſatũ, gallæ, cytini, maſicoriũ, balauſtia. Optime aũt prodeſt gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiuſq; librã unã, aluminis ſextantẽ. Decoque ad cõſumptionẽ aceti, & utere. Aliud. Aluminis ſcisſilis, myrrhæ & thuris æquales partes cũ melle illine ac poſtea uino collue. Medetur autẽ exeſis gingiuis & humore prægnantibus, lac aſininũ calidum collutũ: foliorum oliuæ decoctũ, aſpalathi decoctũ. Platani folia in aceto aut uino decocta. Sicca autẽ adhiberi poſſunt, rubigo ferri, balauſtia, & cytini. Aliud ſiccũ: Quod ad putredines oris gingiuasq́; depaſtas ac cruentatas efficax eſt: ad tonſillas etiã, ac glãdulas & columnellã ſiccũ admouetur: ad quaſſatos uero dentes, aceto dilutũ detinetur in ore. Gallarũ quę omphacitides appellãtur, aluminis ſcisſilis, æquales partes accipe, ac ut ualde efficaci utere. Siccũ floridũ, quod Græci antheron appellãt. Cyperi dra. viii. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis ſcisſilis, iridis, cuiuſq; dra. ii. croci drac. i. ſandarachæ drac. iii. permixtis utere. Alius ſiccus puluis, floridus Oribaſii. Cyperi, croci, utriuſq; dra. ii. aluminis ſcisſi, ſandarachæ, iridis, gallæ, cytinorum, ſingulorum drach. iiii.

floris roſarum, drach.vi. miſce ac utere. Ad putredines in ore. Foliorū oleæ uſtorum,radicis lactucę, malicorii,ſingulorum drach.i.coſti parum,utere.

Ad corroſas & ab ulcere ſerpente infeſtatas gingiuas. Cap. XXIII.

His q corroſas gingiuas habēt cū tumore atq; etiā dolore, atq; etiā quibus à ſerpēte ulcere depaſcūtur, ſumme auxiliatur fomentū hoc. Specillo auriculario lanā innecte,ac in feruens oleū intinge, eamq; donec exæquenter gingiuis adhibe,& quouſq; undiquaque appareāt albæ. Ita enim ulcus ſerpens ſiſtitur, atq; ex ſana carne id quod corroſum eſt cōnutritur. Poſt hęc autem utere adfrictoriis ad gingiuas deſcriptis. Proprie autem conuenit galla tenuisſime trita, acetabuli mēſura,cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis utere ſiccis. Præter opinionem autem ad corroſas,& quæ ſerpente ulcere infeſtantur gingiuas prodeſt id quod ex chalcitide & cadmia cōſtat ſiccum. Sint autē chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ uncia una. Cadmia in aceto ad ſolem æſtiuū aliquot diebus ſufficienter cōteratur: deinde adiiciatur quoq; chalcitis & ſimiliter cum ea cōteratur,adfuſo ſæpe aceto: poſt uero ambobus exſiccatis,tritis & cribratis: utere ſiccis,ſed cū cautione,ne quid ex pharmaco hoc deglutiatur. Præclare facit etiā in ſerpēte gingiuarū ulcere, id quod Heliocaes,hoc eſt,ſole uſtū appellatur ſiccū, cōſtans ex calcis partibus duabus, auripigmenti una & dimidia. Verū conterere oportet & hoc ipſum in aqua,ſub exoriētis caniculę ardoribus,ita ut ter aqua diffundatur,& poſtea pharmacū deſiccetur. Cauēdū etiā,ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiā opē corroſis gingiuis affert, id qđ ex charta uſta conſtat ſiccū,ſiue per ſe ſolum,ſiue cū melle adhibeatur. Aliud,ad ulcera ſerpentia gingiuarū. Aluminis ſcisſilis,florum roſarum,cuiuſq; drach.ii.ſalis foſſilis drac.iiii.croci drac.i.utere ſicco,aut cū melle cocto.

Floridum ad gingiuarum abſceſſus, ac ulcera oris profunda ac cruſtoſa. Aluminis ſcisſilis, cyperi, cuiuſque drachm.iii. myrrhæ drachm.viii. ſandarachæ drach.iiii. iridis drach.iii. croci drach. unam. Aliud. Cyperi drach.iii. ſandarachæ drach.iii. myrrhæ, croci, aluminis ſcisſilis, iridis, cuiuſq; drach.ii. utere ſicco, & cum melle. Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacum hoc. Seminis roſarum non antiquí partes duas, calami odorati indici partem unam, ſiccũ tritum adhibe. Aliud. Florum roſarum drach.iiii. calami drachm.iii. malicorii drachm.ii. aluminis ſcisſi drach.i. Optime autem carnem gignit & hoc quod ex eruo conſtat, ſiccum capitale. Relatum eſt autem in his quæ uulneribus adhibentur remediis.

Ad parulidas, hoc eſt, gingiuarum inflammationes. Cap. XXIIII.

Parulis eſt inflammatio partis alicuius gingiuarũ cum tumore, quæ ubi non diſſoluitur, ſuppuratur. Quare in principio adiuuare oportet quo ſubmittatur, per diſſoluentes uidelicet collutiones, quales ſunt ſuccus ptiſſanæ, decoctum ſeminis lini, aqua mulſa calida, aut mulſum. Deinde ſiccis deprimenda eſt eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris uiui, piperis, aluminis ſcisſilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne uſtum, aut etiam ſori, ſi trita adhibeantur. Quod ſi ſuppuretur, ferro uenæ inciſorio diſtractam & exciſam linamento impoſito diſparato, aut cum linteoli raſura. Amant autem magis exciſionem gingiuarũ abſceſſus. Simpliciter enim inciſi, in fiſtulam proficiunt. Poſt exciſionem medicandum eſt ipſum hulcus per collutiones: & cauum quidem eius, eo quod ex eruo conſtat ſicco capitali impleto: ubi uero ad æqualitatem peruenerit, eo quod floridum appellatur utitor.

De epulide, id eſt, excreſcente gingiuarum carne. Cap. XXV.

Epulis

Epulis eſt excreſcentia carnis ab inflammatione conſequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre & uehementi dolore internarum mandibularum, ut neque os ægro aperire liceat, contingẽs. Primum itaque inflãmationem ſoluere oportet per collutiones eam ſubmittentes, qualis eſt aqua mulſa, ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini. Proderit autem & totam maxillam cataplaſmate ex ſemine lini & aqua mulſa integere. Vbi uero inflammatio ſoluta fuerit, & hiare iã poterit infirmus, medicari oportet epulidem ſicco deprimẽte: maxime eo quod iam in parulide dictum eſt, atque etiam eo quod ad ſerpẽtia gingiuarum ulcera deſcriptum eſt, ex chalcitide & cadmia. Imponenda eſt etiam raſura linteolorũ. Vbi autem ſerius caro conſumeretur, ſiccum quod carnẽ excedit apponatur: uelut eſt ærugo ꝑ ſe, aut cũ æqualis ponderis galla, aut ſiccum quod appellatur flauũ: deinde rurſus raſuram lintei impone. Quod ſi adhuc moram traxerit epulis forcipe arepta, excindatur cũ tenui ſcalpello, aut ſi mauis enſiculo paruo. Sequentibus uero diebus curetur hulcus ꝑ collutionẽ aquæ mulſæ, & per capitale ſiccum, raſura linteoli adimpoſita. Poſtremum florido ſicco tota cura compleatur. Deprimit autem epulidas, galla per ſe, chalcitis cruda & uſta, ſori uſtum, alumen omne uſtum, balauſtia, ſquama æris in aceto ad ſolem aliquot diebus expoſita, contrita, & rurſus exiccata. Probe facit & hoc: aluminis ſciſſilis drachmas .ii. gallarum drachmas .iiii. ſalis torrefacti drachmam unam. Vtere ſicco.

De gingiuarum fiſtulis. Cap. XXVI.

Gingiuarum fiſtulas diſſecare ac explanare conuenit, atque poſt inciſionem curare hulcus eo modo quem paulo ante diximus. Vbi uero uſque ad radices propinqui dentis fiſtula ipſa extenderetur, conandum eſt, ut quãtum poſſibile ſit, per fiſtularia collyria explanetur, & per ſiccum, quod flauum appellatur,

melle exceptum curetur,& conſimili modo id quod conſtat ex eruo poſtea adhibeatur. Quod ſi confuſio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libēter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hocq; modo eruetur & fiſtula,& conſidet gingiua: atq; omnino facilis erit, ea quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroſo affectorum, ex Adamanto Sophiſta.
Cap. XXVII.

Gingiuis dolore affectis propter inflammationem aut corroſioné, conueniétia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibéda ſunt, quæ ſanè aut omnis mordacitatis expertia ſint, aut mediocriter acerba, & terrei tēperamenti. Vbi uero dentes ſolum patiūtur, aut cum eis ſimul concreti nerui & pelliculæ, tū ipſis curatiuis pharmacis, ea quæ tenuium partium in ſua ſubſtātia exiſtunt adiicimus, quo uis ipſorum in profundum perferatur. Et ſi quidem frigidus ſit morbus, calida tenuium partium adnectimus. Si uero calidus, ea quæ refrigerare poſſunt,& ſimul tenuium partium exiſtunt, commiſcemus. Calida itaq; exiſtēte affectione,& uigente ætate, & temperamento calido, & regione,& aeris ſtatu conſimili, ad collutioné oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, ſemperuiuum minus, portulacam, perdicium,& glycyrrhizam. Quod ſi intolerabilis exiſtat caloris ſenſus, utendum eſt hyoſcyami foliis, aut ſemine papaueris hortenſis,& ſemine lactucę, decoctis in aceto albo. Si uero unà cum dentibus gingiuæ ipſæ doluerint & inflammatæ fuerint, acetum ut acutum & hoſtilem gladium deuita: ſuo enim acore gingiuas corrodit: maxime itaque conſolatorium eis exiſtit, lac aſininum. Ego autem aliquando cuidam huiuſmodi temperamenti exiſtenti, & in hanc affectionem delapſo, oleum roſaceum & myrteū in ore detinendum exhibui,& ſanè uri ſibi uidebatur hic homo, tanquā à face

accēderetur. Niuem itaq; cum melle roſaceo miſcui, & moderate tepefeci, quo frigoris uehementia frāgeretur, & ore detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum etiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus ſoporifera, ſi tepida ore retineatur. Similiter & lac aſininum aſſidue collutum: & ſapa quoq; ore retenta. Optimum etiam remedium eis exiſtit, paſtillus qui ex ſeminibus conſtat ſoporifer, & cōſimiles, ſapa ſubacti, & affecto loco obducti. Oportet autē & caput madefacere ex roſaceo cū modico aceto diluto: idemq; auribus inſtillare cum aceto. Aut terrenos uermes oleo decoctos in propinquā aurē inſtilla. Aut millepedes ſub aquario uaſe ſtabulantes, quæ & aſelli à Græcis appellantur, eodē modo. Similiter & araneos, & blattæ interanea oleo decocta in aurem infunde. Nutriantur autem ex ptiſana, halica, ouis, lactucis, & cucurbita, & quæcūq; tandem his poteſtate ſunt propinqua. A uino autem abſtineant. Ad commanducandum uero exhibe ſub dolentem maxime dentem, herbæ perdicii radicem, aut hyoſcyamū: præſertim in balineo, ita ut contineat in ore ſuccum ex eo donec inde egrediatur. Suffire etiā conuenit ægro hyoſcyami ſemen, aut canis mortui dentem. Inde enim ſtatim dolor ſedatur. Eodem modo etiam terrenos uermes ſuffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur. Cap. XXVIII.

Frigidus dētiū morbus cognoſcitur ex figura tum capitis tū reliq corporis, & ex ea quæ pręceſſit dięta, itemq; exercitio, ac reliqs quæ ad hūc ordinē referūtur. Medeberis autē diæta omni ad caliditatē ordinata. Sint itaq; cibi, ptiſana cū pulegio decocta aut cum ruta, aut cui poſt coctură additum eſt piper, ſimiliter & halica, olera, petroſelinū, & ſimilia. In potu exhibēdū eſt uinū, modicū tamen, & mulſum, atq; etiā quod appellāt Cōditū. Sero uero ubi dormire uoluerit, cō

fectionē ex calamintha cito penetrantē, aut potu, aut linctu deuorandā exhibe. Ad oris collutionē, in aceto decoquito origanum, calaminthAm, hyſſopum, pulegium, dictamnū, ſatureia, tithymalli radicem, chamæleonis nigri radicem, uerbenacæ rectæ radicem, eryngii radicem, uerbaſci radicem, ueratri nigri & capparis radicem. Vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum dolores dentium ſedat, qui à frigiditate ſunt oborti. Ad eos uero quorum ſenſus citius afficitur, hæc cum poſca decoquantur. Porrò ex uino ſi decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in menſe, præmuniunt ac conſeruant eos qui frigidiore temperatura ſunt ne dolore dentiū adficiantur. Obſeruatum eſt & pinguium lignorum, ueluti tedarum ac picearum, decoctum ipſis prodeſſe: contunduntur autem hæc ac cum caricis decoquuntur adfuſo uino: collutum enim hoc ipſum dentiū dolores mitigat. At uero & ipſas tedas contuſas in oleo decoquere licebit, oleumq; calidum in ore cōtinere. Quinetiam ipſas tedas conquaſſatas ſolas ore detinere commodum exiſtit, circa affectum maxime denté. Succus etiam balſami in ore retentus, non paruam de ſe præbet commoditatem. Itemq; caſtoreum cum nardo auribus infuſum. Quod ſi omnes ex æquo doleant dentes, in ingreſſu balnei cedriam in os coniectā uſquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiam erit mādu candas & loco doléti admouendas exhibere, radicem pyretri, radicem tithymalli, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Eſdræ antidotum, ſapa dilutum ore detinendū exhibe. Præclare facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autem canis mortui dētem ita ut fumus inde ꝓgreſſus ore excipiatur. Poſt uero ipſum dentem uſtum, & modico aceto tritū, calidum ore retinendum præbe, & dolore liber erit. Poteris & alcyonium ſuffire. Capitis uero cura imprimis ha-

benda eſt. Ad id ergo huiuſmodi inſperſione utaris: helenii quadrantem, iridis ſextantē, ariſtolochiæ longæ unciam unam. Quod ſi fortiter infeſtauerint dolores, fomentum adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cum baccis lauri, modico adiecto ſale. Vt ne putreſcant molares immobilesq́; conſeruentur. Succi racemorū uitis albæ libram unam & dimidiā, corticis radicis mori ſexuncem, decoque ad dimidiū, calidumq́; ore retinendum per ſeptē continuos dies exhibe. Qui enim hoc utitur nunquam dentis dolore afficietur. Collutio, proprie ad dentes ualens. Corticis radicis hyoſcyami drac. viii. pyretri drach. iiii. ſpicæ nardi drach. i. mellis dodrantem, aceti libras tres: decoque cum aceto in fictili nouo, & percola, deinde adiecto melle utere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorū. Cap. XXIX.

Aſſumamus autem mox alium ægrotum, qui uniuerſam corporis mixturā: imprimis uero capitis, habeat humidiorem, uiuatq́; delicatius, & domū habeat in humiliore loco ſitam: inſtet autem tempeſtas humida, & hora uerna, quum adficitur. Quisnam ſanā mentē habens, his uiſis, non dixerit à ſuperabundāte humore in hoc morbum eſſe productum? Etenim quum nerui qui ſe ad dentes inſerunt, permadeſcunt, laxioresq́; fiunt unà cum circumadhærentibus corporibus, neceſſario dentes mobiles fiunt: uerum multis hoc citra doloris ſenſum accidit. Sæpe enim iam diximus, humiditatem per ſe non ſolere dolores inferre. Et dictum quoq; antea eſt, ob ætatem ſenilem quibuſdam dentes laxari, & quod pharmacis adſtringentibus gingiuas, ac dēſantibus eaſdem, ſenes queāt iuuari. Porrò percusſis etiam dentes laxantur, his maximopere prodeſt alumen ſcisſile, cum myrrha troglodytica tritum, ac inſperſum ad dolentem dentem, atq; id ubertim & continue facere oportet. Nam ip-

ſum cõfirmat. Eos uero quibus ab humiditate uacil-lant, curare cõuenit per diætam ad ſiccitatẽ ordinatã, & cum diuturniore abſtinẽtia ciborum. Cibi itaq; eis conuenientes ſunt ſorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut polẽta cũ aqua mulſa. Neq; male conuenit eis milium & lenticula: piſces muria cõditi: uolucres montanæ & ſicciores. Ex oleribus, braſſica, & ſimilia. In potu aqua exhibenda eſt, ſed nõ multa. Quod ſi concoctioni non officeret, aqua multa dãda eſſet: itaq; ſi hanc ferre nequeunt, ad aquã modicum uini addatur. Tempore autem afflictionis, fouere cõuenit locũ cum milio & ſale. Collutiones exhibendæ adſtringentes, & deſiccantes, aut ſalſæ, niſi gingiuæ ſimul ſint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtum exhibebimus: itemq; ſpinæ Ægyptiæ ſemẽ, malicoriũ, myrti baccas, cytinos, balauſtia, oliuæ folia, platani folia, cupreſſi pilulas, rumicis ſylueſtris radicem, lappæ radicem, folia rubi, & quæcunq; alia acerbã in ſe qualitatẽ cõplectuntur: ita ut his cũ aceto puro, aut etiã aqua mixto, aut uino, decoctis, os colluere præcipiamus, & in eo detinere adhibitũ liquorẽ, ſenſui uidelicet ægri maxime gratum & conuenientem. Iudicata etiam & perpenſa eorũ quæ offerimus potẽtia. Nimirum plus'ne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperãtis humoris multitudinẽ. Ego autẽ optimã ad collutionẽ oris expertus ſum, oliuarũ muria cõditarũ aquam, in quã uidelicet condiuntur. Etenim omnẽ oris humiditatẽ muria ipſa extergit: corporũ uero hiatum & laxitatẽ, oliuarum ſpiſſamẽtum coercens corroborat & firmat. Aliquando etiã oliuarum albarũ contuſarum & expreſſarũ accepimus ſuccum, eoq; cũ rutæ ſucco & melle permixto, confricauimus dentes: poſtea uero inſperſimus indicã nardũ cum pari pondere aluminis rotundi, & ſalis duplo adiecto. Optime quoq; faciunt ad hanc rem illitiones

acerbæ: uelut eſt cõfectio de moris ori ualde conducens, maxime ſi alumẽ ſciſsile habeat adiectum, & ea quæ ex nucum ſucco apparatur eodẽ modo. Aut alumen ſciſsile, & miſy pari pondere cedria excepta, in cerati liquidi denſitatem redige, & cum eis dẽtes illine, ac pituitã defluere permitte: deinde lacte aſinino calido mordacitatem eluant, aut uino dulci. Aut alumen, & myrrham troglodyticen inſpergito, aut cum aceto, aut melle illinito. Siccæ autẽ inſperſiones ſemper eis ſunt conuenientes. Vltra hoc enim quod dentes commotos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas committunt. Itaq; ſpodium cyprium lotũ, & exſiccatum inſpergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius conſimilis decocti. Poſtea rurſus ſpodio inſperſo, quieſcere iube. Aut etiã rubiginẽ ferri ſiccam tritã admoue, aut ſori uſtũ. Aliud, ad laxatos dentes & gingiuas humectas. Aluminis ſciſsilis in fictili uſti drac.vii. myrrhæ drac.iiii. gallarũ, florum roſarum, iridis, ſingulorũ drac.ii. croci drac.i. utere. Aliud. Cornu cerui uſti drach.viii. rhois culinarii drac.iiii. omphacii ſicci drachmas.ii. balauſtiorum drac.iiii. corticis pinus, myrrhæ, croci, ſingulorũ drach.i. Aliud. Alumen rotundum cũ duplo ſalis pondere tritũ, dentibus ob humiditatẽ labantibus inſpergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis ſciſsilis, amyli, pompholygis, æquales portiones, ſiccæ, tritæ, inſperſæ, labãtes dentes firmant. Aliud remedium, quod laxatis ac dolẽtibus dẽtibus præſentẽ fert opẽ. Aluminis ſciſsilis ſextantẽ, radicis ſtruthii ſiccæ tritæ unciam unã, contritis ſimul affectũ dẽtem adſperge, teneatq; donec ſaliua os impleatur: & tunc ſanẽ ipſam expuat, & effundat, moxq; dolore liberabitur.
Aliud, qđ & dẽtes dealbat. Aluminis ſciſsilis trientem, maſtiches, unc.i. thuris drach.iiii. folii drac.iiii.
Aliud, quod & firmat, & corroborat dẽtes. Æruginis, aluminis ſciſsilis, aut magis qđ appellatur pho-

rimon,minii,ſingulorum æquales partes: utere ſicco, aut cum paſſo. Aliud. Florum roſarum,balauſtiorum,myrrhę,maſtiches,cuiuſq; unc.i. chalcitidis aſſę, thuris maſculi, corticis pinus, cuiuſq; drach.iiii. ſalis ammoniaci unc.i. Vtere ſicco. Aliud, quod & ad exulcerationes oris commodum eſt uſurpare. Rubiginem ferri, aut ipſum ferrum multa rubigine oppletum,igni candefacito,& in aceto puro, aut cum aqua diluto,aut uino,in his qbus ſenſus facile læditur, extinguito,ac liquorem ipſum in quo extinctio facta eſt ore continendum exhibeto. Dentes enim firmat,& ulcera curat, præclare etiam facit ſiccum,quod floridum appellatur. Aliud,Galeni. Quo ego utor,inquit Galenus,polytrichi palearum uſtarum ſextarium unum:continet autem ſextarius harū unc.xxviii. aluminis ſcisſilis quadrantem,aluminis rotundi quadrātem,ſpicæ nārdi ſextantem, folii unc.i. piperis unc.i. pyrethri drach.v. contuſa & cribrata gingiuis uſq; ad dētium radices adhibeto. Vtile etiam exiſtit his,thus cum pipere manducatum: itemq; rubus commanducata ac ricini radix. Prodeſt etiam Eſdræ antidotus ſapa diluta ac ore retenta, eodemq; modo theriace Andromachi. Quin etiam in ueſperam potu accepta theriace magnifice auxiliatur. Scribit Archigenes, ut uerum & naturali modo ad labantes dentes accommodatum. Dentem,inquit, canis mortui in nomine eius,qui ægre habet acceptum,ſuper prunas pone,uaporemq; inde prodeuntem æger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exuſtum canis dentem cum aceto calido tritum, ore retinēdum exhibe. In his uero qui facile ab aceti ſenſu offenduntur præbe cum uino.

De dentibus lima atterendis. Cap. XXX.

Solent ferē dentes moti ac labantes reliquis eſſe prominētiores, maximē quum ex uerbere hanc affectionem incurrerint. Quare uiſum eſt mihi eos lima

atterendos eſſe,inquantū ſcilicet prę aliis prominent, ne in loquendo uel etiam mãducando, eos qui obiiciuntur, offendant. Atteſtatur autem & experimentū ipſum, quantum ſanè ego eius rei periculum feci. Ferream namq; limulam ad hanc rem apparaui,quo citius ac efficacius res procederet.Nā multæ aggreſſiones concutiunt dentem, quiete opus habentem,ſi modo aliqua ſpes eſt,moti dentis firmandi.Sit autem caput ipſius limæ obtuſum,forma nuclei,& quàm leuisſimum. Itaq; aliquando quidem inæquales quædam dentium eminentiæ apparent, in quibus partes tantum aliquas lima atterere opus eſt. Aliquando autem æquali planicie extremitates prominent, quare æquali etiam ac plana per limam attritione indigent. Oportet autē molle quoddā linteolū gingiuis ipſis uſq; ad dentium radicem adhibere. Deinde leniter ſiniſtræ manus digitis appræhendere, cauteq;,ac citra offenſionem limam adfricare:ne dum limam tolerat, dens ipſe concutiatur. Quod ſi omnino dolorē percipiat æger dum lima adhibetur, aut ob id quod uehementius digitis dentes apprehendantur, quieſcere ſtatim conuenit,interimq; collutiones, dolorem mitigantes,offerre: deinde rurſus, ut dictum eſt,rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc nō prima ſaltem die bis aut ter conari,uerum & ſecunda repetere:ita ut ægro imperes,ut neq; ſermone nimium utatur, neq; ullum aliquē duriorem cibum adſumat. Vtatur autem cibis ſorbilibus,aut pane madefacto. Quod ſi citra laxitatem,quibuſdā dentes præter morem augeſcant,eos ſimiliter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac denſantes offerre.

Cura dentium à ſiccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophiſta.

Cap. XXXI.

Quartus iam ex ordine ſubiiciendus eſt ægrotus, qui uidelicet à ſicca intemperie afficitur. Eam autem

efficiunt, autumnalis tempeſtatis cõſtitutio imprimis, & uita erũnoſa, tenui accedẽte diæta. Præterea regio ſicca, & ambientis nos aeris ſtatus conſimilis, Ad hęc accedit id quod nunc adeſt corporis ipſius temperamentum ſiccum, & maxime ſi caput eiuſmodi ſicca intẽperie eſt affectũ. Sitis aũt inſidet ſemper, niſi adſit frigiditas unà cũ ſiccitate. Minimũ etiam ſputi eiiciũt ſic adfecti. Et ob ſiccitatẽ dolor intolerabilis ferè eos concomitatur: auſterorum & acerborũ uſus maxime contrarius eis exiſtit. Quare cõfectio ex moris ſæpe his uehementẽ dolorẽ induxit. Itaq; collutiones minimũ adſtringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquã calidã per ſe, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis, aut ptiſanę ſuccũ, aut amylum cum ſapa aqua calida diluta: lac per ſe, maxime aſininum, maluæ decoctũ, & alia quæcunq; his ſunt ſimilia. Cibus aũt his conueniens eſt ſuccus ptiſanæ, micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua ſorbilia, & quæcunq; his proſunt q humectatione indigent. Atq; hactenus quidẽ ſimplicium intemperierum curã oſtẽdimus. Manifeſta uero & hinc fit ea, quã cõpoſitæ requirunt: Nimirum ex dictorũ mixtura cognobiles, & ex tẽperatura oſtenſorum auxiliorũ curam accipientes. Verũ propter eos qui ſe nuper ad hanc diſciplinam contulerunt & inexpertos adhuc, age paucis unius tantum compoſitæ intemperiei mentionem faciamus, quæ ut manifeſtum exemplũ ad reliquas cognoſcendas ſtatuetur.

Cura dentiũ ob caliditatẽ & humiditatem dolore affectorũ. Cap. XXXII.

Sit ſanè regio calida & humida, tempus autẽ anni uernũ, & aeris quoq; ſtatus calidus & humidus, qualis eſt auſtrinus. Contingat itaq; æger, qui caput habeat, quod facile eiuſmodi humiditate impleatur, cuiuſq; coma plurima ſit & ſubrufa, & totius corporis temperamentum calidum & humectum, & conſimili

quoq; utatur diæta. Quis aũt, qui ſaltẽ probatus medicus haberi uelit, in hoc calidũ & humidũ eſſe morbũ non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto bifariam: Si enim exceſſus naturæ cõtigerit iuxta qualitates tantũ, ſcopus curationis dirigendus eſt ad alterationem ſolam: Si uero unà cũ qualitatum exceſſu, & humorũ multitudo adfuerit, palàm eſt primũ oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem eſſe cõducit. Eum uero qui à calido & humido morbo affectus eſt, de quo nũc dicere inſtituimus, per uenæ inciſionẽ euacuare cõueniens eſt, utpote à ſanguinis multitudine exagitatum. Calidus enim & humidus ſanguis ipſe exiſtit. Incidere autẽ oportet uenam cubiti ſuperiorẽ, quæ Græcis humeralis appellatur: quæ ſi non contingat, eam quæ media exiſtit. Quod ſi quid prohibeat uenæ inciſionem facere, modico & tenui uictu ſuperfluum & non neceſſarium detrahito humorem. Atq; hoc modo etiam circa reliquas cõpoſitas intemperies operaberis: ita ut eas quæ iuxta qualitatem tantum conſtiterint, alteres, & contrariis qualitatibus permutes. Eas uero quæ cum ſubſtantia quadam conſiſtunt, humore per conuenientes purgationes detracto euacues: niſi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autẽ quæ adferre oportet auxilia, ueluti ſunt collutiones, & uictus conſtitutio, facile ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi ſimplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoſcitur autem affligens humor, quum ex reliquis circa corpus ſignis, tum ex conſequenti dolore. Flauæ namq; bili dolor pungitiuus comes exiſtit. Pituitam uero ſequitur unà cum frigiditate diſtenſio locorum: & fece quidem ſanguinis ſiue atra bile affligente, ſenſus adeſt, uelut corpuſcula quędam in profundo confringantur: ubi uero æqua-

liter omnes augeſcunt, multitudine eorum in corpore coaceruata, grauitas concomitatur. Verum enimuero & ſapor ipſe influentis humoris ægro ſpecimen ſui oſtendit. Aut enim amaritudinem, aut ſalſedinem, aut acedinem ſenſu perceptat.

Curatio eroſorum dentium, ex Galeno.
Cap. XXXIII.

Eroſiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maxime naturæ humorum generantur: quemadmodum etiam ulcera in cute, citra aliquam externam cauſam. Manifeſtum igitur hinc erit, quomodo ſanandi ſint eroſi dentes: nimirum per exſiccationem influẽtis uitioſi humoris, qui ſi paucus fuerit, localia remedia ex deſiccantibus pharmacis conflata ſuffecerint: ſi uero multus fuerit influens humor, totius capitis reſpectum habere conuenit: contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum, quare in his uniuerſi corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaq; ad hos hæc remedia deſcripſit: Sori reſina, terebinthina exceptum, denti circumlinito, atq; in cauernam indito. Præclare facit & hoc: Sulphur uiuum lycio exceptum cauernæ impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallam tritam lycio aut reſina terebinthina exceptam ad cauum intrude, ſimiliterq; depurgato denti appone. In maximis uero dentium doloribus ſumme prodeſt hoc: Senectam anguium uſtam ac tritam cum oleo in mellis craſſitudinẽ redige, eodemq; modo, ut dictum eſt, utere. Aut ſenectam ipſam non uſtam dentibus adfrica: inde enim excident: aut melanthium torrefactum ac tritum cum oleo ſimiliter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuſo tritum cauo denti indito ac circumlinito. Siſtetur enim eroſio, neque quicquam addet ultra.

Aliud. Melanthii partem unã, alii dimidiam, & ſalis paruum quiddam, ſimul contrita circũponito: à do-

lore enim liberat. Proderit autem & ad eroſiones dentium uti ea quæ ſupra ad motos dentes deſcripta eſt collutione, ex ſucco uidelicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum ſimiliter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem unam, atramenti ſutorii partes duas, contere cum paſſo, donec cerati craſſitudo fiat: utere ut dictum eſt, & cito ſedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem unam, contere cum paſſo ad cerati craſſitudinē: utere ut dixi, & eo ipſo die ſedabitur dolor. Aliud. Alumen ſciſſile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel urſi indito, & ab eroſione liberabis. Aliud. Rhododaphnes uirgultum exuſtū & tritum, inſperge cauernis, & medeberis. Andromachi compoſitio, ad dentes molares, quę eadem hora dolores ſedat. Piperis, pyretri, ſucci tithymalli, galbani, ſingulorum æquales partes, galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Aſclepiadæ. Eo, inquit, uſus adſeruaui caua dētium citra dolorem. Gingiber in aceto mulſo decoctum, & probe tritum, in caua imponito, ſimiliterq; extrinſecus ad dentem admoueto. Præclare etiam facit ex duobus piperis generibus cōpoſita antidotus, cauis indita: atque etiā oleo amygdalino aut nardino aut roſaceo diluta, & in uicinam affecto denti auriculam inſtillata. Aliud. Ego autem ad caua dētium cum dolore affecta, Eſdrę Antidoto utor, quā ſapa dilutā, & calefactam ore retinendam exhibeo. Mirum enim quàm dolores ea mitiget. uerum ſi ad manum non adſit, theriaca Andromachi eodem utor modo. Fomentum etiam affecto denti adhibere conuenit huiuſmodi. Origani ſicci ramulos feruēte oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini uirgulto ſimiliter utere: aut ſtaphida ſylueſtrem ſcalpello probe adaptatā, ac affixam, itemq; pyretrū adhibe ſimiliter: aut ceram

ſuper affectum dentem pone, eamq́; cum ſpecilli extremo ignito apprime. Id enim continue facere non ab re eſt. Eſt autem & hæc quædam fomenti ſpecies: primum optime præmundato dente, hyoſcyami ſemen ſuffito: exurgentemq́; hinc fumum æger admittat infundibulo adhibito, ad affectum dẽtem: mirum in modum etiam eroſiones dentium mitigat, canis mortui dens, quemadmodũ & ante dixi, eodẽ modo ſuffitus & exuſtus in aceto tritus oreq́; retẽtus. probe etiam auxiliantur uermes terreni ſuffiti. oleum quoq; in quo uermes terreni decocti ſunt, in uicinam affecto denti aurem, tepidum infuſum, dolorem uehemẽter lenit. Idem præſtat blattæ domeſticæ capite detracto adeps, cum roſaceo liquefactus ac auri inſtillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinq; cũ roſaceo tritos & in punico cortice calfactos in aurem aſſidue inſtilla. Auxiliatur etiam radicis haſtulæ regiæ ſuccus, itẽq́; naſturtii ſimiliter inſtillatus. Prodeſt quoque in uicinã affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ ſuccum, aut radicis betæ ſuccum aut atramentum ſutorium cum lacte. Apollonii. Cumini quantũ tribus digitis appræhendere potes, myrrhæ, magnitudinem fabæ, interioris cucumeris ſylueſtris, duplum cum lacte muliebri in collyria redige, eaq́; in utranque narem immitte: atq; ubi tádiu hæſerint, donec quinque ſtadia quis curſu conficere poſſit, extrahere iube, fortiterq́; ipſum pharmacũ emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodem modo ſumptum prodeſt.

Vt dens citra dolorem & abſq; ferro extrahatur. Cap. XXXIIII.

Quod ſi dentem tollere animus ſit citra dolorem, hocce pharmaco auferendus erit uehemẽter ad hãc rem congruente. Pyretrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum, deinde tritum, in uſum adſerua: qui ubi poſtulauerit, reliquos dentes cera præmu-

nitos cuſtodito: ipſum uero qui dolet circũcirca pur-gatum hoc pharmaco integito, & poſt horæ interſti-tium digitis extrahito, aut ſcalpello exigito. Aliud.
Sori acerrimo aceto, ad dies decem, in ſole æſtiuo contritum ac exſiccatum, præmundato denti impo-nito & excidet. Aliud. Sandaracham eodem mo-do apparatam, imponito. Aliud. Sori & tithy-malli ſuccum galbano excepta depurgato prius dẽti apponito. Aut cucumeris ſylueſtris radicem, ut pyre-trum apparatam, eodem adhibe modo. Aliud.
Grana cnidia trita ac galbano excepta, circumponi-to, & excidet. Aliud. Præclare facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta, & denti aſsidue appo-ſita pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucur-bitæ ſylueſtris radicem cauo impone, & dentẽ eruet. Aut ipſam cucurbitam tuſam & cribratã per aliquot dies in aceto macerato, donec ad mellis ſpiſsitudi-nem redigatur: deinde in eo ipſo pharmaco ſcalpro imbuto frequenter dentem circũradito, atque os clau dere parumper iubeto: deinde dẽtem digitis appre-henſum trahe, & ſequetur. Aliud. Vermes terre-nos in teſta exuſtos, in cineremq; redactos contere, & circumraſo prius denti ubertim adſperge, & per diem ac noctem excidet ſua ſponte. Itaq; eo cõfiden ter utere: ut myſterium enim celebratum eſt iam ſæ-pe. Poteris autem & citra ſcalpelli raſionem inſper-gere, idemq; opus patrabit. Aliud. Corticem ra-dicis mori teneriorem tritum, ad dentem quem eru-tum cupis, ſolum impone, & excidet. Aliud. Sori, gallam, ſtaphida ſylueſtrem, alumen ſciſſum, ſulphur uiuum, piper longum in puluerem redige, & adie-cta cedria ſubige: deinde ceram modicam liquefa-ctam adfunde, ſimulq; committe. Vbi uero uti ue-lis ex hoc, quantum opus fuerit emollito, ac depur-gato prius denti circumponito. Aliud. Erucam è braſsica natam frequentius ad ipſum dentẽ adhibe,

cadetq́; ſua ſponte. Eiicit etiam dentē ſylueſtris oleæ lachryma cauo eius indita. Itemq́; rhus qua coria inficiuntur,& lachryma & ſuccus ſylueſtris fici,itemq́; tithymalli. Cauernam autem ſuperne galbano aut cera obturato.

Smegmata uaria ad denigratos,liuentesq́; ac rarefactos dētes. Cap. XXXV.

Liuent aliquando dentes per uniuerſam ipſorum ſubſtantiam, non diſſimile quiddam inflammationi patientes, ob influxum uidelicet uitioſorum humorum. Quare conſimili cum his qui eroſionem paſſi ſunt,indigent curatione:nimirū per deſiccantia pharmaca: ſuntq́; ſmegmata eis conuenientia. Apollonius itaq; ad denigratos dentes hæc præſcribit: Sal foſſile melle ſubactum in fictili uaſe torreto,ac tritum modica myrrha miſceto, eoq́; dentes confricato. Aliud. Pulegii ac ſalis æquales partes melle ſubige, ac aceto acerrimo adfuſo exure. Aliud, quod gingiuas adſtringit. Polētam aceto acerrimo ſubactam in olla exure,ac contere, cumq́; ea dentes confrica. Hoc enim & gingiuas ipſas coercet. Aliud. Communiter autem ad omnes, eiuſmodi dentifriciis utimur:radice ariſtolochiæ exuſta,aut oſſe ceruino uſto & trito,utere: nam & dentiū doloribus medetur. Aliud. Cornu ceruiure,modicaq́; maſtiche admixta utere. Aliud. Talos ouillos exure, ac cōtritis utere. Ad eadem pollent etiam buccina ſale expleta & uſta, pumex aſſatus & uino extinctus, ſepiæ teſta uſta,conchæ uſtæ,cochlea terreſtris uſta cum melle: his autem ſingulis odoris commendandi gratia parū iridis illyricæ miſcetur,aut floris iunci odorati,aut calami Indici,aut ſpicæ nardi. Optime autem facit,inqt Archigenes, tum ad dentes à dolore præſeruandos, tum ad gingiuarum eroſionem, atq; etiam decorem dentium, pharmacum hoc: Lanas ſuccidas linteolo illigatas ure, & ſalis torrefacti tertia earum parte ad-

mixta contere, & pro dentifricio utere. Aliud. Mel & ſalem in cerati formam contrita, linteoloq́; ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ admiſce, & dentes ex eo confrica. Aliud dentifriciū. Sulphur uiuum tritū dentibus adfricato. Smegma Oribaſii. Salis ammoniaci, cyperorū, iridis, ſingulorū æquales partes aliquādiu adfricato, poſtea uero gingiuas ex uino odorato colluito. Aliud ſmegma optimū. Pumicis trientem, teſtarum ſepiæ, quadrantem, maſtiches, aluminis ſciſsi, foliorum malabathri, cuiuſque unc.i. Aliud. Pumicis uſti quadrantem, teſtarum ſepiæ quadrātem, cornu cerui uſti ſextantē, ſalis aſſati ſextātem, ſpicæ nardi trientem, cyperorum unc.i. coſti ſcrupul. iiii. Smegma pulchrum. Marmoris drach.iiii. foliorum malabathri, unc.i. amomi unc.i. cornu cerui uſti ſextantem, balauſtiorum unc.i. iridis ſeſquiunciam, maſtiches drach.iiii. myrrhæ drach.vi. coſti drachm.iii. Bouis etiam talus uſtus optime dentes extergit, motos firmat, affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium, quod oris odorem cōmendat, dentes dealbat, & ab eroſione ac labefactatione cuſtodit. Nitri, teſtarum ſepiæ, myrrhæ troglodyticæ, æquales partes committe, ac utere. Aliud optimum. Aluminis ſciſsi ſeſquianciā, maſtiches unc.i. iridis unc.i roſarum calyces ſiccos unc.i. contritis utere, & aqua calida inde os collue. Aliud dentifriciū. Buccinorum uſtorum, ſalis torrefacti, teſtarum ſepię uſtarū, ſcobis marmoris prœconeſii, ſingulorū unc.i. coſti ſcrupulos octo, contuſis utere. Aliud, Timocratis, quod ad gingiuas humore prægnantes & cruētas: ad putredines, parulidas, hoc eſt, gingiuarum inflammationes, motos dentes, dolētesq́;: omnia item oris uitia prodeſt. Accipe perdicii herbæ foliorum teneriorum modium Italicum, ſalis albi & tenuis ſextarium unum, mellis ſextarium unū, contunde ſimul ac in maſſam molliorem redige, quam in ollam con-

iectam luto obtura: ita ut circa os operculi foramen relinquas, per quod cum uirga agitetur. tamdiu autẽ ſuper prunas poſitam torreto, quouſq; fumus inde procedens purus uideatur. tum ſanè ab igne ablatam frigefieri ſinito: atque piperis longi drach.iiii.accipito, piperis albi drach.v.piperis nigri drach.vi.pyretri drachm.vi. aluminis ſciſſilis uſti & cum uino auſtero extincti drach.ii.pumicis uſti, myrrhæ, hyſſopi, pulegii, ſeminis apii, ſingulorum drachm.ii. mentæ ſiccæ drachm.iii.iridis drachm.iii.hæc omnia in ſole prius exſiccata, cõtundito ac cribrato, iisq; quæ in olla uſta ſunt admiſceto, ac utitor. In aliquibus uero, utpote in frigidis dentium affectionibus, hæc magis cõueniũt, ſiue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comeſtione ſint obortæ. Conueniunt etiam his qui à frigido humore afficiuntur, ubi prius per collutiones ac mãducationes pituita ſufficienter fuerit detracta.

De ancyloglosſis & qui uix loqui poſſunt. Cap. XXXVI.

Ancyloglosſi quidam fiunt ex natiuitate, quidam uero ex aliqua affectione: Ex natiuitate fiunt, quum membranæ inferiores, quibus lingua innititur, duriores & mutilæ è natura ſunt productæ. Ex affectione autem ancyloſis & incuruatio linguæ contingit, præcedente ulcere, & cicatrice dura ſub lingua relicta. Qui hoc modo affecti ſunt difficulter loquũtur, quare etiam Mogilali à Græcis ſunt appellati. Qui uero ex natura ancyloglosſi exiſtũt, principio quidem tarde in ſermonem prorumpunt, ubi uero loqui cœperint, citra obſtaculum & ſatis feſtinanter loquuntur. Impediuntur tamen in prolatione nominũ aut uerborum, quorum alias difficilis pronũciatio exiſtit, ueluti in quibus R, aut L, aut K, literæ, frequenter occurrunt: hos ſanè adhibita manu per ſolam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam ægrum deſidere oportet, eiusq; linguam ſurſum ad palatum

attollere: & ſi quidem membranæ ipſæ curuitatis cauſa exiſtant, incuruo uncino eas apprehenſas & extenſas exſcindere, animaduerſione habita ne ſimul ſubiacentes uenas diſſecemus. Si uero cicatrix curuitatis cauſa fuerit, ſimiliter uncino apprehenſa extendatur, & quicquid durum adeſt, & quod cum naturali carne non conſentit exſcindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut poſca os colluant: poſtea inſpergatur mãna thuris, imponanturq́; linamenta cõuulſa: ſequentibus uero diebus curetur ulcus collutione aquæ mulſæ, aut illitione unguenti Ægyptii, linamentis conuulſis ſimul impoſitis, ut per eorum interſtitiũ cicatrix diducta, coaleſcat, neq; rurſus eadem cicatrix relinquatur.

Ad ranunculũ ſub lingua. Cap. XXXVII.

Ad ranunculum ſub lingua: eſt autem tumor earum quæ ſub lingua ſunt partium, præcipue uenarum: utendum ſanè iiſdem remediis quæ ad aphthas oris ulcera deſcribemus, maxime tamen his quæ ſunt ex eis fortiora. Proprie autem eis proſunt etiá hæc: æruginis raſæ, chalcitidis, gallæ, æquales partes inſperge. Cum paſſo potes etiam pro collutione uſurpare. Aliud. Farinam erui cum melle, præfrictis locis, illine. Aut etiam gallam tritam cum melle, aut roſarum ſemen eodem modo. In corporibus autem molliori ſenſu præditis, rhoem rubrum cum melle: aut rhois drachmas octo florum roſarum drachmas quatuor croci drach.ii. coſti drach.ii. miſyos, æruginis, æquales partes, commiſce, & cum his locos ſub lingua confrica. Decoctum uero foliorum oleæ colluant asſidue. Aliud. Nuces iuglãdes ueteres integras, unà cum cortice exuſtas contere, deinde piperis grana.xii.adiice, thuris grana mediocria.iii. hæc cum melle ſufficienti mixta illinito, & miraberis. Aliud. In inueteratis uero & perfectæ ætatis, eas quæ ſub lingua ſunt uenas diſſecato,

Extrinſecus uero mento adhibendum ex ouis pharmacum. Magis autem conuenit id quod Græci uocant Sphærion. Aliud. Artemiſiā maxime uiridem cum ſale tritam ad locos ſub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatā, deſquamatam, ac tumentem & ad palatum ac gingiuas. Cap. XXXVIII.

Glaucium in cote cum aqua dilue, eoq; locos illine, & eodem die ſedabitur. Aliud, ualens etiam ad linguæ exulcerationem. Paliuri folia manducent & expuant. Vbi uero lingua infletur, doloreq; afficiātur eius partes uicinæ, ſimiliter & mādibula, ita ut loquela prępediatur, folia oleę tenera trita, & oleo perfuſa, illinito, egregie enim auxiliantur. aut origanum paſſo decoctum colluendum exhibeto: aut pruni foliis cum melle tritis utere. Ad linguam uero, cui ſuperficies inſtar ſquamarum aut corticis decedit, optime facit, amurca æreo uaſe, donec cogatur, decocta, & illita. Ad linguam putreſcentem, & ferè demortuam. Succum foliorum uitis albæ cum miſy permixtum illinito: depurgat enim, & carne replet. Quidnam etiam hic mel adiiciunt. Vt uero ad cicatricem perducatur, radicem uitis albæ, contritam & cribratā inſperge. Melius autem erit eam melle permiſcere, ne diſſipetur. Ad linguæ abſceſſus. Quod ſi abſceſſus in lingua fiat, furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat, percolato, & huic ſucco mel adiicito. Simulq; calidum ore detinendum exhibeto. Hoc autē ſæpe facere oportet. Aut enim abſceſſum diſcutiet, aut rumpet. A ruptura uero florido ſicco utendum eſt.

Ad aphthas, hoc eſt oris ulcera, ex Galeno. Cap. XXXIX.

Quæ in ſuperficie oris fiunt ulcerationes, Græci aphthas appellant, habētes in ſe quiddam igneæ caliditatis: fiunt autem ut plurimum infantibus, quum

uitioſum exiſtit lac nutricis, aut alias puer non probe concoquit: facile autem medelam recipiunt, utpote quæ ex his quæ mediocriter adſtringunt, ut plurimũ contingit. Aliquãdo tamen diuturniores exiſtunt, ob temporis uidelicet tractum, indiſſolubili quodã marcore emergente, aut etiam ea quę appellatur Nome, malo nimirum ſemper ulterius ſerpente. Fiunt etiam aliquando in his, qui ad perfectam ætatem peruenerunt, tum propter uitioſorum humorum ad os defluxum, tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur. Cognitio omnium facilis eſt, utpote uiſui ac tactui ſubiecta. Ad tactum quidem, calidiores quàm conuenit loci fiunt, tumoresq; excitantur. Viſu uero cognoſcuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores exiſtũt, ſanguinei humoris dominium indicãt: flauiores, bilis amarulentæ: albidiores, pituitæ. Liuentes uero & nigrefactæ, bilis atræ. Etenim qui iſta ꝓbe diſcreuerit, ſingulorumq; ſimplicium uirtutẽ cognouerit, facile cõſtituet modum utendi tum ſimplicibus tum compoſitis pharmacis: conſideratione ſimul ſuper corporum naturis habita: num'ne molles ſint, & humectæ? an duræ, & ſiccæ? Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiam remedia ſunt adhibenda: imbecillioribus autem molliora: infantibus itaq; conuenientia ſunt, ea quæ in cibis eis offerunt mulieres, uelut eſt lens cum modico pane, & medulla ceruina aut uitulina. Oportet autem miſcere cibis aliquid ex malis acerbis, pirisq, ac meſpilis: aliquando etiam lactucæ quiddam & intubi, ac portulacæ cibo admiſcẽdum eſt, inflammata uidelicet ulceratione exiſtente. Quod ſi infans ipſe cibum capere non poſſit, nutricẽ eius huiuſmodi uictu curare oportet: necnon ora infantium pharmacis cõuenientibus, illinire. Si quidem enim ſubrubræ infantium ulcerationes fuerint, à principio cum his quæ mediocriter adſtringunt & refrigerant: conſequenter uero his, quæ citra mordacita-

tem diſcutiunt. Si uero ſubflauæ ulcerationes fuerint, iiſdem ſimiliter eſt utendum. uerum magis frigidis. Si uero ſubalbæ & pituitoſiores fuerint, extergentibus utendum eſt. Si aut nigræ, his quę generoſe diſcutiunt. Ad maiores uero pueros, pharmacis eiuſdem generis facultate prędictis utaris, uiribus tantum ipſorum auctis ac extenſis. Ad eos autem qui iam perfectæ ætatis exiſtunt, durioraq́; corpora habent, efficacioribus remediis utimur. Moderata itaq; remedia ad oris ulcerationes recentes hæc ſunt. Omphacium in uino diſſolutum aut mulſo, rhus culinarius eodem modo. Pro infantibus in principio ſufficit flos roſarũ, ipſæq́; roſæ ſiccæ cum mulſo, aut melle roſaceo. Inueterato autem iam malo, in minoribus quidē pueris admirandam opem contulit hoc, inquit Aſclepiades. Remedium Aſclepiadæ. Gallas contuſas aqua decoque, & cũ decocto percolato parem menſuram mellis permiſce: rurſusq́; decoque, donec ad mellis craſſioris ſpiſſitudinem redigatur: eoq́; ut maximo remedio utere, ita ut locis illitum ſatis diu digitis adfrices, aut tomento lanæ purpureę digito circũuoluto locis apprimas. In his uero qui perfectioris ætatis ſunt, durioraq́; corpora habent, in uniuerſum ſatis mihi fuit crudo miſy uti, cum uino adſtringente: quod ſanè tum intendit, tum remittit uires ſuas, iuxta uini uim aut magis aut minus adſtrictoriam, atq; etiã ſecundũ quod denſior aut liquidior uini & miſyos mixtura apparatur. Si uero ſordidum apparuerit ulcus, miſy cum uino mulſo tero. Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent remediis, ærugo & cum uino & cum mulſo utilis exiſtit. Neq; uero malum pharmacum his chalcitis exiſtit cruda cum oleo trita. Illiniũtur autem ex his pharmacis, ſolæ particulæ oris affectæ. Quod ſi collutiones obtulerimus, ſiue mediocriter, ſiue intenſe adſtringentes, ea cautione utemur, ut fortioribus corporibus fortiores, mollioribus imbe-

cilliores exhibeamus. Porrò ſi in putredinem aphtha uertatur, non conuenit amplius aphtham, eã affectionem appellare. Neq; enim ea quæ aphthas ſanant pharmaca, his adhibemus, ſed fortiora, qualia quædã in capite De cruſtis oris, paulo poſt dicentur. Atqui ſi putreſcere incipiant, maxime in infantibus, præclare facit præſcripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera ſtomatica cum melle illita, & id quod ex roſarum floribus conſtat: rhoe, croco, & coſto, quod ad columnellas inflammatas deſcribetur, ſiccũ pharmacum: oportet autem id illinire cum melle. Nec minus egregie facit centaureæ minoris exuſtæ cinis illinitus cum melle, & ſphæritis, hoc eſt, cupreſſus pilulas ferẽs, exuſta eodem modo. Proprie autem, inquit Archigenes, facit cornu ceruinũ uſtum, tritum, & adfrictum. Ad aphthas autem quæ proſerpunt ſumme efficax eſt, fœniculi radix uſta, per ſe & cum melle illita. Itemq; amurca in æreo uaſe, donec in mellis craſſitudinem cogatur decocta, ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris ulcera, conducit. Aluminis ſciſſilis ſextantem, gallarum unc. i. conterito, ac oleo ſubigito, aut digito in oleo madefacto ficum excipito, eoq; exulceratos locos quàm plurimũ extergito. Detrahit enim cutem, aſperitates tollit, ulceraq; ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus, ex Galeno. Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiam columnellam appellant, uuæ uero nomine accipienda eſt quædam in eo affectio, quum ſcilicet uuæ acino ſimile, ſummum gurgulionis apparet. Lorum uero uocant aliã quandam eius affectionem, quum ex ſuffitu nimium ignitus gracileſcit, & loro ſimilis propendet. Verum hæ adfectiones raro circa gurgulionem accidunt: inflammatur autem frequentiſſime. Euenit etiam aliquando, ut citra inflammationem nimium humectus

laxior fiat: uelut in deſtillationibus continuis contin-git: itaque inflammatione incipiente repellentibus pharmacis opus erit, quæ adſtringentis facultatis eſſe oportet. Et ſi quidem moderatus fuerit humorū influxus, ea quæ moderate adſtringunt ſunt adſumenda: ubi uero fortius inualuerit, acerba etiam ſunt adiungenda. Collutiones igitur moderatæ ſunt, ex palmis decoctis, aliquando in ſola aqua, aliquando etiā adiecto modico melle. Similiter autem & ex roſis, radice dulci, pampinis uitis, rubis, iunco rotundo odorato, terebintho, rhāno, cypero, & ſiliquis. Itemq; ex radice mori, hypociſtideq; & malis cotoneis, ac piris auſteris. His autem fortiores exiſtunt, myrti, & baccarum eius decoctum, & uirgultorum mollium ilicis, & uniuerſi quercini generis, ſimiliterq; & glādiū: itemq; decoctum meſpilorum & cornorum. Præclariſſime autem omnium facit decoctum gallarum, rhois culinarii, eiusq; quo coriorum infectores utuntur, ſpinæ Ægyptiæ, myricæ, aut ericæ ſeminis ſiue fructus, utriusq; mali punici floris & putaminis. Horum unumquodque & ſingulatim & cum aliis decoctū in aqua, gargarizandum exhibere oportet. Mirum uero quātum eorum mixturæ, ſimplicium & immixtorū uſum excedunt. Vtilis eſt etiam affrictus cochlearii frigidiſſima aqua repleti, & poſca frigida in balneo colluta. Conuenit quoq; arida trita gurgulioni admouere: ita ut ſubmiſſe & paulatim ad ſuperiorem & extrinſecā regionem adferantur, & per cochleare aut ſpecilli cō cauum ſupra linguam immittātur. Itaq; ex aridis moderata ſunt, roſæ ſiccæ, & flos earum, & prædictarum plantarum germina exſiccata, hypociſthis, rheōponticum, lapis coriariorum quo calciamenta ut reſplendeāt expoliunt, à Græcis ageratos, uelut nō ſeneſcēs, appellatus: & is quoq; qui ſamius aſter appellatur, & omphacium ſiccum. His imbecilliora ſunt minoriſq; acrimoniæ, gummi, tragacanthus, ſarcocolla, & amy-

lum, quibus utẽdum erit ubi gurgulio à nimium adſtringentibus remediis fuerit compreſſus, aut à mordentibus ac diſcuſſoriis irritatus. Fortiora prædictis ſunt, lapis hęmatites, necnon phrygius uſtus, minium ſinopicum, & terra lemnia, quæ appellatur ſphragis, diphryges, fructus Ægyptiæ ſpinæ, rhus culinarius. Adſtringunt enim hæc euidenter, citra tamen exaſperationem. Acerba autem ſunt, balauſtia, & cytini, & malicorium, ac galla. Adſtringunt etiam ſufficienter omnia aluminis genera. Atq; hæc quidem ſimplicia ſunt huic loco conuenientia. Ex quibus & compoſita fieri poſſunt, quum uehemẽti molle & lene quoddã adiũgimus, aut diſcuſſorio quiddam adſtringens admiſcemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autem adfectioni impoſsibile eſt per repellentia perfectum auxilium adferre, maxime ubi ęgroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaq; ſepe in principio ſtatim, aut paulo poſt omnino aliquid ex diſcutientibus ad adſtringentia adiicere cogimur. Si uero uehemens adfuerit dolor, etiam ea quæ eum mitigãt adnectemus, atq; quum multa omnino ſint quæ diſcuſſoriã uim obtinent, à mollioribus eſt incipiendũ. Ab acribus enim inflammata exacerbantur. Ob eam igitur rem compoſita in uſum uenerunt, tum ad reliquorum membrorum inflammationes, tum ad eas quę fiunt in gurgulione, ueluti quũ alumen miſcemus cũ iride Illyrica, aut thure, aut myrrha. Tu uero perſpecta caloris in ipſa inflãmatione magnitudine, conſyderataq; influxus ad eam multitudine, atq; amplius in toto corpore humorum quantitate ac copia perpenſa, uel eorum quæ adſtringunt, uel quæ diſcutiunt augebis mixturam. Optimum autem pharmacum ad inflãmatos gurguliones, tum in principio, tum in uigore adhibitum exiſtit hoc: rhois culinarij drac. viii. florum roſarum drach. iiii. croci drac. ii. coſti drach. i.

contuſa & cribrata in uitro repone. Vſu uero expetẽte dimidium cochleare in duobus aquæ mulſæ aquo ſioris cyathis diſſolutum ad gargarizandum adſumatur. Vtilis eſt etiam eis paſtillus ex croco, qui iris à quibuſdam appellatur. Complectitur autem myrrhæ drach. viii. aluminis liquidi drach. ii. croci drachmas octo diſſoluitur in uino. Quidam etiam aloen adiiciunt, quàm nos reprobamus. Hic itaq; paſtillus fluidioribus, & magis humectis inflammationibus ſumme cõuenit, dilutus in uino ac illitus. Miſcetur etiam gargariſmis. In corporibus durioribus ꝓdeſt quoq; paſtillus Muſæ. Prodeſt etiam efficacisſime paſtillus Andronis, facit & id quod Aſclepiades deſcripſit, lapidis agerati drac. iiii. floris lapidis aſii drach. iiii. terræ ſamiæ drachm. iiii. aluminis ſcisſi drachm. ii. croci torrefacti drach. ii. gallarum drach. ii. contritis utere. Hoc etiam nos uſi ſumus, inquit Galenus, optimũq; ſæpe ſumus experti: præter quàm quod ſtatim à principio, & quum rubicundus & calidus exiſtit inflammationis tumor, minime adhibendum uidetur. Vbi uero diutinum adeſt malum, & corpus prius eſt euacuatum, ſemen tantum in uſum aſſumptum, magnam ſtatim oſtendit utilitatem. Ad laxatam columnellam. Gallarum drachm. xxxii. diphrygis drach. xii. illini cum melle. Aliud philoſophi. Apparatur temporis necesſitate inſtante. Inueteratum enim uires amittit. Nuces uirides accipe & exſiccato, & palmarum oſſa, atq; de ipſis ubi uelis ſufficiẽter exurito, & amborum æquales partes miſceto, ac ſiccis tritis utitor. Sufficienter enim diſcuſſoria exiſtunt. At uero quum in aliis adfectionibus, tum ad columnellas citra inflammationem laxatas, gallæ omphacinæ, ſalis ammoniaci, amborum æquales partes, per cochleare admotæ, præter opinionem auxiliantur. Præclare facit & in his, cyrenaicus ſuccus tritus adhibitus: qui ſi nõ adſit, ipſum laſer. Aliud, ad colum-

nellas laxatas. Mellis libram.i. florum roſarum ſextuncem, aluminis liquidi beſſem, ſucci hypocyſtidos quadrantem. Alumen & mel ſimul decoquito, deinde reliqua trita adiicito, ac rurſus paululum decoquito, eoq́; utere aliquando aqua calida diſſoluto, aliquando aqua mulſa ad gargarizandum, aliquando quoque eius illitu ipſam columnellam reprimes ac eleuabis. Bonum hoc remedium eſſe adſtruit Galenus, eoq́; uti iubet. Aliud, quod & columnellas iam excidendas ſanat: facit idem & ad ulcera gingiuas depaſcẽtia, omneq́; oris ulcus ſerpens. Fructus ſpinæ ægyptiæ, gallarum, fructus myricæ, balauſtiorum foliorum malabathri aluminis ſciſsi, caſsiæ, ſingulorũ æquales partes. Vtere ſicco. Aliud, Aſclepiadæ. ℞ Roſarum ſiccarum nõ madefactarum ſextarium italicum unum, nardi celticæ cum radicibus ac circũſita ipſis terra, faſciculum manipularem unum: fimi columbini agreſtis ſicci ex ipſis nidis detracti drachmas tres myrrhæ drachmas octo gallarum omphacitidũ numero.xlv. contuſa & cribrata per arundinem inſufflato, & per ſpecilli cauum adhibeto. Aliud, ſiccum ad ualde laxatas columnellas, itemq́; tumentes. Piperis drach.i. myrrhæ drac.i. aluminis ſciſsi drach.ii. gallarum drach.ii. contritis utere: eueſtigio enim eas firmant, ac reſiccant. Aliud parabile, quod & ad laxatam & ſuffocantem columnellam ualet. Nitrum tritum digito excipe & adfrica, deſtillabit enim inde plurima pituita, eaq́; cruenta & ſanabitur. Aliud naturale, Philumeni. Picem liquidam accipe, eaq́; extremum pollicis tui infice, alteraq́; manu ſincipitis capillos diſtende, ac picem illine. Recurret enim ſtatim uua. Quod ſi quis omnino ab adflictione uuæ & tonſillarum ſecurus eſſe uelit, quotidie per morborum interualla quũ lauatur, & à calido lauacro egreditur, modicam frigidam aquam ſorbendo degluțiat. Quod ipſum & ad tuſsim, & lateris dolorem,

humidisq́; ſtomachi uitiis multis utile fuit. Per ea itaq; quæ dicta ſunt in naturam ſuam reducere gurgulionem oportet, omni conatu & molimine adhibito, neq; feſtinandum ad eius exciſionem.

De ablatione columnellæ, ex Galeno. Cap. XLI.

Quod ſi continue adfligat columnella, periculūq́; ſit ne ſuffocatio aut tabes inde inferatur: aut quū gracilis & loro ſimilis ſit, propterea quod alimentum nō ſentit, quod ſanè aliquando accidere ſolet: aut quum reſolutionem patitur: ſit enim & hoc in aliquibus: tūc ſanè refert utrum excidatur, an non. Optima eius auferendæ oportunitas exiſtit, quum ſuffocatio urget, ut tum imminente periculo, ægroto auxilium feramus: itaq; quo manum commodius adferas, æger in ſplendenti & claro loco collocetur: & tūc quidem os eius diducatur: mox uero immiſſo forcipe producatur, ita ut uolſellam huic rei idoneam, iuxta mediū ipſius columnellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atq; ita producta obtorqueatur. Obtorta enim uelut ſtupida efficitur, & uelut illaqueata curuatur ac liueſcit, citra magnam ſanguinis eruptionē. Quapropter immorari oportet aliquandiu, ac eā detinere quouſq; æger tolerare poſſit: tuncq́; auferre non ſupra forcipem inciſione facta, ſed ad eius fundum. Quum enim pelliculis referta ſit ipſa columnella, & ob productionem cedat, prolixa ſanè inſpicientibus apparet. Vnde multi inexperti medici, ſiue per errorem, ſeu per ignorantiam altius incidentes, eam funditus auferunt, maximiq́; incommodi autores ægro exiſtunt. Quare relinquere oportet fundum eius circa palatum. Ab exciſione autem ægro offerenda eſt poſca diluta, qua leniter os colluat. uehemens enim ipſius allabentis plaga, ſanguinis eruptionem excitat. Quum autem hinc morſum perceptat, aquam frigidam colluat. atq; hęc uiciſſim fiant, donec ſanguis ſiſtatur. Sequentibus de-

inde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargariſmus exhibeatur. Similiter & illitiones ad tonſillarum inflammationes deſcriptæ. Porrò Galenus ait, ab exciſione ſemper diphryge utor, donec cicatrix obducatur. Cicatricem enim tum huius membri, tum reliquorum omnium exulceratorum probe conſtringit ac committit.

De oris inflãmationibus. Cap. XLII.

Quum uniuerſum corpus multitudine humorum redundat, aut unius tantum alicuius noxii humoris multitudo in corpore augeſcit, conuenienter utimur inciſione uenæ, aut purgatione, aut clyſteri, & abſtinẽtia ciborum. Quod ſi neutrum horum adfuerit ad localium auxilior. opem ſtatim confugimus: in principio quidem reprimendo per ea quæ adſtringunt & frigefaciunt: Ex adſtringentium ſylua eſt atramentũ ſutorium, & ſimilia. Verum adeo fortibus, & quæ ſimul uim uenenoſam complectuntur ac nociuam, minime conuenit uti ad oris adfectiones ſanandas, niſi magna cogente neceſſitate. Plurimum enim nocumentum infert, ſi quid ex his ad ſtomachum ac uentriculum fuerit delapſum, aut ad aſperæ arteriæ extremum & pulmonem. Ineſt autem huiuſcemodi remediis & circa guſtum inſuauitas quędam, quæ quidem uſus tempore moleſtiam infert, & permanet etiã totam diem. De fœminis quid attinet dicere? maxime opulentis, quæ ob delicias in totum pharmacorum ad os deſcriptorum adfrictum ægre ferunt. Iam & uiros quoſdam uideas, qui non ob delicias ſolum, ſed ex natura faſtidientem ſtomachum habent, atque huiuſmodi pharmaca non ferunt. Itaque ea quæ ex ſtomaticis appellatis pharmacis, hoc eſt, quæ ori conueniunt, mitiora exiſtunt, crocum cõplectuntur, & myrrham, & alumen. Cæterum confectio ex moris, & malis punicis, & ſimiles quædã, cum ſolo melle medentur, habentq; guſtum amplius ſuauem. Quin & con-

fectio ex ſucco nucum cum ſolo melle apparata ſua-
uem exhibet ſaporem. At uero ſuccus mororũ pro
debiliore habendus eſt pharmaco. Fortius uero, &
quod nulli inferius exiſtit, eſt ſuccus corticis nucum.
Inter hæc medium tenet, quod ad uim adſtrictoriam
attinet, ſuccus mororum naſcentium in rubo. His ſin-
gulis admiſcere potes, ſiquidem uehementius effice-
re uelis pharmacum, ſuccum uuæ acerbæ, nondũ ma
turæ, pari pondere: aut ſi id non uideatur, eius dimi-
dium. Andromachus coniicit, croci, myrrhæ, ſucci
uuæ acerbæ immaturæ, aluminis ſciſsi, ſingulorum
drachmam unam.

Illitiones ſtomaticę ori cõmodæ. Ca. XLIIII.

Confectio ex moris.

Confectio ex moris ſic adparatur, quemadmodũ
docet Eras: Succi mororum heminas .v. uini auſteri
heminam .i. mellis heminam .i. Succum unà cum ui-
no decoquito, donec ad ſtrigmentitiam craſsitudi-
nẽ redigatur: deinde adiecto melle rurſus decoque,
donec probe cogatur: deinde in pila eis admiſce
croci ſeſquidrachmam, myrrhæ ſeſquidrachmã, om-
phacii ſicci ſeſquidrachmam. Optimũ autem eſt om-
nibus oris illitionibus ſimul incoquere, radicis dulcis
drach. viii. ad eiuſmodi ſanè menſuram, qualem præ-
ſcripſi. Eſt enim radix dulcis natura mitis, & ob id
aſperitatem ex aſtringentibus illatam lenire potens.
Facit, inquit Eras, hęc confectio tum ad tonſillas, tum
ad inflammationes oris, illita, & gargariſmi modo
colluta. Poteris autem ſuccum mororum cum ſolo
melle adparatum, in uſum recõdere, ob dulcedinem
ori commendandam. Confectio ex malis punicis,
Galeni. Accipe mala punica in uigore perfecta, ma
tura, & recentia, ita ut ex triplici eorũ differentia, dul-
cium, acidorum & auſterorum, æquales partes unà
cum corticibus in mortarium coniectas, contundas,
& ab eis ſuccum exprimas: deinde cõfectionẽ adpa-

res hoc modo. Coniice ſucci heminas.v.meliis heminam.i.radicis dulcis drach.viii. Primum uero ſuccum cum radice dulci decoquito,ac percolato,deinde adiecto melle ſimul coagmentato, & utitor. Hæc confectio commodius exhibetur his qui oris inflammationem patiũtur, habentq́; ſimul ſtomachum fractum & qui cibum auerſatur. Vtilis eſt etiam bibita ad alui adfectiões. Expedit autem ei,ueluti reliquis oris remediis adiicere, in principio quidẽ ea quæ adſtringunt,circa uigorem,ea quæ concoquunt, iuxta inclinationem,ea quæ diſcutiunt. Facit etiam ad oris ulcera,& quæ adpellantur Aphthæ. Confectio ex malis punicis, Aſclepiadæ. Pharmacum ad os proſpere accommodatum, quod etiam ad ulcera ſerpentia conducit: Succi mali punici Italicos ſextarios.vi. mellis libram.i. croci drachmas.iiii. myrrhæ drachm.iiii. Succum per ſe ſatis diu decoquito: deinde adiecto melle rurſus donec probe coagmentetur, decoquito: poſtea in mortario crocum & myrrham ſimul committito, atque hoc,ut maximo remedio,utitor.

Remedium oris ex muſto, Andromachi: quo inquit, ut pulcherrimo utor. Gallas numero.xxx. rhois quo coria inficiuntur chœnicem.i. muſti optimi ex uua aminæa alba ſextarios.vi. gallas contuſas unà cum rhoe ꝑ diem & noctem in muſto macerato: deinde ad quartas decoquito, & per linteolũ percolato: rurſumq́; ſuccũ donec mellis ſpeciẽ accipiat, decoquito,& adiecta croci drac.i. aluminis ſciſſi drac.i. myrrhæ drach.i. probe miſceto & in uſum recõdito. Facit enim & ad aurium & ſedis quoq; exulcerationes. Confectio ex ſucco uuæ acerbæ,ex ferula medicamẽtario libro. Sorani. Illitio ad os adparata ex ſucco uuæ acerbæ, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnantes gingiuas,& ulcera pura tonſillarũ. Succi uuæ acerbæ ad coagmentationẽ decocti ſextariũ.i. floꝝ roſarum

drach.xii.croci drac.iiii.mellis heminam.i. adpara ut prædictum eſt. Eodem modo etiam adparatur confectio ex ſucco malorum cotoneorum, & pirorum, piraſtrorumq́; & meſpilorum, ac mororum rubi, ſimiliterq́; ex aliorum pomorum ſucco, atq; item cornorum: niſi quod plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adſtringunt. Succus enim pirorum & reliquorum pomorum ac fructuum aliquãdo æqualem portionem mellis admittit. Eorum uero quæ plurimum adſtringunt, ueluti eſt ſuccus corni, aliquãdo duplum mellis ſuſcipit. Confectio ex nucibus, Galeni. Fit etiam ex ſucco uiridium nucum pharmacum ori commodum, hoc modo. Extrinſecum corticem nucis uiridem, quo tinctores utuntur, in pilam coniectum contunde, ſuccumq́; expreſſum per linteolum excola: eiusq; heminas.v.mellis heminam.i.& radicis dulcis drach.viii. hoc modo committe. Succum unà cũ radice dulci uſquequo cogatur decoque, & percola: deinde adiecto melle ſimul decoque rurſus, ac utere iuxta eam quã deſcribemus methodũ. Eſt itaq; pharmacum ex nucibus omnium efficacisſimum. Verum ſtomacho utilisſimum exiſtit id quod ex malis punicis eſt confectum.

Summaria doctrina de uſu omniũ illitionum ad os adparatarum. Cap. XLIIII.

In principio inflammationum, omnibus oris remediis utiliter quiddam ammiſcetur ex his quæ reſtrictoriæ facultatis exiſtunt ac repellunt. Quapropter commodum eſt ſolum ſuccum cum melle adparare ac reponere: Sunt autem reſtringentia parabilia quæ in principio miſcere conuenit: roſæ, flos earũ, baccæ myrti, myrtus ipſa, lentiſcus, rubus, omphacium. Poſt hæc cytini & balauſtia, mali punici cortices, gallæ, fructus ſpinæ ægyptiæ, omnia aluminis genera, rhus tũ culinarius, tum quo coria inficiuntur: horum unum quodq; aqua decoquitur donec probe cogatur, atq;

ita percolatum

ita percolatum decoctum illitionibus commiſcetur. Optimus eſt etiã mali punici ſuccus in principio amiſtus. Frangenda autem ſunt ipſa mala ac contundenda in mortario unà cum corticibus ſuis. Deinde exprimenda ac percolanda decoquendaq́; donec in totum cogantur, atq; ſic in præſentes illitiones ex eis animiſcendum eſt. Quod ſi ſumptuoſius adparare uelis pharmacum, nempe diuitibus utẽdum, adiicies corticem caſſiæ, indicam nardum aut celticam, aut folium malabathri. Poſt principium autem ubi conſtiterit influxus, ſufficit confectio ex moris, croco modico ac myrrha adiecto, ad inflãmationis concoctionem. Quum uero ad uigorem peruenerint inflammationes, parum utendum eſt illitionibus oris. Verum collutionibus & gargariſmis mitioribus inflammationem concoquere oportet, uelut eſt ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remediũ oris ipſum decoctum ex caricis conſtans gargarizandum exhibere conuenit aqua mulſa permixtum, aut ſapa calefacta, aut cum ſola aqua calida, non præſente melle aut ſapa. Optimum cenſetur circa inflammationum uigorem oleum lentiſcinũ conduplicato uaſculo calefactũ & ore retentũ: uerũ cauendũ ne ſit inueteratum. Vbi uero iam concocta fuerit inflammatio, & dolorũ uehementia quieuerit: tũ ſanè & diſcuſſoria ad oris remedia admiſcemus, cuius generis ſunt, hyſſopum, pulegium, thymus, calamintha, thymbra, menta, in ſapa aut aqua mulſa decocta & percolata, ita ut ex decocto cuiuſcunq; tandem iſtorum oris remedium permiſceatur. Ex parabilibus diſcuſſoriis eſt decoctum caricarũ ad mellis ſpiſſitudinem redactũ. Nam ſingula prædicta efficaciora fiunt, ſi diutius coquantur. Fortius autem prædictis exiſtit ſpuma nitri, & nitrum ipſum maxime Bernicarium uſtum, atque nitro adhuc potentius eſt ſulphur uiuum. Porrò ad diuturnas & obduratas inflammationes adhibenda

ſunt ea quæ pręclarius diſcutere poſſunt: contuſa uidelicet ac cribrata, de quorum numero hæc ſunt. Si diuites exiſtãt ægri, coſtus, & amomum, & quod appellatur macer, perquã calidum & adſtringens: & ſuccus ſanè cyrenaicus ad diſcuſsionem obduratarũ inflammationum aptisſimus, aut aliquis eorum qui ei ſucceſſerunt, uelut eſt laſer. Pauperibus autẽ pro ſumptuoſis illis pharmacis adiicere conuenit dictamnũ, aut acorum, aut meon, aut pyretrum, aut parum cardamomi, aut ſinapis. Sit autem pondus ſingulorum quæ adiiciuntur, iuxta eam quã in principio diximus apponderationem. Nimirũ ut ad libras quinqꝫ ſucci, una mellis adiiciatur, & annexorum ſint drachmæ quatuor uel quinque.

De tonſillarũ inflammationibus, ex libris Philumeni. Cap. XLV.

Tonſillæ frequentisſime inflãmationem incurrũt: calidi enim & humidi ſunt earum loci. Verum hac adfectione magis arripiuntur hi qui plurimo ſanguine abundant: & pueri, utpote mixturam habentes teneram, & multo cibo ſe explentes: & infantes adhuc lactentes ex hauſtu lactis id malum contrahentes. Infertur autem hæc adfectio plerunqꝫ à nimia meri potione, & à multa ac auidiore deuoratione ciborũ, maxime acriũ & aſperorum: acciditq; ita adfectis difficultas tranſglutiendi, & dolor aliquãdo etiam febris. Incipiẽte itaqꝫ inflãmatione, cibum ſubtrahere oportet, & aquæ potum exhibere, præſertim febre ſimul irruente. Exhibendi etiam gargariſmi adſtringentes & repellentes, uelut eſt lenticulæ decoctum, cũ roſis, myxis, & palmis: reliquaq; quæ in principio inflammati gurgulionis adſumũtur. Cauendũ aũt ne mel in principio ad gargariſmos cõiiciamus, ne per acrimoniã malũ irritemus. Verum quũ uehemẽtius adfectio ipſa inualeſcit, & periculũ ſuffocationis ſuſpectum eſt, uena cubiti incidẽda eſt, repetita ſanguinis detractio-

ne: maxime ſi iuuenis ſit ęger, & multo ſanguine abū-
det. cibi aūt offerendi ſunt ſorbiles & uentri cōmodi:
q; ſi uenter non probe egerat, iniiciendus eſt clyſter:
infantiū uero uentres glande immiſſa, & ſedis illitio-
nibus irritare oportet. Poſt euacuationē gargarizent
decoctionē furfurum calidā, aut ptiſanæ ſuccum, in
quo decoctæ ſunt uuæ paſſę, aut ſapam tepefactā, aut
decoctū radicis dulcis, aut paſſum cū decocto ficuū
& hyſſopi. Hæc omnia tepida exhibenda ſunt: frigus
enim nō tolerant inflāmata, ſicut neq; plurimū calo-
rem. multū aūt proderit oleum amygdalinū auribus
infuſum. Extrinſecus leniter fouere conuenit ſpongiis
expreſſis, & cataplaſmata quoq; imponenda ſunt ex
farina ordei aut ſemine lini, aut fœni gręci, aut his ſi-
mul mixtis. Remittente aūt iam inflāmatione & de-
creſcente, mel in gargariſmos admiſcere cōuenit: q;
in principio & in augmento minime facere oporte-
bat: quo tempore etiā calidiores gargariſmi proſunt.
Extrinſecus autem lana mollis oleo tincta collo cir-
cumponenda. Quod ſi ex uſu acriorū collutionū aut
illitionum inflammatio exaſperetur, & mordacitas
inde accidat, leniores gargariſmi colluendi ſunt, qua-
les ſunt, ſuccus ptiſanæ, aut halicæ, & micarum ſiligi-
nearum cremores, qui tepidiſſimi offerantur: lac etiā
tepidum gargarizādum. Remittente aūt inflāmatio-
ne & dolore, prædicta oris remedia ſunt illinenda,
immiſſo digito medio, ita ut cū leni adhibita illitione
partes tonſillarum, quæ intumuerunt, comprimātur,
quo contentam in ſe materiam excludāt. Verūtamen
non uiolenter comprimere oportet, quemadmodū
quidam faciunt, qui autores ob id fiunt, quo inflam-
matio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis
ab eiuſmodi curatione læſus, contenti erimus exhi-
bitione gargariſmatum lenientium, nihil illinentes.
Permanente uero ac immorante diutius inflamma-
tione, atq; ubi tonſillæ ipſæ ſubrubri coloris fuerint,

neq; melius à prędictorum remediorum admotione habuerint,permutationem in pus expectare oportet: cito enim tonſillæ abſcedunt. Abſceſſu autem facto, inflãmationis ſigna augeſcunt, & exacerbationes ad ueſperam fiunt fortiores,cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre. Quare ubi ſuppurationem futuram ſperamus, coadiuuare oportet ut quàm citisſime fiat. Sint autem gargariſmi eis exhibendi calidiores, uelut aqua mulſa calida,& decoctũ caricarum ac hyſſopi. Verum ad molliendos & maturãdos tonſillarum abſceſſus, maximopere auxiliatur unguentum quod appellatur ægyptiacũ,quod ex reſina terebinthina, & melle & oleo dulcisſimo adparatur: & extrinſecus cataplaſma impoſitũ ex ordeacea farina & fœno græco cum decocto caricarum & altheæ ac melle. Quum autem pus perfectum fuerit, dolores minuuntur, & inflammationis tumor mollior redditus digito cedit: tunc ſanè acriores collutiones exhibendæ ſunt,atq; prædictæ quoq; oris illitiones. In cibo accipiant fruſta panis aqua macerata quàm maxima, & reliqua ſimiliter quæ eis pro cibo offeruntur aceruatim ingerant. Vehementiore enim ex his circa tonſillas obuolutione facta, cõſimili modo tumores adficiuntur,ueluti ſectionem ſuſtinerent. A ruptura autem aqua mulſa gargarizãda per ſe,poſtea etiam admixta lenticula & roſis,atq; his ſanè immorandum eſt,donec penitus ad cicatricem perducatur. Neq; uetat ſæpe adiicere quiddam ex prædictis oris remediis. Quod ſi ruptura eis ſeruis contingat, ob ſoliditatem uidelicet corpuſculorum incũmbentium, inferatq; inflammatio ipſa dolorem, diducere abſceſſum conuenit ad proliciendam puris excretionem. Leonidæ. Itaq; ſi perfectæ ætatis ſit æger, eum deſidere facito, poſtea diducto ore linguã cum ſpecillo lato, aut inſtrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipſumq; abſceſſum cum ſcalpello

aut acicula penetrãte diducito. Si uero puer ſit æger, caput eius intra genua eius qui manum admolitur cõtineatur. Deinde facta abſceſſus diſſectione caput eius inclinetur ad humoris commodiorem excluſionem. Ab opere autem patrato aquã lactei teporis frequenter colluant. Poſt multam autem intercapedinem ab opere patrato, & inſequentibus deinde diebus aquã mulſam gargarizent: adhibeaturq; eis unguentũ ad exulceratas tonſillas conueniens: quale eſt quod ægyptium croceum adpellatur, & quæ ei ſimilia exiſtunt. Eſt autem ægyptium hoc. Vnguentum ægyptium croceum. Croci drach.iii. mellis ſeſquilibram, olei roſacei ſextantem, ſucci fœni gręci & ſeminis lini decocti quadrantem. Crocum in ſucco diſſolue: deinde oleo adiecto, ea ſimul commiſce, & mel prius deſpumatum coniice, & permixtis utere.

De cruſtoſis & peſtilentibus tonſillarum ulceribus. Cap. XLVI.

Cruſtoſa & peſtilentia tonſillarum ulcera ut plurimum nullo præcedente tonſillarum fluxu incipiunt, aliquãdo autem à conſuetis fieri inflammationibus, maxime efferatis perficiuntur. Fiunt autem frequentiſsime pueris, atq; etiam ætate iam perfectis, maxime his qui uitioſis humoribus abundant, in his quæ uere contingere ſolent peſtilentibus conſtitutionibus. In pueris uero oris ulcere, quod aphtham uocant, præcedente omnino perficiuntur. Sunt autem partim alba, maculis ſimilia, partim cinereo colore, aut ſimilia cruſtis, quę ferro inuruntur. accidit autem ægris ſiccitas in tranſglutiendo, & ſuffocatio coaceruatim incidit, maxime quum rubor ſubeat mentum: aut ubi hęc acrimonia præterierit. Nome quæ depaſcitur, locos excipit, ſucceditq; unà putrefactio. Archigenis. Feſtinanter itaq; auxilium adferre oportet, his q ſunt ætatis perfectæ, atq; confidenter uenam brachii incidere, ſiquidem nihil ſit quod id fieri prohibeat. Multę

enim uirgines circa uigoris ætatem menſium purgationem appetentes, hac affectione apprehenduntur, quæ præcipuæ uenæ inciſione opus habēt. Incidendæ aūt ſunt in eis tali uenæ, & unica ſanguinis detractione facta euacuandæ, non autē ad uſq; animi defectionem. Deinde glandulis & ſedis illitionibus ac clyſteribus utendum erit: itēq; cucurbitulis iuxta lūbos, ac colligationibus extremitatū, atq; omnibus modis conandū eſt ut diuerſio ab affectis partibus fiat. Poſtea etiā gargariſmis uti conuenit: uelut eſt lenticulæ decoctū, & myxarum ac palmarū cum melle & ptiſanæ ſucco: deinde furfurum decoctum in decoquēdo uiſcoſum factū, adiecto melle. Poteſt etiā remedium oris ex moris, & maxime id quod ex malis punicis cōſtat, colluendum exhiberi, hydromelite permixtū.

Philumeni. Infarcitur autē hydromeliti & coſtus & iris, ac ariſtolochia, & ſimilia poſt principiū. Probe aūt facit id quod ad colūnellas præſcriptum eſt, ſiccū pharmacū ex rhoe, flore roſarū, crocoq; & coſto. Foliorū etiā glaucii ſiccorum decoctū optime facit, quāquā guſtus uehementer amari exiſtat. Ego autem & glaucii ſucco, cuius ad collyria uſus exiſtit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargariſmate utor, aut etiam cum iridis decocto. At uero fruticis ipſius ſicci, glaucii inquā, contuſi & cribrati optimus uſus exiſtit ſi inſuffletur. Conādū aūt eſt in uniuerſum ne digitum quidem locis admoueamus, aut leni ſaltē tactu manū admoliamur. Etenim inſcii ad quos maxime in rebus dubiis homines confugiunt, uehementius illinunt, ſimulq; inflāmatum locū cōprimunt, ſimulq; cruſtam detrahunt: quod minime facere cōuenit prius quàm eleuatā, & uix innitentē cruſtam cōſpiciamus. Quod ſi enim adhærentē adhuc cruſtam auellere aggrediamur, ulcerationes magis in profundū procedunt, & inflammationes conſequuntur, augenturq; dolores, & in ulcera ſerpentia proficiunt. Itaq; ſicca quidem

remedia inſufflare conuenit : liquida uero cũ pinnu-la illinire, ita ut quantũ licuerit quàm penitisſime pin-nulam immittamus. Vtendum eſt etiã compoſitione ex ſemine rutę ſylueſtris ad anginã deſcripta & ea quę ex uſtis hirundinibus cõſtat, ita ut cum melle liquefa-ctas illinamus, & cũ hydromelite permixtas colluen-das exhibeamus. Profuit etiã aliquibus ariſtolochia, & iris, & chalcitis adhibita cum melle. Aliquãdo etiã Andronis & Muſæ paſtilli. Mirabiliter autem cruſtas aufert caninum recrementũ melle illitum, & uſtarum hirundinum cinis, & centaureæ minoris uſtæ cinis cũ melle, & cochlearum terreſtrium maxime nudarum uſtarum cinis cum melle. His uero de quibus medici deſperarunt, fel crocodili exiccatum & tritũ ad cru-ſtam inſperge, aut illine cum melle. Oportet autem poſt irritationes à pharmacis eiuſmodi factas, lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex uino ſcybelite, maſtiche chia, myrrha & croco conſtat gargariſmo, deinde cum amylo & tragacantho. Cohibito autem iam ulcere paſcente, lac gargarizandum, ſamia terra permixtum: & febrium quoq; curam habere conue-nit: uehementes enim incidere ſolent: atq; in repur-gandis explanãdisq; ulceribus maxime ſollicitũ eſſe: conuulſionem enim infantes plurimi pasſi ſunt in ul-cerum repurgatione: aliqui uero uia tranſglutiendi exiccata, ſunt ſtrangulati. Sunt etiam quibus corro-duntur gurguliones, atque ubi diutius perſtiterint ulcerationes, & in profundum proſerpſerint, cicatri-ce iam inducta, aſtrictiorem uocem edunt, reflecti-turq; ipſis potus in ipſas nares. Nam & ego puel-lam noui quæ poſt quadrageſimum tandem diem conſumpta eſt, quum ſe iam à morbo recolligeret. Verum ad ſeptimum uſq; diem plurimi periclitãtur. Vbi uero inflammationes & ulcera ſerpentia ſem-per amplius extendantur, forinſecus fomentum ad-hibere oportet, & cataplaſmatis communibus uti,

cũ cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet ſi intrinſecus detentã materiam extra queant transferre. Contegantur itaq; ſemper poſt cataplaſmata, partes circa mentum, cum nardino & cyprino cerato, cum circumpoſitione lanarum mollium. Vbi autem cruſtæ ſolutæ fuerint, & ulcera ipſa mundata, antheris, hoc eſt, floridis remediis utendũ eſt. Sanant enim in totum ulcerationes ipſas, tum ſiccæ adhibitę, tum illitæ cum melle. Sunt autem cruſtarum tũ oris, tum tonſillarum, compoſita pharmaca huiuſcemodi. Aſclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes. Florum roſarum drach.viii.croci drac.iiii.balauſtiorũ drac.i.myrrhæ drach.i. nucum pinearum repurgatarum drachm.iii. Subactis melle ad illitionem utere. Aſclepiadæ, ad oris putredines. Rhois culinarii drac. iiii.acaciæ drac.i.omphacii drach.i.medullæ ceruinæ aut uitulinæ drach.iiii. in uino dulci diluta, melle deſpumato excipe, & ad illitionem utere. Andromachi remedium oris odoratum ac tenerum, ad inflammationes ac cruſtas optimũ. Nucum pinearũ depuratarum drach.iii. amyli drachm.ii.aluminis ſciſſilis drach.i.florum roſarum drach.i.croci drach.i.mellis quantum ſuffecerit. Aliud, ad omnes tum oris tum tonſillarum adfectiones. Rhois culinarii drachm.iiii. florum roſarum drac.i. croci drac.i.coſti drac.i.illine cum melle, aut cum aqua mellis gargarizandum exhibe. Critonis ad cruſtas. Miſy aſſatum aut crudũ illine cũ melle: ſtatim enim eas tollit. Sint autem miſyos drac.iii.& libra una mellis, quo modo etiam uti poteris chalcitide. Archigenes autem inquit: Ad cruſtas optime conuenit ſtercus caninum cum melle: quod tum optimum erit, quũ oſſibus canes fuerint nutriti. Magnopere enim auxiliatur, neq; odium ſui inducit in cibo oblatum. Licebit etiam uti plurimis eorũ quę ad anginam deſcripta ſunt auxiliorum. Aliud Archigenis, ad cruſtas in ore. Hirũdinum uſtarũ & ſter

coris humani æquale pondus cum melle illine. Accipiendum eſt ſtercus non quodcunq; obtigerit, uerum puerum biduo prænutrire oportet pane & lupinis, ac uino modico, atq; deinde tertia die ſtercus eius accipere & exiccare, atq; repoſitū ſeruare. Vſu uero expetente cōtrito uti. Efficax enim & ad anginas exiſtit. Experti etiam ſumus, inquit Galenus pharmaca à Sorano deſcripta præclare facere, quæ ſanè ille iuxta dictionum ſeriem deſcripſit. Remedium ad cruſtas oris, conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueolentes. Miſyos uſti drach.viii.iridis illyricę drac.iiii. croci drach.i.in puluerem redige, ac pyxide lignea repone. Vtere autem per ſe uel cū melle. Florida compoſitio, ad prædicta ſimiliter efficax. Iridis illyricæ drac.iiii. ſandarachæ drach.iiii. cyperi drach.iiii. aluminis ſciſſi drac.ii. myrrhæ drac.ii. crocomagmatis drach.ii. in puluerem redige ac utere. Quidnā etiam flores roſarum, & gallas adiiciunt, ſingulorum drachm.ii. Vtere autem ad putrefacta, & ad abſceſſus gingiuarum ſicco: ad cruſtas uero cum melle. Philagrii, ad oris eroſiones. Seminis lentiſci nondum denigrati drach.iiii. gallarum drach.iiii. coſti drach.i. folii drac.i. utere. Theodori, ad tonſillarū ulcera, gingiuarumq; & pudendorum, ad putrefacta & carbunculos. Aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, myrrhæ troglodyticæ, ſingulorum æquale pondus accipe, ac utere ſicco. Hermi, ad omnes oris adfectiones, ab ulcere quod aphtha adpellatur uſq; ad cruſtas & carcinomata. Ericæ ſemen tritum, ſucco hyoſcyami excipe, & utere cum melle. Aliud, ad ulcera quæ ſerpunt in ore, gingiuis, ac lingua. Miſy cum ſucco foliorum uitis albæ, quā bryoniam adpellant, dilue, & coniecto ſimul melle tere, ac ad illitionē utere. diuinitus extergit ac repurgat. Vbi uero repurgata fuerint & carne expleta, bryoniæ radicem contuſam & in puluerē redactam adhibe. Ea enim ad cicatricem perducit.

Aliud eiuſdem, ad oris putrefactiones, ulcerationes, & ulcera quæ ſerpunt. Foliorum uitis albæ quadrantem, aluminis ſcisſilis trientem, miſyos crudi drac.iiii. atramenti ſutorii drach.ii. cōtere quouſq; arida fiant, & in puluerē redactis utere ſiccis. Repurgat, explet, reprimit illatum fluxum. Ego uero præcedens expertus ſum. Collutione autem utēdum eſt ad omnia oris ulcera, & ea quæ ſerpunt putrefactionesq;, & gingiuas denigratas. Verbenacæ rectæ decocto ex uino, quod calidum ore retinendum exhibe. Aliud diuinum remedium. Oleæ uiridis folia aqua decocta colluenda exhibe.

De angina, & eius ſpeciebus, ex Galeno. Cap. XLVII.

Anginæ quatuor differentiæ exiſtunt. Vna, quum fauces fuerint inflammatæ: fauces aūt pharinga Græcis adpellatā, uoco intra os locū, ubi tum ſtomachi, tum aſperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera, quū neq; circa oris regionē, neq; iuxta fauces, imò nec forinſecus, quicquā adparet inflāmatū: & tamen ſuffocationis ſenſus infeſtat ægrum iuxta aſperæ arteriæ extremū. Tertia, quum exterior gutturis regio unà cū interna fuerit inflāmata iuxta mentum. Ad hæc autē & circa ceruicē quædam adfectio oboriri ſolet, ex luxatione & diſceſſu cuiuſdā in collo uerticuli in anteriorem regionē: unde cauus adparet locus, & quum extra attingitur, dolore adficitur: quod cōtingit ob diſtracta intro uerticula, & conſiſtentem circa muſculos fauciū aut extremitatis arteriæ inflammationem. Hæc aūt ſpecies proprie cynāche à ueteribus eſt adpellata. Lingua enim à luxato uerticulo, iuxta radicē ſuam impulſa, ex propriis locis excedit, & difficultas magis circa reſpirationē infeſtat, unde coguntur aperto ore ſemper hiare, atq; aerem adtrahere. Omnes aūt prædictæ adfectiones cōmunem habent difficultatē trāſglutiendi: ita tamen ut in alia plus, in alia minus hoc

malum augeſcat. Accidit etiā eis potum adſumptum ad nares reflecti. Atq; hæ ſane ſunt adfectiones: curatio autem earum in paucis uariat. Aretæus autem inquit, Anginæ cauſæ multæ exiſtūt, maxime autem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & oſſa ex piſcibus ad tonſillas impacta, & potus frigidæ, ebrietas, nimia ſatietas, & quæ ſpiratiōe attrahuntur mala.

Archigenes aūt ait: Occultæ anginæ cauſam eſſe in quibuſdā, neruos qui ad ſtomachū deferuntur, dum male adficiuntur, & poſt inferioribus membris pulmoni inquā & cordi reſpirandi principiū inflammāt. Arteriis uero quæ carotides adpellantur, itemq; aliis adiacentibus inde inflāmationē tranſmittunt. At uero quod hi qui ſic adficiuntur non fiant attoniti, inde eſt quod huius adfectionis cauſa intemperies ſola exiſtit, non etiam coartatio locorum. Cōueniūt igitur, inquit Archigenes, eis ea quæ uomitoriam uim obtinent, uelut eſt elateriū, & ſquama æris illita cū melle. Ego autem, inquit, ab occulta angina præhenſos ex ſinapis gargariſmo releuo, moxq; in balneum induco; atque ita multos à periculo liberaui, quibus adfecta particula, obliuioni tradita fuit, per diſtributionem uidelicet in uniuerſum corpus ſanatos. Aretæus autem inquit: Cucurbita accipiatur, primumq; infra umbilicum adhibeatur, mox ad latera deorſumq; & ſcapulas, ita ut asſidue à loco uno ad alterum transferatur, & in admotione ex ſupernis locis deorſum trahatur. Quod ſi uehementer urgeat ſuffocatio, ſinapi aqua tritum & uili panniculo exceptum pectori impone. Ad delingendum uero conueniunt eis: ſinapi, nitrum, hyſſopum, ſcilla aſſa, ſulphur uiuum, omnia paribus portionibus cum mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archigenes. In principio igitur compendiarium & præceps auxilium omnis angina requirit, quandoquidem autem fere iuuenibus accidit, eueſtigio cubiti uenam

eis incidere oportet, niſi quiddam maioris periculi impediat: auferre autem ſanguinem parce, nõ uſquequo animi defectio ſequatur: citius enim hi animo linquuntur, & alias ſane ex refrigerationibus, & animi defectione perfacile materia à faucibus ad pulmoné defertur, & ineuitabile periculum infert. Curandum etiam ut modica fiat diductio uenæ. Nam quum in aliis, tum in magnis uenæ diductionibus aceruatim animi defectus irruit: neq; tamen anguſtiorem facere uenæ inciſionem conuenit, ne ſanguis uelut percoletur, & craſſior eius pars intus remaneat, quæ cauſſa huius adfectionis exiſtit. Vtilis eſt autem eis repetita detractio in ſequenti die, niſi præpediat ægri timor, aut animi deliquium. Quod ſi quid uenæ inciſionem fieri prohibeat, per clyſterem infundendum eſt centaureæ, abſinthii, calaminthæ, & ariſtolochiæ decoctum, admixto melle & plurimo nitro: poſtea etiam purgatiua danda, quæ magis pituitam ducunt: conuenientiſſimum autem aliquando in anginam eſſe uidetur, elaterium: uerum nõ oportet niſi cum ſero lactis & cnico in ſero cocto ipſum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloe & colocynthide catapotia, ſi modo queant ea deglutire. Si uero confidentior contingat medicus, bonum eſt & hieræ Archigenis ex colocynthide drac. tres, cum aliqua ex prædictis decoctione per clyſterem infundere, ubi prius aliquo ſtercorũ eductiuo euacuauerit. Poſt uniuerſales autem euacuationes, cucurbitas, adponere oportet, & ſiquidem tumor circa maxillas, aut ſub mento perſiſtat, in ipſum tumorem, & cum ſcarificatione plurimũ ſanguinem extrahere, ſaleq; reſpergere ſciſſuras, & confricare. qđ ſi nullus extrinſecus tumor adpareat, ueluti fieri ſolet in ea quæ occulta adpellatur cynãche, retro ſub colli neruo infigenda erit cucurbita iuxta primũ uerticulum, & cõſtanti adtractione utendum, & frequentius cucurbita auellenda. Ea enim inſtantia factis uer-

tebratum diſcesſibus,ac luxationibus probe ſe oppo nit. Deinde ubi pauliſper à reliquorum remediorum adhibitione quieueris, cataplaſmatis utendum, tum eadem die,tum etiam in ſequenti. Maiorē uero ſpem in ſequentibus diebus in illitionibus & gargariſmis reponere conuenit. Itaq; ubi initium ſit cum multa inflammatione, ea quæ leniter adſtringunt offerenda ſunt primum: uelut eſt roſarum,lentium, palmarūq; decoctum,flos roſarum ex hydromelite,rhus cū hydromelite decoctus,& decoctum myxarum. Quod ſi excoriatio contingat corpuſculorum, panis cremor exhibendus eſt calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiam lac ſolum. Ego autem,inquit Archigenes, ſiccum pharmacū in prōptu habeo. Ex rhois culinarii drach.viii.florum roſarum drachm.iiii.coſti autem & croci,cuiuſq; drach.ii. Ex quo ſanè in aquā mulſam inſpergo,& in gargariſmate utor,atq; inflammationes & ulcerationes tonſillarum facillime ſano, etiam ſi contingant quibus illæ ad ſummum progreſſum minentur. Quin & illitiones māſuetiores inflammatis commodæ ſunt, uelut eſt ea quæ ex moris conſtat, & rhois culinarii cremor in hydromeliti coctus donec cogatur. Oportet autem præmacerare ſufficiēter rhoem ipſum,donec abunde aqua mulſa ex eo colorem accipiat, & in ſapore uim eius repræſentet. Probe etiam facit mali punici integri unà cum corticibus fracti ac contuſi ſuccus melle permixtus: ita ut ad ſucci partes tres una mellis coniiciatur, & donec cogatur decoquatur, ac illinatur. Quod ſi ad nullum dictorum remediorū malum cedat, ſed ſemper multitudo humorum augeſcat, uenæ ſub lingua incidendæ ſunt, aut quæ ſunt in fronte,aut etiā circa magnos angulos oculorum: forinſecus autem asſidue lanæ circum collum ponantur oleo calido madefactæ,aut ceratum ex oleo cyprino adparatū adhibeatur, aut ſi malis ex gleucino ſiue muſteo. Quod ſi diutius mo

ram traxerit,abſceſſum expectare oportet, & tũ ſane conuenientius erit ficuum decoctum ad colluẽdum: multoq; magis ſi hyſſopum ei cõiiciatur. Neq; uero incõmodus fuerit in his qui aliquo modo ſunt exulcerati,crocus cum aqua mulſa,& decoctũ radicis dulcis. In uigore autem omnium utilisſimum exiſtit ſuccus ptiſanæ aut halicæ ore collutus: nam & à multis minis liberat,& abſceſſus metum eximit confeſtim. Qui ſi non adſit,furfures probe cocti ei ſuccedere poſſunt: Atq; hæc quidem his conueniunt. At in angina ſiue inflãmatione ac ulcere,ubi ſola multitudine ægri obturati periclitantur,in his quę acriora ſunt periculũ eſt faciendũ. Sunt enim tunc etiã in principio conuenientiora,poſt uniuerſales tamen euacuationes: itaq; hydromeli meracius profuerit, ſi cũ eo hyſſopũ aut origanum decoquatur. Si uero in ſuperioribus partibus aut iuxta fauces malum perſiſtet, ſinapi tritũ cum aqua mulſa & percolatum gargarizandum exhibebimus. Cõuenit etiã casſiæ decoctum, & iridis,& radicis panacis,gentianę,centaureæ,ariſtolochiæ,agarici, & radicis cucumeris agreſtis: unumquodq; autẽ cum hydromelite ſatis diu decoquatur, donec ſucculentũ reddatur. Vſus ſum etiam in occulta angina ex ſinapi gargariſmo,& ſæpe à periculo ægros liberaui. Illitio aũt his ualde conueniens,his inquã,qui citra exulcerationẽ anginã patiuntur, eſt ea quæ ex ſemine rutæ ſylueſtris adparatur: & quæ ex uſtis hirundinibus cõſtat: quarũ adparatũ paulo poſt unà cũ aliis remediis deſcribam. Iuuantur etiã fotu uaporis intra os acceptо,hoc modo. Origanũ,hyſſopum,ſatureiam,fœniculi ſemen, cũ aceto plurimo & nitro feruefacito, in olla diligenter operta, operculo foramen habente in medio, deinde arundine ori ægri & foramini adaptata, ſinas foueri. Si uero ex feruore arundinis os aduratur, ouum uacuum paruum utrinq; perforatũ ore contineant,& per ipſum arundo immittatur. Mollius

autem fomentum fuerit,ſi pro aceto poſcam affuderis,aut aquã. Cæterum magis lancinantia offerre illis oportet,quo rurſus inſurgat caro,& trãſmutare queat eam quã in profundo pertulit coarctationẽ. In dubiũ enim ſæpe uenit & ferè deſperationem præ ferita te morbus,ut & odioſa exhibere quibuſdã neceſſarium fuerit: ſiquidẽ humano ſtercore quoſdã uſos eſſe cõſtat pro illitione, & magnũ ſanè cõmodũ repererunt. Alii aũt recenti uſi ſunt, alii uero exiccato & trito, ita ut cũ nardo uel myrrha id permiſcentes fœtorẽ celarent. Ab acrioribus autẽ & his quæ dilaniantem uim obtinent,ad mediocria eſt trãſeundum: uelut eſt Andronis paſtillus,& ſimilia. Vtilia etiã his ſunt, ea quæ uomitoriã uim obtinẽt,maxime illis quibus grauitatis ſenſus circa uentrem hæret. Archigenis remediũ, quo utor,inquit,ad occultas anginas: mirabiliter etiã conducit anhelofis. Elaterii oboli dimidium,ſpumæ nitri obolos tres,ſinapis drac.i.contere cũ aqua & informa. Mouet autẽ uomitum elateriũ cum oleo aut melle tritũ & penitiſſime illitũ. Multo autẽ efficacius id pręſtat,ſi ſquama ęris ei cõmiſceatur,aut ipſum æs uſtum,oleo cyprino tritũ & illitũ. Probe etiã facit fel tauri illitum,& nitrũ cum aceto mulſo potatũ,& centaureæ ſuccus cũ melle, & aſelli ſub aquario ſtabulantes uaſe cũ melle delincti. Quidã naſturtii ſemen tritũ bibẽdum exhibuerunt quãtũ cochleari accipi poteſt cum aqua mulſa. Nec ita longe poſt pituitã uomuerunt illi craſſiſſimã & tenacẽ, ſtatimq; à plurimis moleſtiis ſunt liberati. Aliud. Stercoris gallinacei albi, & colore ceruſam referẽtis,bonã copiam exiccatã & repoſitã adſerua. Vbi uero uſus poſtulat,quãtum cochleari accipi poteſt,in aqua,aut aqua mulſa dilutum propina. Etenim deſperatos etiã ſanat,quod ſi bibere nequeãt,tritum cum melle quàm penitiſſime illini.

Aliud,ad idem. Centaureæ drach.viii.nitri drach. viii.ſalis cõmunis drac.viii.cõtere & repone ſiccum.

Vſu uero exigente melle imbue, & cum pinnula illi-ne, aut quomodo uidebitur utere confidenter. Nam periculum eius factum eſt. Aliud. Abſinthiū con-tuſum & cribratū, adiecto nitro trito, illine cū melle.

Aliud Elaterium cum felle taurino & melle cōtri-tum illine. Compoſitio ex ſemine rutæ ſylueſtris ori commoda, Andromachi. Ad anginas & deſperatos, inquit, hæc utor. Summe etiam prodeſt ſtomachicis, & ad tormina inteſtinorum, fabæ magnitudine exhi-bita ex frigida: Seminis aniſi, ſeminis apii, floris iunci odorati, ammii, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, quod quidam harmala, alii beſaſa ad-pellant, cinamomi, myrrhę troglodyticę, ariſtolochię longæ, ſingulorum unciam unam, caſſiæ, crocomag-matis, roſarum ſiccarum, cuiuſqꝫ unc.i. coſti quadran-tem, cineris hirundinum recens uſtarum quadrātem, croci ſeſquiunciam, ſpicæ nardi drachm.iiii. amomi drach.iiii. gallas omphacitidas numero octo, cōtere & melle excipe ac utere. In principio quidem phar-macum hoc cum decoctione aliqua mediocriter ad-ſtringēte, quales ſæpe diximus, dilue. Iuxta uigorem uero cum ptiſanæ ſucco. Iuxta remiſſionem autem & declinationē melle, aut hydromelite, aut uino mul-ſo. Inueterata autem & uelut indurata inflāmatione, aceto mulſo. Philagrius autem inquit, Aliquando poſt prædictas uniuerſi corporis euacuationes, & ad-hibitiones cucurbitularum, & inciſionem uenarū ſub lingua, miſcemus etiam alia quędam ad præſcriptum pharmacum, quæ partim quidem irruentem fluxum reſtringunt, partim aūt omnia quæ iam inſident diſcu-tiunt. Coniiciuntur autem ex rutæ cōpoſitione drac. viii. gallæ omphacitidis drach.viii. & ſtercoris canini albi, ac humani ſtercoris ſicci, cuiuſqꝫ drach.viii. Verū quemadmodū & ante dictum eſt, ſtercus canum acci-pere oportet eorum, qui antea per biduum oſſibus ſunt nutriti: humanū uero ex puero biduo pane & lu-

pinis

pinis nutrito. Vomitorium Marciani, quod & ad opertas & manifeſtas anginas prodeſt: præexige, inquit, mercedem. Æris uſti drac.xii. atramenti ſutorii drac.xii. myrrhæ drac.i. elaterii drac.i. ſpumæ nitri drach.i. fellis taurini drachm.iiii. excipe melle & cum pinnula quàm penitisſime illine. Archigenes autē inquit: Stercus humanum quale prædiximus accipe & exicca, ac in uili panniculo ligatū exure, atque cum aqua mulſa dilutum propina. Eſt enim remediū eorū, qui iam ſuffocantur. Antonius uero Muſa inquit: Stercus caninum quale prædiximus accipe & exicca, contuſoq; & cribrato utere ad anginas cum melle, quàm penitisſime illinens, ut tranſglutire posſint. Eo enim nullum potentius pharmacum noui, inquit Galenus, neq; ex angina laborantibus, neque ad magnas tonſillarum inflammationes, neque ad glandularum tuberculorumq; gutturis ſuffocationes iam periculū minantes, probe facit etiam cum aceto mulſo & pice liquida illitum caninum ſtercus. Summe etiam auxiliatur ad anginas, cōfectio ex uſtis hirūdinibus, cuius compoſitio hæc eſt. Compoſitio ex hirundinibus uſtis. Cineris hirundinum ſylueſtrium uſtarū drach. viii. croci drach.ii. ſpicæ nardi drach.i. excipe melle, & permiſce hoc modo ubi iam incubuerint adfectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum uiuos non deplumes, addito congruentis modi ſale in fictile uas coniicimus, idq; obturatum ſuper prunas ponimus; donec puluis & cinis fiat, quo contrito utimur. Aliud, ex hirundinibus, itidem ualens ad anginas. Hirundinum uſtarum numero undecim, ſucci myrti uiridis cyathos duodecim, myrrhæ obolos.iii. mellis cyathos.ii. hirundinū pullos exure & cōtere, deinde omnibus ſimul mixtis utere. Aliud cuius experimentum conſtat. Folii, coſti, careophyli, piperis, cuiuſq; unc.i. ſandarachæ triētem, excipe melle deſpumato, & illine. Aliud.

Cochleas nudas citra teſtam in hortis repertas in ol-lula exure ac contere, cinereq́; melle excepto utere. Eſt enim eiuſmodi remedium, quod præſenté opem affert. Simili modo etiam cancrorum uſtorum cinere utẽdum eſt cum melle: & decoctum quoq; cancrorũ ore collutum utile exiſtit. Ego autem cancrũ in aquæ hemina tritũ percolo, ipſamq́; aquã calefactã garga-rizandã exhibeo: craſſa enim educit multa, & releua-tur cõfeſtim æger. Aliud. Centaureã minorem ſic-catã exure, cinereq́; illine cũ melle. Aliud. Maxillæ porcelli uſtæ unciã .i. ſtercori canini albi drach. iiii. ma-licorii unc. i. gallarũ unciã unã, coſti drach. iiii piperis torrefacti ſcrupulos ſex, miſce cum melle, ac utere. Valde aũt magna ſollicitudine ac cõtẽtione opus eſt etiã tum quũ malũ remittere uidetur: & enim ea quæ iam ex profundo corporũ circa fauces adtracta ſunt, ex improuiſo in pulmonem transferuntur, ſi negligã-tur, atq; ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis. Cap. XLVIII.

Omnibus hominibus carunculæ quædam exiguæ naturales iuxta utraſq; tonſillas extant, antiades Græ-cis, Latinis glandulæ appellatæ, quæ quũ naturalem modũ ſeruant, nihil moleſti inferunt. Verũ ubi iuxta affectionis proprietatem augeſcant, & modi maioris quàm ſecundũ naturam ſuam fiant, tunc ſanè & tranſ-glutionis & ſpirationis difficilis cauſæ exiſtunt. Con-ſiſtũt aũt ferè in totũ citra inflãmationem, & paulatim etiam augeſcunt. Aliquádo autem & inflãmationem patiuntur. Diducto itaq; ore manifeſte adparent glan-dularum tumores maiores, citra quidem inflamma-tionem tonſillarum corpuſculis concolores. Inflam-matæ uero rubicundæ & inferentes dolorem. Quare quum inflammatio affuerit, gargariſmis & illitionibus ad tonſillas inflammatas deſcriptis eſt utendum. Quum uero citra inflammationem conſiſtunt, conari oportet ut per commoda pharmaca paulatim depri-

mantur,& per admoti digiti compreſſionem. Remedia autem ad glandulas abſq; inflammatione auctas, talia conueniunt. Gallæ omphacitidis, ſalis ammoniaci, aluminis ſciſſi, cuiuſq; unciam.i. adhibe ſiccum. Aliud. Myrrhæ ſextantem, gallarũ drac.viii. miſyos drach.ii. ſalis torrefacti drac.ii. utere ſicco. Aliud. Gallarum, miſyos, myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & ſiccis utere, uel cum melle. Aliud, Aſclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: gallarum omphacinarũ drach.iiii. diphrygis drac.i. myrrhæ drac.iii. croci dra.iii. mellis quantũ ſuffecerit. Hoc pharmacum citra ulceratione͂ glandulas reprimit. Aliud, Apolloniadæ. Diphrygis drac.ii. chalcitidis aſſatæ drach.ii. gallarũ drac.i. croci drac.i. myrrhæ drach.i. excipe melle & utere. Chirurgia. Verum ſi pharmaca uincantur, excindere glandulas oportet. Quod ut commodius fiat, æger in claro & ſplendido loco collocetur, & diducto ore unaquæq; gla͂dula uncino producatur & excindatur: excinditur aute͂ ex ea id qđ ſupereminet, iuxta mediũ eius, quod præter naturam excreuit. qui enim dum omnem quæ præter naturã accreuit carne͂ excindunt, etiã naturale͂ carnem ex fundo auferunt, periculoſæ ſanguinis eruptionis autores fiunt. Poſt excilione͂ aũt poſca frigida colluenda detur, ad ſanguinis uidelicet inhibitionem, & poſt eã frigidiſſima aqua. Poſtquã aũt ſanguinis eruptio co͂ſtiterit, ſatis longa intercapedine te͂poris facta aqua mulſa tepida exhibeatur. Sequentibus uero diebus etiã cum ea illitiones adferantur, quales ſunt ad ulceratas tonſillas deſcriptæ. Raro aũt quando uidelicet ulcera eminentiora adpare͂t, florido ſicco ipſas tonſillas attingimus. Per hoc enim eminentiæ deprimuntur, & cicatricis inductio perficitur.

De ſuffocatorũ reuocatione. Cap. XLIX.

Reuocantur aliqua͂do ſuffocati ac ſtra͂gulati, aceto ori infuſo cum pipere, & ſemine urticæ. uerum diffi-

culter tractari poſſunt ut admittāt: cogere itaq; oportet ac ori infundere, ad uomitionemq; irritare. Rubore autem circa collum diſſoluto, ſtatim reſpiciunt ac relaxantur: quare oleo multo calido & lana, aut cerato, collum aſſidue circū circa eſt amplectendū. Similiter etiam naufragos reuocare oportet, ſiquidē reſpiratio adhuc in eis ſeruetur. prius autem in caput ipſos ſuſpendere conuenit, ac cogere quo abſorptā aquam euomant, ſiue pinnularum, ſeu digitorum irritatione: forinſecus uero manuum impoſitione iuuare oportet uentris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tonſillas ſpinis, atq; his quæ in aſperam arteriam delabuntur. Cap. L.

Si in aſperæ arteriæ extremum, atq; ipſam adeo aſperam arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur præterlapſum fuerit, tuſſis prouocanda eſt, per acetoſam aliquam qualitatem: & ſternutatorium quoque naribus admouendum. Ex uehementi enim agitatione, & inſtantia, & ſpiritu ſimul cum uiolentia quadam expulſionem adiuuante, eiuſmodi conſueuerunt excerni. Si uero iuxta tonſillas, aut iuxta principium ſtomachi ſeu gulæ ſpinę aut oſſa fuerint infixa, ita ut oculis ſubiaceāt, atq; plurima ſui parte extra tōſillas promineant, uolſella apprehenſa extrahere oportet. Quum uero in inferioribus gulæ locis quid adhæſerit, hoc modo educatur: Spongiam paruam reſina terebinthina madefactam, aut carunculam crudam recentem inciſam, unà cum filo ualido ipſi alligato, deglutire coge, & mox comprehenſam per alligatum filum rurſus extrahe, hoc enim modo ſæpe etiam id quod infixum fuit, ſimul extrahi conſueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiēdas exhibere citra commanducationem: aut caricam aliquantiſper circummanducatam, non tamen penitus diſſolutam. Quum autem ad fundum uſq; ipſorum

corporũ penetrarit, neq; extrahi potuerit, aqua mulſa gargarizanda exhibeatur, & cibi ſorbiles, uelut ptiſana cum melle, aut halica ſimiliter: aut micæ aqua mulſa calida maceratæ offerãtur, forinſecus uero ceruici atq; uniuerſo collo lanam oleo calido imbutam imponere oportet: similiterq; cataplaſmate calido laxante ac deprimente collum contegere cõuenit: uelut eſt id quod ex ſemine lini cum aqua mulſa adparatur. Hoc enim ductu tũ locus ipſe ſuppuratur, tum ſpina commota, ſimul cum his quæ deglutiuntur, deducitur. Aliud. Ad eductionem eorũ quæ in tonſillas deuorata ſunt, ſtatim te ad ægrum deſidentem cõuerte, ipſumq; tibi attendere iube, ac dic, Egredere os, ſi tamen os, aut feſtuca, aut quicquid tandẽ exiſtis: Quem ad modum Ieſus Chriſtus ex ſepulchro Lazarum eduxit, & quem ad modum Ionam ex ceto. Atq; adprehenſo ægri gutture dic: Blaſius martyr & ſeruus Chriſti dicit, Aut aſcende aut deſcende.

De arteriarum pharmacis. Cap. LI.

Aſperæ arteriæ extremũ & ſubiacentem ipſi aſperam arteriam, cũ ſuis propriis muſculis, pellicula quædam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur adfectio aliqua, ſiue iuxta eam ipſam pelliculam, aut circa extremi ipſius arteriæ muſculos contingit: remedia quæ uim medendi eam obtinent arteriaca cõmuniter adpellãtur. Afficitur autem pellicula hæc aut ob nimiam humectationem, aut aſperitatem, aut ulcerationem. Vocis enim nocumenta, uidelicet eius interceptio, hoc eſt non poſſe loqui, & raucitas in loquendo, ad plures cauſas conſequuntur: aliquando quidẽ propter diuturnos ex capite defluxus, aliquãdo uero propter ſuppurationem thoracis & tabem. Ex uociferatione etiã magna & plurima raucedo uocis oboritur, & ob frigidi & inſueti flatus inſpirationem, & ob plurimam ac inſuetam potionem uini meraciorem. Verum hæ affectiones magnitudine inuicem diſtant.

Etenim uehementius humectis uocis inſtrumentis, uocis interceptio contingit: mediocrius autem rigatis, uox raucoſa perficitur. Itaq; qui ex uehementi clamore, amplius uoce uexantur, conſimile quiddam patiuntur his, qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiũtur. Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atque ipſam aſperam arteriã ambit, per magnas uociferationes extra prolato ſpiritu perculſa, inflammatur. Et iuxta arteriæ extremũ, ultra hanc plagam, muſculorum ipſum mouentium actio offenſa, maiorem adfectionẽ operatur. Muſculi enim illi uocem operantes, ob magnas uociferationes, nõ ſolum ab erumpente ſpiritu perculſi læduntur: uerũ etiam ſuperextenſi uehementer, maximam ſuſtinent laſsitudinem. Curatio autem horum coincidit cũ his, qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium & bene temperatarum aquarum magnopere iuuat omnes phonaſcos Græcis appellatos, qui uocis exercitio magno utuntur: citharœdos inquam, & præcones, & tragœdos, quum contendẽdo oblæſerint uocem. Quem ad modum aũt oleum forinſecus illitũ omne corpus à fatigatione refocillat: ſic & cibi mordacitate carentes & deprimentes ac laxantes, tum affectam arteriæ pelliculã, tum ipſos muſculos, & pharmaca arteriaca uim obſtruendi meatus habentia, iuuant. Quum igitur afflictiones ac laſsitudines uelut diſtendentes circa extremi ipſius arteriæ muſculos, & ipſam pelliculam generantur: in principio quidem lenisſima edulia conueniunt: pharmaca uero obſtructoriam meatuum uim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modice repurgantibus eſt adhibẽdum: deinde rurſum aliud, ſed priore præſtantius, ut paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius diſcuſſoriũ adhibeatur, ut hoc modo ſemp ad uehemẽtius progreſſus fiat, quando uidelicet diutius ueluti indurata

adfectio in uocalibus organis perſtiterit. Primi itaq; ordinis erit tragacanthus, & gummi, & aſter ſamius, amylumq;, & ex halica ac trago probe decoctis ſorbitio: lac etiam cōueniens eſt, & dulciarii panes, oua ſorbilia, & nuces pineæ madefactæ, ſeſama, & ſapa quæ ſireon quoque & hepſema adpellatur. Hęc itaq; inflammatis affectionibus circa arteriam arterięq; extremum conueniunt: quibus utendum donec moderatior inflammatio fiat. A uini autem potū abſtineant hoc tempore in totum. Poſtquàm autem inflammatio moderatior reddita eſt, paſſum theræum exhibendum eſt, & ſapa: butyrum quoque conueniens eſt, & amygdalæ unà cum ſorbitionibus decoctæ, lac item ac mel diutius cocta, amylo ipſis iniecto, quod ſi non adſit, panis ſiligineus ſiccus contuſus & cribro excuſſus, lacti dum coquitur infarciendus eſt. Manifeſtum itaq; eſt, quod per huiuſmodi uictum, tum pellicularum, tum muſculorum circa arteriæ extremum atque ipſam arteriam, inflammatio ſedatur. Relinquitur autem humiditas multa, propter quam impoſſibile eſt uocem eſſe claram, niſi rurſus eduliis utātur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus, uelut eſt, faba elixata, & ptiſana, & ſemen lini torrefactum. Hæc enim medium obtinent, inter ea quæ mediocri ui prædita ſunt, & ea quæ meatus obſtruūt pharmaca. His autem amplius repurgat reſina terebinthina, & thus cum deſpumato melle, amygdalæ amaræ, braſſicaq; & probe decocti porri. His uero adhuc fortiora ſunt, farina erui, hormini ſemen, iridis radix & panacis. Omnibus autem prædictis maxime mollibus, paſſum creticum, deinde theræum & ſcybelites conuenienter miſcentur: ſapa quoq; quam ſireon & hepſema uocant, ex muſto ad tertiā partem menſuræ decocto adparata, omniū maxime meatus obſtruit, citra etiā mordacitatem meatus lenit. Quod uero ex caricis adparatur, decoctū ad mellis ſpiſſitudi

nem,magis diſcutit ac repurgat. Omnium itaq; ſim-
plicium pharmacorum uires noſſe oportet, eum qui
aliquod cōpoſitum eſt facturus. Qui enim eas noue-
rit,etiam eis quæ ab aliis compoſita ſunt recte utetur,
maxime quum indefinite fuerint deſcripta. His igitur
præexplicatis, arteriacas compoſitiones à ueteribus
deſcriptas ſubnectemus. Arteriaca ad uocis aſperi-
tates, in principiis exhibita leniſſima: gummi drac.ii.
tragacanthi drach.i.ſapæ ſextarium.i. Gummi & tra-
gacanthum contuſa & cribrata, cum ſapa cōtere do-
nec diſſoluantur:deinde ſuper prunas fumū nō emit-
tentes decoque,donec non inquinent teſtæ inſtillata.
Exhibe autem ex ea ſub lingua tenendum. Alia ar-
teriaca. Gummi quincuncē, paſſi ſextarium.i.mel-
lis lib.i.Gummi modica aqua dilue, & ad reliqua cō-
iectum ſuper prunas non fumantes decoque, ut præ-
dictum eſt. Ante ſomnū uero delingēdum exhibe.
Antonii Muſæ,ad uocis interceptiones. Braſſicæ ui
ridis cauliculos depurgatos mādu candos exhibe, &
quod inſtar palearum exuccum eſt expuere iube:ſuc-
cum autem ipſum deglutire. Aliud. Succi eryngii
aqua decocti heminam.i.ſucci ficuum aqua decocta-
rum tantundem,gummi leuiſſime triti drach.viii.de-
coque ſimul diligenter,donec ad arteriacæ craſſitudi
nem redigatur,& delingendū exhibe ex eo ante ſom
num uſq; ad cyathi menſuram. Alia arteriaca, ad
aſperitates,raucitates,tuſſesq; & ſputum ſanguinolen
tum. Amygdalarum amararum decorticatarum nu-
mero.xxv.ſeminis lini torrefacti drach.iiii. tragacāthi
drach.ii.oui in fermento aſſati uitellum,tragacāthum
in modica aqua maceratam, unà cum reliquis omni-
bus paſſo excipe. Si uero ſonus uocis ſit fractus, mel
pro paſſo ammiſce, maxime ſi ex pectore aliqd edu-
ci oportet. Aliud. Braſſicæ ſuccum cum melle
decoctum delingendum præbe, & confeſtim auxi-
liabitur.

Ad inueteratas affectiones uariæ arteriacæ. Cap. LII.

Oribaſii,ad aſperitates & ſuppreſſam uocem.

Croci drach.vii.radicis dulcis, ſpicæ nardi,cuiuſq; drach.iiii. myrrhæ drach.iii. thuris drach.iii. ſeminis hyoſcyami drach.i. mellis deſpumati unc.vi. piperis albi grana.l. exhibe ſub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca ſub lingua tenenda, ad ſuppreſſam uocem, raucoſos & cruenta reiectantes. Tragacanthi drachm.vi. gummi drachm.vi.myrrhæ drachm.ii.obolos.ii. thuris ſeſquidrachmam,piperis albi grana.xx.croci drac.i. ſucci radicis dulcis drach. vi.carnis phœnicobalanorum numero.iii.paſſi cretici quantum ſatis eſt. Gummi & tragacanthus cõtuſa & cribrata paſſo macerantur cũ radicis dulcis ſucco: quod ſi non adſit ſuccus,radicem tuſam, & donec cogatur decoctam coniicimus quadruplici pondere. Alia arteriaca,quæ etiam ad tuſſim prodeſt. Seminis lini contuſi & cribrati, uuarum paſſarum pinguiũ ſine uinaceis nucum pinearum toſtarum,nucum auellanarum mũdatarum,æquales partes in farinam redactas melle cocto ſufficiẽti excipe,& cochleare exhibe ante ſomnum. Eclegma, quo utimur. Vini ſcybelitæ ſextarium.i. gummi ſexuncem, mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera,deinde omnia ſimul contrita in diplomate decoque, ac utere. Aliud, Charixeni. Succi radicis dulcis drach.vi.tragacanthi drach.vi.croci drac.ii.myrrhę,thuris,cuiuſq; drach.i. ſpicæ nardi drach.i. paſſi protropi chœnices.iii. decoque donec in mellis modum cogantur, ſiccis probe commixtis,ac utere. Eadem enim poteſtate ualet qua & ſequens. Aliud, ſub lingua tenendũ ad ſuppreſſam uocem, ac reliquas circa arteriã affectiones. Tragacanthi drachm.xii.gummi drachm.xii.myrrhę drach.iii.thuris drac.iii. carnis phœnicobalanorũ numero.vi.radicis dulcis drachm.vi.paſſi protropi aut

therææi quantum excipiendis his ſatis eſt. Sit autem paſſum ipſum præcoctum ad mellis craſſitudinem. Exhibe fabæ Ægyptiæ magnitudine ſub lingua detinendum,& diſſolutum deglutiendum. Alia arteriaca,faciens ad uocem fractā, raucoſam,& ſuppreſſam, inflammationes tonſillarū:utilis eſt phonaſcis & ante & poſt certamen exhibita: iuuat refrigeratos: prodeſt ueteri & recenti tuſſi,ſpuētibus ſanguinem,& ſurſum reiectantibus,& cœliacis : conducit etiā ad anhelitus fœtorem. Croci drac.iii.myrrhæ dra.i.ſucci radicis dulcis drac.i. paſſi cretici ſextarios.iii. paſſum ad tertias decoque & cum eo prædicta excipe ac utere. Aliud,ad vlceratā arteriā,Charixeni: cōuenit etiā phonaſcis,hoc eſt,qui uocis exercitio utuntur, ante certamen & poſt exhibita : facit & ad circūdolentes oculos,extra impoſita lana ex eo madefacta,& ad interaneorum adfectiones delincta. Gummi drach.xii.tragacanthi drach.xii.thuris drach.iii.myrrhæ drach.iii. croci drach.ii.ſucci hypociſthidis drac.ii.paſſi ſcybelitæ ſextarium unum. Gummi & tragacanthum cōtundito & cribrato unumquodq; ſeorſim & cū modico paſſo diluito, reliqua uero fracta & præmacerata ſimiliter cum modico paſſo conterito.Crocū uero in raro laneo panno ligatum,in ollam appendito, in qua reliqua coniecta ac aſſidue agitata decoquūtur : deinde extracto croco,& probe cōtrito,reliqua omnia in pilam coniiciantur, & ut cocta ſunt cum croco uniantur,& utitor. Alia arteriaca,ex cuius uſu ſæpe magnā laudem adſequutus ſum. Nuces pineas ſexaginta,amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem phœnicobalanorū ſex,ſucci radicis dulcis ſcrupulos.xii. croci ſcrupulum.i. myrrhæ ſcrup.i. tragacanthi ſcrupulos.vi.paſſi cretici quātum ſufficit. Quibus uero eductione ex pectore opus fuerit,mel & lapam adde. Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis quadrantem, mellis heminam.i. deco

que ſimul, & cum rutæ ramulis agita donec coga-
tur. Exhibe eam ieiunis, & poſt cibum, & ad noctem.
Sorbitio ad ſuppreſſum ſonum, maxime ab humo-
re: conuenit etiam phonaſcis. Porros in aqua ad ter-
tias decoque, atque ipſos quidem abiice, aquæ uero
halicæ ſuccum ammiſce, & mel, & ouorum lutea.iii.
quæ ubi commiſcueris ad tertias decoque, & excola:
deinde adfuſa ſapæ optimæ ſextario uno, rurſus do-
nec cogantur decoque, ac ramulis anethi circumagi-
ta. Da ex ea mane & ueſperi cochleare unum. Ar-
teriaca neceſſaria, phonaſcis commoda: expertus
ſum etiam eius ualorem ad rauceſcentes ob humidi-
tatem plurimam. Coſti, folii, ſpicæ nardi, amomi, pi
peris, casſię, maſtiches, cuiuſq; drachmas quinq;, opii
drach.ii. mellis & ſucci mororum æqualiter mixto-
rum quantum ſatis fuerit. Excipe pharmacum cum
eis quo uiſcoſa coactio reddatur, & utere. Exhibe
ſub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ:
caueto ne nimis ſolidum facias, ut facilius ſub lin-
gua liqueſcat. Alia arteriaca, ad affectiones aſpe-
ræ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes ſanguinem,
& omnia uitia manifeſta: maxime uero prodeſt cre-
brum & rectum anhelitum ducentibus. Scillæ depur-
gatæ coctæ drachmas ſex, ſeminis lini drachm.ii. ſe-
minis urticæ drachmas duas, ſucci uerbenacæ exic-
cati drachm.ii. thymi drachmam unam, farinæ erui
drachmas duas, pulegii, iridis, betonicę, aniſi, naſtur-
tii, apii, ſeminis fœniculi, ſeminis anethi, piperis,
fœni græci, cuiuſque drachm.i. excipe melle attico:
exhibe mane & ueſperi quantum cochleari accipi
poteſt. Alia, ad arteriæ adfectiones, & pulmo-
nis ulcera, reiectiones puris & ſanguinis, deſtillatio-
nes ad pectus, & ad eductionem eorum quæ in pul-
mone coaceruata ſunt ualde efficax. Reſinæ tere-
binthinæ, croci, thuris, myrrhæ troglodyticæ, terræ
quæ Aſter appellatur, cinamomi, nucum pinearum

purgatarum,radicis dulcis,ſing.drach.iiii.amomi,tra gacanthi,carnis palmarũ pinguium,cuiuſq; drach.iii. ſpicæ nardi drach.ii.caſsiæ drachm.ii. coſti drachmã unam,galbani depurati obolos quatuor,mellis attici libras ſex. Mel & terebinthinam in diplomate deco- que,atque ubi condenſari cœperint, galbanum præ- mollitum ammiſce,ac donec nõ inquinarint amplius decoque,deinde agitando frigefacito,&cum reliquis contuſis in pila permiſceto. Vſus eius eſt ſub lingua detentæ. Alia,quæ ſimiliter ad omnia prædicta effi- cax eſt.Spicæ nardi drachm.iiii.croci drach.i.piperis grana triginta, radicis dulcis drac.i.nucum pinearum depurgatarum numero.c.ſtyracis drach.ii.balauſtio- rum drach.iii.tragacanthi drach.i.cinamomi drach.i. amomi drach.i. thuris drach.i. mellis ſeſquilibrã,aut paſsi cretici heminas.viii. paſſum in duplici uaſculo ſiue diplomate coquitur ad mellis ſpisſitudinẽ, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacanthus autem tunditur,cribratur, & diluitur unà cum ſtyrace in uino modico dulci,atq; ita ammiſcetur, exhibe ex eo cochlearium unũ. Expertus enim ſum ambo hæc adſcripta magna celebritate probari. Compoſitio ex capitibus papaueris uaria. Capita papaueris cen- tum & uiginti in aquæ ſextarios.iii. coniecta, ad dies quinq; macerato,deinde ad tertias decoquito, & ab- iectis capitibus ad aquam mellis ſextarium.i. ammi- ſceto, quibus ſimul ad ſpisſitudinem mellis decoctis, ita ut non diffluant,croci,myrrhæ,acaciæ,ſucci hypo ciſthidis ſing.drach.i.infarcito,& ante ſomnum delin gendum exhibeto.Prodeſt reiectantibus ſanguinem, cœliacis ac dyſentericis.Ego autem ad huiuſmodi ex capitibus papaueris compoſitionem,quando ſcilicet ad lib.i.aquæ,decẽ papaueris capita iniiciuntur,præ- dicta commiſceo,& pro pharmaco fluxiones ſiſtente ac repreſsiuo utor. Alia,ex libris Aſclepiadæ, pa- nacea Mithridatis. His qui uocis exercitio utuntur

ante & poſt certamen utilis, facit ad glandularum inflammationes, columnellam laxatam, & ad gingiuas humore turgentes, & ulcera ſerpentia oris, ad motos dentes, & deſtillationem, tusſim ueterem & recẽtem ſanguinem ſpuentes ac ſurſum reiectantes. Vtor ea aliquando citra admixtionem, aliquãdo autem paſſo aut ſcybelite uino, aut aqua calida diluta. Etenim ad tonſillarum inflammationes atq; conſimiles adfectiones utendum eſt pharmaco hoc diluto: ad eas uero quæ in profundo hærent, immixto & puro. Verum compoſitio ipſa hoc modo habet. Radices filicis quàm crasſisſimæ diligenter lauantur, donec terrenæ ſordes in totum diſcedant, deinde refrigerãtur, in fruſta digitali magnitudine diſſectæ: ex quibus lib.iii. accipimus, & capita papaueris agreſtis mediocria centum & quinquaginta, radicis ſymphyti depuratæ, corticis radicis mandragoræ, rhei pontici, roſarum ſiccarum, iridis illyricæ, radicis dulcis, balauſtiorum, ſingulorum quadrantem, casſiæ trientem, nardi celticæ ſeſquiunciam, aquę pluuialis ſextarios quindecim. Omnia prædicta craſſo modo cõtunduntur, & per triduũ madeſcunt, deinde ſequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur, exprimuntur & percolantur: in huius autem decocti parte, ſubſcripta per diem & noctẽ maceramus. Sunt autem gummi puri lib.i. tragacãthi pellucidi lib.i. myrrhæ troglodyticæ ſextans, ſucci radicis dulcis ſextans, croci ſextans, ſucci hypociſthidis ſextans, maſtiches unc.i. Sequenti deinde die diligenter & paulatim hæc trita diluimus, & quod ſupereſt ex ipſo decocto ac expreſſo liquore, paulatim adiicimus. Et poſtea uinum ſcybelites, aut theręũ, aut aliud dulcisſimum, ſextariorum.xxiiii. mẽſura in uas fictile diffuſum decoquimus, donec ad mellis craſſitudinẽ redigatur: deinde adiectis etiã tritis omnibus, rurſus ad coactionem decoquimus, & ablatis utimur. Datur ex hac quantum cochleari excipi poteſt. Compo-

ſitio ex capitibus papaueris, ad tuſſes humidas, dolore adfectam arteriam, & fauces, & ad deſtillationes à capite ad pectus: utilis eſt etiam ad uigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria unà cum ipſo ſemine decem, aquæ pluuialis ſextarium unum, radicis dulcis parum quiddam, per diem unum præmacerato, deinde donec flaccida tactu fiant capita, decoquito, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium eius mellis adiicito, & rurſus ſuper prunas ad mellis craſſitudinem decoquito, ac utitor. Accuratior huius antidoti adparatus, atque etiam partim uſus prædictus eſt Sermone quinto de propriis ægrorũ potionibus, loco. Quod ſi magis adſtringẽs alui profluuiorum facere uelis, & ſanguinem ſpuentibus commodum, ſucci rhois rubri drachmas duas adiice; & acaciæ drachmas duas, hæc autem in paſſo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam cõiice, & parumper ferue fieri ſine, ac utere, cochlearium exhibens ante ſomnum.

De deſtillatione ſiue catarrho, & narium muco, ex Galeno. Cap. LIII.

Deſtillationis & muci cauſa eſt cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidam intemperiem deducitur, ab æſtu uero calefit & repletur. Vinum quoque ultra modum potatum caput replet, & balnea calidiora, & largior perfuſio capitis ex aqua calida, maxime ſi alias calidius caput exiſtat: & cibus ſanè qui in uentre incoctus perſeuerat, neq; infra excernitur, in caput impetum facit. Repletum itaque caput rurſus ad ſubiecta membra humores demittit: & ſiquidem ad nares hoc ipſum excrementum defluat, Coryzan ſiue mucum adpellare conſueuerunt, & Latini amplius grauedinem: ſi uero ad gurgulionem, morbũ Vuam appellatum generat. Eſt autem affectio circa gurgulionem conſiſtens, aut alias ipſum gurgulionem tumidum facit. Promptiſſima itaque eſt ad nares & ad os

defluxus delatio, quanuis aliquibus etiã ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationẽ ad os etiam ſtomachus ſiue gula excipit, & aſpera arteria, atque ipſum adeo arteriæ extremum. Quod ſane extremũ, ob ipſum ad ſe delatum à capite defluxum ſuperhumectatũ: in principio raucoſam uocem producit, & progreſſu temporis etiã paruã. Quod ſi amplius augeſcat malum, uox ipſa in totum perditur. Nam ipſa aſpera arteria unà cum ſuo extremo permadeſcit. At ſi acrior fluxus ipſe exiſtat, non tantum uocis damnum prædictæ particulæ patiuntur, ſed grauisſima etiã eroſio accedit, talis naturæ, quales circa cutem accidere ſæpe uidemus citra ullam externam cauſam, eoq́; modo etiã pulmo ipſis exulceratur, uocaturq́; hæc affectio tabes. Quod ſi ad gulam & in uentriculum fluxus deferatur, ſiquidem frigidus exiſtat, in frigidã intemperiem corpora perducit, calidus uero in intemperiem calidam: exulcerat etiã ea temporis progreſſu, in principio uero appetitioni nocet & cõcoctioni. Si itaq; frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates, ac ructus acidos efficit. Si uero calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos, unde nidoroſæ, aut fœtentes, aut acidæ eructationes producentur, aut etiã alterius cuiuſdã quæ nominari non poteſt, aut etiã nomen habentis qualitatis. Vbi uero altius penetrarit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum adficit, & ad colum uſque pertingit, atque ad meſenterii uenarum uaſa, per quæ ad hepar diſtributio atq; digeſtio alimenti contingit, aliquibus itaq; deiectio appetitus accidit, aliquibus uero appetitiones præter naturam, quas adpellant caninas, aut etiã uitioſorum ciborum concupiſcentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infeſtatis contingere conſueuit. Manifeſtum autem eſt & gurgulionem & tonſillas adfici. Quin & parulides & glandulæ, & dentium eroſiones, ulcerationesq́; & putredines

oris, ad ſeroſas ex capite in ipſum os deſtillationes ſequuntur. Cæterum uulgus Medicorum aut gurgulionem reſecat, aut pharmaca exhibet quæ per aſperã arteriam ſputi eiectione in pulmonẽ dilapſa educant. Alii uero uentris curam gerunt, quem ad modum alii dentium, & oris, aut etiam affectionum in naribus, aut oculis, aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat, mea quidẽ opinione, uelut fontem malorũ excindere ſanato uidelicet capite, quod ſi impoſſibile ſit facere, ob uehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti cõſulere oportet, indicatione ex figura ipſius accepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim mox, ueluti aliqui Medici omnibus capitibus ſemper ex thapſia & ſinapi cataplaſmata adhibent, ſic & te facere uolo. Etenim ſi à calida intemperie caput uexatur, omnia calida pharmaca nociua exiſtunt. Oportet itaq; ipſos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarũ conſolari, ſimulq́; generatos in capite uapores calidos diſcutere, & temperaturã omnem in melius mutare. Nociuus autem eſt eis uſus aquarum natura ſua calidarum. Quæcunq; enim ſulphurulentæ ſunt & bitumen olent ob caliditatem ſuam contrariæ ſunt capitibus natura calidis. Quæ uero aluminoſę, coarctatione ſua caput offendunt: uerum calidas dulces nõ adpellamus ſua natura calidas: neque enim inuenire eſt quæ ſuapte natura calidæ exiſtant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui uero caput uehementer calidum & peruſtũ habent, & ob id aſſidue à deſtillationibus uexantur, his melius eſt hora æſtiua ex roſaceo ungi, ex ſolis roſis & omphacino oleo citra ſpiſſamentorum adiectionem adparato. Quædam autem capita propter calidiorem arteriarũ temperaturam tum uertigine, tum dolore adpræhenduntur: in quibus etiam arteriarum inciſione utimur. Quare cõſiderare oportet præcedentem deſtillationis

lationis

Cataplaſma e ſinapi

ſationis cauſam,& præhabitam diætam,atq; ita reme dia contraria afferre : in uniuerſum autem pauco cibo & quiete utendum eſt, uitato etiam frigore & calore : ſi uero cibi incocti amplius in uentre innatent, ad uomitum æger eſt inhortandus. Philumeni.

Valde utile eſt his qui deſtillationem patiuntur,ſi eorum plantæ pedis cum pice in oleo plurimo diſſoluta conſtanter fricentur, ex eademq; inguina & ſedes perungantur, nares uero ex thure & myrrha cum uino & oleo contritis, ac ad mellis craſſitudinem redactis illinantur,& unguentum irinum ſimul naribus inſtilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatum odorent,aut hedychroon manibus teneant & aſſiduæ odorent,aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationem arcentia emplaſtra fronti imponere,uelut eſt Iceſiæ, & emplaſtrū oxerum adpellatum, itemq; barbarum cruentis uulneribus deſtinatum,& athena. Gargarizent autē aſſidue paſſum ſcybelites,aut ſapam calidam : ſorbitionibus uero utantur decocto hyſſopi,ficuum & nucum pinearum,atq; iridis,item halica ex paſſo decocta. Si uero ab his nihil leniatur deſtillatio, neq; tamen amplius augeſcat, ſed eodem modo ad plures dies perſiſtat, præſentiſſimum auxilium capitis irroratio exiſtit, maxime in æſtate,& capitis temperatura calidiore. Oportet autē in balneis ex alto frigida aqua delabente caput ſubdere, ut uiolentum inde ſuſtineat inſultum : eueſtigio enim denſitatem diſſoluit. Animaduerſionem tamen habere oportet, an thorax inde facile offendi poſſit: conſueuit enim prompte à capite frigiditatem tranſſumere ac fortiſſimas uexationes perferre. Porrò diuturnas deſtillationes fortis clyſter ſanat, aut uomitus à raphanis ieiunis factus,aut purgatio exuberantis humoris, & irrigatio capitis ex unguento irino,aut optimo nardino. His uero qui continua & inueterata iam deſtillatione adficiuntur, caput radere oportet,

& factis ſcarificationibus bituminoſa emplaſtra im-
ponere: pharmacis autem deglutitiis utendum hu-
iuſcemodi. Eclegma ad deſtillationem. Mellis ſe-
xtantē, butyri recentis unc.i. decoque, & in duas par-
tes diuiſum delingendum exhibe, his qui eductione
opus habent. Manducatio ad eandem. Semen
hormini, ſemen papaueris nigri, ſemen lini torrefa-
ctum æquis portionibus contunde, & cribro excute,
melleq; cocto excepta commāducandam mane ex-
hibe. Probe etiam ad deſtillationes facit antidotus ex
capitibus papaueris ſoporifera, ante ſomnum exhi-
bita: etenim ſomnum dulcem infert, & reprimit in-
fluxum. Eius adparatus paulo ante inter arteriacas
cōpoſitiones dictus eſt, & in quinto ſimiliter Sermo-
ne de propriis ægrorum potionibus loco. Cata-
potium ualde celebre ac dolorem leuans. Styracis
drach.vi. myrrhæ drach.i. & dimidiam, terebinthinæ
drachm.ii. opopanacis drac.ii. iridis drach.ii. piperis
albi, ſpicæ nardi, nitri, ſeminis hyoſcyami, opii, cuiuſq;
drach.i. arida contundito ac cribrato, reliqua uero in
pila citra liquoris admixtionem contuſa ſimul com-
mittito, & grana in erui magnitudinē informata ante
ſomnum deglutienda exhibeto, neque quicquam ul-
tra ſorbitionis admittito. Dantur ad ſummum gra-
na.iiii. medium.iii. minimum.ii. Aliud, quod etiam
dolorem leuans, tum tuſſi, tum deſtillationi opitu-
latur. Styracis, drach.iiii. myrrhæ drachmam unam,
opii drachm.i. galbani drachm.i. contunde in pila, &
ſapa affuſa ſubige, & catapotia erui magnitudine in-
forma, quorum ſimiliter ad ſummum.iiii. exhibe, me
dium.iii. minimum.ii. abſorbeant etiam inſuper paſſi
calidi diluti cyathos duos. Aſclepiadæ remedium.
Pyrethri, coſti, utriuſque drach.ii. piperis albi drac.i.
contuſa & cribrata repone. Vſu uero expetente ap-
prehenſis naribus pharmacum adtrahere præcipe.
Aliud. Piperis drach.ii. ſeminis urticæ drachm.ii.

croci, myrrhæ, coſti, cuiuſque drach.i. Vtere ut di-ctum eſt. Caſeus autem tener & recens comeſtus uti-lis eſt, & cauliculi braſsicæ crudi à ieiunis comeſti, ſi-militer & braſsica delicatior cocta & comeſta. Qui uerò calidiori prædíti ſunt temperaturà, lactucæ cau-liculos parumper ferueſactos comedãt, in poſca ue-ro ipſos intingant.

De tuſsi. Cap. LIIII.

Tuſsis cauſæ uariæ ſunt. Nam & humor à capite ád aſperam arteriam deſtillans tuſsim efficit, & aſpe-ritas ſola pelliculæ aſperã arteriam intrinſecus ambiẽ tis tuſsim irritat: qui præterlabuntur etiam cibi ac po tus tuſsim mouent, & lumbrici ſtomachum infeſtan-tes, tuſsiculas paruas excitant: & acris humor ſtoma-chum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tuſsim producit, quem ad modum etiam in his qui ſtomachi morſum ſentiunt, & ſaliuæ ad eum influxu uexantur, euenire ſolet, quum nihil moleſti iuxta aſperam arteriam ob-uerſetur. Intemperies quoque frigida reſpirationis inſtrumentorum, tuſsis cauſa exiſtit: uerum hi mo-derate ac minime uiolenter tuſsiunt, adeo ut non ſo-lum per ſpiritus compreſsionem, retinere queant & impedire tuſsim, ſed ſanare etiam ſæpisſime, per re-ſpirationis inhibitionem frigefactas particulas calefa ciendo. Signum autem ob ſolam intemperiem frigi-dam tuſsientium eſt; ſi per crebras inſpirationes irri-tentur, frigiditate uidelicet exinde intenſiore facta & aucta. Quando igitur hi leniter inſpirant ac aerem ad-trahunt, & in calida domo uerſantur, parum uel om-nino nihil tuſsiunt. Quæ uero cum titillatione partiũ, ab utraque palati parte contingunt tuſſes, palã oſten-dunt defluxum à capite ad aſperam arteriam defer-ri, itemq; ad pulmonem. quod ſi nihil expuant ſic ad-fecti, tenuem eſſe defluxum indicat, qui expulſione ſpiritus diſſectus, præ tenuitate ſua rurſus fluxum

reflectit, id uero ex humore per ſputum reiecto manifeſte apparet: craſsiorem enim priore habet compagem, etiam ſi ſit à ſpiritus impulſione reiectum. Manifeſtum autem eſt, quod humor in pulmone & thorace detentus, in morbo laterali, inflammatione pulmonis, & tabe, maxima tuſsis cauſa exiſtit. Medemur autem tuſsi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitibus inſpiſſantes, aut per alterius cuiuſdam pharmaci dolorem leuãtis uſum, & per cibos boni ſucci. Si uero craſſus aut uiſcoſus fuerit affligẽs humor, per ea quæ extenuant & diſcindunt medebimur. Inſtrumentorum autem reſpirandi frigiditatem per calefacientia emendamus. Quæ uero ab aſperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanatur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora. His itaq; præexplicatis, ea quæ à ueteribus deſcripta ſunt ad tuſsim remedia ſubnectemus. Nos uero ad præſcriptam methodum animum conuertentes, atq; uniuſcuiuſq; ſimplicium pharmacorũ uires edocti, facile ad quãcunq; affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam ſi à priſcis indefinite ſint deſcripta. Remedia autem hæc ſunt. *Styrax*, nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tuſſes ſedat ac deſtillationes. Vtilis eſt etiam ad raucedinem. Aliud. Ficus ſiccas pingues in uino dulci meraco madefactas, unà cum uino deuorãdas exhibe, hoc tuſſes mitigat. Terebinthinam & mel coctum delingenda præbe, & uinum dulce dilutum inſuper abſorbendũ: hoc enim attenuat, & educit. Aliud. Filicem contuſam & cribratam paſſo inſtar polentæ inſperge, & abſorbendam exhibe. Prodeſt etiam ſanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tuſſes noctu moleſtiam exhibentes conducit. Mentæ ramulos tres tritos, affuſo aceti cochleari, ante ſomnum abſorbendos præbe. Adiuuat concoctionem, ſtomacho utile eſt, & craſsitiem diſcindit. Aliud. Nucum pinearum torrefa-

ctarum, amyli, radicis dulcis, ſeminis urticæ, ſeminis lini, cuiuſque ſextantem, iridis, piperis, hyſſopi, ſeminis naſturtii, amygdalarum amararum, ſingulorũ unciam unam. Excipe melle probe deſpumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compoſitio ex marrubio ad tusſim. Marrubii ſextantem, hyſſopi unciam .i. iridis drach.iiii. pulegii drach.iiii. calaminthæ montanæ drac.iiii. bulborum ſcillæ ſcrup.vi. nucem unam pineam bonam & integram, caricas pingues .v. aquæ ſextarium unum & dimidiũ, mellis heminam unam, utere. Eclegma tusſientibus aptum. Nucum pinearum repurgatarum drach.xii. palmarum pinguium drach.xviii. iridis drach.xii. ſeminis lini torrefacti drach.viii. tragacanthi drach.xii. amygdalarum dulcium delibratarum drach.xvi. mellis deſpumati quantum ſufficit. Tragacanthum in uino dulci modico maceratam & dilutam, primum cum deſpumato melle decoquito, atq; ubi ſemel ebullierit, reliquis in mortario probe contritis affundito, & utitor, cochlearium exhibẽs mane & ueſpere de digito delingendum. Mellis enim tantum adiicere oportet, ut delingibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tusſes recentes. Vini dulcis ueteris ſextarium unum, mellis attici libram unam, decoque, cum rutæ ramulis asſidue agitando, exhibe ex eo myſtri .i. menſura. Eſt etiam utile ſtomacho. Alia remedia ad tusſim conducentia. Coptarium, hoc eſt, placentula, tusſi accommodata. Seminis lini contuſi & cribrati, uuæ paſſæ pinguis & exacinatæ, cuiuſq; ſextarium Italicũ unum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, ſingulorum ſextarium dimidium, piperis ſextantem, myrrhę unciam unam, croci unciam unam, mellis ſextarios quatuor. Semen lini contuſum cum melle decoquito, atque ubi coactum fuerit & inſpiſſatum, reliqua optime contrita ammiſceto, & ſimul unito. Exhibe ex eo magnitudine nu-

cis auellanæ. Ad tuſsim inueteratam remediū optimum. Cumini,piperis,ſeminis urticę,cuiuſq; unc.i. mellis deſpumati ſextarium.i. contrita cum melle ſubigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac utitor ex eo præbens cochlearium delingendum. Aliud admirabile. Piperis,pulegii,hyſſopi, calaminthæ cuiuſque ſextantem, petroſelini unc.i. mellis deſpumati ſextarium.i.da cochlearium. Aliud ſimplicius bonum. Mellis quadrantem, butyri recentis quadrantem, cumini quàm tenuiſsime triti drachm.iiii. Melli prius deſpumato butyrum ammiſce; & ſimul calefactis cuminum inſperge, & paulatim delingēdum cochlearium unum exhibe. Aliud, ad tuſſes pituitam repurgans. Hyſſopi unc.i. pulegii ſextantem, iridis, ſinapis,ſeminis naſturtii,aniſi,piperis,ſingulorū unc.i. tuſa ac cribrata,melle deſpumato ſufficienti excipe & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore, & febre non infeſtante accepturum: piperis ſextantē adiice,& pro aniſo,fœniculum aut cuminum, & pro naſturtio ſinapi,ut ſit ſinapis ſextans ſiue unciæ duæ. Aliud, ad diuturnas tuſſes. Comæ hyſſopi, pulegii, de ſuperiore anno,ammii,piperis,erui rufi decorticati,iridis cuiuſq; ſexuncem, ſpicæ nardi drach.iiii.terebinthinæ trientem, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſextarios.ii.Butyrum & terebinthinā cum melle liquefacito,ac reliquis unito: utere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus commodum. Lomenti fabacei fricti ac tenuiſsime triti ſeptuncem,ſeminis lini ſeptuncē, iridis contritæ quadrantem,nucum pinearum torrefactarum drachm.ii. pulegii triti drac.ii.ſeminis urticę drac.i.piperis drac. iiii. mellis deſpumati chœnicem.i. Melli deſpumato lomentum inſperge ac parumper decoque: deinde reliquis in mortario ammixtis utere. Aliud, Acholii. Hyſſopi,pulegii,ammii,piperis,erui rufi,iridis,cuiuſq; drachm.vi.terebinthinæ drachm.iiii.ſpicæ nardi

drach.iii.butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſeſquilibram, utere. Aliud, ad tusſim ex ſtyrace. Amomi ſextantem, casſiæ ſextantem, ſtyracis ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, croci unc.i. piperis unc.i. mellis deſpumati ſextarium.i. exhibe cochleariũ. Ad tusſim ſiccam. Siccam tusſim ſanant etiã paulo ante præſcripta pharmaca. Aliquando autem & aquæ ferueſactæ ſorbitio. Qui enim ob pituitæ craſſitudinem nihil educere poſſunt, ab humectantibus plus emolumenti ſentiũt: maxime eo quod quodãmodo ſi ſimul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis doloré leuantibus & ſimul conferentibus tusſi. Cap. LV.

Hocce pharmacorum dolorem leuãtium genus, hi qui ante ætatem noſtram fuerunt, compoſuerunt, tusſientibus & ſanguinem reiectantibus præcipue cõducens, atq; etiam his, qui ultra has affectiones tabeſcunt: itemq; ad alios dolores & affectiones quęcũq; circa pulmonem & pectus, ac aſperam arteriam, reliquaq; interiora membra conſiſtunt, præterquã quæ proprie colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis ſimiliter anodynis, hoc eſt, dolorem leuantibus appellatis, tum aromatum & odoratorum ſeminum, tum eorum quæ urinam cient admixtione. Colicæ autem facultates ac compoſitiones his uehementiores ſunt, excellentem uim ſtupefactoriam complexæ, ob multitudinem uidelicet eorum quæ refrigerantis naturæ exiſtunt, uelut eſt hyoſcyami ſemen, & cicutę, papaueris ſuccus, & mandragoræ cortex: quibus ſanè ad colicos neceſſario ob doloris magnitudinem utimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui ſtyracem & crocum ammiſcuerunt: aliqui autem calefacientia: alii etiam aromatica, & cum pauca ui adſtrictoria exſiccantia: quidam etiam nobis familiaria, uelut aniſum, apium, fœniculũ, daucum, & ſeſeli, quæ uehementium pharmacorum uires & iniucũditatem

obtundunt, ampliusq; urinam expellunt: quidã etiam ea quæ aſperitates leniunt addidere, uelut eſt tragacanthus & radix dulcis, ac uinum dulce. Quæcunque autem ex eis de pharmacis ſtuporem inducentibus, minus participant: ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à ueteribus compoſita doloris leuamenta huiuſcemodi: Catapotium. Pharmacum ad tusſim accommodatum, inueterata maxime exiſtente affectione. Efficax eſt ad diuturnam deſtillationem, dolorem capitis difficulter ſpirantes, & inflãmationes pulmonis, ad ueſicæ quoq; ac uuluæ affectiones: inſcribitur Panacea, ab aliis etiam Stichus. Myrrhæ, opii, piperis, ſtyracis, caſtorei, galbani, ęquales partes cum ſapa dulci ſubige, & in catapotii figuram redige, ac ciceris magnitudine exhibe: abſorbeat autem à ſumptione aquæ mulſæ cyathos duos. Harmonia.

Aliud pharmacum uehementer efficax quod harmoniæ adpellatione inſcribitur: ualet ad deſtillationes, & inexuperabilem defluxum. Styracis, caſtorei, piperis, cardamomi, cuiuſq; drach.iii. opii, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſq; drac.iiii. paſſo probe cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante ſomnum præbe deuoranda. Alia confectio, ad tuſſes diuturnas egregie & concinne ualens: itẽq; ad humentes & ob humoris crasſitudinẽ diu durantes, quæ Symphonos adpellatur, & febrem optime ſedat. Ea omnes ueteres celebres uſi ſunt. Piperis, opii, cardamomi, cuiuſq; drac.i. croci, ſulphuris uiui, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſq; drac.iiii. mellis cocti cochlearia.iii. Hoc enim modo nos apparamus: uerum ſunt qui gentianæ, & dauci, cuiuſque drach.ii. ammiſcent. Alia, ad tusſim & tabem Iſoſtathmos appellata. Folii, petroſelini, hyſſopi, roſarũ ſiccarum, aniſi, opii, croci, coſti, ſeminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, iridis, æquales partes cum melle ſufficienti ſubige, datur fabæ magnitu-

dine ad noctem. Alia, iſotheos adpellata, ad tuſſim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligentes affectiones. Spicæ nardi drachm.ii. myrrhæ drach.i. croci, coſti, piperis albi, cuiuſque drach.i. galbani drac.i. ſicis opobalſami, cinamomi, mandragoræ ſucci ſicci, caſtorei, cuiuſque drac.ii. ſeminis dauci ſeſquidrachm.. casſiæ ſeſquidrach. mellis deſpumati quantum ſatis erit. Facit ad dolorem ſtomachi, iecoris, pulmonis, oculorum, ſanguinis reiectationem, abſceſſus dyſentericos, uoluolum, renum ac coxendicũ affectiones, difficulter ſpirantes, dolores laterum, unice tamen iliorum ac præcordiorum, profluuium muliebre, & muliebres ſuffocationes. Prodeſt contra lethalia uenena ante & poſt cibũ ſumpta, & ad omnem ſanguinis eruptionem cum frigida, ad uiperæ & phalangii morſus in uini cyathis.iii. quartanariis ante febris accesſionem dantur ex ea oboli.ii. cum uini cyathis.ii. ſed præloto tamen antea ægro. Sanat ægre ſpirantes, & qui niſi erecti ſpiritum ducere non poſſunt, & anheloſos, etiam ſi iam ad multos annos affectio durauit. Sanat quoque antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De ſuffitionibus. Cap. LVI.

Quanquam antea ſufficientisſime de ſuffitionibus dictum ſit, in Sermone De clyſteribus & euacuantibus, ac aliis quæ ægris offeruntur, qui ſanè tertius huius operis fuit, dicetur tamen nunc quoque ſed paucis. Paſtillus ſuffumigabilis tusſientibus & orthopnoicis commodus. Abrotoni, ſandarachæ, ſinapis, cardamomi, æquales partes cõtundito & cribrato, & cum aqua in paſtillos redigito ac ſuffito, ita ut æger ore fumum ſuſcipiat. Alius paſtillus. Sandarachæ ſextantem, terebinthinæ ſextantem, coſti ſcrupulos ſex, folii ſcrupulos.vi. maſtiches ſcrup.vi. laſeris ſcrupulos.iii. piperis grana.xl. redige in paſtillos ac utere eodem modo. Alius. Caſtorei, ſandara-

chæ, galbani, ſulphuris uiui, colophoniæ, propolis, terebinthinæ, maſtiches, croci, chamæleuces æquales portiones, cum aqua in collyria redige, & ipſa per infundibulum ſuffito. Si uero non adſit chamæleuce, his conyzam paruam aut capparis corticem adiice. Aliud bonum ſuffumigium, per experiẽtiam à nobis inuentum, quatuor ſpeciebus conſtans. Styracis, terebinthinæ, ſandarachæ, maſtiches, æquales partes excipe, ac ſimiliter utere. Creditur anheloſos & purulentos ſanare: itemq́; tusſim & laterum adfectiones, quem ad modum etiam ea quæ paulo ante hic ſunt præſcripta, atq; ea quoq; quę tradidimus in tertio Sermone. Epithema ad tusſim optimũ, ex ſertula campana. Samſuci, ſertulæ campanæ, praſii, iridis, cuiuſq; ſextantem, myrrhæ unc.i. thuris quadrantem, reſinæ pinus lib.i. olei irini lib.i. utere.

De orthopnoicis, anheloſis, ac ęgre ſpiritum ducentibus. Ex Galeno. Cap. LVII.

Qui frequenter reſpirant citra febrẽ, quem ad modum ſolent à uehementi curſu fatigati, eos aſthmaticos, hoc eſt, anheloſos, Medici uocare cõſueuerunt, ab accidente uidelicet, hoc eſt, anhelando: eoſdem etiam ab altero accidente orthopnoicos adpellant: deſident enim ac pectus erectum habere uidentur, ob timorem ne ſuffocentur, & ſtratum quoque iuxta ſuperiores partes, ad quas pectus ipſum reclinatur, erectius ſibi adparant, ne dormientes ſtrangulentur. Inſpiratio enim minor ipſis contingit, quàm reſpirationis frequentia expoſtulat, quanuis pectus plurimum ipſis diducatur. Ex quo manifeſtũ fit, coarctationem locorum præter naturã intrinſecus adeſſe, cuius etiã manifeſte ægri ſenſum perceptant. Fit autem coarctatio locorum inſpirationis, quum aut craſſorum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obſtruxit, aut tumor quiſpiam abſceſſui ſimilis in ipſo cõſiſtat. Similiter autem difficulter ſpirãt, qui aſpe-

ram arteriam à multa deſtillatione habent repletam, aut quadam defluxione ex uicinis locis aceruatim in ipſas arterias delabente. Diſtinguuntur autem inter ſe hæ affectiones: nempe quod deſtillatio etiam ſanis ex manifeſta cauſa repente accidit, in totum ferè citra febrem cōcomitantibus, etiam propriis deſtillationis ſignis. Si uero tumor abſceſſui ſimilis in pulmone fiat, neceſſario febris conſequitur, neque ita diu poſt, inflammatione in pus tranſmutata, pus reiicitur cum tusſi. Si autem crudum tuberculum gignatur, uelut Antipatro Medico contingit, iuxta leues pulmonis arterias, hi neque grauitatem magnam ſentiunt, neq; ab orthopnœa in tantum infeſtantur. Qui uero proprie orthopnoici & difficulter ſpirantes adpellantur, in totum febrem non habent: grauitatis autem ſenſus eis contingit, neq; quippiam purulentum per ſputum reiectant. Porrò curatio prædictarum affectionum quiddam commune habet, quiddam etiam cuique proprium. Commune quidem ut ſuperflua ſubſtantia humoris has affectiones generantis conſumatur, & expendatur. Proprium uero ut ſi à crasſis & tenacibus humoribus fiant, per extenuantia & inciſiua pharmaca conſumptio fiat: ſi uero à tumoribus abſceſſui ſimilibus affectiones fiant, per extenuantia & deſiccantia conſumantur: quæ curatio omnibus in profundo corporis abſcesſibus communis exiſtit.

Curatio Dietetica.

Vini autem potio ambabus conuenit, tenuis ſaltem temperaturæ; in uniuerſum autem paucus potus conuenit, qbus abſceſſus alicubi adeſt; multus uero, quibus bronchia tenacibus & crasſis humoribus ſunt obſtructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca neceſſario tuſſes commouent, uerum non facile per ſputum reiicitur ob crasſitudinem id quod repurgatum eſt, humectatione igitur multa indiget, quo facilius efferatur: & ob id ſanè largior potus anheloſis eſt exhibendus. Pharmaca uero eis conueniunt

incidentia citra uehementem calefactionem. Craſſi enim & tenaces humores à uehementi calore uiſcoſiores redd*ū*tur, glutinoſiq́;, & ut difficulter auelli poſſint: quapropter maxime prodeſt eis acetum ſcillin*ū*, & ipſa quoque ſcilla aſſa cum melle trita & delincta, & acetum mulſum ex ea adparatum. Maximum autem remedium inquit Archigenes, purgatio frequentior exiſtit per pharmaca fortiora: & uomitus à radicibus, per interualla ſuſcepti. Cataplaſmata uero ex ficubus & ordeacea farina: magis uero ex loliacea habente reſinam & mel ac ceram ammixta, infarciri poteſt etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcunque exulcerant cutem & attrahunt ſaniem, quale eſt Ciſſophontis, & quod conſtat ex baccis lauri, & quod ex ſemine roſmarini conſtat, & emplaſtrum ex herbis, & quod iceſium adpellatur, itemq́; quod uocatur Thraſeæ. Quod uero cyzicen*ū* emplaſtrum dicitur, ſi irini cerati æqualem ſibi portionem aſſumat & uniuerſo pectori imponatur, humiditates conſumit, & habitum corroborat. Omnium autem conuenientisſimum huic affectioni hocce eſt, inquit Archigenes. Emplaſtrum nigrum Archigenis. Ceræ lib.i. reſinæ pinus ſiccæ lib.i. iridis ſeſquilibram, bituminis lib.i. picis lib.i. æruginis unc.i. myrrhæ ſex*ū*cem, thuris ſexuncem, radicis cucumeris ſilueſtris, centaureæ, lapidis aſii, ſtyracis, cuiuſq; ſextantem, miſyos crudi ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ ſeſquiunciam, ſalis ammoniaci unc.i. galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiuſq; unc.i. olei lib.ii. aceti lib.i. aut ut ego ſoleo lib.ii. ſtyracem cum modico oleo liquefactum in mortario probe contere, metallica uero cum aceto diſſolue, herbas autem contunde & cribro excute, liquefactis uero quæ eliquari poſſunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, contrita adiice, atque herbas inſperge, omnibus autem ſimul unitis & emollitis utere. Hoc ſanè multos occultos abſceſſus diſcutit,

& in uaporem reſoluit,alios autem aperit,quicunque autem iam rupti ſunt, & fluidi tamen adhuc permanent, eos mirabiliter exſiccat: eiuſmodi enim pharmacis uix aliud præſtantius reperiri poſſit. Conueniens eſt etiam prædictis affectionibus Amythaonis epithema,atque eo adhuc magis Polyarchion, maxime tempore coarctationis locorum. Pectus uero cum urticis confricetur ac cædatur, ac ſcilla decorticata fricetur, deinde lauacro ac oleo calido loci rubefacti curentur: aſſidue autem lenioribus ſolutiuis aluũ emollire oportet, quale eſt,cnici acetabula duo optime cõtuſa,& cum ſero lactis decocta, ita ut percolatum ſerum, & modico melle permixtum bibatur: utendum eſt etiam ex thymo, laſere,& pipere ſalis confectionibus, quibus addita eſt ſcammonia, aut etiam his quæ fiunt ex roſmarino. Ego uero etiam herbæ ſabinæ optimum uſum expertus ſum,ſi per ſeipſam drach. pondere trita ſumatur, & ſequenti die duarum drachmarum pondere, tertia trium. In aliquibus autem & quarta die uſque ad quartã drachmam pondus auxi. Quod ſi bene procedat purgatio, ſimulq́; cruenta educat,non eſt quem non melius ſpi rantem in poſterum reddat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, abſinthium potãdum exhibui, maxime ſi ſtomacho æger langueat, quod ſi nõ contingat ſtomachum languefieri, irim bibendam dedi, aut abrotonum, aut caſtorium ex aceto mulſo. Mirũ in modum autem efficax eſt,quod ex elaterio conſtat & octaobolon appellatur. Elaterii æreolos.ii.ſpumæ nitri obolos.iii. ſinapis drachm.i. hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: maneq́; duo,tantũdemq́; ueſperi exhibeo. Purgat enim citra moleſtiam ſuperne,aliquãdiu quidem permanẽs & ſoluens. His uero qui robuſtiores ſunt, poſt trium dierum ſpatium rurſus exhibeo. Atqui quæ ex colocynthide cõſtat hiera noſtra,hoc eſt, Archigenis,aſſidue præbita mitiorem

ſpirandi difficultatem correxit ſæpiſsime, atq; id breui & perfecte. Verum ſi magis in profundo hæſerit, auxiliatur cum aceto mulſo ſcillitico potata. Aliud, ad difficulter ſpirantes, qui etiam aſthmatici adpellantur. Ariſtolochiæ clematitidis, abrotoni, ſulphuris uiui, ſeminis rutæ agreſtis, cacuminum thymi, ammoniaci thymiamatis, æquales partes cum aceto tritas in paſtillos redige, & ex eis obolos.iii.exhibe cum aceto mulſo ad triduum. Alia remedia aſthmaticis cómoda, ex Aſclepiade & Dioſcoride. Ariſtolochia rotunda cum aqua bibita, anhelofis auxiliatur: item centaureæ maioris radix, & minoris ſuccus: & ſtœchas trita ac cum aqua potata, & ſphondylii ſemen, & calaminthæ montanæ coma, & hyſſopum, & iris, ac melanthum, & radicula & uitis alba. item aſellos, qui & millepedæ appellantur, ſub aquario uaſe ſtabulantes, ſextarii menſura in fictile uas coniectos, ad carbones ignitos torrefacito, atq; ubi inalbuerint terito, ac melle exceptos cocto, ante & poſt cibum duorum cochleariorum menſura delingendos exhibeto. Aliud. Scillæ crudæ ſuccum exprime, & cum eiuſdem menſuræ melle permixtum ad prunas decoque, eiusq; cochlearia duo delingenda præbe ante & poſt cibum. Summe autem hoc prodeſt, euidensq; eius rei periculum feci, inquit Archigenes. Aliud, Archigenis. Radicis centaureæ maioris drachm.vi. petroſelini drach.vi. ammoniaci thymiamatis drach.iii. ſulphuris uiui, bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis urticæ, iridis Illyricæ, cuiuſque drach.ii. thuris, myrrhæ, caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polii, chamæpityos, ſaluiæ, cuiuſque drachm.i. piperis albi drachm.iii. Hæc omnia trita cum melle miſcentur deſpumato, dantur ex hoc oboli.iiii. Etenim aſſidue potatum hoc, quibuſdam perfecte medetur, citra moleſtiam autem efficax exiſtit, dato hoc cum hydromelitis calidi cyathis.iiii. Aliud, quo etiam ego

utor, ad multos uſus commodum. Scillam fuluam manum magnitudine ſua implentem, fermento obductam, in furnum coniicio ut quàm optime aſſetur; deinde ubi mollisſima facta fuerit, ſuperficie eius exuſta reiecta, reliquum optime contero, atque ei quantum trimembri ſectione facta, duæ aſſatæ ſcillæ partes ponderant, tantum farinæ erui albi adiicio, & ammoniaci thymiamatis drach. iiii. radicis panacis drac. iiii. iridis, & abrotoni, & acori, cuiuſque drach. ii. piperis grana. xx. hæc omnia ſimul trita & unita in orbiculos digero pondere ſeſquiobolares: ex eis autem drach. i. aut etiam obolos tres, aut duos, cum tribus cyathis lactis aſinini recens mulcti, aut aquæ mulſæ exhibeo. Pueris uero tantum unum orbiculum præbeo. Aluum hæc menſura mouet: quod ſi hac amplius quiddam exhibeas, & urinam cies, & compactam ac inſtantem mali irritationem diſſolues: etenim & comitiales ſanat, & uuluam ſtrangulatam, & lumborum languidos dolores, & febres debiles ac per circuitum repetentes. Cum aceto menſes ducit per craſsitudinem ſuppreſſos, ad quos conſequuntur uertigines, interceptiones uocis, contractiones, dolores articulorum, pigrities, & ſpirandi difficultas. E ueſtigio enim ſanguinē euellit, & ab omnibus moleſtiis liberat: quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, ſed abundantem uirium eius ſuppellectilem, quaſi per manus à maioribus traditā aſſumas.

Alia potio ad ſuſpirioſos. Polii, abrotoni, caſtorei, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, æquales partes melle excipe, & fabæ magnitudine exhibe. Quidā ſpumæ nitri albi cochleare, in aquæ mulſæ cyathis tribus exhibuerunt. Aut hoc modo. Spumæ nitri drach. ix. piperis drach. i. laſeris drachmam unam, da cochleare cum aqua calida. Alia. Caſtorei drach. viii. ammoniaci thymiamatis drac. viii. piperis grana. xl. excipe paſſo, & fabæ magnitudine præbe in aqua

mulſa. Alia. Abrotoni drach.ii. radicis bryoniæ drach.viii.rutæ hortenſis drachm.viii.caſtorei drachmas quatuor,artemiſiæ drachmas quatuor epithymi drachm.iiii.dantur ex ea ſcrupulus unus & dimidius cum aceti mulſi cyatho.i. Alia. Iridis drach.viii. ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, datur drach.i.cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ ſabinæ, his qui integra ætate conſiſtunt,ſcrupulos.vi.aliis uero ſcrup.iii. butyri ſcrupulos.xii.mellis ſextantem. Præbe delingendam ad dies.iii. & intermisſione per triduum facta rurſus prębe. Paſtillus doloris leuamentum orthopnoicis & ægre ſpirantibus præbens. Opii drach.i. ſulphuris uiui, plantaginis,ſeminis hyoſcyami,ſucci radicis dulcis, ſtyracis,myrrhæ,thuris,terebinthinæ,cuiuſq; drach.ii.croci drach.i. cum uino maris experte contere, ac in paſtillos trium ſcrupulorum digere, quos bibendos exhibe. Porrò ſi radicis dulcis ſuccus non adſit, ipſam radicem fractam ac tuſam ſatis diu decoquito, atque hoc totum cum decocto eius committito. Alius, Andromachi,ad idem. Scillæ aſſatæ, ſulphuris uiui bituminis,æquales partes,melanthii drachm.ii.caſtorei drach.ii. aniſi obol.iiii. cum aqua paſtillos informa trium aut quatuor ſcrupulorum: exhibe ante ſomnum,cum aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium, ſuſpirioſis dolorem leuans. Rutæ uiridis ſextantem,ſtyracis ſextãtem,terebinthinæ ſextantem, opii drachm.iiii.ex his catapotia ſiliquæ pondere ſingula informa; triaq; ante ſomnum exhibe deuoranda, à ſumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrii, ad anheloſos. Radicum ſymphyti in petris naſcentis, radicis centaureæ maioris, iridis illyricæ, ſingulorum ſextantem: aquæ ſextarium.i. radices fractas per biduũ in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato, & tantundem mellis decocto adiicito, rurſumq;

turſumq́; donec cogatur decoquito: deinde rhei pon
tici contuſi ac cribrati unc.i.inſpergito ac unito. Exhi
be circa primam horam diei cochlearia duo. Quod
ſi non adſit rheon, centaureæ maioris radicem con
tuſam & cribratam unciæ pondere iniice, aut eodem
modo radicem ſymphyti. Hocce pharmacum pul-
moni & thoraci firmitatem & robur præbet, ſimulq́;
humores ad eum delatos repurgat, deſiccat, & expel
lit. Aliud, ad orthopnoicos. Boli armeniæ drachm.i.
cum uino diluto bibendam præbe. Ad tuſſes autem
inde ſequentes antidotum, Iſotheum appellatã, pau-
lo ante inter tuſſis remedia deſcriptam, exhibe ante
ſomnum nucis auellanæ magnitudine cum aqua mul
ſa. Aſsiduus enim huius antidoti uſus in totũ ab hac
affectione liberat, etiam ſi fuerit inueterata: confiden-
ter itaque ea utaris. Quod ſi non adſit, pæoniæ anti-
dotum præbe: quæ ipſa quoque ſi haberi non poſsit
eam quæ zopyrios appellatur, quarum deſcriptio-
nes in ſermone De colicis, habentur. Suffitiones etiã
eis ſunt commodiſsimæ: de his in tertio Sermone
pleniſsime dictum eſt, & paulo ante inter remedia tuſ
ſis. In earum autem uſu undiquaque ſtragulis conte-
gantur atque ore ſedulo hiantes fumum fortiter ad-
mittãt: mucus enim & lachrymæ multæ ſputũq́; uber
tim ducuntur, & per uehementem tuſſim pituita ui-
ſcoſa ex profundo effertur. Verum quod latere te no
lim, antequam ad eiuſmodi rerum ac lancinationum
adhibitionem perueniatur, uentrem ſubducere opor
tet uel per clyſterem, uel pharmacum ſolutiuum. Pro
ſunt etiam ſuſpirioſis fricationes pectoris, ex pumice
cum nitro, fece uini uſta, cum flore iunci odorati. Cu
ius generis & hoc eſt. Auripigmenti, pumicis, ſpumæ
nitri, cniuſque unc.i. alcyonii ſextantem. hæc contuſa
& cribrata cum unguento aliquo calorifico commi-
ſceto, pectusq́; & dorſum donec igneſcant confrica-
to, ex frequẽti enim huiuſmodi perfrictionis adhibi-

tione ſpirandi difficultatem,& tusſim:omnemq; purulentam pectoris affectionem propulſabis. Cæterū inueterato malo,& medicina omni fruſtra adhibita, ad uſtionem confugiendum erit:itaque iuxta mediū commiſſuræ clauicularum,utrinque una cruſta inuratur,cum curatione tamen admotis manibus,& diſtenta cute,ne aſpera arteria oblædatur. Deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligendæ paululum ſub mento utrinque una, incumbentis cutis tantum peruſtione facta. Infligendæ autem adhuc aliæ duæ ſub mammillas, inter tertiam ac quartam coſtam: rurſumq; aliæ duæ retrorſum uerſus inter quintam ac ſextam coſtas. In medio etiam pectore unam inurere oportet:& iuxta principium oſsis pectoris(quod a capitis gladii ſimilitudine Xiphoides Grecis appellatur)ſupra os ipſius uentris,unam ſimili modo.Et adhuc alias duas inter octauam & nonā coſtam:utrinque unam. Tres etiam retro inurendæ ſunt cruſtæ,una iuxta medium dorſi,reliquæ duæ ab utraque uertebrarum parte,paululum infra mediam cruſtam.Omnes autem infra collum inuſtas, mediocriter latas eſſe conuenit, neque ualde in ſuperficie conſiſtentes,neque rurſus nimium profundas. Vlcera autem cruſtarum ſatis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus,ex Galeno. Cap. LVIII.

Cordis tremor ſiue palpitatio, multis tum adoleſcentibus,tum ſenibus inculpate ſanis accidiſſe uiſus eſt. Dolent autem caput ita affecti,citra aliquam alteram externam cauſam: atque omnes hi ex uenæ incisione opem ſenſerunt:aliqui etiam ex eis in totum ab hac acceſsione ſunt liberati,per extenuatoriā diætam & pharmaca conſimilia, poſt uenæ inciſionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui ſingulis annis, ueris tempore:tremoris acceſsione afficiebatur. Hunc ubi expertus eſſem per triennium ex uenæ

ſectione iuuari: in quarto per uenæ ſectionem euaſit, antequam hoc malo apprehendetur: atq; hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, conſentanea ſimul utens diæta: ueruntamen & is quoq; ante ſenectutem fato functus eſt, quem ad modum alii omnes. Aliqui quidẽ in febribus acutis cõprehenſim animo deſtituti, ſimiliter mortui ſunt: aliqui uero etiã citra animi deliquiũ, ſtuporis attoniti modo affecti, repente uitã cũ morte cõmutarũt. Plures aũt hac affectiõe laborãtes ad ætatẽ peruenerunt, minorẽ quidẽ annis quinquaginta, quadrageſimum tamen ętatis annũ exceſſerũt.

De ſanguinis reiectatione, ex Galeno.
Cap. LIX.

Sanguis qui ex pectore & pulmone, aut aſpera arteria educitur, omnino cum tuſſi reiicitur. Si uero ex locis circa fauces aut gurgulionem ſanguis feratur, per excretiones excernitur. Si uero ex aliquo loco oris aut gingiuarum, ſimpliciter expuitur. Aliquando autem a capite aut partibus gurgulionis delatus ſanguis, ad aſperæ arteriæ extremum incidit, & tuſsim commouet, imaginationemq; facit uelut ex pectore educatur. Itaque ſi quis pluribus ex ordine diebus ſanguinem excreet & emungat, neque capitis dolore, aut grauitate aliqua quæ etiamnum adſit, antegreſſis, neque plaga iſthic illata: conſiderare oportet diligenter omnẽ narium meatum, atq; etiam oris locum illum ubi nares ad palatum ſunt perforatæ. Contingit enim aliquando hæc acceſsio, hirudine ad locũ hunc affixa. Cæterum aliqui per uomitum citra tuſsim ſanguinẽ ex uentre reiectant, aut ex uenis adiacentibus in ipſum delatum, aut hirudine deuorata. Verum ſanguis uenarum ex hepate aut ſplene in uentrem delatus grumoſus eſt, nigerq; euomitur: qui uero ex hirudinis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus, ſiue ex uentre, ſiue ex naribus, ſiue ex ſtomacho proferatur. Atqui & localis dolor qui concomitatur, affectã

particulam oſtendet. Si enim ex ſtomacho eductio fiet, non magna ſangninis eruptio continget: graciles enim ſunt ſtomachi uenæ. Sed & cum nauſea ac uomitu ſanguis effertur, & in deglutiendo mordacitas percipietur, maxime ſi adſtringentia aut acria deglutiantur: ſi uero ex uentre educatur nauſeæ plurimæ comitantur & uomitus, & ſi a cibo ſumpto eductio contingat, ſanguis cibis permixtus efferetur. aliquando etiam pituita ac bilis ſimul euomentur. Si uero ex hepate & ſplene ſanguis in uentrem deferatur, aderit tumor. Si uero ex pectore & pulmone, aut aſpera arteria ſanguis expuatur, impoſſibile eſt eum citra tuſſim per ſputum reiici. Fit autem ſanguinis eductio ex pectore, aut ob uenæ rupturam, aut oris uenarum apertionem, aut ob corroſionem. Venarum itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo, quod poſt aliquam præcedentem cauſam manifeſtam, ſtatim ſanguinis eductio conſequitur. Præcedentem autem cauſam dico, delapſionem ex alto, aut ſi grauius aliquod corpus pectori inciderit. Aliquibus autem ob clamorem magnum quomodocunque editum uaſis uenarum ruptura accidit: & citra manifeſtam externam cauſam copia ſanguinis cum crudo ac flatuoſo ſpiritu, diſtendens pulmonis uaſa, rupturam efficit. Cæterum ob ſanguinis multitudinem factæ rupturæ cognitionem exhibet ſanguinis effuſio repente & coaceruatim facta. Magna enim pulmonis uaſa exiſtũt, ac arteriarum ſpeciem habentia: ſanguis autem in eis tenuis & calidus eſt, perq; ſaltum ſpiritus ui ac impetu excenditur. De uenarum apertione. Venarum autem ora aperiuntur, ſiquidem diſpoſitiones præceſſerint calidæ: ueluti ſi calidis balneis plurimis uſus ſit homo, habitetq; in calida regione, conſimili exiſtente maxime anni tempore, cibis quoque & potionibus calidis utatur. Etenim multitudo ſanguinis calida exiſtens, uenarum pulmoni incumbentium ora aperit &

dilatat, atque hoc modo coaceruata effuſio contingit. De uenarum corroſione. Quibus uero ex corroſione uenarum pulmonis ſanguinis euacuatio contingit, his per interualla modica ſigillatim cum tuſſi expuitur. Ipſa autem uaſorum corroſio ex acribus contingit humoribus, ſiue à capite in pulmonem delabentibus, ſeu in ipſo pulmone generatis. Poſſibile eſt etiam propter corroſionem, coaceruatam ſanguinis eductionem cum tuſſi fieri. Quum enim præcedenti tempore per modica interualla ſigillatim, ut dictum eſt, & cum tuſſi ſanguinem expuerit quiſpiam: & poſt ſequentibus diebus neque caſus, neque alia quædam externa uiolenta cauſa acciderit, & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit, magnam corroſionem factam eſſe oſtendit. Multi autem hoc modo affecti particulas pulmonis ſimul cum ſanguine extulerunt, aut tectoria ulceribus obducta. Impoſſibile itaque eſt latere eductionem propter corroſionem, uenarum factam. Quare diligentem animaduerſionem habere conuenit, num ne ſpumoſus ſit ſanguis: nam & hoc firmiſſimum ſignum eductionis ex pulmone exiſtit: deinde num ne brōchii particula quædam, aut tuniculæ arteriæ ſeu uenæ ſimul efferatur. Horum enim nihil apparet in his, qui ex ſuccingente thoracē membrana ſanguinem ſpuendo educunt. Maximum etiam ſignum elationis ex pulmone eſt, ſi omnino citra dolorem effertur. De eductione ſanguinis ex aliis pectoris partibus. Sanguis autem qui ex aliis pectoris partibus educitur, nigrior eſt, et iam in grumos coactus, cum tuſſi etiam & dolore reiicitur particulæ affectæ, ac fœtidum odorem de ſe præbet: aliquando & pure ammixto effertur. Verum hoc ſignum commune eſt. Si uero iuxta aſperam arteriam ulceratio fiat, pauciſſimus ſanguis expuitur, pauciſſimo omnino pure permixtus, doloris autem ſenſum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat.

De ſanguinis à capite eductione. Si uero à capite ſanguis deferatur, ſiquidē plurimus ſit, plurima adeſt capitis grauitas aut dolor: ſi paucus, pauca, aurium ſonitus iuxta proportionem affectionis, rubor faciei: uenæ frontis emicant, & uertigines accedunt. cauſa autem iſta præcedens manifeſta eſt, nimirum plaga, aut frigiditas, aut calor, aut ebrietas. Vini enim potatio larga cumulatim caput replet, & cumulatim etiā ex rupto uenæ uaſe effundit. In parua aūt ebrietate, modicum adeſt ſanguinis ſputum, & conſueta fieri per nares ſanguinis excretio cohibetur: aliquando ēt ad palatum conuerſa, imaginationem exhibet, ueluti ex pectore ſanguis ipſe educatur. Si itaque à capite ſanguis deferatur, titillatio palati accidit, & frequens excreatio, atque hoc modo exponunt: irritatur enim ad tusſim, & tamen non ualde tusſiunt. Si autē à palato ad aſperam arteriam deſtillat, tum tusſiunt, & quod delapſum eſt educunt: & ob id quidam decepti, ex pectore eductionem fieri autumant. Defluit autem aliquando à capite per gulam ſeu ſtomachum in uentrem, uomituq; reiicitur, atque ob id putatur à ſtomacho prodire. Habet autem & ſuā figuram ſanguis à capite delapſus. Eſt enim non adeo craſſus, colore nigro, leuis, æqualis, immixtus, altero uidelicet aliquo, pure uel pituita, & cum excreatione ſtatim ſe in linguam infert rotundus, facileq; reiicitur per ſputum. Si uero palatum conſideraueris, denſius atque uelut exulceratum ipſum inuenies, & ut plurimū ſanguinolentum, propter deſtillantem ad ipſum à capite ſanguinem. Curatio autem his qui ſanguinem à capite educunt, ſufficit ſimplicior & exigua. Adſtringentia enim per collutiones palato adhibita frigida ſufficiunt: nam à calidis & rarefacientibus collutionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignum, id eſt adeo à capite prodeuntis eductionis. Si itaque à capite feratur, multumq; ſit quod defertur, euacuatione opus

erit. Quare citius per nares aut per uenæ alicuius inciſionem euacuare oportet, ne per negligentiam conſuetudo fiat ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt. Cap. LX.

Qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, his uenam incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul clyſtere adhibito & euacuata aluo: deinde confrictis quam plurimum manibus, brachiisq́; ac cruribus per pharmacum calefactorium ac extenuatorium, extremæ eorum partes colligentur: poſtea uero capiti raſo pharmacum ex ſtercore ſylueſtrium columbarum impone, & poſt horarum trium interſtitium in balneum deducito, citraq́; capitis cum pinguedine contactum lauato: poſt uero capite mediocri pileo contecto, ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis connutrito: deinde dormire uolenti, theriacen Andromachi ex uiperis recens adparatam exhibeto. Sequenti autem die omnibus corporis partibus capite tantum excepto, confrictis, in quiete adſeruato, rurſusq́; in ueſperam theriacen exhibeto. Quo ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die mane mel parum coctum præbeto quieſcereq́; finito, ac totum corpus defricato. In cibo exhibe ptiſanę ſuccum, modicumq́; panem madefactum. Quarta autem die mane poſt acceptum ex uiperis pharmacum, rurſus plurimum mellis præbeto, capiti ſimul pharmaco ex ſtercore columbino impoſito. Deinde lotis & mediocriter nutritis, quinta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, uehementer repurgare queat exhibeto. Poſt uero per interualla ad caput cerato ex thapſia apparato utaris. Vniuerſam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori deſtinatam impendito.

De his qui ob frigiditatem organorũ reſpirationis ſanguinem expuunt, ex Galeno. Cap. LXI.

Qui uero ob frigiditatem membrorum reſpiratio‑nis, ruptis pulmonis uenis, ſanguinem expuunt, his eueſtigio uenam ſecare conuenit, ſecundaria facta detractione eadem die, & poſtridie ſimiliter, uidelicet ut paulatim euacuationem faciamus, & ut ad contrariũ diuerſio fiat, quam antiſpaſin Græci appellant. Eius enim gratia uenæ ſectio adhibetur. Deinde fricatione extremarum partium, & ut dictum eſt, ligatione facta in ueſperam ex ſeminibus paſtillum exhibeto. Sequẽti uero die poſt repetitam ſanguinis detractionẽ, uniuerſo pectori ceratum ex thapſia imponito: quod in ueſperam rurſus ne ulterius quam conuenit calefaciat detrahito, atque iterum paſtillos ex ſeminibus dato. Tertia autem die ex thapſia ceratum ad horas circiter tres rurſus imponito, hominemq; lauato. Cibum autẽ præbe primis diebus ſorbitionem, tertia autem ad ſuccum ptiſanæ, piſces qui facile concoquuntur probeq; conditi ſunt adde: ante ſomnum etiam rurſus paſtillum ex ſeminibus exhibe. Nam & ſomnum conciliat, & dolores leuat, & exiccat. Inflammatione autem ruptarum uenarum ſedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ thoracem repurgãt præbe, adhibito ſimul uſu theriaces ex uiperis apparatæ. Deinde etiam lactis potu aliiſq; cibis utaris. Hoc modo ſanè eos qui ſe mox eodem die medicãdos exhibent poteris curare, non tamen ſimiliter qui poſt duos aut tres obueniunt dies. Aliqui enim eorũ immedicabile ulcus habent, maxime qui per uitioſos humores eroſionem ſunt paſſi. Quorum aliquibus ſputum ipſum ſalſuginis aut muriæ ſaporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modum ex pulmone ſanguinem reiectant. Cap. LXII.

Difficiliorem autem curam ulcera in pulmone conſiſtentia habent: conari itaque oportet, quem ad

modum nos fecimus, ita ut ægro præcipiamus, ne reſpiret ualde, & ut ſileat ſemper. Incidere autem ſtatim uenam oportet in cubito internam, ac ſanguinis detractionem reiterare, bis aut etiam ter, paulatim, gratia diuertendi. Non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipſa euacuati. Quapropter etiam fricationibus utantur, aut etiam totius corporis membrorum cum latis linteolis cõſtrictione. Poſteaquam uero hæc exacta fuerint, primum quidem poſcam dilutam & tepidam bibendam exhibere conuenit: ut ſi quis ſanguinis grumus in uiſcere hæreat inde diſſolutus eiiciatur, neque quicquam obſtat bis & ter in tribus horis hanc potionem iterare. Poſt hæc autem pharmaca inductoria & obſtruendi meatus uim habentia, ſimulq; adſtringentia exhibeantur, aut ex poſca diluta in prima ſanè die, aut ex decocto malorum, aut baccarum myrti, aut alterius cuiuſdam adſtringentis. In ueſperam uero rurſus exhibendum eſt pharmacum: abſtineatq; ęger ab omni cibo, ſi uirium robur adſit: ſin minus, ſatis erit ſorbitionem præbere. Optimum autem eſt & ſecunda die rurſus parum ſanguinis detrahere ex eadem quæ prius inciſa eſt cubiti uena, ſi modo uires ad id tolerandum ſufficiant. Cibis etiam & pharmacis ſimiliter utẽdum uſque ad diem quartum, pectore in orbem madefacto, æſtate quidem ex uino, oleoq; melino & roſaceo, hyeme uero ex unguento nardino. Si uero emplaſtris uti uelis, optimum pharmacum noſtrum Barbarum appellatum habebis. Cõducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maxime quod ex ſalicibus, & quod ex loliis conſtat. Maximũ enim hoc eſt, cui diligenter attendere animum oportet, ac mox facta uaſorum ruptura inde remedium offerre incipere, quo cruentũ adhuc uulnus concreſcat, prius quam inflammatio apprehendat: etenim ſi inflammatio præuenerit, parum ſpei eſt ad huiuſmodi uulne-

ris conglutinationem, quippe quæ ſe in multum tē- pus extendit. Eluere enim oportet, tum pus, tū ſeroſum ſanguinem ipſius ulceris poſtea quàm inflāmatio fuerit ſoluta: reliquam autem curam quem ad modum ad tabidos fieri ſolet ordinare. Ex Archigene. Porrò ſi à ſtomacho aut uentre ſanguinis reiectiones cum uomitu procedant, uena incidenda eſt in cubito ſuperior, humeralis appellata, etiā ſi ex hepate in ipſum uentrem deferatur. Si uero à ſplene ſanguis feratur, quod ex tumore circa ſplenem conſidente cognoſces, inciſa uena quæ inter paruum & anularem digitum in ſiniſtra manu eſt, probe ac proprie auxiliaberis. Cæterum & cibos & potus magis adſtringētes dare conuenit his, qui ex uentre per uomitū, citra tuſſim ſanguinem reiectant, non tamen uehementer & actu frigidos: Ex uehementi enim frigiditate plagæ inferuntur: Quare ſuffecerit, ſi non calidi exiſtant, neque nimiam humectationē inferant. fontana igitur aqua, non ualde frigida, neque multa, in potu exhibeatur: Et cibi pauci ſimiliter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque adſtringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum, in ſingulis reiectationis ſanguinis ſpeciebus poſt ſanguinis inhibitionem. Cap. LXIII.

Ex Galeno. Primum periculum in reiectatione ſanguinis, eſt ne ultra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem poſt eius cohibitionem eiuſmodi exiſtit. Reiectatio quidem ſanguinis quæ ob apertionem fit uenarum, per obturationem occluſionemq; dilatati oris ipſius uenæ curatur: quæ uero ob uenæ rupturā fit, per conglutinationem ſanatur: quæ ob corroſionem, per renutricationem, & ea quæ carne implent corroſa. Obturatur quidem dilatatum & apertum os uenæ ab adſtringentibus. Conglutinatur autem rupta uena ab iiſdem, & quæcunque in compoſitione eis ammixta citra mordacitatem deſiccant, ac gluti-

noſum quiddam in ſe complectuntur, uelut eſt lemnia terra, & quæ ſamius aſter appellatur, & his ſimilia. Renutritur autem corroſum a cibis boni ſucci, & pharmacis carne explentibus, ſiue ſarcoticis a græcis appellatis. Conueniunt igitur adſtringentia eis qui non tusſiunt, qui corpus boni ſucci habent, & qui ob apertionem oris uenarum, aut rupturam ſanguinem reiectant. Adſtringit autem optime acetum, & portulaca comeſta; ſuccus autem eius bibitus efficacior exiſtit: plantaginis ſuccus cyathis tribus, aut ſanguinariæ ſuccus eodem modo: Succus uuæ acerbæ in ſole probe deſiccatus drachma una, rhois aut gallæ decoctum cyathi menſura, cortex glandis maxime caſtaneæ drachma una, radicis rubi decoctū menſura cyathorum trium, mora rubi, & flos, balauſtiorū drachma una, acacia & hypociſthis eodem modo. Vinacea cochlearii menſura, ſimiliter lapathi acuti ſemen. Efficacius autem operatur radicis althææ decoctum, radicis ſymphyti decoctum, atque ipſa quoque ſicca trita potui inſperſa, centaureæ radicis drachmæ duæ, quas febricitantibus cum aqua, febre carentibus cum uino exhibebis: lapidis hæmatitæ drachma una cum mali punici ſucco, aut corallii lapidis eodē modo, radix equiſeti. Mora ualde cruda & immatura. Forinſecus autem pectori irrigatio adhibenda ex uino adſtringente cum oleo roſaceo aut myrteo. Si uero multa ſanguinis eruptio fiat, maxime in æſtate, & citra tusſim eius reiectiones contingant, neq; debilis ſit æger, ſed robuſtus & carnoſus: Acetum pro uino adhibendum eſt, non in ſordidis amplius lanis ſed ſpongiis exceptum, faſciaq; lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam, aloen, aut omphacium aceto permiſcere conuenit, & cutē ex oleo myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatione ſuccedat. aut etiam Emplaſtrum Barbarum, aut ex ſalicibus, aut aliud ſimile impone. Quod ſi æger ferre ne-

queat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem, & moleſtiam, neque toleret item emplaſtrorum incommoditatem, huiuſmodi cataplaſma eſt admouendũ: ex palmis uidelicet & acacia, alumine, malicorio in puluerẽ redacto, ſymphyto, polenta aut lentiũ farina apparatum. Si uero neque cataplaſmatum grauitatem ferre queat, neque calfieri ſuſtineat, illitionibus utendum. Loti itaque aut meſpili corticem, & rhoem culinarium, paucaq; rhamni, aut ſanguinariæ folia in aceto decoquito, deinde in eo decocto aloes ſuccũ, aut acaciæ, aut omphacii, paucumq; gummi diluito, & pectus ac dorſum ex eo illinito: atque ubi exſiccatũ fuerit, rurſus inungito, quo craſſitudinem accipiat illitio ſeu unguentum, & ne denudati frigore circumueniantur. Illa uero hora qua areſcit illitum ab ægro multus aer eſt arcendus. Quod ſi inflãmationes ſuccedentes febres inferant, ſolent enim uehementer acutæ irruere & periculoſæ, aliquando etiam lenes, & obtuſæ, quum uidelicet in tabem ſunt tranſituræ: tum omnis ueluti in febribus eſt ordinanda diæta: non tamẽ aceruatim, ſed quiete & paulatim: ut ne rurſus rumpantur conglutinata, abſtinendum a uino, & ſorbitionibus ammiſcenda quę leniter adſtringunt, uelut ſunt palmę & ſimilia. Cataplaſmate utendum pane calido, deinde ſemine lini. Vbi uero perſeueret malum, omnia ut ad tabidos facienda. Exſiccatoriam porrò citra mordacitatem uim obtinet: ſuccus ocymi, qui ſi aceto cõmiſceatur conuenientior fiet, & eſt quoq; nobis in uſu familiaris, citraq; formidinem eum porrexeris. Adſtringit autem, & deſiccat ſimul, rheõ ponticum. Aſſumere autem oportet hanc ipſam ponticam radicẽ ad recentes ac inueteratas ſanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex poſca decoctam. Si uero per circuitus redierit reiectatio, omnino, parum quiddam bibendum præbe cum aqua.
Quum uero aſperitas, & tuſſis moleſtiam intulerint,

paſſo cretico decoctam, deinde contritam præbe. Magis autem deſiccat arefacta in potum inſperſa. Exſiccat etiam citra mordacitatem, ſamius aſter, & minium ſinopicum: & terra lemnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam, & præclare omnino deſiccat bolus armeniacus, ut nihil eo hac parte præſtet: eius itaque drachmam unam exhibere potes cum aqua confidenter. Exſiccat etiam coagulum hœdi, cerui uero magis inſpiſſat. Quod ſi ſtomachus æger ſit, ſemel exhibe quòd adſtringit, & ſemel quòd deſiccat. Aliquando autem mane adſtrictorium damus, circa ſextam autem horam deſiccatorium: in ueſperam uero quod inſpiſſat. Quãdo uero inſpiſſantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi, ac tragacanthus, quodlibet per ſe, atque etiam inuicem permixta. Simplicia ad ſanguinem reiicientes pharmaca. Huius generis inſpiſſantium uidelicet eſt & gluten piſcium, & ſymphitum manducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiuſdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum his qui propter apertionem uenarum, tum qui ex ſtomacho ſanguinem reiiciunt: nimirum adſtringentes, uelut eſt halica ex poſca, aut micæ panis eodem modo, aut oryza, oua mollia, rhoem culinarium tenuisſime tritum infarctum habẽtia, plantago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum: in quibus uero inſpiſſante materia magis opus eſt: lac coctum refrigeratur, daturq; tum ob corroſionem, tum a ſtomacho ſanguinẽ educentibus. Hi enim adſtrigente materia, & carnis expletione opus habent: aliquando autem lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. Cauere enim oportet immodicum eius uſum, neque ſtatim poſt eius admixtionem lac ipſum exhibere, ſed poſt aliquantulam dilationem: ualde enim in uentre concretum mortem inferre conſueuit. Conducit etiam palmas cum halica decoquere aut cum ſimila-

gine. Inſpiſſant autem ſimulq; adſtringunt oua craſ-ſiora rhoe infarcta, maxime ſi ſint aſſata, lens cum ptiſana decocta, milium coctum. Fugiēda autem in omnibus uehementer adſtringentia, & excellenter inſpiſſantia. Eligenda uero ſimpliciora & minus moleſta ex uniuerſo genere eorum quæ ſunt prædicta. De cōpoſitis ad ſanguinem reiicientes pharmacis, Galeni. Iuxta primam quidem rationem ex adſtringentibus & deſiccantibus ac inſpiſſantibus pharmaca componuntur ad curationem reiectionis ſanguinis conuenientia. Quum uero adſtrictoria, & tenacia ac deſiccantia, uias præcludant, & difficulter ꝑ corpora digerantur, ui quadā opus habent præparante ac aperiēte eis uias ipſas: & ob hoc ipſum calida & tenuiū partium eiuſmodi pharmacis miſcentur, quæ iuxta omnem ipſorum conſiderationem contraria ſunt ſanguinis ſiſtendæ reiectioni. Miſcentur etiam eis ſtuporem inducentia, quo profundiorem ſomnum inducant: quæ ſanè commodiſſima ſunt his qui à tuſſe lancinantur omnibus, maxime tamen qui ſimul ſanguinē reiectant. Hi igitur ſcopi ſunt compoſitionis pharmacorum ad ſanguinis reiectionem conuenientiū: quæ uero per experientiam cognita ſunt à priſcis medicis compoſita pharmaca deinceps dicentur. Potio hæmoptoicis commoda. Lapidis corallii, terræ ſamiæ quæ aſter appellatur, ſuccini, maſtiches, cuiuſq; drac. vi. amyli, thuris, gummis, cuiuſque drachm. quatuor. Exhibe cochlearium unum ſiccum cum poſca, aut cum aliqua prædictarum decoctionum. Alia potio. Terræ ſamiæ aſteris, lapidis agerati, terræ lemniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochlearium unum præbe cum cyathis duobus decoctionis plantaginis. Alia. Terræ lemniæ drach. xvi. terræ aſteris drachm. viii. ſarcocollę drach. quatuor gummis drach. ii. præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. Sit autem deco-

ctum ipſum craſſum. Alia Andromachi. Corallii torrefacti drach.i.thuris obol.iiii.acaciæ drach. i.balauſtiorum obolos v.gummis obol.ii. candidum ouorum duorum. Huius quartam partem cum aquæ cyatho uno & dimidio exhibe. Alia, Aſclepiadæ. Radicis ſanguinariæ manipulum, radicis ſymphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ ſextarios tres, decoque ad tertias, & expreſſi ac percolati liquoris cyathum unum præbe, & ad ſingulas exhibitiones gummis triti drachm.i.coniice. Alia, ualde præſtans, cui teſtimonium præbeo. Thuris, terræ aſteris, cuiuſque drachm.octo, croci drachm.i.amyli, drachm.i.ſucci plantaginis ſicci drachm. i. contuſorum & cribratorum cochleare unum dato cum poſca. Alia, per experientiam. Corallii drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlearium cum uino myrtitę diluto. Eadem etiam ad fluxum muliebre efficax eſt. Paſtillus ex electro. Præclare facit ad hæmoptoicos undecunque ſanguis efferatur, ad tuſſim ueterem & recentem, tabidos, cruenta reiectantes, ſuppurationem pectoris, tormina inteſtinorum, ueſicæ fluxiones, & ad inflatos: eſt etiam aurium affectionibus commodus. Pſyllii drachmas quadragintaquinque, ramentorum electri, iridis, maſtiches, croci, cuiuſque drachmas quatuor, opii drachmas quindecim. Pſyllium in aquæ calidæ ſextarios tres coniectum, parumper macerato: atque ubi uiſcoſum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eoq; præſcripta diluito: terito, ac paſtillos informato. Ex his obolos tres cubitum ituris exhibeto. Paſtillus Doſithei ualde celeber. Virgultorum rubi ſextátem, radicis ſymphyti, fructus ſpinę ægyptię, ſucci hypociſthidis, lycii, opii, thuris, rhei pontici, terræ aſteris, ſingulorum ſextantem, rhois culinarii quadrantem, roſarum ſiccarum drachmas iiii. baccarum myrti quincuncem, croi, terræ lemnię, cor-

ticis qui macer appellatur, cuiuſque drachmas duas. Excipe ſucco plantaginis, aut uino ſcybelite, & informa paſtillos. Eos cum decocto ſymphyti aut ſanguinariæ exhibeto. Alius paſtillus, ex cuius uſu magnam nominis famam ſum adeptus. Terræ aſteris quadrantem amyli recentis quincuncem, tragacanthi, ſeſquiunciam, gummis quadrantem, glutinis piſcium unciam unam aceti quantum ſuffecerit. Gluten more eorum qui arcus faciunt diſſoluito, per triduum in ſufficienti aceto maceratum, quarta deinde die exemptis ex eo pelliculis repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum piſtillo contunde, & quam diligentisſime diſſolue, aut ſuper calidum cinerem pone. Difficulter enim ſolubile exiſtit. Vbi uero ſolutum fuerit, rurſus in ære, aut ferro, aut ut dictum eſt, cinere calido cũ aceto decoque, & ſufficienti tẽpore aſsidue agita, ut quã craſsiſsimum fiat, deinde in mortarium coniectum ſatis diu tere. Atque unumquodque predictorum per ſe contuſum ac cribratum in promptu habens, maxime tamen tragacãthum in mortarium ad diſſolutum gluten inſperge, omniaq́, diligenter unita uitreis lancibus ſolidis excipe, & exicca, paſtillosq́; informa mediocres. Durant autem ailquandiu donec formentur. Eos cum poſca exhibe, & utere ualde confidenter. Paſtillus ex Corallio, qui nunc celebris, & in uſu apud omnes empiricos exiſtit. Terræ aſteris, balauſtiorũ, corallii, ſucci hypociſthidis acaciæ, myrrhæ, rhei põtici, dauci, omphacii, tragacanthi, cuiuſque unciam unã, thuris, ſextantem, opii drach. iiii. amyli ſcrupul. vi. aluminis ſciſſi ſcrupul. xii. terræ lemniæ ſcrup. vi. rhois rubri quadrantem, radicis dulcis ſexuncem, ſymphyti radicis trientem, gummis ſcrupul. xviii. croci ſcrupul. vi. fructus ſpinæ ægyptiæ drachm. iiii. Digere in paſtillos cum ſucco plãtaginis, aut uino auſtero uetere, & exhibe ante ſomnum obol. iii. cum poſca. Facit etiam ad tormina inteſtinorum. Paſtillus ex ægyptis ſpina,

quo plurimum utor. Pharmacum Clidion appellatum, quod proſpere omnibus ſanguinem reiicientibus conducit: itemq́; cœliacis, inteſtinorum torminibus, & ſtomachi fluxionibus. cytinorum, fructus ſpinæ ægyptiæ, balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, ſingulorum drachm. vi. lycii, rhei pontici, oppii, cuiuſq; drachm. iiii. myrrhæ drach. iii. Contuſa & cribrata diligenter baccarum myrti aut roſarum decocto excipito, aut uino myrtite, & in paſtillos redigito, & iuxta cuiuſque uires cum roſarum, aut baccarum myrti. aut pampinorum uitis, aut palmarum decocto exhibeto, aut cum frigida aqua. Quod ſi lycio, non abundes, hoc modo apparare potes. Rhus, qua coriorum tinctores utuntur in quadrupla aquę portione ad triduum maceratur, uirga frequenter agitata: quarta autem die decoquitur uſque quo aqua ipſa rhois comam exæquet. Et tunc quidem rhus expreſſa abiicitur: aqua uero percolata, donec in mellis ſpiſsitudinem cogatur decoquitur, atque ita pharmacis adiicitur. Quum uero bibendum præbes hoc prædictum pharmacum, ſpongias poſca madefactas ſtomacho aut pectori impone: atque ubi reſtiterit ſanguis, pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulum tepefacto inunge. Conuenit etiam ſanguinem reiicientibus paſtillus Philippi, qui in tractatu De inteſtinorum torminibus deſcribetur. Potio ad ſanguinem reiectantes. Succi ſaluiæ cyathos. ii. mellis unciam unam, exhibe ieiunis in potu, & eueſtigio ſanguinem ſiſtes. Quæ grumos ſanguinis concretos diſſoluant. Sanguinem in grumos concretum lixiuium ex cinere fici, & uitis, & quercinum diſſoluit, ſimiliter etiam thymus & ſatureia, cum aceto. Coagulum leporis aut hœdi, ciceris ma-

gnitudine ex aceto: Itaque mox ubi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit lixiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico aceto.

De aſperæ arteriæ ulceribus.
Cap. LXIIII.

Quæcunque in aſpera arteria ulcera fiunt iuxta pelliculam eam intus ambientem, & maxime prope eius extremum, aut in ipſa adeo arteriæ extremitate, ſanabilia omnino exiſtunt: Et nos non paucos hoc modo affectos curauimus. Reiiciunt autem hi per ſputum purulenta pauca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quædam ulceri obducta, ſenſusq; doloris ab eis manifeſte percipitur iuxta exulceratum locum. Hos itaque in quiete adſeruare oportet ſupinos reclinatos, atque iis quæ capiti ſubiiciuntur ſublimius inſtratis. Admonere etiam ut quantum poſſibile ſit renitantur, & Ne tusſiant: Deinde forinſecus loco affecto deſiccantia imponere. Veluti ſunt Emplaſtra Barbarum, Ex ſalicibus, & ex loliis adpellata, ac eis ſimilia. Pharmaca autem eis exhibenda ſunt, quæ ſupra ad ulcera inter arteriaca, & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta: Quæ etiam ſub lingua detinere conuenit, ut paulatim liquefacta in aſperam arteriam delabantur: Tum uero maxime obniti & non tuſſire. In potu autem exhibendum eſt lac quotidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali: adiiciendum etiam mellis quiddam his qui lac difficulter concoquunt, & quibus in caſei modum in uentre concreſcit.

De pectore ſuppuratis.ex Archigene.
Cap. LXV.

Empyici, hoc eſt pectore ſuppurati uocantur, quibus abſceſſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana, aut in aliqua alia pectoris pellicula fa-

ctus, aceruatim ruptus eſt, & in uacuum pectoris locum effuſus, inter pulmonem & membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non quàm citisſime per ſputum reiiciatur, Tabidi fiunt. febricitant autem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen, hoc eſt habitualem febrem. Rumpuntur autem ſuppurationes, aliquæ quidem ſurſum uerſus, aliquæ uero deorſum. Quæ deorſum rumpuntur, in aluum & inteſtina ac ueſicam transfunduntur, per uaſa quædam tranſmisſione ad ea membra facta. Quæcunque uero ſurſum rumpuntur in uacuum uidelicet thoracis locum, periculoſiores exiſtunt. Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo. Quum lateris dolor præceſſerit, deinde uehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoque dolor, grauitatis autem ſenſus remanſerit intus in lateribus in profundo thoracis, ſimulq; transfluere aliquid appareat, iuxta multiplices reclinationis permutationes, & maxime quum ab uno latere in alterum decumbũt: tunc ſane multitudo puris manifeſtatur, & fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in reclinationibus ipſorum auditur. Cognoſcitur itaq; ſuppuratio facta tum ex prædictis, tum quod nihil relatu dignum per ſputum reiectarunt in eo qui præceſſit uehementi lateris dolore. Nouimus autem quoſdam citra febrem ſuppuratos, ex ſeroſo aut pituitoſo humore ex reliquo corpore in uacuum thoracis delapſo, iſticq; putrefacto. Itaq; quibus ex gymnaſiorum exercitiis, aut ex caſu aliquo ſæpe ſenſibilis conuulſio facta eſt, quæ dolorem circa profundum thoracis intulit, Nitrum, acetum, & oleum cyprinum coniiciantur, his addatur Roſmarini ſemen, Canchry appellatum large probeq; contritũ, aut pyrethrũ eius loco, ſeu ſtaphis ſylueſtris: hæc ſimul calefiant, deinde excolata ipſis locis ex lana

ſuccida repletis irrorentur, aut cum lana imponantur. Vtilis enim hæc irrigatio exiſtit, ſæpeq; ſola malum omnė diſcusſit. In quibus autem inflammatio præcesſit, ultro uenam cubiti incidere oportet, ſi nihil prohibeat, & mediocriter euacuare, ut alleuatio tantum aliqua contingat. Nutrire uero ex ptiſanæ ſucco & aqua mulſa, excretioni conſulendo, & in quiete diligenter cuſtodiendo. Ac primum quidem ex oleo pingui irrigationes lana conuoluta exceptæ ac impoſitæ conducunt. Quod ſi febris abſit paſſum etiam moderatum cũ multo oleo commiſceatur lanaq; ſuccida excipiatur. Hæc enim irrigatio in his qui febre carent uſq; ad tertiam ſufficiet diem. Si uero febres ſimul adſint, & ruptura cõſequatur ipſius puris: Rutaceo aut anethino oleo fœniculum aut flos cypri madeſcant: Aut quod magis ad hanc rem conueniet, ipſi oleo incoquantur, cum radice maluæ. Conueniẽtius eſt autem oleum cyprinum, cum ſpiſſamentis apparatum. Hæc autem calefacta & lana molli excepta imponantur. Poſt hæc autem cataplaſmata adhibere conuenit ad febres quidem ſedandas, ex pane in aqua mulſa decocto, uiridi apio, aut fœniculo, ſimul decoctioni iniecto, aut apii aut fœniculi ſemine inſperſo. Cõmodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur. Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur, quod ſi maius malum ſit, etiam fœnum græcum addatur. Quod ſi frigiditas ſuppurationis cauſam præbuit, irionis etiam ſemen cataplaſmatis indatur. Tardantibus autem ſuppurationibus, ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet, & althææ radicem, terebinthinamq; reſinam ac ſtercus columbinum. Fit etiam ad tardantes rupturas utile cataplaſma ex ſolo ſtercore caprino, quod & collectionem maturat & diſcutit. Optimum etiam

diſcuſſoriū eſt ex loliis cataplaſma ſi bitumine per-
miſceatur. Ablatis autem cataplaſmatis, ceratis af-
fectæ partes contegantur ex butyro apparatis, &
habentibus quoque admixtam irin, parum de bac-
cis lauri, & rutam. Etenim ad hoc quod à frigore
tutantur, adiuuant etiam reiectationem. Tempo-
re reiectionis congruit emplaſtrum ex ſuccis con-
ſtans, & mnaſeæ, & ſimpliciora melina, poſtea ue-
ro iceſii & quod ex loliis apparatur. Si uero fluxus
timor immineat, id quod Traſeæ appellatur erit ap-
tum. Ego uero aſſidue eo quod ex ſylueſtri cucu-
mere conſtat utor, omnium enim efficaciſſimum
exiſtit. præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum
tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem
quocunque repere cognoſcatur. Quod ſi ad aluum
proreptet, magis emollientia ſint ea quæ offerun-
tur: ſi uero ad ueſicam ſerpat, ea quæ urinam ma-
gis cient adhibenda. Si uero per tuſſim puris re-
purgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius ex-
hiberi poteſt quàm ptiſana optimo melle permi-
xta. Cæterum ea quæ urinam cient cibis commo-
de ammiſcentur, undecunque tandem puris excre-
tio contingat. Commoda eſt etiam faba cocta in
omni ſuppuratorum differentia exhibita, ſi ei pa-
rum ex ſeminibus erui maceratis, & duplici ex aqua
decoctione dulcoratis adiiciatur. Alii comeſtio
quoque utilis ad repurgationem exiſtit. Inter po-
tionum genera ſimpliciſſima eſt aqua mulſa cum
iride & plurima radice dulci decocta, utilis eſt &
radicis dulcis ſuccus commanducatus & cum am-
mixto ſeſamo temperatus. Conuenit etiam hyſſo-
pum aqua mulſa decoctum. Eclegma autem
prodeſt hoc, Nucum pinearum tum quæ pityides,
tum quæ ſtrobili appellantur, amygdalarum ama-
rarum, ſeminis lini, amyli recentis, æquales par-

tes, mellis quantum ſuffecerit. Optimum autem eſt & piperis parum ac ſeminis irionis addere. Quod ſi tuſſis infeſtet, butyrum recens tepidum cum melle tepefactum delingendum præbe. Aliud eclegma. Internos abſceſſus repurgans, ut etiam pelliculas maximas educat. Cardamomi, drachm. viii. ſagapeni, drachm. iiii. myrrhæ, drachm. iiii. opii, drachm. ii. caſtorei drachm. ii. piperis. drachm. i. cum aqua in paſtillos duorum obolorum pondere redige. & cum aqua calida paſtillum unum pro una uice exhibe. Theſpiana ad internos abſceſſus. Seminis apii, drachm. iii. opii, drach. iii. melanthii, drachm. iii. caſtorei, drachm. ii. ſeminis dauci, iridis, ſinapis, cuiuſque drachm. vii. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua. Eclegma ex eruo. Suppuratis commodum. Erui madefacti & inde torrefacti, decorticatiq; & in farinam redacti, drachm. viii. nucum pinearum drachm. viii. amyli, drachm. vi. piperis, drachm. v. ſucci rutæ, drachm. i. mellis cocti quantum ſuffecerit. Eclegma magnum ex marrubio. Spicæ nardi, piperis, ſucci marrubii, cuiuſque unc. i. mellis, libras. iii. uini ueteris dulcis, libras. ii. Succum cum uino & melle decoque. atque ubi ea coacta fuerint, ſicca contuſa & cribrata inſperge, ac ſimul unitis utere. Aliud. Amomi, ſextantem, caſiæ, quadrantem, ſtyracis calamitæ, ſeſquiunciam, ſpicæ nardi, ſeſquiunciam. croci, unc. i. naſturtii, drachm. iiii. thuris, drachm. iiii. mellis libras. iii. utere ut optimo. Antidotus Panchreſtus ab omnimoda utilitate appellata. Conducit tuſſi antiquæ, ſuppuratis, orthopnoicis, tabidis. præcordiorum diſtenſionibus, & omni inflationi. Mouet menſes fœminarum, & quæ ex abortu aut partu relinquuntur, ſecundas etiam

ac partus educit, Et ueſicæ abolet affectiones. Terebinthinæ, drachm.viii. ſtyracis, drachm.vi. myrrhæ, drachm.v. croci, iridis, galbani, cuiuſque drachm.iiii. ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, cuiuſque drachm.ii. piperis, drachm.i. ſpumæ nitri drachm.i. cum paſſo coge in paſtillos, ex quibus obolos.ii. cum aquæ mulſæ cyathis.iii. præbe. Alia antidotus Ariſtarchi, Paulina appellata. Vim habet admirandam. Prodeſt tusſientibus, reiectantibus ſanguinem, tabidis, ſuppuratis, pulmonis abſceſſibus, conuulſionibus, & rupturis: ad ſtomachi ſubuerſiones, bilis per uomitum ac ſeceſſum eruptionem, cœliacos, dyſentericos, ueſicæ affectiones, uteri ſtrangulationes, & ad febres per circuitum repetentes, una hora ante exacerbationem exhibita. Facit & ad malum habitum corporis, & ad eos qui alimentum non ſentiunt, ad exitialia pharmaca, & uenenatorum morſus. Habet autem hoc modo: Cinamomi, coſti, galbani, caſtorei, opii, piperis nigri & longi, ſtyracis, ſingulorum unc.i. mellis ſextarium.i. Sicca contundito ac cribrato: galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia ſimul unita in uaſe uitreo reponito, ac fabæ ægyptiæ magnitudine exhibeto cum aquæ mulſæ cyathis duobus, irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam his quæ ad tabidos deſcribemus. Exhibe quoque confidenter antidotum Iſotheum appellatam, ad tusſientes ſupra præſcriptam. Licebit & pæonia appellata antidoto uti, quæ in Sermone tertio & decimo cum aliis multi uſus antidotis deſcribetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primum, deinde deſiccatis ac decorticatis & mola tritis,

Hæc enim farina & lacti dum decoquitur adiicitur, ammixto etiam melle, & uehementer commoda redditur. Admiſcetur etiam aliis ſorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulenta reiicientes apparata, ex hac conſiunt. Commodum eſt autem & amygdalas amaras delibratas ſorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionem facit porrum capitatum cum ſorbitionibus decoctum, atque etiam per ſe aquæ incoctum, & in cibo acceptum. In potu aqua offeratur probe cocta: ſi uero uino opus habeat, theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio uinoſo genere, & ab aqua quoque frigida abſtineant. Tempore uero quo cicatrix obducitur, uinum ſcyllinum utile eſt præpotatum, aut abſinthites & œnanthinum in uomentibus & purgatis per ueſicam: hyſſopites uero & ſcyllinum, his qui per tusſim: pulegiatum, qui per aluum purgantur: maxime ſi nigricantia ſubeant unà cum purulentis, aut grumoſæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi ſolent & rumpi quoque ſuppurationes, curam adhibere conuenit ne poſt factam earum curationem recurrant: id fieri poteſt per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide conſtantis purgationem. poſt etiam dropaces locis adhibeantur, & ſmegmata ſeu exterſoria acriora cuté rubefacere potentia, & epithemata eiuſdem uſus, uelut eſt id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Aſſumendæ etiam arenæ ingeſtiones: & acrium ciborum comeſtio utilis eis exiſtit per interſtitia adhibita. maxime uero alliorum coctorum. Multos autem ſuppuratos poſt cicatricis obductionem illæſos conſeruauimus per ſalſamentorum comeſtionem. Aſsidue etiam acetum mulſum præbendum eſt, ſit autem ex ſcylla apparatum. pe⸗

ctus quoque aſsidue ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyſſopi aliisq; conſimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quod ſi ſæpe puris collectio contingat, ſecurius eſt cruſtas per cauteria pectori in orbem inurere, quem ad modum in anhelofis eſt prædictum.

De peripneumonicis. Cap. LXVI.

Peripneumonia inflammatio eſt pulmonis, cum febre acuta. Conſequitur autem affectos thoracis grauitas abſque dolore. Quod ſi pelliculæ ipſius, quæ cum thorace ſecundum longitudinem ipſius ſunt connexæ, ſint inflammatæ, etiam dolorem percipiunt. & ſpirandi difficultas ſimul irruit, & ſurrecti ſedere uolunt. Pulmo enim cordi incumbens ſuffocationem infert. Rubicunda eis eſt facies & maxime malæ, naſus in ſummo fit ſimus, uenæ temporum eleuantur, proſtratus eſt appetitus, reſpiratio calida, linguæ ſiccitas, aquæ frigidæ, magis autem aeris frigidi concupiſcentia, tuſsis ſicca. Si uero quid efferatur, ſpumoſum eſt ac bilioſum, & aliquando cruentum & floridum uehemēter, quod etiam peſsimæ ſignificationis exiſtit. & ſiquidem mortale malum fuerit, uigiliæ amplius aderunt, aut ſomni breues ſtuporem ac delyrium inducentes: & imaginatione mentem uiciſsim perturbante non ſentiunt ualde præſentia mala, extremitates frigidæ, ungues liuidi incuruantur, quarta aut ſummum ſeptima die hi moriuntur. Verum ſi ad ſalutem permutetur morbus, ſanguinis eruptio ex naribus abundanter ſequitur, aut alui exturbatio multis ex exeuntibus bilioſis & ſpumoſis humorib. Aliquando autem inflammatione in pus commutata, per uentrem aut urinam pus excernitur, ſtatimq; ab omni moleſtia liberantur. Quod ſi in pulmonem irruperit aceruatim, aut ſuffocat, aut cum grauibus

acceſsionibus in tabem permutatur. Itaque ſi nihil obſtiterit, ſtatim uena ſecanda eſt in cubito, & ſi ſuſtinuerint uires ex utroque brachio ſanguis extrahendus. Primum quidem modicus & non uſque animi defectionem, ut uidelicet adſeruetur ad repetendam detractionem. Si uero quid prohibeat fieri uenæ inciſionem, acri clyſtere ſubluere oportet ex decocto hyſſopi, & colocynthide, & ruta melleq; ac oleo plurimo, iniecto etiam nitro ac ſale. Eorum uero quibus uena inciſa eſt, ſedem illinire oportet his quæ flatus educunt & ſeceſſum irritant: ueluti eſt mel cum cymino & ruta, ac modico nitro. Poſt uniuerſales autem euacuationes peripneumonicis aqua mulſa in potu exhibēda eſt, in qua decoctum ſit hyſſopum, aut iris ſicca trita, menſura duorum cochlearium aquæ mulſæ inſpergenda. Quod ſi ſuffocatio urgeat, etiam nitrum inſpergere conuenit ad decoctionem hyſſopi. Cibus ſit extenuatorius, ptiſana cum origano aut hyſſopo decocta, aut modico pipere trito ad eius ſuccum inſperſo. Aliquando autem ſal pro nitro coniiciendus eſt, prout expedierit, & ſuſtinuerint uires. Porrum etiam capitatum bis coctum præbeatur, & halica cocta ex aqua mulſa: quæ omnia inflationis ſint expertia. Potus exiguus ſit quantitate: humiditas enim noxia pulmoni exiſtit. Sub lingua autem detinendum præbe mel in paſtillos redactum, cui in decoquendo inſperſa ſint hyſſopum & calamintha quàm tenuiſsime trita. Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuriticis deſcribentur: atque uniuerſa diæta eorum qui à peripneumonia conualeſcunt, eadem ſit quæ pleuriticorum & ſuppuratorum. Pectus uero lanis cooperiatur cum oleo & nitro. Conueniet etiam cerato contegere tum pectus, tum latera, ex oleo ru-

taceo aut cyprino apparato, quod habeat ſimul iri-
dem ſiccam tritam inſperſam, aut epithema ex ce-
ra, & terebinthina, medulla ceruina, œſypo liqui-
do, butyro, & iride tenuisſime trita imponatur. Sint
autem horum partes æquales.

De phthiſicis ſeu tabidis. Ex Galeno.
Cap. LXVII.

Phthiſis proprie eſt exulceratio pulmonis, ad ſan-
guinis ſpuitiones conſequens: quum uidelicet ſan-
guinis eruptione ſuppreſſa, ulcus non fuerit con-
glutinatum, neq; cicatrix inducta conſequitur etiam
phthiſis in ſuppuratis & peripneumonicis, aliquan-
do etiam in adfectionibus pleuriticis: difficillime au-
tem curantur ulcera pulmonis, propterea quod ci-
tra tusſim non repurgantur: tusſientibus autem mu-
tuo ulcus dirumpitur, ipſisq; quaſi per circulum re-
uoluuntur mala. lancinatis nanq; à tusſi inflamma-
tis, altera rurſus maturatione inflammatio opus ha-
bet, rurſusq; periculoſe per tusſim pus repurgare
neceſſe erit: quare ex omnibus difficilis curatio ip-
ſis ſubornatur, quod neq; pharmacorum uires ul-
cus pertingere ualeant, prius quàm in uentre permu-
tentur: & quod iuxta reſpirationes pulmo ſemper
mouetur, & tusſiendo lancinatur. Progreſſu uero
temporis cartilagines quoq; aſperæ in pulmone ar-
teriæ aduruntur: quem ad modum in externis ulceri-
bus oſſa, quæ ſcalpturam ad ſquammularum diſceſ-
ſum ac detractionem non admittunt. Diuturna aũt
pulmonis ulcera etiamſi aliquando curẽtur, calloſas
tamen & fiſtuloſas reliquias poſt ſe in ipſõ pulmone
relinquunt, quæ temporis progreſſu ex leui occaſio-
ne facile refricantur: unde contingit aliquãdo & te-
ctorium ulceri obductũ, & modicas ſanguinis gut-
tas unà cum aliis quæ inde per ſputũ reiiciuntur, ef-
ferri: ut alio planè principio opus ſit ad ulceris cu-

rationem. Notæ autem quæ ex ſputo ſumuntur, in tractatu de febribus ſunt præſcriptæ, nimirum quinto huius operis ſermone: unde ſuperfluum exiſtimo hic de eis uerba facere. Medicari itaque pulmonis ulceribus oportet, eo apparatu quo facile ſurſum efferantur humores, cura ſimul adhibita ne alii congregentur. Itaque cataplaſmata in principio aſſumenda ſunt, ex ſemine lini & tenuisſimo polline, cum decoctione fœnigræci & althææ, oleoq; & melle, ammiſceri poſſunt etiam ipſis althææ folia trita. Adhibeantur autem hæc omnia ſtatim poſt exacerbationum remisſionem. Poſt temporis deinde intercapedinem, ad cerata tranſeundum ex butyro & oleo laurino ac cera apparata. Repurgationis autem tempore, epithemate utendum eſt, ex terebinthina, & oleo cyprino, & butyro, & ex medulla ceruina, ac adipe taurino, irisq; farina, & œſypo, hoc eſt lanæ ſuccidæ ſordibus, æqualibus omnium partibus commiſtis. Poſt etiam emplaſtro Mnaſeæ, aut aliquo ex ſimplicioribus melinis utendum. Locis autem fluxione laborantibus, id quod ex ſalicibus conſtat adhibendum, quod etiam, exſiccationis tempore conueniens exiſtit. Sicut & hoc quod ex ſylueſtri cucumere apparatur ſupra ad anheloſos deſcriptum, & quod ex loliis fit eodem modo. Ne autem cutis ipſa diſtendatur primum locum ipſum inungito, atque ita glutinoſa pharmaca imponito: ſic enim facilius auelluntur. Optimum autem ad eos malagma tempore quo cicatrix obducitur, hoc eſt. Ceræ libram.i. picis libram.i. uiſci quercini unc.i. ammoniaci thymiamatis trientem, gallæ, hypociſthidis, aluminis ſcisſilis, acaciæ, malicorii, ſeminis apii, rhois culinarii, cuiuſque unciam.i. olei myrtini aut roſacei trientem. In hyeme autem paulo plus

Sicca cum ſuccis in aceto, contere, liquefactisq; quę eliquari poſſunt & ab igne ablatis uiſcum iniice: ad quod deinde liquefactum in cacabo etiam reliqua trita coniice: ac ſimul unita in pilam transfunde, & emollitis utere. Inter pharmaca uero potabilia ſimplicisſimum eſt aqua mulſa per ſe, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis. Omnium autem conuenientisſimum phthiſicis eſt lac aſininum potatum, quod ſi non adſit, bubulum, aut caprinum: & cancri crudi triti cum lacte potati, aut cocti in cibo ſumpti, asſidue iure eorum inſuper abſorpto. Conuenit etiam eis adeps ceruinus recens in ſorbitionibus eliquatus. Quod ſi moleſta tusſis incubuerit, thymus tritus & hyſſopum melle cocto excipiuntur & ſub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis & terebinthinæ æqualibus partibus decoctis. In his uero qui tolerare poſſunt plus butyri accipiatur, ſi tamen recens exiſtat: optime enim repurgat. De hac itaque mixtura cochlearium unum ieiunis detur. Bonum eſt & amygdalas, amaras maxime cum ptiſana decoquere: & porrum capitatum cum ptiſana aut altera ſorbitione decoctum, aut etiam per ſe bis coctum accipere. Vinum autem theræum & ſcybelites præbeatur, mediocri tamen ualde menſura. Eclegma uero phthiſicis congruum tale eſt. Mellis optimi libram.i. uuarum paſſarum pinguiũ exacinatarum ſextantem, croci, iridis, ſeminis hyoſcyami, tragacanthi, cuiuſque dra.iiii. ſtyracis flaui unc.i. nucum pinearum drach.vi. amyli unc.i. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacanthus in uino dulci modico teritur: ſtyrax uero in pila diſſoluitur reliquis coniectis ac permixtis. Aliud. Fœniculi ſuccum cum pari melle decoquito, & ad ſextarii menſuram croci drach.i. rhei pontici drach.ii.

aliquãdo etiam hypociſthidis dra.i.adiicito. Quod ſi iuxta aſperæ arteriȩ extremũ aſperitas adſit,conii-ce & radicis dulcis tritȩ dra.ii.detur cochlearis mē-ſura à cibo. Aliud. Scillam optime aſſato,eiusq; medium ſiue medullam terito,& ad unam ſcillȩ ſex mellis partes cõiicito, & ieiunis inde cochlearis ex-hibeto. Aliud eclegma celebre.Marrubii,hyſſopi, iridis radicis dulcis,pulegii,dictãni,ſaluiæ,caricarũ, palmarũ paſſarum, ſingulorum unc.i.crasſius cõtun dito,ac in aquæ ſextariis tribus ad triduum madefa-cito:deinde ad tertias decoquito ac percolato, mel liſq; libra una adiecta, rurſus donec cogatur deco-quito,& poſt farinæ orobi ſcrupulos.xii.terebinthi-næ unciam.i.amyli drac.iiii.maſtiches tritȩ drac.iiii. tragacanthi unc.ſ.adiicito Tragacanthum primum in modico decocti madefactum conterito: deinde adiectis ei reliquis ſiccis, etiam ea quæ decocta ſunt affundito,ſimulq; coactis utitor,exhibito ieiunis co chleari. Licebit & ante ſomnum exhibere. experi-mento eius utilitas cognita eſt. Aliud, ad phthiſi-cos fluxioneq; thoracis laborantes. Seminis cucu-meris ſatiui deſquamati drac.viii.amygdalarum de-libratarum drac.iiii.ſeminis lini drac.ii.ſeminis papa ueris albi drac.ii.Contuſa & cribrata cum tragacan-thi cremore cogito,& in paſtillos digerito. Iuxta ui rium autem tolerantiam aliis drachmam unam aliis obolos.ii.præbeto: eis qui febre carent, cum uino dulci & myrti cremore; febricitantibus uero,cũ cre-more ſolo. Aliud,quod & ad phthiſicos & ſuppu ratos præclare facit. Farinam erui albi ſucco ſcillæ ſubactam exiccato:aut ſcillam aſſatam ac tritam,fa-rinaq; erui ſubactam eodem modo exareſcere ſini-to. Vſu autem expetente, paſtillos ipſos exiccatos contundito ac cribrato, melleq; permixtos cochlea ris menſura ieiunis dato.Optime enim repurgat.

Aliud, multo uſu cognitum, citra moleſtiam repurgans. Farinæ erui unc.i.hyſſopi quadrantem, ſeminis urticæ quadrantem, iridis unciam.i.mellis quantum ſuffecerit exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter utere. Aliud, experimento cognitum: quod ad phthiſicos & ſuppuratos facit: magis tamen frigidis temperaturis conducit. Iridis illyricæ ſextantem, farinæ erui albi ſextantem, hyſſopi, pulegii fumo non ſiccati, ſeminis urticæ, cuiuſque drachm.viii.piperis drach.xii. Excipe melle, ac præbe cochlearia duo: mane unum, alterum ad ueſperam. Potes & catapotia inde formare, atq; alternis diebus exhibere. Aliud, phthiſicis & tusſi ueteri aptum. Cardamomi torrefacti drach.xvi, thuris, galbani, iridis, piperis, cuiuſque drachmas quatuor: casſiæ, croci, myrrhæ, cuiuſque drachmas tres, opii drachmam unam contundito, ac cribrato: & cum aquæ cyathis tribus, ac pasſi duobus, cochleare unum, aliquando etiam duo præbeto. Licebit etiam paſtillos inde formare cum paſſo. Aliud coptarium, ſiue placenta, ad phthiſin, ex eclegmatum materia apparata. Ex amygdalis uidelicet amaris decorticatis, nucibus pineis recentibus, propter oleaginoſum in eis ſaporem aqua præmaceratis, ſemine lini, amylo recenti. Hoc modo. Nucum pinearum quæ pityides appellantur ſextarium.i.ſeminis lini ſextarii quartam partem, amyli, quincuncem, piperis drach.i.mellis boni cocti & deſpumati quantum ſatis erit. In his qui caput quod facile oblæditur habent, pityidas uitare oportet, proq; eis, ſemẽ urticæ coniicere. Eclegma ex orobis apparatũ Dionyſio prętori. Erui albi torrefacti & ſquamati ac triti unc.i.coſti triẽtẽ, croci ſextantem, iridis unc.i.nucum pinearum unc.i.piperis grana.l.ſeminis lini, uuarum paſſarum à uinaceis depuratarum, terebinthinæ, ſingulorum unc.i.bu-

tyri drachm.iiii.mellis quantum his cogendis ſatis erit. Summe hoc phthiſicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, ualde celebris, ad phthiſicos, ſuppuratos, & inueteratam tusſim: optime repurgat, & cicatricem obducit. Amygdalarum amararum delibratarum ſextantem, farinæ erui trientem, hyſſopi trientem, iridis trientem, amyli ſextantem, piperis, panacis radicis, croci, cuiuſque ſcrupulos. vi.ſucci omphacii exiccati drach.iiii.nucum pinearum torrefactarum ſextantem, mellis deſpumati libram unam, aceti unciam unam. Farina erui in aceto per diem unum maceretur, poſtea ſimul coactis omnibus, ex eis cochleare unum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthiſicos, quæ etiam ad omnem tusſim inuereratam conducit. Amygdalarum amararum decorticatarum ſextantem, ſeminis urticæ torrefacti drach.iiii.ſucci radicis dulcis ſicci, radicis ſymphyti, cuiuſque ſextantem, terræ aſteris, nucum pinearum torrefactarum, ſeminis lini torrefacti, ſeſami, uuarum paſſarum à uinaceis depuratarum, ſingul. ſeſquunciam, farinæ erui albi ſextantem, iridis unc.i.terræ lemniæ unc.i.ſapæ & mellis quantum ſuffecerit ad eorum coactionem. Exhibe ieiunis cochlearis menſura: aliquando etiam ante ſomnum. Vtere & uaria ex capitibus papaueris compoſitione, ſupra ad deſtillationes deſcripta, exhibens ex ea ante ſomnum. Vtere & his quæ ad ſuppuratos ſunt deſcripta, item arteriacis remediis ſupra præſcriptis. Conuenientisſima etiam eis eſt cõfectio iſotheos appellata, ad tusſim deſcripta: & antidotus pæonia: quæ in Sermõe.xiii.cũ aliis multę utilitatis antidotis, eſt relata, ea cõfidẽter utaris. Prodeſt & Mithridatis cõfectio, & quæ Eſdræ inſcribitur miro modo: itẽ ex uiperis theriace Andromachi, per interualla exhibita, q̃ oẽs

in tertio

in tertio & decimo Sermone ſunt deſcriptæ. Vltra opinionem autẽ efficax eſt, bolus armeniacus drachmæ pondere ex uino tenui albo. Catapotion phthiſis ualde commodum & bonum, cui nullum comparari poteſt: faciens ad omnem tusſim inueteratam, & purulentas reiectationes: quod in tribus diebus utilitatem ſuam demonſtrat. Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticę, caſtorei, galbani puri, opii achaici aut aſiani, omnium æquales partes, cum galbano & ſtyrace ſubige, ac catapotia informa erui magnitudine, quorum tria aut quinque, ante ſomnum exhibe deuoranda: calida aqua inſuper ad ſorbendum data, & admirandam uim uidebis. Porrò diutius perſeuerante malo, ac iam inueterato, cauteria admouere oportet, pectore in orbem inuſto, quem ad modum in ſuſpirioſorum prædiximus curatione.

De pleuritide, ſiue laterum morbo. Cap. LXVIII.

Pleuritis exquiſita & propria, inflammatio eſt membranæ intrinſecus latera ſuccingentis, dolorem pungitiuum uehementer inferens cum acutisſima febre. Conſequitur hac affectos ſpirandi difficultas, & tusſis aliquando quidem ſicca: aliquando uero cum reiectatione, ac primum quidem cruentorum: inflammatione uero matura facta, purulentorum: pulſus adeſt durus, & ſecantis quippiam modo habens. Si itaque dolor circa mammas innititur ac uſque ad clauiculam ſe extendit, citra dilationem confidenter uena ſecanda eſt. Si uero deorſum ad præcordia uergat dolor, corpus purgãdum. Quod ſi mediocris infeſtet dolor, & non pungitiuus: neq; adſit tusſis, neque febris acuta, non opus eſt magna remedia adhibere. Clyſter enim efficacior eis primũ infunditur, deinde euacuatione aliquod operæpre-

cium faciente, adhibetur etiam irrigatio ac fomentatio lateris affecti: item ſacculi ex furfuribus & pulegio ac menta impleti: & diæta extenuatoriam uim habens. Archigenes. In his uero q acuto morbo, ut diximus, infeſtantur: ſiquidem circa mammas ac clauiculam hæreat dolor: uenam incidere oportet, ut dictum eſt, in brachio, non eo quod recta ab inflammato latere procedit, ſed oppoſito. Sanguinis autem multitudo extrahatur non uſque ad animi deliquium, periculum enim ne in peripneumoniá morbus permutetur: ſiquidem refrigerato ualde corpore, pulmo rarus & calidus exiſtens lateriq; uicinus prompte & facillime morbum ſuſceptat. Itaque modicum extrahere oportet, & poſt ſufficientem temporis intercapediné, rurſus repetita inciſionem modicum auferre. Quod ſi animi defectionem timeamus uſque in ſequentem diem eius repetita ablatio differenda erit. Deinde clyſter aluo adhibeatur, ſi nõ ut conuenit, feratur. Clyſteri autem confidenter uti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinſecus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethum, flos cyperi decocta ſunt. Lanam item ſulphuratam, aut ipſum ſulphur inſperſum habentem, adhibe calido oleo imbutá, ita ut inſperſo modico thymo trito imponatur, leniterq; ac prouide colligetur atque hac ſanè irrigatione utendum eſt ad tertiam uſque diem: quarta deinde cataplaſma adhibeatur ex polline ac lini ſemine, melleq; ac oleo rutaceo: ſitq; uehementer leue ipſum cataplaſma. Quod ſi liquidior reiectio exiſtat, farina etiam lolii, & ſeminis irionis ammiſcenda, aut fœnum græcum ac nitrum inſpergendum. Si uero repurgamento liquido prodeunte adhuc perſeueret dolor: ſuppuratum fieri hominem ſpes eſt. Quare ſinapi etiam in catapláſmata commiſcendum, & naſturtii ſe

men ac roſmarini ſemẽ canchry appellatum, itemq́;
pyretrum: aut farinam lolii, cerę, & bitumini, cũ oleo
eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibẽda
eſt ut calida permaneāt cataplaſmata: q̃ hoc modo
fieri poteſt. Oleo calido ueſicam bubulam ſemiple-
nam redde, eamq́; frequẽter cataplaſmati admoue.
Poſt ſeptimum autem diem, ſi eodem modo dolor
perſiſtat, cucurbita lateri affigenda eſt, & cutis ſcarifi-
canda. Manifeſtisſima enim in pleuriticis utilitas ex
cucurbitulæ appoſitione apparet, uulnuſcula autem
ſcarificati loci ſale aut nitro inſpergenda, ſiquidem ſu-
ſtinere queant: in aliis uero linteolum oleo madefa-
ctum ac ſale conſperſum imponatur. Sequenti dein-
de a ſcarificatione die optimum eſt rurſus cucurbitã
affigere, quo ſanguinis ſanioſus ex impactis uulnu-
ſculis extrahatur. Hæc enim detractio priore cõmo-
dior exiſtit: non enim ſanguis ſed ſanies in ſecunda
detractione aufertur. Tertia uero die poſt ſanguinis
detractionem, ceratum cyprinum aut rutaceum tum
pertuſæ cuti, tum uniuerſo lateri imponendum: ne-
que unquam affectus locus nudus relinquendus;
quod ſi permutati in pus humoris ſigna appareant,
& non per exhalationem diſcutiatur, coadiuuare
permutationem oportet, althæa, & caricis in com-
plexum cataplaſmatum coniectis. Poſt uero etiam
epithematis utendum: reiectionis maxime tempo-
re, huiuſmodi mixtura apparatis. Butyri, tere-
binthinę, œſypi, id eſt ex lanę ſuccidę ſordibus
pharmaci, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omni-
um æquales partes coniice, modico oleo cypri-
no aut rutaceo ammiſto. Optimum eſt etiam ſul-
phur tenuisſime tritum cerato liquefacto inſper-
gere. Admirabiliter quoque eis auxiliatur braſ-
ſicæ radix ſicca unà cum cauliculis exuſta, cine-
re eius axungia ueteri ſuilla ſufficiente excepto,

ita ut ne perfluat in corpus,ipſumq́; inquinet. Præclare enim diſcutit,& mitigat dolores. Probe etiam auxiliantur braſsicæ itemq́; cupreſſi folia tenera trita & cum axungia impoſita,aut marrubium eodem modo,aut cinis ſarmentorum,aut ficus pingues cũ pari axungia commixtæ. Eundem uſum præſtat ſtercus caprinum cum axungia impoſitum.

Aliud epithema, pleuriticis ualde commodum. Opopanacis uncia una foliorum rutæ ſextantem, olei cyprini libram unam ceræ ſexuncem,terebinthinæ ſexuncem, galbani ſeſquiunciam. Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur: galbanum autem cum rutæ foliis conteritur: quæ uero eliquari poſſunt, liquefiunt, & refrigerata tritis ammiſcentur.

Aliud,experimento cognitum. Rutæ ſextantem, ſulphuris uiui unc.i.nitri ſeſquiunciam, adipis ſuilli trientem,ceræ ſexuncem,olei cyprini,ſexuncem,butyri,œſipi liquidi,utriuſque ſextantem,terebinthinæ unc.i. Aliud epithema ad pleuriticos,in quibus dolor diu perſeuerat. Ceræ,reſinæ pini,picis, baccarum lauri decorticatarum,ſingulorũ libram unã, ammoniaci thymiamatis ſexuncem, galbani trientem,pyretri ſextantem,æruginis unc.i.nitri ſextantẽ, euphorbii unc.i.alii tãtum dimidiam accipiunt:olei laurini aut communis antiqui trientem. Appara & utere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorem facit. Epithema fœtidum, pleuriticis commodum. Reſinæ pini libram.i. ceræ ſexuncem, rutæ uiridis trientem,olei cyprini ſexuncem, ſulphuris uiui,opopanacis,ſagapeni,galbani, cuiuſque drachmas.iiii. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici in principio quidem aquæ mulſæ, in qua ruta eſt decocta, poſt etiam hyſſopum, aut calaminthę,aut origanum,aut iris,aut radix ariſtolochiæ. Alia, eueſtigio auxiliatur.

Radicis phu faſciculum in tribus aquæ ſextariis decoquito:& expreſſo liquore ad ſextarium unum mellis trientem coniicito,rurſusq́; decoquito,ac cia-thos tres ante cibum exhibeto. Alia. Chamepityos manipulū in tribus aquæ ſextariis appara,&utere,ut dictū eſt. Alia. Stœchadis tenuisſime tritæ drach.i. exhibe ex aqua mulſa,aut ſimili modo chamædryn, aut chamæpityos modo apparatam prębe in potu. Prodeſt,& dracunculi radix cocta in cibo ſumpta, aut ari radix eodē modo. Sub lingua uero teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent. Eclegma autē eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos. Seminis urticæ,ſeminis lini,nucum pinearum,amy-li,ſingulorum cyathum unum,amygdala amara de-corticata.xxv.piperis grana quinquaginta. Nuces pineas ac lini ſemen parūper torreto,deinde alia tri ta ac cribrata ſimul cum his melle deſpumato ſuffi-cienti excipito,&ieiunis cochleare unum exhibeto. Aliud. Butyrum recens cum pari mellis menſura decoquito,ac inde cochleare præbeto. In pleuriti-de uero diuturna exhibe ſeminis balſami drachm.i. ex aqua mulſa,aut etiam gentianæ drachm.i.radicis centaureæ maioris drach.ii.ex uino,aut radicis ſym-phyti ex aqua mulſa. Quod ſi liquida & cruda reie-ctet,conuenit hoc:myrrhæ troglodyticæ drach.ii. croci drac.i.piperis grana.xv.mellis deſpumati lib. i.cogito ſimul,ac inde cochleare dimidium præbe to. Oribaſii antidotus ad pleuriticos & omnes pe-ctoris fluxiones. Seminis roſmarini,opopanacis,ſa-gapeni,caſtorii,aniſi,ſeſelis,cuiuſque drach.viii.myr rhæ,opii,cuiuſque drach.iiii. bituminis drachm.iii. & dimidiam,piperis drachm.ii.thuris ſeſquidrach. Vtere,araci magnitudine exhibens cum hydrome-litis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis ual-de commoda. Baccarum lauri drachm.viii.ſemi-

nis rutæ ſylueſtris drac.viii.ariſtolochiæ long: drac.
vi.myrrhæ drach.iiii.gentianæ drach.iiii. mellis de-
ſpumati lib.i. Datur nucis ponticæ magnitudine,aut
fabæ,aut araci. Prodeſt ſuppuratis,conuulſis,itemq;
ruptis. Cæterum & antidotus quæ ex quatuor re-
bus appellatur præclare facit,habet autem hoc mo
do: Gentianæ,myrrhæ,ariſtolochiæ, baccarum lau
ri,æquales partes melle cocto excipe, & fabæ ma-
gnitudine præbe: his qui febre carent ex uini cya-
this tribus: febricitantibus uero cum aqua mulſa.
Efficax eſt ad conuulſiones,rupturas,orthopnœam
tormina interaneorum, & morbum regium, & eos
qui uenenum hauſerunt: reſiſtit etiam ſerpentium
uenenis potata: præſtat idem & ad morſus locum
impoſita. Quidam eam myſterium appellant.
Alia antidotus ad pleuriticos pharmacum accom-
modatum. Extrahit menſes & partus & quæ a par
tu relinquuntur ſecundas. Dictamni, ſagapeni, opo-
panacis,triſaginis cuiuſq; drach.iiii.myrrhæ,ſeminis
rutæ ſylueſtris,herbæ ſabinæ,comæ centaureæ mi-
noris,piperis,cuiuſq; drachm.viii. radicis gentianæ
drach.vi.baccarum lauri drach. xvi.ariſtolochiæ ro
tundæ drach.ii.mellis deſpumati quantum cogen-
dis his ſatis eſt. Datur nucis auellanæ magnitudine
cum hydromelitis cyatho uno, cibi porrò pleuriti-
cis exhibendi ſunt ſorbiles qui in principio uentrem
ſubducant: uelut eſt ptiſanæ ſuccus cum melle,citra
ſalem aut alterius rei admiſtionem. Poſt hæc etiam
non colata integra ptiſana exhibenda: deinde mi-
cæ quoque ex aqua mulſa. quod ſi à melle abhor-
reat æger,oleum optimum in principio ptiſanæ af-
fundes,decoquesq; ſimul capitatum porrum, dein-
de modico ſale condies, & exhibebis. Remittente
uero ac declinante iam malo, in petroſis aquis de-
gentes piſces exhibendi, & columbæ,omniſq; diæ

ta tenuis conſtituenda. Aluus autem asſidue ſubducatur, in maximis præſertim doloribus: ſed tamen cauendum ne fortiora ſolutiua exhibeantur. Maſtichen itaque tenuisſime conterito, eiusq́; ſcrupulos nouem cum aqua tepida, aut lactei teporis aqua præbeto. Soluitur enim à calida aluus. Vbi uero hanc potionem obtuleris, amygdalas amaras decorticatas uiginti in promptu habe: easq́; tritas cum pauco melle delingendas præbe, aquam etiam calidam modicam inſuper bibendam. Profectu autem ex his conſequente, etiam cum ſubſcripta Aſclepiadæ hiera purgabis, quo omnes morbi reliquiæ extergantur: quæ enim relinquuntur à morbis recidiuas facere conſueuerunt, & non pura corpora quo plus nutries, eo amplius lædes. Hiera Aſclepiadæ, quæ omnes abſceſſus in profunda corporis parte conſiſtentes unà cum tuniculis ipſorum educit, phthiſicis ac pleuriticis commoda: facit & ad eos qui asſidue reuomunt cibum. Colocynthidis medullæ drachm. xxxii. marrubii, ſtœchadis, triſaginis, cuiuſque drachm. xiiii. myrrhæ, ſpicæ nardi, piperis longi, floris iunci odorati, casſiæ, cinamomi, cuiuſque drach. iii. croci drach. iiii. radicis centaureæ maioris drach. iiii. galbani drach. iiii. Excipe melle cocto, & pleuriticis duarum nucum ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulſæ cyatho. i. phthiſicis uero & ſuppuratis unius tantum nucis magnitudine itidem ex aqua mulſa.

De ea quæ pleuritis eſſe putatur, quum tamen non ſit. Cap. LXVIII.

Ex cruditatibus plurimis, & cibis humoris crasſi ac pituitoſi, ueluti ſunt bulbi, ac fungi, & conſimiles: crudi humores uiſcoſiq́; & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente ſe in uacuum

thoracis locum ingerunt, aut in ipſum etiam pulmonem. Multitudine itaque ſua ſuccingentem latera intrinſecus pelliculam diſtendentes inferunt dolores: ut imaginatio factæ inflammationis inexpertis exhibeatur: quin etiam uias ſpiritus intercipientes uehementem ſpirandi difficultatem inducunt. Vnde quidam medici errore ſeducti, uena cubiti inciſa, multoq; ſanguine euacuato, mortis cauſam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet, num eo cuius mentionem feci, uſi ſint cibo, diligenterq; perdiſcere formam ipſius reſpirationis, contingere etiam pulſus, & tactu explorare caloris qualitatem. Etenim in his non ob dolorem reſpiratio ut plurimum intercipitur, ſed quod uiæ ſpiritus ſunt obturatę, & reſpirationis forma uelut laqueo collo circundato contingit. Supini autem ferè in totum decumbunt ſemper, præ impotentia etiam, neque probe loqui ualentes. Vt plurimum uero non febricitant hi: aliquando & frigidius ſolito corpus eorum inuenitur. Quod ſi febre afficiantur aliquando, debiliſſima ipſis febricula exiſtit, minimeq; ſunt ſiticuloſi: & quod ad hæc uel maximum ſignum eſt, pulſus difficulter mouetur, minimus & tardiſſimus præter ſolitum morem exiſtens. Horum itaque curatione ſuſcepta, calefacientia, inciſiua, & repurgantia intrinſecus & extrinſecus offeremus: & primum quidem à ſimplicioribus incipiemus. Clyſteri ergo conſueto aluum à ſtercoribus repurgabimus: deinde etiam efficaciori utemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, mèlleq; plurimo ac nitro & oleo. Colocynthis autem in his quod ualde ſtomacho aduerſetur deuitanda. Poſt alui euacuationem rutam & anethũ in oleo decoquemus, & ex eis q̃ plurimum fouebimus affectos locos: lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulſam, in qua

hyſſopum, aut pulegiũ, iris, caricæ plurimæ ſint decocta. Succum etiam ptiſanæ tenuiſſimum exhibebimus cum melle, quo inde uenter leniter ſubducatur. Eclegma autem ipſis commodum huiuſmodi eſt. Seminis urticæ, hyſſopi, iridis, nucum pinearum, amygdalarum amararum, ſingulorum æquales partes, modico pipere adiecto, optimo melle deſpumato excipe, ac inde ad ſummum cochlearium unũ ieiunis præbe: deinde interſtitio facto, exhibe aquam mulſam, ut dictum eſt, ac poſt horas duas ſuccũ ptiſanæ: tertia deinde die ex farina ordei, ac ſemine lini, multoq; fœno græco cataplaſma imponatur: adiiciamus etiam ſinapi tritum, & lauri baccas, ac parũ nitri, & ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinum, aut anethinum. Apparandum autem eſt eo modo, ut thoracem & coſtas compræhendat. Ablato autẽ cataplaſmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, œſypoq; liquido, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portionibus acceptis contegatur. Aliquãdo etiam ex medulla ceruina, & oleo cyprino. Sulphur quoque uiuum cerato liquefacto infarciẽdum. Stomacho uero lanam conuolutam, unguento nardino ac modico uino madefactã imponemus, eiq; incumbere ſemper ſinemus. In his uero quibus ſuffocationis periculum imminet, uomitoriis ad anginam deſcriptis confidenter utemur, & maxime eo quod ex laterio, ſinapi ac nitro conſtat, primum quidem ipſum cum oleo, & pauco melle quàm peniſſime illinendo: deinde etiam bibendum, quem admodum illic diximus exhibebimus. Aſsidue etiam aquam mulſam abſorbendam præbebimus, in qua hyſſopum eſt decoctum. Porrò humoribus diſſolutis reiectare eos incipient, & tuſsis in eis augeſcet: quare antidotum iſotheum appellatam tunc eis ante ſomnum exhibebimus, nucis auellanæ magnitu-

dine ex aqua mulſa. Somnum enim dulcem infert, & humores quo facile ſurſum efferantur præparat, ac tusſim ſedat, doloresq; diſpergit. Eſt autem ſupra ad tusſim deſcripta. Quando uero etiam uenter eis non bene excernit, maſtiche tenuisſime trita ſcrupulorum nouem pondere cum aqua tepida aut lactei teporis bibenda offeratur, deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida poſt eorum ſumptionem abſorbenda. Feliciter autem procedente curatione, & columbarum pullos in cibo offeremus, cum porro capitato cocto, anethoq; & oleo, modico ſale & pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, uetus, mediocri menſura. Atqui eclegma prædictum ex ſemine uidelicet urticæ quotidie ieiunis præbebimus. Ante ſomnum uero iſotheum antidotum alternis aut ſingulis diebus, donec ab omnibus moleſtiis ægri liberentur. Ceratum autem quod pectori adhibetur ſingulis diebus renouetur. Et ſiquidem uenter adſtrictus ſit, maſtiche cum amygdalis & melle præbeatur. Eclegma Galeni, ad diuturnum pectoris dolorem citra febrem. Fœnum græcum aqua macerato, deinde decoquito & prima aqua diffuſa, & palmarum pinguium carne adiecta rurſus coquito, ac exprimito ſuccum: quem deinde melle largius permixtum rurſus ad prunas decoquito, donec ad mediocrem ſpisſitudinem redigatur: & ex hoc multo ante reliquum cibum tempore delingendum exhibeto.

OCTAVI SERMONIS AETII
FINIS.

Ne Aetii opus in enchiridii for-
mam redactum nimis excreſceret, in
duos tomos ſecuimus : utq; facilior
eſſet inuentio eorum quæ quiſq; quæ-
reret, dimisſis tetrabiblis à nun-
quam ſatis laudato Cornario intro-
ductis, priorem ordinẽ ſecuti ſumus,
atque octo ſermonibus primum to-
mum abſoluimus, ſubinde ſecundum
totidem finiemus.

Concordia paruæ res creſcunt.

Τῇ ὁμονοίᾳ τὰ μικρὰ αὐξάνονται.

1959